T.C.
KIRIKKALE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
DOĞU DİLLERİ VE EDEBİYATLARI ANABİLİM DALI
FARS DİLİ VE EDEBİYATI BİLİM DALI

MUHAMMED BURHÂNEDDÎN-İ BELHÎ'NİN FARSÇA RUBAİLERİ İNCELEME-METİN-ÇEVİRİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAZIRLAYAN
MEHMET ALİ ÖZKAN

TEZ YÖNETİCİSİ
PROF. DR. YUSUF ÖZ

MART 2016
KIRIKKALE

T.C.
KIRIKKALE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
DOĞU DİLLERİ VE EDEBİYATLARI ANABİLİM DALI
FARS DİLİ VE EDEBİYATI BİLİM DALI

MUHAMMED BURHÂNEDDÎN-İ BELHÎ'NİN FARSÇA RUBAİLERİ
İNCELEME-METİN-ÇEVİRİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAZIRLAYAN
MEHMET ALİ ÖZKAN

TEZ YÖNETİCİSİ
PROF. DR. YUSUF ÖZ

MART 2016
KIRIKKALE

Onay

Mehmet Ali Özkan tarafından hazırlanan "*Muhammed Burhâneddin-i Belhî'nin Farsça Rubaileri (Metin-Tercüme-İnceleme)*" başlıklı bu çalışma 13.01.2016 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda (oy birliği/~~oy çokluğu~~) ile başarılı bulunarak jürimiz tarafından *Doğu Dilleri ve Edebiyatları Anabilim Dalı*'nda Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Yusuf Öz (Başkan)

Doç. Dr. Sait Okumuş

Yrd. Doç. Dr. Yakup Şafak

KİŞİSEL KABUL /AÇIKLAMA

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum "Muhammed Burhâneddîn-i Belhî'nin Farsça Rubaileri İnceleme-Metin-Çeviri" adlı çalışmanın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve faydalandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak faydalanılmış olduğunu beyan ederim.

25.03.2016

Mehmet Ali Özkan

ÖNSÖZ

İnsanlık tarihinin bereketli topraklarından olan Orta Asya coğrafyası öteden beri yetiştirdiği birçok düşünce insanıyla adeta Anadolu'yu beslemiş ve sosyo-kültürel zenginliklerle bu toprakları kalkındırmıştır. İhyâ hareketi sayılabilecek bu değerler dinamiği, bazen ferdî bazen de kitlesel boyutta hemen her dönemde devam etmiştir.

Sahip olduğu stratejik konum itibariyle tarih boyunca; İranlılar, Yunanlılar, Moğollar gibi birçok devletin saldırısına uğrayan Orta Asya; Samaniler, Gazneliler, Büyük Selçuklu Devleti ve Harzemşahlar gibi Türk devlerinin hüküm sürdüğü coğrafyadır.

Tarih boyunca kısa ve uzun vadeli aksiyonlarla yaşayan bölge halkı zaman zaman başka topraklara göç etmek zorunda kalmıştır. Bölgede gelişen bu türlü siyasi ve ekonomik sebeplerle meydana gelen göçler Anadolu topraklarına medeniyet yolunda çeşitlilik kazandırmıştır. Güney Türkistan'a bağlı olan ve bugünkü Afganistan içinde yer alan bölgeler, sözünü ettiğimiz göç hareketlerinin yaşandığı yerler arasındadır.

Afganistan'ın Belh, Kunduz, Bedahşan ve Katagan halkı tarafından şeyh olarak tanınan Seyyid Süleymân-i Belhî de 19. yüzyılın ortalarında, 1269/1853 yılında bütün varlığını vakfedip, hac niyetiyle, ailesi ve üç yüz kişilik bir kafileyle Afganistan'dan ayrılarak göç yolculuğuna başlamıştır. Süleymân-ı Belhî'nin öncülük ettiği bu kafileye çoğunluğu Kunduz, Bedahşan ve bu şehirlere bağlı kasaba ve köylerde yaşayan Özbek ve Tacik mürid ve mürideleri katılmıştır.

Suleymân-i Belhî ve ailesi Meşhed, Bağdat üzerinden 1272/1855 yılında Konya'ya ulaşmış, Konya'da dört yıl ikamet ettikten sonra Bursa'ya göç etmiştir. Suleymân-ı Belhî, Sultan Abdülaziz'in (1861-1876) daveti üzerine 1278/1861 yılında İstanbul'a gelip yerleşmiş ve kafile iki yıl müddetince devlet misafirhanesinde ağırlanmıştır.

Bu ailede üç önemli isim yetişmiştir. Bunların en önemlisi ailenin reisi Şeyh Seyyid Süleymân-i Belhî ile çocukları ‘Abdulkâdir-i Belhî ve Burhâneddin-i Belhî’dir. Yüksek Lisans çalışmamıza konu olan Burhâneddin-i Belhî, Şeyh Süleymân-i Belhî’nin oğludur.

Burhâneddîn Belhî, çoğunluğu Farsça olmak üzere Çağatayca ve Türkçe yazdığı manzumeleriyle dikkat çeken bir şairdir. Farsça rubailerinin yanı sıra Farsça Divanı, Türkçe Divanı, Mesnevileri ve bazı Türk ve İranlı şairlere yazdığı Farsça tahmisleri ve Türkçe tarih manzumeleri vardır. Çalışmamızın konusunu teşkil eden ve şairin “Çehâr-bâg” olarak isimlendirdiği Farsça rubaileri ihtiva eden ve bugüne kadar “Defter-i rubâ‘iyyât” adıyla bilinen eserinin çalışmamıza esas aldığımız nüshası, Süleymaniye Kütüphanesi Yazma Bağışlar 1373 numarada kayıtlıdır. Çalışmamız da bu nüsha üzerinden sonuçlandırılmıştır.

Giriş ve üç bölüm halinde tasarladığımız çalışmamızın giriş bölümünde Burhâneddîn-i Belhî’nin hayatı, eserleri ve edebî kişiliği üzerinde durulmuş, bu bilgiler ilgili rubailerle desteklenmiştir. Yukarıda belirtilen nüsha üzerinde gerek müellifin gerek müstensihi olarak oğlu Muhammed Musâ’nın rubailer vesilesiyle düştüğü bazı notlar da bu bölümde değerlendirilerek Burhâneddîn-i Belhî hakkında daha önce yapılmış çalışmalarda yer verilen biyografik bilgilere ilâve katkılar yapılmıştır.

Çalışmanın “Birinci Bölüm”ünde Çehâr-bâg” hakkında olmak üzere, eserin adı, rubailerin kaleme alındığı zaman dilimi, rubailerin ne zaman ve nerede nazmedildiğine dair nazım kayıtları, nüshası, nüshanın imlâ özellikleri, rubailerin kafiye dağılımı, vezni gibi eserin fizikî özellikleri ve rubailerin tematik muhtevası hakkında bilgiler verilmiştir. Bu bölümün ağırlıklı çalışması olarak Farsça rubailer şairin “duygu dünyası”, “düşünce dünyası” ve “Peygamber ve Ehl-i Beyt Sevgisi” gibi ana başlıkları altında toplanmıştır. Şairin oğlu Muhammed Musâ’nın şiirlere düştüğü notlar da dipnotlarda belirtilerek değerlendirilmiştir. Muhammed Musâ bu notlarında; aile büyükleri, babası ve çevresi, babasıyla birlikte ikamet ettikleri eski İstanbul’un mahalle, sokak ve köşkleri, samimi oldukları kişiler hakkında önemli bilgiler vermiştir.

“İkinci bölüm”de rubailerin Türkçe çevirileri yer almaktadır. Çalışmada rubailerin çevirileri ve Farsça metinleri aynı rakam ile numaralandırılmıştır. Bu bölümde, rubailerde geçen şahıslar ve az da olsa bazı mazmunlara ilişkin rubainin sonuna müstensih tarafından düşülen açıklayıcı kısa notlar, ilgili rubainin Türkçe çevirisinde dipnotlarda verilmiş ve parantez içerinde “nüsha” ibaresiyle bu notların nüshadan nakledildiğine işaret edilmiş, ayrıca nüshadaki sayfa numarası da kaydedilmiştir. Bazıları müellife ait bu notlar arasında Farsça cümleler de yer almaktadır. Bu cümlelerin Türkçe çevirileri de köşeli parantez içerisinde verilmiştir. Yine rubailerin Türkçe çevirilerinde gerekli görülen yerlerde dipnot düşülerek açıklayıcı bilgiler verilmiştir.

Üçüncü bölümde ise, rubailerin Farsça metinleri sağdan sola dizili ve bağımsız bir bölüm halinde verilmiştir. Rubailer numaralandırılmıştır. Bu numaralarda nüshanın sayfa değişimleri de eğik çizginin sağında belirtilmiştir. Nüsha üzerinde Farsça rubailerde geçen bazı kelime ve terkiplerin anlamları Farsça olarak izah edilmiştir. Kelimenin kinayeli anlamına dair müstensih Muhammed Musâ’ya ait olduğunu düşündüğümüz bu açıklamalar bir araya getirilerek Farsça rubai metinlerinin sonunda “Vâje-nâme” başlığı altında topluca ve alfabetik sırayla verilmiş ve kelimenin kaçıncı rubaide geçtiği “ر.” kısaltması ve rubai sıra numarasıyla birlikte gösterilmiştir.

Yüksek lisans tezi olarak hazırladığım bu çalışmada desteklerini esirgemeyen ve yol göstericiliği ile çalışmanın her safhasıyla yakından ilgilenerek çalışmamızın bu noktaya gelmesinde büyük katkısı olan değerli hocam Prof. Dr. Yusuf Öz’e teşekkürlerimi sunarım.

Mehmet Ali Özkan

ÖZET

Bu çalışmanın ağırlıklı kısmını, çocuk yaşta ailesi ile birlikte Afgan Türkistanı'ndan göç etmiş ve İstanbul'da yaşamış muhacir şair Muhammed Burhâneddîn-i Belhî'nin Farsça rubai metinleri, bu rubailerin Türkçe çevirileri ve rubailer üzerine yapılmış tematik çalışma oluşturmaktadır.

Burhâneddîn-i Belhî, küçük yaşta ailesi ile birlikte Afganistan'ın Belh şehrinden göç ederek Osmanlı'nın son yüzyılında yaşamıştır. Şiiri ruhun gıdası sayan şair, bulunduğu her meclisi şiirleriyle şenlendirmiştir. Dönemin dil ve üslup anlamında farklı bir noktaya gelmiş olmasına rağmen o Türkçede divan şiiri geleneğini sürdürmüş; yirminci yüzyılın ilk yarısında İstanbul'da Farsça klasik şiir geleneğinin örneklerini vermiştir.

Çalışmamızda *Çehâr-bâg* isimli Farsça rubailerinin metin neşri yapılmış, eserde yer alan 1668 rubainin Türkçe çevirisi yapılmıştır. Rubailer, konu itibarıyla incelenmiş ve bu rubailer üzerinden şairin şiir ve duygu dünyası irdelenmiştir. Bu rubailer, "şairin beşeri duygu dünyası", "fikir dünyası" ve "manevi duygu dünyası" başlıkları altında incelenmiştir. Şairin beşeri duygu dünyasına "gurbet", manevi duygu dünyasına "ilahî aşk", düşünce dünyasına da "rintlik" temaları hâkimdir. Gönlü, Peygamber ve Ehl-i Beyt sevgisiyle dolu olan şair, dönemin tekke-medrese tartışmalarından uzak durarak yirminci yüzyılda İslâm dünyasının ihtiyacı olan İslâm birliğini savunmuştur.

Anahtar Sözcükler: Burhâneddîn-i Belhî, Muhammed Musâ, *Çehâr-bâg*, Farsça Rubailer, Belhî

ABSTRACT

The majority of this work consists of rubai texts by Muhammed Burhâneddîn-i Belhî, an emigrant poet who emigrated from Afghan Turkistan during his childhood with his family and lived in Istanbul, Turkish translations of these rubaiyat and thematic works based on these rubaiyat.

Burhâneddîn-i Belhî emigrated from the city of Belh in Afghanistan at a young age with his family and lived in the last age of the Ottoman Empire. Considering poetry the sustenance of the soul, the poet brightened up every gathering he took part in with his poems. Although the era had come to a different standpoint in terms of language and literary style, he continued the tradition of divan poetry in Turkish and produced the first examples of classical Persian poetry in the first half of the twentieth century.

In our work, the textual publication of the Persian rubaiyat named *Çehâr-bâg* has been made and 1668 rubaiyat in the work have been translated to Turkish. Rubaiyat have been studied in terms of their subjects and the poet's emotions and his world of poetry have been examined by way of using these rubaiyat. These rubaiyat have been examined under the categories of "poet's sphere of humane emotions", "his sphere of ideas" and "his sphere of manawi emotions".

"Longing for homeland" is prevalent in the poet's sphere of humane emotions, "love of Allah" is prevalent in his sphere of manawi emotions, and "the state of rind (رند)" is prevalent in his sphere of thoughts. The poet, whose heart is filled with the love of Prophet and Ahl al-Bayt, gave wide berth to the arguments about dargah-madrasa and defended the unity in Islam which was what was needed in the world of Islam in the twentieth century.

Keywords: Burhâneddin-i Belhî, Muhammed Musâ, *Çehâr-bâg*, Persian Rubâiyât, Belhî

KISALTMALAR DİZİNİ

a.s	:Aleyhisselâm
b.	:Bin, İbn
bk.	:Bakınız
C.	:Cilt
DİA.	:Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi
haz.	:Hazırlayan
Hz.	:Hazret-i
Ktp.	:Kütüphane(si)
Nu.	:Numara
r.a	:Radıyallahu anh
S.	: Sayı
s.	:Sayfa
s.a.v	:Sallallahu aleyhi ve sellem
SÜSAM	:Selçuk Üniversitesi Selçuklu Araştırmalar Merkezi
Ölm.	:Ölüm
Yay	:Yayını, yayınları, yayınevi
yy.	:Yüzyıl
yz.	:Yazma

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ I

ÖZET.. IV

ABSTRACT V

KISALTMALAR DİZİNİ VI

İÇİNDEKİLER……………………………………………………………VII

GİRİŞ

1. BURHÂNEDDÎN-İ BELHÎ’NİN HAYATI, ESERLERİ ve EDEBÎ KİŞİLİĞİ....2

1.1. Hayatı..2

1.2. Eserleri..13

1.2.1. Farsça Divan..13

1.2.2. Türkçe Divan..13

1.2.3. Mecmu‘a-i Tahmisât..14

1.2.4. Farsça ve Türkçe Tarih Manzumeleri Mecmuası.............14

1.2.5. Nakaratlı Manzumât ve Şarkıyât......................................14

1.2.6. Farsça ve Türkçe Mesneviler..14

1.2.7. Defter-i Kuyûdât..14

1.2.8. Çehâr-bâg..14

1.3. Edebî Şahsiyeti..15

1.4. Etkilendiği Şairler..17

1.4.1. Nâsır-ı Husrev..17

1.4.2. Ömer Hayyâm..17

1.4.3. Evhaduddîn-i Kirmânî..18

1.4.4. Hz. Mevlâna..19

BİRİNCİ BÖLÜM

1. ÇEHÂR-BÂG..21

1.1. Eserin Adı..21

1.2. Telif Tarihi..23

1.2.1. Rubailerin Nazmına Dair Tarih Kayıtları................................24

1.3. Nüshası..89

1.4. İmla Özellikleri...90

1.5. Dil ve Uslup Özellikleri...93

1.6. Rubailerin Neşrinde İzlenen Yöntem.......................................96

2. ÇEHÂR-BÂG'IN NAZIM ÖZELLİKLERİ VE MUHTEVASI............................98

2.1. Rubai Sayısı..98

2.2. Kafiye Dağılımı...98

2.2.1. Musârra Rubailer..98

2.3. Vezin Yapısı...99

2.3.1. Ahreb...100

2.3.1.1. Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlün Fâ................................100

2.3.1.2. Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Feil...............................100

2.3.1.3. Mef'ûlü Mefâ'ilün Mefâ'îlün Fâ.............................100

2.3.2. Hecez..101

2.3.2.1. Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün..................................101

2.3.2.2. Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün.........................101

2.3.3. Remel..101

2.3.3.1. Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün.....................................101

2.3.3.2. Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün........................102

2.3.4. Muzârî...102

2.3.4.1. Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün........................102
3. RUBAİLERİN TEMATİK MUHTEVASI..103
3.1. Duygu Dünyası..103
3.1.1. Gurbet..103
3.1.2 Gönül..106
3.1.3. Sevgili...107
3.1.4. Aşk...110
3.1.5. Şarap ve Sarhoşluk...116
3.1.6. Dert..117
3.1.7. Vefa..118
3.2. Düşünce Dünyası..118
3.2.1. Rint ve Rintlik..119
3.2.2. Harabat...119
3.2.3. Tekke ve Medrese...121
3.2.4. Riya ve Riyakârlık...122
3.2.5. Nefs ve Şeytan...123
3.2.6. Kibir ve Cedel...124
3.3. Peygamber ve Ehl-i Beyt Sevgisi.......................................125
3.3.1. Hz. Muhammed...125
3.3.2. Hz. İsa..126
3.3.3. Hz. Musâ...127
3.3.4. Hz. İbrahim, Hz. Yûnus, Hz. Yûsuf.....................................128
3.3.5. Hz. Ali ve Ehl-i Beyt...128
3.3.6. On İki İmam...130

İKİNCİ BÖLÜM

RUBAİLERİN TÜRKÇE ÇEVİRİLERİ..134
SONUÇ...422
BİBLİYOGRAFYA……………………………………………………………..423

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

RUBAİLER (FARSÇA) 1

LÜGATÇE / واژه نامه 284

GİRİŞ

1. BURHÂNEDDÎN-İ BELHÎ'NİN HAYATI, ESERLERİ ve EDEBÎ ŞAHSİYETİ

1.1. Hayatı

Burhân-ı Belhî'nin asıl adı Seyyid Muhammed Burhâneddîn Kılıç'tır. 1849 yılında Afganistan'ın Kunduz şehrinde doğmuştur. Babası, Afganistan'ın Belh ve bu şehre tabi Kunduz, Bedahşan ve Katagan halkının büyük bir hürmet gösterdiği Şeyh Seyyid Süleymân-ı Belhî'dir. Ailenin[1] dördüncü oğlu olan Burhân, 1877 yılında Şeyh Murad Buharî Dergâhı meşihatine atanan ve Nakşî olmakla birlikte Melâmî-Hamzavî kutbu olarak kabul edilen Abdulkâdir-i Belhî'nin (1839-1923)[2] de kardeşidir. Adını, mektup ve imzalarında "Seyyid Muhammed Burhâneddîn", "Seyyid Muhammed Burhâneddîn Kılıç; nispesini ise, genellikle "el-Huseynî el-Belhî", aile fertlerine gönderdiği mektuplarında da nâdiren "el-Hâşimî el-Alevî" şeklinde zikretmiştir.[3]

Eğitimini babasından alan Burhâneddîn Kılıç, 13 yaşlarında İstanbul'a gelmiş ve yalnızca şiir ve hat sanatıyla meşgul olmuştur. Farsça ve Türkçe gazellerinde, mesnevilerinde babasından ve yaşadığı topraklardan söz eden Burhân, aşağıdaki rubailerinde Hâce Süleymân Veli'nin babası, Bibi Aykuzu'nun annesi, Hâce Kelân adıyla meşhur Seyyid İbrahim'in dedesi ve Hâce Menâs'ın da annesinin babası olduğu bilgisini vermiştir:

خواجه سلیمان ولی باب من است　　کو پسر خواجه کلان زمن است
پیر ملک قطغن خواجه مناص　　پدر مادر برهان غریب الوطن است

---

[1] Seyyid Süleymân-ı Belhî ve ailesi hakkında bk. Öz, Yusuf "Afgan Türkistanı Muhacirlerinden Süleymân Belhî Ailesi ve Defter-i Kuyûdât Fihristi", ***Bilig Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi***, S. 23, Ankara 2002 Güz, s. 157-164.

[2] Osmanzâde, Hüseyin Vassâf, ***Sefîne-i Evliyâ***, Hazırlayanlar: Ali Yılmaz-Mehmet Akkuş, Seha Neşriyat, İstanbul, 2006, II, 406; Azamat, Nihat "Abdülkâdir-i Belhî", ***DİA***., C I, İstanbul, 1988, s. 231-232.

[3] Öz, "Afgan Türkistanı Muhacirlerinden Süleymân Belhî Ailesi ve Defter-i Kuyûdât Fihristi", s. 167.

Hâce Süleymân Velî benim babamdır, o Hâce Kelân'ın oğludur.

Katağan mülkünün piri Hâce Manas, vatanından ayrı Burhân'ın annesinin babasıdır.

Seyyid Süleymân-ı Belhî, dönemin Katagan şeyhi Hâce Kelân'ın oğludur. Şair babası Seyyid Süleymân'ı "velî" ve "şâh-ı merdân" olarak vasfeder ve onun özel müridi olduğunu ifade eder:

من که برهان بن سلیمانم — پیرو خاص شاه مردانم

گوهر چشم و جوهر جان را — بر ره پاک او بیفشانم

Ben Süleymân oğlu Burhân'ım, Şâh-ı merdânın özel müridiyim.

Göz incisini ve can mücevherini onun mübarek yoluna saçarım.

Türkçe bir mesnevisinde de babasının zamanın Edhem'i, fakih ve kâmil bir mürşid olduğunu şu sözlerle ifade etmiştir:

Hem babam da Edhem-i devrân idi

Merd-i Mevlâ sâhib-i burhân idi

Âlim-i esrâr-ı Rabbânî idi

Mürşid-i kâmil kerem-kân idi[4]

Annesinin adı "Bibi Aykuzu gibi bir anam var" ifadesiyle yalnızca aşağıdaki rubaide anılmıştır. Yine aynı rubaide annesi Bibi Aykuzu'nun babasının adının Hâce Menâs olduğu aşağıdaki rubaide söylenmiştir:

من که دارم ز بخت فیروزی — دل صاف مودت اندوزی

باب پر مهرم سلیمان خواجه است — هست مامم چو بی بی آی قوزی

[4] Kahraman, Bahattin, ***Burhân-ı Belhî ve Türkçe Divânı***, Kömen Yayınları, Konya, 2012, s. 11.

Bahtımdan yana şanslıyım; saf ve sevgi besleyen bir gönlüm var.

Şefkatli babam Süleymân'dır, annem Bîbî Aykuzu'dur.

Burhâneddîn-i Belhî, ismini büyük dedesi Özkent hükümdarı Burhâneddîn Kılıç'tan almıştır. Şair, dedesinden şiirlerinde övgüyle bahseder. Dedesinin adına ve hatırasına hürmeten, Çehâr-bâg'da yer alan bazı rubailerin başında da görüldüğü gibi, kendisinin beğendiği Türkçe, Farsça gazellerin kenarlarına bazen "قليج" imzasını atmış, bazen de kılıç simgesiyle işaretlemiştir. Bu işaretli gazeller bir seçme olarak ayrı bir defterde toplanmış, bu defterin ilk manzumesinin başında bu simgesinin anlamı yukarıda ifade edildiği gibi izah edilmiştir.[5]

Burhân, bir mesnevisinde büyük dedesinin Türkistan mülkünün padişahı olduğunu, başkenti olan Özkent'te ikamet ettiğini ve adaletli bir hükümdar olduğunu söyler:

Mülk-i Turanda ki ol sâhib-serîr

Burhâneddîn Kılıc ismiyle şehîr

Gün gibi feyz ü fürûğu var idi

Hüsrev-i dâdâr u hoş-reftâr idi[6]

Burhâneddîn-i Belhî'nin iki eşi vardır. Rubailerinden öğrendiğimize göre ismi sık sık anılan Sadberg Hanım Belhlidir. Diğer Hanımı ile İstanbul'da nikâhlanmıştır. Bir rubaisine düşülen notta Sadberg Hanım ve ikinci eşi hakkında şu bilgiler verilmiştir:

اندرين گلشنم پس از من و وى   بخندد گل بنالد بلبل از پى

بشگفد كى چو او گل صد برگ   همچو برهان هزار نالد كى

[5] Bk. Süleymaniye Kütüphanesi Yazma Bağışlar, nr. 1371.
[6] Kahraman, ***Burhân-ı Belhî ve Türkçe Divânı***, s. 10.

Bahçemde benden ve ondan sonra, gül gülümser, bülbül ağlar ardından.

Onun gibi Sadberg gülü ne zaman açar, ne vakit bülbül Burhân gibi feryat eder.

“Hazret-i şâir, kendi ve zevce-i vefâdârı Sadberg Hanım binti Muhammed hakkında bu rubâî-i bî-naziri söylemiştir. Biri bir bülbül-i nâlân-ı Belh, diğeri bir gül-i handân-ı Rum idi. Gul-i Sadberg ise, Nev-bahâr-ı ömründe yani 28 yaşında iken 1300 sene-i hicriyesinde âzim-i gülzâr-ı cenân olarak Eyüp Sultan civarındaki Hankâh-ı Muradiye haziresinde medfûn olmuş. Edîb-i Belh dahi refika-i şefikasından üç misli yaşadıktan sonra, yani 84 yaşında olduğu halde 48 tarihinde Hegbeliada’da ruh-i pür-futûru tayrân ederek mahall-i mezkûr kabristanında Musâlla taşındaki makbere-i mahsusasına defnedilmiştir. (Nüsha, s. 249)”.

Şair, Sadberg Hanım’ı sıklıkla rubailerinde zikretmiştir. Bu rubailerde sürekli eşi Sadberg Hanım’ın vefatından dolayı yokluğundan ve onun hasretinden bahsetmiştir:

برهان که همیشه غم یاری دارد   سوزان دل و چشم اشکباری دارد
با حسرت رخسار بسان گل صد برگ   مانند هزار آه و زاری دارد

Sürekli sevgilinin derdini çeken Burhân’ın, yanan gönlü ve yaşlar akıtan gözü var.

Sadberg gülü gibi cemalinin hasretiyle bülbül gibi âhı, zarı var.

حسن یار من است جهان افروز   دل زار من است ازان پر سوز
گل صد برگ روی پرتابش   عالم آراست همچو آتش روز

Sevgilimin güzelliği âlemi aydınlatır, onun yüzünden inleyen gönlüm ateşler içinde.

Onun parlayan cemalinin Sadberg gülü, güneş gibi âlemi süsler.

داریم دلی و بی‌قراری افسوس   افتاده به دام زلف یاری افسوس
از حسرت روی چون گل صد برگش   نالم شب و روز چون هزاری افسوس

Huzursuzuz ve yârin zülf tuzağına düşmüş bir gönlümüz var, yazık!

Onun Sadberg gülü gibi cemalinin hasretinden sızlanırım gece gündüz bülbül gibi, eyvah!

گل صد برگ آسمان رویش   دل برهان هزار خوش‌گویش
آب ریزم ز چشم چون جیهون   از غم آن میان چون مویش

Sadberg gülü, onun cemalinin seması; Burhân'ın gönlü, onun güzel ötüşlü bülbülü.

Kıl gibi o ince belin derdinden, gözümden yaş dökerim Ceyhun gibi.

در دشت غم چو لالۀ حمرا شگفته‌ام   با داغ دل به دامن صحرا شگفته‌ام
برهان به رغم چون گل صد برگ آسمان   در خاک ملک روم که تنها شگفته‌ام

Dert ovasında kırmızı lâle gibi açtım, gönül ateşiyle çöl eteğinde açtım.

Ey Burhân! Gökyüzünün Sadberg gülünün aksine, Rum mülkünün toprağında tek başıma açtım.

به سر کوی تو خوش جا و نشیمن دارم   بلبل زارم و من لانه به گلشن دارم
من که از عشق رخ همچو گل صد برگت   آتش شعله ور در دل روشن دارم

Senin sokağında güzel yerim yurdum var; inleyen bülbülüm, gül bahçesinde yuvam var.

Sadberg gülü gibi cemalinin aşkından, aydın gönlümde alevli ateşim var.

ره‌نشینم من مهم بالا نشین   عاشق زارم من و آن نازنین
گر گل صد برگ سما دارد آسمان   همچو برهان بلبلی دارد زمین

Ben yol üzerine oturdum, ayım yukarıya oturdu; ben ağlayan âşığım, o nazlı güzel!

Göğün semasında Sadberg çiçeği varsa, yeryüzünün de Burhân gibi bülbülü var.

گر کردی کمال عشق ما را درکی   کی کردی چو بنده عاشقی را ترکی
افسانۀ ما و تو بماند تا حشر   برهان که هزار است تو گل صد برگی

Aşkımızın kemalini kavrasaydın, kulunuz gibi bir âşığı nasıl terkederdiniz?

Seninle benim efsanemiz mahşere kadar kalsın; Burhân bülbül, sen Sadberg gülüsün.

من از سوز فراق چون تو ماهی   دمادم می‌کشم از سینه آهی
چو برهان بر گل صد برگ گردون   کنم با یاد روی تو نگاهی

Senin gibi ay yüzlünün ayrılığının yakışından, devamlı sinemden âh çekerim!

Burhân gibi feleğin Sadberg gülüne, senin yüzünün anısıyla bakarım!

دل غمدیده‌ام دارد نصیبی   چو درد عشق دل‌سوز حبیبی
چو برهان هزار آواز دارد   گل صد برگ یارم عندلیبی

Bir sevgilinin gönül yakan aşkının derdi gibi, gamlı gönlümün bir nasibi var.

Sevgilimin Sadberg gülü bülbülünün, Burhân gibi, binlerce ötüşü var.

تو خسرو خوبانی چو من بنده‌ای داری   خورشید صفت چهره تابنده‌ای داری
من همچو هزاران دل نالان دارم   تو چون گل صد برگ شکر خنده‌ای داری

Sen güzeller sultanısın, benim gibi bir kölen var, güneş misali parıldayan cemalin var.

Benim bülbüller gibi inleyen bir gönlüm var, seninse Sadberg gülü gibi tatlı bir gülüşün var.

Burhâneddîn-i Belhî, Sadberg Hanım için kaleme aldığı şiirlerini, “Firkatiye” başlığı altında toplamıştır.[7]

Şairin dört oğlu vardır. En büyük oğlu olan Yahya Kemaleddîn 1318/1900 yılında ağır bir hastalık geçirmiş ve aile, doktorların tavsiyesi üzerine Küçükçamlıca’dan Heybeliada’ya taşınmıştır. Erken yaşta vefat eden Yahya Kemaleddîn hakkında bundan başka bir bilgimiz yoktur. Şairin eserlerini kendisine borçlu olduğumuz ikinci oğlu Muhammed Musâ’dır. 1875 yılında Eyüp Nişancasındaki Şeyh Murad Buharî Dergâhı’nda doğmuş, Üsküdar’da Hoca Sabri ve Mehmet Emin Efendi mekteplerinde okumuştur. İyi bir tahsil gören ve Fransızca

[7] Bu şiirler için bk. Burhâneddîn-i Belhî, ***Nakaratlı Manzûmât ve Şarkıyât***, yz. Süleymaniye Kütüphanesi Yazma Bağışlar nr. 1370, s. 14-51.

bilen Muhammed Musâ sağ ve sol elle yazabildiği için imzalarında “Yeminî” ve “Yesarî” lakabını nispelerin birlikte kullanmıştır. Babası hayatta iken onun eser ve yazılarını derleyip istinsah etmiştir. 12 Kasım 1930 tarihinde Heybeliada’da vefat etmiştir. Süleymân Celâleddîn, Galatasaray Sultanisi’nden mezun olmuş, Hukuk Fakültesinde okumuştur. İstanbul’da kütüphane memurluğu, Tasnif-i Kütüp komisyonu üyeliği ve Arşiv Dairesi memurluğu gibi görevlerde bulunmuştur. Süleymân Celâleddîn 1957 yılında bekâr olarak vefat etmiştir. Ahmed İsâ ise, Üsküdar Kuleli Lisesi’nde bir süre okuduktan sonra 1926 yılında Bursa Birinci Lisesi’ne naklolunmuş ve bu yıldan itibaren Bursa’da ikamet etmiş, 1927 yılından itibaren Bursa Çekirge Hastanesi’nde stajyer doktor olarak göreve başlamıştır.[8]

Hüseyin Vassâf’ın Sefîne-i Evliyâ’sında Burhân-ı Belhî’nin evlatları ve ailenin durumu hakkında şu bilgileri kaydetmiştir:

“Dört mahdûmu vardır. (Bunlardan) Seyyid Kemâleddîn Efendi, evvelce irtihâl etmiştir. Şeyh Murâd Dergâhı’nda medfûndur. Seyyid Musâ ismindeki mahdûmu mükemmel tahsil görmüş, ecnebî lisânına âşina iken dünyâdan yüz çevirip dûçâr-ı cezbe olmuş; elyevm âlem-i vahdette gûşe-nişîndir. Seyyid Süleymân Celâleddîn, liselerde Fransızca muallimliğindedir. Seyyid Ahmed İhsân, Mekteb-i Sultânî’den neş’et etmek üzeredir. Evlâdları ve Burhâneddin Efendi hâlen bekârdır. Bugün kendilerine bakacak, hâllerine rahm u şefkat gösterecek kimse yoktur.”[9]

Şair rubailerinde oğullarının adlarını anmadan hayatta olan üç oğlunun Hz. Ali’nin soyundan geldiklerini söyler. “Göz nuru”, “can nuru” olarak hitap ettiği evlatlarını üç ayrı beden ve tek vücut olarak görür, onları ışıldayan üç mücevhere benzetir. Bu ifadeler şairin evlatlarından memnun ve razı olduğunu göstermektedir:

ای پسرانم چو ستاره علنایدنایید   در دریای صلب بو الحسنایید

نور دو چشم من و جان منایید   یک وجودید اگرچه سه تنایید

---

[8] Öz, “Afgan Türkistanı Muhacirlerinden Süleymân Belhî Ailesi ve Defter-i Kuyûdât Fihristi”, s. 170-171.

[9] Vassâf, ***Sefîne-i Evliyâ***, II, 407.

Ey evlatlarım! Yıldız gibi aşikârsınız, Ebû'l-Hasan'ın soy denizinin incilerisiniz.

Benim iki gözümün ve canımın nurusunuz, üç beden olsanız bile aslında tek vücutsunuz.

ای پسرانم که حسینیانید　　جان بابید و نور چشمانید

چون سه گوهر فروغ افشانند　　قیمت و قدر خویش را دانید

Ey evlatlarım! Sizler Hüseynî'siniz, babanızın canı ve gözlerin nurusunuz.

Işıldayan üç mücevher gibisiniz, kendi kadir kıymetinizi bilirsiniz.

Şair, rubailerinde oğullarına nasihat etmeyi ihmal etmemiştir. Öğütlerinde evlatları için, dinî vecibelerinden geri kalmamaları, işlerinde Allah'a tevekkül etmeleri, ondan yardım dilemeleri, salih kul olmaları, iyi amel işlemeleri gibi dinî; kötülerle dost olmamaları, başkalarının ayıp, kusur ve namusuyla ilgilenmemeleri, muhabbetli, merhametli olmaları, kindar ve kötü niyetli olmamaları gibi ahlâkî nasihatlerde bulunmuştur. Sosyal ve dünyevî hayatları için de onlardan boş boş oturmamalarını, bugünün işini yarına bırakmamalarını, faziletli olmalarını, ilim öğrenmelerini ve ilim tahsilinde gayretli olmalarını, bilgili ve ileri görüşlü olmalarını, cahillerle oturup fitneye sebep olmamalarını, dünya nimetlerine ve dünya işlerine meyletmemelerini, makam mevki peşinde koşmamalarını; onurlu, âdil, faziletli, hüner ve hikmet sahibi ve yiğit olmalarını, ömrün kıymetini bilmelerini, düşmanların yenilgisi, İslâm ümmetinin muvaffakiyeti ve zaferi için dua etmelerini, bilhassa Fetih Suresini okumalarını istemiştir:

ای پسر از کار دین غافل مباش　　طالب دنیای بی‌حاصل مباش

هان به زلف زال رعنا دل مبند　　مرد آزادی تو پا در گل مباش

Ey oğul! Din işinden gafil olma, faydasız dünyanın talibi olma!

Sakın güzel Zal'ın zülfüne gönül bağlama; sen hür bir adamsın, olmasın ayağın çamurda!

پند گویم چو گوهر شهوار　　پسرا بشنو و غنیمت بشمار

نیک کردار باش و نیکو کار　　با بدان همنشین مشو زینهار

Kıymetli mücevher gibi öğüt vereyim, ey oğul! Dinle ve ganimet bil!

Salih kul ol ve iyi amel işle, kötülerle dost olma sakın!

پند باب خود تو بشنو ای پسر   کو به است صد بار از در و گهر
به عیب خود تو بینا باش اما   پردۀ ناموس و عیب کس مدر

Ey oğul kendi babanın öğüdünü dinle, onun nasihatı yüzlerce inci ve mücevherden daha değerlidir.

Sen kendi aybını gör; ancak kimsenin namus ve utanç perdesini yırtma!

تفویض امور کن به مولی پسرا   امداد ازو خواه به هرجا پسرا
خواهی که شوی زبدۀ صاحب‌نظران   می باش مجرد چو مسیحا پسرا

İşlerinde Allah'ı vekil kıl ey oğul! Her yerde O'ndan yardım dile ey oğul!

Fikir sahiplerinin gözdesi olmak istiyorsan, Mesih gib arın ey oğul!

ای پسر بی‌کار منشین کار کن   شهر جان را سر بسر اعمار کن
خالی دل را از همه اغیار کن   دیده را وقف جمال یار کن

Ey oğul! Boş boş oturma, çalış; can şehrini baştanbaşa imar et!

Gönül boşluğunu masivadan uzak tut, gözünü sevgilinin cemaline vakfet!

به تحصیل علم ای پسر تو بگوش   بشنو این پند پدر با گوش هوش
بکن قطرۀ خویش دریا به علم   چو دریا برون کن گهر با خروش

Ey oğul! İlim tahsilinde gayretli ol, babanın bu öğüdünü akıl kulağıyla dinle!

İlimle damlanı deniz yap, deniz gibi coşup incini dışarı çıkar!

ای پسران فضل ز هر چیز بیش   پیش دانش که خسرو است درویش
علم ورزید و هم به یاد آرید   گفتۀ باب گهر گستر خویش

Evlatlarım! Fazilet her şeyden üstündür; derviş, ilmin huzurunda sultan gibidir.

İlim öğrenin ve babanızın öğüt sözünü hatırda tutun!

خسروی خواهی برو درویش باش   مهر آیین و محبت کیش باش
کار فردا ای پسر امروز کن   مرد دانشمند و دوراندیش باش

Sultanlık istiyorsan git derviş ol; merhametli, muhabbetli ol!

Ey oğul! Yarının işini bugünden yap, âlim ve ileri görüşlü ol!

ای پسر که به یار همدم باش   با همهٔ راز او تو محرم باش
کام ناکامی زن اندر راه فقر   بگذر از عز و جاه و ادهم باش

Ey oğul! Sevgliye dost ol, onun bütün sırlarına mahrem ol!

Fakr yolunda muratsızlık adımıyla yürü, makamdan mevkiden geçip İbrahim b. Edhem ol!

ای پسر در دل مده ره کینه را   تو نگهدار از غبار آیینه را
تو ز داغ یار و خوناب سرشک   سر بسر می کن گلستان سینه را

Ey oğul, kalbinde kine yer verme, gönül aynasını tozdan koru!

Sen, sevgilinin kederiyle ve kanlı gözyaşınla sineni baştan ayağa gülistan eyle!

فتنه از الفت نادان بخیزد پسرا   که ازو مرد خردمند گریزد پسرا
آبرو داری نگهدار بدونان منشین   آبرو صحبت نادان بریزد پسرا

Fitne, cahille dostluk etmekten doğar ey oğul! Çünkü akıllı kişi ondan kaçar ey oğul!

Şerefin varsa koru, alçaklarla oturup kalkma; cahille sohbet onurunu yok eder ey oğul!

این پنج چیز ای پسر اسباب مکنت است   انصار دولتست هم اعوان ملت است
یکم عدالتست که آن چار دیکرش   فضیلت است و صنعت حکمت حماست است

Ey oğul! Şu beş şey kudretin şartıdır; hem devletin hem milletin yardımcısıdır bunlar.

Birincisi adalettir; diğer dördü; fazilet, sanat, hikmet ve yiğitliktir.

خواهی پسرا بلندی مسند خود   شو پیرو جد اکرم و امجد خود
نیکی به همه خلق خدا کن اما   نیکی تو مکن هیچ به نفس بد خود

Makamının yükselmesini istiyorsan ey oğul! Dedenin ve atanın yolundan git!

Allah'ın bütün yarattıklarına iyilik et ama, sen kendi kötü nefsine hiç iyilik etme!

هر سره مردی که به دهر آید   خویشتن را به کمال آراید
فضل و هنر ای پسر آور به دست   قیمت و قدر تو ازو افزاید

Her riyasız adam, dünyaya geldiğinde kendini kemal ile süsler.

Ey oğul! Fazilet ve hüner kazan; senin kadrin kıymetin onunla artar.

ای پسر ار خواهی شوی خیر الناس   ضایع تو مکن به غفلت خود انفاس
بهتر از جان عزیزت به جهان چیزی نیست   قیمت عمر گران‌مایهٔ خود را بشناس

Ey oğul! İnsanların hayırlısı olmak istiyorsan, nefesini gaflet ile boşa harcama!

Canından daha değerli bir şey yoktur dünyada, değerli ömrünün kıymetini bil!

ای پسر در بارگاه مستعان   کن دعا بهر شکست دشمنان
از برای نصرت اسلامیان   سورهٔ انا فتحنا را بخوان

Ey oğul, Hiçbir şeye muhtaç olmayan Hakk'ın kapısında, düşmanların yenilgisi için dua et!

Müslümanların başarıya ulaşması için, Fetih suresini oku!

Burhâneddîn-i Belhî 1929 yılı Ekim ayında hastalanmış ve 4 Mart 1930 yılında Heybeliada'da vefat etmiş, Heybeliada'da ada kabristanına defnedilmiştir.

Burhâneddîn-i Belhî'nin şairliği dışında bir meslek ya da sanat ile meşgul olduğuna dair bilgimiz yoktur. Ömrünün sonuna kadar maddi imkânsızlıklar çeken Burhân, geçimini babasına bağlanan ve babasının vefatından sonra kendisine miras kalan maaşla sürdürmüştür. Bu maaş zamanla yetersiz kaldığından kendisi ve ailesi

geçim konusunda sıkıntılar çekmiş; resmî makamlara yazdığı mektuplarda sıkıntılarını dile getirerek maaşının arttırılması hususunda ricada bulunmuştur.[10]

Hayatını şiir ve yazdığı hat levhalarıyla idame ettiren Burhâneddîn, ailesi ile birlikte İstanbul'da kiracı olarak yaşamış ve imkânsızlıklardan dolayı sürekli ikametgâhını değiştirmek zorunda kalmıştır. Manzumelerine düştüğü kayıtlara göre Burhâneddîn-i Belhî ve ailesi, İstanbul'da bazen kiracı, bazen bir süre misafir olarak; "Yenikapı, Kartal Yakacık Karyesi, Kadıköy Acıbadem, Yakacık Vezirçeşme, Yakacık Köyü Çalkantı Çeşme, Çamlıca, Büyük Çamlıca, Küçük Çamlıca, Üsküdar Valide Bağı, Üsküdar Nuhkuyu Dere İçi Çiçekçi Sokağı, Kartal-Rahmanlar, Haydar Paşa-Acıbadem, Küçükçekmece, Yenikuyu, Soğanlık Köyü, Ayasofya Âhir Kuyu, Sarayburnu Ahir Kapı, Üsküdar Tophanelioğlu ve Heybeliada gibi semtlerde ikamet etmiştir."[11]

1.2.Eserleri:

Burhân-ı Belhî eserlerini; Türkiye Türkçesi, ve Farsça olarak kaleme almıştır. Türkçe gazelleri arasında Çağatay Türkçesi ile yazılmış manzumeleri de vardır. Şairin biri Türkçe, diğeri Farsça olmak üzere iki divanı vardır. Bunlara ek olarak şairin yazdığı mektuplar da mevcuttur.

1.2.1. Farsça Divan: Şairin Farsça Divan'ı 157 gazelden oluşmaktadır. Bu gazeller, oğlu Muhammed Musâ tarafından tertip edilerek temize çekilmiştir. Nüshaları, Süleymaniye Kütüphanesi Yazma Bağışlar 1368, 1378 ve 1379 numaralarda kayıtlıdır. Belirtilen nüshalar üzerinden Yüksek Lisans Tezi çalışması yapılmıştır.[12]

1.2.2. Türkçe Divan: 183 gazelden oluşan Divan'ı yayınlanmıştır.[13]

---

[10]Öz, Yusuf, "Süleymân Belhî Ailesi ve Son Mevlevî Postnişinleri ile Mektuplaşmaları", ***Onuncu Milli Mevlana Kongresi Tebliğler***, Konya 2002, s. 149-161.

[11]Evli, Kasım, ***Muhammed Burhâneddîn-i Belhî ve Farsça Divan'ı -Tenkitli Metin***, Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırıkkale 2014 (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), s. 17.

[12] Evli, ***Muhammed Burhâneddîn-i Belhî ve Farsça Divan'ı -Tenkitli Metin-,*** s. 21.

[13] Kahraman, ***Burhân-i Belhî ve Türkçe Dîvân'ı,*** s. 18.

1.2.3. Mecmu‘a-i Tahmisât: Selçuk Üniversitesi Mevlâna Araştırmaları Merkezi Kütüphanesi Uzluk Arşivi Y.23 numarada kayıtlı nüshasına göre, Mecmu‘a-i Tahmisât, şairin Farsça ve Türkçe yazdığı 44 tahmisini içermektedir. Tahmislerden 7'si Türkiye Türkçesi, 3'ü Çağatay Türkçesiyle yazılmış, diğer tahmisler ise Farsça kaleme alınmıştır. 21 farklı şairin şiiri tahmis edilmiştir.[14]

1.2.4. Farsça ve Türkçe Tarih Manzumeleri Mecmuası: Şairin akraba ve yakınları, dost ve tanıdıkları ve bunların aile fertlerinin doğum ve ölümleri üzerine yazılmış Farsça ve Türkçe tarih manzumelerini içeren bir mecmuadır. Bir nüshası, Süleymaniye Kütüphanesi Yazma Bağışlar 1372 numarada kayıtlıdır.

1.2.5. Nakaratlı Manzumât ve Şarkıyât: Medhiye, nevrûziye, gurbetiye, hasretiye, fırkatiye gibi muhtelif başlıklar altında toplanmış şiirleri içermektedir. Müellif nüshası Süleymaniye Kütüphanesi Yazma Bağışlar 1370 numarada kayıtlıdır.

1.2.6. Farsça ve Türkçe Mesneviler: Şairin Farsça ve Türkçe olmak üzere 11 mesnevisini ihtiva eder. Defter-i Mesneviyât adıyla kayıtlı iki nüshası Süleymaniye Kütüphanesi Yazma Bağışlar 1380 ve 1374 numaralarda kayıtlıdır. Mesneviler, 1883-1926 yılları arasında nazmedilmişlerdir.[15]

1.2.7. Defter-i Kuyûdât: Selçuk Üniversitesi Mevlâna Araştırmaları Merkezi Kütüphanesi Uzluk Arşivi Y.56 numarada kayıtlı bir defterdir. Defterde, Belhî ailesinin, çoğunluğu Burhâneddîn-i Belhî'nin kaleme aldığı 45'i Türkçe, 42'si Farsça ve 3'ü Arapça olmak üzere toplam 90 mektubun metni mevcuttur.[16]

1.2.8. Çehâr-bâg: Nüshası, Defter-i Rubaiyyât adıyla kayıtlı bu eser hakkında çalışmamızın Birinci Bölümü'nde bilgi verilecektir.

---

[14] Türkçe tahmisler için bk. Kahraman, ***Burhân-i Belhî ve Türkçe Dîvân'ı***, s. 229-238.

[15] Mesnevilerin metinleri için bk. Mehmet Hilmi Alkan, ***Burhâneddîn-i Belhî'nin Türkçe ve Farsça Mesnevîleri***, *Yüksek Lisans Seminer Çalışması*, Selçuk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Doğu Dilleri ve Edebiyatları Bölümü Fars Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Konya, 2004.

[16] Defter-i Kuyudât ve içerdiği mektuplar ve bazılarının metinleri hakkında bilgi için bk. Öz, "Afgan Türkistanı Muhacirlerinden Süleymân Belhî Ailesi ve Defter-i Kuyûdât Fihristi", s. 171-181.

1.3. Edebî Şahsiyeti:

Burhân'ın yaşadığı döneme yakın kaynaklarda onun şairliğine ilişkin değerlendirmeler mevcuttur. Bu kaynaklardan birinin yazarı olan İbnülemin M. K. İnal, Burhân'ın Türk, Fars ve Çağatay edebiyatıyla meşgul olduğunu, onun bu üç dildeki şiirlerinin üç divan oluşturacak miktara ulaştığını belirtmiş, ayrıca Burhân'ın kişilik sahibi biri olduğunu, talik yazısını "pek nefis" bulduğunu söylemiş ve onu şair-i mâhir olarak nitelemiştir. Şairliği hususundaki kanaatini de onun Farsça şiirlerinin Türkçe olanlardan daha sağlam olduğunu ifade ederek beyan etmiştir.[17] Burhâneddîn-i Belhî'yi yakından tanıyan yazarlardan biri olan Hüseyin Vassâf da, şairi "şair-i meşhur" olarak nitelemiş, onu Hafız'ın varisi olarak gördüğünü ifade ederek "Zevk-i tarîkatten pek ziyâde neş'e-i şi'riyyeleri gâlibdir"[18] diyerek onun tasavvuf yolunda bulunmaktan ziyade şiirle meşgul olduğunu söylemiştir.

Şairi bizzat tanıyanlardan biri de dönemin fikir ve siyaset adamlarından biri olan Abdullah Cevdet, Burhân'ın Çağatayca şiirlerini beğendiğini ifade ederek onu Ali Şîr Nevâî'nin "adîl"i saymıştır.[19]

Burhâneddîn-i Belhî, yazdığı Farsça şiirlerinde çoğunlukla "Burhân" mahlasını kullanmıştır. Türkçe manzumelerinde ise; "Burhân-ı Belhî, Burhân-ı Huseynî, Belhî, Merd-i Belh, Huseynî" gibi mahlasları da tercih ettiği yapılan taramalarla tespit edilmiştir.

Hemen her şairde olduğu gibi Burhân da şiirde ustalığına, şiirlerinin mana gücü ve etkisine vurgu yapmış; şiirlerini ince manalar üzerine bina etmiştir.

برهان که به اقلیم عطارد بنشست　　　دارد از آن خامه و خط اندر دست

نشئهٔ جانبخش جام نظم او　　　در نیابد کس به جز رندان مست

Utarit ülkesinde (tahta) oturan Burhân'ın bu yüzden elinde kalemi ve yazısı var.

Onun şiir kadehinin can bağışlayan neşesini, sarhoş rintlerden başkası anlayamaz.

---

[17] İbnülemin M.K. İnal, ***Son Asır Türk Şairleri***, Dergah Yayınları, İstanbul 1988, I, 183.
[18] Vassâf, ***Sefîne-i Evliyâ***, II, 406.
[19] Öz, "Afgan Türkistanı Muhacirlerinden Süleymân Belhî Ailesi ve Defter-i Kuyûdât Fihristi", s. 168.

در جهــان نــه جــان و تــن مانــد　　　　هــم نــه یــار نــو و کهــن مانــد

یادگــاری ز مــن بــه اهــل ســخن　　　　شــعر شــعری فــروغ مــن مانــد

Âlemde ne can kalır ne beden, ne yeni sevgili kalır ne eski!

Benden söz ehline iki büyük yıldız gibi parlayan şiirim hatıra kalır!

مانـند مهـر و مـاه تـو داری رخ سـفید　　　　نور سیاه نیست چو زلف تو مشک بید

زهــره را آورد بــه رقــص ســزد　　　　شـعر شـعری سـوز همچـون مـن لبیـد

Güneş ve ay gibi beyaz bir yüzün var, söğüt kokulu zülfün gibi siyah nur yok!

Benim gibi Lebid'in yakıcı iki yıldız gibi şiirim, Zühre'yi raksa getirse yakışır.

Burhân-ı Belhî, şairliğinin yanında hat ustalığıyla da bilinir. Hüseyin Vassâf onun için, "Hüsn-i hatta ta'likde zamanımızın Ammâd-ı sânîsidir"[20] ifadesini kullanmıştır. Şair rubailerinde kendi hattını da övmüş ve levhalarını hattın en büyük ustalarından biri olan 1615 yılında İsfehan'da vefat etmiş olan Mîr İmâd'a benzetmiştir:

خامــۀ مــاهر مــن اســت اســتاد　　　　مــی کنــد وصــف یــار بــر معتــاد

ســخن دلکــش و جــانبخــش ورا　　　　می نویسد به خط خوش چو عماد

Benim mahir kalemim ustadır, adet üzere sevgilinin hallerini vasfeder.

Onun hoş ve can veren sözünü, İmâd gibi güzel hatla yazar.

خــط نوشــتم چــو میــر در کاغــذ　　　　زان شــده جالــب نظــر کاغــذ

بــه خــط خــوب گــلرخــان مانــد　　　　خــط برهــان بلــخ بــر کاغــذ

Mîr İmâd gibi kâğıda hat yazdım, bu sebepten dikkat çekti kâğıt.

Burhân-ı Belh'in yazısı kâğıtta gül yüzlülerin hattına benziyor.

[20] Vassâf, ***Sefîne-i Evliyâ,*** II, 406.

1.4.Etkilendiği Şairler:

1.4.1. Nâsır-ı Husrev

Şiirde Nâsır Hosrev'i takip ettiğini söylemekle beraber şiirlerinden yansıyan ışığın yeni olduğunu söyler:

دلــدل طبــع دلیــرم در دو اســت   پیرو مـرد چـو ناصر خسـرو اسـت
ای عطــارد بــا فــروغ خــود منــاز   شـعر شـعری پرتـو برهـان نـو اسـت

Cesur tabiatlı Düldül'üm koşmakta Nâsır Husrev gibi bir adamın peşinde.

Ey Utarid, ışığınla gururlanma! Burhân'ın iki parlak yıldız gibi şiiri, yenidir.

1.4.2. Ömer Hayyâm

Burhân'ın şiirlerinde yer yer rubainin usta kalemi Hayyâm'ın etkisi görülür. Şair; düşündürücü, hayale zorlayıcı ve didaktik tarzda şiirleriyle rubai ustası olan Hayyâm'ın üslubuna olan hayranlığını göstermiştir. Aşağıdaki iki rubaisi Hayyâm'ı hatırlatmaktadır:

پیش از من و تو مهری و ماهی بوده است   صــبحگهی و شــبانگاهی بــوده اســت
ایـن خاک کـه در زیـر دو پـای مـن و تست   یا چشـم گدا یا سر شـاهی بـوده است

Ben ve senden önce bir güneş ve bir ay varmış, bir sabah vakti, bir gece vakti varmış.

Benim ve senin iki ayağı altındaki şu toprak, ya bir fakirin gözü ya da bir padişahın başıymış.

پیش از من و تو باغ و بهاری بوده است   خنـدان گـل و نالنـده هـزاری بـوده اسـت
هــر لالــهٔ حمــرا کــه ز خــاکی رویــد   کـان خـون دل عاشـق زاری بـوده اسـت

Benden önce, senden önce bağ varmış, bahar varmış; gülen gül, ağlayan bülbül varmış.

Topraktan yetişen her kırmızı lâle, figan eden aşığın gönül kanıymış.

Şair, aşağıdaki rubailerde Ömer Hayyâm hakkındaki düşüncelerini daha açık ifade etmiştir.

1.4.3. Evhaduddîn-i Kirmânî

Şair Burhâneddîn-i Belhî, Ömer Hayyâm ve Evhaduddîn-i Kirmânî'ye olan hayranlığını rubailerinde dile getirmiştir. Her iki şairin de rubaide usta olduklarını ifade eden Burhân, bu iki şairin şiirde rubai tarzının hakkını verdiklerini söyler. Evhaduddîn-i Kirmânî'nin rubailerini, "çâr-bâg" kelimesiyle ifade ettiği park bahçesine benzetmiş, rubailerinin her mısraının âriflerin sır bahçesi olduğunu söylemiştir. Şaire göre Evhaduddîn, fazilet madeni, sözü ise yakuttur. Rubaide usta kabul ettiği Ömer Hayyâm'ın rubaileri, Burhân'a göre şarap gibi neşe verici, her mısraı sarhoşların meyhanesidir. Hayyâm, bilgi denizi; sözü ise incidir:

اوحد به یقین داد رباعی داده است   خیام عمر نیز چو او استاد است

چار باغ است چار مصرع آن   مآل این همچو می طرب زاد است

Kuşkusuz Evhadddîn rubainin hakkını vermiştir; Ömer Hayyâm da onun gibi ustadır.

Evhad'in dört mısraı park bahçesidir, Hayyâm'ı yorumlamak, neşe veren şarap gibidir.

اوحد به رباعی هله بی اقران است   خیام چو او یگانهٔ دوران است

هر مصرع آن گلشن راز عرفاست   هر مصرع آن میکدهٔ مستان است

Bil ki rubaide Evhaduddîn'in dengi yoktur, onun gibi, Hayyam'ın da eşi benzeri yoktur.

Evhad'in her mısraı âriflerin sır bahçesidir, Hayyâm'ın her mısraı sarhoşların meyhanesidir.

اوحد کرمانی و خیام عمر   هر دو گشته در رباعی نامور

کان فضل است آن و بحر دانش این   حرف آن لعل است و حرف این گهر

Evhaduddîn-i Kirmânî ve Ömer Hayyâm, her ikisi rubaide meşhurdur.

O, fazilet madeni; bu bilgi denizi; onun sözü yakut, bununki inci.

1.4.4. Hz. Mevlâna

Seyyid Süleymân Belhî, oğlu Abdülkâdir ve Burhâneddîn-i Belhî gibi aile üyelerinin Mevlevî şahsiyetler ile yakınlıkları olduğu bilinmektedir. Bu yakınlık Defter-i Kuyûdât'ta yer alan Konya Mevlâna Dergahı son postnişinlerinden Mahmud Sadreddin Çelebi (1825-1881) ve Abdülvâhid Çelebi'ye (1858-1907) yazılmış mektuplardan anlaşılmaktadır.[21]

Burhân da, rubailerinde Mevlâna'ya karşı olan muhabbetini onun eşsiz eseri Mesnevî'nin en önemli mazmunu olan "ney" mazmununu kullanarak aşk hikâyesinin ney gibi bir gönülden dinlemek gerektiğini, kendisinin de şiirlerinde aşk sırrını anlatmaya çalıştığını söylemiş, oğluna da neyin hâle hâl katan sesini dinlemesini tavsiye etmiştir:

نغمۀ عشق پسرا ز دل چون نایی پرس　　راز معشوقه هم از عاشق شیدایی پرس

قیمت عمر گرانمایه نداند نادان　　قدر او را برو از مردم دانایی پرس

Aşk nağmesini, ey oğul, ney gibi inleyen gönle sor, sevgilinin sırrını divane âşığa sor!

Cahil değerli ömrün kıymetini bilmez, onun kadrini git bilgili kişilere sor!

عاشق دردمند و غمزده‌ایم　　که به راه غمت قدم زده‌ایم

به بزمت ما ز راز عشق چون نی　　از ازل تا به حال دم زده‌ایم

Dertli ve kederli âşıklarız, çünkü derdinin yoluna adım attık.

Meclisinde biz ney gibi aşk sırrından, ezelden beri dem vurduk.

---

[21] Bu mektuplar için bk. Öz, Yusuf, "Süleymân Belhî Ailesi ve Son Mevlevî Postnişinleri İle Mektuplaşmaları", ***X. Milli Mevlâna Kongresi Tebliğler***, Selçuk Üniversitesi Basımevi, Konya, 2002, I, 149-161.

ای پسر صوت و صدای نی شنو　　نغمهٔ حالت فزای نی شنو
خواهی گردی مرد میدان سماع　　نالهٔ مرد آزمای نی شنو

Ey oğul! Neyin sesini, sedasını dinle, neyin hâle hâl katan nağmesini dinle!

Sema meydanının eri olmak istiyorsan, neyin güçlü kuvvetli feryadını dinle!

Gül dahi ilâhî aşk nağmesini sema sırasında neyden dinler. Burhân da sema sırasında bütün gam sırlarını akıl kulağıyla neyden dinler. Çünkü ney, Allah katından haberler, mesajlar getirdiğini söyler. Burhân, Mevlevîlerin “sema” ettikleri alanı Hak erenlerinin gönlüne, ilâhî aşk meydanına benzetir. Bu meydanda gönül nefis ile mücadele eder, onun başını ezer; ham kişi olgunlaşır, gönüller dirilir, kul sema ederek özgürleşir:

گل زمزمهٔ عشق وی از نی شنود　　در رقص دمادم که پیاپی شنود
در وقت سماع گوش هوشم برهان　　از نی همه اسرار غم وی شنود

Gül onun aşkının nağmesini neyden dinler, sürekli semada art arda dinler.

Burhân! Sema vaktinde can kulağım, neyden onun bütün dert sırlarını dinler.

دل مردان حق است جای سماع　　جان پرورد انفاس مسیحای سماع
ای دل تو ز یار او پیامی خواهی　　هر دم بشنو بانگ همین نای سماع

Sema yeri Hak erenlerinin gönlüdür, sema Mesihlerinin nefesleri, cana can katar.

Ey gönül! Sen, onun sevgilisinden bir haber istiyorsan, her an sema neyinin feryadını dinle!

مردانه دلا درا به میدان سماع　　پا زن به سر نفس چو مردان سماع
هر خام شود پخته و هر دل زنده　　آزاد شود بنده به دوران سماع

Ey gönül, yiğitçe sema meydanına çık, sema erleri gibi nefsinin başına bas!

Semada her ham kişi olgunlaşır, her gönül dirilir, kul sema ederek özgür olur.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. ÇEHÂR-BÂG

1.1. Eserin Adı

Çalışmamızın konusunu teşkil eden bu eserin yazma nüshası, “Defter-i Rubâ‘iyyât” adıyla kayıtlıdır. Daha önce yazar ve eserleri hakkında bilgi verilmiş çalışmalarda da bu adla anılmıştır.[22] Ancak eserin müellifi tarafından verilmiş ismi ise “Çehâr-bâg”tır. Eserin gerçek isminin “Çehâr-bâg” olduğu, rubaileri temize çeken şairin oğlu ve çalışmamıza esas aldığımız nüshanın müstensihi Muhammed Musâ’nın aşağıdaki rubaiye düştüğü kayıtta söylenmiştir.

سجده گاهست درگه بالاتر شاه نجف   سر نهد هر صبح خاور بر در شاه نجف

جمله پیران طریق و خسروان با شکوه   همچو برهان‌اند کمتر چاکر شاه نجف

Necef şahının yüce dergâhı secdegâhtır, güneş her sabah onun kapısına baş koyar.

Bütün tarikat pirleri ve yüce sultanları, Burhân gibi Necef şahının değersiz kölesidirler.

“Ğurre-i şehr-i Muharrem 1329 21 Kânûn-i evvel 1326 Yevmü’l-isneyn Üsküdar Bağlarbaşı. İşbu tarihe musâdif olan zamanda rubaîlerin nâzımı buyurur ki: “**Be Çehâr-bâg mevsûm kerdem hemîn rubâ‘iyât-i hod râ** [Bu rubailerimi Çehâr-bâg olarak adlandırdım]” (Nüsha, s.171).

Yukarıdaki rubai Rumi takvime göre 21 Kanun-i evvel 1326 (3 Ocak 1921) tarihinde Üsküdar Bağlarbaşında nazmedilmiştir. Buna göre, müellif bu tarihten önce yazılmış ve daha sonra yazılacak olan rubailerini içeren eserine “Çehâr-bâg” adını vermiştir. Şair, aşağıdaki rubaide eserini “çehâr-bâg” olarak, diğer rubailerinde ise aynı terkibin muhaffefi olan “çâr-bâg” ismiyle anmıştır. Vezin gereği bu şekilde kısaltılmış olan eserin ismi çalışmamızda, “Çehâr-bâg” olarak anılacaktır. Ferheng-i

[22] Bk. Öz, “Afgan Türkistan’ı Muhacirlerinden Süleymân Belhî Ailesi ve “Defter-i Kuyûdât Fihristi”, ***Bilig Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi***, S. 23, Ankara 2002, s. 169.

Bozorg-i Suhen'de "çâr-bâg" kelimesi "bulvar" anlamı verilerek[23] aslı olan "çehâr-bâg" kelimesine gönderme yapılmış ve şöyle anlamlandırılmıştır:

"Çehâr-bâg: (birleşik isim) 1. İran musikîsinde bir makam, Çehâr-pâre 2. her iki yanı ağaçlandırılmış, ortasında yürüyüş veya gezinti yolu olan yer.[24]" Ali Ekber-i Nefîsî ise çehâr-bâg kelimesini madde başı yapmaksızın çâr-bâg kelimesine ayrıca, "köşk; I. Şah Abbas dönemi yapılarından İsfehan'da meşhur saltanat parkı; Dehli civarında bir parkın adı"[25] anlamlarını da kaydetmiştir. Kelimenin "çâr-bâg" şeklinin eskiden daha yaygın ve bir özel isim olarak kullanıldığı anlaşılmakla birlikte Burhâneddîn-i Belhî'nin ifadesini dikkate alarak çalışmamızda da eserin "çehâr-bâg" adıyla anılması tercih edilmiştir.

Şair rubailerinde bu kelimeyi park, park bahçesi anlamında kullanmış, kendisini de bu bahçenin bülbülüne teşbih etmiştir:

من آن بلاکشم از هجر روی جانانی   که دارم آه سحرخیز و آتش افشانی
ز لطف بار چو برهان نو نوا دارد   چهار باغ چنین بلبل خوش الحانی

Bir sevgilinin cemalinin ayrılığından çile çeken benim, seher vakti kopan ve ateş saçan âhım var.

Hakk'ın lutfundan yeni bir şarkı söyleyen Burhân gibi Çehâr-bâg'ın böyle güzel sesli bülbülü var.

جلوه که تا شد به آن دل‌دار باغ   گشت خرم ز آن گل بی‌خار باغ
ناله‌های بلبل و خندان گل است   سر بسر پیرایۀ این چار باغ

Sevgili gül bahçesinde görününce, bahçenin dikensiz gülü bundan mutlu oldu.

Bülbülün feryatları ve gülün gülüşü, baştanbaşa bu Çehâr-bâg'ın ziynetidir.

بر ره او با صبا هر بار باغ   برگ گل افشانده صد خروار باغ
غلغلی بر چار سو افتد سزد   بلبلی دارد چو برهان چار باغ

---

[23] Hesen-i Enverî, ***Ferheng-i Bozorg-i Sohen***, İntişârât-i Sohen, Tahran, 1382, III, 2262.
[24] Enverî, ***Ferheng-i Bozorg-i Sohen***, III, 2414.
[25] Ali Ekber-i Nefîsî, ***Ferheng-i Nefîsî***, Kitâb-furuşî-i Hayyâm ,Tahran, 1381, II, 1154.

Saba rüzgârıyla bahçe her seferinde onun yoluna yüz eşek yükü gül yaprağı dökmüş.

Dört yanda bir gürültü kopsa yaraşır; Çehâr-bâg'ın Burhân gibi bir bülbülü var.

من که برهانم ادیب نوبرم   عندلیب چار باغ ششدرم
نعت گوی حضرت پیغمبرم   منقبت خوان جناب حیدرم

Ben Burhân'ım, yeni yetme edibim; altı yönlü Çehâr-bâg'ın bülbülüyüm.

Hz. Peygamber'e na't söylerim, Hz. Haydar'ın menkıbesini anlatırım.

چون آه ز هجرش که چراغی دارم   اندر دل خود چو لاله داغی دارم
آن شیخ عصاکش دگر است من دگرم   او تاغی و من چار باغی دارم

Onun ayrılığından dolayı âhım gibi kandilim var; gönlümde lâle gib bir damgam var.

Elinde asası taşıyan şeyh başka, ben başkayım; onun kayın odunu var, benimse Çehâr-bâg'ım.

دارد دلی ز غم تو پر خون برهان   از دیده بریزد اشک گلگون برهان
در سایهٔ عشق رخ مانند بهارت   که دارم چار باغی خوش چون برهان

Burhân senin derdinden kanlı bir gönle sahip; gözünden gül renkli yaş döker Burhân.

Senin bahar gibi yüzünün aşkının gölgesinde, Burhân gibi güzel bir Çehâr-bâg'ım var.

1.2. Telif Tarihi

Burhâneddîn-i Belhî, kendine özgü bir özellik olarak diğer eserleri ve Farsça ve Türkçe gazellerinde olduğu gibi, rubailerinde de nazım tarihleri ve nazmedildiği mekâna dair kayıtlar düşmüştür. Bu kayıtlar, rubaileri temize çeken oğlu Muhammed Musâ tarafından da muhafaza edilmiştir. 1668 rubai için 935 kayıt mevcuttur. "Rubailerin Nazmına Dair Tarih Kayıtları" başlığı altında ileride sıraladığımız bu kayıtlara dayanarak, en erken tarihli rubai 7 Rabiulevvel 1328/19 Mart 1910 (Rumi

takvime göre 6 Mart 1326), en geç tarihli rubai de 16 Recep 1346/10 Ocak (Kanun-i sâni) 1928 tarihlidir. Yine bu kayıtlara göre şairin ilk rubaisi 2 numaralı rubaidir. Bu rubai, düşülen kayda göre,[26] Üsküdar'da Tahtaperde sokağında bir köşkte nazmedilmiştir. Son rubaisi de 355 numaralı rubai olup Kızıltoprak Fener'de Bağdat Caddesi yakınında 214 numaralı hanede ikamet ederken nazmedilmiştir.[27] Yine bu kayıtlardan çıkan sonuca göre rubailer, 1910-1928 yılları arasında on sekiz yıllık bir dönemde, çoğunluğu ise 1910-1915 yılları arasında yazılmıştır.

1.2.1. Rubailerin Nazmına Dair Tarih Kayıtları

Muhammed Burhâneddîn-i Belhî'nin bütün eserleri, oğlu Muhammed Musâ tarafından hem istinsah edilmişler hem temize çekilmişlerdir. Müstensih Muhammed Musâ, Çârbâg'ı ve içerdiği rubaileri de temize çekerken, Burhâneddîn-i Belhî'nin rubailerin nazmına dair tarih ve mekân kayıtları aynen muhafaza etmiştir. Muhammed Musâ, bu kayıtlar arasında ailenin başka bir haneye, köşke ya da semte taşındıklarına dair bilgiler de vermiştir (bk. Kayıt sıra no: 517). Bazı kayıtlar, rubailerde geçen bazı şahısların vefat tarihleri ve medfun oldukları yerlere dair kayıtlardır. Bu kayıtların bazıları Farsçadır. Bunlar rubailerin Türkçe çevirilerinde ilgili yerlerde kullanılmış ve kaydın nüshada geçtiği sayfa (Nüsha, s.) şeklinde belirtilmiştir. Bu gibi kısa notlara aşağıdaki listede yer verilmemiştir. 1668 rubaide tespitlerimize göre 935 kayıt yer almaktadır. Bu kayıtlar aşağıda liste halinde verilmiştir. İlk kayıt rubailerin istinsahına dairdir. Bu kayda göre Çârbâg, 1 Şubat 1922 tarihinde şairin el yazısıyla yazılmış birinci defterden istinsaha başlanmıştır. Müstensih adını da künyesiyle birlikte kaydetmiştir.

(1) İstanbul 3 Cemâziye'l-âhir 1340 1 Şubat Efrencî, 17 Kânûn-i Sânî Rumi 1338 Yevmü's-selâsâ, Kadıköy Kurbağalıdere Sultan Çiftliği Köşkü'nde mukîm iken hazret-i şâirin dest-i hatt-ı mübârekleriyle yazılmış birinci defter-i rubâiyattan istinsâha başlanılmıştır.

---

[26] 7 Rabiulevvel 1328 6 Mart Rûmî 1326 [19 Mart 1910]. İşbu tarihte Üsküdar'da Nûh Kuyusu'nda Derebağı'nda Tahtaperde sokağında kapısının önünde servi ağacı bulunan bağ içerisindeki köşkten Bağlarbaşı'ndaki hâneye nakl-i mekân olunmuştur. (Nüsha, s.1)

[27] 16 Receb 1346 10 Kânûn-i sânî 1928 Çehârşenbe gecesi yatsı vakti nazm edilmiştir. Kızıltoprak'da Fener'de Bağdat Caddesi'nde Melâmî Çeşmesi kurbunda 214 numaralı hânede mukîm iken (Nüsha, s.60).

Ve minellahi’t-tevfik; el-fakîr, el-hakîr Muhammed Musâ, el-yemînî el-yesârî er-Rumî İbn es-Seyyid Muhammed Burhâneddîn Kılıc el-Huseynî el-Belhî. (Nüsha, s.1)

(2) 7 Nîsân Rumi 1334 Kartal’da Rahmanlar’da Bağlı Köşk’te ikâmetimiz esnâda Eyüpsultan’a Nişâncı’da Şeyh Murâd Dergâhı’na müsâferette iken yazılmıştır. (Nüsha, s.1)

(3) 7 Rabiulevvel 1328 6 Mart Rumi 1326. İşbu tarihte Üsküdar’da Nûh Kuyusu’nda Derebağı’nda Tahtaperde sokağında kapısının önünde servi ağacı bulunan bağ içerisindeki köşkten Bağlarbaşı’ndaki hâneye nakl-i mekân olunmuştur. (Nüsha, s.1)

(4) 19 Mayıs 1326 Çehârşenbe Bağlarbaşı. (Nüsha, s.1)

(5) 19 Mayıs 1326 Yevmü’l-erba‘a Bağlarbaşı. (Nüsha, s.2)

(6) 2 Haziran Rumi, 1909 Yevmü’l-hamîs Bağlarbaşı. (Nüsha, s.2)

(7) 15 Haziran Rumi 1909 Yevmü’s-selâsâ Bağlarbaşı. (Nüsha, s.2)

(8) 2 Haziran Rumi 1909 Yevmü’l-hamîs Bağlarbaşı. (Nüsha, s.2)

(9) 5 Temmuz Rumi Yevmü’l-isneyn Bağlarbaşı. (Nüsha, s.2)

(10) 26 Zilhicce 1328 13 Kânûn-i evvel Rumi 1909 Salı Bağlarbaşı. (Nüsha, s.3)

(11) 28 Kânûn-i evvel 1909 Bağlarbaşı. (Nüsha, s.3)

(12) 26 Zilhicce 1328 16 Kânûn-i evvel Rumi 1909 Salı Bağlarbaşı. (Nüsha, s.3)

(13) 27 Zilhicce 1328 17 Kânûn-i evvel Rumi 1909 Çehârşenbe Bağlarbaşı. (Nüsha, s.3)

(14) 28 Zilhicce 1328 18 Kânûn-i evvel Rumi 1909 Yevmü’l-hamîs Bağlarbaşı. (Nüsha, s.3)

(15) 3 Muharrem 1329 22 Kânûn-i evvel Rumi 1910, Bağlarbaşı. (Nüsha, s.3)

(16) 6 Muharrem 1329 25 Kânûn-i evvel Rumi 1910, Bağlarbaşı. (Nüsha, s.4)

(17) 9 Muharrem 1329 28 Kânûn-i evvel Rumi 1910 Bağlarbaşı. (Nüsha, s.4)

(18) 8 Muharrem 1329 27 Kânûn-i evvel Rumi 1910 Bağlarbaşı. (Nüsha, s.4)

(19) 10 Muharrem 1329 29 Kânûn-i evvel Rumi 1910 Yevmü'l-erba'â Bağlarbaşı (Nüsha, s.4)

(20) 9 Muharrem 1329 28 Kânûn-i evvel Rumi 1910 Bağlarbaşı. (Nüsha, s.4)

(21) 10 Muharrem 1329 29 Kânûn-i evvel 1910 Yevmü'l-erba'â. (Nüsha, s.4)

(22) 18 Muharrem 1329 6 Kânûn-i sânî Rumi 1910 Yevmü'l-hamîs Bağlarbaşı. (Nüsha, s.5)

(23) 22 Muharrem 1329 10 Kânûn-i sânî Rumi 1910 Yevmü'l-isneyn Bağlarbaşı. (Nüsha, s.5)

(24) 3 Rabiulevvel 1329 8 Şubat Rumi 1910 Şembe Bağlarbaşı. (Nüsha, s.5).

(25) 15 Rabiulevvel 1329 15 Mart Efrencî 1910 Bağlarbaşı. (Nüsha, s.5).

(26) 18 Rabiulevvel 1329 3 Mayıs Rumi 1910 Yekşenbe Bağlarbaşı. (Nüsha, s.5).

(27) 21 Rabiulevvel 1329 9 Mart Rumî 1910. (Nüsha, s.6)

(28) 22 Rabiulevvel 1329 22 Mart Efrencî 1910 Yevmü'l-hamîs Bağlarbaşı. (Nüsha, s.6)

(29) 27 Rabîü'l-âhir 1329 14 Mart Rumi 1910 Salı Bağlarbaşı. (Nüsha, s.6)

(30) 3 Rabîü's-sânî 1329 20 Mart 2 Nisan 1910 Duşenbe Bağlarbaşı. (Nüsha, s.6)

(31) 4 Rabîü’l-âhir 1329 21 Mart 3 Nisan 1910 Seşenbe Bağlarbaşı. (Nüsha, s.6)

(32) 14 Rabîü’l-âhir 1329 1 Nisan Rumi 12 Nisan Efrencî 1910 Yevmü’l-cum‘a Bağlarbaşı. (Nüsha, s.7)

(33) 14 Rabîü’l-âhir 1329 13 Nisan efrencî 1910 Yevmü’l-cum‘a Bağlarbaşı. (Nüsha, s.7)

(34) 16 Rabîü’l-âhir 1329 15 Nisan efrencî 1910 Yekşenbe Bağlarbaşı. (Nüsha, s.7)

(35) 14 Cemaziyelevvel 1329 30 Nisan Rumi 1910 Yevmü’s-sebt Bağlarbaşı. (Nüsha, s.7)

(36) 28 Cemaziyelevvel 1329 14 Mayıs Rumi, 1910 Yevmü’s-sebt Bağlarbaşı. (Nüsha, s.7)

(37) 25 Şaban 1329 8 Ağustos Rumi 1910 Duşenbe Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.7)

(38) 8 Ramazan 1329 21 Ağustos Rumi 1910 Yekşenbe Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.8)

(39) 16 Ramazan 1329 29 Ağustos Rumi 1910 Duşenbe Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.8)

(40) 20 Ramazan 1329 2 Eylül Rumi 1910 Yevmü’l-cum‘a Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.8)

(41) 22 Ramazan 1329 4 Eylül Rumi 1910 Yekşenbe Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.8)

(42) 23 Ramazan 1329 5 Eylül Rumi, 1910 Duşenbe Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.8)

(43) 24 Ramazan 1329 2 Eylül Rumi, 1910 Seşenbe Kuzguncuktepe (Nüsha, s.8)

(44) 26 Ramazan 1329 6 Eylül Rumi, 1910 Yevmü’s-selâsâ Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.9)

(45) 28 Ramazan 1329 8 Eylül Rumi, 1910 Yevmü'l-hamîs, Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.9)

(46) 12 Şevval 1329 22 Eylül Rumi, 1910 Yevmü'l-hamîs Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.9)

(47) 14 Zilkade 1329 24 Teşrîn-i evvel Rumi, 1910 Yekşenbe Kuzkuncuktepe. (Nüsha, s.9)

(48) 15 Zilkade 1329 25 Teşrîn-i evvel Rumi 1910 Duşenbe Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.9)

(49) 17 Zilkade 1329 27 Teşrîn-i evvel Rumi 1910 Çehârşenbe Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.10)

(50) 7 Muharrem 1330 Kânûn-i evvel Rumi, 1910 Seşenbe Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.10)

(51) 7 Muharrem 1330 26 Kânûn-i evvel Rumi 1910 Yevmü'l-cum'a Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.10)

(52) 22 Muharrem 1330 31 Kânûn-i evvel -13 Kânûn-i sânî Efrencî 1911 Çehârşenbe Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.10)

(53) 14 Safer 1330 22 Kânûn-i sânî Rumi 1911 Şenbe Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.10)

(54) 14 Safer 1330 22 Kânûn-i sânî Rumi 1911 Şenbe Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.11)

(55) 15 Rabiü'l-evvel 1330 22 Şubat Rumi 1911 Yekşenbe Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.11)

(56) 27 Teşrîn-i sânî 1328. (Nüsha, s.12)

(57) 10 Nisan Rumi 1329. (Nüsha, s.12)

(58) 16 Şubat 1330 Validebağı. (Nüsha, s.14)

(59) 18 Şubat Rumi 1913 Validebağı. (Nüsha, s.14)

(60) 6 Mart Rumi 1914 Validebağı. (Nüsha, s.14)

(61) 29 Rabiü'l-âhir 1333 2 Mart Rumi 1914 Pendik. (Nüsha, s.14)

(62) 9 Şaban 1334 28 Mayıs 1334 Yevmü's-sebt Maltepe. (Nüsha, s.14)

(63) 25 Zilkade 1335 Kartal. (Nüsha, s.15)

(64) 25 Zilkade 1335. (Nüsha, s.15)

(65) 25 Zilkade 1335. (Nüsha, s.15)

(66) 25 Zilkade 1335 Yevmü'l-hamîs Kartal. (Nüsha, s.15)

(67) 25 Zilkade 1335 Kartal. (Nüsha, s.15)

(68) 26 Nisan Rumi 1334 Yevmü'l-cum'a Eyüpsultan. (Nüsha, s.15)

(69) 2 Nisan Rumi 1334 Yevmü'l-erba'â Eyüpsultan. (Nüsha, s.15)

(70) 23 Ramazan 1337 Yevmü'l-âhir Suâdiye. (Nüsha, s.15)

(71) 20 Rabiulahir 1339 20 Kânûn-i evvel Pencşembe Pendik-Çamlıca. (Nüsha, s.16)

(72) 3 Cemaziyelahir 1339 Pendik. (Nüsha, s.16)

(73) 7 Cemaziyelahir 1339 Pendik. (Nüsha, s.16)

(74) 10 Cemaziyelahir 1339 15 Şubat Rumi 1920 Yevmü'l-cum'a Pendik. (Nüsha, s.16)

(75) 18 Cemaziyelahir 1339 18 Subat 1920 Şenbe Pendik. (Nüsha, s.16)

(76) 19 Cemaziyelahir 1339 19 Şubat 1920 Yekşenbe Pendik. (Nüsha, s.16)

(77) 20 Cemaziyelahir 1339 25 Şubat Rumi- 9 Mart Efrencî 1920 Çehârşenbe Pendik. (Nüsha, s.17)

(78) 5 Receb 1339 14 Mart 1920 Duşenbe Pendik. (Nüsha, s.17)

(79) 5 Receb 1339 1 Mart Rumi 1920 Yevmü'l-isneyn Pendik (Nüsha, s.17)

(80) 20 Receb 1339 29 Mart Rumi 1920 Seşenbe Pendik. (Nüsha, s.17)

(81) 21 Receb 1339 20 Mart 1920 Çehârşenbe Pendik. (Nüsha, s.17)

(82) 13 Şevval 1339 7 Haziran Rumi 1920 Duşenbe. İstanbul Kadıköy'de Kurbağalıdere'de Sultân Çiftliği Köşkü'nde meccânen mükîm iken nazm olunmuştur. (Nüsha, s.18)

(83) 14 Şevval 1339 22 Haziran Efrencî 1920 Seşenbe Kurbağalıdere. (Nüsha, s.18)

(84) 18 Zilhicce 1339 22 Ağustos Rumi 1920 Yevmü's-selâsâ Kurbağalıdere Sultan Çiftliği. (Nüsha, s.18)

(85) 27 Zilhicce 1339 İstanbul Rumi 1920 Pencşembe Kurbağalıdere. (Nüsha, s.18)

(86) 25 Zilkade 1339. (Nüsha, s.22)

(87) 4 Teşrîn-i sânî Rumi 1910 Duşenbe Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.22)

(88) 25 Zilkade 1335 Kartal. (Nüsha, s.22)

(89) 19 Cemaziyelevvel 1341-7 Kânûn-isânî 1339 Yevmü'l-âhir vaktü'l-'aşâ. Merdiven Köyü Mü'min Deresinde kâin bir köşkte mukîm iken tanzîm ve terkîm olunmuştur. (Nüsha, s.23)

(90) 19 Rabiulahir 1339 29 Kânûn-i evvel Çehârşenbe Pendik. (Nüsha, s.23)

(91) 4 Zihicce 1341 18 Temmuz 1339/1923 Yevmü'l-erba'â Merdiven Köyü civârında Mü'min Deresi'nde kâin Ağâ Oğlu Ahmed Bey Köşkünde mukîm iken tanzîm ve terkîm edilmiştir. (Nüsha, s.23)

(92) 22 Muharrem 1329 10 Kânûn-i sânî 1910 Yevmü'l isneyn Bağlarbaşı. (Nüsha, s.24)

(93) 25 Ramazan 1329 5 Eylül 1910 duşenbe Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.24)

(94) Küçük Çamlıca'da Fetvâ Eminzâdeler'de misâfir iken tanzim olunmuştur. (Nüsha, s.24)

(95) 15 Ramazan 1344 29 Mart 1926 rûz-i duşenbe nısfü'l-leyl Haydarpaşa civarında İbrahim Ağa Mahallesinde Acıbademde Es'ad Paşa Sokağında Süleymân Paşa Köşkünde müste'ciren mukîm iken aynı târîh-i mezkûrda tanzîm ve terkîm olunmuştur. (Nüsha, s.24)

(96) 22 Zilhicce 1341 5 Ağustos 1339 Yevmü'l-ehad Küçük Çamlıca'da Fetvâ Eminzâdelerde misafir iken tanzîm olunmuştur ve Mü'min Deresi'nde kâin köşkte mukîm iken terkîm olunmuştur. (Nüsha, s.24)

(97) 8 Muharrem 1329 27 Kânûn-i evvel Rumi 1910 Bağlarbaşı. (Nüsha, s.24)

(98) 7 Cemaziyelahir 1339 Pendik (Nüsha, s.25)

(99) 18 Cemaziyelahir 1339 13 Şubat Rumi-18 Subat Efrencî 1920 Cumartesi Pendik. (Nüsha, s.25)

(100) 1 Receb 1339 10 Mart Efrencî 1920 leyletü'r-regâib Pendik. (Nüsha, s.25)

(101) 8 Şevval 1339 17 Eylül 1327 Yevmü's-sebt Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.25)

(102) 14 Şevval 1329 24 Eylül 1910 Cumartesi Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.25)

(103) 19 Sevvâl 1329 29 Eylül 1910 Yevmü'l-hamîs Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.26)

(104) 1 Zilkade 1329 11 Teşrîn-i evvel Rumi 1910 Duşenbe Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.26)

(105) 2 Zilhicce 1329 11 Teşrîn-i sânî Rumi Seşenbe Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.26)

(106) 23 Muharrem 1330 1 Kânûn-i sânî-14 Kânûn-i sânî Efrencî 1911 Pencşenbe Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.26)

(107) 30 Muharrem 1330 8 Kânûn-i sânî Rumi 1911 Pencşenbe Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.26)

(108) 27 Şevval 1329 7 Teşrîn-i evvel Rumi 1910 Yevmü'l-hamîs Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.27)

(109) 20 Haziran Rumi 1909 Yekşenbe Bağlarbaşı. (Nüsha, s.27)

(110) 22 Haziran Rumi 1909 Yevmü's-selâsâ Bağlarbaşı. (Nüsha, s.28)

(111) 27 Haziran Rumi 1909 Yevmü'l-ehad Bağlarbaşı. (Nüsha, s.28)

(112) 19 Zilhicce 1328 9 Kânûn-i evvel Rumi 1909 Seşenbe Bağlarbaşı. (Nüsha, s.28)

(113) 21 Zilhicce 1328 11 Kânûn-i evvel 1909 Çehârşenbe Bağlarbaşı. (Nüsha, s.28)

(114) 15 Muharrem 1329 3 Kânûn-i sânî Rumi 1910 Yevmü'l-isneyn Bağlarbaşı. (Nüsha, s.28)

(115) 17 Muharrem 1329 5 Kânûn-i sânî Rumi 1910 Çehârşenbe Bağlarbaşı. (Nüsha, s.29)

(116) 19 Muharrem 1329 7 Kânûn-i sânî Rumi 1910 Yevmü'l-cum'a Bağlarbaşı. (Nüsha, s.29)

(117) 20 Muharrem 1329 8 Kânûn-i sânî 1910 Şenbe Bağlarbaşı. (Nüsha, s.29)

(118) 2 Rabiulevvel 1329 18 Şubat Rumi 1910 Yevmü'l-cum'a Bağlarbaşı. (Nüsha, s.29)

(119) 24 Rabiulevvel 1329 24 Mart Efrencî 1910 Şenbe Bağlarbaşı. (Nüsha, s.29)

(120) 6 Rabiulahir 1329 23 Mayıs Rumi 5 Nisan Efrencî Pencşenbe Bağlarbaşı. (Nüsha, s.30)

(121) 28 Rabiulevvel 20 Kânûn-i sânî Rumi 1910 Pencşenbe Maltepe. (Nüsha, s.30)

(122) 7 Zilhicce 1335 Kartal. (Nüsha, s.30)

(123) 14 Ağustos Rumi 1914 Yevmü'l-cum'a Maltepe karyesinde Ayazma Caddesi. (Nüsha, s.30)

(124) 17 Rabiulevvel 1329 17 Mart 1910 Yevmü's-sebt Bağlarbaşı. (Nüsha, s.31)

(125) 9 Zilhicce 1329 19 Teşrîn-i evvel Rumi 1910 Seşenbe Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.31)

(126) 13 Rabiulevvel 1329 13 Mart Efrencî 1910 Yevmü's-selâsâ Bağlarbaşı. (Nüsha, s.32)

(127) 18 Muharrem 1329 6 Kânûn-i sânî Rumi 1910 Pencşenbe Bağlarbaşı. (Nüsha, s.32)

(128) 24 Safer 1342 leyletü'l-ehâd 6 Teşrîn-i evvel 1329-1923. (Nüsha, s.33)

(129) 28 Rabiulevvel 1334 20 Kânûn-i sânî Rumi 1910 Yevmü'l-hamîs Maltepe. (Nüsha, s.34)

(130) 7 Muharrem 1334 2 Teşrîn-i sânî 1910 Pazartesi Maltepe. (Nüsha, s.34)

(131) 24 Mayıs Rumi 1336 1909 Çehârşenbe Bağlarbaşı. (Nüsha, s.34)

(132) 27 Şevval 1329 Teşrîn-i evvel 1910 Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.34)

(133) 23 Nisan Rumi 1326 Yevmü'l-cum'a Üsküdar Bağlarbaşı Nuh Kuyusu caddesinde ikamet esnâda nazm edilmiştir. (Nüsha, s.35)

(134) 28 Nisan Rumi 1326 Yevmü'l-erba'â Bağlarbaşı. (Nüsha, s.35)

(135) 30 Nisan Rumi 1326 Yevmü'l-cum'a Bağlarbaşı. (Nüsha, s.35)

(136) 5 Mayıs 1326 Bağlarbaşı Çehârşenbe. (Nüsha, s.35)

(137) 10 Hâmis Rumi 1326 Bağlarbaşı. (Nüsha, s.35)

(138) 8 Mayıs Rumi 1326 1909 Şenbe Bağlarbaşı. (Nüsha, s.35)

(139) 10 Mayıs Rumi 1326 1909 Pazartesi Bağlarbaşı. (Nüsha, s.36).

(140) 13 Mayıs 1326 Pencşenbe Bağlarbaşı. (Nüsha, s.36)

(141) 14 Mayıs 1326 Yevmü'l-cum'a Bağlarbaşı. (Nüsha, s.36)

(142) 17 Mayıs 1326 1909 Yevmü'l-isneyn Bağlarbaşı. (Nüsha, s.36)

(143) 20 Mayıs 1326 Yevmü'l-cum'a Bağlarbaşı. (Nüsha, s.36)

(144) 1 Haziran Rumi 1909 25 Yevmü's-selâsâ Üsküdar Bağlarbaşı. (Nüsha, s.37)

(145) 1 Haziran Rumi 1909 Seşenbe Üsküdar Bağlarbaşı. (Nüsha, s.37)

(146) 1 Temmuz Rumi 1909 Pencşenbe Bağlarbaşı. (Nüsha, s.37)

(147) 16 Şaban 1328 8 Ağustos Rumi 1909 Yekşenbe Bağlarbaşı. (Nüsha, s.37)

(148) 13 Ramazan 1328 14 Eylül 1909 Şenbe Bağlarbaşı. (Nüsha, s.37)

(149) 17 Zilhicce 1328 7 Kânûn-i evvel Rumi 1909 Yevmü’l-ehâd Bağlarbaşı. (Nüsha, s.38)

(150) 18 Zilhicce 1328 8 Kânûn-i evvel 1909 Duşenbe. (Nüsha, s.38)

(151) 19 Zilhicce 1328 Yevmü’s-selâsâ Bağlarbaşı. (Nüsha, s.38)

(151) 19 Zilhicce 1328 9 Kânûn-i evvel Rumi 1909 Yevmü’s-selâsâ Bağlarbaşı. (Nüsha, s.38)

(152) 21 Zilhicc 1328 Pencşenbe Bağlarbaşı. (Nüsha, s.38)

(153) 22 Zilhicce 1328 12 Kânûn-i evvel 1909 Yevmü’l-cum‘a Bağlarbaşı. (Nüsha, s.38)

(154) 28 Zilhicce 1328 18 Kânûn-i evvel Rumi Yevmü’l-hamîs Bağlarbaşı. (Nüsha, s.39)

(155) 4 Muharrem 1329 23 Kânûn-i evvel Rumi 1910 Bağlarbaşı. (Nüsha, s.39)

(156) 5 Muharrem 1329 24 Kânûn-i evvel Rumi 1910 Bağlarbaşı. (Nüsha, s.39)

(157) 8 Muharrem 1329 28 Kânûn-i evvel Rumi 1910 Bağlarbaşı. (Nüsha, s.40)

(158) 9 Muharrem 1329 28 Kânûn-i evvel 1910. (Nüsha, s.40)

(159) 10 Muharrem 1329 29 Kânûn-i evvel Rumi 1910 Bağlarbaşı. (Nüsha, s.40)

(160) 12 Muharrem 1329 Kânûn-i sânî 1910 Bağlarbaşı. (Nüsha, s.40)

(161) 14 Muharrem 1329 2 Kânûn-i sânî Rumi 1910 Yevmü’l-ehad Bağlarbaşı. (Nüsha, s.41)

(162) 15 Muharrem 1329 3 Kânûn-i sânî Rumi 1910 Dusenbe Bağlarbaşı. (Nüsha, s.41)

(163) 17 Muharrem 1329 5 Kânûn-i sânî Rumi 1910 Çahârşenbe Bağlarbaşı. (Nüsha, s.41)

(164) 18 Muharrem 1329 Kânûn-i sânî Rumi 1910 Pencşenbe Bağlarbaşı. (Nüsha, s.41)

(165) 19 Muharrem 1329 Kânûn-i sânî Rumi 1910 yevmü'l-cum'a Bağlarbaşı. (Nüsha, s.41)

(166) 20 Muharrem 1329 8 Kânûn-i sânî Rumi 1910 Bağlarbaşı. (Nüsha, s.41)

(167) 21 Muharrem 1329 9 Kânûn-i sânî Rumi 1910 Yekşenbe Bağlarbaşı. (Nüsha, s.42)

(168) 22 Muharrem 1329 10 Kânûn-i sânî Rumi Duşenbe Bağlarbaşı. (Nüsha, s.42)

(169) 28 Muharrem 1329 15 Kânûn-i sânî Rumi 1910 Şenbe Bağlarbaşı. (Nüsha, s.42)

(170) 2 Rabiulevvel 1329 18 Şubat Rumi 1910 Yevmü'l-cum'a Bağlarbaşı. (Nüsha, s.42)

(171) 14 Rabiulevvel 1329 14 Mart Efrencî Çehârşenbe Bağlarbaşı. (Nüsha, s.43)

(172) 18 Rabiulevvel 1329 6 Mart Rumi 1910 Yekşenbe Bağlarbaşı. (Nüsha, s.43)

(173) 20 Rabiulevvel 1329 8 Mart Rumi 1910 Seşenbe Bağlarbaşı. (Nüsha, s.43)

(174) 21 Rabiulevvel 1329 9 Mart Rumi 1910 Çahârşenbe Bağlarbaşı. (Nüsha, s.44)

(175) 22 Rabiulevvel 1329 10 Mart Rumi 1910 Pencşenbe Bağlarbaşı. (Nüsha, s.44)

(176) 25 Rabiulevvel 1329 16 Mart Rumi 1910 Pazar Bağlarbaşı. (Nüsha, s.44)

(177) 27 Rabiulevvel 1329 27 Mart Efrencî 1910 Yevmü’s-selâsâ Bağlarbaşı. (Nüsha, s.44)

(178) Rabîü’l-âhir 1329 13 Nisan Efrencî 1910 Yevmü’l-cum‘a Bağlarbaşı. (Nüsha, s.44)

(179) Ğurre-i Şevval 1327 Yevmü’l-ehâd Suâdiye. (Nüsha, s.49)

(180) 20 Rabiulahir 1339 30 Kânûn-i evvel 1336 Yevmü’l-hamîs Pendik-Çamlıca. (Nüsha, s.49)

(181) 20 Rabîü’l-âhir 1339 30 Kânûn-i evvel 1336 Yevmü’l-hamîs Pendik-Çamlıca. (Nüsha, s.50)

(182) 5 Cemaziyelevvel 1339 1 Kânûn-i sânî Rumi 1921 Yevmü’l-cum‘a Pendik. (Nüsha, s.50)

(183) 6 Cemaziyelevvel 1339 2 Kânûn-i sânî Rumi 1921 Yevmü’s-sebt karye-i Pendik (Nüsha, s.50)

(184) 5 Cemaziyelevvel 1339 1 Kânûn-i sânî 1921 Yevmü’l-cum‘a İstanbul Pendik’de mukîm iken inşâd kılınmıştır. (Nüsha, s.50)

(185) 22 Kânûn-i sânî 1337 Yevmü’s-sebt Pendik. (Nüsha, s.51)

(186) 19 Şubat 1920 Seşenbe Pendik. (Nüsha, s.51)

(187) 9 Cemaziyelahir 1339 4 Şubat Rumi 1920 Pencşenbe Pendik. (Nüsha, s.51)

(188) 17 Cemaziyelahir 1339 Yevmü’l-cum‘a Pendik. (Nüsha, s.52)

(189) Cemaziyelahir 1339 12 Şubat Rumi 1920 Yevmü’l-cum‘a Pendik. (Nüsha, s.52)

(190) 21 Cemaziyelahir 1339 21 Şubat 1920 Seşenbe Pendik. (Nüsha, s.52)

(191) 18 Receb 27 Mart 1920 Yekşenbe Pendik. (Nüsha, s.53)

(192) 19 Receb 1339 Yevmü'l-isteyn Pendik. (Nüsha, s.53)

(193) 21 Receb 1339 30 Mart Efrencî 1920 Çahârşenbe Pendik. (Nüsha, s.53)

(194) 22 Zilhicce 1339 Yevmü's-sebt Kadıköy Kurbağalıdere. (Nüsha, s.53)

(195) 2 Muharrem 1340 5 Eylül 1921 Duşenbe Kurbağalıdere. (Nüsha, s.53)

(196) 14 Muharrem 1336 17 teşrîn-i evvel 1333 25 teşrîn-i evvel Efrencî 1917 Yevmü's-selâsâ işbu târîhte iken Kartal'da Rahmanlar'da Menba'lı Köşk'ten aşağıdaki Bağlı Köşk'e nakl-i mekân olunmuştur. (Nüsha, s.54)

(197) 2 Zilkade 1329 20 Teşrîn-i evvel Rumi 1910 Çahârşenbe Kuzguncuk. (Nüsha, s.55)

(198) 10 Zilkade 1329 20 Teşrîn-i evvel Rumi 1910 Çehârşenbe Kuzguncuk. (Nüsha, s.55)

(199) 25 Ramazan 1339 5 Eylül 1910 Yevmü'l-isneyn Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.56)

(200) 14 Zilkade 1329 24 Teşrîn-i evvel Rumi 1910 Yekşenbe Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.56)

(201) 5 Şevval 1329 15 Eylül 1910 Pencşenbe Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.56)

(202) 6 Şevval 1329 16 Eylül 1910 Yevmü'l-cum'a Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.56)

(203) 5 Şevval 1329 15 Eylül Rumi 1910 Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.57)

(204) 9 Şevval 1329 19 Eylül 1910 Yevmü'l-isneyn Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.57)

(205) 18 Şevval 1329 28 Eylül Rumi 1910 Çehârşenbe Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.57)

(206) 7 Şevval 1329 17 Eylül Rumi 1910 Seşenbe Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.57)

(207) 14 Zilkade 1329 24 Teşrîn-i evvel Rumi 1910 Yekşenbe Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.58)

(208) 26 Zilkade 1329 5 Teşrîn-i sânî Rumi 1910 Duşenbe Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.58)

(209) 16 Zilkade 1329 26 Teşrîn-i evvel 1910 Seşenbe Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.58)

(210) 18 Zilkade 1329 28 Teşrîn-i evvel Rumi 1910 Pencşenbe Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.58)

(211) 19 Zilkade 1329 Teşrîn-i evvel Rumi 1910 yevmü'l-cum'a Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.58)

(212) 26 Zilkade 1329 5 Teşrîn-i sânî Rumi 1910 Seşenbe Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.58)

(213) 5 Zilhicce 1329 14 Teşrîn-i sânî Rumi 1910 Yekşenbe Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.59)

(214) 6 Zilhicce 1329 14 Teşrîn-i sânî Rumi 1910 Duşenbe Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.59)

(215) 14 Muharrem 1330 23 Kânûn-i evvel Rumi 1910 Seşenbe Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.59)

(216) 17 Muharrem 1330 27 Kânûn-i evvel Rumi 1910 Yevmü'l-cum'a Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.59)

(217) 29 Kânûn-i evvel-11 Kânûn-i sânî Efrencî 1911 Duşenbe Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.59)

(218) 7 Safer 1330 15 Kânûn-i sânî Rumi 1911 Şenbe Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.59)

(219) 8 Safer 1330 16 Kânûn-i sânî Rumi 1911 Rumi yevmü'l-cum'a Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.60)

(220) 24 Safer 1330 1 Şubat Rumi 1911 Yekşenbe Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.60)

(221) 14 Rabiulevvel 1330 21 Şubat Rumi 1911 Şenbe. (Nüsha, s.60)

(222) 16 Receb 1346 10 Kânûn-i sânî 1928 Çehârşenbe gecesi yatsı vakti nazm edilmiştir. Kızıltoprak'da Fenar'da Bağdâd Caddesi'nde Melâmî Çeşmesi kurbunda 214 numaralı hânede mukîm iken. (Nüsha, s.60)

(223) Ğurre-i şehr-i Saferu'l-hayr 1331 27 Kânûn-i evvel Rumi 1328. (Nüsha, s.65)

(224) 14 Zilkade 1329 24 Teşrîn-i evvel 1910 Yekşenbe Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.67)

(225) 7 Safer 15 Kânûn-i sânî Rumi 1911 Şenbe Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.60)

(226) 20 Rabiulahir 1334 11 Şubat Rumi 1915 Yevmü'l-cum'a Maltepe. (Nüsha, s.69)

(227) 20 Rabiulahir 1334 11 Şubat Rumi 1915 Yevmü'l-cum'a Maltepe. (Nüsha, s.69)

(228) 21 Rabiulahir 1334 12 Şubat Rumi 1915 Şenbe Maltepe.(Nüsha, s.69)

(229) 12 Saferu'l-hayr 1334 6 Kânûn-i evvel Rumi 1915 Yekşenbe Maltepe. (Nüsha, s.70)

(230) 26 Şubat Rumi 1913 Vâlidebâğı. (Nüsha, s.70)

(231) 26 Şubat Rumi 1913 Vâlidebâğı. (Nüsha, s.71)

(232) 18 Şubat Rumi 1913 Vâlidebâğı. (Nüsha, s.71)

(233) 17 Şubat Rumi 1913 Vâlidebâğı. (Nüsha, s.71)

(234) 16 Kânûn-i sânî 1339 Pencşenbe Üsküdar Vâlidebâğı. (Nüsha, s.71)

(235) 19 Teşrîn-i evvel 1329 Kartal'da Yakacık yolunda hayrat Köyü. (Nüsha, s.72)

(236) 4 Muharrem 1329 23 Kânûn-i evvel Rumi 1910 Bağlarbaşı. (Nüsha, s.73)

(237) Fî ğurre-i şehr-i Rabiulevvel 1329 vefî 17 Şubat Rumi 1910 Pencşenbe Bağlarbaşı. (Nüsha, s.73)

(238) 13 Rabiulevvel 1329 29 Şubat Rumi Seşenbe Bağlarbaşı. (Nüsha, s.73)

(239) 15 Rabiussani 1329 14 Nisan Efrencî 1910 Şenbe Bağlarbaşı. (Nüsha, s.73)

(240) 20 Rabiussani 1329-18 Nisan 1910 Yevmü'l-hamîs Bağlarbaşı. (Nüsha, s.73)

(241) 20 Rabiussani 1329. (Nüsha, s.74)

(242) 20 Rabiussani 1329 18 Nisan 1910 Pencşenbe Bağlarbaşı. (Nüsha, s.74)

(243) 20 Rabiussani 1329 5 Nisan Rumi 1327 Yevmü'l-hamîs Bağlarbaşı. (Nüsha, s.74)

(244) 21 Rabiussani 1329 6 Nisan Cum'a. (Nüsha, s.74)

(245) 10 Cemaziyelevvel 1329 Yevmü's-selâsâ Bağlarbaşı. (Nüsha, s.74)

(246) 17 Cemaziyelevvel 1329 Salı 2 Mayıs Rumi 1327 Bağlarbaşı. (Nüsha, s.75)

(247) 23 Cemaziyelevvel 1329 9 Mayıs Rumi 1327 Duşenbe Bağlarbaşı. (Nüsha, s.75)

(278) 28 Cemaziyelevvel 1329 14 Mayıs 1328 Şenbe Bağlarbaşı. (Nüsha, s.75)

(279) 2 Cemaziyelahir 1329 Çehârşenbe 19 Mayıs 1327 Bağlarbaşı. (Nüsha, s.76)

(280) 25 Cemaziyelahir 1329 10 Haziran 1327 Yevmü'l-cum'a Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.76)

(281) 7 Receb 1329 Salı 21 Haziran Rumi 1327 Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.76)

(282) 13 Ramazan 1329 26 Ağustos Yevmü'l-cum'a 1327 Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.76)

(283) 20 Ramazan 1329 Yevmü'l-cum'a 2 Eylül 1327 Kuzguncuktepe. Hazret-i şairin dest-i hatt-ı mübarekleriyle yazılmış ikinci rubâiyât defterinden istinsâh olunmuştur. (Nüsha, s.77)

(284) 22 Ramazan 1329 4 Eylül Rumi 1910 Yekşenbe Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.77)

(285) 29 Ramazan 1329 11 Eylül 1910 Rumi Pazar Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.77)

(286) 10 Zilkade 1329 20 teşrîn-i evvel Rumi 1910 Çehârşenbe Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.78)

(287) Rabiulevvel 1331 20 Şubat Rumi 1328 Çehârşenbe. (Nüsha, s.79)

(288) 22 Şevval 1329 2 Teşrîn-i evvel Rumi 1910 Yekşenbe Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.81)

(289) 9 Şaban 1334 28 Mayıs 1910 Maltepe. (Nüsha, s.81)

(290) Ğurre-i Muharrem 1334 28 Teşrîn-i evvel Rumi 1910 Seşenbe Maltepe. (Nüsha, s.81)

(291) 5 Muharrem 1334 21 Teşrîn-i evvel 1910 Şenbe Maltepe. (Nüsha, s.81)

(292) 22 Zilhicce 1341 5 Ağustos 1339 yevmü'l-ehad Merdiven Köyü'nde mukîm iken terkîm ve Küçük Çamlıca'da Fetvâ Eminzâde'lerde misafir iken tanzîm edilmiştir. (Nüsha, s.83)

(293) 16 Ramazan 1344 31 Mart 1926 Çehârşenbe. Acıbadem'de Süleymân Paşa Köşkünde mukîm iken tanzîm ve terkîm olunmuştur. (Nüsha, s.83)

(294) 12 Ramazan 1344 14 Mart Rumi 1926 yevm-i şenbe nısfü'l-leylde Kadıköy'de Acıbadem'de mukîm iken tanzîm edilmiştir.(Nüsha, s.83)

(295) 14 Ramazan 1344 15 Mart Rumi 1926 rûz-i Yekşenbe beyn-i vaktü'l-mesâ ve'l-'işâ. Acıbadem'de mukîm iken tanzîm ve terkîm olunmuştur. (Nüsha, s.83)

(296) 5 Muharrem 1329 14 Kânûn-i evvel Rumi 1910 Bağlarbaşı. (Nüsha, s.84)

(297) 8 Muharrem 1329 27 Kânûn-i evvel Rumi 1910 Bağlarbaşı. (Nüsha, s.88)

(298) 24 Rabiulevvel 1339 24 Mart Efrencî 1910 Şenbe Bağlarbaşı. (Nüsha, s.88)

(299) 26 Şaban 1344 11 Mart 1926 Yevmü'l-hamîs kabl-i tulû'ü'ş-şems Acıbadem'de mukîm iken tanzîm olunmuştur.(Nüsha, s.89)

(300) 8 Muharrem 1329 27 Kânûn-i evvel Rumi 1910 Bağlarbaşı. (Nüsha, s.90)

(301) 18 Muharrem 1329 6 Kânûn-i sânî 1910 Yevmü'l-hamîs Bağlarbaşı. (Nüsha, s.90)

(302) 5 Safer 1330 13 Kânûn-i sânî Rumi 1911 Seşenbe Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.90)

(303) 6 Safer 1330 14 Kânûn-i sânî Rumi 1911 Çehârşenbe Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.90)

(304) 22 Şaban 1334 10 Haziran 1910 Yevmü'l-cum'a İstanbul tâbi'i Maltepe karyesinde Ayazma yolunda kâin Latife Hanım'ın Köşkünde müste'ciren mukîm iken tanzîm kılınmıştır. (Nüsha, s.91)

(305) 14 Muharrem 1330 23 Kânûn-i evvel 1910 Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.91)

(306) 10 Mayıs Rumi 1326 Duşenbe Bağlarbaşı. (Nüsha, s.92)

(307) 15 Mayıs 1326 Yevmü’s-sebt Bağlarbaşı. (Nüsha, s.92)

(308) 17 Mayıs 1326 Yevmü’l-isneyn Bağlarbaşı. (Nüsha, s.92)

(309) 19 Mayıs 1326 Bağlarbaşı. (Nüsha, s.93)

(310) 20 Mayıs 1326 Bağlarbaşı. (Nüsha, s.93)

(311) 31 Mayıs Rumi 1909 Duşenbe Bağlarbaşı. (Nüsha, s.93)

(312) 9 Receb 1328 3 Temmuz 1909 Yevmü’s-sebt Bağlarbaşı. (Nüsha, s.93)

(313) 20 Zilhicce 1328 10 Kânûn-i evvel Rumi 1909 Çehârşenbe Bağlarbaşı. (Nüsha, s.94)

(314) 26 Zilhicce 1328 16 Kânûn-i evvel Rumi 1909 Seşenbe Bağlarbaşı. (Nüsha, s.94)

(315) 28 Zilhicce 1328 18 Kânûn-i evvel 1909 Pencşenbe Bağlarbaşı. (Nüsha, s.94)

(316) 14 Muharrem 1329 2 Kânûn-i sânî Rumi 1910 Yekşenbe Bağlarbaşı. (Nüsha, s.95)

(317) 18 Muharrem 1329 6 Kânûn-i sânî 1910 Pencşenbe Bağlarbaşı. (Nüsha, s.95)

(318) 21 Muharrem 1329 9 Kânûn-i sânî Rumi 1910 Yevmü’l-ehad Bağlarbaşı. (Nüsha, s.95)

(319) 22 Muharrem 1329 10 Kânûn-i sânî Rumi 1910 Yevmü’l-isneyn Bağlarbaşı. (Nüsha, s.95)

(320) 23 Muharrem 1329 11 Kânûn-i sânî Rumi Salı Bağlarbaşı. (Nüsha, s.95)

(321) 27 Muharrem 1329 15 Kânûn-i sânî Rumi 1910 Yevmü’s-sebt Bağlarbaşı. (Nüsha, s.96)

(322) 2 Rabiulevvel 1329 18 Şubat Rumi 1910 Yevmü’l-cum‘a Bağlarbaşı. (Nüsha, s.96)

(323) 21 Şubat 1910 Rumi Duşenbe Bağlarbaşı. (Nüsha, s.95)

(324) 13 Rabiulevvel 1329 13 Mart Efrencî 1910 Seşenbe Bağlarbaşı. (Nüsha, s.97)

(325) 16 Rabiulevvel 1329 4 Mart Rumi 1910 Yevmü’l-cum‘a Bağlarbaşı. (Nüsha, s.97)

(326) 18 Rabiulevvel 1329 18 Mart Efrencî 1910 Yekşenbe Bağlarbaşı. (Nüsha, s.97)

(327) 19 Rabiulevvel 1329 19 Mart Efrencî 1910 Yevmü’l-isneyn Bağlarbaşı. (Nüsha, s.97)

(328) 21 Rabiulevvel 1329 21 Mart Efrencî 1910 Çehârşenbe Bağlarbaşı. (Nüsha, s.98)

(329) 22 Rabiulevvel 1329 22 Mart Efrencî 1910 Pencşenbe Bağlarbaşı. (Nüsha, s.98)

(330) 27 Rabiulevvel 132914 Mart 1910 Seşenbe Bağlarbaşı. (Nüsha, s.98)

(331) 29 Rabiulevvel 1329-16 Mart 1910 Yevmü’l-hamîs Bağlarbaşı. (Nüsha, s.98)

(332) 27 Rabiulevvel 1329 14 Mart Rumi 1910 Salı Bağlarbaşı. (Nüsha, s.99)

(333) 5 Rabiulahir 1329 22 Mart Rumi 4 Nisan Efrencî 1910 Çehârşenbe Bağlarbaşı. (Nüsha, s.99)

(334) 6 Rabiulahir 1329 23 Mart Rumi 5 Nisan Efrencî 1910 Yevmü’l-hamîs Bağlarbaşı.(Nüsha, s.99)

(335) 14 Rabiulahir 1329 1 Nisan Rumi 13 Nisan Efrencî 1910 Yevmü'l-cum'a Bağlarbaşı. (Nüsha, s.99)

(336) 14 Rabiulahir 1329 1 Nisan Rumi 13 Nisan Efrencî 1910 Yevmü'l-cum'a Bağlarbaşı. (Nüsha, s.100)

(337) 16 Rabiulahir 1329 15 Nisan Rumi 13 Nisan Efrencî 1910 Yekşenbe Bağlarbaşı. (Nüsha, s.100)

(338)16 Rabiulahir 1329 15 Nisan Rumi 13 Nisan Efrencî 1910 Pazar Bağlarbaşı. (Nüsha, s.100)

(339) 16 Rabiulahir 1329 15 Nisan Rumi 13 Nisan Efrencî 1910 Yekşenbe Bağlarbaşı. (Nüsha, s.101)

(340) 9 Cemaziyelevvel 1329 25 Nisan Rumi 1910 Duşenbe Bağlarbaşı. (Nüsha, s.101)

(341) 10 Cemaziyelevvel 1329 26 Nisan Rumi 1910 Seşenbe Bağlarbaşı. (Nüsha, s.101)

(342) 12 Cemaziyelevvel 1329 28 Nisan Rumi 1910 Pencşenbe Bağlarbaşı. (Nüsha, s.101)

(343) 14 Cemaziyelevvel 1329 30 Nisan Rumi 1910 Cumartesi Bağlarbaşı. (Nüsha, s.101)

(344) 18 Cemaziyelevvel 1329 4 Mayıs Rumi 1910 Çehârşenbe Bağlarbaşı. (Nüsha, s.101)

(355) 28 Cemaziyelevvel 1329 14 Mayıs Rumi 1910 Yevmü's-sebt Bağlarbaşı. (Nüsha, s.102)

(346) 2 Cemaziyelahir 1329 18 Mayıs Rumi 1910 Yevmü'l-erba'â Bağlarbaşı. (Nüsha, s.102)

(347) 25 Cemaziyelahir 1329 10 Haziran Rumi 1910 Yevmü’l-cum‘a Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.102)

(348) 2 Receb 1329 16 Haziran Rumi 1910 Yevmü’l-hamîs leyletü’r-regâib Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.102)

(349) 8 Receb 1329 22 Haziran Rumi 1910 Çehârşenbe Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.102)

(350) 10 Receb 1329 24 Haziran Rumi 1910 Yevmü’l-cum‘a Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.103)

(351) 14 Şaban 1329 28 Temmuz Rumi 1910 Yevmü’l-hamîs leyletü’l-berât Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.103)

(352) 11 Şaban 1329 25 Temmuz Rumi 1910 Yevmü’l-hamîs Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.103)

(353) 11 Receb 1329 25 Haziran Rumi 1910 Yevmü’s-sebt Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.103)

(354) 9 Ramazan 1329 22 Ağustos 1910 Duşenbe Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.103)

(355) 18 Ramazan 1329 31 Ağustos Rumi 1910 Çehârşenbe Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.103)

(356) 10 Ramazan 1329 23 Ağustos Rumi 1910 Seşenbe Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.104)

(357) 17 Ağustos Rumi 1910 Salı Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.104)

(358) 18 Ramazan 1329 31 Ağustos Rumi 1910 Çehârşenbe Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.104)

(359) 19 Ramazan 1329 1 Eylül Rumi 1910 Yevmü'l-hamîs Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.104)

(360) 11 Şevval 1329 21 Eylül Rumi 1910 Çehârşenbe Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.105)

(361) 18 Şevval 1329 28 Eylül Rumi 1910 Çehârşenbe Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.105)

(362) 19 Şevval 1329 29 Eylül Rumi 1910 Pencşenbe Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.105)

(363) 4 Zilkade 1329 14 Teşrîn-i evvel Rumi 1910 Pencşenbe Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.105)

(364) 12 Zilkade 1329 22 Teşrîn-i evvel Rumi 1910 Yevmü'l-cum'a Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.105)

(365) 26 Zilkade 1329 5 Teşrîn-i sânî Rumi 1910 Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.105)

(366) 30 Zilkade 1329 9 Teşrîn-i sânî Rumi 1910 Şenbe Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.106)

(367) 2 Zilhicce 1329 11 Teşrîn-i sânî Rumi 1910 Pencşenbe Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.106)

(368) 4 Zihicce 13 Teşrîn-i sânî Rumi 1910 Şenbe Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.106)

(369) 5 Zihicce 14 Teşrîn-i sânî Rumi 1910 Yekşenbe Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.106)

(370) 14 Teşrîn-i sânî Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.106)

(371) 5 Zihicce 14 Teşrîn-i sânî Rumi 1910 Yekşenbe Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.107)

(372) 6 Zihicce 15 Teşrîn-i sânî Rumi 1910 Duşenbe Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.107)

(373) 19 Muharrem 1330 10 Kânûn-i sânî Efrencî 1911 Yekşenbe Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.107)

(374) 28 Muharrem 1330 6 Kânûn-i sânî Rumi 1911 Seşenbe Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.107)

(375) 28 Muharrem 1330 6 Kânûn-i sânî Rumi 1911 Seşenbe Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.108)

(376) 19 Muharrem 1330 10 Kânûn-i sânî Efrencî 1911 Yekşenbe Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.108)

(377) 10 Safer 1330 18 Kânûn-i sânî Rumi 1911 Yekşenbe Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.108)

(378) 13 Safer 21 Kânûn-i sânî Rumi 1911 Çehârşenbe Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.108)

(379) 1 Şubat Rumi 1911 Yekşenbe Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.108)

(380) 26 Safer 1330 3 Şubat Rumi 1911 Seşenbe Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.108)

(381) 14 Rabiulevvel 1330 21 Şubat Rumi 1911 Şenbe Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.109)

(382) 9 Mart Rumi 1328. (Nüsha, s.110)

(383) 2 Şevval 1329 12 Eylül Rumi 1910 Duşenbe Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.110)

(384) 16 Muharrem 1330 25 Kânûn-i evvel Rumi 1910 Şenbe Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.110)

(385) 12 Zilkade 1329 22 Teşrîn-i evvel Rumi 1910 Yevmü'l-cum'a Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.110)

(386) 28 Ramazan 1329 8 Eylül 1910 Yevmü'l-hamîs Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.110)

(387) 30 Haziran Rumi 1909 Çehârşenbe Bağlarbaşı (Nüsha, s.113)

(388) 24 Kânûn-i sânî 1910 2 Rabiulahir 1334 Duşenbe Maltepe. (Nüsha, s.113)

(389) 9 Şubat 1921 Çehârşenbe Maltepe. (Nüsha, s.114)

(390) 24 Cemaziyelahir 1339 24 Şubat 1920 Yevmü'l-cum'a Pendik. S(114)

(391) 30 Cemaziyelahir 1339 9 Mart 1920 Çehârşenbe Pendik. (Nüsha, s.114)

(392) Ğurre-i şehr-i Receb 1339 10 Mart Efrencî 1920 Yevmü'l-hamîs Pendik. (Nüsha, s.115)

(393) Ğurre-i Muharrem 1338 27 Eylül Efrencî 1335 Yevmü's-sebt Pendik. (Nüsha, s.118)

(394) Fî 10 Ramazan 1335 Kartal. (Nüsha, s.115)

(395) 17 Şaban 1334 5 Haziran Rumi 1910 Pazar Maltepe. (Nüsha, s.115)

(396) 11 Muharrem 1329 30 Kânûn-i evvel 1910 Yevmü'l-hamîs Bağlarbaşı. (Nüsha, s.116)

(397) 19 Teşrîn-i evvel 1329 Validebağı. (Nüsha, s.119)

(398) 2 Rabiulevvel 1332 16 Kânûn-i sânî 1329 Yevmü'l-hamîs. (Nüsha, s.120)

(399) 14 Rabiulevvel 1333 16 Şubat 1330. (Nüsha, s.120)

(400) 16 Şubat 1330 Pendik. (Nüsha, s.120)

(401) 17 Şubat 1330 Validebağı. (Nüsha, s.120)

(402) 17 Şubat Rumi 1913 Validebağı. (Nüsha, s.121)

(403) 18 Şubat Rumi 1913 Validebağı. (Nüsha, s.121)

(404) 19 Şubat Rumi 1913 Validebağı. (Nüsha, s.121)

(405) 20 Şubat Rumi 1913 Validebağı. (Nüsha, s.122)

(406) 26 Şubat Rumi 1913. (Nüsha, s.122)

(407) 1 Mart Rumi 1913 Validebağı. (Nüsha, s.122)

(408) 23 Şaban 1334 11 Haziran Rumi 1332 Cumartesi Maltepe. (Nüsha, s.122)

(409) 16 Rabiulevvel 1329 16 Mart Efrencî 1910 Yevmü'l-cum'a Bağlarbaşı. (Nüsha, s.122)

(410) 26 Ramazan 1339 leyletü'l-kadr Kurbağalıdere Sultan Çiftliği Köşkü'nde meccânen mukîm iken inşâd olunmuştur. (Nüsha, s.123)

(411) 25 Zilkade 1335 Kartal. (Nüsha, s.123)

(412) 2 Muharrem 21 Kânûn-i evvel Rumi 1910 Bağlarbaşı. (Nüsha, s.123)

(413) 9 Şaban 1338 Yevmü'l-cum'a Suâdiye'de mukîm iken tanzîm edilmiştir. (124)

(414) 19 Safer 1342 3 Teşrîn-i evvel 1339 Yevmü'l-ehâd Mü'min Deresi'nde mukîm iken Küçük Çamlıca'da Feyvâ Eminzâde'lerde misâfir iken tanzîm edilmiştir.

(415) 1347 Fenâr'da Bağdâd Caddesi'nde 214 numaralı Mahmûd Bey'in zevcesi Fâize Hanım'ın köşkünde mukîm iken nazm edilmiştir. (Nüsha, s.124)

(416) 8 Muharrem 1329 27 Kânûn-i evvel Rumi 1910 Bağlarbaşı. (Nüsha, s.125)

(417) 15 Ramazan 1329 5 Eylül Rumi 1910 Duşenbe Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.125)

(418) Ğurre-i Muharrem 1338 Suâdiye. (Nüsha, s.125)

(419) ‘Iyd-i ğadîr 18 Zilhicce 1328 Duşenbe Bağlarbaşı. (Nüsha, s.127)

(420) 12 Muharrem 1329 31 Kânûn-i evvel Rumi 1910 yevm’ül-cum‘a Bağlarbaşı. (Nüsha, s.127)

(421) 6 Muharrem 1329 25 Kânûn-i evel Rumi 1910 Bağlarbaşı. (Nüsha, s.127)

(422) 12 Muharrem 1329 31 Kânûn-i evvel Rumi 1910 yevmü’l-cum‘a Bağlarbaşı (Nüsha, s.127)

(423) 15 Muharrem 1329 3 Kânu^ni-i sânî 1910 Pazartesi Bağlarbaşı. (Nüsha, s.128)

(424) 20 Muharrem 1329 8 Kânûn-i sânî Rumi 1910 Yevmü’s-sebt Bağlarbaşı. (Nüsha, s.128)

(425) 3 Rabiulevvel 1329 19 Şaban Rumi 1910 Şenbe Bağlarbaşı. (Nüsha, s.128)

(426) 16 Rabiulevvel 1329 16 Mart Efrencî 1910 Yevmü’l-cum‘a Bağlarbaşı. (Nüsha, s.128)

(427) 22 Rabiulevvel 1329 22 Mart Efrencî 1910 Yevmü’l-hamîs Bağlarbaşı. (Nüsha, s.129)

(428) 27 Rabiulahir 1329 14 Mart Rumi 1910 Seşenbe Bağlarbaşı. (Nüsha, s.129)

(429) 30 Rabiulevvel 1329 17 Mart Rumi 1910 Yevmü’l-cum‘a Bağlarbaşı. (Nüsha, s.129)

(430) 9 Receb 1329 23 Haziran Rumi 1910 Yevmü’l-hamîs Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.129)

(431) 26 Zilhicce 1328 Yevmü's-selâsâ Bağlarbaşı. (Nüsha, s.129)

(432) 8 Zilhicce Kartal. (Nüsha, s.130)

(433) 1 Zilkade 1329 11 Teşrîn-i evvel Rumi 1910 Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.130)

(434) 17 Şevval 1329 27 Eylül 1910 Seşenbe Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.130)

(435) 22 Şevval 1329 2 Teşrîn-i evvel Rumi 1910 Yekşenbe Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.131)

(436) 12 Zilkade 1329 22 Teşrîn-i evvel 1910 Yevmü'l-cum'a Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.131)

(437) 29 Ramazan 1329 9 Eylül Rumi 1910 Yevmü'l-cum'a Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.131)

(438) 20 Şevval 1329 30 Eylül Rumi 1910 Yevmü'l-cum'a Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.131)

(439) 16 Zilkade 1329 Teşrîn-i evvel Rumi 1910 Seşenbe Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.131)

(440) 26 Zilkade 5 Teşrîn-i sânî Rumi 1910 Seşenbe Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.131)

(441) 4 Muharrem 1330 13 Kânûn-i evvel Rumi 1910 Duşenbe Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.132)

(442) 4 Muharrem 1330 13 Kânûn-i evvel Rumi 1910 Duşenbe Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.132)

(443) 19 Muharrem 1330 10 Kânûn-i sânî Efrencî 1911 Seşenbe Kuzguncuktepe.(Nüsha, s.132)

(444) 23 Muharrem 1330 1 Kânûn-i sânî-14 Kânûnî sânî Efrencî 1911 Şenbe Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.132)

(445) 30 Muharrem 8 Kânûn-i sânî Rumi 1911 Şenbe Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.132)

(446) 4 Safer 1330 12 Kânûn-i sânî Rumi 1911 Yevmü'l-isneyn Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.133)

(447) 7 Safer 1330 15 Kânûn-i sânî Rumi 1911 Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.133)

(448) 10 Safer 1330 18 Kânûn-i sânî Rumi 1911 Yekşenbe Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.133)

(449) 15 Rabiulevvel 1330 22 Şubat Rumi 1911 Yekşenbe Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.133)

(450) Ğurre-i Rabiulevvel 1331 26 Kânûn-i sânî Yevmü's-sebt 1328. (Nüsha, s.134)

(451) 12 Safer 1331 8 Kânûn-i sânî Rumi 1328. (Nüsha, s.135)

(452) 12 Kânûn-i evvel Rumi 1328. (Nüsha, s.135)

(453) 14 Kânûn-i sânî 1329 Validebağı. (Nüsha, s.135)

(454) 19 Şubat Rumi 1913 Validebağı. (Nüsha, s.135)

(455) 10 Receb 1334 30 Nisan 1332 Yevmü's-sebt Maltepe. (Nüsha, s.135)

(456) 25 Ramazan 1329 5 Eylül Rumi 1910 Duşenbe Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.136)

(457) 20 Cemaziyelahir 1339 20 Şubat 1920 Duşenbe Pendik. (Nüsha, s.136)

(458) 23 Cemaziyelahir 1339 23 Şubat 1920 Pencşenbe Pendik (Nüsha, s.136)

(459) Fî 8 Receb 1339 17 Mart 1920 Pencşenbe Pendik. (Nüsha, s.136)

(460) 18 Receb 1339 27 Mart 1920 Yevmü'l-ehad Pendik (Nüsha, s.137)

(461) Ğurre-i Ramazan 1339 Seşenbe Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.137)

(462) 21 Rabiulahir 1339 31 Kânûn-i evvel Yevmü'l cum'a Pendik Çamlıca (Nüsha, s.138)

(463) 20 Rabiulahir 1339 30 Kânûn-i evvel Yevmü'l-hamîs Pendik Çamlıca. (Nüsha, s.138)

(464) 14 Cemaziyelevvel 1329 30 Nisan Rumi 1910 Şenbe Bağlarbaşı. (Nüsha, s.138)

(465) 10 Rabiulahir 1339 30 Kânûn-i evvel Yevmü'l-hamîs Pendik-Çamlıca. (Nüsha, s.138)

(466) În rubâ'i der'in târîh tanzîm ve tahrîr şode est (Bu rubai bu tarihte nazmedilmiş ve yazılmıştır). 10 Receb 1340 9 Mart 1331 leyletü'l-cum'a Sultan Çiftliği Köşkü. (Nüsha, s.139)

(467) 2 Zilhicce 1341 17 Temmuz Efrencî 1913 Yevmü's-selâsâ Merdiven Köyü civarında bir köşkte mukîm iken tanzîm ve terkîm olunmuştur. (Nüsha, s.139)

(468) 15 Ramazan 1344 29 Mart 1926 rûz-i Duşenbe (vaktü't-terâvih) Kadıköy Acıbadem'de mukîm iken tanzîm edilmiştir.(Nüsha, s.139)

(469) 29 Teşrîn-i evvel 1329 Validebağı. (Nüsha, s.139)

(470) 25 Zilhicce 1328 15 Kânûn- evvel Rumi 1909 Duşenbe Bağlarbaşı. (Nüsha, s.141)

(471) 25 Ramazan 1329 5 Eylül Rumi 1910 Duşenbe Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.141)

(472) 13 Muharrem 1329 1 Kânûn-i sânî Rumi 1910 Yevmü's-sebt Bağlarbaşı. (Nüsha, s.141)

(473) 6 Rabiulahir 1329 23 Mart Rumi 5 Nisan Efrencî 1910 Yevmü'l-hamîs Bağlarbaşı. (Nüsha, s.142)

(474) 8 Receb 1329 22 Haziran Rumi 1910 Yevmü'l-erba'â Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.142)

(475) 25 Şevval 1329 5 Teşrîn-i evvel Rumi 1910 Çehârşenbe Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.142)

(476) 27 Şevval 1329 7 Teşrîn-i evvel Rumi 1910 Pencşenbe Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.142)

(477) 20 Zilkade 1329 30 Teşrîn-i evvel Rumi 1910 Şenbe Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.142)

(478) 17 Muharrem 1330 26 Kânûn-i evvel Rumi 1910 Yevmü'l-cum'a kuzguncuktepe. (Nüsha, s.142)

(479) 7 Safer 1330 15 Kânûn-i sânî Rumi 1911 Penşenbe Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.143)

(480) 12 Safer 1334 6 Kânûn-i evvel Rumi 1910 Yevmü'l-ehad Maltepe. (Nüsha, s.143)

(481) 9 Zilhicce 1335 Kartal. (Nüsha, s.143)

(482) 23 Cemaziyelahir 1338 Suâdiye. (Nüsha, s.143)

(483) 14 Şaban 1344 27 Şubat 1926 Salı leyletü'l-berât Kadıköy'de Acıbadem'de mukîm iken tanzîm ve terkîm olunmuştur. (Nüsha, s.144)

(484) 15 Ramazan 1344 29 Mart 1926 Duşenbe Nısfü'l-leyl Acıbadem'de mukîm iken aynı târîh-i mezkûrda tanzîm ve terkîm olunmuştur. (Nüsha, s.144)

(485) 2 Mayıs 1326 Bağlarbaşı Yekşenbe. (Nüsha, s.145)

(486) 17 Haziran Rumi 1909 Yevmü'l-hamîs Bağlarbaşı. (Nüsha, s.145)

(487) 17 Zilhicce 1328 7 Kânûn-i evvel Rumi 1909 Yevmü'l-ehad Bağlarbaşı. (Nüsha, s.145)

(498) 1 Muharrem 1329 21 Kânûn-i evvel Rumi 1326 Yevmü'l-isneyn Yekşenbe Bağlarbaşı. (Nüsha, s.145)

(489) 2 Rabiulahir 1329 18 Şubat 1910 Yevmü'l-hamîs Bağlarbaşı. (Nüsha, s.145)

(490) 6 Rabiulahir 1329 23 Mart Rumi 5 Nisan Efrencî 1910 Yevmü'l-hamîs Bağlarbaşı. (Nüsha, s.145)

(491) 2 Rabiulevvel 1329 18 Şubat Rumi 1910 Yevmü'l-cum'a Bağlarbaşı. (Nüsha, s.145)

(492) 4 Zilhicce 1329 13 Teşrîn-i sânî Rumi 1910 Şenbe Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.146)

(493) 19 Muharrem 1330 10 Kânûn-i sânî Efrencî 1911 Yekşenbe Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.146)

(494) 20 Muharrem 1330 8 Kânûn-i sânî Rumi 1911 Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.146)

(495) 2 Rabiulevvel 1329 18 Şubat Rumi 1910 Yevmü'l-cum'a Bağlarbaşı. (Nüsha, s.147)

(496) 19 Şevval 1339 Yevmü'l-ehad Kurbağalıdere Sultan Çiftliği. (Nüsha, s.147)

(497) 20 Şevval 1339 27 Haziran 1920 Yevmü'l-isneyn Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.147)

(498) 3 Muharrem 1340 6 Eylül 1921 Yevmü's-selâsâ Kurbağalıdere. (Nüsha, s.147)

(499) 7 Cemaziyelahir 1331 1 Mayıs Rumi 1329 Yevmü'l-ehad. (Nüsha, s.148)

(500) 20 Rabiulahir Kânûn-i evvel 1920 Yevmü'l-hamîs Pendik'te ikâmetimiz esnâda söylenmiştir. (Nüsha, s.148)

(501) 26 Rabiulevvel 1329 15 Mart 1326 Duşenbe Bağlarbaşı. (Nüsha, s.148)

(502) 2 Rabiulevvel 1329 18 Şubat Rumi 1910 Yevmü'l-cum'a Bağlarbaşı. (Nüsha, s.149)

(503) 4 Haziran Rumi 1909 Yevmü'l-cum'a Bağlarbaşı. (Nüsha, s.150)

(504) 9 Haziran Rumi 1909 Çehârşenbe Bağlarbaşı. (Nüsha, s.150)

(505) 8 Haziran Rumi 1909 Seşenbe Bağlarbaşı. (Nüsha, s.150)

(506) 5 Temmuz 1909 Duşenbe Bağlarbaşı. (Nüsha, s.150)

(507) 10 Ağustos 1909 Seşenbe 18 Şaban 1328 Bağlarbaşı. (Nüsha, s.150)

(508) 29 Zilhicce 1328 19 Kânûn-i evvel 1909 Yevmü'l-cum'a Bağlarbaşı. (Nüsha, s.150)

(509) 11 Muharrem 1329 30 Kânûn-i evvel 1910 (Nüsha, s.150)

(510) 14 Muharrem 1329 2 Kânûn-i sânî Rumi 1910 Yevmü'l-ehad Bağlarbaşı. (Nüsha, s.150)

(511) 27 Muharrem 1329 15 Kânûn-i sânî Rumi 1910 Şenbe Bağlarbaşı. (Nüsha, s.150)

(512) Fî 5 Receb 1339 Yevmü'l-isneyn Pendik. (Nüsha, s.151)

(513) 15 Cemâdiyel-evvel 1329 1 Mayıs Rumi 1910 Pazar Bağlarbaşı. (Nüsha, s.151)

(514) 15 Rabiulevvel 1329 15 Mart Efrencî 1910 Yevmü'l-hamîs Bağlarbaşı. (Nüsha, s.151)

(515) 12 Ramazan 1329 25 Ağustos Rumi 1910 Yevmü'l-hamîs Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.151)

(516) 15 Cemaziyelevvel 1329 1 Mayıs Rumi 1910 Yekşenbe Bağlarbaşı (Nüsha, s.151)

(517) 13 Cemaziyelahir 1329 28 Mayıs Rumi 1326 Yevmü's-sebt. Der-in târîh ez Bağlarbaşı der Kuzguncuk der Nakkaştepe be hâne-î ki mukâbil-i mekteb-i ibtidâiyye est nakl-i mekân kerdîm [Bu tarihte Bağlarbaşı'ndan Nakkaştepe/Kuzguncuk'taki İbtidaiye Mektebinin karşısındaki eve taşındık]. Li-kâtibihi Muhammed Musâ. (Nüsha, s.151)

(518) 18 Zilkade 1329 28 Teşrîn-i evvel Rumi 1910 Pencşenbe Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.152)

(519) 4 Safer 1330 12 Kânûn-i sânî Rumi 1911 Duşenbe Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.152)

(520) 25 Ramazan 1329 5 Eylül 1910 Yevmü'l-isneyn Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.152)

(521) 4 Safer 1330 12 Kânûn-i sânî Rumi 1911 Duşenbe Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.152)

(522) 3 Zilhicce 1329 12 Teşrîn-i sânî Rumi 1910 Yevmü'l-cum'a Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.152)

(523) 5 Safer 1330 13 Kânûn-i sânî Rumi 1911 Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.152)

(524) 4 Safer 1330 12 Kânûn-i sânî Rumi 1911 Duşenbe Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.152)

(525) 12 Safer 1331 8 Kânûn-i sânî Rumi 1328. (Nüsha, s.153)

(526) 19 Şubat Rumi 1913 Validebağı. (Nüsha, s.154)

(527) 2 Mayıs Rumi 1326 Üsküdar Bağlarbaşı. (Nüsha, s.154)

(528) 9 Şubat 1921 Pendik. (Nüsha, s.154)

(529) 29 Âhir-i şehr-i Ramazan 1339 25 Mayıs Rumi 1920 Yevmü's-selâsâ Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.154)

(530) Fî 21 Receb 1339 vefî 30 Mart 1920 Çehârşenbe Pendik. (Nüsha, s.155)

(531) 19 Rabiulahir 1339 Kânûn-i evvel Çehârşenbe Pendik Çamlıca. (Nüsha, s.155)

(532) 20 Rabiulahir 1339 30 Kânûn-i evvel Yevmü'l-hamîs Pendik-Çamlıca. (Nüsha, s.155)

(533) 19 Muharrem 1330 10 Kânûn-i sânî Efrencî 1911 Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.157)

(534) 28 Zilhicce 1328 18 Kânûn-i evvel Rumi 1909 Pencşenbe Bağlarbaşı. (Nüsha, s.157)

(535) 20 Cemaziyelevvel 1331 14 Nisan Rumi 1329 Yevmü'l-ehad. (Nüsha, s.158)

(536) 14 şehr-i Ramazan 1344 14 Mart Rumi 1926 rûz- şenbe nısfü'l-leyl Acıbadem'de mukîm iken tanzîm edilmiştir. (Nüsha, s.158)

(537) 13 Muharrem 1329 1 Kânûn-i sânî Rumi 1910 Bağlarbaşı. (Nüsha, s.159)

(538) 29 Zilhicce 1328 19 Kânûn- evvel Rumi 1909 Yevmü'l-cum'a Bağlarbaşı. (Nüsha, s.161)

(539) 8 Rabiulahir 1338 Suâdiye. (Nüsha, s.161)

(540) 28 Zilhicce 1328 18 Kânûn-i evvel Rumi 1909 yevmü'l-hamîs Bağlarbaşı. (Nüsha, s.163)

(541) 28 Zilhicce 1328 Pencşenbe. (Nüsha, s.163)

(542) 25 Ramazan 1329 5 Eylül Rumi 1910 Duşenbe Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.163)

(543) 4 Zilkade 1336 11 Temmeuz 1334 Yevmü'l-ehad. (Nüsha, s.163)

(544) 27 Zilhicce 1328 17 Kânûn-i evvel 1909 Çehârşenbe Bağlarbı. (Nüsha, s.165)

(545) 5 Safer 1338 Suâdiye. (Nüsha, s.165)

(546) 2 Muharrem 1329 21 Kânûn-i evvel Rumi 1910 Bağlarbaşı. (Nüsha, s.167)

(547) 25 Şubat 1914 Validebağı. (Nüsha, s.167)

(548) 26 Ramazan 1329 6 Eylül 1910 Seşenbe Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.167)

(549) Fî 2 Muharrem 1329 21 Kânûn-i evvel Rumi 1910 Bağlarbaşı. (Nüsha, s.169)

(550) 14 Muharrem 1329 2 Kânûn-i sânî Rumi 1910 Bağlarbaşı. (Nüsha, s.169)

(551) 19 Muharrem 1329 7 Kânûn-i sânî Rumi 1910 Yevmü'l-cum'a Bağlarbaşı. (Nüsha, s.169)

(552) 21 Rabiulevvel 1329 9 Mart Rumi 1910 Çehârşenbe Bağlarbaşı. (Nüsha, s.169)

(553) 7 Safer 1340 10 Teşrîn-i evvel Rumi 1921 Yevmü's-selâsâ Kadıköy-Kurbağalıdere Sultan Çiftliği Köşkü. (Nüsha, s.170)

(554) 20 Rabiulahir 1339 30 Kânûn-i evvel Yevmü'l-hamîs Pendik-Çamlıca. (Nüsha, s.170)

(555) 8 Cemaziyelahir 1329 24 Mâyıs Rumi 1910 Seşenbe Bağlarbaşı. (Nüsha, s.170)

(556) 7 Cemaziyelahir 1330 11 Mayıs Rumi Yevmü'l-cum'a (Nüsha, s.170)

(557) Ğurre-i şehr-i Muharrem 1329 21 Kânûn-i evvel 1326 Yevmü'l-isneyn Üsküdar Bağlarbaşı. İşbu tarihe Musâdif olan zamanda rubainin nâzımı buyurur ki, "Be Çehâr bâg mevsûm kerdem hemîn rubâ'iyât-i hod râ (Bu rubaileri Çehâr-bâg olarak adlandırdım)". (Nüsha, s.171)

(558) 29 Zilhicce 1328 19 Kânûn-i evvel Rumi 1909 Yevmü'l-cum'a Bağlarbaşı. (Nüsha, s.171)

(559) 4 Muharrem 1329 23 Kânûn-i evvel Rumi 1910 Bağlarbaşı. (Nüsha, s.171)

(560) 22 Muharrem 1329 10 Kânûn-i sânî Rumi 1910 Duşenbe Bağlarbaşı. (Nüsha, s.171)

(561) Ğurre-i şehr-i Receb 10 Haziran Rumi 1910 Çehârşenbe Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.171)

(562) 7 Şaban 1334 26 Mayıs Rumi 1910 Yevmü'l-hamîs Maltepe. (Nüsha, s.171)

(563) 3 Muharrem 1329 22 Kânûn-i evvel 1910 Bağlarbaşı. (Nüsha, s.172)

(564) 16 Nisan Rumi 1334 Yevmü's-selâsâ Eyüpsultan. (Nüsha, s.172)

(565) 26 Zilhicce 1328 16 Kânûn-i evvel Rumi 1909 Seşenbe Bağlarbaşı. (Nüsha, s.173)

(566) 19 Muharrem 1329 7 Kânûn-i sânî Rumi 1910 Yevmü'l-cum'a Bağlarbaşı. (Nüsha, s.173)

(567) 20 Muharrem 1329 8 Kânûn-i sânî Rumi 1910 Şenbe Başlarbaşı. (Nüsha, s.173)

(568) 15 Rabiulevvel 1329 15 Mart Efrencî 1910 Pencşenbe Bağlarbaşı. (Nüsha, s.173)

(569) 16 Rabiulevvel 1329 16 Mart Efrencî 1910 Yevmü'l-cum'a Bağlarbaşı. (Nüsha, s.173)

(570) 22 Rabiulevvel 1329 22 Mart Efrencî 1910 Pencşenbe Bağlarbaşı. (Nüsha, s.173)

(571) 8 Muharrem 1329 27 Kânûn-i evvel Rumi 1910 Bağlarbaşı. (Nüsha, s.175)

(572) 19 Muharrem 1330 10 Kânûn-i sânî Efrencî 1911 Yekşenbe Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.175)

(573) 15 Muharrem 1329 3 Kânûn-i sânî Rumi 1910 Yevmü'l-isneyn Bağlarbaşı. (Nüsha, s.175)

(574) 5 Rebîü'l- evvel 1342 4 Teşrîn-i evvel 1923 tarihinde Yevmü's-sebt Nerdubân Köyü'nde Mü'minderesi'nde mukîm iken evvelce tanzîm edilen bu rubâ'i işbu târîhte bahçede bulunarak kaydedilmiştir. (Nüsha, s.176)

(575) 15 Mayıs Rumi 1326 Yevmü's-sebt Bağlarbaşı. (Nüsha, s.177)

(576) 30 Haziran Rumi 1909 Çehârşenbe Bağlarbaşı. (Nüsha, s.177)

(577) 25 Haziran 1326 Bağlarbaşı. (Nüsha, s.177)

(578) 25 Kânûn-i evvel Rumi 1910 2 Muharrem 1329 Bağlarbaşı. (Nüsha, s.177)

(579) 31 Haziran Kânûn-i evvel 12 Muharrem 1329 Bağlarbaşı. (Nüsha, s.177)

(580) 3 Haziran Kânûn-i sânî 1326 15 Muharrem Rumi 1329 Duşenbe Bağlarbaşı. (Nüsha, s.177)

(581) 16 Muharrem 1329 4 Kânûn-i sânî Rumî 1326 Seşenbe Bağlarbaşı. (Nüsha, s.178)

(582) 4 Kânûn-i sânî Rumi 1326 1910 16 Muharrem 1329 Yevmü’s-selâsâ Bağlarbaşı. (Nüsha, s.178)

(583) 25 Kânûn-i evvel Rumi 1910 6 Muharrem 1329 Bağlarbaşı. (Nüsha, s.177)

(584) 21 Kânûn-i evvel 1326 Bağlarbaşı. (Nüsha, s.177)

(585) 3 Kânûn-i sânî 1326 15 Muharrem 1329 Duşenbe Bağlarbaşı. (Nüsha, s.177)

(586) 16 Muharrem 1329 4 Kânûn-i sânî Rumi 1326 Seşenbe Bağlarbaşı. (Nüsha, s.178)

(587) 4 Kânûn-i sânî 16 Muharrem 1329 Salı Bağlarbaşı. (Nüsha, s.178)

(588) 28 Rabiulevvel 1329 15 Mart Yevmü’l-isneyn Üsküdar-Bağlarbaşı. (Nüsha, s.178)

(589) 14 Rabiulahir 1329 13 Nisan Efrencî 1910 Yevmü’l-cum‘a. (Nüsha, s.178)

(590) 17 Rabiulahir 1329 4 Nisan Rumi 1910 Duşenbe Bağlarbaşı. (Nüsha, s.178)

(591) 10 Receb 1329 24 Haziran 1910 Yevmü’l-isneyn Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.179)

(592) 24 Ramazan 1329 14 Eylül 1327 Yekşenbe Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.179)

(593) 24 Nisan 1328 Bağlarbaşı. (Nüsha, s.179)

(594) 19 Safer 1330 27 Kânûn-i sânî Rumi 1911 Seşenbe Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.180)

(595) 8 Cemaziyelahir 1339 16 Şubat 1920 Çehârşenbe Pendik. (Nüsha, s.180)

(596) 17 Receb 1339 26 Mart 1920 Yevmü’s-sebt Pendik. (Nüsha, s.180)

(597) 10 Muharrem 1329 29 Kânûn-i evvel 1326 Çehârşenbe Bağlarbaşı. (Nüsha, s.181)

(598) 18 Rabiulahir 1329 4-17 Nisan 1910 Seşenbe Bağlarbaşı. (Nüsha, s.181)

(599) 7 Receb 1329 21 Haziran Rumi 1327 Seşenbe Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.181)

(600) 17 Mart 1328 Bağlarbaşı. (Nüsha, s.182)

(601) 2 Cemaziyelahir 1332 15 Nisan Rumi 1329 Yevmü's-selâsâ Kartal'da Yakacık yolunda Konya valisinin köşkünde ikâmet ettiğimiz zaman inşâd olunmuştur. Hayrât kuyusuna yakın tepe üzerinde. (Nüsha, s.182)

(602) 14 Cemâdiye'l evvel 1331 Yevmü'l-isneyn 8 Nisan Rumi 1329 Üsküdar-Validebağı. (Nüsha, s.182)

(603) 19 Muharrem 1329 7 Kânûn-i sânî Rumi 1910 Yevmü'l-cum'a Bağlarbaşı. (Nüsha, s.183)

(604) 26 Nisan Rumi 1326 Üsküdar Bağlarbaşı. (Nüsha, s.183)

(605) 6 Muharrem 1326 Bağlarbaşı. (Nüsha, s.183)

(606) 24 Rabiulevvel 1329 11 Mart Rumi 1910 Şenbe Bağlarbaşı. (Nüsha, s.184)

(607) 10 Mayıs Rumi 1326 Yevmü'l-isneyn Bağlarbaşı. (Nüsha, s.184)

(608)25 Kânûn-i evvel 1910 Bağlarbaşı. (Nüsha, s.184)

(609) 25 Mayıs 1326 Seşenbe Bağlarbaşı. (Nüsha, s.184)

(610) 3 Haziran Rumi 1909 Yevmü'l-hamîs Bağlarbaşı. (Nüsha, s.184)

(611) 8 Haziran Rumi 1909 Seşenbe Bağlarbaşı. (Nüsha, s.185)

(612) 21 Haziran Rumi 1909 Duşenbe Bağlarbaşı. (Nüsha, s.185)

(613) 27 Haziran Rumi 1909 Yekşenbe Bağlarbaşı. (Nüsha, s.185)

(614) 20 Haziran Rumi 1909 Çehârşenbe Bağlarbaşı. (Nüsha, s.185)

(615) 7 Ağustos Rumi 1909 Şenbe Bağlarbaşı. (Nüsha, s.185)

(616) 27 Ramazan 1328 14 Teşrîn-i evvel Rumi 1909 Seşenbe Bağlarbaşı. (Nüsha, s.186)

(617) 21 Zilhicce 1328 11 Kânûn-i evvel Rumi 1909 Yevmü'l-hamîs Bağlarbaşı. (Nüsha, s.186)

(618) 25 Zilhicce 1328 15 Kânûn-i evvel Rumi 1909 Yevmü'l-isneyn Bağlarbaşı. (Nüsha, s.186)

(619) 27 Zilhicce 1328 18 Kânûn-i evvel 1909 Pencşenbe Bağlarbaşı. (Nüsha, s.187)

(620) 2 Muharrem 1329 22 Kânûn-i evvel Rumi 1911 Yevmü'l-isneyn Bağlarbaşı. (Nüsha, s.187)

(621) 12 Teşrîn-i evvel 1329 Üsküdar'da Validebvağı. (Nüsha, s.187)

(622) 2 Muharrem 1329 21 Kânûn-i evvel Rumi 1910 Bağlarbaşı. (Nüsha, s.187)

(623) 6 Muharrem 1329 25 Kânûn-i evvel Rumi 1910 Bağlarbaşı. (Nüsha, s.187)

(624) 5 Muharrem 1329 24 Kânûn-i evvel Rumi 1910 Bağlarbaşı. (Nüsha, s.187)

(625) 9 Muharrem 1329 28 Kânûn-i evvel Rumi 1910 Bağlarbaşı. (Nüsha, s.188)

(626) 14 Muharrem 1329 2 Kânûn-i sânî Rumi 1910 Bağlarbaşı. (Nüsha, s.188)

(627) 16 Muharrem 1329 4 Kânûn-i sânî Rumi 1910 Yevmü's-selâsâ Bağlarbaşı. (Nüsha, s.188)

(628) 24 Muhrrem 1329 1 Kânûn-i sânî Rumi 1910 Seşenbe Bağlarbaşı. (Nüsha, s.188)

(629) 13 Rabiulevvel 1329 13 Mart Efrencî 1910 Yevmü’s-selâsâ Bağlarbaşı. (Nüsha, s.188)

(630) 16 Rabiulevvel 1329 16 Mart Efrencî 1910 Yevmü’l-cum‘a Bağlarbaşı. (Nüsha, s.189)

(631) 5 Safer 1331 20 Kânûn-i evvel 1329 Üsküdar Validebağı. (Nüsha, s.189)

(632) 19 Rabiulevvel 1329 19 Mart Efrencî 1910 Yevmü’l-isneyn Bağlarbaşı. (Nüsha, s.189)

(633) 21 Rabiulevvel 1329 21 Mart Efrencî 1910 Çehârşenbe Bağlarbaşı. (Nüsha, s.189)

(634) 22 Rabiulevvel 1329 10 Mart Rumi 1910 Yevmü’l-hamîs Bağlarbaşı. (Nüsha, s.189)

(635) 24 Rabiulevvel 1329 24 Mart 1910 Efrencî Şenbe Bağlarbaşı. (Nüsha, s.189)

(636) 26 Rabiulevvel 1329 13 Mart Rumi 1910 Yevmü’l-isneyn Bağlarbaşı. (Nüsha, s.190)

(637) 19 Rabiussani 1329 Çehârşenbe Bağlarbaşı. (Nüsha, s.190)

(638) 7 Rabiulahir 24 Mart 6 Nisan Efrencî 1910 Yevmü’l-cum‘a (Nüsha, s.190)

(639) 20 Rabiulahir 1329 5-18 Nisan Yevmü’l-hamîs 1910 Bağlarbaşı. (Nüsha, s.190)

(640) 15 Rabiulahir 1329 14 Nisan Efrencî 1910 Yevmü’s-sebt Bağlarbaşı. (Nüsha, s.190)

(641) Ğurre-i Cemaziyelevvel 16 Nisan R3umî 1910 Yekşenbe Bağlarbaşı. (Nüsha, s.190)

(642) 18 Rabiulahir 1329 4-17 Nisan 1910 Yevmü’s-selâsâ Bağlarbaşı. (Nüsha, s.190)

(643) 9 Cemâdiye’l- evvel 25 Nisan 1910 Duşenbe Bağlarbaşı. (Nüsha, s.190)

(644) 24 Cemaziyelevvel 1329 10 Mayıs Rumi 1910 Salı Bağlarbaşı. (Nüsha, s.191)

(645) 27 Cemaziyelevvel 1329 13 Mayıs Rumi 1910 Yevmü’l-cum‘a (Nüsha, s.191)

(646) 25 Nisan 1329 8 Ağustos Rumi 1910 Duşenbe Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.191)

(647) 9 Ramazan 1329 22 Ağustos Rumi 1910 Duşenbe Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.191)

(648) 10 Ramazan 1329 23 Ağustos 1910 Salı Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.191)

(649) 10 Ramazan 1329 23 Ağustos 1910 Seşenbe Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.192)

(650) 18 Ramazan 1329 31 Ağustos 1327 Yevmü’l-erba‘â Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.192)

(651) 19 Ramazan 1329 1 Eylül 1910 Yevmü’l-hamîs Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.192)

(652) 20 Ramazan 1329 2 Eylül 1910 Yevmü’l-cum‘a Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.192)

(653) 16 Şubat 1330 Üsküdar-Validebağı. (Nüsha, s.192)

(654) 17 Şubat 1330 Üsküdar-Validebağı. (Nüsha, s.193)

(655) 18 Şubat 1330 Rumi 1913 Üsküdar-Validebağı. (Nüsha, s.193)

(656) 1 Mart Rumi 1913 Validebağı. (Nüsha, s.193)

(657) 15 Şevval 1337 Suâdiye. (Nüsha, s.194)

(658) 13 Şaban 1334 1 Haziran Rumi 1910 Çehârşenbe Maltepe. (Nüsha, s.194)

(659) 14 Şaban 1334 2 Haziran Rumi 1910 Pencşenbe Maltepe. (Nüsha, s.194)

(660) 3 Rabiulahir 1334 25 Kânûn-i sânî Rumi 1910 Seşenbe Maltepe. (Nüsha, s.194)

(661) 5 Şevval 1324 15 Eylül Rumi 1910 Yevmü'l-hamîs Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.195)

(662) 21 Şevval 1329 1 Teşrîn-i evvel Rumi 1910 Şenbe Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.195)

(663) 21 Zilkade 1329 31 Teşrîn-i evvel Rumi 1910 Yekşenbe Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.195)

(664) Ğurre-i Zilhicce 1329 10 Teşrîn-i şânî Rumi 1910 Çehârşenbe Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.195)

(665) 6 Zilhicce 1329 15 Teşrîn-i sânî Rumi 1910 Duşenbe Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.195)

(666) 4 Zilkade 1329 14 Teşrîn-i evvel Rumi 1910 Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.195)

(667) 14 Muharrem 1330 23 Kânûn-i evvel Rumi 1910 Seşenbe Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.195)

(668) 14 Muharrem 1330 23 Kânûn-i evvel Rumi 1910 Seşenbe Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.196)

(669) 26 Zilhicce 1328 16 Kânûn-i evvel Rumi 1326 Yevmü's-selâsâ Bağlarbaşı. (Nüsha, s.196)

(670) 28 Muharrem 6 Kânûn-i sânî Rumi 1911 Seşenbe Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.196)

(671) 30 Muharrem 8 Kânûn-i sânî Rumi 1911 Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.196)

(672) 8 Safer 1330 16 Kânûn- i sânî Rumi 1911 Yevmü'l-cum'a Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.196)

(673) 10 Safer 1330 18 Kânûn-i sânî Rumi 1911 Yekşenbe Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.196)

(674) 19 Safer 1330 27 Kânûn-i sânî Rumi 1911 Seşenbe Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.197)

(675) 12 Rabiulevvel 1329 28 Şubat Rumi 1910 Yevmü'l-isneyn Bağlarbaşı. (Nüsha, s.197)

(676) 27 Safer 1330 4 Şubat Rumi 1911 Çehârşenbe Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.197)

(677) Ğurre-i Muharrem 1331 28 Teşrîn-i sânî 1328 Yevmü'l-erba'â. (Nüsha, s.198)

(678) 3 Rabiulevvel 1329 19 Şubat Rumi Şenbe Bağlarbaşı. (Nüsha, s.199)

(679) 4 Şevval 1329 14 Eylül 1910 Çehârşenbe Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.200)

(680) 17 Şevval 1329 27 Eylül Rumi 1910 Seşenbe Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.201)

(681) 4 Zilkade 1329 14 Teşrîn-i evvel Rumi 1910 Yevmü'l-hamîs Kzuguncuktepe. (Nüsha, s.201)

(682) 5 Zilkade 1329 15 Teşrîn-i evvel Rumi 1910 Yevmü'l-cum'a Kzuguncuktepe. (Nüsha, s.201)

(683) 22 Kânûn-i sânî 1327 Yevmü’s-sebt Pendik. (Nüsha, s.202)

(684) 8 Cemaziyelahir 1329 Pendik. (Nüsha, s.202)

(685) 9 Cemaziyelahir 1339 4 Şubat Rumi 1920 Pencşenbe Pendik. (Nüsha, s.203)

(686) 20 Cemaziyelahir 1339 20 Şubat 1920 Duşenbe Pendik. (Nüsha, s.203)

(687) 21 Cemaziyelahir 1339 21 Şubat 1920 Seşenbe Pendik. (Nüsha, s.203)

(688) 30 Cemaziyelahir 1339 Çehârşenbe Pendik. (Nüsha, s.203)

(689) 3 Receb 1339 12 Mart 1920 Şenbe Pendik. (Nüsha, s.203)

(690) 6 Receb 1339 15 Mart 1920 Salı Pendik. (Nüsha, s.203)

(691) Fî 23 Receb 1339 vefî 1 Nisan Efrencî 1920 Yevmü’l-cum‘a (Nüsha, s.203)

(692) 28 Zilhicce 1339 2 Eylül Rumi 1920 Yevmü’l-cum‘a Kurbağalıdere Sultan Çiftliği. (Nüsha, s.204)

(693) 4 Muharrem 17 Eylül 1337 Çehârşenbe Kurbağalıdere. (Nüsha, s.204)

(694) 4 Muharrem 1340 17 Eylül leletü’l-hamîs Kurbağalıdere. (Nüsha, s.204)

(695) 1 Zilkade 1329 11 Teşrîn-i evvel 1910 Duşenbe Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.205)

(696) 20 Rabiulahir 1339 30 Kânûn-i evvel 1920 Yevmü’l-hamîs Pendik’te ikâmetimiz esnâda Çamlıca’da söylenmiştir. (Nüsha, s.205)

(697) 7 Cemaziyelevvel 16 Kânûn-i sânî Efrencî 1921 Yevmü’l-ehad Pendik. (Nüsha, s.205)

(698) 3 Zilkade 1337 Suâdiye. (Nüsha, s.205)

(699) 12 Muharrem 1329 31 Kânûn-i evvel Rumi 1910 Bağlarbaşı. (Nüsha, s.206)

(700) 14 Rabiulevvel 1329 28 Şubat Rumi 1910 Bağlarbaşı. (Nüsha, s.208)

(701) 16 Rabiulevvel 1329 26 Mart Efrencî 1910 Yevmü'l-cum'a Bağlarbaşı. (Nüsha, s.208)

(702)18 Nisan Rumi 1334 Yevmü'l-hamîs Eyüpsultan. (Nüsha, s.208)

(703) 19 Nisan 1334 Yevmü'l-cum'a Eyüpsultan. (Nüsha, s.208)

(704) 21 Nisan Rumi 1334 Yevmü'l-ehad Eyüpsultan. (Nüsha, s.209)

(705) 22 Nisan 1334 Yevmü'l-isneyn Eyüpsultan. (Nüsha, s.209)

(706) 23 Nisan 1334 Yevmü's-selâsâ Eyüpsultan. (Nüsha, s.209)

(707) 24 Nisan 1334 Yevmü'l-erba'â Eyüpsulyan. (Nüsha, s.209)

(708) 25 Nisan 1334 Yevmü'l-hamîs Eyüpsultan (Nüsha, s.209)

(709) 30 Nisan Rumi 1334 Yevmü's-selâsâ Eyüpsultan. (Nüsha, s.209)

(710) 3 Zilkade 1336 Kartal-Rahmanlar. (Nüsha, s.209)

(711) 26 Nisan Rumi 1326 Üsküdar Bağlarbaşı. (Nüsha, s.210)

(712) 5 Ağustos Rumi 1909 Pencşenbe Bağlarbaşı. (Nüsha, s.210)

(713) 23 Zilhicce 1328 13 Kânûn-i evvel Rumi 1909 Yevmü's-sebt Bağlarbaşı. (Nüsha, s.210)

(714) 26 Zilhicce 1328 16 Kânûn-i evvel Rumi 1909 Seşenbe Bağlarbaşı. (Nüsha, s.210)

(715) 29 Zilhicce 1328 Yevmü'l-cum'a Bağlarbaşı. (Nüsha, s.210)

(716) 4 Muharrem 1329 23 Kânûn-i evvel Rumi 1910 Nağlarbaşı. (Nüsha, s.211)

(717) 15 Muharrem 1329 3 Kânûn-i sânî Rumi 1910 Duşenbe Bağlarbaşı. (Nüsha, s.211)

(718) 18 Muharrem 1329 6 Kânûni-i sânî Rumi 1910 Yevmü'l-hamîs Bağlarbaşı. (Nüsha, s.211)

(719) 29 Zilhicce 1328 19 Kânûn-i evvel 1909 Yevmü'l-cum'a Bağlarbaşı. (Nüsha, s.211)

(720) 4 Muharrem 1329 23 Kânûn-i evvel Rumi 1910 Bağlarbaşı. (Nüsha, s.211)

(721) 15 Muharrem 1329 3 Kânûn-i sânî Rumi 1910 Duşenbe Bağlarbaşı. (Nüsha, s.211)

(722) 18 Muharrem 6 Kânûn-i sânî Rumi 1910 Yevmü'l-hamîs Bağlarbaşı. (Nüsha, s.211)

(723) 2 Rebîü'l- evvel 1329 18 Şubat Rumi 1910 Yevmü'l-cum'a. (Nüsha, s.211)

(724) 5 Rabiulevvel 1329 21 Şubat Rumi 1910 Yevmü'l-isneyn Bağlarbaşı. (Nüsha, s.212)

(725) 6 Rabiulevvel 1329 22 Şubat Rumi 1910 Seşenbe Bağlarbaşı. (Nüsha, s.212)

(726) 7 Rabiulevvel 1329 23 Şubat Rumi 1910 Çehârşenbe Bağlarbaşı. (Nüsha, s.212)

(727) 8 Rabiulevvel 1329 25 Şubat Rumi 1910 Yevmü'l cum'a sabahı saat 3. (Nüsha, s.212)

(728) 17 Rabiulevvel 1329 17 Mart Efrencî 1910 Yevmü's-sebt Bağlarbaşı. (Nüsha, s.212)

(729) 19 Rabiulevvel 1329 19 Mart Efrencî 1910 Duşenbe Bağlarbaşı. (Nüsha, s.213)

(730) 22 Rabiulevvel 1329 22 Mart Efrencî 1910 Yevmü'l-hamîs Bağlarbaşı. (Nüsha, s.213)

(731) 17 Rabiulahir 1329 16 Nisan Efrencî 1910 Duşenbe Bağlarbaşı. (Nüsha, s.213)

(732) 14 Cemaziyelevvel 1329 30 Nisan Rumi 1910 Şenbe Bağlarbaşı. (Nüsha, s.213)

(733) 2 Muharrem 1329 22 Kânûn-i evvel Rumi 1910 Duşenbe Bağlarbaşı. (Nüsha, s.213)

(734) 24 Cemaziyelevvel 1329 10 Mayıs Rumi 1910 Seşenbe Bağlarbaşı. (Nüsha, s.214)

(735) 8 Receb 1329 22 Haziran Rumi 1910 Çehârşenbe Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.214)

(736) 9 Receb 1329 23 Haziran Rumi 1910 Pencşenbe Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.214)

(737) 10 Ramazan 1329 Yevmü's-selâsâ 23 Ağustos Rumi 1910 Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.214)

(738) 11 Ramazan 1329 Yevmü's-selâsâ 24 Ağustos Rumi 1910 Çehârşenbe Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.214)

(739) 11 Şaban 1334 30 Mayıs 1332 Yevmü'l-isneyn Maltepe. (Nüsha, s.214)

(740) 29 Şaban 1334 17 Haziran Rumi 1910 Yevmü'l-cum'a Maltepe. (Nüsha, s.214)

(741) 8 Şaban 1334 27 Mayıs 1332 Yevmü'l-cum'a Maltepe. (Nüsha, s.215)

(742) 15 Teşrîn-i evvel 1329 Validebağı. (Nüsha, s.215)

(743) 9 Zilkade 1329 19 Teşrîn-i evvel Rumi 1910 Salı Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.215)

(744) 5 Şevval 1329 15 Eylül Yevmü'l-hamîs Kzuguncuktepe. (Nüsha, s.216)

(745) 18 Şevval 1329 28 Eylül Rumi 1910 Çehârşenbe Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.216)

(746) 20 Şevval 1329 30 Eylül Rumi 1910 Yevmü'l-cum'a Kzuguncuktepe. (Nüsha, s.216)

(747) 27 Zilkade 1329 6 Teşrîn-i sânî 1910 Yekşenbe Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.216)

(748) 29 Zilkade 1329 8 Teşrîn-i sânî Rumi 1910 Seşenbe Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.216)

(749) 6 Zilhicce 1329 15 Teşrîn-i sânî Rumi 1910 Duşenbe Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.216)

(750) 23 Safer 1330 31 Kânûn-i sânî Rumi 1911 Şenbe Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.216)

(751) 14 Rabiulevvel 1330 21 Şubat Rumi 1911 Şenbe Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.217)

(752) 1 Temmuz 1909 Yevmü'l-hamîs Bağlarbaşı. (Nüsha, s.217)

(753) 14 Şubat 1914 Pendik (Nüsha, s.218)

(754) 27 Safer 1331 12 Kânûn-i sânî Rumi 1329 Yevmü'l-ehad Üsküdar'da Validebağı sarayı karşısında kırmızı köşkte inşâd olunmuştur. (Nüsha, s.220)

(755) 28 Ramazan 1329 8 Eylül Rumi 1910 Yevmü'l-hamîs Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.220)

(756) 15 Zilkade 1329 25 Teşrîn-i evvel Rumi 1910 Seşenbe Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.220)

(757) 22 Rabiulahir 1334 13 Şubat Rumi 1910 Yekşenbe Yevmü'l-ehad Maltepe. (Nüsha, s.220)

(758) 6 Zilhicce 1335 Kartal. (Nüsha, s.221)

(759) Merdiven Köy ile Bakkal Köy arasında kâin (29 Şevval 1341 13 Haziran 1339-1923 Yevmü'l-erba'â) Mü'min deresi nâm mahalde bir köşkte mukîm iken tanzîm edilmiştir. (Nüsha, s.221)

(760) 22 Kânûn-i sânî 1337 Yevmü's-sebt Pendik. (Nüsha, s.222)

(761) 7 Cemaziyelahir 1339 Pendik. (Nüsha, s.222)

(762) 18 Cemaziyelahir Yevmü's-sebt Pendik. (Nüsha, s.222)

(763) 1 Receb 1339 26 Şubat Rumi 1920 leyletü'r-regâib Pendik. (Nüsha, s.222)

(764) 5 Receb 1339 1 Mart Rumi 14 Mart Efrencî 1920 Yevmü'l-isneyn Pendik. (Nüsha, s.222)

(765) 5 Receb 1339 Duşenbe Pendik (223)

(766) 29 Mart 1920 Seşenbe Pendik (Nüsha, s.223)

(767) 20 Mart Receb 1920 Çehârşenbe Pendik. (Nüsha, s.223)

(768) 26 Receb 1339 4 Nisan Efrencî 1920 Duşenbe leyletü'l-mi'râc Pendik. (Nüsha, s.223)

(769) 27 Zilhicce 1339 1 Eylül R3umî 1920 Yevmü'l-hamîs Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.223)

(770) 5 Cemaziyelahir 1327 5 Mart Efrecî 21 Şubat Rumi 1919-1334 işbu târihte Kartal'da Rahmanlar'daki köşkten Bostâncı'da Suâdiye karşısındaki koruluk içindeki daireye nakl-i mekân olunurken. (Nüsha, s.224)

(771) 10 Rabiulahir 1339 7 Kânûn-i evvel Rumi 1910 Yevmü'l-hamîs Pendik-Çamlıca. (Nüsha, s.224)

(772) 3 Şevval 1331 Rabiulahir 'iyd-i fıtr Salı Suâdiye. (Nüsha, s.224)

(773) 21 Ramazan 1337 20 Haziran Efrencî 1335 Yevmü'l-cum'a Bostâncı'da Bağdâd caddesinde Suâdiye istasyonu karşısındaki koruluk içinde kâin köşkte ikâmet ettiğimiz zaman inşâd olunmuştur. (Nüsha, s.227)

(774) 17 Nisan Rumi 1334 Yevmü'l-erba'â Eyüpsultan (Nüsha, s.228)

(775) 27 Nisan Rumi 1334 Yevmü's-sebt Eyüpsultan (Nüsha, s.228)

(776) 28 Nisan Rumi 1334 Yevmü'l-ehad Eyüpsultan (Nüsha, s.228)

(777) 29 Şevval 1336 7 Ağustos 1334 Çehârşenbe. (Nüsha, s.228)

(778) 15 Ramazan 1344 29 Mart 1926 Duşenbe vaktü'l-zuhr Acıbadem'de mukÎm iken aynı târîh-i mezkûrda tanzîm ve terkîm olunmuştur. (Nüsha, s.228)

(779) 16 Zilkade 13144 29 Mayıs 1926 rûz-i Şenbe Acıbadem. (Nüsha, s.229)

(780) 22 Haziran Rumi 1909 Yevmü's-selâsâ Bağlarbaşı. (Nüsha, s.230)

(781) 18 Şaban 1328 16 Kânûn-i evvel Rumi 1909 Yevmü's-selâsâ Bağlarbaşı. (Nüsha, s.230)

(782) 5 Muharrem 1329 24 Kânûn-i evvel Rumi 1910 Bağlarbaşı. (Nüsha, s.230)

(783) 6 Muharrem 25 Kânûn-i evvel Rumi 1910 Bağlarbaşı. (Nüsha, s.230)

(784) 22 Rabiulevvel 1329 9 Mart Rumi 1327 Pencşenbe Bağlarbaşı. (Nüsha, s.231)

(785) 26 Rabiulevvel 1329 26 Mart Efrencî 1910 Duşenbe Bağlarbaşı. (Nüsha, s.231)

(786) 10 Cemaziyelevvel 1329 26 Nisan Rumi 1327 Seşenbe Üsküdar Bağlarbaşı. (Nüsha, s.232)

(787) 28 Cemaziyelevvel 1329 14 Mayıs Rumi 1327 Şenbe Üsküdar Bağlarbaşı. (Nüsha, s.232)

(788) 21 Şaban 1324 10 Haziran 1322 Maltepe Ayazma Caddesi. (Nüsha, s.232)

(789) 7 Kânûn-i sânî Rumi 1329 Pendik Çınardibi. (Nüsha, s.232)

(790) 16 Zilkade 1329 26 Teşrîn-i evvel Rumi 1327. (Nüsha, s.232)

(791) Safer 1330 22 Kânûn-i sânî Rumi 1327 Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.233)

(792) 28 Ramazan 1329 8 Eylül Rumi 1910 Yevmü'l-hamîs Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.233)

(793) 23 Muharrem 1 Kânûn-i sânî Rumi 1911 Şenbe Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.233)

(794) 26 Safer 1330 3 Şubat Rumi 1911 Seşenbe Kzuguncuktepe. (Nüsha, s.233)

(795) 4 Cemaziyelevvel 1339 31 Kânûn-i sânî Rumi 1921 Yevmü'l-hamîs. Pedik'te Bağdâd Caddesi'nde demir kapısının iç tarafında karşılıklı iki büyük çam ağacı bulunan köşkte ikâmet ettiğimiz zaman Çamlıca'da inşâd olunmuştur. (Nüsha, s.233)

(796) 15 Zilhicce 5 Kânûn-i evvel 1326 Bağlarbaşı. (Nüsha, s.234)

(797) Ğurre-i Rabiulahir 1334 23 Kânûn-i sânî 1910 Yevmü'l-ehad Maltepe. (Nüsha, s.234)

(798) 22 Haziran Rumi 1909 Yevmü's-selâsâ Bağlarbaşı. (Nüsha, s.234)

(799) 29 Ramazamn 9 Eylül Rumi 1910 Yevmü'l-cum'a Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.235)

(800) 30 Muharrem 1330 Şenbe Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.235)

(801) 22 Rabiulahir 1339 19 Kânûn-i evvel Rumi 1 Kânûn-i sânî Efrencî 1921 Yevmü's-sebt Pendik. (Nüsha, s.235)

(802) 20 Receb 1339 28 Mart 1337 Yevmü's-selâsâ Pendik'te Bağdâd Caddesi'nde kapısı önünde ser üzerinde iki büyük çam ağacı olan sarı boyalı köşkte ikâmetimiz esnâda inşâd olunmuştur. (Nüsha, s.235)

(803) 13 Muharrem 1 Kânûn-i sânî 1326 Rumi 1910 Bağlarbaşı. (Nüsha, s.235)

(804) 22 Rabiulevvel 1329 9 Mart 1327 Yevmü'l-hamîs Bağlarbaşı. (Nüsha, s.235)

(805) 1909 Yevmü'l-isneyn Bağlarbaşı. (Nüsha, s.236)

(806) 20 Haziran 1326 Rumi Bağlarbaşı. (Nüsha, s.236)

(807) 29 Zilhicce 1328 Yevmü's-sebt 18 Kânûn-i evvel 1326 Bağlarbaşı. (Nüsha, s.236)

(808) Ğurre-i şehr-i Rabiulevvel 1329 Yevmü'l-hamîs 17 Şubat Rumi 1326 Üsküdar Bağlarbaşı. (Nüsha, s.237)

(809) 16 Rabiulevvel 1329 Yevmü'l-cum'a 4 Mart Rumi 1327 Bağlarbaşı. (Nüsha, s.237)

(810) 19 Ramazan 1329 1 Eylül Rumi 1327 Yevmü'l-hamîs Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.237)

(811) 17 Şevval 1329 27 Eylül Rumi 1327 Yevmü's-selâsâ Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.237)

(812) 19 Zilkade 1329 29 Teşrîn-i evvel Yevmü'l-cum'a Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.237)

(813) 15 Muharrem 3 Kânûn-i sânî 1910 Bağlarbaşı (Nüsha, s.238)

(814) 2 Safer 10 Kânûn-i sânî 1911 Şenbe Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.238)

(815) 15 Rabiulevvel 1330 25 Şubat Rumi 1328. (Nüsha, s.238)

(816) 3 Cemaziyelahir 1330 14 Mayıs Rumi 1328 Kzuguncuk'ta Nakkâştepesi'inde mektep karşısındaki hânede ikâmet eylediğimiz vakt inşâd olunmuştur. (Nüsha, s.238)

(817) 12 Cemaziyelahir 1330 13 Mayıs Rumi 1328. (Nüsha, s.238)

(818) Târîh-i tahrîr-i în rubâ'i fî 22 Recebü'l-mürecceb 1340 vefî 8 Mart er-Rumi 1338 vefî 21 Mart Efrencî 1922 Yevmü's-selâsâ Kadıköy Kurbağalıdere Çiftlikli. (Nüsha, s.239)

(819) 1 Cemaziyelahir 1339 27 Kânûn-i sânî 1337 Pendik Bağdâd Caddesi. (Nüsha, s.239)

(820) 4 Cemaziyelahir 1339 30 Kânûn-i sâni 1338 Pendik. (Nüsha, s.240)

(821) 12 Cemaziyelevvel 1341 Yevmü'l-isneyn vaktü'l-'işâ Nerdûmân karyesi ile Bakkal Köy arasında Mü'mîn Deresi'nde bir köşkte mukîm iken tanzîm ve terkîm edilmiştir. (Nüsha, s.240)

(822) 8 Cemaziyelahir 1339 3 Şubat Rumi 16 Şubat Efrencî 1337-1921 Yevmü'l-erba'â Pendik. (Nüsha, s.240)

(823) 22 Cemaziyelahir 1339 Yevmü'l-erba'â Pendik. (Nüsha, s.240)

(824) 15 Receb 1339 23 Mart 1337-1921 Yevmü'l-hamîs Pendik'te Bağdâd Caddesi'ndeki büyük çam ağaçlı köşkte ikâmetimiz esnâda inşâd olunmuştur. (Nüsha, s.240)

(825) 15 Mayıs 1326 Rumi 1909 Cumartesi Bağlarbaşı. (Nüsha, s.240)

(826) 25 Receb 1329 8 Ağustos Rumi 1327 Yevmü'l-isneyn Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.241)

(827) 19 Cemaziyelahir 1331 13 Mayıs 1329 Pazartesi. (Nüsha, s.241)

(828) 3 Safer 1340 Teşrîn-i evvel 1337 Yevmü'l-isneyn. (Nüsha, s.241)

(829) 21 Rabiulahir 23 Şubat Rumi 1330 Validebağı. (Nüsha, s.242)

(830) 22 Safer 1342 3 Teşrîn-i evvel Yevmü'l-erba'â vaktü'l-duhâ Mü'min Deresi'nde mukîm iken tanzîm ve terkîm edilmiştir. (Nüsha, s.242)

(831) 6 Safer 1340 5 Teşrîn-i evvel 1337 Yevmü's-selâsâ. (Nüsha, s.242)

(832) 14 Şubat 1330 Pendik. (Nüsha, s.242)

(833) 3 Zika'de 1338 Suâdiye. (Nüsha, s.243)

(834) 11 Mayıs Rumi 1326 Bağlarbaşı. Emniyet Eczahanesi karşısındaki hânede ikâmetimiz zamânında yazılmıştır. (Nüsha, s.243)

(835) 20 Mayıs Rumi 1326 Yevmü'l-hamîs Bağlarbaşı. (Nüsha, s.243)

(836) 20 Mayıs Rumi 1326 Yevmü'l-hamîs Bağlarbaşı. (Nüsha, s.244)

(837) 8 1326 Seşenbe Bağlarbaşı. (Nüsha, s.244)

(838) 28 Haziran 1326 Duşenbe Bağlarbaşı. (Nüsha, s.244)

(839) 22 Zilhicce 12 Kânûn-i evvel 1326 Bağlarbaşı. (Nüsha, s.244)

(840) 24 Zilhicce 1328 Yekşenbe 14 Kânûn-i evvel 1326 Bağlarbaşı. (Nüsha, s.245)

(841) 4 Muharrem 1329 Pencşenbe 23 Kânûn-i evvel Rumi 1326 Bağlarbaşı. (Nüsha, s.245)

(842) 5 Muharrem 24 Kânûn-i evvel 1910 Bağlarbaşı. (Nüsha, s.245)

(843) 7 Muharrem 1329 26 Kânûn-i evvel 1326 Bağlarbaşı. (Nüsha, s.246)

(844) 8 Muharrem 1329 27 Kânûn-i evvel 1326 Bağlarbaşı. (Nüsha, s.246)

(845) 9 Muharrem 1329 28 Kânûn-i evvel 1910 Bağlarbaşı. (Nüsha, s.246)

(846) 10 Muharrem 1329 29 Kânûn-i evvel Çehârşenbe 1910 Bağlarbaşı. (Nüsha, s.246)

(847) 11 Muharrem 1329 30 Kânûn-i evvel 1910 Bağlarbaşı. (Nüsha, s.246)

(848) 11 Muharrem 1329 28 Yevmü'l-hamîs 1910 Bağlarbaşı. (Nüsha, s.247)

(849) 11 Muharrem 1329 28 Kânûn-i evvel 1910 Bağlarbaşı. (Nüsha, s.247)

(850) 14 Muharrem 1329 2 Kânûn-i sânî 1910 Pazar Bağlarbaşı. (Nüsha, s.247)

(851) 21 Muharrem 1329 9 Kânûn-i sânî Yekşenbe 1910 Bağlarbaşı. (Nüsha, s.247)

(852) 22 Muharrem 1329 10 Kânûn-i sânî 1326 Yevmü'l-isneyn Bağlarbaşı. (Nüsha, s.248)

(853) Ğurre-i Rabiulevvel 1329 17 Şubat Rumi 1326 Yevmü'l-hamîs Bağlarbaşı. (Nüsha, s.248)

(854) 6 Rabiulevvel 1329 22 Şubat 1326 Yevmü's-selâsâ Bağlarbaşı. (Nüsha, s.248)

(855) 14 Rabiulevvel 1329 1 Mart 1910 Yevmü'l-erba'â Bağlarbaşı. (Nüsha, s.248)

(856) 16 Rabiulevvel 1329 4 Mart Rumi 1327 Yevmü'l-cum'a Bağlarbaşı. (Nüsha, s.248)

(857) 18 Rabiulevvel 1329/5 Mart Rumi 1327 (19 Mart 1911) Yevmü'l-ehad Bağlarbaşı (Nüsha, s. 249).

(858) 21 Rabiulevvel 1329/8 Mart Rumi 1327 (1911) Yevmü'l-erba'â Bağlarbaşı. (Nüsha, s.249)

(859) 22 Rabiulevvel 1329/9 Mart Rumi 1327 Yevmü'l-hamîs Bağlarbaşı. (Nüsha, s.249)

(860) 25 Rabiulevvel 1329 12 Mart Rumi 1327 Pazar Bağlarbaşı. (Nüsha, s.249)

(861) 2 Rabiulahir 1329 19 Mart Rumi 1327 Pazar Bağlarbaşı. (Nüsha, s.250)

(862) 15 Rabiulahir 1329 1 Nisan 1327 Şenbe Bağlarbaşı. (Nüsha, s.250)

(863) 17 Rabiussani 1329 3 Nisan Rumi 1327 Pazartesi Bağlarbaşı. (Nüsha, s.250)

(864) 19 Rabiulahir 1329 5 Nisan Rumi 1327 Çehârşenbe Bağlarbaşı. (Nüsha, s.250)

(865) 19 Rabiulahir 1329 5 Nisan Rumi 1327 Çehârşenbe Bağlarbaşı. (Nüsha, s.250)

(866) 20 Rabiulahir 1329 6 Nisan Rumi 1327 Pencşenbe Bağlarbaşı. (Nüsha, s.251)

(867) 22 Rabiulahir 1329 8 Nisan Rumi 1327 Yevmü'l-hamîs Bağlarbaşı. (Nüsha, s.251)

(868) 9 Cemaziyelevvel 1329 25 Nisan 1327 Yevmü'l-isneyn Bağlarbaşı. (Nüsha, s.251)

(869) 10 Cemaziyelevvel 1329 26 Nisan 1327 Yevmü's-selâsâ Bağlarbaşı. (Nüsha, s.251)

(870) 13 Cemaziyelevvel 1329 29 Nisan 1327 Yevmü's-sebt Bağlarbaşı. (Nüsha, s.251)

(871) 17 Cemaziyelevvel 1329 3 Mayıs 1327 Yevmü's-selâsâ Bağlarbaşı. (Nüsha, s.252)

(872) 8 Receb 22 Haziran 1327 Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.252)

(873) 29 Şaban 1329 12 Ağustos 1327 Yevmü'l-cum'a Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.252)

(874) 10 Ramazan 1329 23 Ağustos 1327 Yevmü's-selâsâ Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.252)

(875) 6 Şevval 1329 16 Eylül Rumi 1327 Cum'a Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.252)

(876) 9 Sevvâl 1329 19 Eylül Yevmü'l-isneyn Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.253)

(877) 10 Şevval 1329 20 Eylül Rumi 1327 Yevmü's-selâsâ Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.253)

(878) 17 Şevval 27 Eylül 1327 Salı Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.253)

(879) 6 Zilkade 1329 16 Teşrîn-i evvel Rumi 1327 Pazar (Nüsha, s.253)

(880) 15 Muharrem 1330 24 Kânûn-i evvel 1327 Çehârşenbe Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.254)

(881) 15 Muharrem 1330 24 Kânûn-i evvel 1327 Yevmü’s-sebt Çehârşenbe Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.254)

(882) 28 Muharrem 1330 Seşenbe 6 Kânûn-i sânî 1327 Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.254)

(883) 5 Safer 1330 13 Kânûn-i sânî 1911 Seşenbe Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.254)

(884) 23 Safer 1330 14 Kânûn-i sânî 1911 Şenbe Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.254)

(885) 23 Safer 1330 14 Kânûn-i sânî 1911 Şenbe Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.255)

(886) 5 Cemaziyelahir Çehârşenbe 9 Mayıs Rumi 1328. (Nüsha, s.256)

(887) 7 Cemaziyelahir 1330 11 Mayıs Rumi 1328 Cum‘a (Nüsha, s.257)

(888) 26 Receb 1340 13 Mart Rumi 26 Mart Efrencî 1922 Yevmü’l-ehad leyletü’l-mi‘râc. (Nüsha, s.257)

(889) 18 Şaban 1334 Yevmü’l-isneyn 6 Haziran 1332 Maltepe. (Nüsha, s.257)

(890) 29 Receb 1334 Pencşenbe 19 Mayıs Rumi 1334 Maltepe. (Nüsha, s.257)

(891) 1 Rabiulahir 1334 Yekşenbe Maltepe. (Nüsha, s.257)

(892) 17 Cemaziyelahir 1331 11 Mayıs Rumi 1329 Yevmü’s-sebt. (Nüsha, s.258)

(893) 18 Cemaziyelahir 1331 12 Mayıs 1329 Yevmü’l-ehad. (Nüsha, s.258)

(894) 2 Rabiulevvel 1332 16 Kânûn-i sânî 1329 Yevmü’l-hamîs. (Nüsha, s.258)

(895) 17 Şevval 1329 27 Eylül Rumi 1910 Salı Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.258)

(896) 14 Rabiulahir 1332 16 Şubat Rumi 1330 Validebağı. (Nüsha, s.259)

(897) 15 Rabiulahir 1332 17 Şubat Rumi 1330 Validebağı. (Nüsha, s.259)

(898) 18 Şubat Rumi 1330 Validebağı. (Nüsha, s.259)

(899) 30 Cemâdiye'l-evel 1330 4 Mayıs Rumi 1328 rûz-i Âdîne. (Nüsha, s.261)

(900) 24 Ramazan 1337 23 Haziran Efrencî 1335 Yevmü'l-isneyn Suâdiye. (Nüsha, s.262)

(901) 7 Zilkade 1327 25 Ağustos 1335 Yevmü'l-isneyn Suâdiye. (Nüsha, s.263)

(902) 20 Rabiulahir 1339 30 Kânûn-i evvel Efrencî 1920 Yevmü'l-hamîs Pendik'teki Çamlı Köşk'te İkâmetimiz esnâda Çamlıca'da misâfir bulunduğumuz vakit nazm edilmiştir. (Nüsha, s.263)

(903) 12 Cemaziyelevvel 1339 8 Kânûn-i sânî Rumi 21 Kânûn-i sânî Efrencî 1921-1337 Yevmü'l-cum'a Pendik. (Nüsha, s.263)

(904) 20 Cemaziyelevvel 1339 1 Şubat Efrencî 1337-1921 Salı Pendik. (Nüsha, s.263)

(905) 22 Cemaziyelevvel 1339 22 Kânûn-i sânî 1337 3 Şubat Efrencî 1921 Yevmü'l-hamîs Pendik. (Nüsha, s.264)

(906) 25 Muharrem 134028 Eylül Efrencî 1 Eylül 1337-1921 Yevmü'l-erba'â Kurbağalıdere. (Nüsha, s.264)

(907) 28 Cemaziyelevvel 1339 23 Kânûn-i sânî 7 Şubat Efrencî 1337-1921 Yevmü'l-isneyn Pendik. (Nüsha, s.264)

(908) 4 Cemaziyelahir 1339 13 Şubat 1337 Pazar Pendik. (Nüsha, s.264)

(909) 6 Cemaziyelahir 1339 Pendik. (Nüsha, s.264)

(910) 7 Cemâdiye'l- âhir 1339 16 Şubat 1337 Yevmü'l-erba'â Pendik (Nüsha, s.265)

(911) 23 Cemaziyelahir 1339 Yevmü'l-hamîs Pendik. (Nüsha, s.265)

(912) 24 Cemaziyelahir 1339 19 Şubat Rumi 3 Mart Efrencî 1337-1921 Yevmü'l-cum'a Pendik. (Nüsha, s.265)

(913) 4 Receb 1339 13 Mart 1337 Yevmü'l-ehad Pendik. (Nüsha, s.265)

(914) 4 Receb 1339 28 Şubat Rumi 13 Mart Eferncî 1338-1921 leyletü'l-isneyn Pendik. (Nüsha, s.266)

(915) 25 Receb 1339 21 Mart Rumi 3 Nisan Efrencî 1337-1921 Yevmü'l-ehad Pendik. (Nüsha, s.266)

(916) Ğurre-i şehr-i Şaban 1339 27 Mart Rumi 9 Nisan Efrencî 1337 1921 Yevmü's-sebt. Der'in târîh ez Pendik be-köşk-i Çiftlik-i Kurbağalıdere der Kâdîköy nakl-i mekân şode bûd [Bu tarihte Pendik'ten Kadıköy'deki Kurbağalıdere Çiftliği Köşkü'ne taşınmıştı].

(917) 30 âhir-i şehr-i Şaban 1339 8 Mayıs 1337 Yevmü'l-isneyn Kuzguncuktepe. (Nüsha, s.266)

(918) Ğurre-i şehr-i Şaban 1340 18 Mart Rumi 31 Mart Efrencî 1338-1922 Yevmü'l-cum'a. (Nüsha, s.267)

(919) 19 Şevval 1339 26 Haziran 1337-1921 Pazar Kadıköy-Kurbağalıdere. (Nüsha, s.267)

(920) 1 Cemaziyelahir 1329 17 Mayıs Rumi 1326 Salı Bağlarbaşı. (Nüsha, s.270)

(921) 28 Ramazan 1329 18 Eylül 1326 Yevmü'l-hamîs Kzuguncuktepe. (Nüsha, s.270)

(922) 9 Rabiulahir 1333 8 Şubat Rumi 1330 Yevmü'l-erba'â Pendik'te Çınardibi Sokağı'nın karşısındaki bağ içinde kâin köşkte iken yazılmıştır. (Nüsha, s.271)

(923) 1 Rabiulahir 1334 23 Kânûn-i sânî 1331 Yevmü'l-ehad. Maltepe'de Ayazma yolunda ikâmet ettiğimiz köşkte iken yazılmıştır. (Nüsha, s.271)

(924) 25 Receb 1334 15 Mayıs 1332 Yevmü'l-ehad Maltepe. (Nüsha, s.273)

(925) 10 Ramazan 1332 20 Temmuz Rumi 1330 Üsküdar-Vadidebağı. (Nüsha, s.273)

(926) 4 Muharrem 1335 19 Teşrîn-i evvel Rumi 1332 Yevmü'l-erba'â. Der'in târîh ez Maltepe be Kartal nakl-i mekân şode bûd [Bu tarihte Maltepe'den Kartal'a taşınmıştı] (Nüsha, s.273).

(927) 7 Nisan 1334 Kartal'da Rahmanlar'da mukîm iken Eyüpsultan Nişancasında hânkâh-ı Murâdiye'ye müsâferet esnâsında hasta oldukları zaman inşâd kılınmıştır. (Nüsha, s.274)

(928) 9 Nisan 1334 hânkâh-ı Murâdiye. (Nüsha, s.274)

(929) 14 Nisan 1334 Eyüpsultan hânkâh-ı Murâdiye. (Nüsha, s.275)

(930) 15 Nisan 1334 hânkâh-ı Murâdiye. (Nüsha, s.275)

(931) 3 Muharrem 1329 Bağlarbaşı. (Nüsha, s.275)

(932) 6 Ramazan 1340 4 Mayıs 21 Nisan Rumi 1328-1922 Yevmü'l-hamîs Kadıköy'de Kurbağalıdere Çiftlik Köşkü'nde nazm edilmiştir. (Nüsha, s.276)

(933) 14 Cemaziyelevvel 1341 2 Kânûn-i sânî 1339-1923 Yevmü's-selâsâ (vaktü'l-mesâ) Nerdubân Köyü ile Bakkal Köyü arasında Mü'min Deresi nâm mahalde kâin bir köşkte mukîm iken aynı târîh-i mezkûrda tanzîm ve terkîm edilmiştir. (Nüsha, s.276)

(934) 7 Zilkade 1344 20 Mayıs 1926 Pencşenbe Acıbadem'de mukîm iken tanzîm ve terkîm olunmuştur. (Nüsha, s.277)

(935) Ğurre-i Rabiulevvel 1331 15 Kânûn-i sânî 1329 Çehârşenbe Üsküdar-Validebağı. (Nüsha, s.277)

1.3. Nüshası

Eserin yalnızca bir nüshası tespit edilebilmiştir. Bu nüsha, Süleymaniye Kütüphanesi Yazma Bağışlar Koleksiyonu 1373 numarada "Defter-i Rubâ'iyyât" adıyla kayıtlıdır. Eser tamamını Muhammed Musâ'nın kalemiyle yazılmış bir mecmua içerisindedir. Mecmuanın başında (yp. 1-3) Hayretu'l-ebrâr'dan seçilmiş beyitler yer alır. Rubailer mecmuanın 1-277. sayfaları arasında yer alır. Sayfalar, 1, 2, 3 şeklinde numaralandırılmıştır. Rubailerin devamında Ni'metullah Velî'nini bir manzumesine yazılmış eksik bir tahmis (s. 278), Abuşka lügatinin baştan birkaç maddesini içeren bir bölüm (s. 280-283) ve Burhâneddîn-i Belhî'nin Farsça ve Türkçe hat levhalarının metinleri (s. 284-286) yer alır. Rubailer, ta'lik ile yazılmıştır.

Başta "Besmele" yer alır. Rubailer, siyah ve kırmızı mürekkeple; nazım tarihlerine dair notlar ve açıklama ve notlar siyah mürekkep ve daha ince ve küçük yazıyla yazılmıştır. Nüsha Muhammed Musâ tarafından iki defter halinde olan müellif nüshasından yazılmıştır. İstinsaha dair ilk sayfada şu bilgi mevcuttur:

"İşbu tarihte: İstanbul 3 Cemaziyelahir 1340/1 Şubat Efrencî, 17 Kânûn-i Sânî Rumi 1338/1922 Yevmü's-selâsâ, Kadıköy Kurbağalıdere Sultan Çiftliği Köşkü'nde mukîm iken hazret-i şâirin dest-i hatt-ı mübârekleriyle yazılmış birinci defter-i rubâiyattan istinsâha başlanılmıştır. Ve minellahi't-tevfik; el-fakîr, el-hakîr Muhammed Musâ, el-yemînî el-yesârî er-Rumî İbn es-Seyyid Muhammed Burhâneddîn Kılıc el-Huseynî el-Belhî."

Müellif nüshasının ikinci defterinin istinsahına dair kayıt ise şöyledir:

"Hazret-i şâ'irin dest-i hatt-i mübarekeleriyle yazılmış ikinci rubaiyât defterinden istinsah edilmiştir (Nüsha, s. 77). Bu kayıt 461. Rubainin sonuna düşülmüştür.

Bazı rubailerin başında koyuca ve büyükçe yıldız işareti, bazılarında da (قليج) imzası bulunmaktadır. Bu simge ve imza, şair Burhâneddîn-i Belhî'nin beğendiği rubailer anlamına gelmektedir. Rubailer kafiyelerine göre tasnif edilmiş, farklı kafiyede olan rubailer kendi arasında 1'den itibaren numaralandırılmıştır. Daha sonra

bulunarak sonradan yerine yazılmış rubailere ise numara verilmemiştir. Bu şekilde 33 adet rubai tespit edilmiş ve çalışmaya dâhil edilmişlerdir.

Nüsha üzerinde tashihler de görülmektedir. Bu tashihler “صحيح” kaydı ile belirtilmiştir. Sehven mükerrer yazılan rubailer, dört mısraını kapsayacak şekilde “x” işareti ile silinmiş ve yanlarına “تكرار” kaydı düşülmüştür. Tarafımızdan tespit edilen mükerrer rubailer de çalışmaya alınmamıştır. Çalışmamızda metin oluşturulurken bu hususlar dikkate alınmıştır.

1.4. İmla Özellikleri

1.4.1. Sonu ى ile biten kelimeler bir sonraki kelime ile tamlama oluşturmuş ise, tamlama ئ şeklinde yazılmıştır:

مپرور این تن خاكئ خود را   بپرور جان افلاكئ خود را

(Nüsha, s. 12)

1.4.2. Hâ-yi gayr-i melfûz ile sonlanan kelimelerde yâ-yı vahdet, yâ-yı tenkîr ve ikinci tekil şahıs zamiri ى, ه harfi üzerinde hemze ile (ۀ) gösterilmiştir:

عشق تو مسيرۀ صفا كرد دلم را   آيينۀ چون تو مهلقا كرد دلم را

(Nüsha, s. 23)

هست در فرق سرم شكر خدا   سايۀ مانند حيدر آفتاب

(Nüsha, s. 24)

دانم تو نه چون ديو و دد آمدۀ   الّا بجهاد نفس بد آمدۀ

(Nüsha, s. 24)

شيرين لبا حرف تو هم شيرين است   شهد گويا بلب چون شكر آميختۀ

(Nüsha, s. 24)

1.4.3. Kaynaştırma harfi ی ve ona bitişen mastar yesi, ئی şeklinde yazılmıştır:

گلروئی، جوئی، سوئی gibi

شاهی بنمائی بگدائی خود را
هر لحظه بصد کسوه نمائی خود را
لعل لب نوشین تو دوشینه که دانی
بستود بسی به دلربائی خود را

(Nüsha, s. 22)

1.4.4. Hâ-yı gayr-i melfuz ile sonlanan kelimelerin çoğul hallerinde hareke gösteren he düşmüş, onun yerine çoğul eki kelimeye bitişik halde yazılmıştır:

با مهر پنج یار دلم قلزم صفاست
دردانهای نظمم از آنروی بی بهاست

(Nüsha, s. 40)

در مدرسها جز ازجدل چیزی نیست
در صومعها بجز دغل چیزی نیست

(Nüsha, s. 51)

1.4.5. Mişli geçmiş zamanda çekimli fiiller sıfat-ı mef'ûlî eki olmaksızın yazılmış, bazılarında ek fiilin elifi de hazfedilmiştir:

نکرد ست، شد ست، فتاد ست، بود است gibi.

همه در عجز خویش معترفند
کس نکرداست کشف ذات خدا

(Nüsha, s. 16)

عمریست کشم بار غمت را یارا
درد تو زبون و زار کرداست ما را

(Nüsha, s. 18)

تا شدست مونس جان من شیدا غم او
میخورم خون دل خویش بجای می ناب

(Nüsha, s. 28)

پیش از من و تو مهری و ماهی بوداست
صبحگهی و شبانگاهی بوداست

(Nüsha, s. 60)

1.4.6. Ek fiil isimlere bitişik olarak yazıldığında "ا elif" harfi hazfedilmiştir:

راستست، اوّلست، ایشانست، پناهست، خسرانست، حیوانست، ماست gibi

دل مـــن بلبـــل شـــوریده اداســـت   معتکــف صــحن ریــاض رضاســت

همچــو برهــان حســینی کــه چــه خــوش   عـــارف راز مقامـــات صفاســـت

(Nüsha, s. 73)

1.4.7. "به" edatı isimlere bitişik yazılmıştır:

آمــد ببــرم بجــام و   نقــل الــوان   آورد بمـــن نعمـــت گونـــاگون را

(Nüsha, s. 19)

1.4.8. İşaret sıfatı آن nadiren de olsa ismiyle birlikte bitişik yazılmıştır.

دانــد آنکــس قیمــت بــالای دوســت   بینــد از دشــمن بســی جــور و جفــا

(Nüsha, s. 21)

1.4.9. چه soru kelimesi bitişik yazılmıştır: چکنم gibi

بنقــد وقــت خــرم کــی نعــیم فــردا   را   بهشــت را چکنم روی تو بهشت من است

(Nüsha, s. 69)

1.4.10. آمدن fiilinin mazi ve muzari köküyle çekimli hallerinde olumsuzluk eki نآمد ve نآید şeklinde yazılmıştır:

قرنها رفت که چون ویس قرن کس نآمد   چون سلیمان پدر مشفق من کس نآمد

(Nüsha, s. 103)

راز جانان که در قلم نآید   جام بزمش بدست جم نآید

(Nüsha, s. 100)

1.4.11. می çekim eki fiiline bitişik yazılmıştır:

میشنوم، میخورم، میکن gibi

تا شدست مونس جان من شیدا غم او   میخورم خون دل خویش بجای می ناب

(Nüsha, 28)

1.4.12. Birleşik sıfatlar, tekil olsun çoğul olsun birleşik isimler çoğunlukla birleşik yazılmıştır:

حاجتروا، صاحبنظران، غمدیده، جانبخش، مهرویی، شاهسوار،گلعذار، محنتکشان gibi

1.5. Dil ve Uslup Özellikleri

Çehâr-bâg’da klasik dönem uslup özellikleri dikkat çekmektedir. Bu özellikler şöyledir:

1.5.1. Bazı mâzî-i mutlak ve mâzî-i naklî zamanda çekimli fiillerin başında “ب ” edatı kullanılmıştır. بدیدم، بگشاد، بگذشت gibi

بگذشت بسی باد بهارم ز ره افسوس   کان سرو روان و گل‌عذارم نگذشت

(Rubai: 218)

بختم که **بشد** یار و **برفتم** به سعادات   از خانقه چله نشینان به خرابات

(Rubai: 262)

ای دیده مخسب ای دل بیمار مخسب   **بنشسته** به بالین سرم یار مخسب

(Rubai: 149)

Bu edat bazen vezin gereği, sıfat-fiilin başında kullanılmıştır:

بر رخ ما بندی از بهر زیان   این **در بگشادۀ حق** را چرا

(Rubai: 57)

Fiillerin mastar hallerinin başında da kullanılmıştır:

پیش مردان خدا بی شک و ریب   دل به دنیا **ببستن** است بس عیب

(Rubai: 184)

از بند غم یار **برستن** خوش نیست   در پرچم زال دل **ببستن** خوش نیست

(Rubai: 443)

1.5.2. در ön edatı **اندر** şeklinde kullanılmıştır:

پیوسته به پیش نظرم شاهد دل هست   سودای نگار دیده **اندر** سر من نیست

(Rubai: 269)

و **اندر** دل هر قطره بسی دریا هست   در ذرۀ خورشید جهان آرا هست

(Rubai: 397)

1.5.3. Bazı ön edatlar kendi anlamları dışında kullanılmıştır.

به ön edatı, **در** anlamında kullanılmıştır:

به سینه راز عشق دلبرم هست   **به** دیده اشک همچون گوهرم هست

(Rubai: 234)

خندان گلی چون روی او **در گلشن** نیست   همچون دل من بلبل نالان **به چمن** نیست

(Rubai: 269)

با anlamında kullanılmıştır:

آمد به برم **به جام** و نقل الوان   آورد **به من** نعمت گوناگون را

(Rubai: 108)

به علی هیچکس برابر نیست   چون محمد ورا برادر هست

(Rubai: 375)

بر edatı **به** anlamında kullanılmıştır:

از صـومعه بـر میکـده رفـتم چـه کـنم   راهـم بـه خاربـات مغـان افتـاده اسـت

(Rubai: 298)

1.5.4. Emir kipi bazen **می** çekim eki ile kullanılmıştır:

خـواهی کـه شـوی زبـدۀ صـاحب‌نظـران   **مــی بــاش** مجــرد چــو مســیحا پســرا

یـا رب بـر کـرم فـیض و فتـوح خـود را   **مـی بخـش** کـه هـر شـام و سـحرگاه بـه مـا

مـی کـش غـم یـار هـر چـه بـادا بـادا   بـا چشـم چـو جویبـار هـر چـه بـادا بـادا

(Rubai: 127)

1.5.5. را edatı **مر** takısıyla birlikte kullanılmıştır:

مـر مـرا میـل بهشـت و حـور نیسـت   جــز ولای حیــدرم منظــور نیســت

(Rubai: 359)

در عـالم آزادی رهـی نیسـت مـر او را   با زلف ماهروی دل خویش تا نیست

(Rubai: 451)

1.5.6. Gereklilik yardımcı fiili şahıs ekiyle birlikte kullanılmıştır:

در ره عشـــق یـــار ای احبـــاب   **بایدم** رفت همی به شوق و شتاب

(Rubai: 188)

1.5.7. آمدن fiili, **شدن** fiili yerine kullanılmıştır:

چــو حــال پــر ملالــم دیــده آیــد   فغـــان و نالـــه‌ام بشـــنیده آیـــد

(Rubai: 540)

1.5.8. به رغم birleşik edatı **بر رغم** şeklinde kullanılmıştır:

خامــه‌ام بــر رغــم شــاه زنــگ‌بــار   خطـه‌ای دارد چـو خـط مشـک‌بـار

(Rubai: 788)

بــر رغــم عنــدلیب چــو برهــان زار تــو   چینم به یاد روی تـو از مرغـزار گـل

(Rubai: 1031)

بر رغم همه خرمنشان همچو مسیحا   زین خاک عروجی تو بکن بر فلک جان

(Rubai: 1365)

1.6. Rubailerin Neşrinde İzlenen Yöntem

1.6.1. Ayrı yazılması yanıltıcı olacağından **دلبر** kelimesi bitişik, دل kelimesi ile kurulu diğer birleşikler ayrıca tekil veya çoğul diğer birleşik isimler ve sıfatlar ayrı yazıldı:

در جهـان هـیچ چـون تـو دلبـر نیسـت   حیــف نخــل قــد تــو در بــر نیســت

(Rubai: 455)

گر با خبری ز علم دین **خوش‌خو** باش   هم با همه خلق یک‌دل و یک‌رو باش

محراب نشین باش و تو **مولی‌جو** باش   بــر دیــدۀ **صــاحب‌نظران** ابــرو بــاش

1.6.2. Mişli geçmiş zaman çekimli fiillerde ikinci tekil şahıs zamiri ی hâ-yı gayr-i melfûz üzerinde hemze ile (آویختۀ، ریختۀ) şeklinde gösterilmiştir. İkinci tekil şahıs zamiri (-ای) şeklinde yazıldı.

زلف بر رو وه چه خوش **آویخته‌ای**   مشــک تــر بــر گــل تــر **ریختــه‌ای**

شیرین لبا حرف تو هم شیرین است   شهد گویا به لب چون شکر **آمیخته‌ای**

(Rubai no: 143)

1.6.3. **ا** harfi hazfedilerek راستست، اوّلست، ایشانست، آراستست gibi isim, sıfat ve zamirlere bitişik yazılmış ek fiil ayrı yazıldı:

هرچـه گویـد مـرد کامـل راسـت اسـت   خــویش را بــا راســتی آراســته اســت

راسـتی از   بنـدگان حـق خواسـته   کو چه خوش بر گفتنش برخواسته است

1.6.4. چکنم gibi fiile bitişik yazılmış soru zamiri ayrı yazıldı:

در دل غم آن مونس جان افتاده است — ز آن از نظرم هر دو جهان افتاده است

از صومعه بر میکده رفتم **چه کنم** — راهم به خاربات مغان افتاده است

1.6.5. محنتها، صومعها، مدرسها gibi isme bitişik yazılmış çoğul eki ayrı yazıldı:

در **مدرسه‌ها** حیف که جز قالی نیست — در **صومعه‌ها** اهل دل و حالی نیست

1.6.6. آیینۀ، سایۀ، مسیرۀ gibi hâ-yı gayr-i resmî üzerine hemze ile gösterilmiş olan yâ-yı vahdet veya yâ-yı tenkîrler **(ای-)** şeklinde yazılmıştır:

ای دوست جان‌سپار کهنیم ترا — شاهی تو غلام کمترینیم ترا

روی تو مقابل به دل روشن ماست — در **آیینه‌ای** همچو او بینیم ترا

1.6.7. گلروئی، پائی، سوئی، نمائی gibi **ئی** şeklinde yazılmış kaynaştırma ye'si ve ona bitişen matar ye'si, yâ-yı vahdet ve ikinci tekil şahıs zamiri, **یی** şeklinde yazıldı:

شاهی بنمایی به **گدایی** خود را — هر لحظه به صد کسوه **نمایی** خود را

لعل لب نوشین تو دوشینه که دانی — بستود بسی به **دلربایی** خود را

1.6.8. Kelimeye bitişik yazılmış olan **به** edatı ayrı yazıldı:

چو برهان بر کشم از سینه آهی — **به** شام هجر مانند تو ماهی

به کنج غم بگریم زار و دارم — **به** عشقت چون دو چشم خود گواهی

1.6.9. می ve **همی** çekim ekleri ayrı yazıldı:

بشنوم من از تو گفتار مسیح — در تو بینم راه و رفتار مسیح

می‌زند هر لحظه دم از معجزات — می‌کند لعل لبت کار مسیح

ای قلم مدح کن سلیمان را   هم تو با آب زر نویس آن را

مرغ دل وصف او همی خواند   کو بداند زبان مرغان را

2. Çehâr-bâg'ın Nazım Özellikleri ve Muhtevası:

2.1. Rubai Sayısı:

Daha önce şairin eserleri hakkında bilgi verilmiş kaynaklarda rubai sayısı "1635 civarında" olarak belirtilmiştir.[28] Bu çalışmada Çehâr-bâg'ın rubai sayısı 1668 rubai olarak tespit edilmiştir. Bu farkın, sırayla rakamlanmış rubailerin istinsahından sonra sonradan bulunmuş rubailerin deftere ilâve edilmiş olmasından kaynaklandığı söylenebilir.

2.2. Rubailerin Kafiye Dağılımı

Burhâneddîn-i Belhî'nin rubaileri arasında birinci, ikinci ve dördüncü mısraları birbiriyle kafiyeli rubailer çoğunlukta olup 1378 rubai bu şekilde yazılmıştır. Bu rubailerin kafiye dağılımı şöyledir:

Elif kafiyeli 142, Hemze kafiyeli 2, Be kafiyeli 58, Te kafiyeli 309, Cim kafiyeli 5, Ha kafiyeli 6, Hı kafiyeli 7, Dal kafiyeli 309, Zel kafiyeli 25, Sin kafiyeli 28, Şın kafiyeli 66, Dat kafiyeli 7, Tı kafiyeli 10, Zı kafiyeli 4, Ayın kafiyeli 7, Gayın kafiyeli 11, Fe kafiyeli 9, Kaf kafiyeli 8, Kef-Gef kafiyeli 7, Lam kafiyeli 43, Mim kafiyeli 211, Nun kafiyeli 130, Vav kafiyeli 36, He kafiyeli 35, Lamelif kafiyeli 3, Ye kafiyeli 180 rubai yazılmıştır.

2.2.1. Musârra Rubailer

Burhâneddîn-i Belhî'nin rubaileri arasında dört mısraı da aynı kafiye ve redifli "Musârra" rubailer de mevcuttur.

نور بو القاسم است در دل ما   سرّ زهرا و بو الحسن مشاعل ما

روشن از دو حسین منزل ما   مهر ایشان بود که حاصل ما

---

[28] Öz, Yusuf "Afgan Türkistanı Muhacirlerinden Süleymân Belhî Ailesi ve "Defter-i Kuyûdât" Fihristi", ***Bilig***, Sayı: 23, 2002 Güz, s. 169.

(Rubai, 21)

Çehâr-bâg'da bu şekilde 290 Musârra rubai tespit edilmiş olup bunlar rubai numaraları ile aşağıda sıralanmıştır:

26, 29, 39, 59, 65, 77, 81, 86, 103, 115, 130, 139, 176, 191, 203, 204, 212, 215, 221, 235, 237, 243, 250, 252, 258, 268, 269, 270, 274, 275, 276, 277, 282, 292, 293, 294, 302, 307, 309, 313, 318, 320, 327, 331, 332, 334, 335, 336, 339, 341, 344, 347, 351, 355, 358, 360, 365, 367, 369, 372, 375, 376, 377, 379, 380, 383, 384, 390, 392, 393, 397, 401, 402, 409, 410, 413, 418, 419, 426, 429, 431, 435, 436, 439, 441, 449, 456, 458, 465, 466, 467, 468, 469, 472, 477, 481, 484, 492, 493, 496, 498, 501, 503, 504, 507, 509, 538, 545, 556, 575, 579, 591, 593, 595, 596, 604, 605, 609, 614, 618, 619, 620, 626, 628, 639, 640, 647, 652, 658, 679, 683, 709, 717, 713, 717, 719, 720, 722, 723, 727, 732, 735, 751, 752, 763, 771, 786, 800, 801, 805, 811, 814, 818, 820, 822, 827, 832, 837, 838, 843, 865, 883, 885, 889, 913, 918, 920, 940, 946, 947, 949, 951, 965, 967, 987, 1013, 1039, 1049, 1058, 1071, 1077, 1078, 1080, 1094, 1095, 1102, 1113, 1122, 1124, 1125, 1129, 1135, 1136, 1141, 1142, 1145, 1146, 1151, 1155, 1162, 1166, 1168, 1171, 1182, 1191, 1194, 1197, 1199, 1202, 1209, 1223, 1230, 1242, 1252, 1257, 1258, 1260, 1261, 1266, 1269, 1272, 1276, 1277, 1282, 1285, 1297, 1298, 1299, 1302, 1307, 1312, 1323, 1328, 1329, 1331, 1334, 1338, 1343, 1344, 1350, 1351, 1352, 1356, 1376, 1378, 1381, 1388, 1396, 1404, 1408, 1410, 1443, 1449, 1461, 1478, 1481, 1490, 1491, 1492, 1498, 1504, 1509, 1540, 1543, 1549, 1555, 1571, 1578, 1581, 1592, 1596, 1598, 1601, 1607, 1612, 1618, 1621, 1624, 1628, 1631, 1632, 1638, 1642, 1656, 1658, 1659, 1661, 1662, 1663

2.3. Vezin Yapısı:

Arapça'da "dörtlü, dörtlük" anlamına gelen rubâî kelimesi (çoğulu rubâiyyât) edebiyatta dört mısradan meydana gelen şiirlere verilen addır. Farsça'da dûbeytî (iki beyitlik şiir) yanında terâne ve çihârgânî olarak da isimlendirilir.[29]

XVI. yüzyılın büyük âlimlerinden Sürûrî mahlasıyla meşhur Muslihuddîn Mustafa b. Şa'bân, Bahrü'l-Maârif adlı eserinde de rubaiyi, "dört mısraa dirler, yani iki beyte

[29] Öztürk, Mürsel, "Rubai", ***DİA***., C 35, İstanbul, 2008, s. 176.

dirler ki her mısrada ya üçünde kafiye ola." şeklinde tanımlamıştır.[30] Rubaî, teoride söylenenin aksine pratikte belirli rubai vezinlerinin dışında olan vezinlerle de söylenmektedir. Sürûrî'nin adı geçen eserde, "bahr-i mahsus ile takyîd itmemişlerdir"[31] şeklindeki ifadesi de rubaide yalnızca ahreb ve ahrem vezinlerinin kullanılmadığını; bazı şairlerin rubaide bu kalıpların dışında vezin kullandıklarını göstermektedir. Ayrıca, farklı vezinlerde yazılmış dört beyitten ibaret şiirlere "nazım"[32] dendiği bilinmektedir.

Burhâneddîn-î Belhî, rubailerinde genellikle ahreb kalıplarını kullanmış olmakla birlikte remel ve hecez gibi diğer aruz bahirlerinden farklı vezinler de kullanmıştır. Bunlara ait bazı örnekler şöyledir:

2.3.1. Ahreb

2.3.1.1. Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlün Fâ

خواهم که کنی شاد به بویی ما را   افزون بکنی تو های و هویی ما را

خواهم که ز جود خود بجویی ما را   وز لطف تو نعم العبد گویی ما را

(Rubai, 1)

257, 380, 522, 596, 606, 728, 1641 numaralı rubailer de bu vezin ile nazmedilmiştir.

2.3.1.2. Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Feil

دانم تو نه چون دیو و دد آمده‌ای   الا به جهاد نفس بد آمده‌ای

در خانهٔ دل صد صنمی داری تو   شرمی بکن از سوی صمد آمده‌ای

(Rubai, 144)

275, 483, 826, 1579 numaralı rubailer de bu vezin ile nazmedilmiştir.

2.3.1.3. Mef'ûlü Mefâ'ilün Mefâ'îlün Fâ

بنشینم با یاد رخت در مهتاب   درد و غم تو کشم بجای می ناب

از عشق تو آتش بدلم افتاد است   از دیدهٔ تر بخاک ریزم زان آب

[30]Şafak, Yakup, ***Sürûrî'nin Bahrü'l-Ma'ârif'i ve Enîsü'l-'Uşşâk ile Mukayesesi***, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Basılmamış Doktora Tezi) Erzurum, 1991, s. 4-5.
[31]Şafak, Yakup, ***Sürûrî'nin Bahrü'l-Ma'ârif'i ve Enîsü'l-'Uşşâk ile Mukayesesi***, s. 5.
[32] Bk. Durmuş, İsmail, "Şiir", ***DİA***., C 39, İstanbul, 2010, s. 144-154.

(Rubai, 200)

495, 685, 1317 numaralı rubailer de bu vezin ile nazmedilmiştir.

2.3.2. Hecez:

2.3.2.1.Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Fe‘ûlün

رخت شرمنده کرده سرخ گل را　　　لبت بشکسته یکسر نرخ مل را

نخواهی داد ار نخلت خورم بر　　　مگر نشنیده‌ای تو امر کل را

(Rubai, 19)

50, 1128, 798, 341, 476, 1331, 1516, 1639 numaralı rubailer de bu vezin ile nazmedilmiştir.

2.3.2.2. Mef‘ûlü Mefâ‘îlü Mefâ‘îlü Fe‘ûlün

کویت حرم دلست که ما را برد آنجا　　　خواهد دل من همچو کبوتر پرد آنجا

نالم چو هزاران به چمن باد بهاران　　　بوی گل صد برگ رخت آورد آنجا

(Rubai, 92)

294, 322, 782, 903, 1610, 1612, 1661 numaralı rubailer de bu vezin ile nazmedilmiştir.

2.3.3. Remel:

2.3.3.1. Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

هر که نشناسد که حال خویش را　　　کی بداند حالت دلریش را

تو مپرس از مردم راحت نشین　　　حال این برهان محنت کیش را

(Rubai, 27)

49, 74, 253, 362, 420, 506, 983, 1395, 1237, 1286, 1550 numaralı rubailer de bu vezin ile nazmedilmiştir.

2.3.3.2. Fâʻilâtün Fâʻilâtün Fâʻilâtün Fâʻilün

ناله است مونس جان و دل سوزان غریب　　زان شدم همنفس هر نی نالان غریب
عمریست که در گوشهٔ ملک غربت　　با غم یار نشسته هله برهان غریب

(Rubai, 194)

805, 839, 1528 numaralı rubailer de bu vezin ile nazmedilmiştir.

2.3.4. Muzârî:

2.3.4.1. Mefʻûlü Fâʻilâtü Mefâʻîlü Fâʻilün

همچون حسین هست که جد گزین ما　　چون باب خود که اوست امام مبین ما
شکر خدا به سایهٔ آن آفتاب دین　　چون کوه ثابت است که بنیاد دین ما

(Rubai, 52)

548, 1418, 1484 numaralı rubai bu vezin ile nazmedilmiştir.

3. Rubailerin Tematik Muhtevası:

Rubailerin geneli dikkate alındığında Burhâneddîn-i Belhî'nin rubailerini "duygu dünyası"nı ve "düşünce dünyası"nı yansıtan rubailer şeklinde tasnif etmek mümkündür.

3.1. Duygu Dünyası

3.1.1. Gurbet: Burhân, bazı rubailerinde göç ettiği memleketi hakkında bilgiler paylaşmıştır. Belh ve Belh'e tabi Kunduz, Bedahşan, Katagan, Çal ve Çeşeme-i Kâvân gibi kasaba ve köyler, şairin vatanı sayılmaktadır. Orada kalan dostlara selam gönderir. Memleketinde sevdiği, saydığı bazı kişilerin de aadlarını zikreder:

داشت آن خواجه کلان قندوز　　پرتوی چون مه جهان افروز

همچو او ملک بدخش و قطغن　　داشتندی که پیر فیض اندوز

Kunduz'un o Hâce Kelân'nının ay gibi âlemi aydınlatan nuru vardı.

Bedahşan ve Katagan beldesinin onun gibi feyz artıran pîri vardı.

ای صبا خدمت بدین منوال کن　　عزم راه خانقاه و چال کن

گو سلام ما به یاران هم مرا　　از پیام دوستان خوشحال کن

Ey sabah rüzgârı! Şu şekilde hizmette bulun: Hânkâh ve Çâl yoluna koyul!

Dostlara selamımızı söyle, bizi de dostların haberiyle sevindir.

گل محمد ز چشمهٔ کاوان　　خوش سفر کرد به کوی جانان

پور رحمت صوفی و پرچه گل است　　حج اکبر کرد با بخت جوان

Çeşme-i Kâvân'dan Gül Muhammed sevgilinin yurduna güzel bir yolculuğa çıktı.

Rahmet Sofi ve Perçe Gül''ün evladıdır; genç yaşında Hacc-ı Ekber yaptı.

Şair, genç yaşta doğup büyüdüğü yerden ayrılmış, yollara düşerek uzun bir yolculuk sonrasında İstanbul'a gelerek ömrünü bu şehirde geçirmiştir. Ailesi,

akrabaları, yakınları yanında, İstanbul'da olsalar da "bir dikenine değişmem" dediği memleketine sürekli özlem duymuş, özlemini gülünden ayrı düşmüş bülbül gibi hasretli ötüşlerle dile getirmiştir. İstanbul, onun için bir gam ve gurbet şehri olarak kalmıştır. Şair, bu gurbet diyarında yalnızlığını, duygularını yalnızca tek derttaşım dediği derdiyle paylaşmış, gönlünü yine derdiyle teselli etmeye çalışmıştır:

می فشانم اشک گلگون از غمت　　　دیده دارم همچو جیحون از غمت

همچو برهان بلبل بلخ آشیان　　　نالد اندر روم اکنون از غمت

Gül renkli gözyaşı saçıyorum derdinden, Ceyhun misali gözlerim derdinden.

Belhli bülbül Burhân gibi şimdi Rum'da (İstanbul) inler kederinden.

عمری که با نوا دل من بی نوا شده　　　در تنگنای غربت و غم مبتلا شده

از یار و دیار است که برهان مهجور　　　چون بلبلی که از گل و گلشن جدا شده

Gönlüm bir ömürdür inlemekle dermansız kalmış, gurbet ve dert sıkıntısına mübtelâ olmuş.

Sevgiliden ve vatandan ayrıdır Burhân, bülbül gibi gülden ve bahçeden ayrı kalmış.

هستم اندر ملک غربت بی‌حضور　　　دیده بی نور است و دل هم بی سرور

برهان که من از یار و دیارم مهجور　　　چون عندلیب از گل و گلشن فتاده دور

Gurbet mülkünde huzursuzum; gözüm nursuz, gönlüm mutsuz.

Ben, gülden, gül bahçesinden ayrı düşmüş bülbül gibi sevgilisinden ve vatanından ayrılmış Burhân'ım.

ای دوست مرا زار و زبون کرد غمت　　　دو چشم مرا دو جوی خون کرد غمت

آواره دلم را که درین خطۀ غربت　　　یکباره که بی صبر و سکون کرد غمت

Ey dost! Beni rezil rüsva etti derdin, iki gözümü kan ırmağına çevirdi derdin.

Şu gurbet diyarında avare gönlümü, birden sabırsız ve kararsız kıldı derdin.

فریاد که عمر همچو بادی بگذشت   دردا که نه بر وفق مرادی بگذشت

با خواری و غم رفت درین خطّۀ غربت   اوقات عزیزم نه به شادی بگذشت

Eyvahlar olsun! Ömür bir rüzgâr gibi gelip geçti, yazık ki murad üzere geçmedi.

Şu gurbet elde mutlulukla değil de, hakirlik ve dertle geçti değerli vakitlerim.

شیدا دل من که عشق یاری دارد   هر شام و سحر نالۀ زاری دارد

در دار غم و دیار غربت برهان   چون درد نگار غم‌گساری دارد

Bir sevgilinin aşkını barındıran şu âşık gönlüm, her sabah akşam feryat ve figan etmekte.

Keder yurdunda, gurbet diyarında Burhân'ın, sevgilinin derdi gibi bir dertdaşı var.

سختی غمت را کی آزاده‌ای می‌داند   بر بند بلای تو تن داده‌ای می‌داند

قدر وطن و قدر یاران قدیمی را   در ملک غم و غربت افتاده‌ای می‌داند

Senin derdinin zorluğunu bir âzade hiç bilir mi? Senin belâ zincirinde can veren bilir.

Vatanın ve eski dostların kıymetini hüzün ülkesine ve gurbete düşmüş bilir.

همچو حیدر امیر ما را بس   چون او   صاحب سریر ما را بس

اندرین مملکت غربت و غم   همچو او دست‌گیر ما را بس

Haydar gibi emir bize yeter, onun gibi taht sahibi bize yeter!

Şu gurbet ve gam yurdunda onun gibi hâmi bize yeter!

Şair, gurbet acısını akrep sokmasına benzeteret teninin bedeninin bu akrep tarafından defalarca sokulduğunu ifade eder. Bir başka rubaisinde gurbeti zindana, kendisini de bu zindana düştüğü halde kardeşlerinin dedinde olan Hz. Yûsuf'a teşbih etmiştir:

غربـت کـه بسـان کژدمـی دارد نـیش   بـر جان و تنم نیش زنـد از حـد بیش

بر رغـم طرب‌خانۀ عـالم من دل‌ریش   غم‌خانه‌ای دارم چو دل خویش بلاکیش

Gurbetin bir akrep gibi iğnesi var canımı, tenimi sokuyor haddinden fazla.

Âlemin meyhanesinin aksine, benim gibi gönlü yaralının dert çeken gönlü gibi keder evi var.

یوسف صفتم مـن غـم اخـوان بکشـم   دیریست که مـن محنت زنـدان بکشـم

از سـینۀ پـر داغ دریـن خطـۀ غربـت   آهـی بکشـم حسـرت هجـران بکشـم

Yûsuf gibiyim; kardeşlerimin derdini çekerim, eskiden beri zindan çilesi çekerim.

Bu gurbet diyarında dağlanmış sinemden, âh çekerim, ayrılık hasreti çekerim.

3.1.2. Gönül: Burhâneddîn-i Belhî, gönle âşıklığı tavsiye eder, aşk gönle yeterli olacak tek şeydir. Aşkla meşgul gönüller, daima vuslat halindedirler ve bu vuslat hali onlara sarhoşluk verir. Sevgiliyle hemhal olan gönül, sürekli ibadet halindedir. Dünya kaygısından, maişet derdinden âzadedir. Şaire göre gönül, aşkla feryat edip inlemelidir. Dertsiz bir gönül boştur ve hiçbir işe yaramaz. Gönül için tek kurtuluş çaresi sevgilinin aşkıdır, ondan gelen eza ve cefalardır.

ای دل مکـن از عاشقی هرگز پرهیز   چـون عشق بس است مر تـرا دست‌آویز

انـدر شـب بـزم از آن مـه شـیرین لـب   کام دل خود جوی تو چون خسرو پرویز

Ey gönül, âşıklıktan asla geri durma! Çünkü aşk sana delil olarak yeterlidir.

Meclis gecesinde o tatlı dudaklı ay gibi güzelden, Husrev Perviz gibi sen gönlünün muradını ara!

در بــزم وصــال یــار هســتند دل‌هــا   بــی بــادۀ گلگــون هلــه مســتند دل‌هــا

آزادۀ معشـــــوقه پرســـــتند دل‌هـــــا   مردانــه ز بنــد همــه رســتند دل‌هــا

Sevgilinin kavuşma meclisindedir gönüller; gül renkli şarap olmadan sadece sarhoştur gönüller.

Sevgiliye serbestçe kulluk eder gönüller, bütün pırangalardan yiğitçe kurtuldu gönüller.

ای دل بجز از عشق نگاری مطلب   جز سوز او هیچ کار و باری مطلب

در گنج غم او به خیالش بنشین   زینهار تو دارات و دیاری مطلب

Ey gönül! Sevgilinin aşkından başka bir şey talep etme, onun yakışından başka bir iş güç isteme!

Ona ait dert köşesinde onun hayaliyle otur, asla mal mülk isteme!

3.1.3. Sevgili: Burhân'ın rubailerinde kullandığı "sevgili" tasviri, kapalı bir sevgili tasviridir. Bir ömür sevgili derdi ve cefası çektiğini ifade eden şair, "ey sevgili", "ey ay yüzlü" ve bazen ikinci tekil şahıs zamiriyle hitap ettiği sevgilisine çektiği dertten yakınır ve haline acıması, merhamet etmesi için ona yalvarır; âhlarına vahlarına, feryatlarına karşılık vermeyen sevgilisini taş kalpli olmakla itham eder:

عمریست کشم بار غمت را یارا   درد تو زبون و زار کرده است ما را

رحمی نکنی به حال چون من خسته   داری تو مگر دلی بسان خارا

Bir ömürdür gam yükünü çekiyorum ey sevgili! Senin derdin rezil rüsva etti bizi.

Benim gibi bitkin birinin hâline acımazsın, taş gibi bir kalbin mi var yoksa?

ماهرویا که دلم بی تو مکدر دل شب   زان ز بخت سیهم گشته سیه تر دل شب

همچو برهان بلا دیده فغانی دارم   از غم زلف دل آویز تو اندر دل شب

Ey ay yüzlüm! Gönlüm sensiz kederli gece yarısı, bu kara bahtımdan ötürü daha da karanlık gece yarısı.

Belaya çatmış Burhân gibi, senin hoş kokulu saçının kederinden feryattayım gece yarısı.

بی یاد تو نگذرد که روزم یارا   با یاد تو دل را بفروزم یارا

این ناله و آه سحر و شام من است   در بزم غم تو ساز و سوزم یارا

Seni anmadan geçmez ki günüm ey sevgili! Seni anarak gönlümü aydınlatırım, ey sevgili!

Sabah akşam bu âhlar, figanlar benimdir, senin gam meclisinde yanar tutuşurum, ey sevgili!

Burhâneddîn-i Belhî her an sevgilisinin anısı, hatırasıyla birliktedir. Gece ve gündüz adeta diliyle, kalbiyle onu zikretmekte, onun hayaliyle yaşamaktadır. Burhân maddi varlıklarını İbrahim Edhem Hazretleri gibi sevgilisinin uğrunda elden çıkarmış, sevgilisi uğruna vatanını terk etmiştir. Sevgiliye ulaşma yolunda namdan, şöhretten ve dünyadan vazgeçmiştir. Her ne kadar sevgilinin verdiği dert ve sıkıntılar olsa da onu düşünmek gönle huzur verir. Sevgilinin aşk belasına kapılmış gönüller sevgilinin dertleriyle mutlu ve huzurlu olabilir; böyle gönüller dünya ve dünyaya ait olanların prangasından kurtularak gerçek özgürlüğe erişmişlerdir. Bu mealdeki rubailerinde şairin mecazî aşktan söz ettiği açıktır. Sevgiliye karşı beslenen samimi aşk, gönülleri viran eder, ancak gönüller yine bu aşk sayesinde mamur olurlar:

جز حرف تو در زبان نیامد ما را   جز سوز و غمت به جان نیامد ما را

من لاله رخا ز عشق تو دارم نام   جز داغ توام نشان نیامد ما را

Senden söz etmek dışında bir şey gelmedi dilimize; senin sızın, kederin dışında bir şey gelmedi canımıza.

Ben, ey lâle yüzlü, senin aşkınla ünlüyüm! Yüreğimdeki damgan dışında bir bir nişan gelmedi bize.

اندر غم یار است بسی شادی دل‌ها   در بند بلایش بود آزادی دل‌ها

ویران کند عشق پاک او دل‌ها را   می دان به یقین ز بهر آبادی دل‌ها

Sevgilinin derdinde gönüller için pekçok mutluluk vardır; onun bela zincirinde gönüller için özgürlük vardır.

Onun saf aşkı viran eder gönülleri, kesin olarak bil ki o kalplerin imarı içindir.

یارم نماید به من ار وجه حسن را   بخشم بدو زلف سیهش چین و ختن را

از لطف صبا با من دل سوخته آور   پیغام مه سروقد و غنچه دهن را

Sevgilim bana gösterirse güzel yüzünü, onun iki siyah saçına bağışlarım Çin'i, Hoten'i!

Ey Saba! Lutfedip şu yüreği yanmışa; servi boylu, gonca ağızlı ayımdan haber getir!

با غم یار خرم است دل ما   ز آن غم عالم غم است دل ما

ترک دارات کرده در ره او   اوفتادست ادهم است دل ما

Sevgilinin gamıyla mutludur gönlümüz; o gam yüzünden gam âlemidir gönlümüz.

Varını yoğunu terkedip onun yoluna düşmüş Edhem'dir gönlümüz.

Şair, sevgilisini bazen yanıbaşında, hasta yatağında iken başucunda hisseder. O anlar uykulu gözüne ve yorgun gönlüne hitap ederek uyanmalarını, uyanık olmalarını ister. Çünkü sevgilisi kendisini ziyarete gelmiştir ya da sevgilisi kendisini haremine kabul etmiştir. Her anı sevgiliyle geçirmek, her anı en iyi şekilde değerlendirmek için uyanık olmak gerekmektedir. Şair için böyle geceler, vuslat gecesidir. Vuslat gecesi, niyazları doğrudan sevgiliye söylemek için iyi bir fırsattır. Vuslat gecesi, şair için adeta Kadir gecesi gibidir:

ای دیده مخسب ای دل بیمار مخسب   بنشسته به بالین سرم یار مخسب

برهان به حرمگاه دل آن ماه در آمد   امشب شب وصال است تو زینهار مخسب

Ey gözüm uyuma, ey hasta gönlüm uyan! Sevgilim başucuma oturmuş, uyuma!

Burhân o ay yüzlünün haremine girdi, bu gece kavuşma gecesidir, sen sakın uyuma!

بیدار شو ای دل که تو چون دیده مخسب   افسانۀ عشق را تو نشنیده مخسب

یارم به برم آمد و با چهرۀ چون ماه   شب تا سحر ای دیدۀ غم‌دیده مخسب

Uyan ey gönül, göz gibi uyuma! Aşk masalını dinlemeden uyuma!

Sevgilim ay misali yüzüyle kucağıma geldi; geceden sabaha kadar uyuma ey dertli gözüm!

3.1.4. Aşk: Bir rubaisinde “Benim işim aşk ve âşıklıktır” diyen (bk. Rubai: 1220) Burhâneddîn-i Belhî, bu sözünü ispat edercesine rubailerinde sıklıkla aşk temasını işlemiştir. Aşk dairesinde değerlendirilebilecek rubaileri dünyevi aşkı, eşi Sadberg Hanıma karşı duyduğu muhabbeti ve ilahî aşkı dillendirdiği rubailer olarak tasnif etmek mümkündür. Şairin sermayesi sevdadır, alıp sattığı aşktır; aşkın ticaretini yapmaktadır. Alıp sattığı da, mal mülk değil, aşkın kazandırdığı “kemalât”tır. Aşk, kişiye ahireti kazandıracak, Allah’a ulaştıracak yegâne sermayedir. Ölümden sonra kişinin yanında götürebileceği tek kazancı aşktır. Şair, bunun ticaretini, hatta simsarlığını yaptığını ifade eder:

مایه‌ام سودا و من سوداگرم   جز خیال یار نبود در سرم

اندرین عالم جز عشق و عاشقی   همچو برهان نیست شغل دیگرم

Servetim sevdadır, ben de tüccarım; sevgilinin hayalinden başkası olmaz başımda.

Bu âlemde aşk ve âşıklıktan başka bir uğraşım yoktur, Burhân gibi.

سوداگر عشقیم و خریدار کمالیم   تا ظن نبری تو طالب مال و منالیم

هر جنس متاعی که به آنجا برود   او را بخریم و هم به آن دلالیم

Aşkın tüccarıyız ve kemalât satın alırız, sen zannetme mal, mülk ararız.

Oraya gidecek her cins malı satın alırız ve onun da simsarlığını yaparız.

Şair, bazı rubailerinde maddi aşktan söz etmiş, bazen “bir gül”, olarak adlandırdığı, bazen “ay yüzlü” olarak vasfettiği hayalî bir sevgiliye aşkını bir bülbül gibi terennüm etmiştir:

از عشق گلی کنم چو بلبل ناله   دارد دل من داغ غمش چون لاله
چه خوش عالم حسنش دارد   چون عارض او ماه و چو زلفش هاله

Bir gülün aşkından bülbül gibi feryat ederim, gönlümün lâle gibi derdinin damgası var.

Onun güzellik âleminin yüzü gibi ayı, onun zülfü gibi halesi var; ne hoş!

بر گزیدیم عشق شوخ و شنگ را   بر هوا کردیم چو نام و ننگ را
ما به یاد ماهرویی برکشیم   هر شب تار آب آتش رنگ را

Şuh ve zarif sevgilinin aşkını seçtik, adımızdan sanımızdan geçtik.

Biz bir ay yüzlünün yadıyla, her karanlık gece ateş rengli su içeriz.

عشقم به نگار غنچه لب کردم عرض   در بزمگه عیش و طرب کردم عرض
بنشسته به پیش روی همچون ماهش   افسانهٔ زلفش که به شب کردم عرض

Gonca dudaklı sevgiliye aşkımı arz ettim, şarap ve eğlence meclisinde arz ettim.

Ay gibi cemalinin karşısına oturup zülfünün hikâyesini geceye arz ettim.

بر گزیدم از نعیم دهر عشق یار را   می کشم از دل از آن این آه آتش‌بار را
عاشق نالان جانان است دل   بر هوا کردم به آهی مال و ملک و دار را

Feleğin nimetleri arasından yarin aşkını şeçtim, bu sebepten bu yakıcı ahın cefasını çekiyorum.

Sevgilinin ağlayan aşığıdır gönül; bir âh ile malımı mülkümü, yurdumu kaybettim ben.

من نگهدارم به دل عشق چو تو دلدار را   بر هوا کردم به آهی ز آن دیار و دار را

آمدم بر درگه حاجت‌روایت از کرم   با من دلسوخته بنمای تو دیدار را

Senin gibi sevgilinin aşkını gönlümde besliyorum ben, bir âh ile o yerimden yurdumdan geçtim.

Senin istimdad dergâhına geldim, benim gibi gönlü yanmışa göster yüzünü.

Şair âşıklığını Kays'ın sevdasına benzetmiş, sevgilisini de Leylâ ve Leylâ sıfatlı olarak tasvir etmiştir. Şairin gönlünde Leyla'nın aşkından başka bir sevda yoktur. Sürekli aşk meyhanesindedir ve aşk kadehinin renkli şarabıyla sarhoştur:

به سر چو قیس که دارم همیشه سودایی   که نیست در دل من غیر از عشق لیلایی

به زلف همچو شب ماه‌رو ببستم دل   نه هرزه گوی حریفم نه مرد هر جایی

Başımda Kays gibi sürekli bir sevda, yok gönlümde Leyla aşkı dışında.

Mehtap gecesi gibi zülüfüne bağladım gönül, ne rakibe saçma ve kötü söz söylerim ne de vefasızım.

عمریست که من ساکن میخانهٔ عشقم   مست می گلگونهٔ پیمانهٔ عشقم

بستم دل خود را که به زلف لیلی   چون قیس نیم عاقل و دیوانهٔ عشقم

Bir ömürdür aşk meyhanesinin sakiniyim, aşk kadehinin gül renkli şarabından sarhoşum.

Bağladım Leyla'nın zülfüne gönlümü, Kays gibi aklım yerinde değil, aşk divanesiyim.

دل آوره که عمریست به صحرا گردد   قیس دیوانه صفت از پی لیلا گردد

همچو برهان غریب و غم زاد   مردانه به راه عشق و سودا گردد

Âvare gönül bir ömür çölde dolaştı, divane Kays gibi, Leyla'nın ardında dolaştı.

Garip ve kederden doğma Burhân gibisi, aşk ve sevda yolunda yiğitçe dolaştı.

برهان که به راه عشق و سودا بدود   با آه شررخیز به صحرا بدود
عمریست چو مجنون که بیابان گرد است   همچون دل خود از پی لیلا بدود

Burhân aşk ve sevda yolunda koşar, kıvılcım çıkaran âhıyla sahrada koşar.

Bir ömürdür Mecnun gibi çölde gezer, gönlü gibi Leyla'nın ardından koşar.

دلم را تا به زلف یار بستم   که از بند غم عالم برستم
همیشه می‌دوم در وادی عشق   چو مجنون عاشق لیلی پرستم

Gönlümü sevgilinin zülfüne bağlar bağlamaz âlemin gamından kurtuldum.

Sürekli aşk vadisinde koşuyorum, Mecnun gibi Leylaperest âşığım.

Yukarıdaki rubailerinde Leyla-Mecnun aşkına işaret edilmesinden asıl maksadının, Mecnun ile sembolize edilen ilahî aşk yolu olduğunu söylemek mümkündür. Mecnun, aşk ve sevda ilminin bir sembolüdür. Mecnun'a bu ilmi aşk öğretmiş, ona aşkta icazet vererek onu aşk yolunda çöllere salmıştır. Aşk yolu, aşığı Allah'a yaklaştırır. Aşk yolunda herkes yürüyemez; aşkı rehber edinenler, gönlünde sevgilinin samimi muhabbeti olup bu yolda derdi, kederi, meşakkat ve çileyi nimet sayanlar yürüyebilir. Menzile ve maksuda ancak aşk ulaştırabilir:

ماننده‌ٔ قیس عامری باش ای دل   در جمله فنون عشق و سودا کامل
عشق است معلم که دهد درس بمردان   از علم جنون درو مدرس جاهل

Ey gönül! Mecnun gibi ol, bütün aşk ve sevda ilimlerinde kâmil ol!

Aşk muallimdir, adama ders verir, aşktaki divanelik ilmini müderris bilmez!

طالبا بگذار قیل و قال را   مگذران بهر او ماه و سال را
هست همچون عشق یک استاد گل   تو بیاموز از وی علم حال را

Ey talipli! Bırak dedikoduyu, aylarını yıllarını geçirme onunla!

Aşk gibi mükemmel üstad var iken sen ondan hâl ilmini öğren!

در جهانی نیست یک رادی چو عشق   هست استاد خدا دادی چو عشق

ای دل اندر مکتب مهر و وفا   درس خوان در پیش استادی چو عشق

Âlemde aşk gibi bir hakîm yoktur; aşk gibi bir Allah vergisi üstat vardır.

Ey gönül, muhabbet ve vefa okulunda aşk gibi bir üstadın önünde ders oku!

آواره نمود عشق و سودا ما را   افکند به کوه و دشت و صحرا ما را

بیهوده مکش زحمت پندم ناصح   دیوانه که کرد زلف لیلا ما را

Aşk ve sevda âvare etti bizi; dağa, ovaya, çöle saldı bizi.

Ey nasihat eden! Boşuna bana öğüt verme zahmetine katlanma, çünkü Leylâ'nın zülfü divane etti bizi.

دور شو ای یار من از ما و من   گر تو خواهی قرب بار ذوالمنن

منشین در کنج خانه همچو زن   پای اگر مردی به راه عشق زن

Ey dostum! Minnet sahibi Rabb'in dergâhına yakın olmak istiyorsan ben ve bizden uzak dur!

Kadın gibi evin bir köşesinde oturma, adamsan aşk yoluna ayak bas!

ای پسر تو به رغم بی دردان   قطع کن راه عشق چون مردان

مهر جانان نبود گر به کسی   تو ورا از خر نر کمتر دان

Ey oğul! Dertsizlerin aksine, erler gibi aşk yolunu kat et!

Sevgilinin muhabbeti yoksa bir kimsede, sen onu erkek eşekten daha aşağı bil!

Şairin kendisi de ilâhî aşk yoluna düşmüş, bu yolda akarsu gibi daima yol almıştır. Şair bu yoldan ayrılmamayı sıklıkla gönlüne hitapla kendine hatırlatmıştır:

دل آواره است که حامل عشق   او فتاده است در منازل عشق

همچو اشک روان رود برهان   هر شب و روز در مراحل عشق

Gönül âvaredir, çünkü aşkı taşır, aşk yollarına düşmüştür.

Burhân aşkın merhalelerinde gece gündüz akan gözyaşı gibi yol alır.

ای دل تو به راه عشق جانانه بگرد   بی‌خود شو و بی خرد چو دیوانه بگرد

در گرد شعاع شمع رویش یکسر   با سوز و گدازی تو چو پروانه بگرد

Ey gönül! Sen sevgilinin aşk yolunda dolaş, kendinden geç, aklından geç divane gibi dolaş!

Onun cemalinin mumunun ışığının etrafında baştanbaşa yanıp yakılarak kelebek gibi dolaş!

ای دل ار در بند دلداری مترس   گر ز دردش سخت بیماری مترس

راه عشق است گرچه پرخوف و خطر   همچو حیدر رهنما داری مترس

Ey gönül sevgilinin esaretinde isen korkma, onun derdinden çok hasta isen korkma!

Aşk yolu çok ürkütücü ve tehlikeli ise de Haydar gibi rehberin varsa korkma!

رهروان را راهبر عشق است و بس   اوست که با ایشان که هرجا ملتمس

عشق رساند که به سر منزل مقصود   بی مدد عشق به جایی نرسد کس

Yolculara rehber aşktır, bu yeter; her yerde onlarla birlikte yalvaran da odur.

Maksud menziline aşk ulaştırır, kimse aşkın yardımı olmadan bir yere ulaşamaz.

Aşk, talibini önce zor ve çetin bir yola sevkeder. Ham kişiyi, pişirir, olgunlaştırır. Olgun insan, dünya ve ona ait olanların kaydından kurtulur, derdi dert edinmez. Malın mülkün pırangasından kurtulur, özgür olur.

مرد را ای عشق کامل می‌کنی   اول او را زار و بی‌دل می‌کنی

بهر سود همچو ما سوداییان   دردسان سرمایه حاصل می‌کنی

Ey aşk! İnsanı kâmil yapıyorsun, önce onu inletiyor, gönülsüz yapıyorsun.

Bizim gibi sevdalılara kârı için, dert gibi sermaye kazanıyorsun.

تا یافته‌ام چو عشق او همدم را   انداخته چه خوش غم عالم را

در بزم خرابات که چشم دوران   کم دیده چو دل رند مسیحا دم را

Gönül onun aşkı gibi bir gönüldaşı bulmuş da silip atmış âlemin gamını, ne güzel!

Zamanenin gözü harabat meclisinde İsâ nefesli rindi çok az görmüştür!

3.1.5. Şarap ve Sarhoşluk: Burhân'ın şiirlerinde "mey" ve "mestî" kelimelerine sıkça rastlamak mümkündür. Burhân'ın sarhoşluktan ve şaraptan muradı gerçek manasının dışında olup mecazîdir. Onun için hakiki sarhoşluk aşktadır, bu sebeple aşkta ve muhabbette fenayı bulmak gerekir. Oğluna da açıkça "şarap iç" diye tavsiyede bulunur. Oğluna asıl söylediği ilâhî şarap içmesidir. Elest meclisinden beri sarhoş olanların içtiği şaraptan içmesini ister. Çünkü elest meclisinde içilen ve gerçek sarhoşluk veren bu şarabı sunmak için bir kadehe, tatmak için bir dudağa, içmek için bir ağza ihtiyaç yoktur:

هیچ خالی نبود ز دلبرها بر ما   وز بادهٔ گلگون که پر است ساغر ما

ما پادشه عالم عشقیم چو برهان   چون دیده و دل هست که بحر و بر ما

Güzellerden, kadehimizi dolduran gül renkli şaraptan gün yüzü görmedik.

Burhân gibi aşk âleminin padişahıyız biz, denizimiz ve karamız da gözümüz, gönlümüz gibidir.

در بزمگه عشق چو من باده پرست   با یاد لبت جام بگیرد در دست

تاب رخ چون مهر تو اندر دل من هست   یک ذرهٔ آن نیست مگر در هر مست

Benim gibi şarap düşkünü, aşk meclisinde senin dudağının şerefine kadeh kaldırır.

Muhabbetin gibi yüzünün nuru da gönlümdedir, ancak onun bir zerresi bile her sarhoşta yoktur.

ای پور که تو بسان من باده بخور   از جام ولای بو الحسن باده بخود

همچو مستان بزمگاه الست   بی ساغر و بی لب و دهن باده بخور

Ey oğul! Benim gibi şarap iç, Ebu'l-Hasan'ın muhabbet kadehinden şarap iç!

Elest meclisinin sarhoşları gibi, kadehsiz, dudaksız ve ağızsız şarap iç!

چو ما مست می آییم و می فروشیم   چو می دایم که در جوش و خروشیم
چو برهان باده در بزم محبت   ز دست ساقی کوثر بنوشیم

Sarhoş geldiğimiz ve şarap sattığımız için, mey gibi daima coşup köpürürüz.

Burhân gibi muhabbet meclisinde şarap, sakinin elinden kevser içeriz.

3.1.6. Dert: Rubailerinde kendisini "Burhân-ı belâ-keş" olarak vasfeden şaire göre insan, gönlünde dert olmadan bir terakki ve tekâmül elde edemez. İnsanı pişiren ve olgunlaştıran derttir, dertsiz gönül sadece rahatlık peşindedir.

آن مرد که زهر غم چشیده است منم   و آن مرد که درد دل کشیده است منم
سوداگر عشقم که متاع غم یارم   مردانه به صد جان که خریده است منم

Dert zehrini tadan o adam benim, gönül derdi çeken o adam benim.

Aşk taciriyim, sevgilimin yiğitçe yüz canla satın aldığı keder eşyası benim.

درد و غم یار را که دیده است دلم   بار ستمش را که کشیده است دلم
کالای خوش و دلکش مهر او را   الحق که به صد جان بخریده است دلم

Sevgilinin derdini, kederini kim görmüş? Gönlüm. Onun sitem yükünü kim çekmiş? Gönlüm!

Onun sevgisinin güzel ve çekici malını kim gerçekten yüz canla satın almış? Gönlüm!

من آن بلاکشم از هجر روی جانانی   که دارم آه سحرخیز و آتش افشانی
ز لطف بار چو برهان نو نوا دارد   چهار باغ چنین بلبل خوش الحانی

Bir sevgilinin cemalinin ayrılığından çile çeken benim, seher vakti kopan ve ateş saçan âhım var.

Hakk'ın lutfundan yeni bir şarkı söyleyen Burhân gibi Çârbâğ'ın böyle güzel sesli bülbülü var.

3.1.7. Vefa: Burhân'ın üzerinde durduğu temalardan biri de vefadır. Vefa olmadan, elest bezminde verilen söze bağlı kalınmadan aşkta sadakat olmaz. Aşk yolunda ilerlemek isteyen kimse, ne kadar dert ve sıkıntı çekse de sevgiliye vefasızlık etmemelidir. Şaire göre vafanın en güzel timsali Hz. Yûsuf'tur:

ای تو بر دین مصطفی سالار　　بر طریق برادران کن کار

عهد دیرینه را به یاد آور　　ترک راه وفا مکن زینهار

Ey Hz. Musâtafa'nın dini üzere yaşlanan sen, kardeşlerinin yolunda çalış!

Ezelde verdiğin sözü hatırla, sakın vefa yolunu terk etme!

به عهد خویشتن ای دل وفا کن　　که هر چه هست جز او بر هوا کن

چو برهان بلاکش در شب وصل　　به ماه خود تو عرض مدعا کن

Ey gönül! Verdiğin söze vefa göster, onun dışındaki her şeyden kurtul!

Çilekeş Burhân gibi vuslat gecesinde, ay yüzlüne iddianı arz et!

دید ز اخوان غم افزون یوسف　　در چاه بلا خورد بسی خون یوسف

اخوان همه اگر جفاکارانند　　تو وفادار باش چون یوسف

Kardeşlerinden çok acı çekti Hz. Yûsuf, bela kuyusunda çok kan içti Hz. Yûsuf!

Bütün kardeşler zalim olsalar da sen Hz. Yûsuf gibi vefalı ol!

3.2. Düşünce Dünyası

Burhâneddîn-i Belhî'nin düşünce dünyası başlığı altında, tasavvufî, ahlâkî, dinî ve sosyal konularda görüşleri incelenmiştir.

3.2.1. Rint ve Rintlik

"Bir ömürdür rintlerin başıyım" diyerek kendisini de bir rint kabul eden şairin rint tarifine göre rintler, gösterişten uzak yaşarlar ve kalplerinden duydukları derin aşk ve samimi muhabbetle hem kulluklarını ifa ederler hem de insanlara yardım eli uzatırlar. Burhân'a göre rintler özgürdür, iki âlemin gamından da kurtulmuş kimselerdir. Rindler, İsâ nefeslidirler; dünya kaygısından, makam mevki pırangasından âzadedirler. Hal ve hareketlerinde samimi, riya ve gösterişten uzaktırlar. Şair, bir rint timsali olarak Hz. İbrahim Edhem'i örnek gösterir:

عمریست که سرحلقهٔ رندان هستم   از بادهٔ عشق مست و سکران هستم

با شوق و شتاب من که اندر شب وصل   پروانهٔ شمع روی جانان هستم

Bir ömürdür rindlerin başıyım, aşk şarabından sarhoş ve mahmurum!

Vuslat gecesinde büyük bir istek ve arzuyla sevgilinin cemal mumunun pervanesiyim!

آزده سران ز بند کسوت دورند   از زهد ریا و کنج خلوت دورند

آنان که مقربان حضرت جانانند   پاکند همه از لوث طبیعت دورند

Hür kişiler, giyim kuşam kaydından uzaktırlar, riya takvasından, halvet köşesinden uzaktırlar.

Onlar hazret-i cananın yakınlarıdırlar; temizdirler, hepsi tabiatın pisliğinden uzaktırlar.

عاشقی گر تو آب مریم خور   همچو رندان عیسوی دم خور

جام بگیر جم برون افکن   جام را همچو ابن ادهم خور

Âşıksan eğer şarap iç, İsâ nefesli rintler gibi iç!

Eline kadeh al, Cem'i def et; kadehi İbrahim Edhem gibi iç!

3.2.2 Harabat: Burhân için harabat ve harabatta kurulan meclis ilâhî aşkın ve âşıkların, rintlerin mekânıdır. Bu meclisie katılanlar riya ve kibirden uzaktırlar. Harabatta aşk şarabı sunulur ve içenler mana sarhoşu olurlar. Şaire göre, rintlerin

mekânı, harabat; riyakâr zahit ve şeyhlerin, zikir halkasına katılmakla kendini sufî sanan müridlerin mekânları hangah, tekke ve dergâhlardır. Zikir halkasında olanlar, bu halka içerisinde kalırlar. Harabatta olanlar ise manevî makamları kat ederler. Hangahta olanların sarhoşluğu geçici, harabatta olanların mestliği daimidir:

درخانۀ ماه سرو قد خوش وقتم　　چون مهر که در برج اسد خوش و قتم

در بزم خرابات مغان چون برهان　　با نعرۀ مستانۀ خود خوش و قتم

Servi boylu ayın evinde mutluyum, aslan burcundaki güneş gibi mutluyum.

Muğların harabat meclisinde Burhân gibi kendi sarhoşça naramla mutluyum.

چون لعل لب یار که جامی دارم　　همچون دل خود مست مدامی دارم

چون بزم خرابات مقامی دارم　　در دهر از آن نشان و نامی دارم

Sevgilinin kırmızı dudağı gibi kadehim var, tıpkı kendi gönlüm gibi her an sarhoşum var.

Harabat meclisinde bir makamım olduğu için dünyada namım, şanım var.

ای دل که ز هشیاری نکوتر مستی　　در بزم خرابات درا گر مستی

رندان مسیحا نفسانند و کنند　　کانجا همه بی باده و ساغر مستی

Ey gönül! Akıllılıktan daha iyidir sarhoşluk, harabat meclisine gir sarhoş isen!

Rindler İsâ nefeslilerdir, orada hepsi içkisiz, kadehsiz sarhoşturlar!

بختم که بشد یار و برفتم به سعادات　　از خانقه چله نشینان به خرابات

هر ساکن آنجا بشود داخل حلقه　　هر وارد اینجا بکند قطع مقامات

Bahtım bana yâr oldu ve sevinçle çile çıkaranların dergâhından harabâta gittim.

Orada bulunanların hepsi halkaya katılır, buraya her dâhil olan makamları kateder.

بگذاشته‌ام به بزم عشقم نامی   چون لعل لب نگار دارم جامی
در خانقه کی نشیند همچون برهان   یک رند مساحا نفس و مست مدامی

Aşk meclisime bir isim bıraktım, sevgilinin kırmızı dudağı gibi bir kadehim var!

Burhân gibi İsâ nefesli bir rint ve ebedî sarhoş, tekkede nasıl otursun!

3.2.3. Tekke ve Medrese: Şair, maddî menfaat peşinde olmalarından dolayı birer avcıya benzettiği ve av peşinde koştuklarını söylediği tekke ehlinden uzak durmayı tercih etmiştir. Burhân, onların; riyakâr, inatçı ve sabit fikirlerinden oldukça muzdariptir, tartışmalarından rahatsızdır. O, tekkelerden de şikâyetçidir. Tekkeler, fesat ve hile mekânlarıdır. Şair, harabat sakini bir rint olmayı tercih eder:

در زاویه‌ها هست بسی استادان   گردند ز پی شکار چون صیادان
اندرین چاربند چون عنقا   نیست پیدا وجود آزادان

Tekkelerde pek çok üstat vardır; avcılar gibi av peşinde dolaşırlar.

Dört köşeli dünyada Anka gibi rintlerin varlığı belli değildir.

از مدرسه بگریز که جای جدل است   وز تکیه برون شو که سرای دغل است
در کوی خرابات چو برهان بنشین   خوش آب و هوا دارد و هم بی بدل است

Medreseden kaç, çünkü tartışma yeridir, tekkeden çık hile sarayıdır.

Burhân gibi harabatta otur, havası suyu hoştur, hem de ücretsizdir.

در مدرسه‌ها جز از جدل چیزی نیست   در صومعه‌ها بجز دغل چیزی نیست
ای خواجه برو خیر عمل را در یاب   کوته نظر و طول امل چیزی نیست

Medreselerde tartışmadan başka bir şey yok, tekkelerde de fesattan başka bir şey yok!

Ey hoca! Git işin hayrını kavra, dar görüşlülük ve tûl-i emel bir şey değil!

3.2.3. Riya ve Riyakârlık: Şairin en sevmediği kişilik purofilinin başında riyakârlar gelir. Cübbeye bürünmüş rikakârları, boyacılara benzetir, onları göz boyayıcı kişiler olarak görür. Riyakârlardan nefret ettiğini, sohpetlerinden, samimiyetlerinden tat almadığını söyler. Onun için riyakâr insanların iki âlemde de kazançları yoktur. Onlarla yakınlık kurmanın insana bir faydası olmaz hatta zararı olur. Bu sebepten riyakârların meclisinden uzak durulmalıdır:

خاموش باش ای خرقه پوش   پیش رندان جهانم مخروش

مرد راهم که بر روی زمین   دیده‌ام چون تو بسی رنگ فروش

Ey cübbeye bürünen, sus! Dünya rintlerinin yanında bana bağırma!

Yol eriyim ben, yeryüzünde senin gibi çok boyacı gördüm ben!

عمریست که بیزارم ازین صحبت سالوس   اندر دل من هست بسی نفرت سالوس

من رند صراحی کش و لاقید زمانم   با من که گوارا نبود الفت سالوس

Bu riyakârın bir ömür sohbetinden sıkıldım, gönlümde çokça riyakâr nefreti var.

Ben şarap testisinden içen rindim ve zamana aldırış etmem; riyakârla samimiyet bana tat vermez.

کار   بی‌حاصل است برهان هیچ   حال بی‌حاصلان دهر است کیچ

همچو آن زاهد سالوس مدام   که به تسبیح خشک خویش مپیچ

Burhân! Faydasız iş boştur, faydasızların işi perişanlıktır!

O riyakâr zahid gibi sürekli kuru tespihin üzerine kıvrılma!

بر زاهد سالوس نظر کن ای پور   از رام قریب او حذر کن ای پور

هر ساده دلان را   ز   دغل‌های ویم   از بهر خدا تو با   خبر کن ای پور

Riyakâr zahide nazar et, ey oğul! Onun yanında boyun eğmekten sakın, ey oğul!

Her riyasızı hilelerinden, Allah için sen haberdar et, ey oğul!

نیست عشق یار در هر خود فروش   هست دردش در دل دریا خروش

تا نسوزد دلق دیو خویش را   محرم رازش نگردد خرقه پوش

Her riyakârda sevgili aşkı yoktur, yârın aşk derdi deniz gibi kabaran gönüldedir.

Şeytanın abası kendisini yakmasın diye derviş onun sırrına mahrem olmaz.

برهان تو حدیث عشق را بی‌حد گوی   وصف رخ دل‌دار صنوبر قد گوی

بشنو سخن نیک ز رندان خرابات   در حق همه زهد فروشان بد گوی

Ey Burhân! Hesapsız aşk sözü söyle, çam boylu sevgilinin cemalinin vasfını söyle!

Harabat rintlerinden güzel söz dinle, bütün riyakârların hakkında kötü söyle!

3.2.5. Nefs ve Şeytan: Tasavvufî öğretilerde sıklıkla dile getirilen nefs kavramının üzerinde Burhân da önemle durur. Zira insanın kemale ermesinde en büyük engel nefstir. Şair, şeytanın hilelerinden uzak durmak ve nefse boyun eğmemek gerektiğini söyler. Çünkü ilahî aşkın kemali ancak bu şekilde elde edilir.

یا رب تو ز بند نفس برهان ما را   غلب تو بکن نیز به شیطان ما را

کردی تو ز نسل شاه مردان ما را   از لطف بکن تو مرد میدان ما را

Yâ Rabbi! Nefsin bağından kurtar bizi, şeytan karşı da galip eyle bizi!

Bizi şâh-ı merdanın neslinden eyledin, lutfunla meydan eri yap bizi!

چو من آزاده را بخت بد افسوس   به بند افکند چون دیو و دد افسوس

به دام آورد آن صیاد گردون   چو من مرغ سلیمان را صد افسوس

Kötü talihim benim gibi rindi, yazık, cin ve şeytan gibi zincire vurur, yazık!

O feleğin avcısı bencileyin Süleymân'ın kuşunu tuzağa düşürür; çok yazık!

اصل و نسل تو بود آب منی　　　بگذر ار مردی تو از ما و منی

شیر مردان مجاهدت خوانند　　　بر گردن نفس کافر ار تیغ زنی

Aslın ve neslin meni suyudur, adamsan bizlikten, benlikten geç!

Kâfir nefsin boynuna kılıç vurursan eğer; sana, yiğitlerin aslanı, mücahit derler.

ز آلایش نفس تا پاک نگردی　　　در قدر بلند از خس و خاشاک نگردی

درد و غم یار در جهان تا نکشی　　　در عالم جان شاد و طربناک نگردی

Nefsin kirliliğinden temizlenmedikçe kıymette çer çöpten daha yüksek olmazsın.

Sevgilinin derdini ve gamını dünyada çekmedikçe can âleminde mutlu ve neşeli olamazsın.

3.2.6. Kibir ve Cedel: Burhân, kendini beğenen kibirlilerden uzak durmak gerektiğini söyler. Onların kibirlerinin cedele yani inatlaşmaya dönüşeceğini bunun da insana bir fayda vermeyeceğini dile getirir. Kendine güvenen kibirlilere karşı yer yer sert ifadeler kullansa da şiirlerinde genellikle onlara nasihat vermeyi tercih etmiştir:

این کشور عشق جای هر خامی نیست　　　با پخته خوران حجره و حمامی نیست

در مملکت عشق که خاصان خدا هست　　　چون عامی و خود پرست و خود کامی نیست

Bu aşk ülkesi her hamın yurdu değil, pişmiş yiyenler ile bir odada da oturulmaz, hamama da gidilmez.

Aşk memleketinde Allah'ın has kulları vardır; sıradan kişiler, kibirliler ve kendini düşünenler yoktur.

گرچه آن خواجه ز اهل فرهنگ است　　　مرد مغرور و صاحب جنگ است

رهرو عشق نیست کو چه کند　　　پای عقل مزورش لنگ است

O hoca kültürlü kişilerden ise de, gururlu ve kavgacı bir adamdır.

Aşk yolcusu değildir, ne yapsın? Hilekâr aklının ayağı topaldır onun.

از مـا و منـی کبـر شـیاطین خیـزد   از هستی و خود پرستی هم کین خیزد

از خامی و پخته خواری و خودرایی   صـد خـواری صـد هـزار نفـرین خیـزد

Bizden ve benlikten, şeytantanların kibri doğar; varlıktan, kibirden de kin doğar.

Hamlıktan, hazır yiyicilikten ve inatçılıktan yüz rezillik, yüz bin lanet doğar.

3.3. Peygamber ve Ehli Beyt Sevgisi

3.3.1. Hazret-i Muhammed: Burhân'ın şiirlerinde güçlü bir peygamber aşkı görülür. Rubailerinde Hz. Muhammed ve Hz. Ali ayrılmaz bir ikili olarak birlikte zikredilir. Hz. Muhammet'in sözleri, sünneti, beka pınarıdır, O'nun cemali her iki âlemin güneşidir. Kâinatın yaratılmasına sebep, Hz. Muhammed ve onun mübarek ailesidir. Hz. Muhammed'in dini, Hz. Ali'nin yolu haktır. Hz. Muhammed, Allah'ın sevgili kulu, nebilerin kıvancıdır. Hz. Ali gerçek veli ve Allah'ın aslanıdır. Peygamber gibi bir yardım eden, bir şefaatçi; Hazret-i Ali gibi imdada koşan ve Ehl-i Beyt gibi dostlar, yakınlar olduğu sürece gam mülkünde korku ve ye'se yer yoktur; hatta dert ve gam sahibi olmak güzeldir. Şair, bu dünyanın bülbülü olarak Hz. Muhammed'in natını söylediğini, Hz. Ali'nin de menkıbelerini anlattığını ifade eder:

سر چشمۀ بقا که مقال محمد است   خورشید هر دو کون جمال محمد است

از خلقـت عـوالم و ایجـاد کائنـات   مقصود حق محمد و آل محمد است

Muhammed'in (s.a.v) buyruğu beka pınarıdır, her iki âlemin güneşi Muhammed'in cemalidir.

Allah'ın âlemlerin yaratmasından ve kâinatı var etmesinden maksadı, Muhammed ve onun ailesidir.

چـون محمـد ملـتمس داریـم مـا   چـوان علـی فریـاد رس داریـم مـا

اندرین ملک غم و غربت چه خوش   همچـو اهـل البیـت کـس داریـم مـا

Hz. Muhammed (s.a.v) gibi şefaatçimiz var bizim, Hz. Ali (r.a) gibi imdada yetişenimiz var bizim.

Ne hoş! Bu gam ve gurbet mülkünde, ehl-i beyt gibi kimselerimiz var bizim.

دین محمد و ره حیدر حق است   آن نبی و آن ولی مطلق است

آن حبیب الله و فخر الانبیاست   و آن ظهیر احمد و شیر حق آست

Muhammed'in (s.a.v) dini ve Haydar'ın yolu haktır; biri peygamber, diğeri mutlak velidir.

Biri Allah'ın habibi ve bütün peygamberlerin iftiharıdır, diğeri Ahmed'in yardımcısı ve Allah'ın aslanıdır.

اندر دل خود عشق محمد دارم   در سینه که مهر آل احمد دارم

شکر خدا دولت سرمد دارم   مانند حسین جد امجد دارم

Gönlümde Hz. Muhammed'in aşkı var, sinemde Âl-i Ahmed'in muhabbeti var.

Allah'a hamdolsun daimi saadetim var, Hz. Hüseyin gibi ulu ceddim var.

شاهان ماست در دو سرا آل احمدم   کایشان شدند باعث اجلال سرمدم

با قدر برترند ز اصحاب از آن نشد   داخل که هیچ‌کس به کسای محمدم

Âl-i Ahmed'im iki âlemde sultanlarımızdır, çünkü onlar hep ululuğumuza sebep oldular.

Mertebece ashaptan üstündürler; bu yüzden kimse Muhammed'imin cübbesi altına giremedi.

من که برهانم ادیب نوبرم   عندلیب چار باغ ششدرم

نعت گوی حضرت پیغمبرم   منقبت خوان جناب حیدرم

Ben Burhân'ım, yeni yetme edibim; altı yönlü Çârbâğ'ın bülbülüyüm.

Hz. Peygamber'e na'‘t söylerim, Hz. Haydar'ın menkıbesini anlatırım.

3.3.2. Hz. İsa: Burhân şiirlerinde kullandığı aşk ve âşık benzetmelerinde diğer peygamber ve nebilerin de adlarını ve önemli vasıflarını zikretmiştir. Hıristiyanların "Hazret-i İsa, Allah'ın oğludur" iddia ve inancına da aşağıdaki rubaisinde cevap vermiştir.

گویند مسیح ابن خدا ابن خدا نیست　　　اما که جنابش ز خدا هیچ جدا نیست

باور نکند هر آنکه قول برهان　　　رهبان مقید صفت از اهل هدا نیست

"Hz. İsâ Allah'ın oğludur" diyorlar, Allah'ın oğlu değildir fakat kendisi Hak'tan hiç ayrı değildir.

Her kim Burhân'ın sözüne inanmaz ise, hidayet ehlinden dindar bir Hristiyan değildir.

خون ریختن است عادت مرد احمق　　　بگریز چو عیسی ز نبرد احمق

دانا غم دین و درد جانان دارد　　　بی دردی و بی غمیست درد احمق

Ahmak adamın huyu kan dökmektir, Hz. İsâ gibi ahmakla savaştan kaçın!

Âlimin din derdi, sevgili kederi vardır; ahmağın derdi dertsizliktir, kaygısızlıktır.

دوست طلب باش چو مردان دین　　　مشنو سخن دشمن چون نفس مهین

همچو مسیحا سفری کن به سپهر　　　جای نشستن نبود این زمین

Din erleri gibi dost iste, zelil nefis gibi düşman sözünü dinleme!

Hz. İsâ gibi feleğe sefere çık, oturulacak yer değil burası!

3.3.3. Hz. Musâ: Şair aşağıdaki rubaisinde, "Ey iman edenler! Sakın Musâ'ya eziyet verenler gibi olmayın. Nihayet Allah onu, onların söylediklerinden beri tutmuştur. O, Allah'ın katında değerli bir kişiydi" mealindeki ayetine (Ahzab, 69) ve «Allah Musâ'ya merhamet etsin. O'na bundan daha fazla eziyet edildiği halde o sabretti» hadis-i şerifine gönderme yaparak Hz. Musâ'nın edebine işaret etmiş ve gerçek dervişlerin bu edebe sahip olmaları gerektiğini ifade etmiştir:

ستر موسی است حاصل درویش　　　وادی ایمن است دل درویش

ندارد ز روی نقصانی　　　قمر اندر منازل درویش

Dervişin kazancı Hz. Musâ'nın avretini örtmesidir; dervişin gönlü güven vadisidir.

Dervişin yürüdüğü menzillere ayın ışıldamasında bir noksanlık olmaz.

ای دل تو به سر منزل دل‌دار بدو　　　چون آب روان چشم خون‌بار بدو

در وادی ایمن محبت شب و روز　　　مانند کلیم از پی دیدار بدو

Ey gönül, sen sevgilinin menziline koş, kan döken gözümün akan yaşı gibi koş!

Muhabbbetin emin vadisinde gece gündüz Hz. Musâ gibi sevgilinin peşinden koş!

3.3.4. Hz. İbrahim, Hz. Yûnus, Hz. Yûsuf

Bu üç peygamber vefa, sabır ve tevekkül misali olarak gösterilmiştir:

چون لعل درون سنگ می‌باید زیست　　　چو یوسف به زندان تنگک می باید زیست

بر سر آتش چو ابراهیم می باید نشست　　　چو یونس به بطن نهنگ می باید زیست

Yakut gibi taş içerisinde yaşamak gerek, Yûsuf gibi daracık bir zindanda yaşamak gerek!

Ateş üzerine İbrahim gibi oturmak gerek, Yûnus gibi balina karnında yaşamak gerek!

دید ز اخوان غم افزون یوسف　　　در چاه بلا خورد بسی خون یوسف

اخوان همه اگر جفاکارانند　　　تو وفادار باش چون یوسف

Kardeşlerinden çok acı çekti Hz. Yûsuf, bela kuyusunda çok kan içti Hz. Yûsuf!

Bütün kardeşler zalim olsalar da sen Hz. Yûsuf gibi vefalı ol!

3.3.5. Hz. Ali ve Ehl-i Beyt: Burhân her fırsatta Hz. Ali’yi ve ehl-i beyti övmüş, onların yolundan gitmeyi kurtuluş vesilesi görmüştür. Rubailerinde sıklıkla yiğitlerin şahı anlamındaki meşhur sıfatı “şâh-ı merdân” tamlamasıyla zikrettiği Hz. Ali, şair için parlayan bir güneş, kendisi de zerredir; dini, imanı Hz. Ali’dir. Şair, Hz. Ali’ye; Haydar, Ebû Turâb, Necef Şahı, Ebu’l-Hasan, Murtazâ gibi unvanlarıyla seslenir:

بنده‌ام من شاه مردانم علیست		ذره‌ام خورشید رخشانم علیست

شکر خدا مؤمن دین‌دارم من		حرز جان و دین و ایمانم علیست

Köleyim ben, şâh-ı merdânım Ali'dir; ben zerreyim, parlayan güneşim Ali'dir.

Allah'a şükür dindar bir müminim ben! Ruhumun gıdası, dinim, imanım Ali'dir.

از ولای جان‌فزای بو تراب		در جهان هستم چو برهان کام‌یاب

هست در فرق سرم شکر خدای		سایه‌ای مانند حیدر آفتاب

Ebû Turâb'ın cana can katan sevgisinden Burhân gibi dünyada bahtiyarım.

Allah'a şükürler olsun başımın üzerinde Haydar gibi bir güneşin gölgesi var.

مقتدا و رهنمایم مرتضاست		پیروان شاهم اندر راه راست

دارم از مهرش فروغ و فیض از آن		دیده‌ام روشن دلم بزم صفاست

Önderim ve rehberim Murtazâ'dır, Şahımın takipçileri doğru yoldadır.

Nurum, feyzim onun muhabbetinden, bu yüzden gözüm aydın, gönlüm safa meclisidir.

از آب و علف قوتی حیوان یابد		قوت ز معارف حق انسان یابد

از فیض دم شاه نجف چون برهان		هر مرد تولا به جهان جان یابد

Hayvan, ot ve sudan beslenir; insan, ilahî bilgiden beslenir.

Necef şahının nefesinin feyzinden Burhân gibi, her muhabbet eri âlemde can bulur.

به مهر حیدرم خوشحال و خرسند		کو رها کرد مرا از همه ببند

بس همین دولتم که بر سر من		آفتابی چو علی سایه فکند

Haydar'ın muhabbetiyle mutlu ve huzurluyum, çünkü o bütün bağlardan kurtarmıştır beni.

İşte başımda bu güneş gibi ikbalim, Ali gibi gölge salar.

حسن حسین دو چشم رسولند   سرور قلب کرار و بتولند
شهان عالم مهر و وفایند   که سالاران شهراه وصولند

Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin, Resûlullah'ın iki gözüdür, Haydar-ı Kerrâr'ın ve Fâtıma'nın gönüllerinin serveridirler.

Muhabbet ve vefa âleminin şahıdırlar, çünkü vuslat yolunun kumandanlarıdırlar.

از مدحت حیدر و بتول و حسین   یافته چار باغ برهان زین
چار ارکان خانۀ دین‌اند   بر گردن ماست مهرشان دین

Haydar'ın, Betül'ün ve Hüseyin'in övgüsünden Burhân'ın Çârbâg'ı süslenmiş.

Din evinin dört direğidir onlar, muhabbetleri boynumuza borçtur.

از عزای حسین دل خون است   دیدۀ تر که رود جیحون است
قطرۀ اشک چشم ماتمیان   در بها همچو در مکنون است

Hüseyin'in mateminden dolayı gönül kanlıdır, yaşlı gözler de Ceyhun ırmağı.

Matem ehlinin gözyaşlarının bir damlası, kıymette parlak inci gibidir.

Şair, ilmin kaynağı, sırların denizi, İlahî adaletinin mazharı, Hz. Muhammed'in dostu olarak Hz. Ali'yi oğulları için de örnek şahsiyet olarak göstermiştir:

ای پسر مشرق الانوار علیست   کان علم و یم اسرار علیست
دادر احمد مختار علیست   مظهر دادار ایزد علیست

Ey oğul! Nurların menbağı Ali'dir. İlmin kaynağı, sırlar denizi Ali'dir.

Ahmed-i Muhtar'ın dostu Ali'dir, Allah'ın adaletinin mazharı Ali'dir.

3.3.6. On iki İmam: :Şair, Âl-i abâ olarak anılan Hz. Muhammed, Hz. Ali, Hz. Fâtıma, Hz. Hüseyin, Hz. Hasan'ı dostu bilir ve onları dinin ve her iki âlemin şahları kabul eder. On iki imamı da önderi kabul etmiş, bir rubaisinde adlarını

anmıştır. Burhân kendisinin on iki imamın yolundan ilerlediğini söyler. Onların her birinin parlayan ay ve iki âlemin sultanı olduğunu ifade eder:

ظهیرم پنج تن آل عبااند   همه شاهان دین و دو سرااند

مربی یم که دوازده امام است   چو دوازده مه ایشان با صفااند

Dostum, beş âl-i abâdır, hepsi dinin ve iki âlemin sultanıdır.

Önderim on iki imamdır, çünkü onların on iki ay kalpleri temizdir.

علی و حسن و حسین و اسغر   محمد باقر و موسی و جعفر

رضا و تقی و نقی هم عسکر   چو مهدی هر یکند ماه منور

Ali, Hasan, Hüseyin, Asgar, Muhammed Bâkır, Musâ, Cafer,

Rıza, Takî, Nakî ve Asker, Mehdî gibi her biri parlayan aydır.

به عالم مهرسان پرتو نقی داد   بدین پاک احمد رونقی داد

امام عاشر و چارم علی اوست   که داد علم چون بابش تقی داد

Ali Nakî âleme güneş gibi ışık verdi, böylece Ahmed'in temiz soyuna canlılık verdi.

Hz. Ali'nin on dördüncü imamı odur; çünkü babası Muhammed Takî gibi ilim öğretti.

İKİNCİ BÖLÜM

RUBAİLERİN TÜRKÇE ÇEVİRİLERİ

[1]

İsterim bir kokuyla mutlu edesin bizi, isterim arttırasın hayhuyumuzu.

İsterim kereminle arayıp sorasın bizi, lutfunla "o ne güzel kuldu"[33] diyesin bize.

[2]

Senden söz etmek dışında bir şey gelmedi dilimize; senin sızın, kederin dışında bir şey gelmedi canımıza.

Ben, ey lâle yüzlü, senin aşkınla ünlüyüm! Yüreğimdeki dağlaman dışında bir bir nişan gelmedi bize.

[3]

Aşk ve sevda âvare etti bizi; dağa, ovaya, çöle saldı bizi.

Ey nasihat eden! Boşuna bana öğüt verme zahmetine katlanma, çünkü Leylâ'nın zülfü divane etti bizi.

[4]

Ey dost, halimizi, hatrımızı sormak için bir gel! Bizim gibi vurgunların düşmanlarına rağmen, bir gel!

Bir yabancı hatrına gelmesen de yanımıza Allah için gönülden anlayanın ricası üzere gel!

---

[33] Kurân, Sâd Suresi 29. Ayete işaret vardır: (Dâvûd'a Süleymân'ı bağışladık. O ne güzel kuldu! Şüphesiz o, Allah'a çok yönelen bir kimse idi.)

[5]

Bizler âşığız ve pek çok içten âhımız vardır; bak şu gözyaşımıza, soluk benzimize!

Bizim gibi bir hasta senden deva ister; çünkü, yakut gibi tatlı gülüşün derdimizin dermanıdır.

[6]

Sevgilinin zülfü divane etti bizi; dağa, ovaya savurdu harmanımızı.

Sadberg gülü gibi güler yüzü, bahar bulutu gibi ağlattı bizi.

[7]

İsterim Burhân gibi yolu tanımak, uyanık gönlümü aşkla büyütüp beslemek.

İsterim kadeh döndürmekle gece gibi zülfü, ay gibi yanağı görmek.

[8]

Gönül onun aşkı gibi bir gönüldaşı bulmuş da silip atmış âlemin gamını, ne güzel!

Zamanenin gözü harabat meclisinde İsâ nefesli rindi çok az görmüştür!

[9]

Vahdet şarabındandır sarhoşluğumuz; Hakk'a kulluktur şaraba düşkünlüğümüz.

Burhân gibi, kendi varlığımızdan kurtulduk; çünkü, Hakk'a bir perdedir varlığımız.

[10]

Rabbim Hz. Peygamber'i övdü, Emir Haydar'ı da methetti.

Feleğin gözü bu ikisi gibi gönül sahibi ve dini gözeteni görmedi.

[11]

Ey kalem! Süleymân'ı öv, hem de sen onu altın suyuyla yaz!

Gönül kuşu hep onun sıfatlarını konuşur, zira o kuşların dilini bilir!

[12]

Babam Pîr Süleymân'ı yarattığı için Allah'a şükrediyorum.

Fâzıl ve âmildir; çünkü o, ilim ve irfanın yol ve âdabını bilir.

[13]

Kayyûm olan Allah beni doğru yola iletti, bu Rum ülkesinin[34] ziyneti yaptı beni.

On dört ma'sûmun feyizli nefesi -Allah'a şükürler olsun- güneş gibi şerefli kıldı beni, âh ne hoş!

[14]

Ey gönül! Her şeye nimet ve can vermiş Allah'a şükret!

Makbul kimselerin hayatları için kendilerinin keder ve dertleri gibi derman da vermiş.

[15]

Ya Rabbi! Sen bana ifade gücü olan bir dil ver de sana şükredeyim; dileğim budur.

Mademki kimsenin haddi değil senin gibi eşi benzeri olmayan Kerîm'in nimetlerinin şükrünü ben nasıl eda ederim?

[34] Memleket-i Rûm: İstanbul (Nüsha, s. 3)

[16]

Ey evlat! Hüner kazanmak için çile çek, Hak Teâla bunun için sana verdi beş duyuyu!

Hünerini ucuza kaptırma; benim gibi sözden anlayan babanın nazım incilerinin kıymetini bil!

[17]

Ya Rabbi! Kul Burhân'ı şad et, onun ilmini ve ferasetini artır!

Kıyamete kadar saygın kıl, İbn Süleymân'ının iyiliklerinin zikrini!

[18]

Fasih dilimi açarsam eğer, mana lutfunun hakkını veririm.

Utarid yıldızına rağmen şiir söylersem eğer, o Şi'râ yıldızı gibi gönlü kıvılcımlarımla yakarım.

[19]

Yüzün kırmızı gülü utandırmış, dudağın kırmızı şarabın fiyatını tamamen düşürmüş.

Hurma ağacından bana meyve vermezsin ki yiyeyim; yoksa genel emri duymadın mı?

[20]

İki âlemin şahı Ahmed-i Mürsel'dir, Allah'ın aslanı Hasan'ın babası Haydar'dır.

Fâtıma ve iki imam[35] âl-i 'abâdandır, bizden onlara defalarca salat ü selam olsun.

[35] İki imam: Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin.

[21]

Gönlümüzde Ebu'l-Kasım'ın[36] nuru vardır; Fâtımetu'z-Zehrâ'nın ve Hz. Ali'nin sırrı meşalemizdir.

Yolumuz Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin ile aydınlıktır, sahip olduğumuz sadece onların muhabbetiydi.

[22]

Şâh-ı Merdân'ın çokça nimetini, özel himmetini gördüm!

Sıcak gönülcüğüm, soğuk âhım bana yeter; zamanın sıcağından, soğuğundan bana ne!

[23]

Sevgilim bana gösterirse güzel yüzünü onun iki siyah saçına bağışlarım Çin'i, Hoten'i.[37]

Ey Saba! Lutfedip şu yüreği yanmışa servi boylu, gonca ağızlı ayımdan haber getir.

[24]

Pîr-i Muğânın sözünü işittim, doğru kişilerin yolunu yordamını gördüm.

Adam gibi, İsâ nefesli rind oldum, o yüzden riyakârlardan hiç hoşlanmam.

[25]

Ey talipli! Bırak dedikoduyu, aylarını yıllarını geçirme onunla!

Aşk gibi mükemmel üstad var iken sen ondan hâl ilmini öğren!

[26]

Sevgili, Burhân gibi bir adamı âşık eyledi, yüreğine sızı koydu, dert koydu.

Bülbül gibi ben de kendi halime ta içimden âh ederim.

---

[36] Ebu'l-Kâsım: Resûlullah.
[37] Hoten: Doğu Türkistan'da bir şehir.

[27]

Kendi halini bilmeyen yüreği yaralının durumunu nasıl bilsin?

Sen rahatına düşkün insalara bu çileli Burhân'ın halini sorma!

[28]

Sevgilinin gamıyla mutludur gönlümüz; o gam yüzünden gam âlemidir gönlümüz.

Varını yoğunu terkedip onun yoluna düşmüş Edhem'dir gönlümüz.

[29]

Kederinin sırrını âciz gönlümüzde ara; yüreğimizdeki sızıyı çığlığımızdan tanı!

Altın gibi sapsarı yüzümüz, gümüş rengi gözyaşımız, senin aşkının yolunda canımızın bahası olsun!

[30]

Ey cimri! Mal seni ölüye çevirmiş; olgunluktan başkası seni nasıl diriltebilir?

Malını olgunluğa harcamazsın, işte bu yüzden malın seni ezmiş!

[31]

Ona biberiye çiçeğini göstermiş, üzerine kıvırcık saçının sünbülünü saçmış.

O sevgili bir diken uğruna İsâ nefesli Burhân gibisini öldürmek ister.

[32]

Apaçık görmek istersen irfânın doğusunu, Süleymân'a bak!

Fakr tahtında az görmüştür çağın gözü onun gibi sultanı.

[33]

Kibrini terketmedikçe aşk sarhoşluğunun zevkini nasıl bileceksin?

Sen ve sevgilinin arasında engeldir bu; parçala bu varlık perdesini!

[34]

Ne de kötü öğrenmişsin yiyip içip yatmayı; gülmeyi, oturmayı hatta tebessüm etmeyi…

Mana erinden gafil olup oturma, onlardan seçkin söz söylemeyi ve inciler delmeyi iyi öğren.

[35]

Burhân! İyisi mi sen dervişlerin hizmetinde bulun, Allah onları kendine dost edinmiştir.

Baksana her biri zikir saykalı ile derya gibi kalplerini ayna gibi parlatmışlar.

[36]

Ey gönül! Acem mülkünün sultanlığını ne yapacaksın? Yiğitsen sevgilinin vuslat incisini elde et.

Kadehi sevgilinin elinden al ve ruhunun cihanı aydınlatan meclisinde elinden bırakma!

[37]

Sevgilinin gül yüzünü görmüyorum. Onun sümbül kokusunu getir bana ey rüzgâr!

Her zifiri gecede dert köşesinde onun şarap kadehi gibi al dudağının sarhoşluğunu çekiyorum.

[38]

Herkesin bizim bu yeşil sokağımızdan derlediği güller, kandilimiz gibi gözün aydınlığı olur.

Dağ yamacının çamurundaki binlerce kırmızı lâle, bizim çok dertli ve yanık çileli yüreğimizin kanıtıdır.

[39]

Allah'ım! Ahmaklardan uzak tut bizi, âlim kişiye yakın eyle bizi.

İsa'nın (a.s) eşeğinden hacetsiz olması gibi bizi kendinden müstağni etme! Bizleri ele ayağa muhtaç etme.

[40]

Ayrılık derdi çekiyorum ben, bu sayısız derdi kime söyleyeyim?

O sevgilinin yanağı, cemali olmadan bu gülü, gülistanı neyleyeyim?

[41]

Sevgilimizin yurdunun yolcusuyuz biz, Hz. Ali'nin takipçileriyiz biz.

Garip ve muhabbetten yana Burhân gibi bu Osmanlı mülkünün süsüyüz biz.

[42]

Ey Allah'ım, ey yerin ve göğün sahibi! Her iki âlemde dönüşümüz sanadır.

Bütün yaratılmışlar bizim gibi sana muhtaçtır. Sen, bizden ve bizim dışımızda olan her şeyden müstağnisin.

[43]

Gümüş renkli çeneyi ben sende gördüm, servi gibi boyu, yasemin çiçeği gibi yüzü sende gördüm.

Sana kavuştuğum gecede dökeceğim ayağına Aden incisi gibi gözyaşlarımı.

[44]

Güzeller içinden bir sevgili seçtim, gönlüme o peri yüzlünün aşkını yerleştirdim.

Gözümden yaşlar dökeyim de ayağına, o genç fidanı ve taze meyveyi kucağıma alayım.

[45]

Biz aşığız ve ah u figanımız çok bizim, gözyaşı ve ateşle doludur nâçiz gönlümüz, gözümüz.

İşimiz o gül yanaklı servi boyluya düşmüş de, o ateş renkli beyaz tenli sevgili gelmez imdadımıza.

[46]

Burhân gibi bizim dostluk ülkesinde Sultan Rıza gibi bir sığınağımız var.

Onun saf sevgisiyle gönüllerimiz aydın bu dünyada, tıpkı gökteki güneş gibi.

[47]

Kötü bir halde olsak da mükemmel bir dinimiz var bizim; daha güzel geçmişimiz gibi geleceğimiz var bizim.

Artık dümşana karşı birleşiyoruz; evlerimizdeki kitap gibi kurtarıcımız var bizim.

[48]

Dünya alçaktır ve haramzade namertler ile doludur, mert kişi iksir gibi bulunmaz.

Er kişi her iki âlemden de geçmiştir, işte bu yüzden şah da dilenci de muhtaçtır ona.

[49]

Allah Teâlâ sufîlere kendine ait bütün sır ve ilimleri vermiş.

Doğrusu onlardan varislere, kehanet ve kimya gibi hoş bir yadigâr kalmış!

[50]

Âlim insan ilminin gücünden dolayı kendini beğenmişin zırvalarına nasıl kulak verir?

Baksana şu iki yüzlü şeyhe! Kekemelerin övgüsüyle her vakit mağrur.

[51]

Ebedî bir hayat istiyorsan, sevgiliye feda et canı, cihanı!

Eğer başında kavuşma hevesi varsa, akan gözyaşlarını delil yap kendine!

[52]

Hz. Hüseyin (r.a) gibidir bizim seçkin ecdadımız; onun kapısı gibidir bizim iyiyi kötüyü birbirinden ayıran imamımız.

Allah'a şükürler olsun ki dinimizin temeli o din güneşinin gölgesinde sabit bir dağ gibidir.

[53]

Şuh ve zarif sevgilinin aşkını seçtik, adımızdan sanımızdan geçtik.

Biz bir ay yüzlünün yadıyla, her karanlık gece ateş rengli su içeriz.

[54]

Dördüncü kitap (Kur'ân-ı Kerim) güneş gibi yüz gösterir, iki âlemde de ruhumuzun gıdası odur.

Beşer kanunu bir kanuncuktur. Allah'ın kanunu gibi bir kanun yoktur.

[55]

Yarin aşkıdır bizim gönlümüzün rehberi; nefislerimiz gibi merhalelerimiz vardır.

Ayın gidecek türlü yörüngeleri varsa da bizim bu menzillerimizde yolu yok.

[56]

Varlığından başka bir perde yok Allah ile aranda. Harabe gönlünden Allah'a giden bir yol vardır.

Kibir belâsının zincirinden tamamen kurtulmadıkça Allah'a ulaşamazsın.

[57]

İctihat kapımızın öğüt vereni bizim yararımıza yükümüzü çözüverdi.

Hakk'ın açtığı bu kapıyı zararımıza olsun diye yüzümüze kapattın, niye?

[58]

Hz. Muhammed (s.a.v) gibi şefaatçimiz var bizim, Hz. Ali (r.a) gibi imdada yetişenimiz var bizim.

Ne hoş! Bu gam ve gurbet mülkünde, ehl-i beyt gibi kimselerimiz var bizim.

[59]

Ey muhtesip! Eğer gönlümüzü hoş etmek istiyorsan, bu bize yanıp yakılmaları bırak!

İşlerimizi yoluna koymak istiyorsan, âşıklıktan bizi men edip durma!

[60]

Her an yüzlerce kisveye bürünürsün, her an bin çeşit süslenirsin.

Kavuşma gecende tatlı dudağın pek övdü gönül çelmekliğini.

[61]

Ey fakir! Kâmil bir gönül kazan. Hadi gönül dedikleri dünyayı gösteren o kadehi elde et.

Dünyada her an gönül safası için çalış, gönül aynana toz toprak koma!

[62]

Dün gece yüreğimi yarin haremine götürdüm. Yanağının Sad-berg çiçeği bülbüle çevirdi gönlümü.

Zamanın Zâl'ının sevgisinden gönlümü çekip aldım da gönlü bir başka sevgiliye verdim.

[63]

Bu toprak tenini besleme, eflâkının ruhunu besle.

Yiğitler gibi çık er meydanına, göster kıvraklığını, atikliğini.

[64]

Sevgiliden iste âşık gönlün muradını, ondan başkasına ihtiyaç duymamayı meslek edin.

Ey gönül! Aşkın tüccarı olmak istiyorsan sevda gibi bir sermaye bul.

[65]

Gam meclisinin kandilidir bizim saçtığımız âh kıvılcımları, gülşenimiz, ateşle dolu sinemiz gibidir .

Gölgeler yere düşmez, gönlümüzün fezasında çünkü gönlümüzün dağlanmışlığının aydınlığıdır seher vakti.

[66]

Beş dosttur bizim şahlarımız, seksen dörttür imamlarımız!

Gönlümüzdedir sevgileri. Ne gam gümüş ve altın yoksa da heybemizde!

[67]

Ey gönlümüzün bu dağlanmışlığını kandil yapan! Gönül gözümüzü, gönül çıramızı nurlandır!

Düğümler çözen kerem nesiminin rüzgârıyla gönül bahçemizin goncagülünü aç!

[68]

Feleğin nimetleri arasından yarin aşkını şeçtim, bu sebepten bu yakıcı ahın cefasını çekiyorum.

Sevgilinin ağlayan aşığıdır gönül; bir âh ile malımı mülkümü, yurdumu kaybettim ben.

[69]

Senin gibi sevgilinin aşkını gönlümde besliyorum ben, bir âh ile o yerimden yurdumdan geçtim.

Senin istimdad dergâhına geldim, benim gibi gönlü yanmışa göster yüzünü.

[70]

Bütün narin yüzlülere baktım, senin gibi nazlı ay yüzlüyü görmedim.

Burhân, senin güneş misali yüzünde gökyüzüne yükselmiş İsâ (a.s) gibi bir hâl gördü.

[71]

Her iki âlemin nimetlerinden sevgilinin aşkını seçtim, onun yoluna iki gözümden inci mercan saçtım.

Yurdum ve doğduğum toprak Horasan'dır, Allah bütün Horasan mülkünü bayındır kılsın.

[72]

Yâ Rab! Müşkülümüzü kolay eyle kereminle; ferah kıl bizim kârımız olan şefkatli, vefalı gönlümüzü.

Senin merhametinle feyz ve safa buldu gönlümüz; gönlümüzün safasını ebedi kıl lutfunla.

[73]

Bizim gönlümüzün mâhı olan o güzeller şahı, gönlümüzün âhından onun gam keder meclisi aydınlanmış.

Gözümüzün ana yolundan gelmiş bu gece, gönlümüzün konağına oturmuş sultancasına.

[74]

Ey oğul kalbinde kine yer verme, gönül aynasını tozdan koru!

Sen, sevgilinin kederiyle ve kanlı gözyaşınla sineni baştan ayağa gülistan eyle!

[75]

Hak eri, cübbesinin pırangasından kurtulmuştur, riyadan zühten de âzadedir Hak eri!

Onun gibi eşsiz birini yâd etmekle mutludur, her iki âlemin gamından beridir Hak eri!

[76]

Gönül halvetinde yer vermem gafile, ben İsâ (a.s) değilim, ne yapayım erkek eşeği!

Gözümden inci gözyaşı dökerim ayağına ben bulursam kayıtsız, kaygısız bir kul!

[77]

Safa erlerinin aslanına kavuşmak istiyorsan doğrulukla safa meydanına adım at!

Safa kardeşlerinin şahı olmak istiyorsan, Safa Ken‘anının mâhı gibi dertleriyle dertlen!

[78]

Yâ Rab! Aşk şarabıyla mest et beni, dünya kadehinden yoksun kıl beni!

Kereminle kendi varlığımdan fani eyle beni, kendi zatının varlığıyla var et beni!

[79]

Her can Allah'ın nurlarının doğuş yeri olmaz, her gönül Allah'ın sırlarının mahremi olamaz.

Kesin olarak bil ki Allah'ın en hayırlı kulları İlahî kubbelerin altında gizlidirler.

[80]

Bizim kaşanemiz sokağının haremi oldu olalı, divane gönlümüz huzur bulmaz.

Geceleri senin mum yüzünün etrafında döner durur, yanık kolu kanadıyla bizim kelebeğimiz.

[81]

Senin aşkın tutsaklıktan kurtardı bizi, âşıklık sokağında koşturdu bizi.

Senin sevdan sana sürükledi bizi, nihayet sokağının giriş kapısına kavuşturdu bizi.

[82]

Güzellerden, kadehimizi dolduran gül renkli şaraptan gün yüzü görmedik.

Burhân gibi aşk âleminin padişahıyız biz, denizimiz ve karamız da gözümüz, gönlümüz gibidir.

[83]

Dergâhımızın keremidir yüzündeki muhabbet, senin cemalinin nurundan aydınlanmış gönlümüz.

Ey sevgili! Senin sevdan başımızda, dünyada da senin aşkından başka bir şey yok elimizde.

[84]

O ay yüzlüm zülfüne bağladı gönlümüzü, bu uyanık gönül divane kıldı bizi.

Onun sevdası bir ömür başımızda, dünyada onun aşkından başka bir şey yok elimizde.

[85]

Yâ Rabbi! Şu dilencini kereminle şâd eyle, benim gibi katında makbul olmayan kulunu esirge!

Feyz kapını yüzümü açıver de merhamet ipinle kalbimi bağlayayım!

[86]

Yâ Rabbi! Nefsin bağından kurtar bizi, şeytan karşı da galip eyle bizi!

Bizi şâh-ı merdanın neslinden eyledin, lutfunla meydan eri yap bizi!

[87]

Tek kazancımız Ahmet'in dininin hazinesidir, Ali'nin nefesinin feyziyle diridir gönlümüz.

Ey Burhân! Ezel gününde sevgilerini ab-ı hayat gibi karmışlar çamurumuza.

[88]

Sevgilinin âşığı gösterdim kendimi; Kays gibi divane gösterdim kendimi.

O ay yüzlünün aşkından dolayı bir ömür yiğitçe yabancı gösterdim kendimi.

[89]

Görmek isterim sevgilinin yanağını, bayram günü öpmek isterim onu.

Kadir gecesinde, onun iki yana sarkan saçının kokusuyla can burnumu misklendirmek isterim.

[90]

Bir gece senin ay gibi parlayan yüzünü görmek isterim, görkem ve azamatini seyretmek isterim.

Sokağının başında oturmak isterim mutluca, kapının toprağını gözüme sürme çekmek isterim.

[91]

Allah'ın sıfatlarında zatının nuru vardır, Allah'ın bütün alâmetleri âşikârdır.

Herkes kendi aczinin itirafçısıdır, kimse Hakk'ın zatını keşfetmedememiştir.

[92]

Senin sokağın gönlün haremidir, bizi götürür oraya; gönlüm güvercin gibi uçmak ister oraya.

Bülbüller gibi feryad ederim çayırda, bahar rüzgarı yüzünün Sadberg gülünün kokusunu getirir oraya.

[93]

Ey ulak! Sevgilimin mektubunu bana verdin inleyen gönlümü pek mutlu ettin!

Ey bahar rüzgarı! Sevgilimin yanağındaki Sadberg çiçeğinin kokusunu ne hoş getirdin!

[94]

Rabbim yoktan var etti beni, çokça nimetle besledi beni!

Onun şükrünü eda etmek mümkün değil asla, benim gibi başı buyruk bir kula yeter bu kadarı!

[95]

Burhân! Safa bahçesi yap gönlünü, masiva kaydından azade et gönlünü!

Sineni baştan aşağı fakirlik hazinesi yap, hem Allah'ın aynası yap gönlünü!

[96]

Ey gönül! Dostun yoluna at kendini Nefis gibi düşmanının avucundan kurtar kendini!

Yiğitçe aş menzilleri baştanbaşa, kadın gibi eve hapsetme kendini!

[97]

Bir ömürdür gam yükünü çekiyorum ey sevgili! Senin derdin rezil rüsva etti bizi!

Benim gibi bitkin birinin hâline acımazsın, taş gibi bir kalbin mi var yoksa?

[98]

Ey aşk! Muratsızların veriyorsun muradını, ateşinle pişiriyorsun hamları!

Ettiğin zulüm bilinir eline düşene, bilirim düzeltirsin sen çelimsizleri!

[99]

Güzel bir iş yap, insanlar tanırlar seni; göz hanesinde baş köşeye oturturlar seni.

İlim ve amelde gayret göster, çünkü her ikisi kanat gibidirler mükemmelliğin zirvesine ulaştırırlar seni.

[100]

Sırlar bahçesinin bülbülüdür gönlümüz, yanıp yakılmaktır hep işimiz gücümüz!

Sevgilinin Sadberg çiçeği gibi yüzünü vasfetmek, söz söyleyen dudağımızın süsü oldu, ne güzel!

[101]

Tevazudan iste yüceliği, Muhammedî fakrdan talep et saadeti!

Bir anda aşmak istiyorsan menzilleri, yiğitçe koştur bu himmet Rahş'ını![38]

[102]

Senin aşk köyüne attım atalı kendimi, kalender gibi beğenmedim kendimi

Senin gibi eşsiz birinin muhabbetiyle bütün bağlardan âzâd etmek isterim kendimi

[103]

Ey Burhân! Mesih gibi arıt kendini, ruhban gibi bağlı kılma kendini

Yiğitçe her kötüden koru kendini, yırtıcı hayvan gibi nefsinin pırangasından kurtar kendini

[104]

İşlerinde Allah'ı vekil kıl ey oğul! Her yerde O'ndan yardım dile ey oğul!

Fikir sahiplerinin gözdesi olmak istiyorsan, Mesih gib arın ey oğul!

[105]

Yâ Rabbi! Sana doğru yol ver bize; lutfunla uyanık bir kalp bağışla bize!

Yâ Rabbi! Kereminle her gece, her seher feyiz ve ferahlık bahşet bize!

[106]

Gönlümüzde senin muhabbetin var ey sevgili! Bu yüzden gönlümüz hazine oldu ey sevgili!

Sen ay gibi parlak bir yüze sahipsin, biz de ayna gibi gönlümüzü verdik ey sevgili!

---

[38] Rahş: Rüstem-i Dâstân'ın atının ismidir.

[107]

Yiğit çeker zamanın kederini. Dünya, mutlu kılar nâmertler!

Biliyorum dönen felek besler insan suretinde birçok hayvanı!

[108]

Sevgili, görünce gönlü kanlı benim gibi âşığı, gösterdi gül renkli yanağını.

Kadehi ve türlü türlü çerezle geldi kucağıma, çeşit çeşit nimetler getirdi bana.

[109]

Ey Burhân! Sen söyleme başkasını gönül sırrını; kendi sevgiline söyle gönlünün niyazını.

Onun yüzünün mumunda yan ama, kelebek gibi dile getirme gönül sızını.

[110]

Gönül hiç kimseden dosluk görmedi, keder yolunda çokça horlandı.

Meşguliyetler bağından kurtulmak güzeldir, mizacın esiri olmak kötüdür.

[111]

Safa yoluna ayak basmak, safa sevgilisinin güzel avlusunda oturmak istiyorsun.

Mademki sen yücelik ve makam gibi yolların talibisin, hiçbir zaman gönlünde safa ayı parlamayacaktır.

[112]

Ey gam! Sen bizim saadet sermayemizsin, ancak sen kavuşturursun bizi bir murada.

Ey gam! Seni bize sevgili yollamış, senin gibi bir hediye ile bizi anmış.

[113]

Bu bedenleri keyfine düşkünler gibi besleme, sen sadece din ilmiyle besle ruhu.

Zira can bu yüzden ebediyen bâki kalır, sonunda toprak çıplak bedeni yer.

[114]

Dost beni bu yurda getirdi getireli, kendi aşk ateşiyle besledi beni.

Eski aşığı yaptı yapalı beni, gözümden yaş dökerim ayağına.

[115]

Ey canın yoldaşı! Gönüllerin sevgilisidir varlığın; senin zülfünün kıvrımındadır gönüllerin yuvası.

Senin aşkın gönüllerin evinde kandildir, gönüllerin harabelerinde de gizli bir hazinedir.

[116]

Sevgilinin derdinde gönüller için pekçok mutluluk vardır; onun bela zincirinde gönüller için özgürlük vardır.

Onun saf aşkı viran eder gönülleri, kesin olarak bil ki o kalplerin imarı içindir.

[117]

Ey Burhân! Kendini yakınlık haremine at, iki âlemin dert pırangasından kurtar kendini.

Mesih gibi özgür ol ey gönül! Ruhbanlar gibi kurallara bağlama kendini.

[118]

Gümüş tenli servimizin nazları, sabrımızı, huzurumuzu tamamen alıp götürdü.

Her aydın sabahımız, her karanlık gecemiz yüzünün ve zülfünün hayaliyle geçer.

[119]

Safa meclisinde mukimdir gönlümüz; nefes gibi dost ve yardımcıdır bize gönlümüz.

Bağladık bir gece gönlümüzü ay yüzlünün zülfüne, bu sebepten korkunun zincirinden âzadedir gönlümüz.

[120]

Ey gönül, iki âlemin derdini asla çekme! Sevgiliyi anmadan o bir anı bile geçirme!

Kendi duanla gözünden zemzem gibi yaş dök onun yoluna!

[121]

İlim ehli, bütün salihleri, kâmilleri, yaşı küçükleri severler de,

Kemali olmayan zenginleri insandan saymazlar.

[122]

Dost, sana vefa gösterendir, sözleri gönlüne safa bağışlayandır.

Düşmandan çok zulüm ve cefa çeken, bilir dostun yüksek değerini.

[123]

Fitne, cahille dostluk etmekten doğar ey oğul! Çünkü akıllı kişi ondan kaçar ey oğul!

Şerefin varsa koru, alçaklarla oturup kalkma; cahille sohbet onurunu yok eder ey oğul!

[124]

Yanımdan çekip gittin ey sevgili! Dön gel; senin ayrılığından ve derdinden kararım kalmadı, dön gel!

Kulağım sesinde, gözüm yolunda; başımda ateş, bekliyorum; dön gel!

[125]

Ey şahım! Bir dilenci gibi gösteriyorsun kendini, her an yüz kisveye büründürüyorsun kendini!

Biliyorsun, tatlı kırmızı dudağın dün gece sevgilisini çokça övdü.

[126]

Ey Allah'ım! Sonsuz lütfunla bizi vefalı sevgiliden ayırma!

Benim gibi bir münzeviye ihsan buyur da hidayet yoluyla maksada ulaştır!

[127]

Sevgilinin derdini çek de ne olursa olsun! Ne olursa olsun ırmak gibi gözünle!

Can tarlasına göz yaşı dök bahar bulutu gibi, ne olursa olsun!

[128]

Sevgilinin aşkıyla dolu aydın gönlümüz, bizim gül bahçesi gibi gönlümüz agyardan arınmıştır.

Onun sevgisi gönlümüzdedir, bu sebepten zamanenin okundan korkmayız; çünkü onun gibi cevşenimiz vardır bizim.

[129]

Sevgilim önce ayağının toprağı kıldı beni, sonra vefa ehlinin baş tacı yaptı beni.

Yine lütuf yoluyla gizliden gizliye aşkının gizli sırrına yabancı değil de dost eyledi beni.

[130]

Yarin haremine oturttum kendimi, feleğin dert bağından kurtardım kendimi.

Zerre gibi güneşe ulaştırdım kendimi, yağmur damlası gibi denize saçtım kendimi.

[131]

Bir ömürdür ayrılık derdi çekiyorum, bir ney gibi ayrılığın hikâyesini söylüyorum.

İstanbul'un suyu, nimeti gülbahçemden benim gibi yüz çeşit öten bülbül getirdi.

[132]

Ey Efendi! Eğer insanların hayırlısının kıymetini biliyorsan nasıl oluyor da eline elmas alıyorsun?

Dünya işi baştan başa oyundur, oyun için tüketme nefesleri!

[133]

O güzeller şahım gönlümüzün ayıdır, onun derdiyle dertlenen meclis gönlümüzün ahıyla aydınlatmıştır.

Gözümüzün beklediği yoldan gelmiş de bu gece, sultan gibi oturmuş gönül odamıza.

[134]

Senin ayrılığını ateş gibidir bilirim ey sevgili! Canımı çok yakar ey sevgili!

Ay misali benden uzaksın, ayrısın, ben kendimi sana nasıl ulaştırayım ey sevgili!

[135]

Senin aşkın gönlümü safa mesiresi eyledi, senin gibi ayyüzlünün aynası kıldı gönlümü.

Senin yolunda yiğitçe çabalarım, çünkü derdin, kederin tamamen yer edindi gönlümde.

[136]

Ey dost! Eskiden beri biz sana can feda edenleriz; sen sultansın ve bizler senin en değersiz köleleriniz.

Senin yüzünü parlayan gönlümüze tuttuk onun gibi bir aynada seni görelim diye.

[137]

Ya Rabbi! Sen tutuştur gönül kandilimizi, aşk şarabıyla doldur gönül kadehimizi.

Müşkilleri çözen kereminin ılık rüzgârıyla, gönül bahçemizin gonca güllerini sen açtır.

[138]

Ey sevgili! Kıvılcımlar saçan âhımı gör, inleyen gönlümün hâlini güneşe sor!

Ayın on dördü gibi yüzünle, baştanbaşa aydınlat lutfunla karanlık gecemi!

[139]

Sevgilinin kavuşma meclisindeler, gönüller; gül renkli şarap olmadan sadece sarhoştur gönüller.

Sevgiliye serbestçe tapınır gönüller, bütün bağlardan yiğitçe kurtuldu gönüller.

[140]

Âlim, ilimlere vâkıftır, hikmetleri bilir; âlimin ilâhî bilgi gibi güzel kazançları vardır.

Kendisini ilim süsüyle pek süslemiştir, dünya süsleri bağından kurtulmuştur âlim.

[141]

Bağış sahibi Rasul, Mehmed Han'ı da ordusunu da övdü.

Ey yüce himmetli Türk milleti! O sultanın ve ecdadının takipçisi olunuz.

[142]

Seni anmadan geçmez ki günüm ey sevgili! seni anarak gönlümü aydınlatırım, ey sevgili!

Sabah akşam bu âhu figanlar benimdir, senin gam meclisinde yanar tutuşurum, ey sevgili!

[143]

Zülfünü yüzüne ne güzel salmışsın, ıslak siyah saçlarını taze gül üzerine ne güzel sermişsin!

Ey tatlı dudaklı! Senin sözlerin de tatlıdır; şeker gibi dudağına sanki bal katmışsın!

[144]

Biliyorum, sen şeytan ve vahşi hayvan gibi gelmedin, muhakkak ki kötü nefisle savaşa geldin.

Gönül hanende yüzlerce putun var. Utan! Samed olan Allah'ın huzurundan gelmişsin.

[145]

Uyan ey gönül, göz gibi uyuma! Aşk masalını dinlemeden uyuma!

Sevgilim ay misali yüzüyle kucağıma geldi; geceden sabaha kadar uyuma ey dertli gözüm!

[146]

Ey Burhân! Sen her zaman âşık tabiatlı ol, yarin sözünden başka birşey söyleme!

Kötülük isteyen düşmandan sen iyilik isteme, istediğin her iyiliği sen dosttan iste!

[147]

Sevgilime kavuşmakla mutluyum bu gece; dertlerim el gibi uzak oldu benden bu gece!

Sevgilinin cana can katan ve gönlü şenlendiren sohbetiyle, iki âlemin derdinden kurtuldum bu gece!

[148]

Mutlu olmak istiyorsan sevgilinin derdini iste, onun derdinden ötürü ebedî can murad et!

Eğer Burhân gibi dert ehliysen ey gönül! Onun derdinden derman talep et!

[149]

Ey gözüm uyuma, ey hasta gönlüm uyan! Sevgilim baş ucuma oturmuş, uyuma!

Burhân o ay yüzlünün haremine girdi, bu gece kavuşma gecesidir, sen sakın uyuma!

[150]

Ey ay yüzlüm! Gönlüm sensiz kederli gece yarısı, bu kara bahtımdan ötürü daha da karanlık gece yarısı!

Belaya çatmış Burhân gibi, senin hoş kokulu saçının kederinden feryattayım gece yarısı!

[151]

Ey sevgili! Sen gül gibi gülersin gece yarısı, bense dertten ağlarım gece yarısı!

Senin gibi ay yüzlünün zülfünün derdinden soğuk ahlar çekerim gece yarısı!

[152]

Ebû Turâb'ın[39] cana can katan sevgisinden Burhân gibi dünyada bahtiyarım.

Allah'a şükürler olsun başımın üzerinde Haydar gibi bir güneşin gölgesi var.

[153]

Alçaklardan isabetli bir görüş bekleme, benim yiğitçe işimi kötü insanlardan talep etme!

Her kim kadınların fikriyle bir iş yaparsa sen ondan adamlık nişanesi isteme!

[154]

Senin aşkından öyle ateşler içindeyim ki, âhım parlayan yıldız gibi alevlenir.

Susuz Burhân gibi nur saçan çeşmenden su isterim.

[155]

Ey sâki! Meryem suyunu benim gibi İsâ nefeslinin şerefine dök bu gece!

O ateş renkli suyu ver çünkü ay gibi bir güzelle hoş âlemim var bu gece!

---

[39] Ebû Turâb: Hz. Ali.

[156]

Hoca yanlış inanışta, ama Ebû Turâb'ın azarından korkmuyor!

Onun gece gibi karanlık gönlünde, Haydar gibi bir güneşin dostluk muhabbeti var!

[157]

Sevgilinin yanışını ve derdini anla! Burhân gibi bir müptelayı anla!

Aşk âlemi en güzel âlemdir, Aşk âlemini anla, ey gönül!

[158]

Burhân gibi Ebû Turâb'ın sevgisiyle bahtiyarım, bahtiyarım, bahtiyar…

Başıma ah ne hoş düşmüştür, Haydar gibi bir güneşin gölgesi…

[159]

Ey gönül! Sevgilinin aşkından başka bir şey talep etme, onun yakışından başka bir iş ve güç isteme!

Ona ait dert köşesinde onun hayaliyle otur, asla mal mülk isteme!

[160]

Bizler Ebû Ali'nin derdine sevgiliden derman isteriz, bizim gibi gönlü hasta olanlara sevgilidir tabib.

Yaş üzüm gibi ateşli hastalığı kesen iki kırmızı dudağı, garip hastanın gönül derdine devadır.

[161]

Senin gibi bir sevgiliye uygun düşerse benim gibi dertli âşık hakkında mektup yazar.

Yûsuf gibi başın yüce bugün, gel de Ya'kûb'a bir mektup gönder.

[162]

Burhân! Meyhanenin pirinden bir açılış iste, (çünkü) genç yaşında murad kapın kapanmış!

Riyakâr ve günahkâr bir sahte şeyhin kederi şerefine, erimiş yakut gibi arılık şarabı iç!

[163]

O taze gül yüzünden peçesini kaldırmış ki sanırsın bulutların arasından parlak ay çıkmış.

Âlemi yakan güneşin yolunda Burhân gibi her gün yaşlı iki gözüm ırmağından saf mücevher döküyorum.

[164]

Benzeri olmayan sevgilinin aşkından içimde ateş var, şimşek kıvılcımı gibi âhımla o yüzden bulut gibi ağlarım.

Onun derdiyle gözümde yaş, gönlümde ateş; ateş ve gözyaşından birşey geçmez elime.

[165]

Ey gönül, o güneşi idrak et! Ve o Hz. Süleymân'ı idrak et!

Onun ne hoş Kitâb-ı Kerîm'i var, sen de benim gibi bu kitabı idrak et!

[166]

Ebû Turâb hazretleri bizim büyük mürşidimizdir, Ebû Turâb'ın kapısı güvenli sığınamızdır bizim.

Allah'a şükür her zaman sâlik Burhân gibi, Ebû Turâb'ın doğru yolundayız biz.

[167]

Bahar mevsimlerinde boş yere kendini her yana atarak, gülün gözü önünde feryad ü figan eder bülbül!

Kendi ateş saçan âhıyla yuvasını yakmış, bu gül bahçesinde yok bugün Burhân gibi bir bülbül!

[168]

Şevk ve heyecanla onun sokağının haremini tavafa gittim, yaşlı gözlerimden yollarına kanlı gözyaşları dökerek.

Derdi, benim gibi âşığın canına yoldaş olana dek saf su yerine gönül kanımı içeceğim.

[169]

Bahar mevsimlerinde Allah vergisi aşkından dolayı âh u figan eder bülbül.

Burhân gibi bir gülün aşkıyla figan ilminde üstad oldu bülbül.

[170]

Onun kaşları gibi bir mihrabı olsa da âlemde bulunmayan güzelliğin hepsi sevgilidedir, ne hoş!

Çünkü o, bilirim ki nazar sahiplerinin ibadetgâhıdır; ey efendi, bu doğru sözü benden dinle!

[171]

Senin derdinden gözlerim allığa dönmüş, göz bebeğim bir ördek gibi o allık içine dalmış.

Aya benzeyen yanağının, gece renkli zülfünün hatrıyla, sabırlı gönül senin dert köşende âh çeker.

[172]

Ey âşık gönül! Sen sevgiliyi talep et; canın ve cihanın ruhudur, sen onu talep et!

Burhân gibi önce onun derdini elde et, sonra onun gamıyla dermanı murad et!

[173]

Ey gönül! Dileğini o sevgiliden dile. Dermanını şeker saçan kırmızı dudaktan iste!

Eğer o güneşe tapan ay yüzlüye âşıksan, dinar ve dirhem isteme, ondan rü'yet dile!

[174]

O gül yüzlü servi ve şeker dudaklı sensin, çünkü dolunay gibi gerdanın var.

Saçınla süslersin yüzünü; bilirsin, ayın ışığı gece artar.

[175]

Gönlümü ay yüzlünün zülfüne bağladım bugece, benim gibi mazlum bu sebepten inler bu gece.

Burhân gibi onun cemâlinin kederinden gözümden yaş, gönlümden ateş saçarım bu gece.

[176]

Ey Hoca! Mavi gökyüzünün altında ne zamana kadar susuz dudaklarla su peşinde dönüp duracaksın?

Senin gönlün feyiz pınarıdır, ondan yüz çevirme, hakikat eri isen sen bul onu!

[177]

Gözbebeği gibi sevgilim gitti, Başi[40] köyünden mektubu geldi, ne güzel!

Hicran köşesine oturmuş zamanın Yûsuf'u, onun derdiyle kan ağlarım Yakup gibi.

[178]

Oturayım da mehtapta cemalinin hatırasıyla, saf şarap yerine senin dert ve kederini içeyim.

Senin aşkından dolayı gönlüme ateş düşmüş de bu sebepten yaşlı gözlerimden toprağa yaş dökerim.

[179]

Biz sevgilinin gül yüzünün hatırasıyla kafesteki bülbül gibi çokça inleriz.

Kendi gülünden ve gülbahçesinden uzak ve ayrı bizim gibi binlerce garip var.

[180]

Bir ay yüzlüye kavuşmaktan mutluyum bu gece, zevk u sefa içindeyim bu gece.

Yüz boncuklu tespih yerine sarhoş gibi şarap testisi aldım elime bu gece.

[181]

Ey seçkin gönül! Seyr-i süluk istiyorsan yol eri ol ve nefsinden gayret iste!

Başkasının gözüyle cemali nasıl göreceksin? Neşe kadehini başkasının damağıyla nasıl tadacaksın?

[182]

Gönül sahibi bir sırdaş ve yoldaş dile, aynı zamanda teslimiyet ve rıza elde etmeyi dile!

Ham kimselerle yakınlıktan sakın da, Burhân gibi kâmilin sohbetini dile!

---

[40] Bağdat'ta bir mahallenin ismidir (nüsha).

[183]

Onun kederinden ötürü yaşlı gözüm yüzüme yaşlar akıtır, sen sanırsın buluttan damla damla su damlar.

Ey Burhân! Can ve âlem tarlasına kalemin akan ırmağından baştan başa su ver!

[184]

Dünyaya gönül bağlamak, Allah erlerinin nezdinde, şeksiz şüphesiz pek ayıptır!

Onlar alçak dünyanın tasasının bağından kurtulmuşlardır, Süheyb[41] gibi hür olanlara ne mutlu!

[185]

Sevgilimin güneş gibi yüzü var, yanıp yakılmadan ötürü Burhân gibi ıztırabım var.

Şarap gibi gözyaşım, kebab gibi gönlümle onun dert meclisine oturdum.

[186]

Ebû Turâb Hazretleri'nin cana can katan aşkı bizi dünyada muradımıza erdirdi.

Sinemiz onun saf muhabbetinin hazinesidir; bu, herkese güneş gibi âşıkârdır.

[187]

Ey tatlı dudaklı! Güzel yüzünün bülbülüyüm ben, sana kavuşma arzusuyla sevinçten şekerci kesildim.

Her gece mutluluk ve saadet bulayım diye senin aya benzeyen yüzünü arzuluyorum.

41 Süheyb: Peygamber Efendimizin âzâd ettiği kölesi.

[188]

Ey dostlar! Sevgiliye giden aşk yolunda aşkla şevkle yürümeliyim.

Sen yüzünü sevgiliye doğru çevir, bütün güzel huylarını yüzüne yansıt!

[189]

Ey gönül! Mavi gökyüzünün altında ne zamana kadar su peşinde susuz dolaşacaksın?

Hızır gibi ebedî bir hayat istiyorsan, alnı ay gibi parlayan sevgilinin elinden saf şarap iç!

[190]

Sevgilimin kucağındayım elimde kadeh, hoş safalar içindeyim bu gece!

Onun bal gibi tatlı dudağından dinliyorum, gönlümcedir herşey bu gece!

[191]

Sevgili, gönül haremine girdi bu gece, uyanık gözün yolundan geldi bu gece!

Lâle renkli avucunda kadehi, şeker saçan kırmızı dudağıyla meclisimize geldi bu gece!

[192]

Bahçeye gir de yaprak ve nağmeyi gör, bizim gibi gülen gülü bülbülü gör!

Ey Ebu'l-Hasan'ın[42] attâr gibi kokusuna talip olan! Bizim gibi alevilerin saadetini gör!

[193]

Sevgili olmadan, çok üzdü beni gece, onun yüzü olmadan gönlüm mahzun oldu bu gece!

Benim kulübemi maalesef ay gibi yüzüyle, gece gibi karanlık saçıyla şereflendirmedi!

---

[42] Ebu'l-Hasan: Hz. Ali.

[194]

Canın ve yanan yüreğin dostu inlemelerdir, ne garip! Bu sebepten her inleyen neye hemnefes oldum, ne garip!

Bir ömürdür gurbet mülkünün bir köşesinde Burhân sevgilinin derdiyle oturmuş, ne garip!

[195]

Ey babasının canı! Git, edep öğren! Hak erinden her gün güzel ahlâk öğren!

Her karanlık gönlün sermayesi edebsizliktir, gönlü aydınlatan edep, yiğidin süsüdür!

[196]

Yüzlerce kusuruyla bir yüreği âvareyim, sevgili muhabbet hazinesi oldu kuşkusuz!

Sevgilinin derdiyle hoşça yaşa Burhân! Meteliğin yoksa cebinde ne dert!

[197]

O gonca dudaklının gül gibi yüzü var ya, inlemem de sebepsiz değildir bülbül gibi.

Onun gece gibi siyah zülfünün kıvrımlarında inleyen gönlümün yuvası vardır.

[198]

Sevgilimin güneş gibi yüzü var, onun derdiyle iki gözümden yaşlar dökerim.

Onun gibi bir can dostunun ayrılığından âhım kıvılcım gibi alev saçar.

[199]

Eyvahlar olsun, yüzlerce kez eyvah! O sevgili gitti, sevgilinin hayali gözümden silindi.

O bir Yûsuf idi, bense onun derdiyle gözlerimden yaş döküyorum Yakup gibi.

[200]

Mehtapta cemalinin hayaliyle otururum, şarap yerine gam ve keder içerim.

Senin aşkından gönlüme ateş düşmüş de, yaşlı gözlerden toprağa su dökerim.

[201]

Sevgilinin naz ve işvesinden yanıp yakılmaktayım, bu yüzden âhım kıvılcım gibi alev saçar.

Gül gibi yanağının hasretinden gönlümde ateş, gözümde yaş var.

[202]

Ebû Turâb'ın cana can katan dostluğuyla dünyada Burhân gibi muradıma erdim.

Başımda Allah'a şükürler olsun ki Haydar gibi güneşin gölgesi var.

[203]

Ey dergâhının toprağı âşıkların Kâbe'si olan! Gönüller onu tavaf etmenin arzusunda.

Âlemi aydınlatan ve âşıkları yakan bu güzellik, ziyafet gecesinin şahı ve cihanın meşhurudur.

[204]

Dudağının ayrılığından gözüm Ceyhun ırmağı, yüzünün hasretinden gönlüm kan dolu.

Ey dost! Kerem yoluyla düşmanının derdini bir kere gel de hâlin nasıl diye sor!

[205]

Sevgili gitti, peşinden de bizim gönlümüz gitti Mecnun gibi Leyla'nın sokağına.

Benim ve sevgilinin hikâyesi yarım kaldı, aradan ne maceralar geçip gitti.

[206]

Ey güzellerin şahı! Ben ve gönül, senin askeriniz. Sana tutkun olan her birimiz de senin yolunun eriyiz.

Tevazumuzun ve âşıklığımızın sebeplerindendir karanlık gece gibi saçların ve ay gibi yüzün.

[207]

Gönlümde sevgilinin sokağının arzusu var, gözümde ilkbahar gibi yanağının isteği.

Sevgilim olmadan bahçeyi, baharı neyleyim? Benim bahçem ve baharım o sevgilinin olduğu yerdir.

[208]

Senin çileni çeken Burhân yol eridir; senin kederinden hep feryad ü figan etmektir onun işi.

Ey sevgili! Gönül sana, karanlık gece gibi zülfüne, ay gibi yüzüne sevdalanmış.

[209]

Ey nasihatçi! Divane gönlüm öğüdüne bel bağlanmaz, kalbimdeki aşk derdine fayda etmez senin nasihatin.

Senin öğüdün akıllı kimsenin işine uygundur, çünkü o kıvrım kıvrım zülüflerindeki kemende benzemez.

[210]

O benim ayım gitti, ancak hayali gönlümden gitmedi; güneş gibi cemalinin hatırası kalbimden gitmedi.

Ayrılık ve hasretinin günleri geldi çattı; ancak, ona kavuşma gecesinin arzusu gönülden gitmedi.

[211]

O gül, lutfedip tebessüm etti ve çekip gitti, gerçekten sevginin ve muhabbetin hakkını verdi ve gitti.

Sevinçli ve güler bir yüzle geldi ilkbahar gibi, derdinin sızısını yanan gönül üzerine koydu da gitti.

[212]

Senin derdinden başka yok gönlümün mahremi, senin keder köşenden başka yok menzilim.

İki gözümün yaşları yoldaşım olduğundan, âhımın ateşinden başka geçen yok elime.

[213]

Cemalin gönlün kıblesi ve secdegâhıdır, yurdun gönlün maksudunun Kâbe'sidir.

Seni anmak hüzünlü canın dostu, senin sevdanın kârı ise gönlün varlığıdır.

[214]

Yiğidin akan gözyaşı ne kutlu bir yolcudur! Çeviklik ve atiklik erlerin nişanıdır.

Ey Burhân! Sinenden yükselen her âh, bil ki yiğidin ok ve yayıdır.

[215]

Senin tatlı dudağın benim Lokman'ımdır, dertlerin hep dermanımdır.

Mutluluğumun mayası sadece senin derdin; muhabbetin ise gönlümün ve ruhumun azığıdır.

[216]

Kıvrım kıvrım zülüflerin yüzüne engel, bu yüzden kederli gönlümüzün hâli perişan.

Senin cemalin olmadan her gül, canıma ateş gibidir; dudağının safası olmadan dünya eğlencem bir hiç.

[217]

Burhân! Muhabbet vadisinin o yolcusu benim, hasret gözyaşı gibi yol kılavuzum var.

Âşık ve hercayi gönlümü, yasemin yüzlünün ve sanavber boylunun zülfüyle bağladım.

[218]

Hayli zaman oldu at üstünde salınan yiğidim geçmedi, gözümün geçidinden sevgilim geçmedi!

Yazık! Bahar rüzgarlarım esip geçti de yoldan o uzun boylu, gül yanaklım geçmedi!

[219]

Gönül meclisinde dosttan başkası yok, sevgilim, ışığım, kadehim, sakim odur.

Şehir şeyhinin şaşı gözü biri iki görür, bu güzel değildir.

[220]

Görkemli tahtın şahı ancak Ali'dir, can âleminin parlayan ayı Murtazâ'dır.

Ali'nin nurundan feyiz alırız, şan alırız; efendimiz Ali, mürşidimiz Ali'dir.

[221]

Besmelenin be'sinin noktası Ebû'l-Hasan'dır; o, zü'l-Minen'in[43] kitabında vasfedilmiştir.

Onu öven Cenâb-ı Hak'tır, onu övmek, vasfetmek benim haddim değildir.

[222]

Burhân! O muhabbet yolunun sâliki benim, muhabbet ve sevgi dolu âvare bir gönlüm var.

Bu izzet ve şeref yeter bize, şâh-ı velâyet[44] gibi mevlâmız ve mürşidimiz yeter bize.

[223]

Muhabbet mülkünde bir Süleymân var, onun gibi namlı, şanlı bir sultan var.

Ey Burhân! İddiayı ispat için O'nun kitabı gibi kesin bir delil var.

[224]

Ey ay yüzlü! Senin hâlen siyah zülfündür, sanırım teyzen gökyüzünün güneşidir.

Bu gönül, lale gibi cemalinin ayrılığı ve hasretinden bu dert ve acı dolu gönül ateşkede oldu.

[225]

Tertemiz Ali'yi öven Hak'tır, Ali'nin faziletinin şahidi Kur'an'dır.

Bir zaman Hz. Nebi, Ali'ye "kanın kanımdır" dedi; *"Sen iki tende bir can"* sanırsın.[45]

---

[43] Zü'l-Minen: İyilikler sahibi olan Allah.

[44] Şâh-ı velâyet: Hz. Ali.

[45] Beyitte şu rivayete işaret vardır: Hz. Muhammed (sav) sahabeye "Ey iman sahipleri! Allah'a itaat edin. Resule ve sizin içinizden olan iş ve yönetim sahiplerine de itaat edin. Sonra bir şeyde tartışmaya girdiniz mi, eğer Allah'a ve âhret gününe inanıyorsanız, onu Allah'a ve Resule arz edin. Böyle yapmanız hem hayırlı hem de sonuç bakımından daha güzeldir." ayetini (Nisâ 59) okur. Bazı sahabeler, "Biz kime itaat edeceğiz" diye sordular. Peygamber Efendimiz yanında duran Hz. Ali'nin

[226]

Hâce Süleymân Velî[46] benim babamdır, o Hâce Kelân'ın[47] oğludur.

Katağan[48] mülkünün piri Hâce-i Menâs[49], vatanından ayrı Burhân'ın annesinin babasıdır.

[227]

Onun derdi ve acısı yanan yüreğimizdedir, aşkının ateşi ise canımızdadır.

Burhân gibi bu bahçenin bülbülüyüz, onun al yanağı açılmış gülümüzdür.

[228]

O al yanağının muştakı benim, zülfüne, yüzündeki çizgilere ve benine büyülenen benim.

Gel, benim gibi yoksulu okşa, tatlı sözlü iki dudağım aşkına.

[229]

Aşkının ateşinden başka gönlümde bir şey yok, nasipsiz gözümde yaştan başka bir şey yok.

Burhân gibi çileni çeken bir âşık var, bu kederinin yükünü ondan başka taşıyan yok.

[230]

Ey sevgili! Sen baştan ayağa övülmeye değersin, yüzün güzeldir, dilin fasih.

Kalbi ölmüşlere yeni bir can verir tatlı kırmızı dudağın; buna İsâ delildir.

---

elini tutup havaya kaldırdı ve şunları söyledi: "Ali'nin kanı kanımdandır, canı canımdandır, teni tenimdendir, ruhu ruhumdandır, Ali ile biz bir nurun ikiye bölünmüş parçalarıyız" dedi.

[46] Hâce Süleymân Velî: Seyyid Süleymân-ı Belhî.

[47] Hâce Kelân: Seyyid Süleymân Belhî'nin künyesi şöyledir: Şeyh Süleymân İbn Şeyh İbrahim Hâce Kelân İbn Şeyh Muhammed Bâbâ Hâce el-Hüseynî el- Belhî el-Kundûzî.

[48] Katagan: Afganistan'ın kuzey doğusu ve Bedahşân'ın güney doğusunda bir vilayet.

[49] Hâce-i Manâs: Seyyid Süleymân Belhî'nin üç nikâhlı hanımından biri olan Seyyide Aykuzu'nun babasıdır.

[231]

Nergis gözünün ucuyla bize bir bak ey dost! Bela zincirinden beni kurtar ey dost!

Yüz ümitle başımı ayağına koydum, bir öpücük sözüne vefa göster ey dost!

[232]

Senin aşkın gibi yoldaş yok bana, kırmızı dudağın gibi Cem kadehi yok bana.

Çile çeken benim gibi birinin yaralı gönlümde âlemin tasası değil, senin kederin var.

[233]

Gönlüm, beş dostun muhabbetiyle sefa denizidir, nazmımın inci taneleri bu yüzden kıymetlidir.

Tabiatım güneş gibi parlaktır, bu yüzden yolum ve yordamım daima gerçek sabah gibidir.

[234]

Gönlümde sevgilimin aşk sırrı var, gözümde inci gibi gözyaşım var.

Dirliğim düzenim yoksa da, Allah'a şükür, gönlümde Âl-i Haydar'ın bu muhabbeti var.

[235]

Ahmed ve Haydar bizim güneşimiz ve ayımızdır, Fâtımetü'z-Zehrâ da izzetimizdir, makamımızdır.

Hüseyin'im (ve Hasan'ım) yolumuzun rehberleridir, bu beşin her biri[50] şahımızdır bizim.

[50] "Bu beşin her biri" ifadesiyle; Hz. Resûlullah, Hz. Ali, Hz. Hasan, Hz. Hüseyin ve Hz. Fâtımetü'z-Zehrâ'ya işaret edilmiştir.

[236]

Hüseyin'in mateminden dolayı gönül kanlıdır, yaşlı gözler de Ceyhun ırmağı!

Matem ehlinin gözyaşlarının bir damlası, kıymette parlak inci gibidir!

[237]

Gönül feryat ederek o sevgilinin ardına düştü düşeli, bilir misin başımdan, gözümden neler geçti?

O derdinden dolayı yeryüzüne ırmaklar akıttı, ben âh çektim, onun vahı semaya çıktı.

[238]

Ateş renkli yüzün civa gibi, hoş kırmızı dudağın çelik gibi.

Ey sevgili! Senin gibi su ve ateşin hasreti ve derdi, sana duacı gönülden çıkmaz.

[239]

Ashab bir düzen içerisinde ise, münafıkların yurdunda nasıl bir düzen vardır?

Onlar Allah'ın yardımcılarıdırlar, bunun şahidi daima diri olanın (Hakk'ın) kitabıdır.

[240]

Gecem bir ay yüzlünün hayaliyle geçti, hâle gibi zülfün derdiyle geçti!

Baştan başa kıymetli ömrün nevbaharı, lâle gibi bir yüzün yanışıyla geçti!

[241]

Senin mahmur nergis gözlerin gönlün celladıdır, senin şuh gamzen gönül avcısıdır.

Gül yüzlü senin inleyen aşığın, gönlün sebep olduğu figanın bülbülüdür.

[242]

Başımda sevgilinin zülfünün siyahlığı, gönlümde yanağının o ateşi var.

İnci gibi gözyaşı dökerim yoluna, göz gibi inci yağdıran denizim var.

[243]

Dudağın gibi renkli halis şarap yoktur, yanağın gibi açmış gül yoktur.

Gözümde, cemalinin arzusu var; hüzün dolu gönlümde derdinden başkası yok.

[244]

Gül renkli gözyaşı saçıyorum derdinden, Ceyhun misali gözlerim derdinden.

Belhli bülbül Burhân gibi şimdi Anadolu'da inler kederinden.

[245]

Benim o kıvırcık kâküllümün uzun boyu vardır, ne var ki kıvırcık zülfünü düz sanıyor.

Benim doğru sözümü eğri sanır, kötü sözlünün eğri sözünü doğru sanır.

[246]

Eyvahlar olsun ki sevgilim gözümün önünde değil, gümüş tenli servi boylum göğsümde değil!

Dertli ve kederli kalbimin derinliğinde senin çokça derdin var ama başka derim yok!

[247]

Yazık o ay parçası yanımdan çekip gitti, sevgilimin ardından âvare gönlüm de gitti.

Dönmedi o zavallı, sanırım gözyaşım gibi çekip gitti.

[248]

Varlık âleminde Haydar gibi bir padişah yok, Peygamber'in onun gibi bir halifesi yok.

Malım mülküm yoksa da ne gam ey Burhân! Dertli gönlümdedir onun muhabbeti.

[249]

Gönül hanesinde onun derdiden başka misafirim yoktur, göz kasesinde inci ve mercandan gayri yoktur.

Sinemde ayrılığının yakışı öyle çok ki sensiz kuru ve harap bedenimde can yok.

[250]

Başımda ay yüzlünün sevdası ve aşkı var, bu sebepten gözüm yaş dolu, gönlüm ateş!

Gözbebeğim dert girdabında, çünkü o da Burhân gibi hasret çeken âşık!

[251]

Aşk gibi kâmil bir hoca hiç yok, gönül gibi kabullenici talebe hiç yok!

Ey hoca! Lafın sözün vardır ama o sözlerin manasızdır; faydası hiç yok!

[252]

Müjdeler olsun! Rüzgâr baharı getirip gitti, gönle umut getirip gitti.

Yazık! Sevgiliden ne hoş haber getirdi de gitti, misk saçan zülfün kokusunu getirdi de gitti.

[253]

Ey gül yüzlü! Kıvırcık zülfün zincirimizdir bizim, uzun boyun düzgün servi gibidir.

Aşkın ve sevdan beni Mecnun yaptı, bütün âlemde senin gibi Leyla nerede?

[254]

Ey oğul! Şu beş şey kudretin şartıdır; hem devletin hem milletin yardımcısıdır bunlar.

Birincisi adalettir; diğer dördü; fazilet, sanat, hikmet ve yiğitliktir.

[255]

Mutluluğumun sebebi sevgilimdir, onun güzelliği bağımdır, baharımdır.

Onun cana can katan cemalinin güneşi, benim inleyen gönlümün nevruzudur.

[256]

Ey sevgili! Senin işin naz ve işvedir, bu yüzden inleyen gönlüm perişandır.

Senin derdini, kederini çekmek zor ama, senin aşk bağından kurtulmaksa imkansız.

[257]

Aşk yolunda gönül gibi bir yolcu yoktur, menzilde onun gibi dertlisi yoktur.

Âşıklığı sen kolay bir iş sanma! Ondan başka her ne varsa onda zorluk yoktur.

[258]

Ey sevgilim! Senin gibi nazlı yâr yoktur, senin gibi zühre[51] alınlı ay parçası yoktur.

Âlemde İsâ gibi gökyüzüne yükselen var, yanağındaki ben gibi güneşe oturan yok.

[259]

Güzellerde senin gibi endam nerede? Ne endam! Endam değil sanki kıyamet!

Yanağında parıltı ezel sabahı gibi, zülfünde karanlık ebed gecesi gibi.

---

[51] Zühre: Çoban yıldızı, Venüs.

[260]

Sevgilimin aşkı ruhumda, bu sebepten âhımın yalazası kıvılcımlar saçar.

Sıkıntılı gönlümle hiçlik köşesinde benim işim tefekkürdür.

[261]

O sevgili, bize sevimli yüzünü gösterdi, yasemin gibi zülfünün ucundaki siyahlığı gösterdi.

Vuslat hareminin köşesinde âşıklarına mum gibi yer gösterdi.

[262]

Bahtım bana yâr oldu ve sevinçle çile çıkaranların dergâhından harabâta gittim.

Orada bulunanların hepsi halkaya katılır, buraya her dâhil olan makamları kateder.

[263]

Her sabah akşam duam Hz. Ali'dir, ibadetim de Hz. Ali'nin gönle huzur veren yâdıdır.

Her ne istersem Ali'den isterim, bütün işim Ali'nin ikramına bağlıdır.

[264]

Ey gönül! Kurtuluş yolu Haydar'ın istikametidir, haklı olanın hakkında nazil olmuş ayetler.

Yaşlansan da, yiğitçe o yüce makamlı şahın arzu edilen menziline ulaşırsın.

[265]

Aşk geldi, huzurumu ve kararımı aldı, elimden ihtiyarımın dizginini elimden aldı.

Ansızın beni gurbet mülküne getirdi, hem malımı mülkümü hem yurdumu aldı.

[266]

Ey Burhân! Akıl, iki gözümüzün nurudur, ilim dertli gönlümüzün ışığı!

Biri, geçim işlerinde rehber, diğeri ahret yolunda kılavuzumuz!

[267]

Medreseden kaç, çünkü tartışma yeridir, tekkeden çık hile sarayıdır.

Burhân gibi harabatta otur, havası suyu hoştur, hem de ücretsizdir.

[268]

Her iş Allah'ın elindedir, birinin elinden bir iş gelir sanma!

Her işin gerçek kılıcısı Mevlâ'dan başkası değildir, sen "bir kişiden bir kişiye yardım ulaşır" deme!

[269]

Gülbahçesinde onun yüzü gibi gülen bir gül yok, çemen üzerinde gönlüm gibi ağlayan bir bülbül yok!

Gözümün önünde gönlün güzeli daima, gözümün güzelinin sevdası yok başımda!

[270]

Çileli gönlümüz de kederiyle seçkindir, dost yolunda yüz canla koşturur.

Yiğitliğin nişanı dürüstlük ve hakkı istemektir, sırra mahrem olan hayır ile yaşar.

[271]

Kendiliğinden biten çiçek asla gül gibi hoş kokulu değildir; her güzel, gönlün güzeli gibi güzel yüzlü değildir!

Cami kürsüsünde Hakk'ın ismini söyleyen çoktur; maalesef Mansur gibi "Ene'l-Hak" diyen yok!

[272]

Alçak dünyanın işi karmaşıktır; dünya ehli ey oğul, bil ki perişandır.

Dünyada dosta düşman olma, Allah'a kulluk edenlerden başkası, hiçtir.

[273]

Erlik, atlas ve ipek elbise giymekle olmaz, dünya serveti ve gösterişiyle de olmaz.

Yiğit, gönül hazinesinde âlemi süsleyen sevgilinin güzel yadından başka bir şeyi olmayandır.

[274]

Ey oğul! Ali'nin yolu Hakk yoludur, o Hakk'ın velisi, mutlak velidir.

Onun dostu Hak Teâlâ'ya bağlıdır; batıl ve yanlış, bil ki onun düşmanıdır.

[275]

Ey sevgili! Senin derdin bizim eski dostumuzdur, gönül aydınlatan muhabbetin de sinemizdedir.

Ruhu süsleyen güneş gibi yüzünün yansıması, temiz kalple bir bak bizim aynamız gibidir.

[276]

Âlemde dosttan başkasını görmüyorum, her yönde görünen onun çehresidir.

Dünyanın süsü, ruhun süsüdür O'nun cemali, üstelik gönül aydınlatır ve matluptur O'nun aşkı.

[277]

Yaşadıkça zayıf bir vücut istiyorum sevgilinin meclisinde oturacak yer bulayım diye.

Onun kırımızı kadehinden sarhoş olmak istiyorum, onun vuslat eteğini istemiyorum yitirmek.

[278]

“Hz. İsâ Allah’ın oğludur” diyorlar, Allah’ın oğlu değildir fakat kendisi Hak’tan hiç ayrı değildir.

Her kim Burhân’ın sözüne inanmaz ise, hidayet ehlinden dindar bir Hristiyan değildir.

[279]

Sözde dostlar geçici gölge gibidir, düşmanların kinleri gönüldedir.

Dostları düşman eylemek kolaydır da düşmanları dost kılmak zordur.

[280]

Zülfün hâle gibi yüzün ay gibi, her ikisi de senin güzellik âleminde makbuldür.

Aşkının ateşinden yüreğimde nişanım var, derdini çektiğim gece ışığım âhtır.

[281]

Kâmil kişi ne derse doğrudur çünkü kendisini doğrulukla süslemiştir!

Hak, kullarından doğruluk istemiş, ne mutlu sözünde durana!

[282]

Ey gözümün nuru! Senin üç tür arkadaşın vardır: Biri senden üstündür, biri dengindir, diğeri ise senden düşüktür.

İkincisinden fayda yoktur sana, fakat birincisinde vardır; üçüncüsünden zarar gelir, onunla dost olma!

[283]

Sevgiliyi anmak candan tatlıdır, iki dünya nimetinden de tatlıdır.

Onun çekici ve ruh bağışlayan sözü, dudağı gibidir; senin gönlün onunla tatlanır.

[284]

Ey gönül! Rakip daima sevgilinin huzurunda, sen sanırsın ki gülün dostu dikendir.

Cemalinin can yakan ateşinden dolayı sinem baştan başa ney gibi dağlanmıştır.

[285]

Sevgilinin muhabbeti canımızın azığıdır, onun hatırası inleyen gönlümüzün sevgilisidir.

Onun fermanının kölesiyiz biz, o hazret bizim yüce sultanımızdır.

[286]

Başımda sevgilinin iki siyah zülfünün sevdası var, onun cemalinin ateşi ben hasta kulun canındadır.

Ben dertsizlerin tasasızların derdiyle mutluyum, benim onun derdi gibi dostum, dertdaşım var.

[287]

“Şir-i Yezdân”ımız Ali’dir Ali! “Şah-ı Merdan”ımız Ali’dir Ali!

Temiz muhabbeti kalbimizdedir, canımızın dostu Ali’dir Ali!

[288]

Zordur senin aşkın, nasıl kolay olsun? Gönüllerin aslanı, ondan korkar.

Ben senin yüzünün bülbülüyüm, çünkü o, gökyüzü renkli Sadberg çiçeğidir.

[289]

Benim gül yüzlü sevgilim tatlı gülüşlüdür, çünkü zülfüne binlerce gönlü bağlıdır.

Onun ruhu aydınlatan muhabbeti ne hoştur, hele Burhân çok istifade etmiştir.

[290]

Benim gibi şarap düşkünü eğlence meclisi akşamı, gönlünü zülfünün kıvrımına bağladı.

Gün boyu iştiyakınla inleyen benim gibi biriyle ruhun iştiyakı senin bayramın gibidir.

[291]

Avare gönlüm baştan başa aşk meyhanesi, her iki göz çanağım aşk kadehi.

Sevgilinin derdiyle mutluyum, derdi ilacımdır; sevinç, neşe eşyalarım aşkın gamhanesindedir.

[292]

Benim gibi şarap düşkünü, aşk meclisinde senin dudağının şerefine kadeh kaldırır.

Muhabbetin gibi yüzünün nuru da gönlümdedir, fakat her sarhoşta onun bir zerresi bile yoktur.

[293]

Her zaman yâr ve dost ömürdür, insanın ferahlama ve feyiz zamanı ömürdür.

Dinin ve gönlün süsü ömrün sağlamlığıdır, iki âlemin de saadet sermayesi ömürdür.

[294]

Saçının sevdası her an başımda, güzel hayalin her zaman gözümde.

Gam ve kederin gibi dert ortağım yok, çünkü ayağının toprağı gözümün sürmesidir.

[295]

Burhân! Kemal kazanmanın vaktidir ömrün, Zülcelâl'in bağış zamanıdır ömrün.

Bu kıymetli ömrünü hakir kılma, geleceğin ve zamanın sermayesidir ömrün.

[296]

Bu şehirde iyi işlere para veren kalmamış, çünkü sanat eserlerinin hiç alıcısı kalmamış.

Para ve dünya derdinde olanlar, tutsaktırlar; hür ve dindar bir kul mutlu değildir.

[297]

Siyah saçının sevdası başımızda, aşkın da gam besleyen gönlümüzde.

Şu yaşlı gözümüzden akan yaş bir ömürdür derdine yanmaktan kurumaz.

[298]

O can dostunun derdi gönlüme düşdü de o yüzden her iki âlem gözümden düştü.

Tekkeden meyhaneye gittim, yolum pir-i muganın harabatına düştü, ne yapayım?

[299]

Medreselerde tartışmadan başka bir şey yok, tekkelerde de fesattan başka bir şey yok!

Ey hoca! Git işin hayrını kavra, dar görüşlülük ve tûl-i emel[52] bir şey değil!

[300]

İşi âşıklık olan Burhân benim, gözüm yârimin yüzüne vurgun

O nazlı sevgilinin derdiyle mutluyum, onun kederi hasta gönlümün şifasıdır

[52] Tûl-i emel: Ölmeyecekmiş gibi davranmak.

[301]

Sen yol erisin Burhân, sen, yolun taşlarla dolu; yükün omzunda, ayağın topal!

Yol azığın yok; gideceğin menzilin yolu çok uzak ve uzun, iki yüz ferah öte!

[302]

Kara diken güzel kokulu kırmızı gül ile dosttur, o yoldan çıkmış ahlaksız, dosta yoldaştır.

Bu sırrın keşfi hamlara iyi gelmez, eğer mana gözüyle bakarsan her şey O'dur.

[303]

Dostun güzel yüzü güneş gibi görünür göze, her gün başka bir surette olmaktır dostun adeti.

İnsan aynasında ve bütün âlemlerde hazret-i dosttan başka görünen yoktur.

[304]

Dostun derdinden eğilmiş Burhân benim! Dostun kederi beni dosta mahrem yapmış.

Dostun ayağının toprağına başımı koyduğum günden beri gözüm ve gönlüm güneş gibi aydın.

[305]

Ben kalender bir adamım, dostum Allah'tır, gönlüm iki âlemin derdinden de kurtulmuştur.

Ey zamanın kutbu! Ben sana bağlı değilim, çünkü ben Haydar-ı Kerrâr'a müntesibim.

[306]

Senin gülen yüzün tıpkı hoş kokulu güldür; güzelliğinin bahçesinde adeta bülbüldür gönlüm.

Senin can yakan vuslatının meclisinde kırmızı dudağın gibi şarap kadehi var daim.

[307]

Bizim hoşgörülü sohbetimiz, ruhun gül bahçesidir, ancak yoksundur dünyanın bütün sultanlarından.

Bizim mutluluk meclisimizde hemdemimiz kimdir, söyleyeyim: sevgilisinin derdini çeken her âşık.

[308]

Dünya nimetlerinden babam yüz çevirdi, canı gönülden Hak talebinde koşturdu.

Aman ne hoş! Bu hür kul ictihat yoluyla kurtuluş fırkasını bulmuş.

[309]

Bil ki Allah'ın erleri dervişlerdir, Hakk'ın aynası onların gönülleridir.

Onlar Eyüp sıfatlıdır, hepsi inancına bağlıdır, hepsi sıkıntı çeken ve gönül yarası olan kimselerdir.

[310]

Sevgilinin aşkı ruhumun gıdasıdır, onu anmak gönlümün alıcısıdır.

Onun simya gibi ayak tozu, kan döken gözümün sürmesidir.

[311]

Şah değil, sohbetimizde kadeh var, her gece yanımızda bir ay var.

Gönlümüzde iki âlemin de tasası yok; fakat, olan gül endamlı gülen yüzün aşkı.

[312]

Sevgilim! Senin vuslatının arzusu gitmedi kalbimden, hayalin de, hatıran da gitmedi gözümden.

Bir ömürdür yoluna ayak basıyorum, siyah beninin sevdası gitmedi başımdan.

[313]

Aşkımın müridi odur, gönüllerin rehberidir; onun arzusu tamamen gönüllerin kurtuluşudur.

Sevgilinin derdi, dertlilerin devasıdır, onun kederi de gönüllerin mutluluğunun kaynağıdır.

[314]

Âşık er, nefsiyle mücadelededir; o şöhretten utançtan uzaktır.

Sevgilinin aşkı bir gönülde yoksa, ona kalp deme, bir taş parçasıdır.

[315]

Yazık ki tartışmayla geçti medresede zaman, tekrar gelmez geçen zaman.

Dergâhın hilesinden öyle dardayım ki, oradan taşınmak istiyorum harabata.

[316]

Sevgilinin derdi gibi cana dost yoktur, onun güzel derdi gibi âlemde derman yoktur.

Her diyarda bir sultan vardır muhakkak, gönül yurdumda sultan yoktur ondan başka.

[317]

Âşık gönlüm bir gül yüzlünün ardından gitti, ardından da gözümden bir ırmak akıp gitti.

Onun yoluna düşmüş bir serkeşim, aşkımın narası her yere gitti.

[318]

Sevgilim, her an sevgiliyi hatırlamaktır; kandilim, karanlık gecede kıvılcım saçan âhımdır.

Sevgilinin derdi ve elemi dostum ve dertdaşımdır, derdinin iki denizi inci saçan gözümdür.

[319]

Er dediğin ilim ve irfanla yaşar, su ve alafla yaşayan hayvandır.

Bedenini besleyenlerin hepsi namerttir, kim ruhunu besliyor ise er odur.

[320]

Eyvahlar olsun! Ömür bir rüzgar gibi gelip geçti, yazık ki murad üzere geçmedi.

Şu gurbet elde mutlulukla değil de, hakirlik ve dertle geçti değerli vakitlerim.

[321]

Ey oğul! Firuze kerpiçli gökyüzünün altında cennet huylu, cennet yüzlü ile yaşa!

İsâ gibi Allah'a yakın olmayı dilersen, insan görünümlü eşek tabiatlı insanlardan sen uzak dur!

[322]

Ey çaresiz talip! Kemalât tahsili hiçbir zaman âletsiz mümkün olmaz.

Dünyada bütün amaç ve isteklerin elde edilmesi, eksikleri tamamlamaya bağlıdır.

[323]

Ey oğul! Sevgilinin gönlünü incitmek hoş değildir, yabancıların halkasında oturmak hoş değildir!

Ah ne hoştur nimet verenin nimetini yemek! Ancak tuzluk kırmak hoş değildir!

[324]

Nergis gözünün bir köşesiyle bir bak bize ey dost! Bela zincirinden kurtar beni ey dost!

Yüz ümitle ayağına baş koydum, bir öpücük vaadine vefa eyle ey dost!

[325]

Ey şeyh! Senin işin hep başkasını avlamak, neşesiz gönlün bu sebepten başkasının derdinde.

Sevgiliyi ardında bırakmışsın, gözün başka Amr ve Zeyd'lerin yüzünde.[53]

[326]

Zanna kapılıp surette mana yoktur deme! Her surette kesinlikle bir mana vardır.

Ey gönül! Mana güzelinin yüzüne bak! Suret baştan başa onunla süslenmiş.

[327]

Ey hoca! Bizim batınımız da zahirimiz de O'dur; bizler hep suretiz, mana O'dur.

Varlığımız hep O'nun varlığındandır, bizler köpük gibiyiz, deniz misali olan O'dur.

[53] Amr ve Zeyd: Arapça gramerinde örnek cümlelerde kullanılan iki isimdir. Burada kullanıldıkları mana "diğer insanlar"dan kinayedir.

[328]

Sevgilinin cemali beni şaşkına çevirmiştir, onun zülfünün hayali beni mecnun etmiştir.

Bizim acı içinde ve huzursuz gönlümüzü, yanağındaki muma pervane etmiştir.

[329]

Kalbimde hoş kokulu güle karşı istek yok, o ay yüzlü güzelin aşk ateşi dışında!

Onun derdi gibi can dostu olsa da, saf gönlümün hareminde ondan başkası yok!

[330]

Senin ay gibi cemalin ne güzel! Senin karanlık gece gibi zülfün ne güzel!

Ur kekliği[54] gibi güzel yürüyüşün var, kah kah gülüşün ne güzel!

[331]

Ca‘fer-i Sâdık hazretleri imam ve önderdir, ilim ve amel kaynağıdır, bağış madenidir.

Onun kıymetli yolu saf altın gibidir, temiz kabri evliyanın tavaf ettiği yerdir.

[332]

Şah Hüseyin’im, Mustafa’nın (s.a.v) göz nurudur, Fâtıma’nın ve Murtazâ’nın kalp azığıdır.

Cümle enbiyanın torunlarının serveridir, onun temiz zatı kıyamet günü şefaatçidir.

---

[54] Ur kekliği: Görüntü itibariyle hindi büyüklüğündedir. Sülüngiller familyasının en irisi olup 60-65 cm civarındadır. Bu sebepten en iri keklik olarak bilinir. Tüylerinde kül rengi hâkimdir. Baş kısmı irice olup, yanak ve alın bölgesi krem tonundadır. Kanatları ve gövdesinin yanında yer alan tüyler açık kül tonundadır. Kuyruk kısmı kahverengi ve gri arası, kuyruk altı tüyleri oldukça beyazdır.

[333]

İmamlarımız on iki padişahtır, her biri sanırsın parlayan aydır.

Ali'dir onların reisi ve sonuncusu, Mehdî gibi âlemin sığındığı sultandır.

[334]

Musâ Kâzım[55] yedinci imamdır; ilmin güneşidir, adaleti yüksektir.

Dinin koruyucusu ve ümmetin yardımcısıdır; onun her sözü keskin kılıç gibidir.

[335]

Muhammed Takî[56] bütün müttakilerin efendisidir, yakîn ehlinin rehberi ve önderidir.

Müminlerin ve müminelerin imamıdır, ümmetin yardımcısı ve dinin komutanıdır.

[336]

Hasan el-Askerî[57] doğu güneşimizdir, devletinin gölgesi başımızdadır.

Önderimiz, imamız ve rehberimizdir, muhabbeti dertli gönlümüzdedir.

[337]

Her gece gönülde o ay yüzlünün derdi, serde misk kokulu zülfünün sevdası.

Sinemde yalnızca onun dert ve kederi, gözümde ırmak gibi akan yaş.

---

[55] Musa Kâzım: On iki imamın yedincisidir. 128/745 tarihinde Evba mevkiinde İbrahim b. Velid'in saltanatı zamanında doğmuştur. İmam Cafer-i Sadık'ın oğlu İmam Rıza'nın babasıdır.

[56] Muhammed Takî: On iki imamın dokuzuncusudur. 195/810 tarihinde Halife Muhammed döneminde Medine'de doğmuştur. Babası İmam Ali Rıza'dır, annesi Reyhane'dir.

[57] Hasan el-Askerî: On iki imamın on birincisidir. 232/846 yılında halife Vasik döneminde Medine'de doğmuştur. Babası İmam Ali Naki, annesi Susen'dir.

[338]

Mecnun gibi sevdadan nasipsiz değil gönlüm, başımda da sadece Leyla'nın hayali.

Onun aşkı yüreğimdedir, bu yüzden güzel kokulu ihtiyara olmaz iltifatım.

[339]

Onun derdinden dolayı gönlümde sadece o var, çünkü gözümdeki gözyaşım nehir gibi.

Ona, "yeni sözlerin can verir" dedim, ona "senin gibi bir ravisi varsa" dedi.

[340]

Ey sevgili! Yüzün âlemi bezeyen güneştir, senin kıvrım kıvrım zülfün bahçıvandır.

Senin gibi eski sevgilinin can yakan aşkı, dert çeken kalbimizin süveydasındadır.

[341]

Senin derdinden mutlu olan her kişi ey sevgili! Ne mutlu ki senin aşkının yoluna düşmüştür.

Senin aşkının kıvılcımı bir gönülde yoksa, (o gönül) içi hava dolu boş bir su tulumu gibidir.

[342]

Sevgilim, güneş yüzlü, ay alınlıdır; onun derdi, mahzun canın dostudur.

O güzeller şahının dergahının toprağında benim gibi binlerce münzevi var.

[343]

Onun yanağı safa sabahıdır, eğlence şarabı onun şeker saçan kırmızı dudağıdır.

Onun sözünde olan hoşlukları övmenin yüzde birine bile kadir değilim ben.

[344]

Can âlemimizde senin gibi bir ay var, vuslatının haremine giden bana bir yol var.

Medrese ehli senin aşk derdinde değil, muhakak ki gönlün dışından haberdardır.

[345]

Mal, mülk, şöhret bir şey değil, şeref, makam, ululuk bir şey değil!

Ey oğul, kemâl sahibi ol, kemâlattan daha güzeli yok!

[346]

Çağın nimeti bir şey değil, istikrarsız devlet bir şey değil!

Sözün rütbesi ondan daha yücedir, sözden daha kalıcı bir şey yok!

[347]

Benim güneşim, onun dikensiz gülüdür, onun için binlerce ağlar şu Burhân'ın gönlü.

Musâ ateşimdir, onun gül yanağı, âb-ı Hızrımdır[58] onun şeker saçan dudağı.

[348]

Ey saki! Getir harabat suyunu gece vakti, karanlıkta ver o ölümsüzlük iksirini.

Ver peşpeşe o zincifre suyunu[59], bıktık şeyhin sohbetinden, saçmalıklarından.

[349]

O vaizcik bugün meclisimizde, onun gibi bir günahkâr böyle bir safa meclisinde!

Sus ey kara tüylü karga! Burhân gibi çayırda hoş sesli, güzel ötüşlü bülbül var.

---

[58] Âb-ı Hızr: Ölümsüzlü suyu.

[59] Zincifre suyu: Kırmızı renkli doğal cıva. Şaraptan kinayedir.

[350]

Sevgilinin aşkı bizim suyumuzda, toprağımızda var; onun derdi, kederi gönlümüzde bu yüzden.

Onun keder besleyen, yürek yakan dağıyla dağlandık, şu gönlün kârı nasipsizliğimiz.

[351]

Ey hoca! İspatsız dava hatadır, birlikten bahsetme, bu doğru değil.

Doğru sözü önce ‘elif’ten öğren, birlikten söz etmen işte o zaman doğru olur.

[352]

Ey sevgili! Derdinden ötürü ıslak gözümde yaş var; kederli gönlümde senin aşk ateşin var.

Ne mutlu! Senin sevdan gibi sermayem var, şu limanda bendeniz gibi bir tüccar var.

[353]

Tembellikten kişi nasıl insan olur? Çünkü tembelin pişmanlık gibi bir kazancı vardır.

Risalet güneşinin ışığı ve feyzi gölgede oturanların başına hiç düşer mi?

[354]

Ey oğul! Ali’nin yolu Hakk yoludur, o Hakk’ın yüzüdür ve mutlak velidir.

Hz. Peygamber, Hz. Ali’ye *“Sen bendensin…”* buyurdu, onun zatı Hz. Muhammed’in zatından ortaya çıkmıştır.

[355]

Ben ve senden önce bir güneş ve bir ay varmış, bir sabah vakti, bir gece vakti varmış.

Benim ve senin iki ayağı altındaki şu toprak, ya bir fakirin gözü ya da bir padişahın başıymış.

[356]

Benden önce, senden önce bağ varmış, bahar varmış; gülen gül, ağlayan bülbül varmış.

Topraktan yetişen her kırmızı lâle, figanda aşığın gönül kanıymış.

[357]

Murtazâm dinimizdir, imanımızdır; onun arı duru sevgisi can gıdamızıdır.

Muhabbet ve aşk âleminde onun mertebesi, “bizim şanlı sultanımız”dır.

[358]

Ey dudağı ile âb-ı hayatın kinaye edildiği güzel! Ey zülfünle karanlıkların kastedildiği güzel!

Burhân gibi bir gönül, düşerse tuzağına, bütün bağlardan kurtulmuş olur.

[359]

Cennete de huriye de meylim yoktur! Haydarımın sevgisinden başka amacım yoktur!

Hz. Ali Murtezâ’nın muhabbet kadehindeki neşe, ey Ömer Hayyam, üzüm şarabında yoktur!

[360]

Ey oğul! Nurların menbağı Ali’dir. İlmin kaynağı, sırlar denizi Ali’dir!

Ahmed-i Muhtar’ın dostu Ali’dir, Allah’ın adaletinin mazharı Ali’dir!

[361]

Yoksa da kesemde dinarım, dirhemim, un helvam dahi yoksa soframda.

Allah'a şükür ekmeğim gaybtan geliyor, alçakların minneti yok boynumda.

[362]

Köleyim ben, şâh-ı merdânım Ali'dir; ben zerreyim, parlayan güneşim Ali'dir.

Allah'a şükür dindar bir müminim ben! Ruhumun gıdası, dinim, imanım Ali'dir.

[363]

Sevgilimin derdiyle mutlu gönlüm, onun esaretinde oldukça özgürdür.

Ey Burhân! Ayna gibi gönlüme onun ay gibi yüzünün aksi düştü.

[364]

Murtazâ bizim âdil padişahımızdır, temiz sevgisi daima gönlümüzdedir.

Muhabbet ve vefa gönlüne daim kıldığı irşad nazarı kazancımızdır.

[365]

Gönlümüz Ali'nin sırlarının hazinesidir, gözümüz Ali'nin nurlarıyla aydın.

Ali gibi bir güneş bizim şahımızdır, Ali'nin eşiği, kapısı bizim sığınağımızdır.

[366]

Burhân o beyaz tenli sevgilinin ayağına düştü, gözyaşı gibi düştü!

Ne mutlu bana ki ayna gibi gönlüme ay gibi yüzün aksi düştü!

[367]

Şîr-i Yezdân'ımız Ali'dir Ali, şâh-ı merdânımız Ali'dir Ali!

Parlayan güneşimiz Ali'dir Ali, dinimiz, imanımız Ali'dir Ali!

[368]

Peygamberin sırlarının mahremi Ali'dir, Ahmed'ten sonra hepsinden hayırlısı Ali'dir.

Resûlullah'ın kızı Fâtıma'nın kocasıdır, iki şehrin ulu kapısı Ali'dir.

[369]

Hak Teâlâ Ali'yledir ve onun düşmanı Allah'ın düşmanıdır, bu sözün delili Hz. Mustafa'nın sözüdür.

Ona muhabbet iman, ona düşmanlık küfürdür, onun zikri ibadetlerin en şereflisidir.

[370]

Önderim ve rehberim Murtazâ'dır, Şahımın takipçileri doğru yoldadır.

Nurum, feyzim onun muhabbetinden, bu yüzden gözüm aydın, gönlüm safa meclisi.

[371]

Yazık! Salınarak yürüyen servi boylum benimle değil, o parlayan ayım gözümün önünde değil!

Tenimde sadece şu hüzünlü canım var; ancak, gönlümde sevgilimin derdinden başka bir şey yok!

[372]

Zülfünün hikâyesini güzel kokulu kalem yazmış, senin gül yüzünün vasfını allı pullu yazmış.

Elif gibi boyun gönüldedir, kalem onu dertli gönül levhasına yazmış.

[373]

Ey cimri! Senin canının düşmanı maldır; o yüzden nazik vücudun ayaklar altında.

Be düşüncesiz! Zarara uğramış gönlün, malının derdiyle doludur.

[374]

Utarit ülkesinde (tahta) oturan Burhân'ın bu yüzden elinde kalemi ve yazısı var.

Onun şiir kadehinin can bağışlayan neşesini, sarhoş rintlerden başkası anlayamaz.

[375]

Ali, Peygamber'in dostu olduğu için, Resûlullah da Haydar'ın dostu olduğundan,

Kimse Ali'ye denk değildir, çünkü Hz. Muhammed onun kardeşidir.

[376]

Hz. Peygamber gibi bir güneş var, Haydar gibi nurlu bir ay!

Başımda iki âdilin gölgesi var, gönlümde ehl-i beytin sevgisi!

[377]

Resûlullah'ın ailesinin kadri ve şerefi herkesten yücedir, bütün İslâm ümmetinin efendisi bunlardır.

Ey delilci hoca! İddiayı ispat için temiz hükümler açık ve ortadadır.

[378]

Ey efendi! Gurur şarabından sarhoşluk kötüdür, hiçlikle iyi geçin, çünkü varlık çirkindir.

Sevgiliye bağlılık ne güzedir! Ancak bencillik ve de kibir kötüdür.

[379]

Muhammed'in dini ve Haydar'ın yolu haktır; biri peygamber, diğeri mutlak velidir.

Biri Allah'ın habibi ve bütün peygamberlerin iftiharıdır, diğeri Ahmed'in yardımcısı ve Allah'ın aslanıdır.

[380]

Ne yazık ki, medreselerde kuru sözden başka bir şey yok, tekkelerde de gönül ve hal ehli yok!

İyi hallilerin olduğu harabat ile gururlanıyorum, çünkü kemâl ve hâl ehlinden de yoksun değildir orası!

[381]

Öz, anlamdır, sözler ise kabuk; özü kabuğundan çekip alırsan iyidir.

Ey oğul! Yaşadığın sürece kemal öğren, kişinin kıymeti ilmi kadardır.

[382]

Ey hayalin (dahi) Burhân'ın sevgilisi olan! Ey derdin Burhân'ın dert ortağı olan!

Senin gönlü ve canı yakan yüzünün güneşi Burhân'ın yaralı gönlündedir!

[383]

Muhammed'in buyruğu beka pınarıdır, her iki âlemin güneşi Muhammed'in cemalidir.

Allah'ın âlemlerin yaratmasından ve kâinatı var etmesinden maksadı, Muhammed ve onun ailesidir.

[384]

Bil ki Burhân'ın babası olan Süleymân, Şâh-ı merdân'ın yolunun eridir.

İlim ve irfan ehlinin lideridir, sır sahiplerinin serveri ve kumandanıdır.

[385]

Âşığın başında sevgilinin hayali vardır, onun işi bütün işlerden yücedir!

Kâfir nefse kılıç vurur, çünkü o büyük cihat meydanının eridir!

[386]

Çölün Kays'ı yaptı bir Leylâ beni, âvare, hayta ve şaşkın etti beni!

Yüzünün Sadberg gülü, gül bahçesinin kâtiplerine çevirdi bülbülleri!

[387]

Islak kalem hep güzel söylemiştir, sevgiliden, kadehten güzel söz etmiştir.

Hayır, hayır yanlış söyledim! Bu vuslat meclisinde söz bilen ümmi hoş laf etmiştir.

[388]

Yazık! Ömrüm hep sevdayla geçti, divane gönlüm Leyla'nın ardında geçti.

Her kulak yürek sızlatan inleyişimi duydu, benim aşka dair feryadım her yana ulaştı.

[389]

Halktan ve kendinden arınmak en güzel halvettir, bu uzlet köşesinde yüz beleş hazine vardır.

Her an Hakk'ın indinde yüksek himmet sahibi ol, bil ki senin kıymetin himmetin kadardır.

[390]

Sevgilinin derdi, âlemin mutluluğundan daha iyidir, onun nimetlerinden yüz kat daha iyidir.

Dünyada iş çok olsa da sevgiliye bağlılık her işten daha iyidir.

[391]

Başımda hep ay misali zülfün sevdası var, gönlümde cemalinin aşkı gibi can yakan ateşi var!

Vefakâr ve muhabbetli Burhân gibi, onun derdi yolunda çileli âşık var!

[392]

Haydar'ım Kevser suyunun sâkisidir, cehennemi ve sekiz kapılı cenneti taksim edendir.

Serde onun aşkının arzusu olduğu için, ayağının toprağı yaşlı gözün sürmesidir.

[393]

Ey derdi bizim eski dostumuz olan! Senin derdin ve sızın hepsi sinemizdedir.

Işık saçan güneş gibi cemalin, saf gönlümüzde aynamız gibidir.

[394]

Her gönülde sevgili aşkı yoktur, her sorup duranın sinesinde kimya yoktur.

Çünkü benim varlığım bir perdedir; yoksa ey gönül benimle onun arasında hiç aracı yoktur.

[395]

Sevgilimin sevdası gibi hemdemim yok, onun kırmızı dudağı gibi kadeh yok!

Benim gibi çilekeşin yaralı gönlünde sevgilinin derdi, kederi var, âlemin gamı değil!

[396]

Sevgilinin hatrı gibi âlemde hemdem yok, onun derdi gibi dünyada mahrem yok!

Gönlünde sevgili aşkı olmayan, insan suretindedir ama insan değil!

[397]

Suretimizde ne hoş mana vardır! Gönül aynamızda Mevlâmızın cemalinin aksi vardır.

Ve her katrede birçok derya vardır, bir zerrede cihanı bezeyen güneş vardır.

[398]

Her kim sevgilinin derdiyle mutluysa, onun aşkına ve sevdasına düşmüştür.

Muhabbet ateşi olmayan bir gönül, hava dolu boş su tulumu gibidir.

[399]

Bil ki! Sevgilimin cemalinin aynası gönüldür, 'âlemi gösteren kadeh' dedikleri gönüldür.

Aşk meselesini gönle sor, çünkü gönül çelen o güzelin sırrını bilen gönüldür.

[400]

Bugün dudağın latiftir, yüzün nevruz ateşi gibi!

O dudağının ve yüzünün derdinden, iki gözüm iki ırmaktır!

[401]

Ey gonca ağızlı! Senin servi boyun yanımda oldukça nasıl gönlümde çemen seyri olur?

Başımda güneş yüzünün gölgesi oldukça, günler ben garibin muradıncadır.

[402]

Şîr-i Yezdân'ımız Ali'dir Ali, Şâh-ı Merdân'ımız Ali'dir Ali!

Parlayan güneşimiz Nebi'dir Nebi, parlayan ayımız Ali'dir Ali!

[403]

Yüzün Nevruz bayramımızdır, saçın da kadir gecemiz.

Her yönden yüzümüzü çevirdik de, senin sokağına baş koyduk.

[404]

Derdim var, ama Lokmanım yok, sevgilinin dudağının panzeheri yok!

İlkbahar gibi gülen yüzüyle geldi, can âlemimde ondan başka sultan yok!

[405]

Feleğin güneşi sevgilinin yüzü gibi değildir, can âlemimde ondan gayrı sultan yoktur!

Her ne kadar aşk yolunu kat etmek zor olup kolay değilse de sen aşk yolunun eri ol ey gönül!

[406]

Senin gibi sevgilinin derdi gönlümüzün ilacıdır, açtığın dertler gönül safamızın sermayesidir.

Gönlümüz senin yolunda yürüyor, muhakkak senin aşkın hep gönlümüzün rehberidir.

[407]

Başımda o ay yüzlünün hayalinden başkası yok, gönül halvetimde ondan başkası yok.

Yeşil bahçenin bütün gülleri yüzünün gonca gülü gibi hoş kokulu değil.

[408]

Başımdaki taç, dostun hareminin kumudur, gözümdeki sürme dostun ayağının siyah toprağı!

Şu köhne felekte Burhân gibi, dostun nefesinin feyzinden can buldum!

[409]

Benim yurdum Ali'nin yüce dergâhıdır, gözümün sürmesidir Ali'nin ayağının altındaki toprak.

Gönül azığım, can azığım, Ali'nin sevgisidir, imdadıma yetişen Ali'nin yüksek himmetidir.

[410]

Derdinin yolunda, akan gözyaşlarımdır benim yoldaşım, benim gibi divanenin azığı can naktidir!

Benim varmak istediğim menzil, mahallendeki Kâbe'dir, âvare gönlüm âh onu ne güzel tavaf ediyor!

[411]

Gözüm huri gibi yüzüne düştü düşeli boyunun ardıç ağacı gibi gölgesi başıma düştü!

O ay yüzlü güzel gönül haremime girdi gireli, dünyanın kocakarı dünya yaş gibi gözümden düştü!

[412]

Boyun çayır servisi, yüzün yasemin; ben âciz kulun can gıdası da bu çayırda!

Vaktin naktiyle yarının cennetini nasıl satın alabilirim? Cenneti ne yapayım, senin yüzün cennetimdir benim!

[413]

Âşık gönlüm senin müptelan olmuş, muhabbet doğuran cemalinin hayranı olmuş.

Ayağının tozu, toprağı olmuştur; Burhân gibi ancak senin için olmuştur.

[414]

Âlemde yüzün gibi güneş yok, Cem'in meclisinde dudağın gibi kadeh yok!

Derdin gibi gönlün mahremi var, fakat vuslatının hareminde mahrem kimse yok!

[415]

İsimlerinin sırlarına mahrem olan, insandır; gerçi onun gibisi de az bulunur.

Adam, bil ki bilgiyle insan olur, bilgisiz insan nasıl insan olur?

[416]

Feleğin Sadberg gülü gibidir yüzün, senin gözel ötüşlü bülbülündür kul Burhân.

Ceyhun gibi yaş döküyorum gözümden, ben belinin derdinden saçın gibi oldum.

[417]

Ey gönül! Dünya derdini çekme, hiçtir, onun neşesi, eğlencesi, tadı hiçtir!

Nefeslerini ziyan etme, denizin incisi, madenin yakutu hiçtir!

[418]

Fakr âleminde sultan, dervıştir; sanma ki her dilenci derviştir!

İsâ nefesli, Hızır yüzlü olan derviştir; kendinde fani Allah ile bâki olan derviştir!

[419]

Aşksız yaşamak hep hüsrandır, onsuz yaşayan hayvan misalidir.

Ben âşığım ve aşk benim işimdir, ben aşka ten gibi, aşk bana can gibidir.

[420]

Gönlümde dostun derdi ve sızısı var, onun muhabbeti özdür, kalanı kabuktur.

Onu güzellik bahçesinin gönül gibi bir bülbülü var, evlatlarının yanakları onun gül goncasıdır.

[421]

Burhân! Senin nefesin gibi âlemde hemdem yok, senin nefesin de feleğin câm-ı Cem'inden az değil!

Her insanoğlu, insanın anlamını bilmez, insan suretindedir ama insan değildir!

[422]

Nerede ağlayan gözün, yanık yüreğin? Nerede âhının, yanan gönlünün ateşi?

Aba atmışsın sırtına, başına taç; Ey şeyh bunlardan başka dirliğin yok mu yoksa?

[423]

Burhân'nın başında bir güzelin sevdası, Burhân'ın ciğerinde onun kederinin damgası!

Kanlı ve serap görmüş şu kebap olmuş gönül, yazık ki Burhân'ın leziz hazır yemeğidir!

[424]

Cesur tabiatlı Düldül'üm koşmakta, Nâsır Husrev gibi bir adamın peşinde.

Ey Utarid, ışığınla gururlanma! Burhân'ın iki parlak yıldız gibi şiiri, yenidir.

[425]

Bir nâzır geldi yazıma nazar etti, sen sanırsın öküz gibi baktı!

Dedi "yazın kötü." Dedim, felek güzel yazıyı eşeğin önüne attı!

[426]

Bu memlekette saygın biri yok, sanattan daha değersiz bir şey yok!

Gönlümde yalaza saçan bir âh var, bana bu diyardan bir kaçış yolu yok!

[427]

Gönlü, onun muhabbetinden kesmek iyi değildir, onun derdinden gafil oturmak iyi değildir!

Ey âşık Burhân! Canın pahasına onun vuslatını elde etmemek iyi değildir!

[428]

O güzel bizim seçkin sevgilimizdir, yüzünün güneşinin nuru gözümüzdedir.

İnsanı tüketen aşk yolunun eri, bizim ayrı düşmüş ve dertli gönlümüzdür.

[429]

Hüsrev'in sanatı adaletse, onun mülkü bayındır, milleti huzurludur.

Onu hayırla anmak ağızların süsüdür, güzel ismi ibadet ehlinin dostudur.

[430]

Eğer evlatların hepsi mübarek iseler, babaların ne güzel alın yazısı vardır!

Din şahı ne güzel buyurdu, "Ey çocuklar, cennetin kapıları anaların ayakları altındadır."

[431]

Benim ictihadım, ey mukallid, deniz gibidir, senin taklidin ise nifakçı gibi!

Senin gibi taklit ehli çok, bizim gibi ictihat sahibi ise azdır!

[432]

Gönlüm âşık tavırlı bülbüldür, rıza bahçesinin avlusunda i'tikaftadır!

Burhân-ı Hüseynî gibi, ne güzel, safa makamlarının sırrına vakıftır!

[433]

Yazık! O sevgilim veda etti de gitti, gönlüme sızı ve dert koydu da gitti.

Gönlümde ayrılığından ateş alevlendi, soğuk âhımın dumanı feleğe yükseldi.

[434]

O hoca kültürlü kişilerden ise de, gururlu ve kavgacı bir adamdır.

Aşk yolcusu değildir, ne yapsın? Hilekâr aklının ayağı topaldır onun.

[435]

Meryem oğlu İsâ dervişin gönlüdür, hayat bahşeden Hızır, dervişin gönlüdür.

Hak eri İbrahim b. Edhem, dervişin gönlüdür, âlemin sultanı dervişin gönlüdür.

[436]

Dervişin kıymeti herkesten çoktur, muhabbet ve güzel düşünce sahibidir.

Kendinde değildir ve her an cezbededir; fakirlik mülkünün sultanı, derviştir.

[437]

O mürşidim, Süleymân hazretleridir, onun kitabı partlayan güneş gibidir!

Çünkü o, fakr ikliminde Edhem gibidir; âh, ne sultan oğlu sultandır o!

[438]

Sevgilinin kırmızı dudağını emmek ne güzel! Onun dilinden bir söz duymak ne güzel!

Gül mevsiminde o servi boylu ve ay yüzlüyü, geceden sabaha kadar kucağa almak ne güzel!

[439]

Gül yüzlü sevgilim tatlı gülüşlüdür, zülfüyle binlerce gönül okşamıştır.

Lutfu hep ağyaradır; bu inleyen gönül onun cefasıyla mutludur.

[440]

Meyhanede kadehsiz oturursan hoş değildir, gül bahçesinden gül dermezsen hoş değildir!

Cennet gibi Nisan'da çimende oturmazsan bir güzelle, hoş değildir!

[441]

Sevgilinin derdini ve kederini çekmek ne güzeldir! Onun yolunda peşinden koşmak ne güzeldir!

Sevgilinin hanesine ulaşmak ne güzeldir! Onun cemalini doyasıya seyretmek ne güzeldir!

[442]

Her şeker dudaklı güzelin başka bir sözü vardır; her birinde başka bir naz, başka bir tavır vardır.

Ey gönül! Şarap meclisinde her ehil ve her acemi kişinin başında başka bir hayal vardır.

[443]

Sevgilinin derd zincirinden kurtulmak hoş değildir; ak saçlı kadının perçemine gönül bağlamak hoş değildir.

Yiğitçe maksuda yol almak güzeldir de evde karı gibi oturmak hoş değildir.

[444]

Hazret-i dostun aşkı özdür, manadır; onun dışında ne varsa sözdür, kabuktur!

Derdini içtiğim sevgilidir, gönlümün mutluluk sermayesi onun derdidir!

[445]

Gönül kuşu ne için kanat çırptıysa tüy döktü; senin gibi gülün arzusuyla yaş döktü.

Derdin gibi bir hediye verdin ya bana, bu sebepten gözlerim şükür niyetine inci döktü.

[446]

Dey ayının güzellikleri bir bahçeye gülmüş de gül ve gülgoncayı utandırmış.

Burhân gibi hür bir yolcuyu, onun yanağının sultanı köle yapmış.

[447]

Siyah zülfün ayın çadırı gibi, gözüm aydın ay gibi yüzünden.

Sevdalı başımı senin şevkinle yoluna ayak yaptım.

[448]

Allah'a şükür, o suret bizim gönlümüzdür, muhabbet sırlarının hazinesi gönlümüzdür.

Gül padişahının ehli beytinin muhabbetiyle emanet yükünü taşıyan gönlümüzdür.

[449]

Bizim şahımız, Hazret-i Şâh-ı Necef'tir[60]; Çünkü o, "Perde kalksa"[61] tahtının sultanıdır.

Adil şahtır; çünkü benim her ânım odur; mavi sedefin bir tanecik incisidir o.

[450]

Gül misali yüzünün bülbülüdür gönlümüz, sünbül gibi zülfünün hayranıdır gönlümüz.

Bu can ü cihan meclisinde şarap gibi dudağının sarhoşudur gönlümüz.

---

[60] Şâh-ı Necef: Hz. Ali.
[61] Burada Hz. Ali'nin, "Gözümdeki perde kalsa da yakînim artmaz." sözüne işaret vardır.

[451]

Dünya ve masivadan başını kaldırmadıkça, sevgilinle bir an oturamazsın.

Hürriyet âleminde ona yol yoktur ay yüzlünün zülfüyle gönlünü bağlamadıkça.

[452]

Şu parlayan gönlüm aynadır, zatın nurlu cemalinin yansıdığı yerdir!

Ey Burhân! Mîkattaki gün için Hz. Musâ gibi *"Bana göster"*[62] de!

[453]

Aşk âleminde onun derdi gibi mahrem yoktur, akan gözyaşı gibi yoldaş ve hemdem yoktur.

Burhân! Bil ki insanlık sırrından gafil olan her insan, eşektir; insan değildir.

[454]

Ey ay yüzlü! Senin aşkın gönlün nurudur, derdin gönlün mutluluk sermayesidir.

Derviş adam, Musâ değildir fakat senin cemalini görmek için gönül Tur'undadır.

[455]

Âlemde senin gibi sevgili yoktur, yazık ki boyunun hurma ağacı henüz meyve vermedi.

Ey âlemi aydınlatan ayım! Her gecem cemalin gibi aydın değil.

[456]

Allah'ın aslanı, Peygamberin kılıcı Ali'dir, ashabın en faziletlisi Ali'dir.

Şâh-ı merdân, Hayber'in fatihi Ali'dir, dinin yiğidi, Kanber'in[63] sahibi Ali'dir.

---

[62] A'râf, 143.

[457]

Gönlümün işi sevgiliye düştü düşeli, onun yankısı her diyara düştü.

Alçak dünya ve onun geçerli akçesi, akan gözyaşı gibi inleyen gözümden düştü.

[458]

İnsanların gönlünde mana derdi yok; mana savaşında bir yiğit yok!

Âlemde suret ehli çok, ben ne yapayım ki mana eri yok!

[459]

Lâle gibi yanışım ve derdim var, güneş gibi sarı yüzüm var!

Karanlık gecede ay yüzünün ayrılığı, figan ile ağlayışım, soğuk âhım var!

[460]

Eyvah! Gönül çalan ayım gitti, yanımdan salınan servi boylum gitti!

Ardından gönlüm gitti, kan saçan iki gözümden gözyaşı selim aktı gitti!

[461]

Can dostumuz sevgilinin derdidir, sırrımızın mahremi bu kalemdir.

Ey gönül! Bizim bu eğlence meclisimiz kadeh ehlindendir, aramızda Cem hiç yoktur.

[462]

Gözümüz sevgiliye düştü düşeli, gönül işimiz onun aşkına düştü!

Düzgün boyunun gölgesi, ey Burhân, âh, başıma ne uygun düştü!

[463]

Sevgilinin ayrılığı ile gönlüm inlemekte, cemalinin hasret ateşi ile yakmakta!

Burhân'ın gözü, onun derdiyle bahar bulutları gibi garip garip ağlamakta!

---

[63] Kanber: Hz. Ali'nin sadık, vefakâr kölesi.

[464]

Musâ Kâzım yedinci imamdır, yedinci adı güzel önderdir.

Sırâtü'l-müstakîm'de Murtazâ, yedinci makamı yüce rehberdir.

[465]

Ey gönül! Surette yüzün görünümü mana güzelidir; o yüzden suret, tamamen gönül süsleyen ayna gibidir.

Sen zan ile, "surette mana yoktur" deme, surette kesinlikle mana vardır.

[466]

On iki imamım ay gibidirler, her biri ışık ve parıltı saçar.

Onlardan ilki, şâh-ı merdândır, Mehdîm ise onların sonuncusudur.

[467]

Feleğin ayı, güneşi benim gözümden daha parlak değildir; melek topraktan yaratılan insandan mertebece daha yüce değildir.

Gönlümde Ebû Turâb'ın muhabbeti var, üzülmem elimde altın olmasa da.

[468]

Yanımda senin gibi bir ay yüzlü var, dudağın gibi cana can katan kadeh var.

Gönlüm gibi parlayan ayna yok, cemalin gibi ayna parlatıcısı var.

[469]

Âlemin mutluluğundan sevgilinin derdi yeğdir; hele nimetlerinden yüz kat yeğdir.

Her ne kadar dünyada iş çoksa da sevgiliye bağlanmak hepsinden yeğdir.

[470]

Başta hep ay yüzlünün zülfünün sevdası, gönülde cemalinin aşkı gibi can yakan ateşi.

Vefakâr, cefakâr Burhân gibi onun dert yolunda bela çeken âşık var.

[471]

Heves düşkünlerinin gönlünde ay yüzlünün cemalinin aşkı yoktur; bu ölmüş kalplilerin canında o ateş yoktur.

Gamlı gecede yanan gönlüm gibi bir kandilim var; halvet ehlinin kandili bela çeken gönülden başkasında yoktur.

[472]

Yakut gibi taş içerisinde yaşamak gerek, Yûsuf gibi daracık bir zindanda yaşamak gerek!

Ateş üzerine İbrahim gibi oturmak gerek, Yûnus gibi balina karnında yaşamak gerek!

[473]

Allah'ın isimlerinin sırlarına mahrem olanın benzeri bu dünyada azdır ya!

Bil ki ilmi olan adam, insandır, bilgisi olmayan insan, nasıl insan olsun?

[474]

Senin sevdandan başka sermayem yok, lâle renli gözyaşından başka ziynetim yok!

Gönülde ayrılığının yanışı var ey ay yüzlüm! Vuslat gecenden başka dileğim yok!

[475]

Surete bağlı kalma başın özgür ise; suretten manaya ne güzel bir geçiş vardır!

Leylâ suretliye Kays gibi bakma, mana Leylâsına bak nazarın varsa!

[476]

Dostum ve yardımcım, beş yâr'dır; her biri şehriyârın mürididir!

Onlar âlemi aydınlatan aylar gibidir, imamlarım on ikidir, dört değil!

[477]

Sevgilimin işi işve ve nazdır; o güzeller içinde hüsnü ile mümtazdır!

Sadberg çiçeği gibi güler yüzlüdür; Burhân'ın gönlü bülbül gibidir!

[478]

Her servi boylunun başka bir işvesi vardır, her birinin dudağında başka bir kadeh vardır!

Şarap meclisinde her ehil kişinin, her aceminin ey gönül, başında başka bir arzu vardır!

[479]

Bizim muhabbetli dostumuz, yaşlı gözümüzdür; gönle üzülen, cana yanıp yakılan yaşlı gözümüzdür!

Ey saki! Minnet etmem şarap ve kadeh için, âşıkların kadehi, şarabı yaş dolu gözüdür!

[480]

Yazık! Ömrüm hep sevdayla geçti, divane gönlüm Leyla'nın ardından gitti!

Yürek eriten figanımı her kulak duydu; âşıklık çığlığım her yana gitti!

[481]

Başımda sadece bir güzelin sevdası, her başta yok böyle bir çile!

Onun derdinden ve gamından başka mahzun gönülde keder yok; sinemdeki bu ateş gibi kor yok!

[482]

Ehil kişi, yiğitçe çeker sevgilinin derdini; sanmayasın ki kolaydır âşığın işi!

Dert ve aşk ilimlerinin hocası cehalet sarayı olan medreseye gelmedi asla!

[483]

Gümüş bedenli güzelin sevdası başımızda; onun dertli yolunda akan gözyaşımız rehberimiz!

Can yakan cemalinin mumunun kelebeği, yalazalı ateş dolu gönlümüzdür!

[484]

Her dostun gönlünü yaralamak kötüdür; dostun düşmanıyla sözleşmek kötüdür!

Peri yüzlü sevgiliyle oturmak hoştur, ama yabancıyla oturmak kötüdür!

[485]

Kibrine rağmen sevgiliye bağlan; cümle âlem onun aşkıyla el çırpar!

Gözyaşı ve âh gibi hizmetçim varsa da Burhân gibi onun dert köşesinde hoşça oturdum!

[486]

Dervişin muhabbet denizidir gönül; gönlün kazancı, dervişin zenginliğidir.

Her yoksula sen derviş deme, âlemin şahı dervişin dilencisidir.

[487]

Senin gibi konuşan bir güneş yok, kırmızı dudağının emsali Mesih yok!

Ay ışığı âlemi süsler, fakat senin cemalin gibi gönül süsleyen yok!

[488]

Kardeşlerimin cefası, sıkıntısı üzüntü artırır; zamanın sıkıntıları gibi takat bırakmaz!

Yûsuf gibi derde esir oldum, şimdi sultanlık sırası bizde!

[489]

Sevgiliden yüz çevirmek hoş değil, senin derdinden gafil oturmak güzel değil!

Bu arsada hoş canla ey gönül, ona kavuşmamak hoş kazanç değil!

[490]

Babam âlemin yegane hazinesidir, sen zannetme ki asrında onun gibisi vardır.

Kendi feyzi ve nuruyla tenhadır; seyri kamer gibi ay aydır.

[491]

Sevgilinin kulu kölesi olanın, dili Zülfikar[64] gibi keskindir.

İslâm'ın gücü kuvveti ey Burhân! İlahî hükümden dolayı ebedîdir.

[492]

Burhân bir sevgiliye gönül vermiş; yüzünün seyrine gözünü açmış.

Yüzü gönlüme aydınlık saçmış; sanki senin toprağına güneşin ışığı düşmüş.

[493]

Senin dertlerinle mutlu olan çilekeş Burhân, senin aşk kemendinin esaretinde özgürdür.

Bu âlemde benim olan yalnızca senin muhabbetin; biliyorum, her şey hiçtir ve rüzgar gibidir.

[64] Zülfikar: Hz. Ali'nin iki başlı kılıcı.

[494]

O gün sen gittin, ardından gönlüm de gitti; yaş dolu gözümden çokça yaş aktı!

Haberci senden bana ne de güzel muhabbet mektubu getirdi, vücuduma yeni bir can geldi, dert canım gitti!

[495]

Bu aşk ülkesi her hamın yurdu değil, pişmiş yiyenler ile bir odada da oturulmaz, hamama da gidilmez!

Aşk memleketinde Allah'ın has kulları vardır, sıradan kişiler, kibirliler ve kendini düşünenler yoktur!

[496]

Bil ki rubaide Evhadüddin'in dengi yoktur, onun gibi, Hayyam'ın da eşi benzeri yoktur!

Evhad'in her mısraı âriflerin sır bahçesidir; Hayyam'ın her mısraı sarhoşların meyhanesidir!

[497]

Kuşkusuz Evhaduddin rubainin hakkını vermiştir; Ömer Hayyam da onun gibi üstattır!

Evhad'in dört mısraı mesire bahçesidir, Hayyam'ı yorumlamak, neşe veren şarap gibidir!

[498]

Yazık ki sevgili gözümün önünde değil, servi boylunun gölgesi de başımda değil!

Cemalinin ayrılığından kuru tenim ve yaşlı gözüm var, onun hatrı, hayali var, ama gözümde değil!

[499]

Yazık ki sevgili gözümün önünde değil, gümüş tenli servi boylum yanımda değil!

Kederli gönlümde, yarin derdi var; başkasının derdi değil!

[500]

Ya Rabbi! Senin kapın her yaşlının, her gencin sığınağıdır, yolunun toprağı gönül gözünün ve ruhun sürmesidir.

Merhametinden o sırrı bize ihsan et, çünkü o cevher sıfatlı, halkın gözünden gizlidir.

[501]

Zülfünün hikâyesi dillere düştü düşeli, yüzündeki ben yanağına yasemin gibi düşmüş.

Yanağının gülü göğsümde açmış, servi boyunun gölgesi üzerime düşmüş.

[502]

Ey sevgili! Senin gamın dostumdur, dertdaşımdır; derdin hasta gönlümün şifasıdır.

Aya benzeyen cemalin olmadan karanlık gecemde, mumum kıvılcım saçan ağlamaklı feryadımdır.

[503]

Ey dost! Beni rezil rüsva etti derdin, iki gözümü kan ırmağına çevirdi derdin

Şu gurbet diyarında avare gönlümü, birden sabırsız ve kararsız kıldı derdin

[504]

Burhân gönlünü bir sevgiliye vermiş, gözünü onun yüzünü seyre açmış.

Üzerime ışık salan bir yüz, senin toprağına sanki güneş parıltısı gibi düşmüş.

[505]

Ezelden beri velayet şahına yalvarıyorum, hem velayet yolunun yolcusu oldum!

Ali sevgisiyle Burhân gibi gönlüm diri, benim ruh âlemimdedir o velayet mâhı!

[506]

Canımız sevgilinin yanından geldi, bu keder evine ağlayarak geldi!

Figan eden bülbül gibi gelmişse de onun izinden gonca gül gibi gider!

[507]

Ey sevgili! Senin vuslatının şevki gönlümden gitmedi, hatrın, hayalin de gözümden gitmedi

Bir ömürdür aşkının yoluna ayak basıyorum, iki siyah zülfünün ve beninin sevdası gitmedi

[508]

Şüphesiz bütün canlılarda ruh vardır, hepsinin tabii vazifeleri aynıdır!

Her kim bunun araz ve cevherini anlarsa, bununla anlaşılır ki o, insandır!

[509]

Sevgilinin derdiyle âlemde mutlu olan azdır, canını verecek itaatkâr âşık azdır.

Dünyada heva heves düşkünleri çoktur ancak özgür bir kul azdır.

[510]

Dostun yurdundan geldik biz buraya, dosttan yana gidiyoruz ey gönül, üzülme!

Ey saba! Bizim gibi bir can atana dostun siyah saçının hoş kokusunu getir!

[511]

Soğuk âhıma senin derdindir sebep, gece dolaşan ay gibi yüzündür sebep!

Gönlün binlerce feryatla inlemesine, senin gül misali cemalindir sebep!

[512]

Ey gönül! Bedi bir söz istiyorsan benden, sözü, sevgilinin kırmızı dudağından dinle!

Dedi: "Sözüm mü daha iyidir, ayın ışığı mı?" Dedim: "Işıktan daha iyidir söz."

[513]

İnlememe derdin sebeptir, gece dolaşan ay yüzün sebeptir!

Benim gibi âşık bülbülün feryadına figanına, senin kırmızı gül misali gülen yüzün sebeptir!

[514]

Sevgili ve onun cemali aşkıma sebeptir, hem al yanağının ateşi sebeptir!

Senin mihrabın bir köşesine oturmana Ey Burhân, onun hilal gibi güzel kaşları sebeptir!

[515]

Sevgilinin rıza göstermediği her iş abestir, onu hayal etmeyen bütün düşünceler abestir!

Ey oğul! Gönül güzelinin aşığı ol, çarşı pazar güzellerinin aşkı abestir!

[516]

Burhân'ın mutluluğuna sevgilinin derdidir sebep, onun sarhoşluğuna sevgilinin dudağıdır sebep!

Zifiri karanlık gecemin aydınlığına şu kıvılcım saçan âhımın ateşidir sebep!

[517]

Ey hoca! Alet ilminden söz ediyosun, fen bilimlerinden de bahsediyorsun adet üzere!

Yüzlerce yazıklar olsun, vahdet ilminden hiç bahsetmedin ömründe!

[518]

Ey sevgili! Sen yarama ilaç eylesen yaraşır, senin dudağının tadı yarama ilaç olur!

Senin aşkının derdinden gönül ateşim yanmakta, gel iki kırmızı hünnabından ilaç yap!

[519]

Biz, senin gibi güzellik sultanına muhtacız; bizim gibi yüz binlerce dilenci muhtaç!

Bir nazar eyle biz yolunun toprağına, bilirsin toprak kimyaya muhtaç!

[520]

Burhân! Faydasız iş boştur, faydasızların işi perişanlıktır!

O riyakâr zahid gibi sürekli kuru tespihin üzerine kıvrılma!

[521]

Feleğin elindesin, acı çeken gönlü incitme, onun cevrini cefasını çek, ama sakın incitme!

Eğer sevgili sana ihsanda bulunursa yok deme! Sana küserse de sen başkalarını incitme!

[522]

O riyâkar şeyhin başında taç var, Hallac’ın iki ayağı altında sayısız taç var.

Ey efendi! Dört dörtlük adamın alâmeti, gönlünü bela okuna hedef yapmış olmaktır.

[523]

Onun dudağı İsa'nın nefesi gibi cana can katar, cemali Meryem'in İsa'sı gibi bir gonca güldür!

Güneşlenen beni vardır onun, âh ne güzel! Mesih'in kutlu gönlü gibi komşusu vardır onun!

[524]

Sevgilinin feyiz ve ihsanlarla dolu kırmızı dudağı, bahar gibi gönüllere taze can bağışlar!

Tıpkı gonca gül gibi kapımdan girdi gireli zavallı gönlüm Nasuh tövbesi gibi kırıldı!

[525]

Âlemde kimse Hz. Nuh gibi bir tufan görmemiştir; herkes boğuldu ve Nuh gibi bir padişah kurtuldu!

Gözbebeklerim, dert tufanı şu benim gamlı gözlerimin ortasına Nuh gibi düşmüş!

[526]

Senden dinlerim Mesih'in sözünü, sende görürüm Mesih'in yolunu ve yordamını!

Her an mucizelerden dem vurur, onun kırmızı dudağı Mesih'in işini yapar!

[527]

Sevglimin sözü tatlıdır, fasihtir, Mesih'in cana can katan, gönlü hoş eden konuşması gibi.

Dedi: "Bu dostluğun nişanesidir; sen, tespih yerine saçımı avucuna al!

[528]

Ey sevgili! Senin hayalinle sabaha kadar uyumadım, senin hatıranla uyanıktım sabaha kadar!

Parlak ay gibi yüzünün ayrılığından, karanlık gecede ağlayıp sızladım sabaha kadar!

[529]

Belh'in gülünden, baharından ayrılığına ağlar, Rum diyarında benim gönlüm gibi Belh'in bülbülü!

Ateş saçan âhıyla yuvasını yakmış, Burhân gibi ayrılmış Belh'in çimeninden!

[530]

Senin sarayının kemeri feleğin Zuhal yıldızından üstündür, cemalin ise feleğin parlayan ayından parlaktır!

Aşk âleminde koşar gönlüm, gece gündüz Türklerin muradınca döner şu felek!

[531]

Feleğin ayı ve güneşi gibi parlaktır gönlüm, feleğin yıldızı gibi görünür gözyaşım!

Bir güzelin aşkından feleğin kuyumcusu gibi acımla, kederimle, soluk benzimle döner dururum!

[532]

Belh bahçesinde senin cemalin gibi gül yok, gönlüm gibi Belh'in güzel öten dudağı var!

Güzeller şahısın! Binlercesi kapında, Belh'in Burhân'ı gibi himetçin var senin!

[533]

Âşığın elinde her an kadeh vardır, ey şeyh! Sevgilinin aşk şarabından sarhoştur, ey şeyh!

Ölen Feyzî, hür bir rinttir, tespih ve seccadede nasıl olur, ey şeyh!

[534]

Ey şeyh, sen dert ehlinin hâlini nerden bileceksin! Ceviz değil ki bu, dişinle kırasın!

Görünüşte ayak tabanındaki toprak gibidirler ama onlar pek yücedir, ey şeyh!

[535]

Sen daima dünya ile meşgulsün, ey şeyh! Gönlünü şan ve şöhrete bağlamışsın, ey şeyh!

Sürekli kurallara bağlısın hep, sen kalp huzurunun zevkini bilmezsin, ey şeyh!

[536]

Mana erinin sinesinde maden vardır, biricik yakut gibi sözü vardır.

Feyiz ve parıltı dolu gönlü ve gözünün gökyüzü gibi güneşi ve ayı vardır.

[537]

Benim gibi gönlü hastanın kulağı senin sözünü ister, yaşlı gözüm senin gönül bezeyen yüzünü ister.

Gönlüm senin sokağında oturmak ister, yoluna ayak basmadan fikrini ister.

[538]

O sevgili, harap gönülden başkasını almaz, ağlayan ve yaşla dolu gözden başkasını almaz!

Mutluluk, huzur, yemeyi içmeyi ve uyumayı almaz, bir güzelin, nazlının aşk ateşinden başkasını almaz!

[539]

Güneşim bana bir güzel nazar etti, servi boyunun gölgesini başıma saldı!

Bir gece o gümüş tenli ay, yüz parça olmuş gönlüme muhabbetini saldı!

[540]

Perişan hâlim görülürse, feryat ve figanım duyulursa,

Gönül haremim sevgilinin yeri oldu, canan oraya din yolundan gelir.

[541]

Âlemde ne can kalır ne beden, ne yeni sevgili kalır ne eski!

Benden söz ehline iki büyük yıldız[65] gibi parlayan şiirim hatıra kalır!

[542]

Sevgililerin yazısı "Reyhan hattı" gibidir, bizim gibi gariplerin can gıdasıdır!

Açtık, gül gibi tomurcuklandık; muhabbet ve vefa sözü bundan belirdi!

[543]

Gönlümden parlak ateş çıkıyor, ıslak gözümden yaş damlıyor!

Hayır, hayır! Yanlış söyledim, teşrifiniz için saçmak üzere gözümden saf inci çıkıyor!

[544]

İmamlarımız on iki padişahtır, on iki ay gibi ışık saçarlar.

Zahirde şan ve şöhretleri olsa da batında hepsi, bir ay gibi, bir nurdur.

[65] Büyük Köpek ve Küçük Köpek yıldızları.

[545]

Sevgili bize birkaç muhabbet mektubu göndermiş, onu birkaç defa başımıza ve gözümüze koyduk!

Bizim uğurlu ulağımız, bir süredir derdimizi paylaşmaktan ötürü yoksa birkaç kez hastaya can gıdası mı getirmiştir?

[546]

Bu dünyada feleğin annesi, yüz bin sanatlı gönül gibisini doğurmaz!

Burhân da âşık gönlü gibi aşkın divanelik ilimlerinde üstattır!

[547]

Bir sevgilinin aşkını barındıran şu âşık gönlüm, her sabah akşam feryat ve figan etmekte!

Keder yurdunda, gurbet diyarında Burhân'ın, sevgilinin derdi gibi bir dertdaşı var!

[548]

Âlemde kimse senin gibi bir sevgili görmedi, benim gibi divane âşığı kimse görmedi!

Cem meclisinde senin cemalin gibi mumu kimse bulmadı, mahzun gönül gibi pervaneyi kimse görmedi!

[549]

Ne güzel! Bak, ayım geliyor, günahkâr gönle sevinçle giriyor!

Herkes Burhân gibi nasıl çeker dert yükü! Herkesin elinden gelmez aşk işi!

[550]

Eyvahlar olsun! Lale renkli yüzün damgası yürekte kaldı, ayna gibi gönülde aşk kaldı, divanelik kaldı!

Burhân hiçbir zaman perde dışında söz söylemedi, bu sebepten sevgilisinin kederinin sırrı gönülde kaldı!

[551]

Âvare gönül bir ömür çölde dolaştı, divane Kays gibi, Leyla'nın ardında dolaştı!

Garip ve kederden doğma Burhân gibisi, aşk ve sevda yolunda yiğitçe dolaştı!

[552]

Kusurlu gönlüm kâmil insan arar, kemâl güneşini karşısında arar!

Talep yoluna düştü Burhân, bir ömürdür kemalât için vesileler arar!

[553]

Senin cemalin gibi zamanın güneşini kim görmüştür? Senin güzelliğin gibi gülbahçesini, baharları kim görmüştür?

Âlemin gözü uçsuz bucaksız çokça deniz görmüştür, benim gözyaşı selim gibi tufan vaktini kim görmüştür?

[554]

Senin yüzün benzeri âlem güneşini kim görmüştür? Senin gibi kutlu baharı kim görmüştür?

Zaman pek çok şey görmüştür, fakat Burhân'ın gözü gibi dert denizi kim görmüştür?

[555]

Sevgilinin tıpkı yanağı gibi bağı baharı olduğu için, Burhân gibi şarkıcı bir bülbülü var!

Güneş huylu ayımın güzellik ve cemal âleminin tıpkı saçı ve yüzü gibi gecesi gündüzü var!

[556]

Yazık ki ne yazık uzun zamandır sevgilim gelmedi; bahar geldi, o gül yanaklım gelmedi!

Bahar bulutu ağlayarak geldi ancak ne fayda, gülen yanaktaki gül misali sevgilim gelmedi!

[557]

Sevgilinin yakışını mahzun âşık bilir, kedersiz olan onun derdini, kederini nasıl bilir?

Akıllı kişi onun aşkının sırrını bilmez; Leyla'nın sırrını Mecnun'un gönlü bilir!

[558]

Ey cemali dün dece bu mahfilin mumu olan sen! Bir kelebek gördüm ismi gönüldü!

Bir kimse senin vuslatına yol buldu, o da su ve çamurun kirinden arınmıştı!

[559]

Yazık! Bir zamanlar sevgilinin meclisindeydi, al dudağı şeker saçardı, yüzü güleçti!

Bugün gönül zindanımda bir sultan var, o da Ken'an Yûsuf'unun sarayının önününde!

[560]

Âlem çok kâmil insan gördü, ancak sır bilen Süleymân gibisini az gördü!

Gönlünde Hz. Muhammed'in evlatlarının muhabbetini buldu, başında İbrahim b. Edhem'im tacını gördü!

[561]

Leyla'nın sevgilim olduğu o günden beri, Mecnun gibi dert çölü de benim gül bahçem oldu!

O ay yüzlünün yakışı ve ayrılığından karanlık gecede, kandilim ateş saçan âhım oldu!

[562]

Gönlüm, gece dolaşan bir ayın ardında dolaşır; zannetme ki usulsüz erkansız dolaşır!

Burhân doğru yola düşmüştür de bir ömür çoğunlukla bir güzelin peşinde dolanır!

[563]

Ey Burhân'ın iki gözünün nuru olanlar! Sizler üç incisiniz[66]; âlemin hediyesi ile birlikte, beş serversiniz.[67]

Altı kapılı hânede yedi ışığın sultanı[68] gibisiniz, ömür ağacından ve ebedî saadetten nasiplenmişsiniz.

[564]

Senin derdinin zorluğunu bir âzade hiç bilir mi? Senin belâ zincirinde can veren bilir!

Vatanın ve eski dostların kıymetini hüzün ülkesine ve gurbete düşmüş bilir!

---

[66] Üç inci (se govher): Üç evlat.
[67] Beş server (penç server): Ehl-i beyt (nüsha, s. 94)
[68] Yedi ışığın sultanı (sultân-ı heft nûr): cihanı aydınlatan güneş (nüsha, s. 94).

[565]

Gönül bir kuyada inleyen Yûsuf gibi, her an kara bahtından inler!

Sabah akşam bülbüle nispet kafesimde ilâhî kuş inler!

[566]

Hak'tan korkmayandan, ehl-i beyt ağlanırken gülenden şikâyetçiyim.

Hz. Peygamber'i ve onun ailesini incitmeyen o sahabeye medh u sena eylerim.

[567]

Aman ha! Halefler, namertlerden kötüdürler, hepsi bilgisiz ve akılsızıdır

Hepsi âlimin katilidirler ve cahilden yanadırlar; insan suretlidirler ama canavar ve yırtıcıdırlar

[568]

Ey kırmızı dudağı sarap renkli olan, ey güneşin kızı gibi parlayan!

Ay gibi beyaz yüzün ne güzel senin! Siyah zülfün gibi güzel bir örtüsü var!

[569]

O perinin gece renkli zülfü var, gönül çeken ay gibi cemali var!

Burhân seher kadehini ne yapsın? Onun dudağı gibi mücevherden kadehi var!

[570]

Benim ağlamama gülüyor gül yüzlüm; mum gibi gülmekten ne zaman ağzını kapatacak?

Benim gibi bülbül sesli aşığa değil de, gonca gül gibi bir çer çöpe bağlı!

[571]

Gönül kuşum senin avcı nergis gözlerinden inler, iki zülfünün tuzağından ve senin zulmünden ağlar!

Burhân senin ince belinin gam yükünü çeker, şimşir boylu servi gibi boyunun derdinden inler!

[572]

Gül bahçesine bak! O salınarak yürüyen servi boylu geldi; gül gibi gülerek güler yüzle geldi!

Sabah rüzgârı, o ay yüzlüye hoş geldin demek için Burhân gibi yüz heyecan ve aceleyle geldi!

[573]

Ne Nemrut'tur şu alçak felek! Aşığa musibet ve bela hep ondan gelir!

Nerede bir gönül ehli bulsa, Halilullah[69] gibi ateşe atar!

[574]

Hâce Mirzâ[70] kâmil bir pîr idi, toplulukların mürşidi ve efendisi idi!

Kardeşimin de onun gibi bir kıblegâhı var idi; zamanın ârifi ve güzel suretliydi!

[575]

Kemâleddin Yahya[71] baş tacı idi, gönlün kıvancı, gözün nuru idi!

Onun gibi çocuğu feleğin anası az doğurdu, kâmil velî ve nazar sahibi idi!

---

[69] Halilullah: Hz. İbrahim.

[70] Hâce Mirzâ: Hazret-i şairin pîr-i büzürglerinin büyük biraderidir. Derîn (1368) târih vefât kerde est der Kundûz [1368 tarihinde Kundûz'da vefat etmiştir.]. Kundûz şehrinin Hankâh-ı Çâl karyesinde medfûndur. (nüsha s. 96)

[71] Kemaleddin Yahya: İsmi adedi olan 29 yaşında Heybeliada'da vefat etmiştir. Eyüp nişânesinde hankâh-ı Murâdiyye'de medfûndur. (nüsha s. 96)

[576]

Gül Muhammed çok güzel işler yaptı, Haydar'ın nesline de hizmet etti!

En büyük evlat, Sofi'nin rahmetidir, güzel bahtlıdır, çünkü hacc-ı ekber yapmıştır!

[577]

Servi boylum, lâle yüzlüm girdi kapımdan; mutlu ve gülen gül gibi yanıma geldi!

Ne hoş! Lutfedip o güneş gibi ayım, gönlümü ve feryadımı teskin için geldi!

[578]

Adaletten ve doğruluktan daha iyi bir düzen kurucu yoktur; öğrenilmiş akıl gibi tertip ve düzenleyici vardır!

Ey Müslümanlar! Âlemde birlikten daha büyük güç yoktur!

[579]

Yüce kimseler gönül nurunu parlattılar, din ilmini Ali'den öğrendiler.

Cihad yolunda can ve baş verdiler, dünya malını dine sattılar.

[580]

O güneş bana bir nazar attı, servi boyunun gölgesini başıma saldı!

Bir gece, onun gibi gümüş tenli bir ay, muhabbetini inleyen gönlüme attı!

[581]

Dostum, beş âl-i abâdır[72], hepsi dinin ve iki âlemin sultanıdır.

Önderim on iki imamdır, çünkü onların on iki ay kalpleri temizdir.

[72] Âl-i abâ: Hz. Muhammed, Hz. Ali, Hz. Fâtıma, Hz. Hüseyin, Hz. Hasan.

[582]

Âhımın ateşiyle kanım alevlendi, çünkü ateş gibi gönlüm parladı!

Lâle yüzlü sevgilinin derdinden, yakışından, yüreğimin damgası güneş gibi alev saçtı!

[583]

Senin gibi güneşi sanki kimse görmedi, Ey Mesih! kırmızı dudağın gibisini kimse görmedi!

Herkes geceyi bezeyen ayı görmüştür, ancak yüzün gibi gönül süsleyen ayı kimse görmedi!

[584]

Gönlü dertle dolu olmayandan, yüzü solgun, soğuk âhı olmayandan,

Erlik nişanı arama, gerçekten o namerttir, adam değildir!

[585]

Hocanın terbiye eden gayret ve tokatı gibi her liyakatsize kim yetenek verdi?

Ey gönül! Doğruluk içindeki tabiat ve terbiye olmuş nefis, Allah vergisidir, Allah vergisidir, Allah vergisidir!

[586]

Ey şimdi mutsuz olan Buhara halkı! Ne yüzden diri diri gömüldünüz?

Kulun kulu olmak çok ayıptır, hepiniz hür, hepiniz özgürsünüz!

[587]

Ey Fars ehli, gönlümüz gibi uçun, himmet kanadını açın yukarılara uçun!

Bütün Batı âlemi gelişmişliğin zirvesinde bugün, siz de yerden Süreyya yıldızına kadar uçun!

[588]

Derdinden gücüm dermanım kalmadı; berrak gönlümde sabır, takat kalmadı!

Sana yanmaktan gecem karardı, nasıl edeyim? Gözümün kandilinde yağ kalmadı!

[589]

Gönül, siyah zülfünün derdini çekiyor, ay gibi yüzünün hasretini çekiyor!

Gece gündüz senin yadınla inleyen Burhân, yolunda yangın çıkaran âh çekiyor!

[590]

Ey Fars ehli! Kalkınma yönünde yolculuk edin, fazilet ve olgunluğu kendinize rehber edinin!

İran'ı baştan başa nizam ve adaletle Avrupa ülkelerinden daha mamur kılın!

[591]

Güneş ve ay gibi beyaz bir yüzün var, söğüt kokulu zülfün gibi siyah nur yok!

Benim gibi Lebid'in[73] yakıcı iki yıldız gibi şiiri, Zühre'yi raksa getirse yakışır!

[592]

Dün gece öğrenilmiş akla sordum: "Bütün güçler daha güçlü olanı nedir?"

O gönlü nurlu pir şöyle cevap verdi: "Birliktir, birliktir, birliktir"

[593]

Burhân'ın babasının çok nişanı vardır; nurlu ve gülen yüzü vardır!

Süleymân gibi şan ve şöhreti vardır, saadeti ve ebedî makamı vardır!

[73] Lebîd: Arap şairi.

[594]

Birkaç kibirli fakirlik abası giymiş, bu bir kaç kendini bilmez seçkin kisvesine bürünmüş!

Hüzün meclisinde birkaç kadeh vurmadan kendinde olmayışlık ve sarhoşlar âleminden söz ederler!

[595]

Surette insan biraz nimet bulup adi felekten biraz nemalanınca,

Allah'tan utanmayan bu birkaç kendini bilmez, kendilerini kâmillerin kıyafetiyle süslerler!

[596]

Çile ehli erenlerin âhları vardır, senin vuslat haremine yolları vardır

Bütün medrese ve dergâh bağından kurtulmuşlardır, çünkü senin aşkın gibi dayanakları vardır

[597]

O sevgili bize gönül okşayan cemalini versin, hoş kokulu zülfünün sevdasını versin!

Kendisine yanıklara mum gibi, vuslat hareminin köşesinde yer versin!

[598]

Yol ereni isen gamdan başkasını beğenme, sevgilinin gönül aydınlatan aşkından başkasını beğenme!

Sarhoşluk meclisinde aydınlanmak istiyorsan, sadece onun kadehini beğen Cem'i beğenme!

[599]

Gönlüm sana vuslatı senin gibi söz verenden arzular, özelilikle gül mevsiminde, uygun vakitte arzular!

Senin şeker saçan kırmızı dudağından öpmek istiyorum, kadehi güzelin elinden talep eden sarhoş gibi!

[600]

Senin aşkının sırrı dile gelmez, gizli hazinedir ifade edilmez!

Senin gibi sevgilinin vuslat mücevheri, onun bunun eline hiç geçmez!

[601]

Sevgilinin sırrı kaleme gelmez, meclisinin kadehi Cem'in eline geçmez

İnce sözlü Belh'in Burhân'ı gibi, o sevgilinin vasfının üstesinden gelemez

[602]

Dünya ehli para peşinden gider, ahiret ehli Hakk'ın dergâhına kadar gider!

Dünyalık mal mülk kalır burada, dinden kazanılan oraya kadar gider!

[603]

Gül onun aşkının nağmesini neyden dinler, sürekli semada ard arda dinler!

Burhân! Sema vaktinde can kulağım, neyden onun bütün dert sırlarını dinler!

[604]

Sevgilinin aşkına mahrem olan nasıl dünya derdinin zebunu olur?

Bir gönül, bir lâle yüzlü ile beraber olursa, ateşin başında da olsa mutlu olur!

[605]

Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin, Resûlullah'ın iki gözüdür, Haydar-ı Kerrâr'ın ve Fâtıma'nın gönüllerinin serveridirler.

Muhabbet ve vefa âleminin şahıdırlar, çünkü vuslat yolunun kumandanlarıdırlar.

[606]

Muradının hep hasıl olacağı şeyi yap ki iyi huyun kötüsüyle değişsin!

Ruhunun kâmil olacağı işi yap ki, ten mülkünde âdil sultanın olsun!

[607]

Sevgilinin dert ve gamını çek, işe yarar; ondan gönle sayısız mutluluk gelir!

Eğer bu gönül kapısını açarsan, sevgili, gül gibi sevinçle ve gülerek gelir!

[608]

Başında sevgilinin hayali olan adamın muhakkak nurlu kalbi ve gözü vardır.

Onun derdi İsâ nefeslilerin gönlüdür, zannetme o her eşekte vardır.

[609]

Ateş gibi suyu her insan içmez, Meryem'in suyunu[74] İsâ nefesli rint içer!

İnsan, sevgilinin derdiyle gönlünü mutlu kılandır, âlemin gamını çeken, insan değildir!

[610]

Bir gece sevgili, parlak yüzüyle geldi, ayın on dördü gibi kapıdan girdi!

Gonca gül gibi, yaşla dolu gözün yolundan ateş kanatlı tavus gibi[75] gibi geldi!

[74] Meryem'in suyu: Aşk şarabı.
[75] Ateş kanatlı tavus: Âlemi aydınlatan güneş.

[611]

Onun güzel yüzünün gonca gülü var, gönlüm gibi ağlayan bülbülü var!

Senin ayrılığından Burhân'ın yanan gönlünde lâle gibi damgası var!

[612]

Senin cemalinin güzel bir gülü var, gönlüm gibi bir bülbülü var!

Ey Burhân! Hele aşk meydanının tabiatım gibi bir düldülü var!

[613]

Burhân aşk ve sevda yolunda koşar, kıvılcım çıkaran âhıyla sahrada koşar!

Bir ömürdür Mecnun gibi çölde gezer, gönlü gibi Leyla'nın ardından koşar!

[614]

Senin sokağına Belh'in Burhân'ı gibi şair geldi, kırmızı gülünün arzusuyla onun gibi bülbül geldi!

Senin genel lutfuna güvenerek murad almak üzere, senin güzide halvetine benim gibi garip geldi, ne güzel!

[615]

Ey gönül bütün mahlûkat nereden meydana geldi? Kesinlikle biliyorum Allah'tan meydana geldi!

Hak zatının güneş gibi zerreleri bizleriz; bizim varlığımız onun varlığından meydana geldi!

[616]

Feleğin gözü bir uluyu az gördü, Süleymân gibi nurlusunu az gördü!

Âlemde çok şair gördü, Burhân gibi en şairini az gördü!

[617]

Ey sevgili! Sevdan başımdan gitmiyor, cemalinin aşkı âşık gönülden gitmiyor!

Derdinden gözden yaş gidiyor ancak, gamının ateşi sineden hiç gitmiyor!

[618]

Zülfünün altındaki yüzü parlayınca, sen sanırsın, ay siyah buluta girdi!

Onun iki zülfü yüzüne başka güzellik verdi, hâle gibi ayın etrafına süs oldu!

[619]

Âlem, Süleymân gibi Hak erini az görmüştür, âlem onun gibi Burhân sahibini az görmüştür.

Nebî'nin muhabbetiyle dünyanın etrafını döndü; âlem, onun gibi Selmân'ın[76] ikincisini az görmüştür.

[620]

Asırlardır Veysel Karanî gibisi gelmedi, benim müşfik babam Süleymân gibisi gelmedi!

Zamanın o eşsiz ârifi gibisi gelmedi, bunun gibi güzel ahlak sahibi kimse gelmedi!

[621]

Sevgilim, feryadımı duyup gelir, hâl-i pürmelâlimi duyup gelir!

Cananın makamı oldu gönül haremim, oraya yoldan görüp gelir!

[622]

Sevgilinin kırmızı gül gibi güzel yüzü var; ağzında gonca gibi tebassüm var.

Zülf yılanı onun hurma ağacı boyuna dolanmış, onun kıl gibi nazik ve ince beli var.

---

[76] Selmân (Selmân-ı Fârsî): Hz. Peygamber'in, "Selmân bizdendir, ehl-i beytimizdendir." buyurduğu Fars asıllı sahabedir.

[623]

Feleğin dönüşü, bizim âlemimize nasıl sığar? Onun güzide halvetine melek nasıl sığar?

Ey Burhân! Temiz gönlümüzün haremine, bu köpek gibi pis nefis nasıl sığar?

[624]

Şâh-ı merdân elimden tutunca, onun nefesinin feyziyle konuşmak kolay oldu!

Kul Burhân, Ehl-i Beyt'in muhabbetiyle Osmanlı'nın bu toprağının süsü oldu!

[625]

Ali Nakî âleme güneş gibi ışık verdi, böylece Ahmed'in temiz soyuna canlılık verdi!

Hz. Ali'nin on dördüncü imamı odur; çünkü babası Muhammed Takî gibi ilim öğretti!

[626]

İmamlarımız on iki şahtır, on ikisi ay gibi nur saçarlar.

Hepsi dinin emiri ve reisidir, hepsi insanların ve ruhların sığınağıdır.

[627]

Adaletli padişah muradına erer, mülkü bayındır ve devamlı olur.

Bir millet adalet üzere olursa, mecusi de olsa iyilikle anılır.

[628]

Hz. Mahmud'un[77] devlet güneşinin gölsesinde saadetli geçmiş gibi bir geleceğimiz var.

Bir ömürdür garip ve âşık Burhân gibi vadedilen Mehdî'yi bekliyoruz.

[77] Hazret-i Mahmud: Dönemin Osmanlı sultanı.

[629]

Servi boylumun salınarak yürüyüşü var, kıvrım kıvrım, büklüm büklüm zülfü var.

Mübtelâ Burhân'ın gönlü bir ömürdür, derdi gibi dost ve mahremi var.

[630]

Ey kötü kimse! Düşmanın dostu oldun, düşmanın düşmanı asil soylu olur.

Hem Ebû'l-Hasan'ın muhabbetinden söz ediyorsun hem onun düşmanına insaf ediyorsun.

[631]

Bu aşk saadeti her dilencide olmaz, bu fakr âlemi de her padişahta olmaz.

On günlük dünyanın nimetlerinin isteği ve hevesi, doğruluk yolunun erlerinde olmaz.

[632]

Gönül alan sevgili gönlümüzü götürdü, salınan servi gibi boyuyla götürdü.

Beni Burhân'ın dergâhından sahraya, lâle gibi evlatların yüzlerinin hayali götürdü.

[633]

Yüzünün beyaz güneş gibi gölgesi var, amber kokulu zülfün gibi ziyneti var!

Gönlüm aşk pazarının tüccarıdır, senin sevdan gibi hoş sermayesi var!

[634]

Adalet âleminin sultanı Hüseyin'dir; din mülkünü baştan başa mamur etmiştir!

Kâfirin zulüm kılıcıyla öldürüldü; ancak, bununla dedesine yeni bir can vermiştir!

[635]

Gözüm senin al yüzünü gördü göreli, gönlüm ay gibi güneşin karşısına geçti!

Ben Burhân gibi kuru dudak isterim; ebedî hayat nur bağışlayan pınardandır!

[636]

Bir ömürdür gönlüm o ayın peşinden koşar, onun derdinden her karanlık gece çokça âh çeker!

Dünyanın bağından kurtuldu Burhân ancak, onun siyah zülfünün tuzağından kurtulamadı!

[637]

Ey oğul! Mutluluğu dertte ara; sen aşk ve âşıklıktan başkasını beğenme!

Burhân gibi özgür olmak istiyorsan, gönlünü sevgilinin zülfüne bağla!

[638]

Ey evlatlarım! Yıldız gibi aşikârsınız, Ebû'l-Hasan'ın soy denizinin incilerisiniz!

Benim iki gözümün ve canımın nurusunuz, üç beden[78] olsanız bile aslında tek vücutsunuz!

[639]

Evlâtlarım parlak yıldız gibidirler, babalarının canı ve göz nurudurlar!

Işıldayan üç mücevher gibidirler, kendi kadir kıymetlerini bilirler!

[640]

Ey evlatlarım! Sizler Hüseynî'siniz, babanızın canı ve gözlerin nurusunuz!

Işıldayan üç mücevher gibisiniz, kendi kadir kıymetinizi bilirsiniz!

[78] Şairin üç oğlunun ismi şöyledir: Muhammed Musâ, Süleymân Celâleddin, Ahmed İsâ.

[641]

Bütün dünya ehli uykudadır; aşkın hoş kokusunu nasıl alırlar?

Ey Efendi! Ömrünle, malınla gururlanma, hepsi sudaki nakış gibidirler!

[642]

Başında sevgilinin hayali olan adamın, elbette nurlu kalbi ve gözü vardır!

Onun derdi İsâ nefeslilerin kalbindedir, zannetme ki o her eşekte vardır!

[643]

Samed olan Allah'ın yakınlık dergâhına varmak istiyorsan ey oğul, baban gibi Ali'nin yolundan git!

Baban gibi kendi müşkilinin halli için sabah akşam sıdk ile "Yâ Ali meded!" de!

[644]

Senin gibi sevgilinin cemalinin derdi gönülden gitmez, zülfünün sevdası baştan gitmez!

Vefalı Burhân'ın, senin gibi latif kokulunun kapısının toprağından başka yere gitmez!

[645]

Her kimin elinde sevda kadehi yoksa, gönül bezeyen sevinci, neşesi yoktur!

Eğer bir güzel, yanında bir âşık varsa, onun dünya ve dünyada olanlara ait derdi olmaz!

[646]

Burhân'ın gönlünde bir güzelin aşkı var, iki gözünün yaşı gibi bir ırmağı var.

Onun ay misali yüzünün ayrılık derdinden gönlümde gecenin feryadı var.

[647]

Sevgilimin salınan servi gibi boyu var, gül gibi yüzü, gonca gibi ağzı var.

Burhân'ın gönül alan sevgilisi var, derdi gibi can dostu var.

[648]

Sürekli sevgilinin derdini çeken Burhân'ın, yanan gönlü ve yaşlar akıtan gözü var.

Sadberg gülü gibi cemalinin hasretiyle bülbül gibi âhı, zarı var.

[649]

Sevgilim dün gece gülerek kapımdan girdi, naz ve işveyle yanıma geldi.

Perişan hâlimi sormak için gözümün önüne ince bellim geldi.

[650]

İslâm âlemi bugün hasta! Oysa kendilerini sağlam görüyorlar.

Zamanının akıllı İsevî tabibi şöyle demiş: "Küçük hastalıkları tedavi etmek mümkündür".

[651]

Dostlar! Dünyanın ardından gitmeyin, din yolunda hele yiğitçe koşun!

Rezilliğin analarından kurtulun, Alevî dedelerin takipçisi olun!

[652]

Âlemde dervişin sevgiliden başka bir şeyi yoktur, onun derdi ve gamından başka dostu, dertdaşı yoktur!

Yabancıların elinden kurtulmuş da maşuka bağlanmıştır, sevgilinin cemalini görmekten başka arzusu yoktur!

[653]

Ey gönül! Alçak insanlar kimlerdir, bilir misin? İşte bu hilekârlar, aptallardır!

Üzerlerinde tamamen seçkinlerin kıyafeti vardır, körleri aldatmayı iyi bilirler!

[654]

Hak Teâlâ bütün kulların üzerine bu içtihat kapsını açmış!

Ey hoca! Allah bu kapıyı açmış, özgür kul onu nasıl kapatır?

[655]

Bizim bu milletimiz gamsız, o sebepten perişan haldeler!

Gözümüz peygamberlerle aydınlanır, eğer beyinleri varsa!

[656]

Acem büyükleri ne özlü sözler söylemişler, akıl kulağına birçok söz incisi delmişler!

Bugün Burhân gibi bir şuurlu var ancak onlar iyilikle toprağa verilmişler!

[657]

Ey hoca! Benim içtihat kitabım var, onda içtihat bölümleri var!

Ben demiyorum, kitap diyor: "İçtihat güneşi cana can katar"!

[658]

Kuru kafalı şeyh eğer kınarsa, benim gibi bir sarhoşa ne zararı olur?

Burhân'ın elinde kadeh varsa, onun da üzerinde nifak kisvesi var!

[659]

Nevruzda adet üzere öten bülbül, meveddet ve taharet ayetlerini okur!

Sadberg gülü ağacının dalı üzerinde şevkle velâyet şahının menkıbesini güzel okur!

[660]

Sevgilimin avcı gibi bir hâli var, zülüf ve ben gibi tuzağı, yemi var!

Benim divane gönlüm gibi onun cemalinin mumunun binlerce kelebeği var!

[661]

Varlık sırrından kimse haberdar değil, bu meseleyi düşünmek hayreti artırır.

Zatın keşfi mümkün değildir ey hoca! Biz ihata olunduk, kendisine ibadet olunan Allah ise her şeyi kapsayıcıdır.

[662]

Hoca malı, mülkü beğenmez, çünkü sahibi ondan zarar görür!

Feleğin derdinden kurtulmak istiyorsan gönlünü Burhân gibi sevgilinin zülfüne bağla!

[663]

Bülbül taze gül için dikenin zulmünü çeker; gönlüm, bir sevgili uğruna başkalarının kınamasını çeker!

Adam dediğin, âlemin faydasız derdini çekmez, çilekeş Burhân gibi yiğitçe sevgilinin derdini çeker!

[664]

Dün sevgili salınarak kapımdan girdi, bahar gibi gülen yüzüyle geldi!

Naz ve cilveyle yanımdan geçti, ne mutlu, o gül yüzlü servi geldi!

[665]

Âlemde güzel şöhrete sahip olanın adaletli Husrev[79] gibi bir ordusu vardır!

Ateş dolu gönül, yaş dolu göz gibi, aşk ve dert ticaretinde ortağı vardır!

[79] Husrev: Adaletiyle meşhur İran şahı.

[666]

Gönlümden alevli ateş çıkıyor, yaşlı gözümden yaşlar akıyor!

Hayır, hayır yanlış söyledim; gelişini kutlamak için gözden saf inci dökülüyor!

[667]

İlek Mâzî[80] yüce bir sultan idi, Özkend şehri onun başkenti idi!

Atamız Burhâneddin Kılıç[81], o saygın emirin tahtına oturdu!

[668]

Burhâneddin Kılıç yegâne şahtır, onun gibi sultanı âlem az görmüştür!

Muslihuddin Hocend'in[82] elinden, Edhem hırkası ve tacı giymiştir!

[669]

Hayfa'nın safını kıranlar savaşta değiller, âlimlerin işi de meşveret değil!

Vatan evlatlarına binlerce yazıklar olsun! Dedelerinin ve babalarının izinde değiller!

[670]

Bütün âlem, Allah'ın haddinden fazla nimetiyle mutlu oldu!

Allah'ın türlü türlü nimetlerinden yoksullar gibi rızıklanırlar!

[671]

Gönül sevgilinin derdini çekmedikçe mutlu olmaz, baştan başa viran olmadıkça mamur olmaz!

Burhân! Gönül onun zülfnün esiri olmadıkça iki âlemin bağından hiç kurtulamaz!

---

[80] İlek Mâzî: Burhâneddin Kılıç'tan önceki Özkent hükümdarı.
[81] Burhâneddin Kılıç: Şairin büyük dedesidir. Özkent hükümdarıdır.
[82] Muslihuddin Hocend: X-XII. yüzyılda yaşamış mutasavvıf önder.

[672]

Eğer bir şah âdil olursa muradına erer; mülkü mamur ve devamlı olur.

Bir millet adaletli olursa eğer mecusi de olsa hayırla anılır.

[673]

Kimse, gayretsiz ve talepsiz insan olamaz, kişi dert çekmedikçe mutlu, mesut olamaz!

Sevgiliye gönülden istekle can feda etmeyen, mübarek sevgilinin safa meclisine giremez!

[674]

İnleyen bülbülün gönlü gibi gönlü, gül bahçesinin dağ dağ sinesi gibi gönlü olan Burhân'ın!

Parlayan mum gibi, bu bela meclisinde yanıp yakılan gönlü, ağlayan gözü var!

[675]

Ney, içindeki derdini canıgönülden söyler; inler ve sevgilinin aşk sırrından söyler!

Kıvılcımlar kopan âh çeker dağ dağ sinesinden, gam meclisinde ayrılık hikâyesini söyler!

[676]

Âşık gönül sevgilinin hasretiyle inler, güzel yüzlünün ayrılık ateşiyle inler!

Çilekeş Burhân, her karanlık gece yarısında yasemin gibi zülfün derdinden, kederinden inler!

[677]

Haydar’ın muhabbetiyle mutlu ve huzurluyum, çünkü o bütün bağlardan kurtarmıştır beni!

İşte başımda bu güneş gibi ikbalim, Ali gibi gölge salar!

[678]

Sevgilinin derdini mahzun âşık bilir; dersiz, onun derdini, kederini nasıl bilir?

Akıllı kişi, onun dert sırrından habersizdir, Leyla’nın sırrını mahzun gönül bilir

[679]

Bir zamanlar nefesimiz ruhu güçlendirirdi, Mesih gibi amelimiz dua idi!

Bir zamanlar kapımız elçilerin uğrak yeriydi; nerede bizim gibi değerli misafir!

[680]

Senin derdin gibi derman yok âlemde; senin derdin olmadan hiç mutlu değil gönül!

Seni anmadan yaşayan, eşek gibidir, öküz gibidir; insanoğlu ise de, insan değildir!

[681]

Kişi kendi kirliliğinden temizlenmedikçe, kıymette çer çöpten üstün olmaz!

Gönül bir güzelin dert ve keder yükünü çekmedikçe, ruh âleminde mutlu, mesut olmaz!

[682]

Ey hoca! Seni kemale erdiresin diye getirdiler, yokluk ülkesinde mal için değil!

Sözün hep boş, hiçliğe sarılma! Ancak seni hâl ilmi için getirdiler!

[683]

Gönlüm halvet kösesi ister, huzurlu kalbiyle başbaşa kalmak ister!

Onun elinden işret kadehi ister, sohbet esnasında dudağından buse ister!

[684]

Hayvan, ot ve sudan beslenir; insan, ilahî bilgiden beslenir!

Necef şahının nefesinin feyzinden Burhân gibi, her muhabbet eri âlemde can bulur!

[685]

Dün gece nazlı sevgilim kapıdan girdi; gül gibi gülen yüzüyle yanıma geldi.

Onun servi boyunun gölgesi başıma vurunca keder gitti gönülden, yerine mutluluk geldi.

[686]

Sevgilimin gül gibi cemali var, gönlüm gibi binlerce bülbülü var.

Onun bu güzellik bahçesinde bir ötüşüm var, .çünkü o, benim gibi âşığı bilmezlikten gelir.

[687]

Bülbül baharlarda güzel kokulu gül görür, senin yüzünü divane âşık görür.

Kokun geliyor can burnumuza, yüzünü de gönül gözümüz görür.

[688]

Bir başına özgür olmak istersen şan şöhret peşinme dolaşma sen; kalender yolundan git, murad peşinde dolaşma sen!

Haset bağından kurulmak istiyosan, aşk potasında piş, ham ham dolaşma!

[689]

Ey gönül! Sen sevgilinin aşk yolunda dolaş, kendinden geç, aklından geç divane gibi dolaş!

Onun cemalinin mumunun ışığının etrafında baştan başa yanıp yakılarak kelebek gibi dolaş!

[690]

Divane gönlümde bir ay yüzlünün sevdası var, gözümde de gözyaşı var ırmak gibi!

Onun vuslat haremine mahrem olmak istiyorum, Burhân'ın da böylesine güzel bir arzusu var!

[691]

Feleğin çarkı gece gündüz döner de, zannetme ki insanların muradınca döner!

Kesin biliyorum o adi yaradılışlı, kötülerin muradı için döner!

[692]

İki gözü kanlı olan Burhân'ın, viran gönlünde sevgilinin derdi var!

Dağlanmış gönlünden her an âh çeker, ney gibi ayrılık feryadı var!

[693]

Gönül bahar vaktinde sevgilinin yüzünü ister, bülbül de onun gibi gülen gül ister!

Ay gibi sevgilisine kavuşacağı gece, bendeniz güzel sesli Burhân'ı ister!

[694]

Aşk ülkesinde hırka giyenler olmaz, seccade örtünenler ve hâmuşan olmaz!

Harabat meclisindedir şarap içenler, ancak orda tesbih çekenler ve boş konuşanlar olmaz!

[695]

Makamının yükselmesini istiyorsan ey oğul! Dedenin ve atanın yolundan git!

Allah'ın bütün yarattıklarına iyilik et ama, sen kendi kötü nefsine hiç iyilik etme!

[696]

Ali'nin muhabbetiyle yeni hayat bulur adam, onun sayesinde göze güneş gibi parlar adam!

Şahın yolundan geri kalıp kadınlar gibi oturmaz evinde, kurb meclisinde hızla ilerler adam!

[697]

Eğer bir gönülde sevgilisinin aşkı ve derdi yoksa, meyvesi olmayan bir ağaca benzer.

Kurb haremine yol vermezler gönül sızısı, yaş döken gözü olmayana.

[698]

Dün gece sevgilime dedim: "Canıgönülden sana aşığım"

Dedi: "Yanan o âşığımın ateşine kendi ağlayan gözünden su dök"

[699]

Kayda şarta bağlı olmayanlar, elest dostudurlar, hepsi Ali'nin yolundan Hakk'a bağlandılar.

Gönlü derya olan o şahın muhabbet şarabından, Hak erenlerinin hepsi sarhoştur.

[700]

Sünni âlim söz yakutu satar, alçak cahil ise bileği taşı satar.

Altı kapısı da kapalı âlemin pazarında usul şudur: Herkes kendi malını satar.

[701]

Her düşmüşün elinden yiğitler tutarlar, sanma ki zenginlerin elinden tutarlar.

Alçakları koruyup kollayan bu adi dünyada fakirlerin ekmeğini ellerinden haysiyetsizler alırlar.

[702]

Senin derdinin üzüntüsünden ıslak gözümden yaş düşer; sen sanırsın gözden ancak inci mücevher akar.

Ey Burhân! Bir toz gibi senin ayağına düşen, aşk ehlinin efendisi olur.

[703]

Hakk'ı arayan erenlerin rızık bolluğu vardır, sema için can kulakları vardır.

İstanbul halkı sanat eserlerini satın almazlar, bilirim hepsinin boş konuşma adeti var.

[704]

Hak erenlerini adiler tanımaz, her heva ve heves ehli de tanımaz.

O, Hak zatının abasının altına gizlidir; doğrusu onu kimse tanımaz.

[705]

Ey oğul! Gönlünü dünyevî sebeplere bağlama; ilim hümasının avında kemend at!

Bütün mal, mülk, mevki ve makamdan, faziletin ve kemalin rütbesi yüksektir.

[706]

Hür kişiler bir sevgili talep ettiler; onun yolunun toprağına gözlerini, başlarını sürdüler.

Nefsin heva ve hevesinin pis suyuyla eteklerini asla kirletmediler.

[707]

Allah âşıkları Hakk'ın sevgili kullarıdır; hepsi iyidir ve Hakk'a bağlıdırlar.

Ey gönül, bil ki O'nun dostlarının düşmanları hep Hakk'ın gazabına uğrayanlardır.

[708]

Benim mahir kalemim ustadır, adet üzere sevgilinin hallerini vasfeder.

Onun hoş ve can veren sözünü, İmâd[83] gibi güzel hatla yazar.

[709]

Burhân sinesine bir sevgilinin muhabbetini koydu, sen sanırsın toprağa güneş ışığı düştü.

Onun siyah zülfünün halkasına gönlünü bağladı, onun cemalini seyre koyuldu.

[710]

Ulak bana sevgilinin mektubunu getirdi, mübarek bahar mevsiminde getirdi.

Can burnuma zülfünün güzel kokusunu, ey Burhân, saba rüzgârı ayrılık gecesinde getirdi.

[711]

Ey hoca! Bu uzun ömrüne aldanma, çünkü rüzgar gibi bir nefeste geçip gider.

Topladığın harmanla da övünme! Felek onu acımadan yok eder.

[712]

Şu felek birkaç kötü sıfatlıyı esirger, ham gönüllerinin muradının peşinde gezer.

Vicdansızlığından Hak erenlerinin yolunda birkaç cahil gönül için tuzak kurar.

[83] İmâd: İmâd-ı Hasanî Kazvînî: İranlı hattat. Doğum tarihi tam bilinmeyen Kazvinî, dönemin önde gelen hattatları arasındaydı. 1615 yılında İsfehan'da vefat etmiştir.

[713]

Senin üzüntünden dolayı yola cıva gibi gözyaşı düşer, sen sanırsın gözden eşsiz inci düşer.

Senin kırmızı dudağını anmadan nasıl içerim, her gece avucuma saf şarap kadehi düşer.

[714]

Hür olanlar âlemin kaydından kurtuldular da, bir sevgilinin zülfüne gönül bağladılar.

Onun tatlı dudağının gönül açan kadehinden aşk meclisinde Burhân gibi sarhoşturlar.

[715]

Felek, benim gördüğüm gibisini hiç görmedi, benim gördüğüm gibisini deniz de hiç görmedi.

Belki şehrin kandili değilim ancak, benim gibi şehir kandili kimse görmedi.

[716]

Gözyaşım dert yoluna göz denizinden düşer, senin gibi güzelin ayağına inci gibi düşer.

İsterim ki senin gibi ay yüzlü ve güneş alınlı, geceden sabaha kadar canıma düşsün.

[717]

Güzel yüzlü ve uzun boylu güzel, yakut gibi ayvatüylü güzel bize kötü söyledi:

“Gözünde gözü seğirme hilesi ya da gönlünde haset acısı vardı.”

[718]

Bir iddiacı yazımı gördü, onun vasfını işitti; Dedi: “Bu ne cevherdir ne de misk söğüt çiçeği kokusu”

Orada sözden anlayan bir kimse vardı, dedi: “Bilmiyorsun, hattını yakut gibi gördü”

[719]

Birkaç alçak şu zamanda kıymetli oldu, bu sebepten gönle biraz toz düştü!

Yeni yetmeler mal mülk sahibi oldular, olgun kişiler rezil rüsva!

[720]

Sevgili bize birkaç muhabbet mektubu göndermiş, baş göz üstüne koyduk onu bir kaç kez!

Ne güzel! Ulak bugün birkaç derdimizi paylaştı, yoksa bir hastaya bir kaç can gıdası mı getirdi?

[721]

Öyle bir şey yap ki bütün dilenciler dilencin olsun, önderler de ayağının toprağı olsunlar.

Öyle bir şey yap ki yüksek ve yüce makamlar, senin cana can katan hoş yerin olsunlar.

[722]

Sevgilimin güneş gibi yüzü var, bulut gibi siyah zülfü var.

Onun aşkından Burhân’ın yanıp yakılması var, gönül ve göz kanı gibi şarabı var.

[723]

Hür kişiler, giyim kuşam kaydından uzaktırlar, riya takvasından, halvet köşesinden uzaktırlar.

Onlar hazret-i cananın yakınlarıdırlar; temizdirler, hepsi tabiatın pisliğinden uzaktırlar.

[724]

Ey hoca! Yokluktan varlık doğar, ayyaşlıktan yüz çeşit mağlubiyet doğar.

Gönül mamurluğu istiyorsan git, kendinden geç; gönül kırgınlığı kibirden doğar.

[725]

Aşkta bizzat bir çok sevgilinin ateşi olduğundan, bendenizin gönlü gibi semenderi vardır.

Gıdam gönül kanı ve ciğer parçasıdır, Burhân'ın böyle takdir edilmiş rızkı vardır.

[726]

Gönlü dertle dolu olmayan kişinin, sararmış yüzü ve soğuk feryadı olmaz.

Onda adamlık nişanı arama, o namerttir, gerçekten adam değildir.

[727]

Yâ Rabbbi! Perdenin ardından bir ses gelmiyor, oradan zorlukları açan bir kimse gelmiyor.

Oraya gider şairler, dönmezler; çünkü şairin feryadı gelmez oradan.

[728]

Onun dert sırrını ârifler bilir, bizim gibi yorgun dervişleri garipler bilir.

Ey Efendi! Onun gamze hançerinin yarası tadını sen bilmezsin, Allah'ın aslanı bilir.

[729]

Bizden ve benlikten, şeytanların kibri doğar; varlıktan, kibirden de kin doğar.

Hamlıktan, hazır yiyicilikten ve inatçılıktan yüz rezillik, yüz bin lanet doğar.

[730]

Tarikat erlerinin hepsi tek renktirler, erimiş yakut gibi taş ortasındadırlar.

Güzel yüzük taşı gibi, Ey Burhân! Cemde hepsi halvet halkasına sıkışırlar.

[731]

Sevgilinin Lokman gibi şarabı var, bizim gibi hastalara gönül şifası var.

Onun yüz sultanının, kendi devlet kapısında bizim gibi yüz binlerce esiri var.

[732]

Akıl nurundan feyiz ve feraset doğar, bilginin ışığından basiret doğar.

İlim ve amelden doğruluk, esenlik doğar, cehaletten bin türlü belâ doğar.

[733]

Her rahatına düşkünün tasasız gönlü vardır, heva ve nefis gibi dostu vardır.

İnsanın anlamından haberi yoktur, yazık ki sadece insan sureti vardır.

[734]

Allah'ın aslanlarının din derdi vardır, Veysel Karanî gibi yakınlıkları vardır.

Eski bir aba vardır üzerlerinde; kalplerinde ve alınlarındadır nur.

[735]

Bir lâle yüzlüyle dost olan gönül, başında ateşi olsa da mutludur.

Yârin aşkı gibi mahremi olan, nasıl dünya derdinin rezil rüsvası olur?

[736]

Kadınlarla işi olmaz adamın; iki âlemin derdinde olmaz adam!

Adamın, kendi İsâ nefesini dirilttiği gönlünde, mahremden ve sırdaştan başkası olmaz!

[737]

Mana erinin sinesinde maden vardır, çünkü bedava yakut gibi sözü vardır.

Feyizli, nurlu gözü, gönlü, gökyüzü gibi güneşi ve ayı vardır.

[738]

Her riyasız adam, dünyaya geldiğinde kendini kemal ile süsler.

Ey oğul! Fazilet ve hüner kazan, senin kadrin kıymetin onunla artar.

[739]

Gönül, doğru yoldan âh ile gider; o fötr şapkalıyı aramaya gider.

Divane Burhân yüz şevkle bir gece, bir güzelin gönül bezeyen meclisine gider.

[740]

Burhân'ın gönül okşayan bir sevgilisi var, onun aşkının yolunda acelesi var.

Her gece cemalinin mumunun etrafında, kelebek misali yanıp yakılmakta gönlüm.

[741]

Hâce Süleymân muradın mürşidi imiş, dört üstad da onun talebesidir.

O hazretlerin feyzinin güneşi, âlemin altı penceresine ışık saçtı.

[742]

Gönlüm marifet nuru ister, o biricik güzelin dert ateşini ister.

Muhabbet yolunun eridir Burhân, velâyet şahından himmet ister.

[743]

Çek sevgili derdini, başka ne olursa olsun! Irmak gibi gözünle, başka ne olursa olsun!

Can tarlasına bahar bulutu gibi gözünden yaş akıt, başka ne olursa olsun!

[744]

Ebû'l-Hasan'dan Rahman kokusu gelir, çünkü ondan bedene yeni bir can gelir!

Onun muhabbeti benim can gıdamdır; alçak felekten fitne gelse, ne gam!

[745]

Gönül o iki kardeşe ağlıyor, o iki seyyid için ağlıyor.

İki gözüm iki deniz, o Hüseyin'in kederinden ağlıyor.

[746]

Ne güzel, ayım gözümün önünden geçse, mutlulukla gönül haremime girse!

Herkes dert yükünü nasıl çeker Burhân gibi? Aşk herkesin elinden gelmez ki!

[747]

Akıl, ilmin ışığı ile artar, kalp bağını ondan başkası çözemez!

Talihli olan, kendi sinesini kemal hazinesiyle süsleyendir!

[748]

Bu asırda felaket gören Türkler, hükümetin kötü siyasetinden gördüler.

Mülk viranesini ve perişanlığını muhakkak akılsızlıktan, tembellikten gördüler.

[749]

Efendi, hoş bir safa hediyesi getirdi, dostlarımızdan mektup getirdi.

Ayrılık derdi çekenler için vuslat devası getirdi.

[750]

Dün gece sevgilime dedim: “Sana canıgönülden âşığım!”

Dedi: “Benim bu can yakan ateşime ağlayan gözünden su serp!”

[751]

Ali’nin muhabbetiyle derya gönüllü olur, adam; iki âlemin devletini de elde eder adam!

Onun tesiriyle menzilleri kat eder, doğru yoldan Hakk’a vasıl olur, adam!

[752]

Kendini Hak’tan ayrı görmeyen nazar sahibi, baktığı her yerde Allah’tan başkasını görmez.

Kendi varlığı benlik örtüsünde olduğundan, iki gözüyle dünya sevgisini görmez.

[753]

Gönül sevdam gibi muhabetinin de bir yeri var, Kulunuz Burhân’ın aşkına vefası var!

Senin ayrılığından dolayı çok ağlarsam, ayıplama; sinemde ney gibi dağın var, ey dost!

[754]

Bir yâr aşkının inceliğini, gönül bilir; onun sırrını onun gibi kâmil bilir!

Ey Efendi, onun gibi gizli sırrı, ne senin gibisi bilir, ne akıllı adam!

[755]

Başında bir yâr hayali olan adamın, elbette nurlu gözü gönlü vardır!

Onun derdi, İsâ nefeslilerin gönlündedir; sanma ki bu dert eşekte de vardır!

[756]

Gül yüzlümün tatlı sözü baştan başa tatlıdır; onun tatlı dudağı baldan ve şekerden tatlıdır!

O nazlı hurma ağacının şeker gibi meyvası var; hayır hayır yanlış söyledim onu, şekerden daha tatlı!

[757]

Mîr İmâd gibi kâğıda hat yazdım, bu sebepten dikkat çekti kâğıt!

Burhân-ı Belh'in yazısı kağıtta gül yüzlülerin hattına benziyor!

[758]

Elime geçti altın sarısı gibi kâğıt, baştan başa yüzümle aynı renkteydi kâğıt!

Onun yüzündeki kırmızı gülün vasfını, ıslak gözümün kanlı yaşıyla yazdım kâğıda!

[759]

Ne zaman adını yazsam kâğıda, iki gözümün yaşıyla ıslanır kâğıt!

Ne zaman derdinden âh çeksem gönülden, ateşiyle tamamen yanar kâğıt!

[760]

Sevgilinin sözü tatlı olsa da, onun kırmızı dudağının tadı gül şekerinden tatlı!

Dinle aşk sözünü çok tatlıdır; ondan akıl sahibinin damağı tatlanır!

[761]

Her şehir ve ülkede olmasa da, bilirim benim gibi candan tatlısı nerededir?

Ayın, feleğin dönüş fitnesinden ne gam? Bizim tatlı Ebû'l-Hasan gibi kapımız var!

[762]

Ey velâyet şahı! Kereminle elimden tut, sen kerem sahibisin, fakir olan benim!

Ben senin temiz yolunun toprağıyım, lütfunla benim gibisinin toprağını nazarınla iksir eyle!

[763]

Ey gözlerin nuru! Babanıza yâdigarsınız, beş padişahın üç cevheri gibisiniz!

Bu altı yönlü dört minderli dünyada üç ruh gibisiniz; feyziniz, nurunuz, ömrünüz daim olsun!

[764]

Ey babasının kıymetli üç oğlu! Üç ilimden fayda ve yarar sağlayın!

Üçünüz de Allah'a imanda üç cevher gibi ebedî olun!

[765]

O hâkimin gizli işerlerinden nazar ehlinin hiç haberi yoktur!

Akıl, varlığın mahiyetini anlamaya çalışırsa, ayak eşek gibi çamura saplanır!

[766]

Eyvahlar olsun! Sevgili bir rakibe gidiyor; yârin Mesih'inki gibi bir eşeği var!

Ne yazık ki, kendi aşığına yüz vermez de ağyara her an nazar eder yâr!

[767]

Yüzün yalazalı nevruz ateşi gibi, beninin tanesi düşmüş yüzüne üzerlik tohumu gibi!

Dağ selvisi, servi ve çam ağacı gibi boyunun üstüne, siyah zülfün dolanmış yılan gibi!

[768]

Şu muhabbetli gönlüm baştan başa doğunun güneşi gibi yanar!

Akıl ehlinin dinlemesi için, kapkara gecemden mücevher çıkarmak isterim!

[769]

Yazık ki bir başkasına bakar yâr, bir ahlâksızın başına gölge salmış yâr!

Onun zülfünün, ay gibi yüzünün derdi kederiyle ağlarım karanlık gecede, haberdâr olma yâr!

[770]

Ey şuh yüzlüm! Şu hâlime bir acı, senin aşkının ateşiyle bülbül gibi feryat ediyorum!

Kırmızı lâle gibi yanağının derdi ve yakışından, çileli gönlümün kıvılcım saçan âhı var!

[771]

Ali, Hasan, Hüseyin, Asgar, Muhammed Bâkır, Musâ, Cafer,

Rıza, Takî, Nakî ve Asker, Mehdî gibi her biri parlayan aydır!

[772]

İnleyen gönlümün hâlinin sormak için bir gece bile gelmedi ay yüzlüm!

Sürekli onun yadıyla kan döken gözümden solgun yüzüme gül renkli yaş dökerim!

[773]

Ey güzeller şahı! O can feda eden benim, her an baş koyarım ayağına köle gibi!

Benim gibi gönlü hastayı lutfedip saf şarapla teselli etsen, yakışır!

[774]

Dün gece gül yüzlü sevgiliye dedim: “Dudağından buse ver bana bir kerecik”

Dedi: “Senin gibi arsız bir çok âşık, onun hasretiyle öldü”

[775]

Ey efendi! Kalenderin âhında sakın, onun gönlünce bir iş yap!

Sevgilinin cana can katan kurb meclisinde kalenderin yolundan yiğitçe git!

[776]

Ey saba rüzgârı! O gül yüzlünün haberini getir, onun misk kokulu iki zülfünden koku getir!

Ey gönül! Kendi derdin için git, dudağının iki çiğdesi gibi ilâç getir!

[777]

Burhân’ın gönlünde sevgilinin aşkının feryadı olduğundan zayıf gözün göz yaşı seli onun yoluna akar.

Onun ay yüzünün, siyah zülfünün yadıyla, daima sinemden ateş saçan âh çekerim.

[778]

Gönül gözüyle gönül güzeline bak, gönül güzeli baştaki gözle nasıl görülür?

Gözün güzeliyle gönlün güzeli bir değildir, gönül güzeli başkadır, gözün güzeli başka.

[779]

Şarap içiyorsan baharda iç, özellikle bağ ve bahçede iç!

Burhân gibi kavuşma meclisinin gecesinde, kırmızı şarabı sevgilinin elinden iç!

[780]

Ey yasemin kokulu servim! Ben senin ayrılığından yoluna gözümden inci döküyorum.

Sokağının kâbesinin yolunda, yaşlı gözün yaşı gibi kanıtım var.

[781]

Bir ömürdür pîrin suyunu içip ekmeğini yiyorum, pîrin sofasından çok güzel geçiniyorum.

Genç bahtımla ben, ihtiyar köylünün sohbet bahçesinden faydalandım.

[782]

Şarap içersen, o alnı ay gibi parlayanın elinden iç, bilhassa mahzun Burhân gibi eğlence gecesinde iç!

Canın ve iki âlemin derdini asla çekme; ancak, cennet yüzlünün derdini yiğitçe çek!

[783]

Cahil insanların sözünü dinleme, ey oğul! Şu kıymetli ömrünü ziyan etme, ey oğul!

Sakın! İlmi, ameli hamlardan değil, meşhur ehil kişilerden öğren, ey oğul!

[784]

Başımda zülfünün sevdası var, gece gündüz yüzünün derdini çekiyorum.

Sarı sayfa gibi solmuş yüzüme, gümüş gibi gözyaşı döküyorum.

[785]

Babam, annem, erkek kardeşim, kız kardeşim gerçekten iki âlemin nimetlerinden de iyidirler.

Oğlum ve kızım, iki gözüm gibi, nazar sahiplerinin yanında kıymetlidirler.

[786]

Ey gönül! Gül yüzlü sevgilinin derdini, kederini çek, göz kasesinden kan gibi gözyaşı iç!

Yiğitçe dert kadehinden çokça şarap iç, âşık değilsen git tilki hayası ye!

[787]

Ey kardeş! Kardeşi incitme, zulmünü ona zâlimleştirme!

Hz. Yûsuf'un kardeşlerinin takipçisi olma; kardeşlerine o peygamberin yaptığını yap!

[788]

Kalemimin, karalar ülkesi[84] sultanının aksine, misk saçan hattı gibi ülkesi var.

Mana mülkünü vatan yapmış, onun kaleminin meyvesini kıyamete dek ebedî kıl!

[789]

Güneş gibi uzaktan göründün, can âlemimizi aydınlattın!

Çilekeş Burhân gibi senin gönül yakan aşkından meşhur oldum!

[790]

Ey yasemin kokulu servi boylum! Senin parlak yüzün gonca gibi güzel ve mütebessim idi!

Senin siyah saçın, cansız yılan gibi, baştan başa hurma ağacı gibi boyuna dolanmış!

[791]

Ey sevgili! Âlemde her ne varsa, ayna gibi onun cemalinin yansımasıdır.

Şüphe perdesini kaldırmadıkça başındaki gözle onun cemalini nasıl göreceksin?

---

[84] Karalar ülkesi: Sudan.

[792]

Eğer Allah'ın razı olduğu bir kul olmak istiyorsan, hevanın pis suyuyla eteğini ıslatma!

Gönül levhinden masivanın nakşını, ağlayan gözünün yaşıyla bir defa yıka!

[793]

Onun beninin vasfını, Burhân gibi Mîr Nazîr hattıyla yazsam lâyıktır.

Kalem, mana incisi uğruna, dalgıç gibi derin denize dalar.

[794]

Ey sevgili, beyaz ay gibi yüzün var, yüzünde gece gibi siyah zülfün...

Derdinin yakışından kanlı gözümden sarı çehrene kırmızı gözyaşı döküyorum ben!

[795]

Ey şair Burhân'ın oğlu! Ey iki gözümün nuru!

Kendi fazlının feyzi ve nuruyla, güneş gibi âlemi aydınlatıcı ol!

[796]

Kâfir nefsin kanını aslan gibi dök, düşmanın kanını kılıç gibi dök!

Ateş saçan çeşmeden geç, git tedbir çeşmesinden su iç!

[797]

Ey dost! Bu alçak dünyadan geç, para pul bağından geç!

Burhân gibi yol eriysen eğer maldan, mülkten, diyardan vatandan geç!

[798]

Ey gönül pis dünyanın derdini çekme, sadece sevgilinin cana can katan derdini çek!

Kendini başkasının tozundan koru, sevgilinin cemalinin aynası sensin!

[799]

Ey gönül! Erler gibi âlemin derdini çekme, aziz sevgilinin dert ve gamından başkasını çekme!

Onun aşkının ateş renkli şarabını sürekli, çengsiz ve kanunsuz içme!

[800]

Ey gül yüzlü! Senin zülfünün hikâyesini ağlayan gözümün kanıyla yazıyorum.

Epeydir tatlı kırmızı dudağının hasretinden, karanlık gecede ateş saçar âhım.

[801]

Sevgilimin derdi dermandan daha iyi; onun derdi zamanın mutluluğundan daha iyi!

Burhân'ın gönlünde doğan, denizin incisinden, madenin yakutundan yüzlerce defa daha iyi!

[802]

Âşıksan eğer şarap iç, İsâ nefesli rintler gibi iç!

Eline al kadehi, dışarı at Cem'i; kadehi İbrahim b. Edhem gibi iç!

[803]

Bahar mevsimlerinde gümüş tenli sevgiliyi yanına al, o nazlının elinden altın kadeh al!

Ey gönül onun sonsuz hayat meclisinde Burhân gibi dans et, eğlenceye yeniden başla!

[804]

Ey oğul! Ahmet gibi yardımcın var; düşmanların kalbine aslan gibi saldır!

Âlem meydanının yiğidi olmak istiyorsan, Burhân gibi Haydar'ın eteğinden tut!

[805]

Diyorum ki o huri gibi sevgilinin derdini çek, ben Hayyam değilim ki diyeyim üzüm şarabı iç!

Güneş ışığı misali piyaleyi, ateş gibi kadehi kır, Kevser sâkisinin elinden Mansur gibi şarap iç!

[806]

Ey oğul! Benim gibi şarap iç, Ebû'l-Hasan'ın muhabbet kadehinden şarap iç!

Elest meclisinin sarhoşları gibi, kadehsiz, dudaksız ve ağızsız şarap iç!

[807]

Ey gönül! Haydar'ın kapısı iman yurdudur, o kapının kapıcıları pirlerdir.

O kulu gözeten emirin Mansur gibi Hakk'ı söyleyen binlerce hizmetçisi vardır.

[808]

Ben bir ömür sevgilinin âşığı oldum, bu sebepten bir an yok huzurum, kararım.

Çilekeş Burhân bir Leyla'nın derdiyle, Mecnun gibi çölde divane olur.

[809]

Riyakâr zahide nazar et, ey oğul! Onun yanında boyun eğmekten sakın, ey oğul!

Her yüreği temizi onun boyalı hilelerine karşı Allah için sen şkaz et, ey oğul!

[810]

Ben senin hasta aşığınım, elimden tut; cemalinin divanesiyim elimden tut!

Gücüm kuvvetim yok ama yine de senin sarayının âciziyim, elimden tut!

[811]

Kıymetli mücevher gibi öğüt vereyim, ey oğul! Dinle ve ganimet bil!

Salih kul ol ve iyi amel işle, kötülerle dost olma sakın!

[812]

Hz. Peygamber'in ailesinin ve evlatlarının muhabettinden gönlüm doğunun güneşi gibi aydın.

Burhân gibi, Haydar'ın gölgesinde ebedîlik ve hayat saadeti buldum.

[813]

Ey oğul, babanın bu sözünü aklında tut! Yadigârdır, alfabe gibi öğren!

Asi nefis gibi eşeğe bin, eşeğe binmeyi Hz. İsa'dan öğren!

[814]

Gurbet mülkünde huzursuzum; gözüm nursuz, gönlüm mutsuz.

Ben, gülden, gül bahçesinden ayrı düşmüş bülbül gibi sevgilisinden ve vatanından ayrılmış Burhân'ım.

[815]

Dostlarını düşman gibi incitme, ey oğul; güzel gül bahçesini külhana döndürme, ey oğul!

İnsansan tatlı dilin, güzel ahlâkınla düşmanına dostluk yap!

[816]

Evhaduddin-i Kirmanî ve Ömer Hayyam, her ikisi rubaide meşhur olmuş.

O, fazilet madeni; bu bilgi denizi; onun sözü yakut, bununki inci.

[817]

Ey yolcu! Büyük mürşit Haydar'dır; o şahın eteğini yiğitçe tut!

O zât-ı âlilerin feyiz güneşinden, benim gibi Burhân'ın gönlü aydınlandı!

[818]

Ey sevgili! Burhâneddin Kılıç gibi dostumuz, büyük atamızdır.

O tahtı Edhem gibi terk etti, biz de vatanımızı, yurdumuzu terk ettik.

[819]

Güneş gibi bir yaradılışın varsa, getir; nur gibi bir ateşin varsa, getir!

Ben üzüm şarabı istemiyorum ey saki! Sende Mansur'un içkisi varsa getir!

[820]

Sen gönlünü Allah'a bağla, ey oğul! Halktan ayrıl, Haydar'ın yolundan git, ey oğul!

Ey gözümün nuru, sen özgür kul ol, yiğitçe kendi himmet kanadınla uç!

[821]

Ey oğul, başı özgür bir kul isen, heva ve hevesin bağından kurtul!

Kurb hareminde, sen şevk ve aşkla Hazret-i Haydar'ın yolunda Hak erenleri gibi yürü!

[822]

Sevgilinin sohbeti iki âlemin nimetlerinden daha güzeldir, tatlı dilinin sözü yüz candan daha iyi!

Onun sokağının çakılı, mercandan daha güzeldir; Edhem'in ayağının toprağı İsfehan'ın sürmesinden daha iyi!

[823]

Ey oğul kendi babanın öğüdünü dinle, onun nasihatı yüzlerce inci ve mücevherden daha değerlidir!

Sen kendi aybını gör; ancak kimsenin namus ve utanç perdesini yırtma!

[824]

Ey gönül! Sen daima sahoşların yolunu tut; saadet vesilelerini canla kucakla!

Burhân gibi, gül mevsiminde çemende otur; eline bir kadeh al ve sevgilinin yanıbaşında iç!

[825]

Gönlüm sevgilinin gam zindanına düşmüş; sevgilinin zulmünü Ken‘an Yûsuf’u gibi çeker.

Sevgilinin kıvrım kıvrım iki siyah zülfünün her telinin tuzağında yüzlerce âşık gönül var.

[826]

Ey oğul, ömrün boyunca canın dostu ol; sen ömrün boyunca âşıkların sevgilisi ol!

Ey gözümün nuru, kendi aybını gör; sen ömrün boyunca başkalarının kusurunu görme!

[827]

Sevgilinin güzel sözünü iki dudağından duymak için safa ve mutluluk meclisine erişmek istiyorum.

Âlemi baştan başa süsleyen ayın hâlesi gibi, sevgilinin gece gibi zülfü, yüzünün çevresini sarmış.

[828]

Ey gönül, sevgilinin özgür kölesi ol! Hiçbir zaman sevgiliyi hatırından çıkarma!

Sevgilinin büyülü ve avcı nergis gözü her özgürü tuzağa düşürür!

[829]

İyi insanlara kötü bakma, bu altı yönde birbirlerinin zıddıdır onlar.

Kötülükten çok iyilik yaparlar, bu iyilikle kötülüğü öldürürler.

[830]

Güler yüzlü ve iyi ahlâklı olanın gönlünde bahtı ve saadeti vardır.

Kötü huylu ve kötü dilli olanın elinden bir hayır gelmez, şer gelir.

[831]

Ey Burhân! Sen kadehi eline al, onun muhabbetini de canı gönülden içine al!

Neyin, udun, sazın ve kanunun sesini dinle, neşe, mutluluk vesilelerini bir arada tut!

[832]

Sevgilinin aşkı dünya mutluluğundan daha güzel; onun kapısının toprağı can cevherinden daha güzel!

Sevgilinin bir kez gönül yakan dağlayışı, gül, bağ, bahçe mevsiminden yüzlerce kat daha güzel!

[833]

Sevgilinin aşkından başkasını gönlüne koyma, böyle bir aynaya toz kondurma!

Kalıcılığı olmayan bir sevgiliyi ne yapacaksın? Onun anısını gönlüne koyacaksan, koyma!

[834]

Ömrümce senin derdinin yakışını gönlümde artırdım, o ateşten duman yükselttim.

Bir ömürdür dağlanmış sinemle senin aşk meclisinde inleyen ney gibiyim.

[835]

Ey oğul! Eğer kurtuluş bulmak istiyorsan, her nefeste sevgiliyi hatırla!

Yol eri ve özgür kul ol, beyaz sakallının bağından kurtul, yoksa tutsak olursun!

[836]

Sevgilinin gönül süsleyen güzelliğinin âşığıyım, başımda sevgilinin aşkı var.

Sevgilinin iksir gibi ayağının toprağı, benim âlemi gören gözümün sürmesidir.

[837]

Ey hoca! Güzellikle sözlüyorum sen sevgiliye gözle bakıyorsun.

Bu altı yönlü dünyada benle senin farkı ne? Ben her an güzele gönülle bakıyorum.

[838]

Sevgilinin cennet gibi yüzü var, Tuba ağacı gibi hoşça salınır.

Onu yürüken, Burhân gibi, yanıma çekmek istiyorum.

[839]

Her kimin gönlünde sevgilinin aşkı varsa, bahtiyardır, bahtiyardır, bahtiyar.

Âlemde iş çoktur, ama aşk oyunu bütün işlerden daha iyidir.

[840]

Hz. Peygamber'in iki gözü Hasan ve Hüseyin'dir; Fâtımatü'z-Zehrâ ve Haydar'ın gönlünün kıvancıdırlar.

Hz. Muhammed'in ailesinin dördüncüsü Hasan'dır, temiz ailenin beşincisi Hüseyin'dir.

[841]

Ey dost! Alçak dünyayı bırak, dirhem ve dinarı bırak!

Burhân gibi yol eriysen eğer; mal mülkten, yurttan geç!

[842]

Kanaat ehli, izzet ve itibar sahibidir, açgözlülük insanı rezil rüsva eder!

Kendi kendine Hakk'a şükret ey Burhân! Senin sofracığında ölmeyecek kadar yemek var!

[843]

Ey Hz. Musâtafa'nın dini üzere yaşlanan sen, kardeşlerinin yolunda çalış!

Ezelde verdiğin sözü hatırla, sakın vefa yolunu terk etme!

[844]

Âşıksan eğer şarap iç, İsâ nefesli rintler gibi iç!

Eline kadeh al, Cem'i def et; kadehi İbrahim Edhem gibi iç!

[845]

Kimin gönlünde sevgilinin aşkı ve derdi varsa, işi olmaz başkalarıyla.

Hem dert yükünü sırtlanır hem onun yolunda koşar gece gündüz.

[846]

O eşsiz, benzersiz gül yüzlü sensin; çünkü benim aşkın gibi sırlarına mahremiyetim var.

Burhân gibi bir bülbül, senin gibi gül bahçesinin sokağında uçar.

[847]

Sevgilimin çehresi gecenin Züleyha'sı, gündüzün Yûsuf'u gibi âlemi aydınlatır.

Onun yüzünden zülfü gibi perişan hâldeyim, bu sebepten gönül yakan âhımla ateşteyim.

[848]

Kunduz'un o Hâce Kelân'nının ay gibi âlemi aydınlatan nuru vardı.

Bedahşan ve Katagan beldesinin onun gibi feyz artıran pîri vardı.

[849]

Gönle hoş gelen zülfünü yüzüne saldın, böyle yaparak gönlümüzün ateşini alevlendirdin.

Benim gibi gönlü yanmışa, ağzına kadar dolu kadeh gibi dudağından bir yudum tattır.

[850]

Ey güzelliği baştan ayağa âlemi yakan! Yüzün temmuz ayının güneşi!

Züfünün ve parlak yüzünün derdinden gece gündüz soğuk âhlar çekiyorum!

[851]

Ona dedim: "Senin cemalin âlemi yakıcı"; dedi: "Evet, Temmuz güneşi gibi!"

Ona dedim: "Derdinin ateşi gönlümde"; dedi: "Bir gün kül eder seni"

[852]

Bugün ben âşıklardanım, âlemin güneşine gönül verenlerdenim.

Gözüm yaş dolu, gönlüm ateş; deniz ve maden sahibiyim bugün.

[853]

Anlı şanlı adamım bugün; akan gözyaşımın yoldaşıyım, bugün.

Bugün Burhân gibi Ali'nin muhabbetiyle cihanın meşhuruyum bugün.

[854]

Ben ne bahtı açık biriyim ki Nevruz'da o hurma fidesi ve taze meyvesi yanımda!

Vuslat gecesi, ey sâki, hayat suyu yerine bana o tövbeyi bozduran şarabı ver!

[855]

Ey gönül! İşveli sevgilinin zülfünün hikâyesi şeb-i yelda[85] gibi uzundu.

O keman kaşlıma dikkat et! Gammazın gamzesi gibi oku var.

[856]

Yüzünün nevruz bayramı gibi sefası var, zülfün kadir gecesi gibi âlemi aydınlatır.

Nazınla, gamzenle ve âlemi yakan güzelliğinle güzeller arasında seçkin ve müstesnasın.

[857]

Sevgilimin güzelliği âlemi aydınlatır, onun yüzünden inleyen gönlüm ateşler içinde.

Onun parlayan cemalinin Sadberg gülü, güneş gibi âlemi süsler.

[858]

Âlemi aydınlatan güzelliğin var, bu sebepten göz yaşla, gönül ateşler içinde.

Can yakan ve âlemi süsleyen yüzün güneş gibi alev saçmakta.

[85] İran'da yılın en uzun gecesine verilen isim.

[859]

Mecaz sevgili, sırf surettir; hakiki sevgili her zaman seçkin bir anlamdır.

Sırlara mahrem olan, surette mana güzelinin cemalini aynada gibi görür.

[860]

Ben Haydar'ımın muhabbetiyle seçkinim, odur kulun gönlünü hoş tutan büyük şah.

Onun yolunun toprağıyla aydındır gözüm, onun nefesiyle sır bahçesi olmuştur gönlüm.

[861]

Senin güneşe benzeyen cemalinin aşkından, gönlümüzün güzel bir acısı, sızısı var bugün.

Burhân'ın iki gözünün ve yanık gönlünün kanı gibi bir şarabımız, bir kebabımız var bugün.

[862]

Ey gönül, âşıklıktan asla geri durma! Çünkü aşk sana delil olarak yeterlidir.

Meclis gecesinde o tatlı dudaklı ay gibi güzelden, Husrev Perviz[86] gibi sen gönlünün muradını ara!

[863]

Gönlümü bir güzele verdim bugün, ne güzel güzide bir iş yaptım bugün!

Kapısının toprağına oturdum, yer yurt derdinin bağından kurtuldum bugün!

---

[86] Husrev Perviz: Kahramanlıklarıyla Firdevsî'nin *Şahnâme*'sine konu olan Sasanî hükümdarı.

[864]

Ey gözümün nuru! Kem gözlülerden kaç, makam peşinde olanlardan, asık yüzlülerden kaçın!

Medresenin tartışmacı ehliyle bir arada olma sakın, özellikle tekke ehlinden kaçın!

[865]

Ey oğul! Yüzünü Temmuz güneşi gibi hergün feyiz ve nurla göster!

Kış güneşi gibi asla az görünür ve soğuk olma!

[866]

Madem tek başına gönlünü aşk yoluna verdin; sır ehliysen Hz. Cebrail gibi ol!

Yukarılara doğru birkaç menzil aşmak için kendi himmet kanatlarınla uç!

[867]

Ey cemali gecenin Züleyha'sı ve gündüzün Yûsuf'u gibi feliği kuşatan, âlemi yakan!

Vuslat meclisinde Burhân gibi senin kırmızı dudağın misali gönül çekici, kalp yakacı kadehim var!

[868]

Burhân! Riyakâr şeyhten kaç, onun kirli sohbetinden aman, sakın!

Hüsrev Perviz'in hayasına sahipsen Hakk'ın dervişinden yardım iste, ondan ara!

[869]

Aziz ömür, esip geçen rüzgâr gibidir ya da akıp giden bir ırmak gibidir aziz ömür.

Dünyanın kıymet biçenleri nazarında değerlidir, kıymetlidir aziz ömür.

[870]

Âlemde her zahit yiğit, gönlünü sır bahçesi yapar.

Ey Burhân! Hak ve hakikat ehli mecaza iltifat etmez.

[871]

Sevgiliden ayrı olmaktan huzursuzum, onun yüzüne hasret kalmaktan feryat içindeyim, yazık!

Ömrün baharı geldi geçti, o gümüş bedenli servi hiç gelmedi yanıma, yazık!

[872]

Ey gönül! Bu geçici âlemde herkes işini sever.

Yârdan ayrı düşmüş âşığım ben, başımda sadece genç sevgiliye kavuşma arzusu var.

[873]

Arap şahının aşkı, derdi yeter bize; yaralar bağlamış gönül güneş olarak yeter bize!

Ey Burhân! İki âlemin bütün nimetlerinden Hz. Nebi'nin ve ailesinin muhabbeti yeter bize!

[874]

Kötü talihim benim gibi rindi, yazık, cin ve şeytan gibi zincire vurur, yazık!

O feleğin avcısı bencileyin Süleymân'ın kuşunu tuzağa düşürür; çok yazık!

[875]

Âlemde bir sevgili bize yeter, yârın can yakışı da bize yeter!

Bülbül gibi soğuk âhlarım var, onun gibi gül yüzlü bize yeter!

[876]

Sevgili nergis gibi sarhoş eyvahlar olsun, sözünü ve yeminini bozdu, eyvahlar olsun!

Lütuf kapısını başkasına açtı da, benim gibi âşığa kapadı, eyvahlar olsun!

[877]

Sanata değer verilmiyor, yazık! Aşağılandım bu diyarda, yazık!

Burhân gibi binlerce bülbül inler kafeste, çok yazık!

[878]

Sevgilinin kederini sen dertsizlere sorma; çile çekene sor, başkasına sorma!

Mücevherin kıymetini sarraf bilir, mücevherin değerini cevhersize sorma!

[879]

Ey yıldız bilimcisi! Yedi kızın var ve her birinin üzerinde mavi giysi.

Her biri, benim benzersiz sevgilimden feyiz ve ışık alıyor.

[880]

Sevgilim unuttu beni, yazık; bu sebepten feryadımı dinlemiyor, yazık!

İnci saçan Burhân, sanırsın bir ömürdür onun dert köşesine oturmuş, suskun!

[881]

Ey gönül sevgilinin esaretinde isen korkma, onun derdinden çok hasta isen korkma!

Aşk yolu çok ürkütücü ve tehlikeli ise de Haydar gibi rehberin varsa korkma!

[882]

Haydar gibi emir bize yeter, onun gibi taht sahibi bize yeter!

Şu gurbet ve gam yurdunda onun gibi hâmi bize yeter!

[883]

Dert efsanesinin efendisini bize sor, kağıt ve kalem sözünü bize sor!

Dağınık zülfün hikâyesini bize sor, sevgilinin aşk sırrını bize sor!

[884]

Ey gönül! Bu fakr yolu bize yeter, fakrın dilediği mülk bize yeter!

Malı mülkü terk ettik, fakr devleti, fakr makamı yeter bize!

[885]

Dünyada bir sevgili bize yeter, onun derdi gibi dertdaş bize yeter!

Sevgilinin cemal mumu bize yeter, pervane gönül bize yeter!

[886]

Ey oğul! İnsanların hayırlısı olmak istiyorsan, nefesini gaflet ile boşa harcama!

Canından daha değerli bir şey yoktur dünyada, değerli ömrünün kıymetini bil!

[887]

Aşk nağmesini, ey oğul, ney gibi inleyen gönle sor, sevgilinin sırrını divane âşığa sor!

Cahil, değerli ömrün kıymetini bilmez, onun kadrini git bilgili kişilere sor!

[888]

Riyakâr, başına ham hayal atmış, şan şöhret hapsine düşmüş!

Baştan başa yamalı abaya bürünmüş tavus gibi salınmakta riyakâr!

[889]

İki âlem nimetinden Ali'nin muhabbeti bize yeter, o eşsiz padişah gibisi bize yeter!

Şahımın kölesiyim, ezelde verdiğimiz söz bize yeter, ölümsüz can, samimi gönül bize yeter!

[890]

Şeriat kadısı içki düşkünü, yazık! Halvette oturan şeyh sarhoş, yazık!

İslâm milletinde mutlu bir gönül yok, insan kıtlığı üzüntüsü var, yazık!

[891]

İnci ve mücevherin değerini sarrafa sor, sanatın onur ve kıymetini sen hocaya sor!

Sen kulluk yolunu, özgürlük yordamını benden duyacaksan, rinde sor!

[892]

Yolculara rehber aşktır, bu yeter; odur onlarla her yerde yalvaran.

Maksud menziline aşk ulaştırır, kimse aşkın yardımı olmadan bir yere ulaşamaz.

[893]

Bu riyakârın bir ömür sohbetinden sıkıldım, gönlümde çokça riyakâr nefreti var.

Ben şarap testisinden içen rindim ve zamana aldırış etmem; riyakârla samimiyet bana tat vermez.

[894]

Bir zindana düşmüşüm, Ken'an ayı gibi, eyvahlar olsun!

Avcının tuzağına yakalanmış benim gibi bir Süleymân kuşu, eyvahlar olsun!

[895]

Ey sevgili, ben çaresizi zülfün gibi bir kement bağına attın, yazık!

Bundan sonra bendeniz gibi garibi, dertlisi eline geçmez asla, yazık!

[896]

Gönle sevgilinin aşkı düşmüş, eyvah! Bu sebepten iki gözüm yaşlı, eyvah!

O ay yüzlünün gece gibi zülfünün derdi kederi, perişan etti hâlimi, eyvah!

[897]

Huzursuzuz ve yârın zülf tuzağına düşmüş bir gönlümüz var, yazık!

Onun Sadberg gülü gibi cemalinin hasretinden sızlanırım gece gündüz bülbül gibi, eyvah!

[898]

Dünyada bir sevgili bize yeter, halleşen dostumuz bize yeter!

Bir bülbül nağmelinin âşığıyım, o gül yüzlünün aşkı bize yeter!

[899]

Sevgilinin ay gibi cemalinin ayrılığından feryat içindeyim, onun siyah zülfü gibi gecem karanlık.

Onun derdi kederiyle sürekli yaşlı gözümün pınarından yoluna su serpiyorum.

[900]

Onun gülen yüzü cem‘ mumudur, güzellerin sultanı derim ona.

Burhân'ın aydın gönlünün saf aynasına, bak, sevgilinin yüzünün aksi düşmüş.

[901]

Servi gibi boyunun gölgesine oturup sevgilinin tan yeri gibi yüzüne bakmak isterim.

Onun ruhu besleyen dudağının kadehinden kendimden geçmiş ve sarhoş hâlde, çemene düşmek isterim.

[902]

Senin cemalinin hasretinden çilekeş Burhân'ın iki gözünde yaş, gönlünde ateş var.

Ey dert! Siyah zülfünün kederinden dolayı ben aşığın halini perişan etti.

[903]

Sen güzellerin şahı, bense kemter bir derviş; çileli Burhân gibi bir ömürdür seni arıyorum.

Seni kavuşmak için cihanı dolaştım, gönlümün hareminde buldum seni.

[904]

Sadberg gülü, onun cemalinin seması; Burhân'ın gönlü, onun güzel ötüşlü bülbülü.

Kıl gibi o ince belin derdinden, gözümden yaş dökerim Ceyhun gibi.

[905]

Ay gibi yüzünden peçeyi kaldır, karanlık gece gibi zülfünü çek!

E güzeller şahı! Bugün yüzünün önünden şu orduyu iki yöne doğru çek!

[906]

Evlatlarım! Fazilet her şeyden üstündür; derviş, ilmin huzurunda sultan gibidir!

İlim öğrenin ve babanızın öğüt sözünü hatırda tutun!

[907]

Ay gibi yüzün var güzel; karanlık gece gibi zülfün var güzel!

Bahçe avlusunda keklik gibi salınırken kah kah gülüşün var güzel!

[908]

Ey Burhân! Vefakâr Süleymân gibi gönlünde Hz. Ali ve ailesinin muhabbeti var.

Bir sırdaş, onun gibi, ileri görüşlü aklın ışığıyla Hak yolunu buldu.

[909]

Anber kokulu ben var yüzünde, taze gül gibi açmış yüzü.

Gece renkli zülfü gibi güzel peçesi var, parlayan ay gibi parlak yüzü.

[910]

Dervişin kazancı Hz. Musâ'nın avretini örtmesidir; dervişin gönlü güven vadisidir.

Dervişin yürüdüğü menzillere ayın ışıldamasında bir noksanlık olmaz.

[911]

Bazen deniz gibi kabarıp dalgalanır derviş, bazen gam köşesinde suskundur derviş.

Kendi varlığının harmanını bir âh ile yok etmiş; evi barkı satan mıdır derviş?

[912]

"Hû"dan başkasını zikretmez derviş, cıva gibi akan gözyaşıdır dervişin azığı.

Avcı Zal'in bu bela tuzağına, düşmez dervişin hür gönlü.

[913]

Gerçi herkesin başında kulağı vardır ama ey efendi sende tavşan uykusu mu var?

Her kulak nükteyi anlayamaz; öğüdümüze kulak tıkarsın.

[914]

Ey hoca! Gayret et de nazar sahibi ol, her zaman ışık yayan O'nun yüzünün yansımasıdır.

Gözünden şüphe perdesini kaldır, işte o zaman onun cemalindeki nura bak, yarasa değilsen.

[915]

Sevgilinin aşkıyla bir âlemim var hoş, derdi gibi bir yoldaşım var, hoş!

Onun yüzü misali neşeli bağım baharım var; kırmızı dudağı gibi bir Cem kadehim var hoş!

[916]

Onun ay gibi cemalinin ayrılığından feryattayım, siyah zülfü gibi karanlık gecem.

Derdi, kederiyle hep yaşlı göz pınarımdan su saçıyorum yoluna.

[917]

Ey oğul! Din işinden gafil olma, faydasız dünyanın talibi olma!

Sakın güzel Zal'ın zülfüne gönül bağlama; sen hür bir adamsın, olmasın ayağın çamurda!

[918]

Sevgilinin sokağına ulaşmak güzeldir, canla başla yolunda koşmak güzeldir!

Burhân gibi kapısının temiz toprağında dinlenmek güzel, dinlenmek güzel!

[919]

Sevgilinin aşkının benim gibi güzel bir kabı var; canımı, gönlümü onun yolunda hoşça harcadım.

Burhân, temiz kalpli kardeşleri için güzel bir hat ve güzel bir söz gibi iyi bir yadigâr yazdı.

[920]

O ay yüzlünün aşkına müptelayım, ne hoş! Onun derdiyle sırdaşım, yoldaşım, ne hoş!

Cem'i istemiyorum, kadehi istiyorum, ne hoş! "Allah benimledir" meclisinde sarhoş olan, ne hoş!

[921]

O riyâkar şeyhe rağmen, şarap meclisinde yiyip içmekteyim ben!

Sevgilinin tatlı dudağının kadehinden sarhoşum, mahmurum, aklım başımda değil!

[922]

Ey gönül! O yakıcı suyu iç, çok içip az sarhoş olanlar gibi coş, naralar at!

Zahidlerin aksine, bu meclise ayyaşlar gibi gel, iç içebildiğin kadar!

[923]

Her riyakârda sevgili aşkı yoktur, yârın aşk derdi deniz gibi kabaran gönüldedir.

Şeytanın abası kendisini yakmasın diye derviş onun sırrına mahrem olmaz.

[924]

Sevgili, zülfünü omzuna atmış, geldi; gönlümden karar, başımdan akıl gitti.

Burhân gibi çok gönül ehli gördüm, onun aşk kadehinden sarhoş olmuş, serseme dönmüş.

[925]

Ey gönül! Akıl kulağın varsa başında, sevgilinin ağzından güzel söz dinle!

O güzeller şahının benim gibi yüz binlerce küpeli kölesi var!

[926]

Ey âşık gönül! Akıl kulağın varsa Burhân'ın sözünü can kulağıyla dinle!

Bu muhabbet meclisinde gece gündüz, bir sakinin elinden Kevser şarabı iç!

[927]

Haydar gibi ayın ışığı ol! Onun gibi şahlar şahının takipçisi ol!

Din sırlarına vakıf olmak istiyorsan, o Allah velisinin yolunun eri ol!

[928]

Ey gönül! Dikenin zulmünü çok çek, bir gül için bülbül gibi feryat et!

Ey Süleymân'ın oğlu! Sen Hz. Ya'kûb'un oğlu gibi yiğitçe zindanda kardeşlerinin derdini çek!

[929]

Sultanlık istiyorsan git derviş ol; merhametli, muhabbetli ol!

Ey oğul! Yarının işini bugünden yap, âlim ve ileri görüşlü ol !

[930]

Maldan mülkten daha iyisin, kötü huylu olma; güzel yüzlüsün, kötü sıfatlı olma!

Hakk'ın makbul kulu olmak istiyorsan, başı boşluk isteme ve kötü söz söyleme!

[931]

Güzel sohbet sırasında onun ağzından hadis-i şerif naklederim.

Bir ömür Burhân gibi güzel uzlet köşesinde onun hayaliyle oturdum.

[932]

Hz. Ali'yi din ve iman olarak bilirim, onun dostlarını başım gözüm üstüne koyarım.

Gönlünde o velinin muhabbeti olmayana, dinsiz imansız, derim.

[933]

Bir pîre gönül verme, onun gibi ol! Sevgilinin vuslatını arzula!

Mananın hakkını verdim; Hz. Cebrail'den akıl kulağıma "aferin" nidası geldi.

[934]

Ey cübbeye bürünen, edepten yana sus! İsâ nefesliler var burada bağırma!

Yol eriyim ben, yeryüzünde senin gibi boyacı çok gördüm!

[935]

Memleketimi vatanımı terk ettim, ne güzel! Aşk düşüncesine meylettim, ne hoş!

Burhân gibi vuslat hareminde canı gönlü bağışladım, ne hoş!

[936]

Ey gözümün nuru! Din ilminde kâmil ol, ilmiyle amel eden ve gönül ehli ol!

İlim ve amel gibi mumla, her mahfilin süsü, zineti ol!

[937]

Burhân! Sevgiliyi anarak mutlu ol, âlemin derd bağından kurtul!

Onun aşkıyla yiğitçe masivadan geç, yârin vuslat haremine mahrem ol!

[938]

Ey oğul! Sevgiliye dost ol, onun bütün sırlarına mahrem ol!

Fakr yolunda muratsızlık adımıyla yürü, makamdan mevkiden geçip İbrahim b. Edhem ol!

[939]

Sen güzeller şahısın bizler ise köleyiz, ne hoş! Senin ayağının toprağına baş koyduk, ne hoş!

Şimdi bizi halvetine kabul ettin, senin özel lütfunla mahcup olduk, ne hoş!

[940]

Sevgilinin hatırası gibi sırdaşım var, hoş; aşk âlemi gibi bir âlemim var, hoş!

Kendi gönlüm gibi gam madenim var, hoş; dertli gözüm gibi denizim var, hoş!

[941]

Ey iki gözümün nuru! Gönlü bir, sureti bir ol; talep yolunda sen Hakk'ı arayan ol!

Her iki âlemin derdinden kurtul, otur gönül huzuruyla onunla ol!

[942]

Ey oğul! Görünüşünle, ahlâkınla insan ol, yalnız ve İsâ nefesli ol!

Dertlilerin derdine derman ol, .çile çekenlerin gönül yaralarına merhem ol!

[943]

Onun cemalinin güneşine güzelce bakmak istiyorum, bu yüzden onun hayaliyle geçtiği yola oturdum.

Biliyorum o, dert ve çile çekenlerin gönüllerini nazıyla cilvesiyle bir anda götürür.

[944]

Aşk meclisine gel ve şarap iç, her karanlık gece bir ay yüzlü şerefine peş peşe iç!

Bu gül mevsiminde kucağına sevgili hem avucuna saf şarabı al ve ney nağmesiyle iç!

[945]

Sevgili bize halvetgâhında yer verdi, alâkası bizi memnun etti.

Burhân! Bizim ayna gibi saf gönlümüze, baksana, onun ay gibi yüzünün aksi düşmüş.

[946]

O fidan boylunun meyvesi, yemişi var, hoş! Benim gibi kalenderin başında gölgesi var, hoş!

Benim gözüm gibi bir patikası var, hoş! Benim gibi bir divaneye nazarı var, hoş!

[947]

Gurbetin bir akrep gibi iğnesi var; canımı, tenimi sokuyor haddinden fazla.

Âlemin meyhanesinin aksine, benim gibi gönlü yaralının dert çeken gönlü gibi keder evi var.

[948]

Bizler sevgiliye âşığız, ne güzel! Başımızı ayağına koyduk, ne güzel!

Vefakâr Burhân gibi can toprağına onun muhabbet tohumunu ektik, ne güzel!

[949]

Din ilminden haberin varsa, güzel huylu ol hem bütün insanlarla bir gönül, bir yüz ol!

Mihraba otururu ol, Hakk'ı arayıcı ol, nazar ehlinin gözü üzerinde kaş ol!

[950]

Ey oğul! Tenini besleme, gönlünü genişletici ol; üstün görüşlü olanların başına taç ol!

Eşek tabiatlılar suyla, alafla beslenirler; sen İsâ nefesli ol, ruhu gıdalandırıcı ol!

[951]

Ey gönül! Sevgilinin haremine mahrem ol, hep onun derdiyle dost ve yoldaş ol!

Fakr ve fena yolunda Edhem ol; iki âlemin dert bağından kurtul!

[952]

Ateşten fazladır sevgilinin cemalinin yakışı, başımda siyah zülfünün sevdası.

Onun dert mahsülünü yüz aşkla alırım, çileli gönlüm gibi bir tüccarım var.

[953]

Ey oğul! Sen gönül ehli ve yol eri ol; yol çer çöpü olma, yol çiçeği ol!

Gözümüzün sürmesi olmak istiyorsan, sevgilinin ayağı altında toz gibi ol!

[954]

Ey oğul! Hakk'ı zikret ve O'nu ara! Tek yönlü ol, akıcı ol ırmak gibi!

Gönüller avlamak istiyorsan, güzel ahlâklı ol, güler yüzlü ol!

[955]

Ey oğul! İlim tahsilinde gayretli ol, babanın bu öğüdünü akıl kulağıyla dinle!

İlimle damlanı deniz yap, deniz gibi coşup incini dışarı çıkar!

[956]

Senin gibi gümüş bedenli sevgilim var, ne hoş! Başımda sevdan, ne hoş!

Geldin gülerek yanıma oturdun, gözlerim dört açıldı, bak, ne hoş!

[957]

Ayım evinden çıktı bu gece, hoş! Bütün muradım gerçekleşti, ne hoş!

Gül gibi yüzü, servi gibi boyuyla o gümüş bedenli geldi, ne hoş!

[958]

Ey gönül! Bahtının kıymetini bir bilsen, tekkeden harabata taşınırsın.

Burada huzur verici bir sofa var, sen onu kendine yaraşır bir taht yap!

[959]

Adamsan, serkeş nefsine yüz verme, hem böyle bir ateşe gözyaşı dök!

Dert köşesinde sevgiliyi anarak otur, bu güzel ve çekici meslekten mutlu olursun!

[960]

Dün gece şarap satan hırıstiyan bir çocuk bizi çok içilen bir meclise götürdü.

Elinden şarap içtim; kabarıp dalgalanan deniz gibi sabaha kadar döndüm .

[961]

Ey gönül! Sevgiliden söz etmek, iyidir, âh ne hoştur! Akıl kulağıyla dinle gönül alıcıdır, âh ne hoştur!

Onun âlemi yakan cemalinin şöhreti surun sesi gibi daima her yerdedir, âh ne hoş!

[962]

Allah'ım! Derdimize sen bir derman ver, bizim gibi hastalara sen bir şifa ver!

Kereminle sen bizlere gönül huzuru ver, sana yakınlık hareminde sen bir yer ver!

[963]

Ben, ne hoş, ayık olmama rağmen, sevgilinin aşk kadehinden sarhoşum, ne hoş!

Burhân gibi sarhoşların yanında çok şöhretim var, ne hoş!

[964]

Ey cübbeye bürünen, sus! Dünya rintlerinin yanında bana bağırma!

Yol eriyim ben, yeryüzünde senin gibi çok boyacı gördüm ben!

[965]

Ağlayarak ona dedim: “Beni cefadan kurtar!” Dedi: “Yoklukla nasıl kurtulacaksın?”

“Bu dertten” dedim, “Allah aşkına kurtar.” Dedi: “Sen duayla beladan kurtulmak istiyorsun!”

[966]

Âşık, iki âlemin gamından kurtulabilir, ancak sevgilinin derdinden kurtulamaz.

Gözü yaşlı insanlar onun gibi inci saçan denizin bağından bir kez dahi kurtulamadılar.

[967]

Katagan’ın pîri Hâce Menâs idi; onun ay gibi parlak bir gönlü vardı.

Seçkinler meclisinde otururdu, Zühre ve Müşteri yıldıları orada dans ederdi.

[968]

Sevgilime bir iddiamı arz etmek istiyorum, güzeller sultanına köle gibi arz etmek istiyorum.

Sırrımı dertli Burhân gibi yanıma alıp sevgiliye arz etmek istiyorum.

[969]

Ey sen sevgili! Güneş gibi yüzün var, yüzünde saçından güzel bir peçe var.

Gönül âleminde, Burhân, yüzün her tarafının sahibidir.

[970]

Melek gibi, gönül alıcı bir yüzün var; senin güzellik mülküne olmuş sultan yüzün.

Benim gibi garibin dert gecesinde, cömertliğinle ay gibi yüzünü göster.

[971]

Ey Sevgili! Gülen gül gibi cemalin var, parlayan güneş gibi göstermişsin yüzünü!

O yüzünün bu ayrılık ve hasret ateşi canımızı gönlümüzü bir anda yaktı!

[972]

Muhabbetin her gün bu âleme feyz verir, ondan da ademoğluna feyz ulaşır!

Ey Burhân, senin muhabbet dolu gönlüne bir ömürdür, her an velayet şahından feyz ulaşır!

[973]

Ey Sevgili! Sokağında tavaf etmek farzdır, şevkle, koşarak sana doğru gitmek farzdır.

Bizim gibi âşıkların mezhebinde gönül gözüyle senin yüzünü görmek farzdır.

[974]

Gonca dudaklı sevgiliye aşkımı arz ettim, şarap ve eğlence meclisinde arz ettim.

Ay gibi cemalinin karşısına oturup zülfünün hikâyesini geceye arz ettim.

[975]

Boyun elif, benin noktalar; bu ikisi gibi yazımız var bizim.

Cemalinin kitabını reyhan hattıyla gördüm, doğrudur, söylediğim yanlış değil.

[976]

Her ne kadar âlemde sayısız ırmak olsa da bak, benim gözüm gibi kanla dolu ırmak yoktur.

Senin derdinden, kederinden Burhân gibi gözümden ırmak akıtsam, şaşırma!

[977]

Ey yüzünde güzel kokulu ayva tüyü olan! Renkli ayva tüyünle gönlümüzü bizden aldın!

Cemalin ayın yörüngesine kadar yükselmiş; Süreyya Yıldızı gibi ayva tütün âh ne güzel!

[978]

Gözüm bir güzelin ayrılığından ırmağa dönmüş, zavallı gözbebeğim ördek gibi içine düşmüş.

Gözyaşlarımın damlaları yüzüme düşmüş, senin ben noktaların ve ayva tüylerin gibi desem yanlış olmaz.

[979]

Hipokrat'ın gözleri cemalini görseydi, Hipokrat'ın canına senin ateşin düşmezdi.

Hasta Burhân'ın derdin gibi şifası vardır; senin derdin Hipokrat'ın dermanından daha iyidir.

[980]

Senin bu kemalinin özü Hipokrat'ın makamı değildir, senin güneşinin yanında Hipokrat'ın görüşü zerredir.

Hasta gönlümüze derman senden isteriz, senin derdin Hipokrat'ın şifasından daha iyidir.

[981]

Mîr İmâd Buhara'da yazmış hat; ben mana ülkesinde yazdım hat.

Güzelin yüzünde kim ayva tüyü görse, Burhân'ın güzel hattını hatırlar.

[982]

Her hat, sevgilinin menkıbesiyle güzelleşir, dil gibi, onun vasfıyla süslenir hat.

Ben vefa göstereceği sözünü güzel bir hatla yazdım; başka bir hat onun derecesine nasıl erişebilir?

[983]

Ona: "Çehrenee ayva tüyü düşmüş" dedim, dedi: "Yanlış! Gül bahçesinde bir reyhan bitmiş"

Dedim: "Yüzünde çok ben var" Dedi: "Kağıt üzerine çok nokta düşer".

[984]

Birçok hastalığın sebebi aşk olduğundan hastalıkları bedenden atan da odur.

Dertlinin devası kırmızı dudağından içmektir; senin derdin Sokrat'ın ilacından daha iyidir.

[985]

Neden kelimeleri içinde saklarsın? Çünkü gönlüm maksadı anlamdır, kelimeler değil.

Burhân sözlerin aynası da olsa, güzelin cemalini göstermez.

[986]

Ey sevgili! Senin muhabbetin her an kalbimde saklı, binlerce şükür, onun gibi kazancım bende saklı.

Derdinden dışarı gözyaşım akıtmışsa, ne olmuş? Senin aşkının yakışı içimde saklı.

[987]

Ey sevgili! Muhabbetin gönlümde saklı, eşsiz incinin denizde saklı oluşu gibi.

Gerçekten aşkın ruhumda saklı, maden cevherinin kayanın içerisinde saklı oluşu gibi.

[988]

Vaiz kürsüde kibirli gibi oturur; lafızda mana vardır, görmez vaiz!

Lafız ağaç gibidir, meyvesi de mana; yüzlerce yazıklar olsun, o meyveyi toplayamaz vaiz!

[989]

Benim divane gönlüm gibi ağlar mum; benim gibi evin bir köşesinde yanar mum!

Onun eğlence gecesinde gönül gibi pervane yoktur; sevgilinin yüzü gibidir mum!

[990]

Sema yeri Hak erenlerinin gönlüdür, sema Mesihlerinin nefesleri, cana can katar!

Ey gönül! Sen, onun sevgilisinden bir haber istiyorsan, her an sema neyinin feryadını dinle!

[991]

Anlamlı söz, parıltı gibidir, gönül dinlemekle nurlanır.

Âlemin her ehliyetsizinin ve cahilinin sözü bilge kişilere sıkıntı verir.

[992]

Derdinden mum gibi alev çıkardım, ağlamaktan dolayı mum gibi nasiplendim.

Senin ayrılığından benim gibi garibin mum gibi yanıp eriyen gözü gönlü vardır.

[993]

Sevgilinin aşk ateşinden yanıyorum mum gibi, ateşten dolayı yakıyorum gönlümü mum gibi.

Onun cemalinin güneşinin parlamasıyla yanıyorum daima, zannetme mum gibi ateş biriktiriyorum.

[994]

Ey gönül, yiğitçe sema meydanına çık, sema erleri gibi nefsinin başına bas!

Semada her ham kişi olgunlaşır, her gönül dirilir, kul dönerek âzad olur!

[995]

Cümle cihan yaratıcının sayısız nimetlerinden mutludur.

Yaratıcının çeşitli nimetleriyle bizim gibi yoksullar, nimetlenir.

[996]

Dağlı gönül gibi kandilim var, az kişinin vardır benim gibi yana kandili.

Gece gibi siyah saçlarının arasında yüzündeki gül gibi ateş yayar kandil.

[997]

Sevgili gül bahçesinde görününce, bahçenin dikensiz gülü bundan mutlu oldu.

Bülbülün feryatları ve gülün gülüşü, baştan başa bu *Çârbâğ*’ın ziynetidir.

[998]

Saba rüzgârıyla bahçe her seferinde onun yoluna yüz eşek yükü gül yaprağı dökmüş.

Dört yanda bir gürültü kopsa yaraşır; *Çârbâğ*’ın Burhân gibi bir bülbülü var.

[999]

Lale yüzlünün ayrılığından çok dağlandım, gönül hanemde yakıcı bir kandilim var.

Yüreğinden bir ateş çıkarsaydın dünyayı baştan başa yakardın kıvılcımla.

[1000]

Cemalin ateştir bu sebepten ışığı var, benin mug[87] gibi ateşperesttir.

Kıvrımlı zülfün ejderdir, boyun sanevber gibi düzgün; yalan söylemiyorum ben

[1001]

Ey gönül! Kendi işini bırakma! Çünkü âzâde dervişin nefesi ateş gibidir!

Gül yüzlü bir serviye tutun, Burhân gibi bütün sıkıntılardan kurtul!

[1002]

Senin cemalinin ateşinden gönlümde dağlanma var, dağlamalarınla yanan gönlüm gül bahçesi oldu.

Parlayan yüzünün ve ruh aydınlatan yüzünün karşısında her akşam sahaba dek yanarım kandil gibi.

[1003]

Alçaklar aziz bu dünyada, yazık! Sultanlar ayak tozu gibi kıymetsiz, yazık!

Dünyada cahil olmayana mutluluk yok; dert yükü çeker âlim, yazık!

---

[87]Mug: Zerdüşt dininde din adamı.

[1004]

Burhân! Yüzünde öyle çok göz nuru görünür ki onun gibisini kimse görmemiş, duymamıştır.

Gönlümü senin muhabbetinle terbiye ettim, cemalinden iki gözüme nur verdim.

[1005]

Bahar bulutlarından dolayı daha da güzelleşmiş bahçe; baştan başa yeniden bezenmiş bahçe!

İsâ nefesli Burhân gibi adamsan, ey gönül, bahçede güneşin kızıyla otur!

[1006]

Çârbâg'ın baştan başa binlerce çeşit gülü var; kıyamete kadar mutlu mesut olsun Çârbâg.

Ahmed-i mürsel'in seçkin ailesinin övgüsü ne hoştur! Çârbâg'a ziynet ve süs vermiştir.

[1007]

Necef şahının yüce dergâhı secdegâhtır, güneş her sabah onun kapısına baş koyar.

Bütün tarikat pirleri ve yüce sultanları, Burhân gibi Necef şahının değersiz kölesidirler.

[1008]

Kulunuz, şimdi, Necef şahından murad istiyorum, doğu güneşi gibi dergâhının kapısına baş koymak istiyorum.

Yüzümü maksudumun kâbesine yönelerek Necef yolunda can varımı dağıtmak istiyorum.

[1009]

Hazret-i Necef Şahı’nın muhabbetinden başım dik, Necef Şahı’nın saadet ağacından nasipliyim ben!

Köle gibi eteğinden tutar tutmaz Necef Şahı’nın himmetiyle herkesten yüz çevirdim ben!

[1010]

“Perde kalksa inancım ne artar ne eksilir”[88] tahtının şahının yolunda, varımı yoğumu harcadım.

Hızır âb-ı hayat suyuyla diridir, bense Necef Şahı’nın muhabbetiyle diriyim.

[1011]

Kardeşlerinden çok acı çekti Hz. Yûsuf, bela kuyusunda çok kan içti Hz. Yûsuf!

Bütün kardeşler zalim olsalar da sen Hz. Yûsuf gibi vefalı ol!

[1012]

Şarap gibi düşmanınla birliktesin, yazık! Hem gül gibi dikenle oturuyorsun, yazık!

Elinde zülüflerin, avucunla çer çöp veriyorsun bana; gaflet hançeri çekiyorsun, yazık!

[1013]

Ya Rabbi! Benim gibi acize yardım et lutfunla, benim gibi azıksıza azık ver lutfunla!

Virane gönlümü abad et lutfunla, mahzun canımı mesut kıl lutfunla!

---

88 فيكشف الحجاب، فما أعطوا شيئاً أحب إليهم من النظر إلى ربهم عز وجلَّ

[1014]

Necef Şahı’nın büyük muhabbeti gibi kazancım var, Necef Şahı’nın ayağının toprağı gibi iksirim var.

Ab-ı hayata ve Mesih’in nefesine muhtaç değilim, Necef Şahı’nın nefesinin feyziyle hayattayım ben.

[1015]

Ya Rabbi! Sen bizlere güç kuvvet bağışla lutfunla, afiyet, güvenlik ve esenlik bağışla lutfunla!

Kereminle özgür bir kalp ver bizlere, muhabbetin gibi de can gıdası bağışla lutfunla!

[1016]

Âşığın namazgâhı senin sokağındır, kaşının yayı âşığın niyaz mihrabıdır.

Ey gözyaşı! Zavallı âşığın perdesini yırttın da âşığın sırrını herkese yaydın.

[1017]

Lâle renkli yüzün âşığın sevgisini artırdı, yüzündeki ben âşığın yüreğinin damgasıydı.

Zülfünün eşkiyası gönül hanesini yağmalar, mahmur nergis gözün âşığın kanını içer.

[1018]

Yüzünün aşkından âşığın yüreği alevlenir, zülfünün derdi âşığın iştiyakını artırır.

Burhân’ın senin kederinden dolayı muhabbet ve vefa yolunda âşığa rehber sel gibi gözyaşı var.

[1019]

Âlemde aşk gibi bir hakîm yoktur; aşk gibi bir Allah vergisi üstat vardır.

Ey gönül, muhabbet ve vefa okulunda aşk gibi bir üstadın önünde ders oku!

[1020]

Birlikten daha güzel bir yol yoktur; en kötü haslet düşmanlık ve nifaktır.

Allah'a şükür, dünyada oldukça Burhân gibi birlik ehlinin lideriyim.

[1021]

Aşkın kâmil üstadı dedi: "Aşk meseleleri çok müşküldür.

Bütün aşk mahfillerinde sevgili muhabbetinden başkası yoktur."

[1022]

Gönül âvaredir, çünkü aşkı taşır, aşk yollarına düşmüştür.

Burhân aşkın merhalelerinde gece gündüz akan gözyaşı gibi yol alır.

[1023]

Ahmak adamın huyu kan dökmektir, Hz. İsâ gibi ahmakla savaştan kaçın!

Âlimin din derdi, sevgili kederi vardır; ahmağın derdi dertsizliktir, kaygısızlıktır!

[1024]

Ey sultanların gıpta ettiği! Yüzünün güneşinin gölgesinde ölçüde saf altın gibi asilim!

Lütfunla bir gece halvetine kabul et beni, gönlümün sırrını sana bir bir anlatayım!

[1025]

Ey felek! Altı gelinini istemiyorum senin; ben bir sevgiliye verdim varımı yoğumu.

Altı kapılı dünyanın bela zincirinden kurtuldum da sultanlar ona gıptayla gönül bağladı.

[1026]

Kalemimden yedi renk damlar, yedi kız bu sebepten benimle savaşır.

Tabiatımın huysuzluğunu yazsam, yedi köy kadar meydan dar gelir.

[1027]

Ey oğul! Olgunlaşarak büyü, yaşla başla kimse büyük olmaz.

Devamlı feyz kazanırsan, dolunay gibi parlarsın.

[1028]

Ey pehlivan! Tatlı dilli kalemi herkes bilir; çünkü o, ifadeyle kılıcın yaptığını yapar!

Hiçbir zaman kalemin işini kılıç göremez, sen kalem kullanmayı bil ey pehlivan!

[1029]

Bir ömürdür benimle beraber göz ve gözyaş; gönlümün, mahzun ruhumun dertdaşı göz ve gözyaşı!

Şarap için, kadeh için çekmem sâkinin minnetini, âşığın kadehi de şarabı da işte bu göz, gözyaşı!

[1030]

Bu toprak âleminde her seçkin kul, ilaç yerine kaygı zehrini içer.

Hilekâr felek kimseyi memnun etmez, sonunda onu çerçöp gibi toprağa katar.

[1031]

Ey sevgili! Bilirim neden ateş gibi kırmızıdır gül: Senin yüzünün nurundan utanmıştır gül.

Senin inleyen Burhân'ın gibi bülbüle rağmen, yüzünü anarak çayırdan deriyorum gül.

[1032]

Ey eşi benzeri olmayan! Meclisinde gönül gibi meşale var.

Senin can ve gönül yakan aşkın, ezel gününden rızkımız olmuş.

[1033]

Ay gibi güzel sevgilim, misk kokulu zülfünü kırmızı yüzüne atıp naz ve işveyle yanıma geldi.

Kuzey rüzgârı gibi cana can katan nefesiyle gönül goncamın düğümünü çözdü.

[1034]

Ey iki gözmün nuru! Sen ilim öğren; bu ömür hızla geçer.

İki âlemde de saadet istiyorsan eğer, gayretle tahsilini tamamla .

[1035]

Gönül kârımızdır gece kandili, bu gönül meclisleri bu sebepten güzeldir.

Ay yüzlü sevgilimin menzillerinden gönül gözlerim gibi gönül yolları aydındır.

[1036]

Gül mevsiminde dinlerim bülbülün şarkısını, bülbülün yanık feryadından kan olur yüreğim.

Bahardan sonra bülbülün hikâyesi kalmaz, deme; çünkü kıyamete kadar kalır bülbülün efsanesi.

[1037]

Padişahlık adaleti bir bahçeye vermiş gül; eğlence meclisinde açmış gül.

Gülerek tahta oturmuş, altın gibi parlayan tacı başına koymuş gül.

[1038]

Feridun gibi padişaha lâyık şemsiyesini kanunla çemene vurmuş gül.

Bu padişahlık meclisinde bülbül gibi haddinden fazla kıssa anlatana sahiptir gül.

[1039]

Gülün diken gibi bir dostu var, bu yüzden âh edip sızlanır bülbül.

Bülbülün ağlayışı, gülün gülüşü dört bir yanda tantana koparmıştır.

[1040]

Servi gibi boya ve gül gibi yüze misk kokulu sümbül saçılmış, âh ne hoş!

Gülerek salınarak gelmiş, bu sebepten çemende tantana koparmış.

[1041]

Gönül, yüz canla sevgilinin âşığıdır, onun yanağının mumuna kelebektir gönül!

Leyla'nın zülfünün siyahlığına olan aşkından Mecnun gibi divanedir gönül!

[1042]

Yol eriyim ben gönül gibi, ay benzeri şahımın takipçisiyim gönül gibi!

Halk, bu hürriyetin ismine esir, bense hürriyetten alamet isterim gönül gibi!

[1043]

Ey gafil gönül! Ne zamana dek dünya kaygısı çekeceksin? Böyle faydasız işten vazgeç!

Her daim Hakk'ı söyle, Hakk'ın yolundan git, Hakk'ı ara; batılın pisliğinden kurtul adamsan!

[1044]

Gönlün Edhem âlemini görmek istiyorsan, çıkar bu halkı, çıkar kendini bu gönül âleminden.

Dünya meşguliyetinden arındırırsan kendini Mesih gibi, elbette gönül nefesiyle diriltirsin ölüyü.

[1045]

Ey gönül! Biz Hakk'ın zatının mazharıyız, biz Tanrı'yı gösteren aynayız ey gönül!

Biz Hak'la doluyuz, kendimizden yana boşuz; biz Tanrı'dan ayrı değiliz ey gönül!

[1046]

Sen güzellik ve benzersizlik sahibi! Ne hoş bir sevgilisin baştan ayağa güzelsin!

Sokağının kâbesinde, kendi gözyaşım gibi ne hoş delilim var!

[1047]

Servi boylum naz ve işveyle gönlü kendisine çeker sormadan söylemeden.

Her sabah gözün Nil suyunun önünden ateş kanatlı tavus misali uçar.

[1048]

Ey sevgili! Güzel yüzün var senin, gül gibi; güzel türküm var benim bülbül gibi.

Gözümden uykuyu aldın, koydun başıma sevdasını zülfünün sünbül gibi.

[1049]

Medresenin tartışmalarından kaçın, ey gönül! Tekkenin hilesinden sakın, ey gönül!

Yabancıların meclisinden kalk, ey gönül! Yâr ile karış, yâr ile karış, ey gönül!

[1050]

Adamsan bu yola ayak bas, ey gönül! Velâyet şahından bir medet iste, ey gönül!

Bütün tarikat pîrleri bizim gibi o şahın kölesidir, ey gönül!

[1051]

Bir gülün yakışından adet üzere ağlar bülbül, kanlı gönlünden çokça âh çeker bülbül!

Onun âşığı yakan yüzünün aşk ateşinden gül mevsiminde bülbül gibi inlerim.

[1052]

Ey Kâbe'ye gidip de gönle mahrem olmayan! Ne zamana kadar gönül nefesinin feyzinden mahrum olacaksın?

Git gönül ziyaretçisi ol, gönülden himmet iste; çünkü gönül âlemi, toprak âleminden yücedir.

[1053]

Ey gönül! Sır bilen Allah erenleri, maksud yolunda yürürler, ey gönül!

İsâ nefeslilerin kisvetinde olanlar gafildirler, insan suretinde eşektirler, ey gönül!

[1054]

Bu kırık dökük testiye sen küçümseyerek bakma, hâl diliyle şu tür sözleri vardır:

Âlemin şahıydım ben, tacım da başımdaydı, şimdi dilencilerin ayağının altında ezildim.

[1055]

Yeni bir can bulmak istiyorsan, sevgilinin sözünü dinle, ey gönül!

Maksad menziline ulaşmak istiyorsan, akan gözyaşı gibi git, ey gönül!

[1056]

Ey efendi! Mal ve mülkle gururlanma, sonunda hepsi ayak altında yok olup gider.

Fena seli varlık evini götürür, kıymetli ömrün kuzey rüzgarı gibi esip gider.

[1057]

Ey gönlül! Ahiret işinde akıllı ol, asla bu işten daha iyisi olmaz, ey gönül!

Rahatına düşkünler gibi yemek ve uykunun esiri olma, Hakk’ın zikriyle uyanık ol, ey gönül!

[1058]

Sevgilinin zikrinden gafil olana akıllı kişi, yaşıyor demez, ölüdür der.

Gönlünde onun derdi olmayan, meyvesiz, mahsülsüz ağaca benzer.

[1059]

Ey gönül! Mecnun gibi ol, bütün aşk ve sevda ilimlerinde kâmil ol!

Aşk muallimdir, adama ders verir, aşktaki divanelik ilmini müderris bilmez!

[1060]

Ey Efendi! Malınla mülkünle gururlanma, sonunda malına zarar ziyan ulaşır.

Aklın varsa kalıcı saadet talebinde ol, kemâl ehli geçici servet peşinde olmaz.

[1061]

Ey gönül! Her an sevgiliyi zikret, kendini onun derdiyle mutlu et, ey gönül!

İsâ gibi kendini bağlılıklardan kurtar, dünyada özgür yaşa, ey gönül!

[1062]

Malın mülkün tamamından el çek, kemalât tahsili maldan daha iyidir.

İnsanın kıymeti kemali nisbetindedir, mal ile nasıl artar cahilin kıymeti?

[1063]

Kabiliyetlidirler kemal taliplileri, faziletlidirler kemal isteklileri.

Cahil insan mal ile de bayağıdır, kemal sahiplerinin alnı açıktır.

[1064]

Muhabbet âleminde cengaversin, ey gönül! Bütün sır ehlinin liderisin, ey gönül!

Din sığındağı şah Hüseyin'in gölgesinde, bugün güneş gibi başın dik, ey gönül!

[1065]

Gönülde ehl-i beytin muhabbeti var, gönlün felekten daha yüce bir sarayı var.

İştiyaklı âşık Burhân gibi gönlün beş parmaklı denizi var.

[1066]

Burhân o ay parçasına gönül vermiş, zavallı gibi onun derdini çeker gönül!

Onun yüzü gibi gül yoktur çemende, âvare bir bahçe kuşudur gönül!

[1067]

Ey gönül! Bütün insanlar aynadır, bunlarda zâtın yüzü görünür.

Yakîn ile Hakk'ın âyetlerinin mazharıdırlar, baştan başa bütün bu varlıklar, ey gönül!

[1068]

Ey gönül! Ezel güneşinin doğduğu gönül ol, yiğitçe sen Hz. Ali'nin takipçisi ol, ey gönül!

Feleklerden daha yüce olmak istersen, o velinin mübarek kapısının toprağı ol, ey gönül!

[1069]

Ey gönül! Alçak kimseler görünüşte insandır, sen soysuzdan insanlık bekleme, ey gönül!

Kişi marifetle insan olur; fakat, kimse marifetsiz insan olmaz, ey gönül!

[1070]

Ey gönül! Yolda adam gibi yürü, Şâh-ı merdândan yardım iste, ey gönül!

Kutlu maksud menziline sen o şahın himmetiyle erişirsin, ey gönül!

[1071]

Ey gönül! Aşk sırrına mahrem ol, onun yolunda Edhem gibi ol, ey gönül!

Gam dikeninden feryat etme bülbül gibi, mütebessim ve neşeli gül gibi ol, ey gönül!

[1072]

Bizim eski sevgilimiz geldi, keder gitti gönülden; nasipsiz gönlümüzün muradı oldu hasıl.

Gönül haremime, göz haneme oturdu da sen sanırsın göklere ay gibi oldu nazil.

[1073]

Halilulllah[89] gibi sevgilinin yurduna varmak istiyorsan, onun yolunda gözyaşı gibi, sel gibi koş!

Kör değilsen, kuru sopayı delil gösterme; ıslak gözün akan yaşından daha iyi delil yoktur!

[1074]

Haydar'ın sevgisi gibi bir dadının büyüttükleriyiz, onun gibi bir kerîmin cömertlik sofrasından azık yiyenleriz.

Ebedî nimete gark olduk biz, bu sebepten feleğin sıcak olsun, soğuk olsun iki ekmeğini yemeğiz.

[1075]

Gönlümü bir sırra mahrem yapmak istiyorum, candan tende oldukça aşk oyunu oynamak istiyorum.

Sevgilimin iki kaşının mihrabında gece gündüz huşu ve gönül huzuruyla namaz kılmak istiyorum.

[1076]

Bir ömürdür aşk ve sevda yolunda dolaştım, divane gönlün muradı için dolaştım.

Bazen semender kuşu gibi ateşkedede dolaştım, bazen gözbebeği gibi denizde dolaştım.

[1077]

Senin gül yüzünün şevkinden feryat etmekteyim, divane bülbül gibi içim ağlamaklı.

Tende can oldukça senin aşk yoluna gözümden kanlı gözyaşı dökeceğim.

---

[89] Halilullah: Hz. İbrahim.

[1078]

Allah'a hamdolsun ki senin kutlu saadetini gördüm, yüzün gibi nevruz bayramını gördüm.

Can bahşeden sözünü çok işittim, kendimde gönül yakan lütuf nazarını çok gördüm.

[1079]

Senin zikrinle halktan uzak duruyorum, çünkü derdinin köşesi gibi bir uzlet köşem var.

Dünya malından elimde bir şey yok ama, aşkının gölgesinde himmetim var.

[1080]

Muhabbet âleminde cengaverim, bütün sır ehlinin lideriyim.

Hz. Hüseyin'in saadet gölgesindeyim, bugün güneş gibi yüceyim.

[1081]

Gül mevsiminde çimenliğe taşınmak, zevk ü sefa veren içecekleri başka şekilde içmek istiyorum.

Burhân gibi her akşam sabah kadar canım istediği gibi elime kadeh alıp sevgiliyi kucağıma almak istiyorum.

[1082]

Siyah zülfünün dert ve kederinden ağlarım, ay gibi yüzünün hasretinden ağlarım.

Gece gündüz toprağa oturup seni bekleyerek yürekten yoluna ağlarım.

[1083]

Ona dedim: “Ben bin yetenekli bülbülüm”; gülerek dedi: “Sadberg çiçeği benim”

Ona dedim: “Kırmızı dudağın tatlıdır”; dedi: “O şeker kıtlayan papağan benim”

[1084]

Dünyada senin gibi bir sevgili görmedim, sokağının haremi gibi sığınak görmedim.

Çemende senin yüzün gibi bir gül koklamadım, gönül yakan güzelliğin gibi bahçe görmedim.

[1085]

Başımda servi boylu güzelin arzusu var, onun derdi gibi sırdaşım var.

Bülbül gibi onun gül yüzünün iştiyakından, Burhân gibi name çalan gönlüm var.

[1086]

Şimdi bahar mevsimi; lâle yüzlümle hoşça eğlenmek için çöl yolunu tutmak istiyorum.

Bazen çınar altına, ırmak kenarına oturmak, bazen elime kadeh almak, bazen yasemin gibi zülfü tutmak.

[1087]

Dervişim ben, ne makam ne mevki isterim; ne tac, saltanat tahtı isterim.

Vuslat gecesinde Burhân gibi mutlaka ay misali yarin kucağında olmak isterim.

[1088]

Sevgilinin yoluna toz gibi oturdum, onun geçiş yoluna kral gibi oturdum.

Sevgililer bahçede, bahar mevsiminde mutludur; ben ise dert köşesinde sevgilinin zikriyle oturdum.

[1089]

Elif gibi seni candan tanımak, yüzünün kuranını öpmek ve okumak istiyorum.

Ey ay yüzlü! Siyah zülfünün hikâyesi, bilirim, şeb-i yelda gibi uzundur.

[1090]

Burhân! Ben o rıza bahçesinin bülbülüyüm, sabah rüzgarıyla aynı duayı okur, aynı nefesi alırım.

Sevgilinin yolunda tozum ancak nazar sahiplerinin gözünde safa sürmesiyim.

[1091]

Ey dolunay gibi yüzü olan! Gece gibi o zülfünden yüzüne atmışsın.

Gönül biriyle aydınlık, diğeriyle karanlıktır, her ikisi İslâm ve küfür gibi görünürler.

[1092]

Malı, mülkü, yurdu terketmiştir gönlüm; sevgilinin huzur veren sokağının sakinidir gönlüm.

Feryat ve figandan hiçbir zaman kurtulmaz, sevgilinin yüzündeki gülün bülbülüdür gönlüm.

[1093]

Garip Burhân gibi dert ehliyiz, fakr ehliyiz ve dervişiz.

Bizim halvetimizde yabancı yoktur; sevgiliyle doluyuz, kendimizden boşuz.

[1094]

Ben senin sokağının bahçesinde itikaftayım, ben gül yüzünün ağlayan bülbülüyüm.

Anber kokulu zülfüne gönül verenim, fitne arayan gözlerinin âvaresiyim.

[1095]

Ben Burhân'ım, yeni yetme edibim; altı yönlü *Çârbâğ*'ın bülbülüyüm.

Hz. Peygamber'e na't söylerim, Hz. Haydar'ın menkıbesini anlatırım.

[1096]

Sen benim canımsın, âlemin canısın; cihan sultanı kapında dilenci.

Can veren ve gönül alan dudağın âlemin dermansız derdinin şifasıdır.

[1097]

O huzur veren ayın vuslat gecesinde, her an gül renkli kadeh çekiyorum.

Şeker gibi ve tatlı gülen dudağından lezzet bulayım, muradımı hasıl edeyim diye.

[1098]

O İsâ nefesli sabah rüzgârı gibi her an ayağına baş koyarım.

Senin yüzünde binlerce gül bahçesi var, senin kahkahanda yüzlerce neşeli bahar var.

[1099]

Gönlü baştan ayağa sevgilinin aşkıyla beslerim, çöl lâlesi gibi dağlayarak beslerim.

Güzellik bahçesinde o yeni yetişmiş fidanı, iki gören gözüm suyuyla beslerim.

[1100]

Gönlüm bir ömürdür zülfünün tuzağına düştü, çaresizce cefana teslim oldu gönlüm.

Burhân sıfatlıyım ben, kendi teslim boynumu senin zulüm kılıcının önüne koydu gönlüm.

[1101]

Değerli cömert babamın nefesi feyzinden ana kuzusu tabiatım gül gibi açtı.

Hızır gibi kalemin hayat suyundan Mîr İmâd'ın hattına delil gönderdim.

[1102]

Kadehin gibi kırmızı dudağının hasretini çekiyorum, lâle renkli yüzünün derdini çekiyorum.

Senin gibi ay yüzlünün hayaliyle gam köşesinde gece gibi zülfünün derdini çekiyorum.

[1103]

Ney gibi dağlı gönlüm var, bu yüzden ağlar, âhlanıp vahlanırım.

Gurbet âleminde Hz. Ali'nin muhabbetiyle Burhânca şöhretim var.

[1104]

Senin aşkından inlemekteyim, dertliyim, ney gibi ateş sıçrar boğumlarımdan.

Şirin dudağınla beni okşa, çünkü o balımdan, şekerimden daha tatlıdır.

[1105]

Gönlümde lâle gibi dağlanma var, o yüzden çöl gibi vatanım var.

Senin gül gibi gülen yüzün var, benimse bülbül gönlü gibi çemenim var.

[1106]

Servi boylu ayın evinde mutluyum, aslan burcundaki güneş gibi mutluyum.

Muğların harabat meclisinde Burhân gibi kendi sarhoşça naramla mutluyum.

[1107]

Dert ovasında kırmızı lâle gibi açtım, gönül ateşiyle çöl eteğinde açtım.

Burhân gökyüzünün Sadberg gülünün aksine, Rum mülkünün toprağında tek başıma açtım.

[1108]

Ali'nin muhabbetiyle âlemi aydınlatırım, gönlüm feleğin güneşi gibi ateş içinde.

Onun nazarının feyzi bana düştü, böylece günlerim hep güzel geçer.

[1109]

Her ne zaman kırmızı dudağını hatırlasam, elimde olmadan feryat figan ederim.

Yüzünün hasretinden alev saçan âhımla zülfünün parlayan iki büyük yıldızını saçarım.

[1110]

O sevgilinin zülfünün divanesiyim, onun mum yüzünün kelebeğiyim.

Geceden sabaha kadar sevgilinin meclisinde ney gibi çokça yanıp yakılmaktayım.

[1111]

Kırmızı dudakların çok hararetlidir, bilirim; güneşin kızı gibidir, bilirim!

Sevgilim! Dolunay gibi yüzünde zülfün misk kokulu peçedir, bilirim!

[1112]

Ben her zaman bir çaba içerisindeyim; zülfünü ve yüzünü vasfetmekteyim.

Karanlıklarda yaşayan o Hızır gibi, toprağı yeşerten pınarı arıyorum.

[1113]

Onun ayrılığından dolayı âhım gibi kandilim var; gönlümde lâle gib bir damgam var.

Elinde asası taşıyan şeyh başka, ben başkayım; onun kayın odunu var, benimse parkım.

[1114]

Bahçede saf şarap içmek istiyorum, güneşin elinden sarhoşça içmek istiyorum.

Onun ruh besleyen şarabını emmek, Hızır'ın çeşmesinden su içmek istiyorum.

[1115]

Senin gibi sevgilinin aşkını terk etmem, başka ben ve ayva tüyüne meyletmem!

Yüzünde ezel sabahını görmüşüm, o sebepten yedi yıldıza bakmam!

[1116]

Derdinin sırrını yalnızca sana anlatırım, senin özel halvetinde hepsini anlatırım.

Senin gibi ay yüzlüsünün hikâyesini, yelda gecesi yüz yüze anlatırım.

[1117]

Gümüş bedenlinin can yakan aşkına sahibim, gönül ve göz gibi denizim karam var.

Onun yüzünün ayrılığının yakışından yıldırım gibi alev saçan feryadım var.

[1118]

Senin sokağında güzel yerim yurdum var; inleyen bülbülüm, gül bahçesinde yuvam var.

Sadberg gülü gibi yüzünün aşkından, aydın gönlümde alevli ateşim var.

[1119]

Gül yanaklının derdinden ağlıyorum, bahar bulutu gibi ağlıyorum.

Onun zikriyle yoluna oturmuş Burhân gibi ağlıyorum.

[1120]

Ben sevgilinin yakışı ve derdinden yandım, gül yüzünün ayrılığından yandım.

Dert ateşinden gözümden yaş döktüm, içimden bir çınar gibi yandım.

[1121]

Ey sevgilim! Hayalinle dert köşesine oturdum, cümle halka birden gözümü kapadım.

Yakışından ve ayrılığından kan döken gözümden mübarek yüzüme akik gibi gözyaşı döküyorum.

[1122]

Ay yüzün gibi gözümü açtım, gece gibi zülfünün tuzağına düştüm.

Dert yükünü, cefa belanı çektim, üstelik aşkının yakışını, derdini gönlüme koydum.

[1123]

Dertli ve kederli âşıklarız, çünkü derdinin yoluna adım attık.

Meclisinde biz ney gibi aşk sırrından, ezelden beri dem vurduk.

[1124]

Ey sevgili! Senin gibi canan görmedim, senin gibi dost görmedim.

Derdin gibi derman görmedim, kırmızı dudağın gibi Lokman görmedim.

[1125]

Dedim: “Aşkından dolayı ateşim var” Dedi: “Şifasını iki dudağımdan ara!”

Dedim: “Ondan ne zaman derman isteyeyim?” Dedi: “Gece yarısı beni o aydan iste!”

[1126]

Senin gibi sevgili görmedim, aşkın gibi can azığı görmedim.

Birçok coşan deniz gördüm, kırmızı dudağın gibi inci saçanı görmedim.

[1127]

O ay yüzlünün vuslat gecesi ne zaman yattıysam, seher vaktine dek onun kırmızı dudağını anlattım.

Âh ne hoş! Onun ziyneti ve süsü için Burhân gibi mana incisi deldim..

[1128]

Gözümle bir sevgili görsem, göğsümdeki kalbimle başka bir sevgili görürüm.

Çünkü sevgili surettir, suretteki manayı güneşten daha net görürüm.

[1129]

Dünyada ne mülk isterim ne vatan, sadece dertleşecek bir dost isterim.

Ben mutluluğumu sevgilinin gamından isterim, dermanımı bir güzelin derdinden isterim.

[1130]

Senin hurma ağacı boyunda meyve görüyorum, kırımızı dudağında bal ve şeker görüyorum.

Siyah zülfün karanlık gecem gibidir ancak yüzünde seher mumu görüyorum.

[1131]

Dertsiz olan hâlimi nerden bilsin? Ben sevglinin derdiyle mutluyum.

Gönlümü mana güzeline verdim, Burhân gibi mala karşıyım.

[1132]

Kadim sevgilinin aşk yolunun azığı can nakti ve gümüş gibi gözyaşıdır.

Çünkü, teslimiyet nefesi dervişi maksudun menziline ulaştırır.

[1133]

Burhân gibi ben de yol eriyim, bir güneşin ardından gölge gibi koşuyorum.

Ben bülbülün kederi hakkında o yeni yetişmiş gülden bir kıssa duymak istiyorum.

[1134]

Gönlümü sevgilinin zülfüne bağlar bağlamaz âlemin gamından kurtuldum.

Sürekli aşk vadisinde koşuyorum, Mecnun gibi Leylaperest âşığım.

[1135]

Zannetme heva ve hevesle raksediyorum ya da cehaletimden gösteriş olsun diye raksediyorum.

Gönül güzelini göz güzeline bağladım, bu sebepten zevk ve safayla raksediyorum.

[1136]

Hayalinle gözümden uyku kaçtı, derdinden yüzüme gözden yaş geldi.

Ay yüzlümün vuslat gecesinde gözden saf inci saçmak istiyorum.

[1137]

Sevgilim uzun boylu ve gümüş bedenlidir; bu sebepten göz yaşlı ve gönül alev doludur.

Dünya malına meyledenlerin aksine onun ayağına baş koyup gözden inci dökerim.

[1138]

Âlim gibi bilgili bir gönlüm var, hüner eşyalarından güzel bir giysim var.

Hocanın akılsızlık delili var, benimse hat ve kalem gibi bir delilim var.

[1139]

Yüz canla gönle huzur veren söz söylerim, ben çemen kuşuyum Süleymân'ı anlatırım.

Doğrusu, muhabbet ikliminin sultanı odur, bu yüzden onun gibi sultanı överim.

[1140]

Ben Süleymân oğlu Burhân'ım, Şâh-ı merdânın özel müridiyim.

Göz incisini ve can mücevherini onun mübarek yoluna saçarım.

[1141]

Gönlümü sevgilinin kıvrılmış zülfüne bağlar bağlamaz iki âlemin derdinden de özgürce kurtuldum

Burhân gibi aşk şarabından sarhoşum, bu zühd şişesini kırdım bu sebepten.

[1142]

Dostun âşığıyım, ben her postun talibi değilim; onun dikensiz gül yüzünün bülbülüyüm.

Üzerimde hile ve riya elbisesi yoksa bunda ne beis var? Bütün gece onun kırmızı dudağı gibi şarap kadehim var.

[1143]

Bahçe avlusunda divane gönlümle oturdum, lâle gibi damgamla çölde oturdum.

Kırmızı gül gibi yüzünün aşkıyla oturdum, bülbül gibi ötmeye koyuldum.

[1144]

Gönlü baştan ayağa sevgilinin aşkıyla beslerim, kırmızı lâle gibi damgamla beslerim.

Güzellik bahçesinde o taze meyveli yeni fidanı, iki gören gözüm suyuyla beslerim.

[1145]

Güzel yüzünün hasretinden gömleği gül renginde olan ben, yanan gönlümden âleme ateş salarım.

Aşk şarabının sarhoşum, mahmuruyum; zühd ve takva şişesini kırsam kueurlu değilim.

[1146]

Sevgilim! Bir ömürdür seni arzularım, sana müştakım, senin hasta âşığınım.

Ay yüzünü ve seni görememekten perişanım, karanlık gece gibi zülfünün şaşkınıyım.

[1147]

İslâm âleminde adam kıtlığı var, bu sebepten gönlümüzde İslâm derdinden başkası yok!

Bundan önce hiçbir millette İslâm'ın en bilgili biricik efendisi gibisi yoktu!

[1148]

Gönlümü sevgilinin zülfüne bağladım, bu yüzden yiğitçe feleğin esaretinden kurtuldum.

Bu aşk ve muhabbet meyhanesinde Burhân gibi sarhoşum ve dilberperestim.

[1149]

Gönül çelenin yüzüne âşık oldum, gonca gülün bülbülü oldum.

Akan gözyaşı gibi aşk yolunda yürüyenlerin lideri oldum.

[1150]

Sabah rüzgarı dün gece salınarak yanıma geldi, kendi dostlarımdan haber getirdi.

Hasret ve dert çeken gönlüm onların haberinden çok mutlu oldu.

[1151]

Dervişim, nam ve nişanı ne yapayım, ben? Sultanlığı, namı sanı ne yapayım?

Kendi sevgilimin aşkının hapsinde mutluyum, cennetin hurisin, hizmetçisini ne yapayım?

[1152]

Onun yüzünü sayıklayarak uykumdan uyanır, gönlümü zülfünün halkasına asarım.

Onun uğruna gönlümden toprağa ateş saçarım, gözümden ayağına yaş dökerim.

[1153]

Bir ay yüzlünün aşkından lâle gibi damgam var, sine ve gönül gibi bahçem, çölüm var.

Burhân gibi onun derdinin karanlık gecesinde, kendi âhımın ateşi gibikandilim var.

[1154]

Sevgilinin hatırasıyla, hayaliyle çok mutluyum, bu sebepten alçak dünyanın derdiden kurtuldum!

Sevgilinin yüzünü istiyorsan ey hoca! Onun aynası gibidir bu timsalim!

[1155]

Sevgilim yoksa yürek paralayan ağlayışımı mı duydu da göz yolundan gönül haremime geldi.

Gönlümün onun yüzü gibi ayı var, vuslat gecesinde gönlümün istediği ondan başkası değil.

[1156]

O ay yüzlünün vuslat gecesinde huzurluyum, gül renkli kadehim elimde!

Burhân sıfatlı şeker saçan iki dudağından, şükürler olsun, mutluyum, mesutum!

[1157]

Sevgilinin dert bağına düştüm düşeli, yaşlı gözden ırmak akıttım.

Onun kırmızı yüzü aklıma geldikçe Burhân gibi sinemden alev saçan âh çekerim.

[1158]

Ey nazlı ve salınarak yürüyen sevgilim! Aşkın sırlarıma mahrem olduğundan,

Ben senin güzel sesli âşık bülbülünüm; yüzün benim gülüm oldu, senin sokağın ise gül bahçem.

[1159]

Sevgilimizin zikiyle her yerdeyiz, her lahza ve her an onun muhabbet şarabından sarhoşuz.

Manada feleklerden yüceyiz, surette topraktan aşağı olsak da...

[1160]

Ya Rabbi! Senin ihsan kapın açıktır, bilirim; lutfun bütün kulları sevindirir, bilirim.

Muhabbetinle birlikte senin diri kalplilerin, mücevher hazinesi, sırlar bahçesidirler, bilirim.

[1161]

Senin derdin bana dost ve yardımcıdır, bilirim; benim gibi feryad ve figan edene sırdaştır, bilirim.

Garip Burhân'ın viran gönlünde bir ömrüdür yiğitçe mukimsin, bilirim.

[1162]

Ey sevgili! Senin aşkın dost ve şefiktir, bilirim; dertli gönüllerin sırdaşısın, bilirim.

Gözden gizli olsan da her yanmış gönülde cansın, bilirim.

[1163]

Yüzünün ve zülfünün derdini gönülde besledim, bu sebepten sabah akşam sevdan yolunda dolaşırım.

Bütün ömrüm boyunca yiğitçe; aşkından boynumu vurmazsan nâmerdim!

[1164]

Sen gittin, hayalin gitmedi gözümden; halime acı da yoldan geri gel yine gözümün önüne!

Vuslat meclisinde bir yer ver bana, ayrılığından gözüm denize döndü, gönlüm karaya.

[1165]

Gönlümde lâle gibi bir bir damga var, çölün eteği gibi bir otağım var.

Hz. Ali ve onun ailesinin gönül aydınlatan muhabbetiyle, gönlüm gibi bir kandilim var.

[1166]

Senin gibi sevgilinin muhabbeti sermayemdir, çehrenin ateşinden duman gibi yükseliyorum.

Fitneci zülfünün derdiyle, kederiyleyim; sürekli gözümden ırmak gibi akar gözyaşım.

[1167]

Sevgilinin aşkı var gönlümde, siyah zülfünün sevdası başımda!

Burhân, onun vuslat gecesinde, âh ne hoş, yüzü gibi parlayan ayım var!

[1168]

Biz mazlum Hüseyin'in nesliyiz, aşk hazinesi ve gizli sırız.

Bizi, beni ve malı mülkü terk ettik, Rum diyarının ziynetiyiz, süsüyüz.

[1169]

Gönlümü sevgilinin zülfüne bağladım da âlemin derdinden kurtuldum.

Sürekli aşk vadisinde koşuyorum, Leyla'nın âşığı Mecnun gibi sarhoşum.

[1170]

Ey gül yüzlü! Gönlümde aşkının yakışı var, bu sebepten bülbül gibi inlemekte gönlüm.

Gül mevsiminin sabah rüzgârı var, ne güzel! Gönlümün de ferahlık veren sesi var.

[1171]

Senin sevdanı başımdan nasıl atarım? Senin bu derdini artırmak istiyorum.

Aşkının sırrı gönlümde gizli, gözyaşımdan anlaşılırsa, nasıl yaparım?

[1172]

Servetim sevdadır, ben de tüccarım; sevgilinin hayalinden başkası olmaz başımda.

Bu âlemde aşk ve âşıklıktan başka bir uğraşım yoktur, Burhân gibi.

[1173]

O vahdet denizinin suyu biziz, hakikat güneşinin nuru biziz!

Zatın vechidir bizde görünen, ey efendi, varlık aynası biziz!

[1174]

Ben senin aşkınla saadet sahibiyim, sabah akşam sohbet meclisiyle meşgulüm.

Sabahımın kızıllığı, senin parlayan yüzündür; kırmızı dudağın gibi mutluluk suyum var.

[1175]

Sevgilinin ayağının toprağı üzerindeyken, gözümden cevher saçarım ben!

Dostlarıma iki büyük yıldız gibi parlayan şiirimi hatıra bırakıyorum ben!

[1176]

Derdin eskiden beri dostum olduğundan, gamından başka yoktur yâr ve yardımcım.

Senin al çehren altın çember gibidir, onun hasretiyle gözümden gümüş gibi gözyaşı dökerim.

[1177]

O ay yüzlünün derdinden ve kederinden serseriyim, her zifiri karanlık gecede soğuk âhlar çekerim.

O gümüş bedenli servi boyluyu arzuyla, ırmak kenarında ve bahçe avlusunda kucaklamak isterim.

[1178]

Aşkın gibi inleyen gönlümün hemdemi var, derdin ve kederin gibi mahremi var.

Kırmızı dudağın Hz. İsa'nın nefesi gibi can verir, kapının toprağı Hz. Meryem'in avcu gibi ilaçtır.

[1179]

Gönlümü sırlara mahrem yapmak istiyorum, canım tende oldukça aşk oyunu oynamak istiyorum.

Sevgilinin iki kaşını mihrap yapıp gönül zevki ve huzuruyla namaz kılmak istiyorum.

[1180]

Alçak namert dünya talebindedir, adam olana lâyık değildir dünya ve dünya malı!

Asla çorak yerde zayi etmez kendi tohumunu akıllı ve bilge kişi!

[1181]

Nazlı sevgilimin yüzünün hasretinden ağlarım, Zühre alınlı ayımın kederinden ağlarım.

Alev koparan âhım, hasret çeken gönlümle onun dert köşesinde sızlanır, oturup ağlarım.

[1182]

Özgür başlı rindim; sarhoşların şarabından içerim sevgilinin yüzünün kırmızı gülü şerefine.

Yükümü hangâhtan meyhaneye taşıyacağım Burhân gibi.

[1183]

Güzel sevgilimin kirpiği gibi ok görmedim, onun fitneci gamzesi gibi kılıç görmedim.

O ay gibi güzel uykudan uyandırmadı bizi; seher vakti ağlamak gibi tesir görmedim.

[1184]

Sevdan gibi sermayem var, lâle renkli gözyaşı gibi ziynetim var.

Yüzün gibi parlayan ayım var, kavuşma meclisinin gecesi gibi muradım var.

[1185]

Senin ay gibi yüzünün aşüftesi benim, senin o siyah zülfünün hayranı benim.

Ey güzeller şahı! Bir ömürdür dergâhında oturan Burhân sıfat kulunuz, benim.

[1186]

Ey gönül! Eğer Edhem gibi avucuna kadeh alırsan, eğlence mekânına Cem giremez.

Adamsan, iki dünyanın bağından kalender gibi tamamen özgür olursun.

[1187]

Ey efendi! Sen taklitten mutlusun, ben ise kendi içtihadımla izzetliyim!

Senin gibi taklitçi oğlu taklitçi çoktur, benim gibi müçtehid oğlu müçtehid ise az!

[1188]

Ey sûfi! Ben senin gibi zühtle anılmam, abaya ve sufilerin hırkalarına muhtaç değilim.

Virane köşede oturup “ benimle otur” dersin; ben senin gibi baykuş değilim!

[1189]

Zannetme rahat bir nefes aldığımı, senin aşkında yüz bin sıkıntı çektiğimi.

Buhan gibi bir ömür, bu emanet yükünü yiğitçe taşıdığım için memnunum.

[1190]

Sarhoş geldiğimiz ve şarap sattığımız için, mey gibi daima coşup köpürürüz.

Burhân gibi muhabbet meclisinde şarap, sakinin elinden kevser içeriz.

[1191]

Gül renkli şarabın sarhoşuymuş Hayyâm, o yüzden şarabı haddinden fazla övmüş.

Ben, Ali’nin muhabbet kadehinden sarhoşum, Hayyâm gibi üzüm şarabının sarhoşu değilim!

[1192]

Biz bu sevgi ve muhabbet meclisinde neyiz; tarihe nam salan bizleriz.

Burhân gibi Necef şahının nefesinin feyzinden, ruhu aydınlatır, cihanı süsleriz.

[1193]

Bern senin gibi sevgilinin dert ve kederini isterim, Burhân gibi senin derdinden derman isterim.

Başkasının ikramını istemem, ancak senin kınamanı candan isterim.

[1194]

Yâ Ali! Senden yardım isterim, şefkat nazarı senden isterim.

Hacetimi kimseye bildirmem, ben bütün hacetimi senden istrerim.

[1195]

Bu dert yolunda akan gözyaşı yoldaşımdır; yardımı ben vilayet şahından isterim.

Bu dünyada kimseye minnetim yok, çünkü ben yüce makamlı o şahın kapısının bekçisiyim.

[1196]

Haydar'ın muhabbeti can gibidir tenimde, gönlümde yanan kandilim odur.

Ben Ali'yi ezelden beri severim, ebede kadar onun düşmanına düşmanım.

[1197]

Gönlümde Hz. Muhammed'in aşkı var, sinemde Âl-i Ahmed'in muhabbeti var.

Allah'a hamdolsun daimi saadetim var, Hz. Hüseyin gibi ulu ceddim var.

[1198]

Ben senin aşkınla zayıf ve hakir oldum, hem gam yolunda toz ve toprak oldum.

Vefalı ve çileli Burhân gibi, ömür boyu vatanımdan, yurdumdan ayrı düştüm.

[1199]

Sevgilinin kırmızı dudağı gibi kadehim var, tıpkı kendi gönlüm gibi her an sarhoşum var.

Harabat meclisinde bir makamım olduğu için dünyada namım, şanım var.

[1200]

Güneşim Hz. Ahmed gibi padişahtır, ayım Hz. Ali gibi bir şahtır.

Her ikisinin parıltısıyla iki gözüm aydındır, her ikisinin feyzinden gönlüm gibi muradıma erdim.

[1201]

Babam hakkında Ahmed gibi güneştir elim; onun feyzinden dolayı bulut gibidir elim.

Şeyhin ve pîrin elini tuttuğumda, Ebû Turâb'ın mübarek eteğindedir elim.

[1202]

Ey Kerîm Allah'ım! Dergâhına umutla geldim, kötü isem de ümitsiz çevirme beni!

Daim kereminle, Âl-i Muhammed hürmetine, İslâm ordusuna yardım et!

[1203]

Ebu'l-Hasan'ın nimet sofrasından beslenirim, Ebu'l-Hasan'ın kerem denizine daldım.

Burhân gibi elest gününden beri Ebu'l-Hasan'ın feyizli nefesiyle diriyim.

[1204]

İçli içli öten bülbüldür gönlüm; rıza bağında itikafa girmiştir gönlüm.

Burhân-ı Hüseynî gibi bak, makamat ve maişet ehlindendir gönlüm.

[1205]

Muradın için gelmişsin, biliyorum; cihat için gelmişsin, biliyorum.

Ey gafil! Ömrün boyunca geçim derdindesin; ahiret işine gelmişsin, biliyorum.

[1206]

Yol eriyim, sıdk u safa ehlindenim; bu sebepten rızkım hep gayptan gelir.

Ben, muhabbetli Burhân gibi, aşk meclisi güzelinin sohbet arkadaşıyım.

[1207]

Feleğin güneşi gibi ışık saçarak dönen bizler, Hz. Ali’nin muhabbetiyle âlemin etrafında döneriz.

Muhabbetli Burhân gibi bir ömürdür, o can güzelinin yolunda döneriz.

[1208]

Senin yüzünle mesut olduğum, âlemin kederinden de kurtulmuş olduğum o gün âh ne güzeldi!

O vuslat gecesinde, Burhân gibi, senin can veren kırmızı dudağınla hemdem olduğum o an âh ne güzeldi!

[1209]

Gönlümüzde hep derdin, yüzün, zülfün var, bu sebepten sabah akşam soğuk âhlar eder, sızlanırız.

Onun aşk meclisinde tamamen yanarız; gönül gibi kandilimiz, göz gibi kadehimiz var.

[1210]

Güzeller sultanından haber aldım, dergâhı gibi İslâm yurdum var.

Her ne kadar doğum yerim Belh'in Hangâh'ı[90] ise de; mezkur Hangâh gibi yüce makamım var.

[1211]

Ben senin dudağının kadehinden sarhoşum, şarabı ne yapayım? Yüzünün inleyen âşığıyım, gülü ne yapayım?

Dertle dolu gönlümün vuslat gibi dermanı var, ilacı, dedikoduyu ne yapayım?

[1212]

Âl-i Ahmed'im iki âlemde sultanlarımızdır, çünkü onlar hep ululuğumuza sebep oldular.

Mertebece ashaptan üstündürler; bu yüzden kimse Muhammed'imin cübbesi altına giremedi.

[1213]

Gönlümde lâle gibi bir damgam var, yaşlı gözüm gibi de dostum var.

Ben gurbetin feyz yurdunun mülkündeyim, yüzün gibi bahçem, çayırım var.

[1214]

Sürekli sevgilinin hayalini başımda taşıdığımdan, gözüm, gönlüm aydın.

Onun gam yolunda can naktim gibi azığım var, akan gözyaşı gibi rehberim var.

[1215]

Ali'nin muhabbeti gibi dostum olduğundan onun düşmanlarıyla mücadele ederim.

Elimde Burhân gibi, Zülfikâr gibi kalemim var.

[90] Hankâh: Afganistân-ı Türkî'de Katagan vilâyetine tâbi' Kunduz muzâfâtından bir karyenin ismidir (nüsha, s. 200).

[1216]

Senin kırmızı dudağının çevresinde bayramım var, yüzün gibi ayım, güneşim var.

Ayrım yapanların elinden yalnız halvetteyim, Burhân gibi tevhit halkam var.

[1217]

Allah'a şükür, velayet şahının izindeyiz, sevgi yolunun yolcularının başıyız.

Biz güneş tabiatlıların gönlü cemaatin mumudur; bu yüzden Burhân gibi muhabbet meclisinin parlaklığıyız.

[1218]

Senin aşk ateşin pişirmiş beni, ham değilim; İsâ nefesliyim ben, kendini düşünen alçak değilim!

Senin gibi tatlı dudaklıdan güzelce bahsediyorum; acı şaraptan dem vurmam, çünkü Hayyam değilim!

[1219]

Gönlümüzü Hz. Ali'nin muhabbetine bağladık, ona bağlandık iki âlemin bağından özgürce kurtulduk.

Var oldukça Burhân gibi her an o şahın methini okuruz.

[1220]

Benim işin hep aşktır, âşıklıktır; gönül huzuru olmadan yaşamak istemem.

Gül mevsiminde gül yüzlünün yakışından bülbül gibi feryat etmeden nasıl huzur bulurum?

[1221]

Bir sevgili uğruna yabancıların kınamasını çok çekerim, gül uğruna bir bülbül gibi dikenin zulmünü çekerim.

Burhân gibi alçak dünyanın derdini çekmem, ancak sevgilinin cana can katan kederini çekerim.

[1222]

Sevgilinin mum gibi yüzünün etrafında dönerim, kelebek gibi yanan canımla dönerim.

Gönül aydınlatan damgamla bir ömürdür Leyla peşinde Mecnun gibi çöllerde dönüp dururum.

[1223]

Dert zehrini tadan o adam benim, gönül derdi çeken o adam benim.

Aşk taciriyim, sevgilimin yiğitçe yüz canla satın aldığı keder eşyası benim.

[1224]

Pirimin nefesinin feyziyle esaretten özgürüm, onun gibi üstat beni çok irşat etti.

Bu suret güzeline rağmen yiğitçe gönlümü mana güzeline verdim.

[1225]

Ey Burhân! Gam yolunda dönen benim; kimsenin haberi yok yanışımdan, derdimden.

Her an ney gibi bedenim kuru ve boş, soğuk feyadımın ateş saçması garip değil!

[1226]

Ey Burhân! Bu meydanın eri benim, Ali’nin muhabbetiyle çağın meşhuru benim.

Her sabah feleğin güneşi, o şahın kabrinin kapısına muhafız gönlüm gibi baş koyar.

[1227]

Ey Burhân! Sevgili derdi olan benim, başta siyah zülfünün sevdası olan benim.

Geceleri onun hayaliyle sabaha kadar otururum, aydın iki gözümde nasıl uyku olsun?

[1228]

Gönlünü bir sevgiliye vermiş olan benim; onun muhabbetini bu göğüs hazinesine koydum.

Onun gibisinin kırmızı yüzünün hasretinden, gözyaşıyla onun dert yoluna düştüm.

[1229]

Bendeniz, Murtazâ’nın muhabbetiyle meşhurum, onun nazarının feyzinden güneş gibi parlağım.

O şahın hatırasıyla her zaman mutluyum, bu sebepten iki âlemin nimetleri gözümde değil.

[1230]

Gönlünü sana veren o kişi benim, haddinden fazla derdini çeken o kişi benim.

Zulmünden dolayı iğne yiyen o kişi benim, yaralı âşık olan o kişi benim.

[1231]

Yûsuf gibiyim; kardeşlerimin derdini çekerim, eskiden beri zindan çilesi çekerim.

Bu gurbet diyarında dağlanmış sinemden, âh çekerim, ayrılık hasreti çekerim.

[1232]

Ey aşk! Sen dert çekenlerin dostusun, bilirim; bütün hasta gönüllerin şifasısın, bilirim.

Her zaman gönül haremimde oturursun, bir ömürdür bana can dostusun, bilirim.

[1233]

Muhabbet kadehini elime aldım, sarhoşça yüz şevkle, ısrarla tuttum.

Hakir Burhân gibi ben, iki sevgi eliyle Necef sultanının eteğini tuttum.

[1234]

Aşkın tüccarıyız ve kemalât satın alırız, sen zannetme mal, mülk ararız.

Oraya gidecek her cins malı satın alırız ve onun da simsarlığını yaparız.

[1235]

Bir ömürdür senin sevdanın yolunda dolaşırım, iki zülfünün ve uzun boyunun hatırasıyla dolaşırım.

Her gece kelebek gibi yüzlerce yanıp yakılmayla, güzel yüzünün mumu etrafında dolaşırım.

[1236]

Yalnız giderim, kalabalıkla dönüp dolaşmam; onun aşk vadisine bir istekle dolaşırım.

Gerçek sevgilinin aynası Leyla’dır, Kays gibi o yüzden Leyla’nın ardında dolaşırım.

[1237]

O ay yüzlü güzelin vuslat gecesinde nasıl uyurum? Çünkü sabaha kadar onun kırmızı dudağını anlattım.

Onu allayıp pullamak için mana incisini Burhân gibi derdim, âh ne hoş!

[1238]

Sevgilinin derdini, kederini kim görmüş? Gönlüm; onun sitem yükünü kim çekmiş? Gönlüm!

Onun sevgisinin güzel ve çekici malını kim gerçekten yüz canla satın almış? Gönlüm!

[1239]

Kıymetli sevgilimin aşkının yolunda dertli gözümden çok yaş dökerim.

Can aydınlatan ve gönül bezeyen yüzünün güneşi, bir ömürdür gönlümde, ruhumda.

[1240]

Ney gibi sinemde ayrılık dağlanışı var, bu sebepten kuru tenimde ağlayan yüreğim var.

Sevgilinin aşk davasını ispat için ağlayan iki gözüm gibi iki şahidim var.

[1241]

Ay yüzlünün ayrılığından isyandayım, gece yarısında soğuk âh çekerim.

O gümüş bedenliyi ırmak kenarına göğsüme bastırmak istiyorum.

[1242]

Senin arzunla mutlu olan kişi benim, senin cefa yükünü çeken kişi benim.

Ayağına baş koymuş kişi benim, yüzünün güzelliğinde yok olmuş kişi benim.

[1243]

Divanelik çölünde ben bir arzuyla dolaşırım, bir ömürdür Kays gibi Leyla'nın ardında dolaşırım.

Bazen Süreyya makamında Saba rüzgârı gibi dolaşırım, bazen Süheyl yıldızı gibi gökyüzünde dolaşırım.

[1244]

Sevgilinin kırmızı dudağı gibi kadehim var, yüzü, zülfü gibi mehtabım var.

Sarhoşum ve sevgiliye hayranım ey Burhân! O yüzden safa meclisi gibi makamım var.

[1245]

Ey gönül! Sen bir güzele taparsın, bilirim, bir yârin zülfünün kemendine giriftarsın, bilirim.

Kelebek gibi onun yüz mumunun etrafında, huzursuzca yanıp yakılmadasın, bilirim.

[1246]

Yoluna yaşlı gözümden su dökerim, hayır hayır, yanlış söyledim denizden inci dökerim.

Senin can veren kırmızı dudağının anısıyla, hayaliyle sabah akşam kadehe şarap dökerim.

[1247]

Yüzlerce şükür olsun! Muhabbet ehlindendir gönlüm, Hz. Ali'nin muhabbetiyle kendini bezer gönlüm.

Ben yakınlık hareminde o şahın yolundan giderim, bu doğru yolda yoldaşımdır gönlüm.

[1248]

İnleyen gönlüm var neyi ne yapayım? Onun sarhoşuyum şarabın sarhoşluğunu ne yapayım?

İşim gücüm sevgilinin lutfuna bağlı, ondan başka mecaz sevgiliyi ne yapayım?

[1249]

Ben dünyada mana ehline benzerim ya da ben semavî kâtibe benzrim.

Mânî[91] suret çizer, ben surete mana yüklerim, nasıl Mânî'ye benzerim?

[1250]

Yiğitçe vatan yurdundan kurtuldum ve tuzaktan uresen gibi kurtuldum.

İki âlem derdinin esaretinden Burhân gibi, Ebu'l-Hasan'ın feyizli nefesiyle kurtuldum.

[1251]

Dün gece gönlümün güzeli gözümün önünden gül gibi gülerek gönül haneme sevgilim giriverdi.

Gönül pervanem seher vaktine kadar onun yüz mumunun etrafında yanıp yakıldı, ne hoş!

[1252]

İnsanoğlu, daima adıyla yaşar; bütün bu organlar ve vücut sonunda toprak olur.

Ruhumuz, her şeyi bilen Allah'ın katından gelmiştir, tekrar oraya gider ve orada bulur huzur .

---

[91] Erdeşir ya da Behram Şah döneminde yaşamış ünlü ressam.

[1253]

Ey ay yüzlü güzel! Yüzünü görür görmez bütün güzeller içinden seni seçtim.

Derdinle her an gözyaşım akar; sen sanırsın ki Ceyhun nehri gözüm.

[1254]

Ben, güneş misali sevgilinin âşığıyım, onun aşkını suyum ve toprağımdan yaratmışlar.

Ne zaman onun güler yüzünü görsem gamlı gönlüm çokça mutlu olur.

[1255]

Seleften halefe ilim miras kalmamış; ilim yerine görenekler kalmış.

Yazık, çok yazık! Selefin bildiğini gerçekten halef bilmez olmuş.

[1256]

Ey Burhân! Sır ehliyim, Murtazâ'yı çokça vasfederim, öten bülbül gibi onun övgüsünü yazarım.

Dostların yararı için sevgi kürsüsünde oturup yüz şevkle mücevher sandığı açarım.

[1257]

Gönlümüzü sevgilinin zülfüne bağlayınca, her iki cihanın esaretinden kurtulduk.

Biz onun güneş gibi çehresine âşığız, onun aşk şarabından çokça sarhoşuz.

[1258]

Dostun âşığıyım, bu postun talibi değilim; kendimden boşum ancak onunla dolu olmaktır muradım.

Safa meclisinde ney gibi boşum, onun kırmızı dudağı gibidir şarap kadehim, ne güzel!

[1259]

Her gece sevgilinin yüzü gibi ayım var, güneşinin gölgesinde uyanık gönlüm var.

Onun aşk yolunda şevkle aceleyle koştum, gözümün akan yaşı gibi yoldaşım var.

[1260]

Sevgilimin elinden feryat ederim, her an onun derdinden âhlayıp vahlarım.

Gurbet ve keder diyarında senin yâdından başka dertleşenim yok.

[1261]

Dünyada senin gibi sevgilim varken, gururlanırım; muhabbetin gönlümün dostu ve can azığım olmuş.

Senin uzun zülfünün kıssasını baştan başa biliyorum, şeb-i yeldada yüz mumunun önünde anlatacağım.

[1262]

Medresenin boş sözlerinden bir zevk alamadım, Burhân gibi oradan yüz çevirdim.

Şarap içenlerin harabat eğlence meclisinde, kederli gönlümün safası için acele davrandım.

[1263]

Kim çok cahil ise çok bencildir; insanların gözünde eşekten daha değersizdir.

Kimin kemalâtı, fazileti ve hüneri varsa daima dillerde hayırla anılır.

[1264]

Keremli gönül alıcı tabiatın gibi ihsan et de akşam senden burnumuza kerem kokusu gelsin.

Bağışladığın herşeyi birilerine söyleme; cömert huy, verip söylemektir.

[1265]

Ben güzelimin kirpikleri gibi hiç ok görmedim, fitne saçan gamzesi gibi kılıç görmedim.

O ay yüzlü bizi uykudan uyandırmadı, seher vakti ağlamadaki tesir kadarını hiç görmedim.

[1266]

Kadim sevgilinin ayrılığı gönlümü kebaba çevirdi, çünkü o yumşak tabiatıyla tesirce ateş gibidir.

Kendi dinar gibi sarı yüzüme hep onun derdinden ötürü gümüş gibi gözyaşı saçarım.

[1267]

Sevgilinin ayrılık ateşiyle yanıyorum, içimden çınar gibi yanıyorum.

Güneş misali ayın kederinden derdinden sabah akşam alev gibi yanıyorum.

[1268]

Malı mülkü, bizi beni terk ettik, Ebu'l-Hasan'ın yolunun yolcusuyuz.

Garip Burhân-ı Hüseynî gibi sayılır ve güvenilir müminiz.

[1269]

Kutlu zamanı ve anı bekliyoruz, vaat edilmiş Mehdî'nin yüzünün âşığıyız.

Bir ömür onun yolunu bekledik, onu ararken çok yol katettik.

[1270]

Gönlümün sevgilisi beklediğim yoldan gelip gül gibi gülerek oturdu virane gönlüme.

Akşamdan sabaha kadar kanatlarını yaktı yüz mumunun etrafında gönlümün pervanesi.

[1271]

Ya Rabbi! Merhametin haddinden fazladır bilirim, feyzin güneş gibi görünür, bilirim.

Yüzünün nurundan bütün âlem aydınlıktır, senin sırların bütün batınlarda gizlidir, bilirim.

[1272]

Ya Rabbi! Sen müjde verdin gönlüme, senin müjdenden mutluluk geldi gönlüme

Yüzlerce şükür ki muhabbetini koydun gönlüme, kendi katından bir yol açtın gönlüme

[1273]

Ya Rabbi! Senin keremin muvafıktır bilirim, lutfun her zaman müşfiktir bilirim

Burhân toprak gibi hakir ve aşağıdır ancak sana kullukla yüksek mertebededir bilirim

[1274]

Ya Rabbi! Kapına nasıl geldiğimizi bilirsin; sonsuz acziyet ve niyazla geldik.

Bizim gibi garip ve kederlilerin hacetini lutfunla gider; çünkü bunun için geldik.

[1275]

Ya Rabbi! Yüz sadakatle ben irşadını isterim, iki cihanın bütün nimetlerinden senin zikrini isterim.

Her an ben feryat eden kulun imdadına yetişirsin, güçsüz ve acizim, yardımını isterim.

[1276]

Ya Rabbi! Cömertsin, merhametlisin bilirim.

Sen âşıkların can dostusun, bilirim; kereminle hacetimi gider, bütün ihtiyaçlarımı sen bilirsin, bilirim.

[1277]

Ey iyilikler sahibi Allah'ım! Yardımını bekliyorum, hususen şu zamanda bekliyorum.

Lutfunla ben şu fakiri nimetlendir; biliyorsun ki ben senin nimetlerini bekliyorum.

[1278]

Ey Necef Şahı! Senden yardım isterim, ben senin gibi şahın eski kuluyum.

Ben dert ve gurbet yolunun yolcusuyum ancak onun himmeti yolumun delilidir.

[1279]

Bir ömürdür rindlerin başıyım, aşk şarabından sarhoş ve mahmurum.

Vuslat gecesinde büyük bir istek ve arzuyla sevgilinin yüz mumunun pervanesiyim.

[1280]

Bir ömürdür aşk meyhanesinin sakiniyim, aşk kadehinin gül renkli şarabından sarhoşum.

Bağladım Leyla'nın zülfüne gönlümü, Kays gibi aklım yerinde değil, aşk divanesiyim.

[1281]

Senin keder meclisinde ne güzel şarkım var; ağlayan yüreğim gibi bir udum var.

Ey dost! Burhân gibi aşkının taciriyim, dünyada senin sevdan gibi bir kârım var.

[1282]

Ben var oldukça, aşk meclisinde gül renkli can gıdası şaraptan sarhoş olacağım.

Gönlü bir güzelin kıvrımlı zülfüne bağladım, her iki âlemin dert esaretinden kurtuldum.

[1283]

Aşk meclisinde bir makamın var, şarap içenlerin katında bir adım var.

Çöl lâlesi gibi kendi gönül damgam şerefine, avucumda sürekli bir kadeh var.

[1284]

Ey seni anmakta olduğum can dostum ve ağlayan gönlüm! Vay derdinde olduğum dertlilere derman olan!

Aşkının yoluna baş koydum, Burhân gibi bir ömür sevdanla dolaşıyorum.

[1285]

Aç gözünü ve sevgilinin yüzüne bak! Burhân gibi can gözüyle bak!

Bütün âlem O'nun aynaları gibidir, sen birine yüz binlerceymiş gibi bak!

[1286]

Biz, iki âlemin saadetine sahibiz, Zühre ve Müşteri yıldızları gibi ebeveynimiz var.

Her ikisi de Hz. Ali'nin soy denizinin incisi, her ikisi Hz. Hüseyin'in mübarek asil neslinden.

[1287]

Güllerin şahı ikisi arasında bir berzahtır; çünkü o, iki denizin incisi ve süsüdür.

Murtazâ ve Betül iki denizdir, onun incisi, mercanı Hüseyin’dir.

[1288]

Allah’a hamdolsun, benim bir kimsem var, Hz. Ali gibi yardım dileyeceğim biri var.

Nefes alacak ömrüm oldukça Hz. Ali sevgisinden ney gibi dem vuracağım.

[1289]

Dedim, “Zülfünü yüzüne salma”; dedi “Parlak ay gecesiz olmaz.”

Dedim, “Derdimin ilacı nedir?”; dedi “İki dudağımın kırmızı çiğdenleri.”

[1290]

Senin yanağının gülü arzusuyla ağlarım ben, dertli, güzel sesli ve tatlı ötüşlü bülbülüm ben.

Zülfünün sümbülü misk ve anber saçsa da, ben de Burhân gibi misk satarım.

[1291]

Senin dert yolunda koşmaktadır gönlüm, aşkından yanıp yakılmaktadır gönlüm.

Ayağının altına toprak gibi düşmüştür de o yüzden niyaz ehlinin serveridir gönlüm.

[1292]

Yüzünün ayrılığından ateşlerdeyim ben, bu ateşte âhlar çekiyorum ben!

Ayrılığın ne zaman vuslata dönecek, kırmızı dudağının şerbetini ne zaman tadacağım ben?

[1293]

Böyle bir kandil yakar yakmaz sinemde böyle bir dağlanma peyda ettim.

Böyle bir Çârbâg şevkinden Utarid ve Zöhre raksetse lâyıktır.

[1294]

Muhabbetinle yoğurdukları için çamurumu, kederin yüreğime oturdu.

Ömrümün bu tarlasında dert ve dağlanmadan başka elime geçen bir şey yok.

[1295]

Sevgilinin yanak mumuna canını koy, binlerce şevkle kelebek gibi çarp!

Bu ak saçlı ihtiyar ve kocadan eden kadının başına, tekmeni vuruyorsan yiğitçe vur!

[1296]

Aklî ve naklî ilim sahibi Seyyid Cemâleddîn,[92] gerçekten de o dîn-i mübînin direğidir.

Hz. Ali döneminden sonra onun gibi adaletli büyük âlim gelmedi.

[1297]

Kalbimin süveydasında Hasan'ın muhabbeti var, bu sebepten Hasan'ın matem yerinde gözümden yaş dökerim.

Ey Burhân! Herkesin gözünü sürmesi, Hasan'ın mukaddes ve yüce ayağının mübarek toprağıdır.

[1298]

Zeynelâbidîn gibi rehberim var; âlemde müttaki imam odur.

Kabri, mana ehlinin tavaf yeridir, onun dergâhı yakîn ehlinin kâbesidir.

[92] Cemâleddîn Afgânî: Tam adı Cemaleddin el-Afgani es-Seyid Muhammed ibn Safderhan'dır. 1838'de Afganistan'ın Esadabad şehrinde doğmuş, 1897'de İstanbul'da vefat etmiştir.

[1299]

O peygamberlerin şahı, Hz. Câbir'e[93] şöyle dedi: *"Şu güzel haberi ulaştırın. Bâkır'ımı görürsen selâmımı götür. O bütün müttakilerin efendisidir."*

[1300]

Bâbu'l-Hak ve Behâuddîn gibi vefalı kardeşim var.

Muhakkak o seçkin bir seyyid idi Dönemin zahidi ve yakîn ehlinin ziynetiydi.

[1301]

O lâle yüzlünün derdinden sahrada oturup sinemden ateşli âh çekerim.

Başımda onun sevdasının faydasından başka bir şey yok, mahzun kalbimde derdi ve dağlaması var.

[1302]

Ben yol üzerine oturdum, ayım yukarıya oturdu; ben ağlayan âşığım, o nazlı güzel!

Göğün semasında Sadberg çiçeği varsa, yeryüzünün de Burhân gibi bülbülü var!

[1303]

Nergis bakışı can celladıdır eyvah! Gamzesi kılıçtır, mızraktır, eyvah!

Siyah zülfü ejderdir dikkat et, boyu mahşeri andırır, eyvah!

[1304]

Bütün insanlardan yüz çevirir, sen o sevgilinin yüzüne bak!

Yüzünden göze nur ver, kavuşmasından gönle rızık ulaştır!

---

[93] Câbir b. Abdullah: Hazrec kabilesinden Abdullah b. Amr b. Hirman Ensârî'nin oğludur. Hz. Câbir küçük yaşta babasıyla beraber ikinci Akabe biatında 70 kişilik bir grupla Mekke'de Hz. Muhammed'in huzurunda biat etmiştir.

[1305]

O güzelin derdinden deva iste, her an onun gamından safayı iste!

Onun muhabbet ve şefkat ateşinde sen de sürekli Burhân gibi âb-ı hayatı iste!

[1306]

Aşk oyunu oynarsan, bir gönül alan ile oyna, özellikle gençlik döneminde oyna!

Ayağa kalk ey gönül! Sen git dertsizlerin aksine onun derdiyle mutlu ol!

[1307]

Gönül gibi bir sultan ile bir anlaşma yap, din âleminde içtihatta bulun!

Yiğitçe nefsinle savaş, kendi varlık mülkünde adaletli davran!

[1308]

Sen önce kendini dindar bir adam yap sonra kendi kavmine reislik yap!

Son nefese kadar bu fena yurdunda Allah'ın kullarına yardımcı ol, onların dertlerini paylaş!

[1309]

Bugün yemişi taze olan boyunun hurması başımıza çok gölge salmış.

Ey dost! Yüzünün güneşi alçak düşmana rağmen gözümüzü aydınlattı.

[1310]

O gönül süsleyen ay yüzlü sevgili yârim olunca karanlık gecem gündüze döndü.

Gerçekten o güzelin muhabbetinden, vefasından, işim gücüm canlandı.

[1311]

Sevgilinin mahallesinden ne zaman rüzgâr esse, Hz. İsa'nın nefesi gibi ölüye can verir.

Onun mahallesinde yeşeren her bitki, Hz. Meryem'in tütsüsü gibi burna koku verir.

[1312]

Senin benim gibi müştak ve çaresiz âşığın var, senin aşk ateşinin üzerine benim gibi üzerlik otu var.

Ey güzeller şahı! Şimdi yüzlerce umutla senin cömertlik kapına benim gibi muhtac geldi.

[1313]

Eyvahlar olsun! Benim o servi boylum meclisten gitti, saf gönlüm de ağlayarak onun ardından gitti.

Onun ayrılığından gözüm yaş döktü, gizli sırlarımı herkese ifşa eyledi.

[1314]

Yüzünün ayrılığından gönlüm yanmakta, aşk ateşinde kebaptır gönlüm!

Senin derdinin Hülâgû'sunun[94] zalim ordusu yüzünden Bağdat toprağı gibi haraptır gönlüm!

[1315]

Ayrılığın, benim gibi çaresizin belasıdır; sana kavuşmak benim gibi dertlinin devasıdır.

Kıvrımlı, bukleli zülfünün kemend düğümünde, benim gibi yüzlerce dertliyi esir ettin.

---

[94] Hülâgû Hân: İlhanlı İmparatorluğu'nun kurucusudur. Cengiz Han'ın torunu ve diğer Moğol Han'larından Möngke Han ve Kubilay Han'ın da kardeşidir. Tarihte Abbasî yönetimindeki Bağdat şehrine saldırması ve yağma etmesi ile meşhurdur.

[1316]

Ya Rabbi! Gönlümüzü kemaline ulaştır da cemalinin safalı aynasına çevir!

Senin ruhu aydınlatan aşkının şarabıyla, lutfunla sarhoş et gece gündüz!

[1317]

Ya Rabbi! Burhân, nefsinin kemendinde feryat içinde, günahların çokluğundan utanç içinde!

İşi hep isyandır, hep günahtır fakat, rahmetinden ümitlidir Burhân!

[1318]

Burhân senin derdinden kanlı bir gönle sahip; gözünden gül renkli yaş döker Burhân.

Senin Bahar gibi yüzünün aşkının gölgesinde, Burhân gibi güzel bir *Çârbâğ*'ım var.

[1319]

Cananın muhabbetini sinene yerleştir ey Burhân! Yiğitçe onun sevgisiyle candan geç, ey Burhân!

Âlemde özgür başlı olmak istiyorsan, gönlünü bütün bağlardan kurtar ey Burhân!

[1320]

Ya Rabbi! Onun bunun esaretinden kurtar beni, her iki âlemin derdinden kederinden kurtar beni!

Kurtuluşumuza engel olan her şeyden, bütün bu keşmekeşten kurtar canımı!

[1321]

Ey miskin âşık! Her yere beyhude gitme; sevgili arzusuyla her yöne koşma böyle!

Senin gönül haremine gelmesini istiyorsan, gönül kapını aç ve onun hatırasıyla otur!

[1322]

Ey gönül! Yiğitçe riyasız raks et, safa ehli gibi sabah akşam raks et!

Rüzgâr ve havayla servi gibi raks et, ama gönül çelenin aşk ateşiyle raks et!

[1323]

Ey gönül! Eğer temizlerden olmak istiyorsan, sen eteğini hevanın pis suyundan çek!

Ey yol eri! Sevgilinin sokağına gözyaşı gümüşüyle, can nakiti ile ulaşırsın.

[1324]

Şehir şeyhi batın sırrından habersizdir, zahirini fakr giysisi ile süslemiştir.

Kalp akçesi ve riya zühdü vardır; işi baştan başa hile hurdadır!

[1325]

Can âleminin güneşi Hüseyin’dir, canların cem‘ meclisinin mumu Hz. Hüseyin’dir.

O, Hz. Ahmed’in dininin bekası için, o şehitlerin şahı canını feda etti.

[1326]

Gönle muhabbetini koydum ben, âşıklığın hakkını verdim ben!

Manaca hür bir adamım; surette, dört ailenin esaretine düştüm ben!

[1327]

Burhân gibi sevgilinin derdini iste, onun derdinden de dermanı ara!

Sonsuz mutluluk istiyorsan eğer, ruha gıda verenlerin derdini iste!

[1328]

Kâinatın övünç kaynağının göz nurudur Hüseyin, şâh-ı merdânın kalbinin sırrıdır Hüseyin!

İman ehlinin kıblegâhıdır Hüseyin, padişahlar padişahıdır Hüseyin!

[1329]

Âh ne güzel! Hakk'ın mahbubudur Hüseyin, Allah'ın aslanının gözünün nurudur Hüseyin!

Onun kapısı gibi bir korunak var; erlerin önderi ve komutanıdır Hüseyin!

[1330]

Ey ay! Gönül mülküne seyre çık, yolda zahmet çekenlere bak!

Göz ırmağının etrafında dönerler, Rumî evlatlarıma güzelce bak!

[1331]

Gönlümü bir sevgiliye verdim ben, gözümü yüzüyle açtım ben!

Burhân gibi gönül halvetine, hayalini ne güzel koydum ben!

[1332]

Bu ömrü ziyan etme, gaflet içinde oturma! Adamsan rahatlık köşesinde oturma!

Onun dert yolunda akan gözyaşının yoldaşı ol, rahatına düşkünler gibi boş boş oturma!

[1333]

Ey gönül! Verdiğin söze vefa göster, onun dışındaki her şeyden kurtul!

Çilekeş Burhân gibi vuslat gecesinde, ay yüzlüne iddianı arz et!

[1334]

Ey dostum! Minnet sahibi Rabb'in dergâhına yakın olmak istiyorsan ben ve bizden uzak dur!

Kadın gibi evin bir köşesinde oturma, adamsan aşk yoluna ayak bas!

[1335]

Kadın dünyadır, felek erkektir; her ikisi de alçaktır, her ikisi bukalemun.

O, rengârenk fitne tohumları saçar; bu türlü türlü dertler büyütür.

[1336]

Elinden geldiğince Hakk'a ibadet et, riyanın ve hilenin temelini viran et!

Mücahit bir kişiysen, kâfir nefse zülfikârı vurup Müslüman et!

[1337]

Malı, mülkü, yurdu toprağı terk etmiş gönlüm, sevgilinin safa veren sokağına yerleşmiş gönlüm.

Feryat ve figandan kurtulmaz da, güzelin yanağının gülünün bülbülüdür gönlüm.

[1338]

Himmetinle kendini seçkin kıl, sır ehlinin başı, reisi ol!

Bir tanenecik güzelin yüzüne, Burhân gibi iki gözünü aç!

[1339]

Ey oğul! Sevgilinin aşkını çoğalt, gözünü onun derdiyle Ceyhun'a çevir!

Aynanı başkasının tozundan temizle, ondan başka ne varsa gönlünden uzaklaştır!

[1340]

Ey efendi! Aynayız biz, bize bak! Bizde sevgilinin yüzünün aksini gör!

Bizler, anlamlı sözleriz, aç gözünü de sözdeki anlamı gör!

[1341]

Haydar'ın, Betül'ün ve Hüseyin'in övgüsünden Burhân'ın *Çârbâğ*'ı süslenmiş.

Din evinin dört direğidir onlar, muhabbetleri boynumuza borçtur.

[1342]

Ey derdi sırlarıma mahrem olan! Senin derdin hasta gönlümün dermanıdır.

Benim, senin gibi vefalı yarim var, hatırandan başka derdimi paylaşanım yok.

[1343]

Ey oğul, Hiçbir şeye muhtaç olmayan Hakk'ın kapısında, düşmanların yenilgisi için dua et!

Müslümanların başarıya ulaşması için, Fetih suresini oku!

[1344]

Ey gönül! Alçak insana güvenme, kötü insan için de hüsnüzanda bulunma!

Herkes için de suizanda bulunma, daha önce yapmışsan, bundan sonra yapma!

[1345]

Îlek Mâzî[95] cihanın sultanıydı; parlak ay gibi bir kızı vardı.

Seyyid Burhâneddîn Kılıç'ın annesi odur; her üçünün de güzel adı sanı vardır.

[1346]

Derviş, nefsin tuzağından kaçar, sevgilinin yolunda gözyaşı döker.

Sen benliğine bağlı kaldıkça aşağılanırsın, kıymetli kimselerin yanında muteber olamazsın.

[1347]

Güzellerin zülfünden elini çek Burhân, her bir hercayi güzele gönül verme, Burhân!

Bir muhabbeti olan bir sevgili yeter sana, bir güzelin aşkını kazan ey Burhân!

[1348]

Ey oğul! Söz sanatını bil, dünyada ondan daha güzel bir sanat yoktur.

Sözümün doğruluğuna, peygamberlerin sonuncusunun *"Ben Arapların en fasih konuşanıyım"* demesi delildir.

[1349]

Senden ayrılık gönlümün belası olduğu için gönülden dua etsem de başımdan gitmedi.

Şu usanmış kulun yanında bir an otur Allah rızası için, gönlümün şifası için.

[1350]

Maden cevherlerinden daha güzel öğüt veririm; ey oğul, dinle ve ganimet bil!

İyiler gibi iyi huylu ol, bir an bile kötülerle oturma!

[95] Îlek Mâzî'nin damadı Seyyid Kemâleddîn'dir. Arabistan'dan seyahat için Türkistan'a gelmiştir.

[1351]

Ya Rabbi! Lutuf kapını yüzme aç, benim gibi bir düşkünü seçkin kulun yap!

Gözümüzü yüzünün nuruyla aydınlat, kederli gönlümüzü sır denizi yap!

[1352]

Gönlünde ve canında kıskançlığa yer verme, kıskançlığı ev bark yakan bir ateş bil!

Kıskanç bir kişi, zamandan bir fayda görmemiştir; bütün hasetçiler için: *"Felaha eremezler"*'i[96] oku!

[1353]

Ey sabah rüzgârı! Şu şekilde hizmette bulun: Hânkâh ve Çâl[97] yoluna koyul!

Dostlara selamımızı söyle, bizi de dostların haberiyle sevindir!

[1354]

Ey zarif güzel! Senin aşkındayım, bu yüzden gönlümde ateşim var, yangınım var.

Kıvrım kıvrım zülfün var senin, çünkü yüzün gibi güneşim var benim.

[1355]

Ey gönül! Sevgilinin aşkıyla yetin; ondan başka her ne varsa yok et hepsini!

Rintlik istiyorsan kocadan eden yaşlı kadının esaretinden kurtar kendini!

[1356]

Hakk'ın sevgili kuludur Hüseyin, Hz. Peygamber'in temiz torunudur Hüseyin!

Zehrâ ve Haydar'ın evladıdır Hüseyin, dini güçlendiren sultandır Hüseyin!

---

[96] Kurân, En'am Suresi 21. ayet.

[97] Hankâh-ı Çal: Afganistân-ı Türkî'de Belh Vilâyetine tâbi' Kunduz şehri muzâfâtından bir karyenin ismidir (nüsha, s. 220).

[1357]

Gönül sevgilinin derdiyle dirilir, gönül onun derdinden gafil olunca öl bil!

Ey evlat! Âşığın azığı can naktidir; onun, akan gözyaşı gibi yoldaşı vardır!

[1358]

Bizim bu varlığımız hayaldir, düştür Ey Burhân, su üzerinde nakış gibidir, seraptır, ey Burhân!

Varlık belasının esaretinden kurtul, onun gibi bir hiç, Hakk'a perdedir, ey Burhân!

[1359]

İki âlemde de benim yalvardığım sevgilimdir, ondan başkası dostum ve imdadıma koşanım yoktur.

Ey gönül, bir anımın bile onun hatırası ve hayaliyle geçmesi, altı günlük yevmiyeden yüz kat daha iyidir.

[1360]

Gül Muhammed[98] Çeşme-i Kâvân'dan sevgilinin yurduna güzel bir yolculuğa çıktı.

Rahmet Sofi ve Perçegül''ün evlâdıdır; genç yaşında Hacc-ı ekber yapmıştır.

[1361]

Ey oğul, sen kadehe meyletme, alçak insanlarla adam gibi yakınlık kurma!

Sen gençsin ve toysun, sen yabancılarla ülfet etme!

---

[98] Hacı Gül Muhammed: Hazret-i şâirin hâdim-i sâdıkı idi ve eban an ced müridlerinden idi. İstanbul'a târîh-i vurûdı olan 1308'den vefâtı târihine kadar (1336) pîrinin hıdmet-i mukaddesesiyle be-kâm olmuştur. Memleketi, Belh tâbii Kunduz muzâfâtından Çeşme-i Kâvânî karyesidir. Babasının adı Rahmet Sofi ve anasının adı Perçegül'dür. Küçük biraderinin ismi Feyz Muhammed'dir. 61 yaşında vefat etmiştir. Kartal kazasında medfûndur (nüsha, s. 221).

[1362]

Ey ulak, iyiliğini tamamla da inleyen şu kulun haberini sevgiye ulaştır!

Lütfen gönül çalan sevgiliye de ki: “Burhân’a bir sevgi mektubu ulaştır!”

[1363]

Ey sevgili! Senin kederin benim gibi garibi yer bitirir, benim gibi gönlü kebap derdini daha çok çeker!

Senin gibi gonca gülün aşkından cemal bahçende benim gibi bir bülbül daha çok inler!

[1364]

Her nerede oturursan sevgiliyle otur, ancak bir gönülle, yüz canla otur!

Gönül meclisinin güzidesi olmak istiyorsan, dilenciyle oturma, güzellerin şahıyla otur!

[1365]

Ey gönül! Kadınlar gibi evin bir köşesinde oturma; kalk adam gibi sevgilinin yolunda yürü!

Eşek huyluların aksine, Hz. İsâ gibi bu topraktan can feleğine yüksel!

[1366]

Sen, benim gönlümün ay yüzlü güzelisin; senin yüzün gönül safamın sermayesi oldu.

Taze gül gibi gülerek şu kulunuz kapısından içeri giriver, gönlümün hatırına bir an oturuver yanımda.

[1367]

Senin sokağına şevk ve heyecanla geldim ben, gönül yangınımla, yaşlı gözümle geldim ben!

Herkesin bir tarzı var; bense zerre misali senin gibi güneşe doğru geldim ben!

[1368]

Din erleri gibi dost iste, zelil nefis gibi düşman sözünü dinleme!

Hz. İsâ gibi feleğe sefere çık, oturulacak yer değil burası!

[1369]

Din yolunda dosttan yardım dile, heva gibi bir düşmanın var pusuda!

Gamsız insanlarla oturma, git aşk meclisinin dostlarıyla otur!

[1370]

Baştanbaşa sevgilinin aşk ağacıdır gönlüm; bir ömürdür onun derdi gibi meyve verir gönlüm.

Şükür niyetine gözümden durmadan yaş dökerim, onun yüzünün ateşinden aydınlandı gönlüm.

[1371]

Gül mevsiminde kırmız şarap içmek hoştur, bilhassa şarabı sevgilinin elinden içmek.

Bülbüllerin sesini duymak hoştur ancak, murad ağacı hurmasından yemek daha da hoştur.

[1372]

Ey Burhân! Sevgiliden gafil olma, onu derdini kârın yap!

Git, gönlümü baştanbaşa harap et, gönlün mamurluğu için ey Burhân!

[1373]

Biz aziz sevgilinin cemalinin aynası olduğumuz için onun cemalinin yansıması bize düşmüştür, ey Burhân!

O’nsuz varlığımız yoktur; bütün gönünen varlığımız O’nunladır!

[1374]

Ya Rabbi! Benim gibi bir muhtaca azık ver, benim gibi bir çaresiz senin yoluna düşmüş.

Benim gibi bir zavallı senin dergâhına umutla geldi; lutfundan mahrum etme!

[1375]

Ya Rabbi! Benim gibi bir levent yoluna düşmüş, benim gibi bir zincire esir senden bağışlama diler.

Hüküm hanenden şifam için, benim gibi bir dertliye deva gönder.

[1376]

Âlemde sana benim gibi bir gönül bağlamış varsa, iki âlemin bağından benim gibi tamamen kurtulmuşsundur.

Ey dost! Düşmanın aksine gel de, benim gibi bir keder yorgununun baş ucuna otur.

[1377]

Benim gibi bir evhamlıya nimetler verdin, nefeslerin benim gibi bir yok olmuşa can verdi.

Benim gibi bir yoksun yüzlerce şevkle gönül aydınlatan vuslat hareminin yoluna koyulmuş.

[1378]

Ya Rabbi! Kapına baş koyduk Burhânca, hacetimizi senden isteriz, başkalarından değil!

Lutfunla müşkilimizi kolaylaştır, sen bizi maksadımız menziline ulaştır!

[1379]

Ey sevgili! Gel, ağlayan gözüme otur ya da tıpkı onun gibi ırmağımın kenarına otur!

Sadberg gülü gibi hoş bir kokuyla gelmişsin, gülen yüzünle hadi yanıma otur!

[1380]

Talihim, saadetim benimle dost olmadan önce dostum düşmana rağmen beni mutlu etti.

Bugün bana güneş gibi yüzünü göstermedi, o yüzden aydınlık âlem gözümde karardı.

[1381]

Kendinin tertemiz geldiğini unutma; birinin ahlâksızlığını sen kucağına alma!

Temizlik yolunda sen temizler gibi adım at; ahlâksızın biri konuşursa dinleme!

[1382]

Bir sevgilinin aşk yoluna düşmüş gönlüm, güzel bir iş tercih etmiş gönlüm.

Gönlümün alev saçan âhının ateşiyle bağlılık sebeplerinin hepsi bir defada yandı.

[1383]

O güzeller şahım gönlümün ayı idi; onun gam meclisi gönlümün âhıyla aydınlanmıştı.

Bu gece gözümün önünden geçip şahlar gibi gönül haremgâhıma oturmuş.

[1384]

Sevgilinin aşkının ateşkedesidir gönlüm, onun gam ırmağıdır nasipsiz gözüm.

Kıymetsiz ruhum tenimde oldukça onun uğruna yolunun toprağına baş koyarım.

[1385]

Ey oğul! Sen gamsızlarla oturma, kötü tavırlılarla, dedikoducularla oturma!

Yiğitler de vardır, namertler de, sen onlarla otur, bunlarla oturma!

[1386]

Ey oğul! Sen, kadınlar gibi evde oturma, sevgili yoluna doğru adam gibi yürü!

Hakk'ın ve halkın sevgilisi olmak istiyorsan, bu altı kapaklı dünyada güzel ahlâk sahibi ol!

[1387]

Ey gönül! Dünyada güzel işler yap, ebedî saadeti hazırla!

Sevgilinin âşığı ol ve onun yolunda, kendi can naktini bağışla!

[1388]

Ey oğul! Boş boş oturma, çalış; can şehrini baştanbaşa imar et!

Gönül boşluğunu masivadan uzak tut, gözünü sevgilinin yüzüne vakfet!

[1389]

Sevgilinin yüzüdür benim ışık saçan ayım, sokağının girişidir sığınağım.

Canım tenimde oldukça elimi onun vuslat eteğinden çekmem.

[1390]

Tekkelerde pek çok üstat vardır; avcılar gibi av peşinde dolaşırlar.

Dört köşeli dünyada Anka gibi rintlerin varlığı belli değildir.

[1391]

Sırları cahillere söylemek yazıktır, inciyi sarraftan saklamak ayıptır.

Gönül sahibinin işi gül gibi, safa meclisinde oturup açılmaktır.

[1392]

Ey oğul! Gel ve gözümüze otur, ay ışığı gibi denize otur!

Toprak kulübesinden kalk, sana layık değildir; safa gibi gönüllerin hanesine otur!

[1393]

Ey oğul! Dertsizlerin aksine, erler gibi aşk yolunu kat et!

Sevgilinin muhabbeti yoksa bir kimsede, sen onu erkek eşekten daha aşağı bil!

[1394]

Ey sevgili! Senin kırmızı cemelin benim gonca gülüm, güzelliğin baştan ayağa benim gül bahçem!

Siyah zülfünün sevdası başımda, aşkından başkası yok canımda!

[1395]

Bahtı güzel kişi, gönlü ayna gibi sevgilinin yüzünün aksettiği kişidir.

Sevgilinin derdinden hiç gafil olmaz, onun kederini de canına dost edinir.

[1396]

Ömer Hayyam seçkin bir rubai söylemiş, Evhaduddîn de kesinlikle onun gibi güzel söylemiş.

Onun dört mısraı dört bahçedir, bunun dört mısraı dört ırmaktır.

[1397]

Gam ve gurbet yoluna düşmüş gönlüm, nihayet himmet atına binmiş gönlüm!

Bu mecliste Necef sultanının nefesinin feyzinden ey Burhân, muhabbet kadehi olmuş gönlüm!

[1398]

Gönlüm senin dert yolunda koşturup durmakta, aşkından yanıp erimekte gönlüm!

Toprak gibi ayağının altına düşmüştür, o sebepten niyaz ehlinin efendisidir gönlüm!

[1399]

Dün gece güzeller sultanına dedim ki, "Aşkın gönlümde gizlidir."

Dedi: "Benim o can yakan ateşimi, git akan gözyaşın ile söndür!"

[1400]

Ya Rabbi! Burhân kapına bir hacetle gelmiş, onu kapından eli boş gönderme!

Sen zenginsin; fakir ve sana muhtaç olan odur; onun ihtiyaçlarını ihsanınla gider!

[1401]

Ya Rabbi! Kapın yaşlının da gencin de sığınağıdır; yolunun toprağı gönül ve can gözünün sürmesidir.

Merhametinle o sırrı bize bağışla; çünkü o hazine sıfatlı halkın gözünden gizlidir.

[1402]

Ya Rabbi! Gönlümü kemaline ulaştır, cemalinin duruluğunda bir aynaya çevir!

Ruhu aydınlatan aşk şarabınla sabah akşam lütfunla sarhoş et beni!

[1403]

Ya Rabbi! Zavallı gönlümü muradına kavuştur, göz açıp kapayıncaya kadar bizi ve beni yurdumuza ulaştır!

Bizim Ahmed-i Mürsel'imizin fakr gölgesinde beni şeref ve itibar saadetine ulaştır!

[1404]

Ya Rabbi! Dilenci gibi kapına geldim, sana muhtacım başkalarına değil!

Lutfunla zorluğumu kolay eyle, sen bizi maksat menziline kavuştur!

[1405]

Canıma ateş saldın ve çekip gittin yanımdan, ancak hayalin asla gitmedi gözümün önünden.

Damgan gönlümde, o sebepten dert büyüten gönlüm her an ney gibi âh çeker.

[1406]

Gönlü sevgilinin zülfüne bağlamak, her iki dünyanın gam esaretinden kurtulmak, âh ne hoş!

O'nun vuslat meclisinde bir an oturmak, cennet bahçesinden yüz kat daha iyidir.

[1407]

Ey Burhân! Gönül, Hakk'ı gösteren aynadır; sen onu canının yanında korursan ne iyi!

Senin inci saçan iki gözün sevgilinin iki dert denizidir, senin gibi aşk tüccarının sermayesi odur.

[1408]

Ey Burhân! Her gönülde sevgili aşkı yoktur, bu ateş her diyarda yoktur Burhân!

Hasta Burhân gibi bir garip var, çünkü kederi gibi dert paylaşan Burhân var.

[1409]

Sevgilinin yurdundan her rüzgâr esişte, Hz. İsa'nın nefesi gibi ölüye can verir

Onun yurdunda yeşeren her bitki, Hz. Meryem'in tütsüsü gibi burunlara koku verir

[1410]

Ulak dostlardan haber getirdi; mektup baştanbaşa muhabbet ve vefa sözleriyle dolu.

Güzellerin ayva tüyü gibi gönül alır, evet, sevilenlerin yazısı gönül alıcıdır.

[1411]

Ey miskin âşık bu sözü benden dinle! Böyle sevgilinin arzusuyla her yöne koşma!

Senin gönül haremine girmesini istiyorsan, gönül kapını aç; onu getirip otur!

[1412]

Birşeyden dem vuruyorsan insan sırrından dem vur; ney gibi sürekli inle!

Ey gönül! Yol eriysen eğer, yiğitçe ayağını iki âlemin başına bas!

[1413]

Burhân virane gönlünde hep sevgilinin derdini muhafaza eder!

Her gönülde can aydınlatan aşk yoktur; bu ateş evde olmaz ey Burhân!

[1414]

Ey Sevgili! Güzellik mülkünde sultan sensin, cemalinin güneşinden başa ışık saldın.

Çevik gönlüm gibi bir takipçin var; ey ay yüzlü, aşk yolunda yalnız git!

[1415]

Ey Sevgili! Cemalinin parlaklığı gözümüzde, yüzünün ateşi gönlümüzde.

Bilirim fark ve cem‘in[99] nişanesi, bulut gibi zülfün ve senin cemal güneşindir, ne hoş!

[1416]

Ey inleyen gönlüm! Hakk'a şükret, o Ahmed-i Muhtar'ın na‘tini her defasında söyle!

Vefakâr ve muhabbetli Burhân gibi, Haydar-ı Kerrâr'ın övgüsünü ve menkıbesini söyle!

[1417]

Benim bu *Çârbâğ*'ımın güzel yüzlü gelinler gibi, rengi kokusu var.

Onun gülleri Hakk'ın feyzinden sürekli gülümserler, hazan rüzgârı oraya hiç uğramaz.

[1418]

Dolunay gibi cemalinin ayrılığından ağlıyorum; gece gibi zülfünün kederinden perişanım.

Kadeh gibi dudağının yakışından ve hasretinden Burhân gibi, devamlı ciğer kanı içerim.

[99] Fark ve cem‘: İnsanın kulluk ve beşeri hallere yaraşan hususlarla ilgili olmak üzere yaptığı şeyler fark, Hakk'tan gelen bilgiler, lutuflar ve ihsanlar ise cem‘dir.

[1419]

Ben, senin gibi bir can dostu, senin gibi bir dert ortağı ve sevgili görmedim.

Aşk derdi konusunda dudağının iki kırmızı çiğdeni gibi bir derman ve senin gibi bir Lokman yoktur.

[1420]

Mecnun gibi aşk çölüne git, Leyla'nın yolundan Hakk'a git!

Himmet yüzünden bir lafız peşinde koşma, adamsan mana mülküne git!

[1421]

Aşk ve dert yolunda yiğitçe yürü, taşkın ve divane gönülle yürü!

Burhân gibi sen yüzlerce şevk ve heyecanla, sevgilinin peşinden yürü, ardından yürü!

[1422]

Ey güzel! Senin cemalin cinlerin kıblesidir; sokağın, gönüllerin kâbesidir.

Ben, kalender Burhân gibi, senin bir saç teline iki âlemi bağışlarım.

[1423]

Kaya değilsen Buhara'dan ayrıl, ilim ve fazilet neredeyse oraya git!

Ey âlim! Kıymetçe Buhara'dan az değilsin, toprağın altında değilsin yukarı çık!

[1424]

Başta senin zülfünün ve beninin sevdası var, gönülde senin kırmızı yanağının aşkı var.

Benim gibi bir âşığın var, lutfedip bir kez akıbetin nasıldır diye sormadın.

[1425]

Sabah mumu senin ardına düşsün istiyorsan, bir ömür peri yüzlü sevgilinin peşinden koş!

Ey gönül! Hayattan tat almak istiyorsan, onun ağzından bir söz işit!

[1426]

Ey ayrılık, sen dert ve keder sermayesisin; benim gibi bir hastanın canına yüz çeşit dertsin sen!

Bir ömür sevgiliden ayrı kaldım ben, benim gibi bir hastanın çevresinde bir an dolaşmıyorsun sen!

[1427]

Ey gönül, kalk ve sevgilinin peşinden koş, ıslak ve kanlı iki gözünün yaşı gibi koş!

O salınarak yürüyen sevgili ne zaman çimenliğe yönelirse, sen onun ardından sabah rüzgârı gibi koş!

[1428]

Sevgilimizin gül gibi güzel yüzü var, biz de onun aşkından hoş sözlü bülbül gibiyiz.

Burhân gibi özel bir halvetimiz var, gönül haremimizde ondan başkası yoktur.

[1429]

Ey yolcu! Nefsin eşeğin yük çekenidir, sen onun yükünü çekme, öğüdümü dinle!

Melekten daha üstün olmak istiyorsan, Hz. İsâ gibi eşeğe bin!

[1430]

Ey gönül! Hz. Ali’nin yolunda önde git, deve sahibi gibi, Ebû Zer gibi.

Din şahının yüce ailesiyle yoldaş ol! Safa ve doğruluk yolundan köle gibi git.

[1431]

Sabah rüzgârı senin sokağının toprağını getirir, özellikle o gönül alan güzel kokunu.

Gözümün kanlı yaşı var, cemalinin dumansız ateşi var.

[1432]

Ey oğul! Neyin sesini, sedasını dinle, neyin Hâle hâl katan nağmesini dinle!

Sema meydanının eri olmak istiyorsan, neyin güçlü kuvvetli feryadını dinle!

[1433]

O güzel huylu Hakk'ın Haydar'ının övgücüsüdür, onun mehdini Kur'an'da ara!

Onu övmek bizim haddimize değildir ancak, sözümüz onu övmekle güzelleşir!

[1434]

Cemalin yanardağ zemzemidir, saçların suya kanmış sümbül gibidir.

Bütün güzelliğini kapsar; kaşın gibi mihrap âh ne güzel!

[1435]

Ey gönül! Sen sevgiliden durmadan bahset; sema meclisine gel ve neyin sesiyle söyle!

Sevgilinin aşkından başka âlemde her ne varsa, adamsan Burhân gibi hepsine kıymetsiz de!

[1436]

Babam efendi, annem de hanımdır; düşmanın aksine ikisini övmek benim elimde.

Her ikisi de Hüseyin'in mübarek neslindendir, her ikisi de ona tabi idi.

[1437]

Sokağının güzel havası suyu var, senin gönül alan dudağından muradımı alırım.

Gözümün kanlı gözyaşı var, cemalinin dumansız ateşi var.

[1438]

Ey gönül, sen sevgilinin menziline koş, kan döken gözümün akan yaşı gibi koş!

Muhabbbetin emin vadisinde gece gündüz Hz. Musâ gibi sevgilinin peşinden koş!

[1439]

Güzellik mülkünde sultan olan sevgilim, o güneş başıma gölge saldı.

Tez canlı gönül gibi o yalnız dolaşan ayın aşk yolunda ardından gideni var.

[1440]

Ey gönül! Sen bir olan Hakk'ın kelâmını dinle, o okuma yazması olmayan ancak konuşan hayat vericinin sözünü dinle!

Her cahil alçağın boş sözüne kulak verme, yalnızca âlim insanların sözünü dinle!

[1441]

Sevgilinin sırrını her soysuza söyleme, o gülün aşkını alçaklara söyleme!

Allah için ser ver sır verme, bundan önce söylemişsen bundan sonra söyleme!

[1442]

Haydar misali ayın ışığı ol, onun gibi şahlar şahının müridi ol!

Din sırlarına vâkıf olmak istiyorsan, o veliyullahın yolunun eri ol!

[1443]

İsâ nefesli rint gibi gönül sırrını söyleme, bu âlemin iki ayaklı eşeğine söyleme!

Ay yüzlünün nurunu mahrem olmayana söyleme, kıvrım kıvrım zülfün kıssasını söyleme!

[1444]

Ey hoca! Benden inci gibi öğütler dinle, elinde çokça azık getir ve yol eri ol!

Dünyanın faydasız derdinde olan adamdan sakın; mutlu geldiğinden mutlu git!

[1445]

Senin güzel yüzün gibi kıblem var, senin kaşın gibi mihrabım var.

Zülfünün kıssasını her karanlık gecede, cemal mumunun önünde yazıyorum.

[1446]

Kendi gönül sırrını dosta ve mahreme söyle, zemzem gibi gözyaşının özelliğini söyle!

Göze malumat furuş olarak görünme, birçok sırrı bil ancak az söyle!

[1447]

Burhân! Aziz sevgilinin sözünü dinle, fakat sen bir gönülle ve yüz canla dinle!

Bahar mevsiminde çemeni seyret, güle bak ve bülbüllerin sesini dinle!

[1448]

Hoş zülüflü cemali olan bir güzelsin sen, siyah renkli çesmen var senin.

Civa pınarı gibi yüzünle, feleğin ayı gibi ışığın var senin.

[1449]

Ey gönül! Doğru yoldan tek başına yürü, âlemi süsleyen güneş gibi yürü!

Gören her iki gözün yolundan git, hareme deniz yoluyla git!

[1450]

Kimse senin gibi bir ay yüzlüyü ne görmüştür ne de duymuştur, seni her gören cemalinin müştakı idi.

Mana âleminin şahlar şahı olan tabiatım, bütün güzellerden seni seçmiştir.

[1451]

Kanlı göz onun derdi ve gamından ağladı, ayrılığından Ceyhun ırmağı oldu gözüm.

Her iki gözüm tıpkı gam denizidir, bu sebepten parlak inci döker gözüm.

[1452]

Ey ay yüzlü! Gönül, kıvrımlı zülfüne bağlandı bağlanalı gece ortasında yürek eritircesine ağlamak işimdir benim.

Kul Burhân aşkının davasını ispat eder, çünkü kan döken göz gibi iki şahidi var.

[1453]

Ey gönül! Himmeti Allah'ın aslanından iste, o meydan emirinden yardım iste!

Muhabbetli ve garip Burhân gibi her ne istiyorsan şâh-ı merdândan iste!

[1454]

Başımıza servi gibi gölgeni sal, ayağının tozunu gözümüze sür!

Ben senin aşkının hastasıyım, lutfunla derdimin başucuna ayağını bas!

[1455]

Sevgilimin cemalinin ayrılığı işimi zora soktu, ateşin ortasına attı beni!

Aşk potası içerisinde beni gümüş tenli altın gibi eritti!

[1456]

Lâle gibi yüzünün hasretinden gönlüm kan oldu, feryat ederek dağlanmış gönlümden âh çekerim.

Onun gam meclisinde iki gözüm kadeh gibi gül renkli gözyaşlarıyla dolu.

[1457]

Uzun zaman olmuş seni görmeyeli, ne vakit görürüm seni? Kulağım senin ağzından söz işitmedi.

Kırmızı yüzünün ayrılığından gönlüm ateşle dolu, kırmızı dudağının hasretinden gözüm yaşla dolu.

[1458]

Ayağını ay yüzlü sevgilinin yoluna koy, rana güzelinin ayağına başını koy!

Aşk zenginliğiyle mutluluk istiyorsan, altın kerpiçi ayağının altına koy!

[1459]

Benim cevherim gibisini alçak dünya nereden görmüş, gözüm gibi kan denizini nereden görmüş?

Birçok şehir kandili[100] görmüştür ancak, benim gibi Nun[101] şehrinin kandilini nereden görmüş!

---

[100] Şehir kandili (çerâg-i şehr): güneş, ay ve yıldızlardan kinayedir (nüsha, s. 238).
[101] Tun ve Nun: Her ikisi de şehir ismidir (nüsha, s. 238).

[1460]

Ey gözümün nuru! Sevdiğin bir meslek edinmek istiyorsan, yiğitçe kendi himmetine yoldaş ol!

Kendi himmetinle dilencinin ayağının da şahın başının da ulaşmayacağı bir yere ulaşırsın.

[1461]

Ey Hoca! Hz. Mustafa'nın ailesi ve evlatları bizim önderlerimizdir.

İmamlar dört diyorsun hoca, bizim imamımız yedidir, ey Hoca!

[1462]

Şeyhler başına kavuktan taç koymuş, omuzlarında yün abadan giysi var.

Başlarında özgürlük düşüncesi yok, yazık ki hepsi geleneklere bağlılar!

[1463]

Ey Kerîm Allah'ım! Senin lutuf kapın her zaman açıktır, senin gibi rahmet sahibi bir Rabbimiz var.

Lutfunla kaba hayallerden ve kötü düşüncelerden kalbimizi arındır!

[1464]

Sevgilinin arzusuyla her yöne gittim, O'nu Kâbe ve puthanede aradım.

Sonunda ey Burhân, O'nu, virane gönül hanesinin köşesinde buldum.

[1465]

Nazar ehlinin hepsi ayna gibidir, dolayısıyla hepsi o güzeller şahını yansıtırlar.

Kendini beğenenler ayna gibi olmadığından, hepsi onların yüzlerine bakarlar.

[1466]

Nefes ehlini iste heva ve hevesi isteme, Hak erini iste alçağı isteme!

Kendi bağından kurtul ve iyilik yap, adamsan kimsenin minnetini isteme!

[1467]

Ey hoca! Sana ölçülmüş biçilmiş bir söz söyleyeyim; aramızda fark var, gücenme!

Ben tamamen gönül güzeline bakıyorum, sen ise iki gözün güzeline bakıyorsun.

[1468]

Herkes Hakk'ın kudret kabzasındadır, cömert sultan O'dur, herkes köledir.

Herkes O'nun bağışladığı nimetlerden rızıklanır, gerçekten herkes elinde bir şey olmayan fakirdir.

[1469]

Ey Burhân! Fakrı devletten daha iyi olan benim, miskinliğim ve zilletim de izzetten daha iyidir.

Çilem ve kederim benim toprak vatanımın eğlencesinden, neşesinden yüz kat daha iyidir.

[1470]

Ey gönül! Fakr yolu bütün yollardan daha iyidir, Hak'ta fena olmak kendi varlığından daha iyidir.

Miskinlik, hiçlik ve dervişlik; şan, şöhret, makam ve şahlıktan daha iyidir.

[1471]

Yüzün Sadberg gülü gibi açmış, binlerce gönül seni anlatmış.

Bir söz söyle de kulağımla, aklımla işiteyim, nitekim senin sözün yakuttan ve delinmiş inciden güzeldir.

[1472]

Bahar geldi, sevgili gelmedi ne fayda! O gül yüzlü servi gelmedi, ne fayda!

Neşe ve eğlence mezeleri geldi, eğlence gecesi o ay yüzlü yanıma gelmedi ne fayda!

[1473]

Senin sokağına bana rehberdir kalem, batının sırlarını nakleden ve yazandır kalem.

Onun sözü seçkinler içindir herkes için değildir, Burhân gibi özellikle ilim ehli içindir kalem.

[1474]

Ya Rabbi! Cömertlik kapını açtın herkese, karşılıksız nimetler verdin herkese.

Bizi zikrinle şad et keder ve mutluluk vermişsen de herkese.

[1475]

Ya Rabbi! Bunu ya da şunu ver demiyorum, bize ebedî kalp ve can ver!

Lutfunla bizim gibi garibanlara afiyet ve güvenlik ver, esenlik ver!

[1476]

Ey oğul! Kul Burhân gibi iste, her ne istiyorsan şâh-ı merdândan iste!

O hazretten hiç az isteme! Ancak mertçe çok iste!

[1477]

Afgan halkı, yiğittir hepsi, savaş meydanlarında fil gibi solurlar hepsi.

Kılıç sallarlar, aslan gibi kükrerler, zamanın Rüstem-i Zal'i ve Neriman'ıdır hepsi.

[1478]

Afgan halkı incidir hepsi, sıdk ve doğruluk sahibidir hepsi.

Hepsi dost yolunun yolcusudur, cihan meydanının saf yaranlarıdır hepsi.

[1479]

Ey benim o eski sevgilim, ey derdi eski gönül yakanım!

Ey güzeller şahı! Benim gibi canını feda eden eski kölen var!

[1480]

Bir gülün aşkından bülbül gibi feryat ederim, gönlümün lâle gibi derdinin damgası var.

Onun güzellik âleminin onun yüzü gibi ayı, onun zülfü gibi halesi var; ne hoş!

[1481]

Benim güzeller şahımın lutfu karşılıksızdır; O'nun kapısından fayda bulmam şaşılacak bir şey değildir.

Âleme kendi güzelliğinden ziynet vermiştir; güneş gibi yüzü ve gölge gibi zülfüyle.

[1482]

Kendini sevgilinin huzuruna götürmek güzeldir, O'nun nimetlerini baştan başa saymak güzeldir.

Doğal ölüm olayı gelmeden önce, kendi ecelinle ölmekten yüz kat daha iyidir.

[1483]

Meryem gönüllünün ayağına yiğitçe başını koy, İsâ nefesli gönüllünün muhabbetini sinene koy!

Gönül ve bilgi ehlinin başı olmak istiyorsan, toprak âleminden gönül âlemine ayak bas!

[1484]

Gönlüm bir ömürdür inlemekle dermansız kaldı, gurbet ve dert sıkıntısına mübtelâ oldu.

Sevgiliden ve vatandan ayrıdır Burhân, bülbül gibi gülden ve bahçeden ayrı kaldı.

[1485]

Cenab-ı Hak gibi bir esirgeyen istiyorum; O'nun muhabbetinden yüce kıymet buldum!

Burhân gibi onun ayağının toprağı olunca, muhabbet ehlinin halkasının başı oldum!

[1486]

Ey gönül! Âşıklık heves düşkünlüğü değildir; her hamın ve değersizin işi değildir!

Ateş kopan bu aşk şehrinde, âşıklardan başkası kimse yoktur, ey gönül!

[1487]

Bir kişide himmet ve yücelik olursa, yüz şevkle bayağılıktan yüceliğe gider.

Gördük ve işittik ki bu etme bulma dünyasında, bir sultan pek bir tantanayla tahta oturmuş.

[1488]

Aşkımızın kemalini kavrasaydın, kulunuz gibi bir âşığı nasıl terkederdiniz?

Seninle benim efsanemiz mahşere kadar kalsın; Burhân bülbül, sen Sadberg gülüsün.

[1489]

Gönlüme ve canıma bir nazar kıl, ya Rabbi! Dünyadan beni kurtar ya Rabbi!

Feyiz çemesi yap gönlümüzü, dilimiz de seni zikretsin, ya Rabbi!

[1490]

Ey gül! Burhân gibi bir bülbülün var, eşeğin düşmanı gibi bir dikenin var.

Beyaz yüzün gibi parlak bir ayın var; siyah zülfün gibi karanlık gecen var.

[1491]

Ey gül! Burhân gibi bir bülbülün var, kendi yanağın gibi bir baharın var.

Güzellik âleminde parlayan ayısın, zülfün ve yüzün gibi gecen ve gündüzün var.

[1492]

Ey sevgili! Ne güzel at koşturup gittin, beni gam köşesine oturtup gittin!

Veda ederken dedin "Tekrar geleceğim", ateşime su serpip gittin!

[1493]

Sevinçle geldin ve yine sevinerek gittin, dert damganı gönlüme basıp gittin!

Ümit kapılarını yüzüme kapattın ama, iki gözüm kanalını açtın da gittin!

[1494]

Gece gibi siyah zülüflü bir ay yüzlünün elinden kadeh aldım.

Gülen ve mutlu gül gibi elinde kadehle bazı bazı yanıma gelsin diye.

[1495]

Can âleminde güneşim gibi sultansın; cemalin gibi parlak ay yoktur.

Burhân böyle güzeller sultanının ayağına aşkla can ve cihanı saçsa lâyıktır.

[1496]

Başımda Kays gibi sürekli bir sevda, yok gönlümde Leyla aşkı dışında.

Mehtap gecesi gibi zülüfüne bağladım gönül, ne rakibe saçma ve kötü söz söylerim ne de vefasızım.

[1497]

Bahtımdan yana şanslıyım; saf ve sevgi besleyen bir gönlüm var.

Şefkatli babam Süleymân'dır, annem Bîbî Ay Kuzu'dur.

[1498]

Ey Utarid! Her gün Süleymân'dan edep öğrensen sana yakışır.

Ey Zühre! Bîbî Ay Kuzu'nun hizmetinde nazlansan da sana yaraşır.

[1499]

Bir sevgilinin cemalinin ayrılığından çile çeken benim, seher vakti kopan ve ateş saçan âhım var.

Hakk'ın lutfundan yeni bir şarkı söyleyen Burhân gibi *Çârbâğ*'ın böyle güzel sesli bülbülü var.

[1500]

Ey gönül! Derdini ney gibi söyle, hey feryadını çek ve ardı ardına söyle!

Aşkın ve derdin kapalı sırrını bana niye söylersin? Ona söyle!

[1501]

Burhân-ı Hüseynî senin derdinden ve kederinden ağlar, gözünden iki deniz akıtır.

Gözlediğim yoluna lutfedip ayağını aşındır, senin gibi göz nurunun ayrılığından feryat ederim.

[1502]

Feleğin yakutu gibi kırmızı dudağının parıltısı var, onun hasretinden gözlerimden yaş dökerim.

Lutfedip halimi sorsan, gelip beni gam köşemde bulsan ne olur?

[1503]

Sabah akşam Hz. Ali’ye seslenirim, yüz canla ondan yardım isterim.

Güneş gibi âlemin meşhuruyum, Ali’nin ailesi ve evlatlarının dostlarıyla.

[1504]

Sevgilinin aşk yoluna yiğitçe düştüm, gönül yangınımla gözlerimden bir ırmak açtım.

Yüreği kanlı inleyen Burhân yüce himmetle, mahzun dağ gibi düşmüş bir kenara.

[1505]

Ay yüzlünün ve Zühre alınlının ayrılığından, her gece inleyip feryat ederim.

Bir güneşin aşkındandır feryadım, gamsızlar bilmez benim halimi.

[1506]

Cemalin gibi güneşin var, dudağın gibi ateş ve suyun var.

Kıvrım kıvrım siyah zülfünün tuzağında, benim gibi esir ve gönlü harap var.

[1507]

Düğün yerimde gönlümce, gece gündüz toz toprak gibi dönerim.

Sevgilinin aşk yoluna, peşinat olarak canım, gümüş olarak gözyaşım var.

[1508]

Cemal mumunu ne güzel yaktın! Gönlüm gibi bir pervaneyi yaktın.

Gül gibi, dikenle budakla berabersin, sen vuslat eşyasını ucuza sattın.

[1509]

Ey gönül! Gül yüzlü bir sevgilinin bülbülüsün; ağlayıp sızlanırsın, sevgilinin cemaline âşıksın.

Bela dikeninden yüz serzenişle dert çekiyorsun, yine de bir sevgilinin gül bahçesi gibi sokağında yaşarsın.

[1510]

Cemalini zülfünle baştan başa süslemişsin, kırmızı gülü taze misk kokusuyla bezemişsin!

Uzun ve düzgün boyunun genç fidanını, meyvayla âh ne güzel süslemişsin!

[1511]

Ey cellât! Fettan nergis gibi kan dökücü kılıcın, kirpiklerin gibi okun var.

Eşkıya ve kâfir meşrep siyah zülfün gibi, benim katlimin peşindesin, müslüman canına kastetmişsin.

[1512]

Mehdî'nin saadetli dönemi geliyor, Mehdî'yi görmek gönüllerin muradıdır.

Talihli, âlemde Hazret-i Mehdî'ye ulaşan kişidir.

[1513]

Gel ricam üzere Allah rızası için, ayağını koy başucuma!

Dudağının Lokman'ından, Burhân gibi aşkının hastası deva ister!

[1514]

Mehdî'nin mimberinden Mehdî'nin ruh verici hutbesini ne zaman dinleyeceğim?

Biliyorum, birgün Mehdî'nin güneş gibi cemali, zuhur edecek!

[1515]

O lâle yüzlü sevgilinin ayrılığı hususunda, gönlümde dağlanma, gözümde ırmak var.

Onun gibi başka sevgili ele geçmez artık, bulamam onun gibisini aramakla.

[1516]

Merhametli bir sevgilisi olmayan bilmez yaşama mutluğunu.

Kucağında gönül çelen bir sevgilisi olan, dünyada başı diktir, talihlidir.

[1517]

Bahçemde benden ve ondan sonra, gül gülümser, bülbül ağlar ardından.

Onun gibi Sadberg gülü ne zaman açar, ne vakit bülbül Burhân gibi feryat eder?[102]

[1518]

Muhabbetli ve gönül bezeyen ay sensin, bu divanenin can dostu da sensin!

Dünyada güneş gibi cemalinle, bütün güzellerden müstesna olan da sensin!

[1519]

Kalenderlik yolunu bilsen de, efendiliğin yolunu yordamını bilsen de,

Aşk sırrından habersizsen, o halde midene düşkünsün, eşeklik bilirsin!

[1520]

Adamsan kadın gibi bir köşede oturma, güneş gibi dünya etrafında dönmenin hakkını ver!

Parlayan gönlü feyizli yap, sarı yüzünle ışık saçan ol!

---

[102] Hazret-i şâir, kendi ve zevce-i vefâdârı Sadberg Hanım binti Muhammed hakkında bu rubâî-i bî-naziri söylemiştir. Biri bir bülbül-i nâlân-ı Belh, diğeri bir gül-i handân-ı Rum idi. Gül-i Sadberg ise, Nev-bahâr-ı ömründe yani 28 yaşında iken 1300 sene-i hicriyesinde âzim-i gülzâr-ı cenân olarak Eyüp Sultan civarındaki Hankâh-ı Muradiye haziresinde medfûn olmuş. Edîb-i Belh dahi refika-i şefikasından üç misli yaşadıktan sonra, yani 84 yaşında olduğu halde 48 tarihinde Hegbeliada'da ruh-i pür-futûru tayrân ederek mahall-i mezkûr kabristanında musalla taşındaki makbere-i mahsusasına defnedilmiştir. Alluhumme agfirli ve livalideyye (nüsha, s. 249).

[1521]

Ey tatlı dilli, fesahat sahibi! Mesih'in nefesi gibi cana can katarsın.

Benim bülbül gibi ağlayan gönlüm var, seninse gül gibi gönül bezeyen yüzün var.

[1522]

Bir gül yüzlü servi boylunun yakışından ve derdinden, yaşlı gözden Ceyhun ırmağı akıtırım.

Onun sulu kırmızı dudağının hasretiyle feryadımdan ateş saçarım altı yöne.

[1523]

Gönlü ne zamana dek nefis ve havaya vereceksin, ne vakte kadar bir bilenin öğüdünü dinlemeyeceksin?

Sevgilinin aşk yoluna ayak basmazsın, ne zamana kadar yolunu kaybetmiş aklın peşinden gideceksin?

[1524]

Sevgilinin derdini dertsizlere söyleme, onun aşk sırrını sen asla söyleme!

Kederlisin ey gönül, dertsizlere misk saçan zülfün hikâyesini söyleme!

[1525]

Gönlümüzü bir gamze okuyla yaraladın, nergis gibi öldürücü mahmur bakışın var.

Senin gibi bir zorbanın zulüm eliyle binlerce âşık bir anda öldürülür.

[1526]

Ey Burhân! Eğer Hakk'a kul isen, gönlündeki başkalık ve varlık tozunu yıka!

Hz. İsâ gibi bağlardan arın da, alçaklıktan yukarıya bir yolculuk yap!

[1527]

Gönül sevgilisinin meclisinde ama sen varsan, kırmızı kadehinden sarhoş olurum.

Şu uykusuz ve yaşlı gözlerim, yüzünün beni gibi ateş perest görmedi.

[1528]

Eğer o güzelin aşk şarabını içersen, her iki âlemin derdini unutursun.

Aklının kârı hiçtir ve kurtuluşun, bir yudum şarapla kendinden geçmendedir.

[1529]

Senin gibi ay yüzlünün ayrılığının yakışından, devamlı sinemden âh çekerim.

Burhân gibi feleğin Sadberg gülüne, senin yüzünün anısıyla bakarım.

[1530]

Bir adamın gönlüne bir güzelden başkası sığmaz, gümüş gibi akan gözyaşıdır bir adamın azığı.

Avcı Zâl'ın bu belâ tuzağına, özgür bir adamın gönlü nasıl düşer?

[1531]

Sen güzellerden hüsnünle seçkinsin, ben o yüzden yanıp yakılmaktayım.

Yüzünün Sadberg gülünün Burhân gibi ne hoş bülbül ötüşlüsü var.

[1532]

Daha ne kadar masiva yolunda dolaşacaksın? Daha ne kadar hevanın peşinde dolanacaksın?

Sen kendi şahını bilmiyorsan ne yapayım? O yüzden gafletten dilenci gibi dolaşıyorsun.

[1533]

Yaratılmışlar surettir, mana ise zâttır; lafızlarda ve ifadelerdedir mana.

Âlemler Hakk’ın âyetlerinin mazharıdırlar, bak, işaretler ile bellidir mana.

[1534]

Ey Efendi! Bil ki Hak can dostudur, suretlerin manası, cihanın canıdır Hak!

Hakk’ı gören gözünü aç ve bak, güneş gibi her zerrede görülür Hak!

[1535]

Sevgilinin kırmızı dudağı gibi kadehim var, rintlerin meclisinde bir nam saldım.

Burhân gibi İsâ nefesli bir rint ve daim sarhoş biri tekkede nerede oturur?

[1536]

Senin gibi bir ayın ayrılık akşamında Burhân gibi gönlümden âh çekerim.

Gam köşesinde inleyerek ağlarım ve aşkına kendi iki gözüm gibi şahidim var.

[1537]

Mehdî’nin düşmanlarına rağmen Mehdî’nin dostları nasıl yâr olsun?

Mutlu yaşa ey Burhân! Sonunda sâhibu’z-zamân Mehdî zuhur eder.

[1538]

Kardeş, kardeşi hiç şüphesiz kaplanın pençesinden kurtarır.

Kardeşin başına bir tokat vuran, taş atan kardeş değildir.

[1539]

Haydar gibi bir padişahın dergâhından, ey gönül, Burhân gibi ne diliyorsan dile!

Dini koruyan o şahın yolundan gerçekten, maksada ulaşır her yol eri!

[1540]

Ya Rabbi! Keremin bizi himaye edendir yâ Rabbi! Rahmetin de dayanağımız, sığınağımızdır yâ Rabbi!

Günahımın yanında, dağ saman çöpü gibidir yâ Rabbi, sermayem işte bu günahtır, yâ Rabbi!

[1541]

Bir sevgilinin gönül yakan aşkının derdi gibi, gamlı gönlümün bir nasibi var.

Sevgilimin Sadberg gülü bülbülünün, Burhân gibi, binlerce ötüşü var.

[1542]

İhvân-ı Safâ'nın her biri bir çınar altında tutmuş bir gonca gülü bir kenarda.

Çilekeş Burhân bu bahar mevsiminde, oturmuş bir sevgilinin kederiyle gam köşesine.

[1543]

Senin ay gibi beyaz bir yüzün var, o yüzden gök cübbeni başına çektin!

Bir sabah yaş dolu gözümün önünden, sen ateş kanatlı tavus gibi uçup gittin!

[1544]

Ey güzel! Ay yüzlüsün, Zühre alınlısın; mahzun gönlün ve canın dertdaşısın.

Hep yaşlı gözümden senin gibi sevgilinin ve nazlının ayağına inci saçarım.

[1545]

Memlekette âdil bir yönetici olsa, gönül hiç geçim derdi çeker mi?

İş bilen ve kabiliyetli bir vezir ile millet mutlu, memleket mamur olur.

[1546]

Kişi yalanla âşık olmaz; dertsiz gönlün ışığı olmaz.

Dert sahipleri onlardan nefret eder, dertsizlerin sesi geğirti gibidir.

[1547]

Ey aşk! İnsanı kâmil yapıyorsun, önce onu inletiyor, gönülsüz yapıyorsun.

Bizim gibi sevdalılara kârı için, dert gibi sermaye kazanıyorsun.

[1548]

Bir sevgilinin derdi gibi deva yoktur, dudağının Lokman'ı gibi doktor yoktur.

Bu gurbet yolunda daima, onun dert yükünü çeler benim gibi bir garip.

[1549]

Bir gönlün varsa bir sevgilinin zülfüne bağla, kurtuluş ve dostluk iste ondan.

Ey inleyen ve dertli gönül! Onun derdi kederi gibi bir dertdaşın var.

[1550]

Hz. Ali'nin gönül süsleyen muhabbeti kalptedir, onun cemalinden göz aydındır.

Ben, Burhân gibi, Ali sevgisinin can veren kadehinden hep sarhoş ve mahmurum.

[1551]

Allah'a şükür, biz ezeli saadetten dolayı gönlümüzde Hz. Peygamber'in ve Hz. Ali'nin muhabbeti var.

Bizim güneş misali gönlümüz, Ali gibi bir güneşin muhabbet gölgesinde âlemi gösteren kadehtir.

[1552]

Dedim: "Senin aşkından feryat ediyorum." Dedi: "Sen neden benim aşkımdan mutsuzsun?"

Dedim: "Derdinin esaretinden kurtar beni" Dedi: "Bizim esaretimizde ara özgürlüğü!"

[1553]

Gönlün dağlanışı gibi bir bahçem, bir yamacım var, avucumda lâle renkli kadehim var.

Burhân gibi sevgilinin meclisinde, kendi âhımdan ışık saçan bir kandilim var.

[1554]

Ahmed'imin Ali gibi kardeşi var; Ali, onun için Musâ gibidir, Harun gibidir.

Can ve gönül âlemimizde Ahmed gibi bir güneşimiz, Ali gibi bir ayımız var.

[1555]

Ey şehir şeyhi! Kendini beğenmişlik ne zamana kadar? Böyle bir zincirde esaret ne zamana kadar?

İhtiyar bir kadının saçına gönül bağlarsın, ne zamana kadar? Bizden öğüt dinlemezsin sen, ne zamana kadar?

[1556]

Hem en üstün şeref iddiasında bulunuyorsun, hem heva ve heves ehliyle yakınlık kuruyorsun!

Farzedelim, Sen şeref oğlu şerefsin, ey şerefli! Neden alçak oğlu alçağın işini yapıyorsun?

[1557]

Başımda Hz. Ali'nin hayalinden başkası yok, çünkü gönlümde onun ailesinin muhabbeti var.

Ali'nin cemal ve kemal güneşinden can âlemim, can gözüm aydındır.

[1558]

Ey aşk! İki kuyruklu kılıç var elinde, bir anda benim gibi yüzlerce hastanın kanını dökersin.

Ey ayrılık! Sen benim gibi âşığın başına, bin türlü dert ve bela açtın.

[1559]

Ey Burhân! Sen Evhad[103] gibi sevgilinin sözünü söyle, ister havrada ister mabedde söyle!

Onun baştan ayağa güzelliği övgüye değer, birinin vasfında elinden gelirse yüz söyle!

[1560]

Senin gibi başı yukarıda servinin ayağına, yüz acı ve ızdırapla baş koyarım.

Senin sokağın benim namaz yerimdir, Burhân gibi orada güzel niyazlarda bulunurum.

[1561]

Ey sevgili! Sen gönlün huzuru ve canın yoldaşısın, senin gibi sevgilinin ayrılığından feryat ederim.

Uzun zamandır vefakâr ve çilekeş Burhân gibi, gönül sarayında derdin gibi misafirim var.

[1562]

Nur ol, ne zamana kadar ateş olacaksın? Ne zamana kadar Necedî Şeyhi[104] gibi olacaksın?

İyi davranışlı ol, iyilik yap; ne zamana kadar kötülükle dost olacaksın?

[1563]

Ey Efendi, Piş, yoksa rezil rüsva olursun! Daha ne zamana kadar pişmiş yiyen ham olacaksın?

Aşk potasında yanmazsan tamamen, tam ayar altın gibi nasıl olacaksın?

---

[103] Evhad: Evhaduddîn Kirmânî.

[104] Necedî Şeyhi: Şeytandan kinayedir .

[1564]

Ey gönül! Allah vergisi tabiatınla yaşa, asla dünyanın derdini çekme ve mutlu yaşa!

Kemalinin sonu özgürlüktür, bu kendi bağını kır da özgür yaşa!

[1565]

Yâ Rabbi! Her ne kadar günahkâr isem de rahmetinden ümitliyim yâ Rabbi!

Yol azğığım olmasa da, ancak senin yardımına güvenirim yâ Rabbi!

[1566]

Ey haberci! Güzel bir sevgiliden benim gibi feryad edene güzel bir haber getirdin!

Onun gönül çelen ve hoş haberinden, benim gibi muratsız, güzel bir murad edindi!

[1567]

Ey gönül! Bir safa istiyorsan onun derdini kazan, sevgilinin derdini talep et, deva istiyorsan!

Onun aşkıyla Edhem gibi her şeyi terk et, fakr âleminde bir saltanat istiyorsan!

[1568]

Yâ Rabbi! Her ne kadar günahkâr isem de rahmetinden ümitliyim yâ Rabbi!

Senin gibi sevgilinin muhabbet tohumunu, can tarlasına ekerim yâ Rabbi!

[1569]

Aslın ve neslin meni suyudur, adamsan bizlikten, benlikten geç!

Kâfir nefsin boynuna kılıç vurursan sana, yiğitlerin aslanı, mücahit derler!

[1570]

Gözünü kâmil insan gibi onun cemaline aç, yanıp eriyerek onun karşısında aç!

Yüce makamları katederken, kendi himmet kolunu kanadını aç, ey gönül!

[1571]

Ey aşk! Ailemden ayırdın beni; hasta, garip ve dermansız eyledin beni!

Tenimizi harap ve boş bıraktın, gönlüme damga vurdun, neye çevirdin beni!

[1572]

Ey hoca, eğer bir delilin yoksa, o halde adam değilsin ve peş para etmezsin!

Allah senden insanın manasını ister, insan suretinden başka bir şeyin yok!

[1573]

Ey Burhân, Sen, Evhad gibi aşk sözünü söyle, ebedî fakr ve saadet âleminden söz et!

Pîr-i kâmil gibi Hakk'ın sözünü söyle, asla okuma yazma öğrenen çocuk gibi olma!

[1574]

Yakut, bir taştan elde edilir, hem taşta iken su ve renk bulur.

İnsanoğlu da olgunluğa erişir, amma sağlamlık ve sertlik gücüyle.

[1575]

Ey gönül! Medresenin cedelinden feryat ediyorsun, manastırın hilesinden de bezmişsin.

Mugların harabat meclisinde Burhân gibi, âh ne de güzel hoş yerin var!

[1576]

Ey şeyh! Sen ne kötü sözlüsün, ne kötü düşüncelisin! Harabat rintlerini çok kınıyorsun?

Hevanın esaretinde, hevesin tuzağında oldukça özgür gönüllerin sırrını sen nasıl bileceksin?

[1577]

Ey gönül! Akıllılıktan daha iyidir sarhoşluk, harabat meclisin gir sarhoş isen.

Rindler İsâ nefeslilerdir, orada hepsi içkisiz, kadehsiz sarhoşturlar.

[1578]

Nefsin kirliliğinden temizlenmedikçe kıymette çer çöpten daha yüksek olmazsın.

Sevgilinin derdini ve gamını dünyada çekmedikçe can âleminde mutlu ve neşeli olamazsın.

[1579]

Ey Burhân! Sen tesbihsiz ve duasız yaşa, sen seccadeyi zahitlere bırak öyle yaşa!

Günahın için üzülme, Allah günahları affedicidir, affedilmeye lâyık olursan mutlu yaşa!

[1580]

Ey gönül! bu vaiye düşmüşsün, çünkü can nakdi gibi bir azığın var!

Cefa peşinde olan sevgilinin gam esaretinden özgürlük, sürur ve mutluluk iste!

[1581]

Ey gönül! Bir gece ay yüzlüyle otur hiç olmazsa, onun kırmızı dudağından muradını al hiç olmazsa!

Ey el! Bir kere boş ve batıl olma, onun boynuna hamayıl ol hiç olmazsa!

[1582]

Ey gönül, senin halin ne güzel! Güzel bir âlemin var; lâle yüzlünün damgası gibi dostun, sırdaşın var!

Gam köşesinde ardı ardına soğuk âh çekiyorsun, nemli iki gözün, peş peşe âhın var!

[1583]

Varlık yüzünün mumudur Ali, vahdet meclisinin güzelidir Ali!

Nübüvvet güneşi Ahmed'dir, velâyet mehtabıdır Ali!

[1584]

Gönlümün damgası gibi kandilim var, ay gibi ışık saçan kandilim var.

Ne güzel! Gönül hanemde, Murtazâ'nın muhabbeti gibi parlayan kandilim var.

[1585]

Önderler Ali'nin ayağının tozudurlar; sultanlar, hepsi Ali'nin dilencisidirler.

Allah'a şükür, ben dünyada Burhân gibi Ali sevgisiyle meşhurum.

[1586]

Ey hoca! Nam ve san istiyorsan, aşk ateşiyle piş, çok hamsın!

Gamsız gibi duvara yaslanma, sevgilinin sokağına yönel ve yürü!

[1587]

Haydar'ın zikrinden bir an bile gafil değilim, âlemde o aziz gibi bir şefaatçim var.

Sadakatla onun mübarek yoluna ayak basarsan, ey Burhân, sen maksat menziline ulaşırsın.

[1588]

Yâ Rabbi! Sevinçli bir kalple, sağlıklı can ve tenle, azıkla ve bereketle vatanıma ulaştır!

Yardımını göster bana göster bana, bizi bu harabeden mamurluğa götür!

[1589]

Burhân'ın sana güveni var yâ Rabbi, bir muradı için kapına geldi, yâ Rabbi!

Bizi yol azığıyla ve sevinçli gönülle sen maksat menziline ulaştır, yâ Rabbi!

[1590]

Bir ömürdür benim gibi vadilerde dolaşan âşık, solgun benziyle sevgili peşinde dolaşır!

Biliyorum, sen ey sabah rüzgarı, bu gece gül yüzlümden onun hoş kokusunu bize mi getirdin yoksa?

[1591]

Asla senin sevdan başımdan gitmez, muhabbetin de gönlümden gitmez!

Sen gaybsın, ancak, güzel cemalinin zikri ve hayali gözümden gitmez!

[1592]

Ya Rabbi! Gam mülkünde beni zayıf kıldın, beni vatanımdan yurdumdan ayırdın!

Yolun toprağına attın ve beni rüsva ettin; biliyorum hepsini itibarım için yaptın!

[1593]

Ey şeyh! Sen kendini beğenmişsin, hem de kibirlisin, bu sebepten kavuşma saadetinden uzaksın!

Aşk potasında yananlar, gönül güzeline yakındırlar; sen hamlığından dolayı ondan uzaksın!

[1594]

Ey Efendi! Sultanın peşinden gidiyorsun, ne zamana kadar? Kendini şeytanın peşinden sürüklüyorsun, ne zamana kadar?

Avcıların köpeği gibi av peşinde koşturuyorsun; ömrünü ziyan ediyorsun, canına zahmet veriyorsun, ne zamana kadar?

[1595]

Ey Burhân! Hz. Ali gibi şefaatçin var, onun yüce himmetiyle maksada ulaşırsın!

Muhakkak ki dinin şahı Ahmed-i Mürsel'den sonra, hiç kimse mertebece ona ulaşamadı!

[1596]

Eğer deva istiyorsan dertsiz olma, ebedîlik istiyorsan ölmeden evvel öl!

Safa istiyorsan sevgilinin derdini çek, geçim istiyorsan yoksul ol!

[1597]

Güzel bir doru ata binip gittin, bizi gam yoluna atıp gittin!

Hicran köşesine bıraktın bizi, benim gibi muhtacın önünden geçip gittin!

[1598]

Beyaz güneş gibi bir yüzün var, âlemi yakan, gönül bezeyen güzelliğin var.

Sen güzellerin biricik sultanısın, bizim gibi gönlü yanmış bir kulun var.

[1599]

Sen güzeller sultanısın, benim gibi bir kölen var, güneş misali parıldayan cemalin var.

Benim bülbüller gibi inleyen bir gönlüm var, seninse Sadberg gülü gibi tatlı bir gülüşün var.

[1600]

Bütün âlem cesettir, ruh sensin, herkes senin hükmün altındadır, hükmünü süren sensin!

Dünyadaki insanların gözünden gizli olsan da gönül gözü her giyside apaçık seni görür!

[1601]

Göz evimize yerleştin gittin, safa kadehimizi de kırdın gittin!

Gam okunla gönlümü yaralayıp gittin, bizi sen ayrılık ipine bağladın gittin!

[1602]

Bütün âlem cesettir, ruh sensin, can ve gönül dostusun; sevgili sensin!

Bütün gözlerden gizli isen de gönüllerin gözü apaçık görür seni!

[1603]

Ey sevgili! Sen âlemin güneşi gibi parlaksın, benim gibi yüreği yanmış bir kulu az bulursun!

Akıl kulağımla sadece kırmızı dudağından saf inci gibi söz duymak istiyorum!

[1604]

Ey oğul! Sevgilinin kapısında süpürme işi yaparsan, taze can bulur ve dudaktan inci mücevher saçarsın!

Gönlünü tecelli nuruyla aydınlatırsan, nazar ehlinin gözbebeği olursun!

[1605]

Şu kapalı yolumuzu aç yâ Rabbi! Hem bize çokça yol azığı ver, yâ Rabbi!

Senin gibi hazretin kapısına maişet için geldik, bizim gibi fakire ihsan bağışla, yâ Rabbi!

[1606]

Ey Efendi! Dedikodu ile meşgul olma, gidip hâl ehlinden kemal kazan!

Sonunda vatana geri döneceksin elinde azığın olsun, asla oraya sen eli boş gitme!

[1607]

Ey Burhân! Senin bir sevgili aşkına meylin var, gönlünde seçkin bir iş isteğin var.

Gözünde akarsu var, hayır hayır, yanlış söyledim bir ırmak var.

[1608]

Ey gönül! Sen daha yüksek bir makam istersen; tuzak gibi nefsinden kurtulmak istersen!

Burhân misal bir nam ve murat istersen, fakr ve fena yoluna ayak bas!

[1609]

Adam, beğenilen bir ahlâk ve fiille âlemde seçkin bir sevgili olur

Kâmil insan, soysuzların kötülüklerine güzellikle karşılık verendir

[1610]

Divane gönlüm bütün bağlardan ne zaman kurtulacak? Bu murad ağacım ne zaman meyve verecek?

Bir ömürdür onun arzusuyla dolaşıyorum, elim onun vuslat eteğine ne zaman ulaşacak?

[1611]

Cahilin sohbeti Dey[105] ayı gibi soğuk olur, insanoğlu ilimsiz ve amelsiz hiçbir şeydir!

Vefasız insanlar kadın gibidir, sen asla ona güvenme!

[1612]

Güzelliğinin bahçesinde gönlüm gibi, senin gibi gül yüzlü sevgilinin aşkından feryat eden bir bülbül var.

Bir an bile senin gibi ay yüzlünün anısından ayrı olmam, senin aşkından başka asla bir işim yok.

[1613]

Bir sevgilinin aşk yoluna düşmüşüm, ağlayan gözüm ve hasta gönlümle.

Ağıt okuyan ney gibi sabah akşam, yanan gönülden ağlayarak feryat ederim.

[1614]

Ey inleyen gönlümün sırrını bilen! Canımın dostusun, cananımsın, âh ne hoş!

Bir ömür feryat eden gönlümün tahtına oturmuşsun, gerçekten sen sultanımsın, hakanımsın!

[1615]

Aşk gibi güzel iş hâkimi yok, her hasta gönül hükmüne rıza göstermiş.

Benim divane gönlüm kendi sevgilisinin huzurunda, kendi âşıklığı ile kararlılık gösterdi.

[1616]

Ey oğul! Aklın varsa, bu ömrü bir sevgili aşkına harca!

Gönül neşesi istiyorsan, onun gibi dertdaşın zikriyle uzlet köşesinde otur!

---

[105] Dey: 21 Aralık-21 Ocak.

[1617]

Ey evlat! Işık gibi gözümüze gir, güzel ahlâkla gönüllere gir!

Erler gibi Necef şahının yolundan, Hz. Mevlâ'nın huzuruna çık!

[1618]

Bir söz söyleyeceksen düşündükten sonra söyle, söz gönül alıcı olmak şartıyla!

Düşmanına o kadar yüz verme, fakat kendi dostlarından da yüz hiç çevirme!

[1619]

Neyin şeker gibi nağmesi çok tatlıdır; neyin her boğumu bal ve şeker hazinesidir.

Neyin eşsiz gönül aydınlatan sesini kendi akıl kulağınla dinle ey Burhân!

[1620]

Ey evlat! Hak söyle ve Hakk'ı ara; her şeye yüz çevir ve Hakk'a yönel!

Hakk'ın vechini görmek istiyorsan, gözyaşıyla gönül aynandan masiva tozlarını tamamen temizle!

[1621]

Canandan güzel söz dinlemek evlâdır, onun şevkiyle gül gibi açmak evlâdır.

Mecliste güzel konuşmayı bilmiyorsun; bil ki susman konuşmandan evlâdır.

[1622]

Ey sevgili! Benim gibi zavallıyı sen zülfün gibi kemendin düğümüne attın.

Benim gibi dertli garip bir adam hiç eline geçmez bundan sonra.

[1623]

Her yerde Ali'nin muhabbetinden dem vururum, çünkü meclis süsleyen ney hemdemim olmuştur.

Alçak feleğin annesinin terbiyesini almadım; beni Alevî meşrep babam şefkatle büyüttü.

[1624]

Yol eri olmak için muhabbet dilersen, Allah'ın sevgili kulu da olursun.

Kurb meclisine girmek dilersen, Ebu Turâb gibi bir şahın muhabbetiyle şah olursun.

[1625]

Ebu'l-Kasım'ın ilim şehrine kapıdır Ali; âleme güneş gibi ışık verdi Ali!

Hakk adına bütün salikler sadakatle Ebû Turâb Ali'nin yolundan Hakk'a ulaşır!

[1626]

Gönlün var ise bir güzelin zülfüne bağla, ondan kurtuluş ve yardım iste!

Muhabbetli Burhân'ın gönlü, onun dert ve gamı gibi dertdaşı vardır!

[1627]

Ey müslümanlar! Bu eski konakta, biz hepimiz Hakk'ın hükmüyle adaletli davranırız.

Âdil Hakk'ın adaletini hepimiz Hak için yerine getiririz.

[1628]

Mecnun gibi bir Leyla aşkından çöl ve ova bizim yurdumuz oldu.

Eteğimi mücevherlerle doldurdun, ey yaşlı gözüm yoksa sen deniz misin?

[1629]

Adamın gözyaşı gümüşü gibi azığı vardır, adam onun yolunda rüzgâr gibi koşar.

Özgür adam hiçbir zaman avcı Zâl'ın bu bela tuzağına düşmez.

[1630]

Ey Efendi! Ali'nin muhabbeti olmadan bir yere varamazsın, onun gibi rehber olmadan Hakk'a ulaşamazsın!

Din âlemi onunla aydınlıktır, bu sebepten sen, o güneşin ışığında yarasa gibi asla hidayete eremezsin.

[1631]

Ali'nin feyiz ve ışığıyla gönlümüz aydındır, Ali'nin can veren nefesiyle can bulduk!

Bizler Ali'nin övgüsünü yayarız; Ali'nin kapısının toprağı bizim sığınağımızdır.

[1632]

Ben Ali'nin muhabbetiyle âlemde meşhurum, onun kıymetli nefesinden taze can buldum!

Ali'nin ayağının toprağı âlemin gözünün sürmesidir, Ali'nin yüce dergâhı canların kıblesidir!

[1633]

Ey gönül! Sevgilinin ayrılığından yaşla dolu gözün var, her zaman onun gamı ve derdi gibi dostun var!

Altı kapılı dünyanın koltuğunda bir anın bile olsa Mesih gibi feleğin bağlarından kurtul!

[1634]

Sarhoşluk celladı senin cadın gibidir; gönlümüzü gamze okuyla yaraladın!

Burhân'ın yaşla dolu gözü, cemalinin beni gibi bir ateşperest görmedi!

[1635]

Ey Sevgili! Gönlün huzuru ve can dostusun sen, senin gibi sevgilinin ayrılığından feryat ediyorum.

Uzun zamandır vefakâr ve çilekeş Burhân gibi, gönül sarayında derdin gibi bir misafirim var.

[1636]

Ey Burhân! Hesapsız aşk sözü söyle, çam boylu sevgilinin cemalinin vasfını söyle!

Harabat rintlerinden güzel söz dinle, bütün riyakârların hakkında kötü söyle!

[1637]

Avamın gönlünde cemalinin güneşi baş göstermez, siyah zülfünün sevdası ham olana düşmez.

Ey Burhân! Gönül sırrını mahremine usulca söyle, çünkü riyakâr şeyh gammazın komşusudur.

[1638]

Ey Burhân! Vatanından ayrı düştün bir ömür, iki gözünden ırmaklar akıttın, bir ömür!

Gönlüne dostların derdini koydun bir ömür, ayrılık derdinde can verdin bir ömür!

[1639]

Ey Burhân! Sen Allah'a kulluk eden bir adamsan, gönlündeki masiva ve varlık tozunu yıka!

Hz. İsâ gibi bağlardan sıyrıl, alçaklıktan göğe doğru sefere çık!

[1640]

Benim divane gönlüm bütün kayıtlardan ne zaman kurtulacak, bu murad ağacım ne vakit meyve verecek?

Bir ömürdür onun arzusuyla dolaşıyorum, elim onun vuslat eteğine ne zaman değecek?

[1641]

Yâ Rabbi! İşim hep kusur ve günahtır yâ Rabbi! Günahımın yanında dağ, saman çöpü gibi kalır yâ Rabbi!

Mağfiretine ve yardımına ben muhtacım; affın bana sığınaktır ya Rabbi!

[1642]

Ya Rabbi! Toprak gibi hakir ve alçağım yâ Rabbi! Yardımına muhtacım yâ Rabbi!

Bir murad için kapına düşmüşüm, lutfunla her iki elimden tut yâ Rabbi!

[1643]

Ya Rabbi! Sen dertlilere şifa bağışlarsın, hasta gönüllere de derman bağışlarsın!

Senden ümid ederim, onun için bağışlarsın; Burhân gibi hastaya, zayıfa, ağlayıp sızlayana bağışlarsın!

[1644]

Ya Rabbi! Keremine gönül bağlayınca iki âlemin dert bağından kurtuldum yâ Rabbi!

Sana muhtacım, başkasına değil; bu sebepten dergâhının kapısına oturdum yâ Rabbi!

[1645]

Ya Rabbi! Kulun çıplak ayakla yolunda yâ Rabbi! Bütün yükü tamamen günahtır yâ Rabbi!

Sadakatle senden yardımını istiyorum, çünkü yardımın bana dayanaktır, sığınaktır, yâ Rabbi!

[1646]

Ya Rabbi! Çaresizim ve perişanım yâ Rabbi! Senin aşk yolunda koşturuyorum yâ Rabbi!

Kereminle gönlümüzün çetin düğümünü çöz, bütün müşkillerimizi kolay eyle yâ Rabbi!

[1647]

Ya Rabbi! İki ayağıma da yürüme gücü verdin, lutfunla sen bize azık ver yâ Rabbi!

Bizi sen maksat menziline ulaştır; yol azığıyla, özgürce, sevinçle yâ Rabbi!

[1648]

Ya Rabbi! Bize sen ten ve can verdin yâ Rabbi! Birçok nimet ve ekmek ihsan ettin yâ Rabbi!

Lutfunla bağışla; biz senden afiyet, sağlık ve esenlik istiyoruz yâ Rabbi!

[1649]

Ya Rabbi! Bize sen ekmek ve nimet verdin, huzur ve rahat köşesi verdin!

Bizi mübarek yoluna sal ve azık ver; lutfunla seyehat için iki ayak verdin!

[1650]

Ya Rabbi! Sen bizi nimetlerinle besledin, yokluktan da varlığa getirdin!

Benim gibi zayıf ve aciz biri sana nasıl hakkıyla hamdedebilir?

[1651]

Ya Rabbi! Feyiz kapını yüzüme aç yâ Rabbi! Güzel kokunu bana ulaştır yâ Rabbi!

Vuslat meclisinde bana bir yer ver; bu boş testimi meyle doldur yâ Rabbi!

[1652]

Ya Rabbi! Sen kokunu bana gönder de, can burnumla kokayım yâ Rabbi!

Ümit kapıları yüzüme kapanmış, ümit kapısını yüzüme aç yâ Rabbi!

[1653]

Ali'nin muhabbetinden dem vururum ney gibi, çünkü benim gibi yürekten söyleyen ilâhî hatip yoktur.

Alçak feleğin annesi tarafından terbiye edilmedim; beni her zaman şefkatle büyüttü bir baba.

[1654]

Ben senin kokunu çok arıyorum, yâ Rabbi! Kokunu bana gönder yâ Rabbi!

Muhabbet ipinle bağladım gönlümü, ümit kapını yüzüme aç yâ Rabbi!

[1655]

Âlemde çok az kişi benim gibi elem çekmiştir; acıyı ekşiyi çok tattım.

Ney gibi kuru bedenimde bir nefesim oldukça belâ meclisinde hemdemim soğuk ağlayışlardır.

[1656]

Ey şair gönlüm! Sevgilinin sırrını söyle, o cana can verendir, defalarca söyle!

Hakikatten çokça söyle, mecaz söylersen daha az söyle!

[1657]

Kelîm'in[106] gibi beni fakir kıldın, fakr ve yoksunluk âleminde beni yaşlandırdın.

O dostların dayanağı sensin; ya Rabbi, hangi ibadetimden dolayı bu tahtı bana yaptın?

[1658]

Herkese nimet, ekmek bağışlarsın, yâ Rabbi! Senin gibi rızıklandıranımız var yâ Rabbi!

Gönül gözünden sen gizli değilsin yâ Rabbi! Her gün başka bir kisvede görünürsün yâ Rabbi!

[1659]

Ben Ali'nin muhabbetiyle âlemde meşhurum, Ali'nin yüce nefesinden taze can buldum.

Ali'nin ayağının toprağı göze sürmedir, Ali'nin yüce dergâhı canların kıblesidir.

[1660]

Ey gönül! Sevgilinin rızasını ve iki âlemde saadet istiyorsan,

[106] Kelim: Hz. Musa.

Hak Teâlâ'ya yakınlık istiyorsan, düşkünleri iki elinle tut!

[1661]

Ey Burhân! Uyanık bir gönlün varsa, ne diliyorsan velayet şahından iste!

Ali'nin dergâhı gibi bir sığınağın var, sen onun hayalinden bir an bile gafil olma!

[1662]

Ey hoca, sen yemek ve uyku bağındasın, burnunda muhabbet kokusunu nasıl alırsın!

Hızır gibi ebedî ömür bulursun, sevgilinin elinden kırmızı suyu içersen!

[1663]

Ey edip gönül, sevgilinin sırrını söyle, can nurlanır sen tekrar söyle!

Hakikatten çokça söyle, eğer mecazdan bahsediyorsan fazla söyleme!

[1664]

Eğer o sevgilinin aşk şarabından içersen, iki âlemin gamını da unutursun.

Aklının kârı hiçtir, hayır ve güzelliğin kendini tek kadehte sarhoş etmendir.

[1665]

Muhabbet ayı ve sevgili, benim gibi âşığın can yoldaşı sensin!

Âlemde güneş gibi yüzle, bütün güzellerden müstesna olan sensin!

[1666]

Ali'nin muhabbet eden ve onu öven biziz, Ali'nin can besleyen nefesinden can buldum.

Ali gibi bir güneş bizim şahımızdır, Ali'nin kapısının tozu eman yurdumuzdur.

[1667]

Aşk meclisime bir isim bıraktım, sevgilinin kırmızı dudağı gibi bir kadehim var.

Burhân gibi İsâ nefesli bir rint ve ebedî sarhoş, tekkede nasıl otursun.

[1668]

Ey ulak, güzel bir haber getirdin, benim gibi inleyen birine güzel bir sevgiliden.

Onun gibi gönül alan ve gönül besleyenin haberinden, mey gibi muradsız olan güzel muradını buldu.

SONUÇ

20. yüzyılda yaşayan Burhâneddin-i Belhî Afganistan'ın önemli ailelerinden gelmekte olup, babası Süleymân-ı Belhî ve ağabeyi Abdülkâdir-i Belhî tasavvufî yönleriyle dönemin ön plana çıkmış isimleridir.

Henüz 13 yaşlarında ailesi ile birlikte başlayan göç macerasının İstanbul'da son bulmasıyla bölgede kalıcı bir isim bırakan Burhâneddin-i Belhî bunu güçlü ve usta kalemiyle sağlamıştır. Hayatını şiire ve hat sanatına vakfeden şair Farsça ve Türkçe yazdığı şiirlerle adını tarihe nakşetmiştir.

Hazırladığımız çlaışma üç ana başlık altında incelenmiştir. Birinci bölümde eser; morfolojik, tematik ve retorik yönüyle incelenmiş, ikinci bölümde rubailerin Türkçe çevirileri, üçüncü bölümde de rubailerin Farsçaları verilmiştir.

Yazma nüshadan tespit ettiğimiz 1668 Farsça rubaiyi konu yönüyle ele aldığımızda şairin siyasi anlamda ön planda olmadığı görülmektedir. Babasından aldığı eğitimle yer yer tasavvufi konulara girmiş olsa da o genellikle aşk ve gurbet konularını işlemiş, riyakârlardan ve malumatfuruşlardan dert yanarak onlara benzemekten sakınmak gerektiğini vurgulamıştır.

Çalışmanın şairin oğlu Muhammed Musâ'nın istinsah ettiği nüshadan hazırlanmasıyla yazma üzerine düşülen notlar da incelenmiştir. Böylece bugüne kadar birçok çalışmaya konu olan şair için yapılan araştırmalara katkı sağlayacak bilgiler de gün yüzüne çıkarılmıştır.

BİBLİYOGRAFYA

Ali Ekber Dihhudâ, ***Lugâtnâme,*** Dânişgâh-i Tehrân, Tehrân, 1377.

Azamat, Nihat, "Abdülkâdir-i Belhî", ***Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi,*** C I, İstanbul 1988, s. 231-232.

Belhî, Ahmed Muhtâr, ***Şâh-ı Velâyet Sırr-ı Hidâyet Hazret-i İmâm Ali,*** Yayına hazırlayan Arzu Meral, Revak Kitabevi, İstanbul 2012.

Belhî, Burhâneddîn, ***Nakaratlı Manzûmât ve Şarkıyât,*** Yazma, Süleymaniye Kütüphanesi Yazma Bağışlar nr. 1370.

Belhî, Burhâneddîn, ***Defter-i Rubaiyat,*** Yazma, Süleymaniye Kütüphanesi, Yazma Bağışlar nr. 1373.

Belhî, Burhâneddîn, ***Defter-i Mesneviyât,*** Yazma, Süleymaniye Kütüphanesi, Yazma Bağışlar nr. 1374.

Durmuş, İsmail, "Şiir", ***Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi,*** C 39, İstanbul, 2010, s. 144-154.

Ergun, Sadeddin Nüzhet, ***Türk Şairleri,*** C I-II, İstanbul, 1936.

Evli, Kasım, ***Muhammed Burhâneddîn-i Belhî ve Farsça Divan'ı -Tenkitli Metin-,*** Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırıkkale, 2014.

Gölpınarlı, Abdülbâki, ***Mevlâna Müzesi Yazmalar Kataloğu,*** C II, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 1971.

Gölpınarlı, Abdülbâki, ***Mevlâna Müzesi Abdülbâki Gölpınarlı Kütüphanesi Yazmalar Kataloğu***, C I-II, 1996.

Hesen-i Enverî, ***Ferheng-i Bozorg-i Sohen,*** C III, Çâp-i devvom, İntişârât-i Sohen, Tahran, 1382.

İbnülemin, Mahmut Kemal İnal, ***Son Asır Türk Şairleri,*** C I-II, 3. Baskı, Dergah Yayınları, İstanbul 1988.

Kahraman, Bahattin, ***Burhân-i Belhî ve Türkçe Dîvân'ı,*** Kömen Yayınları, Konya 2012.

Osmanzâde, Hüseyin Vassâf (Hazırlayan: Prof. Dr. Mehmet Akkuş, Prof. Dr. Ali Yılmaz,) ***Sefine-i Evliyâ,*** C II, Kitabevi Yayınları, İstanbul 2006.

Öz, Yusuf, "Afgan Türkistanı Muhacirlerinden Seyyid Süleymân Belhî ve Defter-i Kuyûdât Fihristi, ***Bilig,*** Sayı: 23, Güz, 2002, s.157-186.

Öz, Yusuf, "Süleymân Belhî Ailesi ve Son Mevlevî Postnişinleri ile Mektuplaşmaları", ***X. Milli Mevlâna Kongresi Tebliğler,*** C I-, 2-3 Mayıs-2002, Konya, SÜ Basımevi, s. 149-161.

Öz, Yusuf, "Nâme-nigârî Du Dûst: Şeyhu'r-Reîs Ebu'l-Hasan Mîrzâ ve Seyyid Burhâneddîn-i Belhî", ***Mirror of Heritage (Ayene-ye Miras),*** Vol. I, Issue No. 4 (23), Winter, 2004, s. 185-200.

Öz, Yusuf, "Nâmeî be Sefîr-i Kebîr-i İran der İstanbul", ***Mirror of Heritage (Ayene-ye Miras),*** New Series Vol. 3, Issue No. 2 (29), Summer, 2005, s. 263-271.

Öz, Yusuf, "Abdülbâki Gölpınarlı'nın Sunûhât-i İlâhiyye Tercümesi", ***Bilgi Yolu,*** Yıl 4, Sayı 5, 2004, s. 50-51.

Öz, Yusuf, "Burhâneddîn Belhî ve Türkçe Mektupları", ***Selçuk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Edebiyat Dergisi,*** Yıl 2006, Sayı: 15, s. 203-224.

Özcan, Azmi, *"İttihâd-ı İslâm",* ***Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi,*** C 23, Ankara, 2001, s.470-475.

Öztürk, Mürsel, "Rubai", ***Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi,*** C 35, İstanbul, 2008, s. 176.

Şafak, Yakup, ***Sürûrî'nin Bahrü'l-Ma'ârif'i ve Enîsü'l-'Uşşâk ile Mukayesesi,*** Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum,1991.

جمهوری ترکیه

دانشگاه قیریق‌قلعه

انستیتوی علوم انسانی

گروه زبان و ادبیات شرقی

بخش زبان و ادبیات فارسی

رباعیات برهان بلخی

تحقیق - متن - ترجمه

پایان نامه کارشناسی ارشد

محمد علی اوزکان

استاد راهنما

یوسف اوز

قیریق‌قلعه

۲۰۱٦

جمهوری ترکیه
دانشگاه قیریق‌قلعه
انستیتوی علوم انسانی
گروه زبان و ادبیات شرقی
بخش زبان و ادبیات فارسی

رباعیات برهان بلخی

تحقیق – متن – ترجمه

پایان نامه کارشناسی ارشد

محمد علی اوزکان

استاد راهنما

یوسف اوز

قریق‌قلعه

۲۰۱۶

-۱-

[۱/۱]

خـواهم کـه کنـی شـاد بـه بـویی مـا را   افـزون بکنـی تـو هـای و هـویی مـا را
خواهم که ز جود خود بجویی ما را   وز لطـف تـو نعـم العبـد گـویی مـا را

[۲]

جـز حـرف تـو در زبـان نیامـد مـا را   جز سوز و غمت به جان نیامد ما را
مـن لالـه رخـا ز عشـق تـو دارم نـام   جـز داغ تـوام نشـان نیامـد مـا را

[۳]

آواره نمـود عشـق و سـودا مـا را   افکند به کوه و دشت و صحرا ما را
بیهـوده مکـش زحمـت پنـدم ناصـح   دیوانـه کـه کـرد زلـف لـیلا مـا را

[٤]

ای دوست بهر پرشس احوال ما بیا   بـر رغـم دشـمنان چـو مـا مبـتلا بیـا
نـایی اگـر بخـاطر بیگانـه پـیش مـا   بهـر خـدا بـه کـام دل آشـنا بیـا

[۲/۵]

مـا عاشـقیم و هسـت بسـی آه سـرد مـا   بنگـر بـه آب دیـده و رخسـار زرد مـا
بیمار همچو ما ز تو خواهد دوا که هست   چون لعل نوشخند تو درمان درد ما

[٦]

دیوانه نمود زلف جانان ما را   افکند بکوه و دشت حرمان ما را
خندان رخ مانند گل صد برگش   چون ابر بهار کرد گریان ما را

[٧]

خواهم که چو برهان بشناسم ره را   با عشق بپرورم دل آگه را
خواهم که به دور جام و ساغر بینم   زلف چو شب و عارض همچون مه را

[٨]

تا یافته ام چو عشق او همدم را   انداخته چه خوش غم عالم را
در بزم خرابات که چشم دوران   کم دیده چو دل رند مسیحا دم را

[٩]

از می وحدت است مستی ما   حق پرستیست می پرستی ما
همچو برهان ز هست خود رستیم   چون به حق است حجاب هستی ما

[١٠/٣]

مدح کرد ایزدم پیمبر را   مدحتش خواند امیر حیدر را
چشم دوران ندیده چون هر دو   صاحب دل و دین پرور را

[١١]

ای قلم مدح کن سلیمان را   هم تو با آب زر نویس آن را
مرغ دل وصف او همی خواند   کو بداند زبان مرغان را

[۱۲]

می کنم من سپاس یزدان را   کرد بابم که پیر سلیمان را
فاضل عامل است می داند   کو ره و رسم علم و عرفان را

[۱۳]

به ره راست فکند ایزد قیوم مرا   کرد پیرایۀ این مملکت روم مرا
شکر خدا کرد سر افراز چو مهر   وه چه خوش فیض دم چارده معصوم مرا

[۱٤]

می کن ای دل سپاس یزدان را   با همه داده نعمت و جان را
داده بهر حیات مقبولان   چون غم و درد خویش درمان را

[۱٥]

بده مرا تو خدایا زبان گویا را   کنم سپاس تو دارم من این تمنا را
اگرچه حد کسی نیست چون به جا آرم   که شکر نعمت چون تو کریم یکتا را

[۱٦/٤]

ای پور بهر کسب هنر کش تو رنج را   حق با تو داده بهر همین پنج گنج را
ارزان ز دست خویش مده قیمتش شناس   درهای نظم باب چو من نکته سنج را

[۱۷]

ای خدا شاد کن بنده برهان را   بیش کن دانش و بینش آن را
ابد الدهر پایدار بکن   ذکر خیر ابن سلیمان را

[۱۸]

گــــر بگشـــــایم زبــــان شـــیوا را	مــــی دهـــم داد لطــــف معنــــی را
گـر شـعری علـی رغـم عطـارد گـویم	ســــوزم بـــه شـــرار آن دل شـــعری را

[۱۹]

رخــت شــرمنده کــرده ســرخ گــل را	لبــت بشکســته یکســر نــرخ مــل را
نخـــواهی داد ار نخلــت خــورم بــر	مگـــر نشـــنیده‌ای تـــو امـــر کـــل را

[۲۰]

احمـــد مرســـل اســـت شـــه دو ســـرا	بــو الحســن حیــدر اســت شــیر خــدا
فاطمـــه ســـبطین اســـت از آل عبـــا	بـــاد بـــر ایشـــان درود بـــار مـــا

[۲۱]

نـــور بـــو القاســـم اســـت در دل مـــا	ســرّ زهــرا و بــو الحســن مشــاعل مــا
روشـــن از دو حســـین منـــزل مـــا	مهـــر ایشـــان بـــود کـــه حاصـــل مـــا

[۲۲/۵]

دیـــده ام نعمـــت فـــراوان را	همـــت خـــاص شـــاه مـــردان را
دلـــک گـــرم و آه ســـردم بـــس	چکـــنم گـــرم و ســـرد دوران را

[۲۳]

یـارم نمایـد بـه مـن ار وجـه حسـن را	بخشم بدو زلف سیهش چین و ختن را
از لطـف صبا بـا مـن دل سـوخته آور	پیغـام مـه سـروقد و غنچـه دهـن را

[۲٤]

شـــنیدم گفتـــهٔ پیـــر مغـــان را بدیـــدم راه و رســـم راســـتان را
شـــدم مردانـــه رنـــد عیســـوی دم کـــه نپســـندم از آن سالوســـیان را

[۲٥]

طالبـــا بگـــذار قیـــل و قـــال را مگـــذران بهـــر او مـــاه و ســـال را
هست همچون عشق یک استاد گل تـــو بیـــاموز از وی علـــم حـــال را

[۲٦]

یـار کـرد عاشـق چـو برهـان مـرد را بـــر دلـــش بنهـــاد داغ و درد را
همچو بلبـل مـن کـه حـال خویش را بـــر کشـــم از ســـینه آه ســـرد را

[۲۷/٦]

هـر کـه نشناسـد کـه حـال خـویش را کـــی بدانـــد حالـــت دلـــریش را
تــو مپــرس از مــردم راحــت نشـین حـــال ایـــن برهـــان محنـــت کـــیش را

[۲۸]

بـــا غـــم یـــار خـــرم اســـت دل مـــا زان غـــم عـــالم غـــم اســـت دل مـــا
تـــــرک دارات کـــــرده در ره او اوفتادســـت ادهـــم اســـت دل مـــا

[۲۹]

راز غمـــت بجـــو ز دل نـــاتوان مـــا ســـوز درون مـــا بشـــناس از فغـــان مـــا
رخسار زرد چون زر و اشک چو سیم ما باشـــد بـــه راه عشـــق تـــو نقـــد روان مـــا

[۳۰]

ممسکا مرده کرده مال ترا　　کی کند زنده جز کمال ترا
نکنی مال خویش صرف کمال　　کرده مال تو پایمال ترا

[۳۱]

بنموده برو سرخ گل مریم را　　افشانده بر او سنبل زلف خم را
خواهد آن یار کُشد بهر خری　　همچو برهان مسیحا دم را

[۳۲/۷]

خواهی که ببینی خاور عرفان را　　همچو برهان ببین سلیمان را
بر سر تخت فقر کم دید است　　دیدهٔ دهر چون او سلطان را

[۳۳]

نکنی ترک تا تو خود پرستی را　　کی بدانی تو ذوق مستی را
حایل است در میانهٔ تو و یار　　پاره کن این حجاب هستی را

[۳٤]

چه بد آموختهای خوردن بر خفتن را　　خندیدن و بنشستن و بشکفتن را
غافل منشین زمرد معنی نیکو　　آموز گزیده گفتن و در سفتن را

[۳۵]

برهان تو بکن خدمت دروشان را　　حق کرده که دوستان خویش ایشان را
با صیقل ذکر هر یکی کرده ببین　　چون آیینه روشن دل دریاسان را

[۳٦]

ای دل چه کنی خسروئ ملک عجم را   گر مردی به دست آر در وصل صنم را
جام را ز کف جانانه بگیر و مگذار   در بـزم جهـان فـروزِ جانـت جـم را

[۳۷]

نمـی بیـنم کـه روی چـون گلـش را   بیـار ای بـاد بـوی سـنبلش را
بکـنج غـم کشـم هـر شـام تـاری   خمـار لعـل چـون جـام ملـش را

[۳۸/۸]

گل‌ها هر آن که چیند ازین چار باغ ما   گـردد فـروغ دیـده همچـون چـراغ مـا
دارد هـزار لالـۀ حمـرا بـه رغـم راغ   برهـان دل بلاکـش پـر درد و داغ مـا

[۳۹]

دور از احمـق کـن ای خـدا مـا را   نزدیـک بکـن بـه مـرد دانـا مـا را
مستغنی مکن ز خر چو عیسی ما را   محتـاج مکـن بـا خـرد و پـا مـا را

[٤۰]

مـی‌کشـم مـن کـه درد هجـران را   بـا کـه گـویم غـم فـراوان را
بـی رخ و بـی جمـال آن جانـان   چـه کـنم ایـن گـل و گلسـتان را

[٤۱]

رهـروان کـوی جانـانیم مـا   پیـروان شـاه مـردانیم مـا
همچـو برهـان غریـب و مهـرکیش   زیـور ایـن ملـک عثمـانیم مـا

[٤٢]

ای خـــدا ای خـــالق ارض و ســـما مرجـع مـائی تـو در هــر دو ســرا

جمله خلق است همچو ما محتاج تو تــو ز مــا مســتغنی و از ماعــدا

[٤٣]

بدیــدم در تــو مــن ســیمین ذقــن را قد چون سرو و روی چون سمن را

بــه شـام وصـل تـو خـواهم فشـانم بــه پایــت اشـک چـون در عــدن را

[٩/٤٤]

ز خوبـــان برگزیـــدم دلبـــری را بـــه دل بنهـــادم عشـــق آن پـــری را

به پایش ریزم آب از چشم و دُر بر کشـــم آن نونهـــال نـــوبری را

[٤٥]

ما عاشقیم وهست بسی آه و زار ما پر آب و آتش است دل و چشم نزار ما

افتاده کار ما که به آن سرو گلعذار بیضـای آتشین که نیایـد بـه کـار ما

[٤٦]

همچـو برهــان مــا بــه اقلـیم ولا ملجـأی داریـم چـو سـلطان رضـا

مــا ز مهــر پــاک او روشــن دلــیم کانـدرین عـالم چـو خورشـید سـما

[٤٧]

گرچه بد حالیم و دین اکملی داریم ما همچو ماضئ نیکتر مستقبلی داریم ما

اتحادی می کنیم آخر علی رغم عدو داد رس همچون کتاب منزلی داریم ما

[٤٨]

دهر دونست پر ز نامرد دغا مرد نایاب است همچون کیمیا
مرد مستغنیست از هر دو سرا ز آن بود محتاج او شاه و گدا

[٤٩]

حق تعالی داده به اهل کِسا جمله اسرار و علوم خویش را
الحق از ایشان به وارث‌ها بماند یادگاری خوش چو جفر و کیمیا

[١٠/٥٠]

ز استغنای دانش مرد دانا کند کی گوش ژاژ خودنما را
ببین آن شیخ سالوس است مغرور همیشه با ستایش‌های عُجما

[٥١]

اگر خواهی تو عمر جاودان را به جانان کن فدا جان و جهان را
اگر داری هوای وصل در سر دلیل خود بکن اشک روان را

[٥٢]

همچون حسین هست که جد گزین ما چون باب خود که اوست امام مبین ما
شکر خدا به سایهٔ آن آفتاب دین چون کوه ثابت است که بنیاد دین ما

[٥٣]

بر گزیدیم عشق شوخ و شنگ را بر هوا کردیم چو نام و ننگ را
ما به یاد ماهرویی برکشیم هر شب تار آب آتش رنگ را

[٥٤]

نامۀ چارم چو مهر است رونما		در دو عالم اوست حرز جان ما
هست قانون بشر قانونیا		نیست قانونی چو قانون خدا

[٥٥]

عشق یار است رهبر دل ما		هست چون انفسم مراحل ما
گرچه دارد قمر منازل لیک		ره ندارد درین منازل ما

[١١/٥٦]

جز هستی تو نیست حجابی به خدا		ره هست که از دل خرابی به خدا
از بند بلای خود پرستی یکسر		تا تو نرهی راه نیابی به خدا

[٥٧]

باب اجتهاد ما را ناصحا		بار ما بگشاد بهر سود ما
بر رخ ما بندی از بهر زیان		این در بگشادۀ حق را چرا

[٥٨]

چون محمد ملتمس داریم ما		چوان علی فریاد رس داریم ما
اندرین ملک غم و غربت چه خوش		همچو اهل البیت کس داریم ما

[٥٩]

ای محتسب ار تو بنوازی ما را		بگذار به این سوز و گدازی ما را
خواهی بکنی که کارسازی ما را		هی منع مکن ز عشقبازی ما را

[٦٠]

هر لحظه به صد کسوه نمایی خود را　　هر دم به هزار گونه آرایی خود را
اندر شب وصل تو لب نوشین‌ات　　بستود بسی به دلربایی خود را

[٦١]

ای پور به دست آر دل کامل را　　هان جام جهان نما که گویند دل را
در دهر همیشه به صفای دل کوش　　در آیینه مگذار غبار و غل را

[١٢/٦٢]

تا ببردم به حرمخانۀ یاری دل را　　گل صد برگ رخش کرد هزاری دل را
بر گرفتم دل ز مهر زال دهر　　تا که بدادم به نگاری دل را

[٦٣]

مپرور این تن خاکی خود را　　بپرور جان افلاکی خود را
درا مردانه در میدان چو مردان　　نما جستی و چالاکئ خود را

[٦٤]

از یار طلب کام دل شیدا را　　پیشه با غیر کن تو استغنا را
سوداگر عشق خواهی ای دل بشوی　　در یاب تو سرمایه‌ای چون سودا را

[٦٥]

مشعل بزم غم است آه شرر افکن ما　　هست چون سینۀ پر آتش ما گلشن ما
جای هر سایه نشین نیست فضای دل ما　　که چراغ سحراست داغ دل روشن ما

[٦٦]

پـنچ یـار اسـت کـه شـاهان مـا		هشـت و چهـار اسـت امامـان مـا
مهر شـان در دل مـا هست چه غم		سـیم و زر ار نیسـت بهمیـان مـا

[٦٧]

ای کردی چراغ این همه داغ دل ما را		پر نور بکن چشم و چراغ دل مـا را
بـا بـاد نسیم کـرم عقـده گشـایت		بگشـای تـو گلغنچـهٔ بـاغ دل مـا را

[١٣/٦٨]

بـر گزیـدم از نعیم دهـر عشـق یـار را		می کشم از دل از آن این آه آتش‌بار را
عاشـق نـالان جانـان اسـت دل		بر هوا کردم به آهی مال و ملک و دار را

[٦٩]

من نگهدارم به دل عشق چو تو دلدار را		بر هوا کردم به آهی ز آن دیار و دار را
آمـدم بـر درگـه حاجت‌روایـت از کـرم		بـا مـن دلسـوخته بنمـای تـو دیـدار را

[٧٠]

بگردیـدم همـه روی نـرمین را		ندیـدم چـون تـو مـاه نـازنین را
بـه روی همچـو مهـرت دیـد برهـان		چـو خالـت عیسئ گـردون نشـین را

[٧١]

گزیدم از نعیم هر دو عالم عشق جانان را		بر افشاندم به راهش از دو دیده در و مرجان را
دیـار و مولـدم خـاک خراسـان اسـت		خـدا آبـاد گردانـد همـه ملـک خراسـان را

[۷۲]

یا رب بکن آسان ز کرم مشکل ما را بگشای دل مهر و وفا حاصل ما را
از مهر تو فیضی و صفایی دل ما یافت پاینده کن از لطف صفای دل ما را

[۷۳]

آن خسرو خوبان که بود ماه دل ما روشن شده بزم غمش از آه دل ما
از شاهرهٔ دیدهٔ ما آمده امشب شاهانه نشسته بحرمگاه دل ما

[۱٤/۷٤]

ای پسر در دل مده ره کینه را تو نگهدار از غبار آیینه را
تو ز داغ یار و خوناب سرشک سر بسر می کن گلستان سینه را

[۷٥]

آزاده است از بند قبا مرد خدا وارسته است از زهد ریا مرد خدا
با یاد چو او یگانهٔ دلشاد است فارغ ز غم هر دو سرا مرد خدا

[۷٦]

در خلوت دل جا ندهم بی خبری را من نیستم عیسی چه کنم نره خری را
از دیده فشانم گهر اشک به پایش من یابم اگر بندهٔ آزاده سری را

[۷۷]

خواهی که رسی به شیر مردان صفا کامی بزن از صدق به میدان صفا
خواهی که شوی خسرو اخوان صفا می کش غمشان چون مه کنعان صفا

[۷۸]

یا رب به می عشق بکن مست مرا　　از جام جهان کن تو تهی دست مرا
فانی بکن از هستی خویشم ز کرم　　با هستی ذات خود بکن هست مرا

[۷۹]

هر جان نشود مطلع انوار خدا　　هر دل نبود محرم اسرار خدا
در زیر قباب ایزدی پنهانند　　می دان به یقین زمرهٔ اخیار خدا

[۸۰/۱۵]

تا شد حرم کوی تو کاشانهٔ ما　　آرام ندارد دل دیوانهٔ ما
شب‌ها که بگرد شمع رویت گردد　　با بال و پر سوخته پروانهٔ ما

[۸۱]

عشق تو که از بند رهانید مرا　　در گوچهٔ عاشقی دوانید مرا
سودای تو سوی تو کشانید مرا　　تا در سر کوی تو رسانید مرا

[۸۲]

هیچ خالی نبود ز دلبرها بر ما　　وز بادهٔ گلگون که پر است ساغر ما
ما پادشه عالم عشقیم چو برهان　　چون دیده و دل هست که بحر و بر ما

[۸۳]

کرم است مهر روی تو محفل ما　　وز نور جمالت شده روشن دل ما
اندر سر ما هست که سودای تو جانا　　جز عشق تو نیست در جهان حاصل ما

[۸٤]

آن ماه‌رخم بست به زلفش دل ما را دیوانه نمود این دل عاقل ما را
سودای وی عمریست که اندر سر ما هست جز عشق او نیست در جهان حاصل ما را

[۸٥]

یا رب ز کرم شاد کن این سائل خود را بنواز چو من بندۀ نا قابل خود را
یکسر در فیض خود برویم بگشای با رشتۀ مهر تو ببستم دل خود را

[۸٦]

یا رب تو ز بند نفس برهان ما را غلب تو بکن نیز به شیطان ما را
کردی تو ز نسل شاه مردان ما را از لطف بکن تو مرد میدان ما را

[۸۷]

گنجینۀ دین احمد است حاصل ما از فیض دم علیست زنده دل ما
در روز ازل سرشته‌اند ای برهان چون آب حیات مهرشان در گل ما

[۱٦/۸۸]

من عاشق جانانه نمودم خود را چون قیس که دیوانه نمودم خود را
از عشق مهی ز آشنایان عمری مردانه که بیگانه نمودم خود را

[۸۹]

خواهم که ببینم عارض جانان را خواهم که به روز عید بوسم آن را
خواهم که معطر کنم اندر شب قدر با بوی دو زلف او مشام جان را

[۹۰]

خواهم شبی بینم رخ همچون قمرت را خواهم که تماشا بکنم کر و فرت را
خواهم که نشینم به سر کوی تو خرم خواهم که کنم کحل بصر خاک درت را

[۹۱]

نـور ذاتسـت کـه در صفـات خـدا آشـکار اسـت همـه آیـات خـدا
همـه در عجـز خـویش معترفنـد کس نکـرده اسـت کشـف ذات خـدا

[۹۲]

کویت حرم دلست که ما را برد آنجا خواهد دل من همچو کبوتر پرد آنجا
نالم چو هزاران به چمن باد بهاران بوی گل صد برگ رخت آورد آنجا

[۹۳]

قـاصدا کردی بسی شـاد دل زار مرا دادی تـو بـه مـن نامـۀ دلـدار مـرا
آوردی خوش ای باد بهاران به دماغم بـوی گـل صـد بـرگ رخ یـار مـرا

[۹٤/۱۷]

بـارم بـه وجـود از عـدم آورد مـرا بـا نعمـت افـزون کـه بپـرورد مـرا
هرگز ادای شـکر او ممکـن نیسـت ایـن مرتبـه بـس بندۀ خـود کـرد مـرا

[۹۵]

برهـان که تو گلشـن صفـا کن دل را آزاده ز بنـد ماسـوا کـن دل را
گنجینـۀ فقـر سـینه را کـن یکسـر هـم آیینـۀ خـدا نمـا کـن دل را

[۹٦]

اندر ره دوسـت ای دل افکن خود را　　برهان ز کف چو نفس دشمن خود را
مردانـه بکـن قطـع منـازل یکسـر　　محبوس مکن به خانه چون زن خود را

[۹۷]

عمریسـت کشـم بـار غمـت را یـارا　　درد تو زبون و زار کرده است ما را
رحمی نکنی به حال چون من خسته　　داری تـو مگـر دلـی بسـان خـارا

[۹۸]

ای عشـق دهـی مـراد نـا کـامان را　　بـا آتـش خـود پخته کنـی خامـان را
زور تـو مسـلم است بـه دستت افتد　　دانـم تـو کنی راسـت کـج انـدامان را

[۹۹]

کاری خوشی کن خلق شناسند ترا　　در خانـهٔ چشـم سـر نشـانند تـرا
در علم و عمل کوش چو هر دو بالند　　در اوج کمـالات رسـانند تـرا

[۱۰۰/۱۸]

بلبـل گلشـن راز اسـت دل مـا　　ساز و سوز است که همه حاصل ما
وصف روی چون گل صد برگ یار　　شـد چـه خـوش زیـب لـب ناقـل مـا

[۱۰۱]

از تواضـع بخـواه رفعـت را　　وز فقـر محمـدی طلـب دولـت را
خـواهی کـه کنـی قطع منازل بـدمی　　مردانه دوان تـو رخش این همت را

[١٠٢]

تا در   ده عشق تو فکندم خود را   مانند قلندر نپسندم خود را
خواهم به محبت چو تو یکتایی   آزاد کنم ز جمله بندم خود را

[١٠٣]

برهان چو مسیح کن مجرد خود را   رهبان صفتی مکن مقید خود را
مردانه نگهدار ز هر بد خود را   برهان تو ز بند نفس چون دد خود را

[١٠٤]

تفویض امور کن به مولی پسرا   امداد ازو خواه به هرجا پسرا
خواهی که شوی زبدهٔ صاحب‌نظران   می باش مجرد چو مسیحا پسرا

[١٠٥]

یا رب تو به سوی خود بده راه به ما   از لطف عطا کن دل آگاه به ما
یا رب بر کرم فیض و فتوح خود را   می بخش که هر شام و سحرگاه به ما

[١٠٦/١٩]

ما مهر تو داریم که درسینه نگارا   ز آن سینهٔ ما شده است گنجینه نگارا
رخسار منوری تو داری چون ماه   دادیم دلی ما که چو آیینه نگارا

[١٠٧]

مرد کشد بار غم دوران را   شاد کند دهر که نامردان را
دانم که بپرورد سپهر گردان   در صورت آدمی بسی حیوان را

[۱۰۸]

دلـدار چـو بنـده عاشـق دلخـون را ‏ تـا دیـد نمـود عـارض گلگـون را
آمـد بـه بـرم بـه جام و نقـل الـوان ‏ آورد بـه مـن نعمـت گونـاگون را

[۱۰۹]

برهـان تـو مگـو بـه غیـر راز دل خـود را ‏ بـر گـوی بـه یـار خـود نیـاز دل خـود را
در شمع رخش سوز و چو پروانه میاور ‏ بر لب سخن سوز و گداز دل خود را

[۱۱۰]

ز هـیچ کسـی ندیـده دل یـاری‌هـا ‏ انـدر ره غـم دیـده بسـی خـواری‌هـا
خوب است که از بند علایق شدن آزاد ‏ زشت است به طبع خود گرفتاری‌ها

[۱۱۱]

خـواهی کـه زنـی پـای بـه شـهراه صفا ‏ بنشینی به صحن خوش دلخواه صفا
مادام که تو طالب چو عز و جاهی ‏ هرگـز کـه نتابـد بـه دلـت مـاه صـفا

[۱۱۲/۲۰]

ای غـم کـه تـو سـرمایۀ شـادی مـا را ‏ الا تـو رسـانی بـه مـرادی مـا را
ای غـم کـه تـرا یـار فرسـتاده بـه مـا ‏ بـا همچـو تـو تحفـه کـرده یـادی مـا را

[۱۱۳]

چـون راحتیـان مپـرور ایـن ابـدان را ‏ الا تـو بـه علـم دیـن بپـرور جـان را
جـان بـاقی بمانـد ابـد الـدهر ازان ‏ آخـر بخـورد خـاک تـن عریـان را

[۱۱٤]

تـا دوسـت بـدین خطـه کـه آورد مـرا	بـا آتـش عشـق خـود بپـرورد مـرا
از دیــدۀ ســر آب بپــایش ریــزم	تــا عاشــق دیرینــۀ خــود کــرد مــرا

[۱۱٥]

ای مونس جان هستی تو جانانۀ دلها	انـدر خـم زلـف تـو بـود لانـۀ دلهـا
عشق تو چراغیست که در خانۀ دلها	هـم گـنج نهانسـت بـه ویرانـۀ دلهـا

[۱۱٦]

اندر غـم یار است بسی شادی دلها	در بنــد بلایــش بــود آزادی دلهــا
ویـران کنـد عشـق پـاک او دلهـا را	می دان به یقین ز بهر آبادی دلها

[۱۱۷]

بفکـن بـه حـریم قـرب برهـان خـود را	از بند غـم دو کـون برهـان خـود را
مانند مسیحا بشـو آزده سـر ای دل	پا بند رسوم مکن چو رهبان خود را

[۱۱۸/۲۱]

عشــوههــای ســرو ســیم انــدام مــا	بــرد یکســر تــاب مــا آرام مــا
بــا خیــال روی و زلفــش بگــذرد	هــر منــور صــبح و تیــره شــام مــا

[۱۱۹]

در بزمگـه صـفا مقـیم اسـت دل مـا	با ما چو نفس یار و ندیم است دل ما
بسـتیم شـبی بـه زلـف مـهرو دل را	آزاده از آن ز بنـد بـیم اسـت دل مـا

[۱۲۰]

هرگز مکش ای دل غم دو عالم را بی یاد نگار مگذر آن یک دم را
با زمزمهٔ خویش که بر رهگذر او از دیده بریز آب چون زمزم را

[۱۲۱]

دوست دارند همه خوش‌حالان را با کمالان خورد سالان را
نشمارند اهل دانش از انسان مالداران بی کمالان را

[۱۲۲]

دوست آن باشد کند با تو وفا در دلت بخشد سخن‌هایش صفا
داند آن کس قیمت بالای دوست بیند از دشمن بسی جور و جفا

[۱۲۳]

فتنه از الفت نادان بخیزد پسرا که ازو مرد خردمند گریزد پسرا
آبرو داری نگهدار بدونان منشین آبرو صحبت نادان بریزد پسرا

[۱۲۴/۲۲]

رفتی ز کنارم ای نگارم باز آ از هجر و غم تو بی قرارم باز آ
گوشم به صدای تو و چشمم به ره توست من برسر نار انتظارم باز آ

[۱۲۵]

شاهی بنمایی به گدایی خود را هر لحظه به صد کسوه نمایی خود را
لعل لب نوشین تو دوشینه که دانی بستود بسی به دلربایی خود را

[۱۲۶]

از لطف عمیم خویش ای بار خدا   ما را مکن از یار وفاکیش جدا
با گوشه نشین چو منی توشه ببخش   وانگه برسان به مقصد از راه هدا

[۱۲۷]

می کش غم یار هر چه بادا بادا   با چشم چو جویبار هر چه بادا بادا
در مزرعۀ جان بریز آب از دیده   چون ابر بهار هر چه بادا بادا

[۱۲۸]

با عشق نگار پر دل روشن ما   خالیست ز اغیار چو دل گلشن ما
مهرش به دل ماست از آن نهراسیم   از تیر زمانه هست چو او جوشن ما

[۱۲۹]

یارم ز نخست خاکپا کرد مرا   پس تاج سر اهل وفا کرد مرا
با راز نهان عشق خود از ره لطف   بیگانه نکرد آشنا کرد مرا

[۱۳۰/۲۳]

اندر حرم یار نشاندم خود را   از بند غم دهر رهاندم خود را
چون ذره به خورشید رساندم خود را   چون قطره به دریا بفشاندم خود را

[۱۳۱]

عمریست کشم بار غم هجران را   گویم که چو نایی قصۀ هجران را
از گلشنم آب و دانه در استانبول   آورد چو من هزار صد الحان را

[۱۳۲]

خواجه کی گیری به کف الماس را　　گر بدانی قدر خیر الناس را
کار دنیا سر بسر بازیچه است　　بهر بازی مگذران انفاس را

[۱۳۳]

آن شاه بتانم که بود ماه دل ما　　روشن شده بزم غمش از آه دل ما
از شاهره دیدهٔ ما آمده امشب　　شاهانه نشسته به حرمگاه دل ما

[۱۳٤]

هجر تو چو آتش است دانم یارا　　سوزش که بسی هست به جانم یارا
چون ماه ز من دوری و مهجور تو من　　خود را به چه‌سان با تو رسانم یارا

[۱۳٥]

عشق تو مسیرهٔ صفا کرد دلم را　　آیینه‌ای چون تو مهلقا کرد دلم را
در راه تو بسی پای زنم مردانه　　یکسر که غم و درد تو جا کرد دلم را

[۱۳٦]

ای دوست جان‌سپار کهنیم ترا　　شاهی تو غلام کمترینیم ترا
روی تو مقابل به دل روشن ماست　　در آیینه‌ای همچو او بینیم ترا

[۱۳۷]

یا رب تو بیفروز چراغ دل ما را　　پر کن ز می عشق ایاغ دل ما را
با باد صبای کرم عقده گشایت　　بگشای تو گلغنچهٔ باغ دل ما را

[۱۳۸]

ای یـــار ببـــین آه شـــرربار مـــرا — از مهـر بپـرس حـال دل زار مـرا
یکسر به رخ چون مه دو هفتهٔ خویش — روشـن بکـن از لطـف شـب تـار مـرا

[۱۳۹]

در بـزم وصـال یـار هسـتند دل‌هـا — بی بـادهٔ گلگـون هلـه مستند دل‌هـا
آزادهٔ معشـــوقه پرســـتند دل‌هـــا — مردانـه ز بنـد همـه رسـتند دل‌هـا

[۱٤۰]

به فنون و حکم است واقف و عارف دانا — خوش حاصلی دارد چو معارف دانا
آراسـته خـود را بسـی بـا زیـور دانـش — وارسته اسـت از بند زخارف دانـا

[۱٤۱]

بســـتود رســـول ذو العطایـــا — محمـد خـان را هـم لشـکرش را
پیـرو آن شـه و اجـداد شـوید — ای ملـت ترکمانیـه بـا همـت والا

[۱٤۲]

بـی یـاد تـو نگـذرد کـه روزم یـارا — بـا یـاد تـو دل را بفـروزم یـارا
این ناله و آه سحر و شام من است — در بـزم غـم تـو سـاز و سـوزم یـارا

– ء –

[۱٤۳/۲٤]

زلف بر رو وه چه خوش آویخته‌ای — مشـک تـر بـر گـل تـر ریختـه‌ای
شیرین لبا حرف تو هم شیرین است — شهد گویا به لب چون شکر آمیخته‌ای

[١٤٤]

دانم تو نه چون دیو و دد آمده‌ای		الا به جهاد نفس بد آمده‌ای
در خانهٔ دل صد صنمی داری تو		شرمی بکن از سوی صمد آمده‌ای

- ب -

[١٤٥/٢٥]

بیدار شو ای دل که تو چون دیده مخسب		افسانهٔ عشق را تو نشنیده مخسب
یارم به برم آمد و با چهرهٔ چون ماه		شب تا سحر ای دیدهٔ غم‌دیده مخسب

[١٤٦]

برهان تو همیشه باش عاشق‌مشرب		غیر از سخن یار میاور بر لب
نیکی که تو از دشمن بدخواه مخواه		هر خوبی که می خواهی تو از دوست طلب

[١٤٧]

هستم به وصال یار خرم امشب		شد دور چو اغیار ز من غم امشب
با صحبت جان‌بخش و صفاپرور جانان		فارغ شدم از غم دو عالم امشب

[١٤٨]

خواهی شادی غم جانان بطلب		از غمش جان جاودان بطلب
اگر از اهل دردی چون برهان		ای دل از درد او درمان بطلب

[۱٤۹]

ای دیده مخسب ای دل بیمار مخسب	بنشسته به بالین سرم یار مخسب
برهان به حرمگاه دل آن ماه در آمد	امشب شب وصال است تو زینهار مخسب

[۱٥۰]

ماهرویا که دلم بی تو مکدر دل شب	زان ز بخت سیهم گشته سیه تر دل شب
همچو برهان بلا دیده فغانی دارم	از غم زلف دل آویز تو اندر دل شب

[۱٥۱/۲٦]

ای تو خندی چو وردی در دل شب	من که گریم ز دردی در دل شب
از غم زلف چون تو مهرویی	بر می کشم آه سردی در دل شب

[۱٥۲]

از ولای جانفزای بو تراب	در جهان هستم چو برهان کام‌یاب
هست در فرق سرم شکر خدای	سایه‌ای مانند حیدر آفتاب

[۱٥۳]

رأی صائب ز ناکسان مطلب	کار مردانم از خسان مطلب
هر که با رای زن کند کاری	تو ز مردی از او نشان مطلب

[۱٥٤]

دارم از عشق تو بسی تب و تاب	آه من شعله زند زان چو شهاب
چو برهان تشنه می خواهم	من از چشمۀ نوربخش تو آب

[۱۵۵]

بریــز ای ســاقی آب مــریم امشــب | بکـام همچـو مـن عیسـی دم امشـب
بــده آن آب آتــش رنــگ را چــون | که دارم با مهی خوش عالم امشب

[۱۵٦]

خواجـــه دارد اعتقـــاد ناصـــواب | کـــو نترســـد از عتـــاب بـــو تـــراب
در دل تاریک چون شامش که هست | مهـر خصـم همچـو حیـدر آفتـاب

[۱۵۷/۲۷]

ســـوز و درد نگـــار را دریـــاب | همچـــو برهـــان مبـــتلا دریـــاب
بهتـرین عـالم اسـت عـالم عشـق | عـــالم عشـــق را دلا دریـــاب

[۱۵۸]

همچـو برهـان از ولای بـو تـراب | کامیــــابم کامیــــابم کامیــــاب
بر سر من وه چه خوش افتاده است | ســـایهٔ ماننـــد حیـــدر آفتـــاب

[۱۵۹]

ای دل بجز از عشق نگاری مطلب | جز سوز او هیچ کار و باری مطلب
در گـنج غـم او بـه خیـالش بنشـین | زینهـار تـو دارات و دیـاری مطلـب

[۱٦۰]

ما بر غم بو علی خواهیم درمان از حبیب | با چو ما عاشق دلخسته حبیبست طبیب
دو لب سرخ چو عناب تر تب شکنش | کـه دوائیسـت بـه درد دل بیمـار غریـب

[۱٦۱]

نویسد گر سزد همچون تو محبوب   به باب غمکش من مشتاق مکتوب
سر افرازی کنون مانند یوسف   بیا بفرست مکتوبی به یعقوب

[۱٦۲]

ز پیر میکده برهان بخواه فتح الباب   در مراد تو بسته شده به عهد شباب
بر غم شیخک تقوی فروش و تر دامن   بنوش بادهٔ صافی همچو لعل مذاب

[۱٦۳/۲۸]

بر گشوده ز رخش آن گل نورسته نقاب   که تو گویی مه تابنده بر آمد ز سحاب
بر ره شمس جهان‌سوز چو برهان هر روز   ریزم از قلزم دو دیدهٔ تر گوهر ناب

[۱٦٤]

ز عشق یار یگانه درون من پرتاب   به آه برق شرر گریه ز آن کنم چو سحاب
به دیده آب و به دل آتش از غمش دارم   که حاصل من بی‌حاصل است آتش و آب

[۱٦٥]

ای دل آن آفتاب را در یاب   و آن سلیمان جناب را در یاب
وه چه خوش دارد او کتاب کریم   همچو من این کتاب را در یاب

[۱٦٦]

پیر کبیر ماست جناب ابو تراب   دار الامان ماست که باب ابو تراب
شکر خدا همیشه چو برهان راهرو   هستیم در طریق صواب ابو تراب

[۱٦۷]

افکند غافل به هر سو در بهاران عندلیب | پیش روی گل کند فریاد و افغان
آشیانش سوخته با آه آتش‌بار خود | نیست امروز اندرین گلشن چو برهان عندلیب

[۱٦۸]

به طواف حرم کوی او با شوق و شتاب | رفتم از دیدهٔ تر ریخته بر ره خوناب
تا شده است مونس جان من شیدا غم او | می خورم خون دل خویش به جای می ناب

[۱٦۹/۲۹]

دارد از عشق خدا داد عندلیب | در بهاران آه و فریاد عنلیب
شد از شوق گلی مانند برهان | در فنون ناله استاد عندلیب

[۱۷۰]

جامع حسن نگار است به عالم نایاب | دارد چه خوش چو ابروانش محراب
کو عبادتگهِ صاحب نظران است دانم | خواجه بشنو ز من این حرف صواب

[۱۷۱]

شده است دیدهٔ من از غم تو چون سرخاب | فتاده است در آن مردمک که چون مرغاب
به یاد عارض چون ماه و زلف شب‌گونت | کشد به کنج غمت آه دل پرتاب

[۱۷۲]

ای دل شیدا تو جانان را طلب | جان جان است و جهان کان را طلب
درد او را یاب چون برهان نخست | پس ز درد وی تو درمان را طلب

[۱۷۳]

ای دل که مراد خود ازآن یار طلب
درمان خود از لعل شکربار طلب

گر عاشق آن مهوش مهر آیینی
دینار و درم مخواه و دیدار طلب

[۱۷٤]

تویی آن سرو گلروی و شکر لب
که داری غبغبی چون ماه نخشب

بیارایی رخت با زلف دانی
فروغ ماه افزون گردد از شب

[۱۷٥/۳۰]

ببستم دل به زلف مهوش امشب
بنالد ز آن چو من محنت‌کش امشب

چو برهان از غم رویش فشانم
ز دیده آب و از دل آتش امشب

[۱۷٦]

ای خواجه بزیر لاجوردی دولاب
تا کی تو بگردی تشنه لب از پی آب

دل تو چشمهٔ فیض است ازو روی متاب
گر مرد حقیقتی تو او را در یاب

[۱۷۷]

رفت چون مردم چشمم محبوب
خطش آمد ز قریه باشی چه خوب

بنشست بکنج هجران یوسف عصر
خون بگریم ز غمش چون یعقوب

[۱۷۸]

بنشینم و با یاد رخت در مهتاب
درد و غم تو کشم به جای می ناب

از عشق تو آتش به دلم افتاده است
از دیدهٔ تر به خاک ریزم ز آن آب

[۱۷۹]

ما کـه بـا یـاد گـل روی حبیـب	در قفس نالیم بس چون عندلیب
دور و مهجـور از گـل وگلـزار خـود	هسـت همچـون مـا هـزاران غریـب

[۱۸۰]

شـادم بـه وصـال مـاه‌رویـی امشـب	دارم که خوش عیش نکویی امشب
مسـتانه بـه جـای سـبحهٔ صـد دانـه	دردسـت گرفتـه‌ام سـبویی امشـب

[۱۸۱/۳۱]

مسلکی خواهی گر ای دل منتخب	مرد ره باش و ز خود همت طلب
کـی ز چشـم دیگـری بینـی جمـال	کی چشی از کام کس جام طرب

[۱۸۲]

همدم و همراه صاحب دل طلب	همچو تسلیم و رضا حاصل طلب
اجتنـاب از الفـت نـاقص بکـن	همچو برهان صحبت کامل طلب

[۱۸۳]

ریزد ز غمش به رخ من دیدهٔ سر آب	از ابـر تـو گـویی بچکـد بـر بـر آب
در مزرعـهٔ جـان و جهـان ای برهـان	از جـوی روان خامـه ده یکسـر آب

[۱۸٤]

پیش مردان خدا بی شـک و ریب	دل بـه دنیـا ببسـتن اسـت بـس عیـب
بـالمره ز بنـد غـم دنیـا رسـتند	چه خوش آزاده سران همچو صهیب

[۱۸۵]

یـــار مـــن دارد رخ چـــون آفتـــاب　　دارم از سـوزش چـو برهـان اضـطراب
مـن کـه بنشسـته‌ام بـه بـزم غمـش　　با سرشک چو شراب و دل مانند کباب

[۱۸٦]

در جهـان کـرده اسـت مـا را کامیـاب　　عشـق جـان‌بخـش جنـاب بـو تـراب
سـینهٔ مـا گـنج مهـر پـاک اوسـت　　روشن است این بر همه چون آفتاب

[۱۸۷/۳۲]

عندلیب گل روی توام ای شیرین لب　　شدم از شوق وصال تو شکر ریز طرب
مـن کـه خـواهم رخ چـون مـاه تـرا　　بـا شـادی و خرمـی ببینـم هـر شـب

[۱۸۸]

در ره عشـــق یـــار ای احبـــاب　　بایدم رفت همی به شوق و شتاب
روی خـود آور تـو بـه سـوی جانـان　　از همـه خلـق روی خـویش بتـاب

[۱۸۹]

ای دل کـه بزیـر لاجـوردی دولاب　　تا کی تو بگردی تشنه لب از پی آب
خواهی که چو خضر عمر سرمد یابی　　از دست نگار مه جبین خور می ناب

[۱۹۰]

جامم به کف است به بر نگارم امشب　　خوش عشرت و عیش خوب دارم امشب
من می شنوم از لب شیرین چو شهدش　　بر وفق مراد است همه کارم امشب

[۱۹۱]

در حرمخانۀ دل یـار درآمـد امشـب   از ره دیـدۀ بیـدار درآمـد امشـب
جام در کف لاله سان اندر بزم امشب   بـا لـب لعـل شکربار درآمـد امشـب

[۱۹۲]

در باغ در آ برگ و نوا را در یاب   خندان گل و بلبل چو ما را در یاب
ای طالب بوی بو الحسن چون عطار   چـون مـا علویـان صـفا را دریـاب

[۱۹۳/۳۳]

بـی یـار مـرا کـرد بسـی دلخـون شـب   بی رخش شد چو دلم محزون شب
در کلبـۀ مـن حیـف قـدم رنجـه نکـرد   با روی چو ماه و زلف چون شب

[۱۹٤]

ناله است مونس جان و دل سوزان غریب   زان شدم همنفس هر نی نالان غریب
عمریسـت کـه در گوشـۀ ملـک غربـت   با غم یار نشسته هله برهان غریب

[۱۹۵]

ای جـان پـدر رو تـو بیـاموز ادب   از مـرد حـق آمـوز تـو هـر روز ادب
سـرمایۀ هـر تیـره دلـی بـی ادبیسـت   پیرایـۀ مـرد اسـت دل افـروز ادب

[۱۹٦]

دل آوارهام کـه بـا صـد عیـب   گـنج مهـر نگـار شـد بـی ریـب
بـا غـم دلـدار بـزی خـوش برهـان   دینارت اگر نیست چه غم اندر جیب

[۱۹۷]

روی دارد همچـو گـل آن غنچـه لـب   نالــه‌ام نبـود چــو بلبـل بــی ســبب
آشـــیان دارد دل نـــــالان مــــن   در خـم زلـف سـیاه او همچـو شـب

[۱۹۸]

یـــار مـــن دارد رخ چـــون آفتـــاب   با غمش ریزم ز هر دو دیده آب
از فـــراق مـــونس جـــانی چـــون او   آه مـن شـعله زنـد همچـو شـهاب

[۱۹۹/۳٤]

حیف صد حیف که رفت آن محبوب   از نظـرم نیسـت خیـالش محجـوب
یوســفی بـــود کـــو مـــن از غـــم او   اشـک ریـزم ز دیـده چـون یعقـوب

[۲۰۰]

بنشـینم بـا یـاد رخـت در مهتـاب   درد و غـم تـو کشم بجای می نـاب
از عشق تو آتش به دلم افتاده است   از دیـدۀ تـر بـه خـاک ریـزم زان آب

[۲۰۱]

دارم از عشــوه نگــاری تــب و تــاب   آه من شعله زنـد ز آن چو شـهاب
هسـت از حسـرت رخسـار چـو گـل   در دـــلم آتـــش و در دیـــده‌ام آب

[۲۰۲]

از ولای جـــان‌فـــزای بـــو تـــراب   در جهان گشتم چو برهان کام‌یاب
هسـت بـر فـرق سـرم شـکر خـدا   ســـایۀ ماننـــد حیـــدر آفتـــاب

- ت -

[۲۰۳/۳۵]

ای خـاک در تـو کعبـة العشـاق اسـت		دل‌ها به طوافش که بسی مشتاق است
این حسن جهان فروز و عاشق سوزت		شـاه شـب بـزم و شـهرهٔ آفـاق اسـت

[۲۰٤]

از هجر لبت دیدهٔ من جیحون است		وز حسرت روی تو دلم پرخون است
از راه کرم بر غم دشمن ای دوست		یک بار بیا بپرس حالت چون است

[۲۰۵]

یـار رفـت از پـی اش دل مـا رفـت		همچو مجنون بـه کـوی لـیلا رفـت
داســتان مــن و دلبــر مانــد		در میانــه چــه ماجراهــا رفــت

[۲۰٦]

ای خسرو خوبان که من و دل سپه تست		هـر یـک کـه گرفتـار تـو مـرد ره تسـت
اسـباب سـر افکنـدگی و عاشـقی مـا		زلف چو شب تار و رخ همچو مه تست

[۲۰۷]

در دل که اشتیاق سرکوی یار هست		در دیده شوق عارض چون نوبهار هست
باغ و بهار را چه کنم بی نگار خود		باغ و بهارم او که هر آنجا نگار هست

[۲۰۸]

برهــان بــلا کــش تــو مــرد راه اســت	کــارش همگــی از غــم تــو نالــه و آهسـت
داده است به تو یارا دل سودایی خود را	زلفت چو شب تار و رخت چون ماه است

[۲۰۹/۳٦]

ناصح بـه پنـد تـو دل دیوانـه بنـد نیسـت	پنـد تـو بـر جنـون دلـم سـودمند نیسـت
پندت صلاح کار هر آن عاقل است و کو	در بند زلف پرخم همچون کمند نیست

[۲۱۰]

آن ماه من برفت وخیالش ز دل نرفت	یـاد جمـال مهـر مثالش ز دل نرفـت
ایام هجر و حسرتش آمد به سر ولی	کین آرزوی شام وصلش ز دل نرفت

[۲۱۱]

آن گل که لب به لطف تبسم گشاد و رفت	الحق که داد مهر و محبت بداد و رفت
آمد بـه روی خرم و خندان چـو نـو بهـار	داغ غمش که بر دل سوزان نهاد و رفت

[۲۱۲]

جــز درد تــو محــرم دلــم نیســت	جــز کــنج غــم تــو منــزلم نیســت
چــون آب دو دیــده همــرهم هســت	جـــز آتـــش آه حاصـــلم نیســـت

[۲۱۳]

روی تــو قبلــه و مســجود دل اســت	کــوی تــو کعبــۀ مقصــود دل اســت
یـــاد تـــو مـــونس جـــان محـــزون	ســود ســودای تــو موجــود دل اســت

[۲۱٤]

خوش راهروی اشک روان مرد است		چالاکی و چستی که نشان مرد است
هـر آه کـه از سـینه بـر آیـد برهـان		بشناس که آن تیر و کمان مرد است

[۲۱٥/۳۷]

لـب شـیرین تـو لقمـان مـن اسـت		دردهایـت همـه درمـان مـن اسـت
مایـــهٔ شـــادیام الا غـــم تســـت		مهر تـو حـرز دل و جـان مـن اسـت

[۲۱٦]

حائـل بـه رخ تـو زلـف پیچـاپیچ اسـت		ز آن حـال دل غمـزدهٔ مـا گـیچ اسـت
بی روی تو آتش است به جانم هر گل		بی نوش لبت عیش جهانم هیچ است

[۲۱۷]

برهـان مـنم آن رهـرو وادی محبـت		دارم کـه دلیـل ره چـو اشـک حسـرت
بستم دل سودایی و هرجایی خود را		با زلف سمن روی و صنوبر قامت

[۲۱۸]

دیریسـت کـه آن شـاهسوارم نگذشـت		از رهگـذر دیـده نگـارم مگذشـت
بگذشت بسی باد بهارم ز ره افسوس		کان سرو روان و گلعذارم نگذشت

[۲۱۹]

نیسـت در بزمگـاه دل جـز دوسـت		شاهد و شمع و جام و ساقی اوست
چشـم احـول کـه شـیخ شـهر دارد		که یکی را دو بیند این نه نکوست

[۲۲۰]

شاه سریر محتشم انما علیست	ماه منیر عالم جان مرتضی علیست
داریم ما ز مهر علی فیض و فر مدام	مولای ما علی و مربی ما علیست

[۲۲۱/۳۸]

نقطة الباء بسمله ابو الحسن است	وصف او در کتاب ذو المنن است
مادح او جناب یزدان است	مدح و توصیف او نه حد من است

[۲۲۲]

برهان منم آن سالک شهراه محبت	دارم دل آواره پر از مهر و مودت
ما را که همین عز و شرف بس دارم	مولی و مربی که چون شاه ولایت

[۲۲۳]

در ملک مودت که سلیمانی هست	چون او شه با نام و نشانی هست
از بهر ثبوت مدعا ای برهان	مانند کتاب او که برهانی هست

[۲۲۴]

ای ماهرو که زلف سیاه است هالهات	پندارم آفتاب سپهر است خالهات
آتشکده شد این دل پر درد و داغ من	از هجر و حسرت رخ مانند لالهات

[۲۲۵]

مادح پاک علی یزدان است	شاهد فضل علی قرآن است
دمک دمی نبی گفت به علی	که تو گویی بدو تن یک جان است

[۲۲٦]

خواجه سلیمان ولی باب من است — کو پسر خواجه کلان زمن است
پیر ملک قطغن خواجه مناص — پدر مادر برهان غریب الوطن است

[۲۲۷/۳۹]

درد و داغش در دل سوزان ماست — آتش عشقش که اندر جان ماست
همچو برهان بلبل این گلشنیم — عارض آلش گل خندان ماست

[۲۲۸]

منم مشتاق آن رخسار آلت — منم مسحور زلف و خط و خالت
بیا بنواز چو من بی نوا را — بهر دو طوطئ شکر مقالت

[۲۲۹]

جز آتش عشق توام اندر دل نیست — جز آب که در دیدهٔ بی حاصل نیست
داری تو چو برهان بلاکش عاشق — این بارغم ترا جز او حامل نیست

[۲۳۰]

یارا که سراپای تو شایان مدیح است — روی تو ملیح است و زبان تو فصیح است
بر مرده دلان جان نوی می‌بخشد — لعل لب نوشین تو برهان مسیح است

[۲۳۱]

هان گوشهٔ نرگست بما کن ای دوست — از بند بلا مرا رها کن ای دوست
سر بر قدم تو بنهادم به صد امید — با وعدهٔ یک بوسه وفا کن ای دوست

[۲۳۲]

همچـو عشـق تـو مـرا همـدم نیسـت چـون لـب لعـل تـو جـام جـم نیسـت
در دل ریـش چـو مـن محنـت کـیش غـم تـو هسـت غـم عـالم نیسـت

[۲۳۳/٤۰]

بـا مهر پنج یـار دلـم قلـزم صفاست دردانـههـای نظمـم از آن روی بـی بهاسـت
طبعم چو آفتاب که دارد فروغ و فر دارم همیشه رسم و رهی ز آن چو صبح راست

[۲۳٤]

بـه سـینه راز عشـق دلبـرم هسـت به دیده اشک همچون گوهرم هست
اگرچـه نیسـت سـامانم لـه الحمـد بـه دل ایـن مهـر آل حیـدرم هسـت

[۲۳٥]

احمد و حیدر که مهر و ماه ماست فاطمه زهرا کـه عز و جاه ماست
حسـینم هـم رهبـران راه ماسـت هـر یک ایـن پـنج شاهنشاه ماست

[۲۳٦]

از عـزای حسـین دل خـون اسـت دیـدۀ تـر کـه رود جیحـون اسـت
قطـرۀ اشـک چشـم ماتمیـان در بهـا همچـو در مکنـون اسـت

[۲۳۷]

تـا دل بـه نالـه از پـی آن دل‌ربـا برفـت دانی که از سر من و دیده چها برفت
او جوی‌ها ز درد به روی زمین بریخت من بر کشیدم آه و تفش بر سما برفت

[۲۳۸]

همچـــو ســـیماب آتشـــین رویـــت آبـــدار اســـت لعـــل دلجویـــت
حسرت و درد آب و آتش چو تو یار نـــــرود از دل دعـــــا گویـــــت

[۲۳۹/٤١]

اصـحاب اگـر بـه یـک نظـام اسـت بـر کـوی منـافقین کـدام اسـت
مـــاعون خـــدا هســـتند آنهـــا شـاهد کـه کتـاب لا ینـام اسـت

[۲٤٠]

با خیال مهی شبم به ناله گذشت با غم زلف همچو هاله گذشست
سربســـر نوبهـــار عمـــر عزیـــز کـه بـه داغ رخ چـو لالـه گذشسـت

[۲٤١]

نـرگس مسـت تـو جـلاد دل اسـت غمـزۀ شـوخ تـو صـیاد دل اسـت
عاشـــق زار گـــلرخســـار تـــو عنـدلیب نالـه ایجـاد دل اسـت

[۲٤۲]

بـر سـرم سـوادی زلـف یـار هسـت بـر دلـم آن آتـش رخسـار هسـت
اشـک چـون گـوهر نشـانم بـر رهـش همچـو چشـم بحـر گوهربـار هسـت

[۲٤٣]

چون لبت رنگین شراب ناب نیست همچو رخسارت گل شاداب نیست
اشـتیاق روی تـو در دیـده هسـت جـز غمـت انـدر دل پرتـاب نیسـت

[۲٤٤/٤۲]

می   فشانم اشک گلگون از غمت   دیده دارم همچو جیحون از غمت
همچو برهان بلبل بلخ آشیان   نالد اندر روم اکنون از غمت

[۲٤٥]

آن کج کله من که قامتی دارد راست   زلف کجش افسوس که انگارد راست
راست حرف مرا که پندارد کج   حرف کج بد گوی که پندارد راست

[۲٤٦]

آه و افسوس به پیش نظرم دلبر نیست   سرو سیمینبرم اندر بر نیست
در سویدای دل غمکش و غم آینم   غم تو هست بسی لیک غم دیگر نیست

[۲٤۷]

از کنارم حیف آن مه‌پاره رفت   وز پی ماهم دل آواره رفت
نآمد آن بی‌چاره پندارم که وی   همچو آب چشم من یکباره رفت

[۲٤۸]

در عالم جان خسروی چون حیدر نیست   مانند او جانشین پیغمبر هست
گر   نیست چه غم مال و منالم برهان   مهرش به درون دلِ غم‌پرور هست

[۲٤۹]

درخانۀ دل جز غم تو مهمان نیست   در کاسۀ دیده جز در و مرجان نیست
در سینۀ من هست بسی داغ فراقت   بی تو به تن خشک و خرابم جان نیست

[۲۵۰/٤۳]

در سرم سودا و عشق مهوش است　　دیده زان پر آب و دل پر آتش است
مردم چشمم به گرداب غم است　　کان چو برهان عاشق حسرت‌کش است

[۲۵۱]

همچو عشق استاد کامل هیچ نیست　　همچو دل شاگرد قابل هیچ نیست
ای مدرس قیل و قالت هست کان　　لفظ بی معنیست حاصل هیچ نیست

[۲۵۲]

مژده باد نوبهار آورد و رفت　　بر دل امیدوار آورد و رفت
وه چه خوش پیغام یار آورد و رفت　　بوی زلف مشک‌بار آورد و رفت

[۲۵۳]

گل‌رخا زلف کجت زنجیر ماست　　قامت بالای تو چون سرو راست
کرد مجنون عشق و سودایت مرا　　در همه عالم چو تو لیلی کجاست

[۲۵٤]

این پنج چیز ای پسر اسباب مکنت است　　انصار دولتست هم اعوان ملت است
یکم عدالتست که آن چار دیکرش　　فضیلت است و صنعت حکمت حماست است

[۲۵۵]

مایۀ شادیی من یار من است　　حسن او باغ و نوبهار من است
آفتاب روی جان افروز او　　عید نوروز دل زار من است

[۲۵٦/٤٤]

نگـارا کـار تـو غـنج و دلال اسـت		دل زارم ازان آشـفته حـال اسـت
غـم و دردت کشـیدن مشـکل امـا		ز بند عشق تـو رستن محال است

[۲۵۷]

اندر ره عشق رهروی چون دل نیست		غم‌دیدهٔ همچو او که در منزل نیست
عاشـقی را تـو کـار سـهل مـدان		غیر او هرچه هست مشکل نیست

[۲۵۸]

نگـارا چـون تـو یـار نـازنین نیسـت		چـو تـو مـه‌پارهٔ زهـره جبـین نیسـت
چو عیسی در جهان گردون نشین هست		چو خال عارض تو خور نشین نیست

[۲۵۹]

کجا دارنـد خوبـان چـون تـو قامـت		چـه قامـت قامـت همچـون قیامـت
چـون صبح ازل عـارض تـو دارد نـور		چـون شام ابد زلف تو دارد ظلمت

[۲٦۰]

عشق جانانم کـه در جان مـن است		ز آن شـرار آه مـن شـعله زن اسـت
بـا دل پـر تـاب در کـنج خمـول		کـار من سر به گریبان بـردن است

[۲٦۱]

آن یار به ما روی دل آرا داده است		سودای سر زلف سمن‌سا داده است
دلسوختگان خویش را همچون شمع		در کنج حریم وصل خود جا داده است

[۲٦۲/٤٥]

بختم که بشد یار و برفتم به سعادات		از خانقه چله نشینان به خرابات
هر ساکن آنجا بشود داخل حلقه		هر وارد اینجا بکند قطع مقامات

[۲٦۳]

هر شام و سحر که ورد من نام علیست		هم طاعت من یاد دل آرام علیست
من هر چه بخواهم از علی می‌خواهم		کارم همه وابسته به اکرام علیست

[۲٦٤]

ای دل که صراط حیدراست راه نجات		در حق احقش شده نازل ایات
مردانه به سر منزل مقصود رسی		گر شوی پیر و آن شاه معالی درجات

[۲٦٥]

عشق آمد و آرام و قرارم بگرفت		از دست عنان اختیارم بگرفت
بالمرة مرا به ملک غربت آورد		هم ما ملک و دار و دیارم بگرفت

[۲٦٦]

برهان که خرد نور دو چشم سر ماست		دانش که چراغ دل غم‌پرور ماست
در امر معاش رهنمون است آن یک		در راه معاد این یکی رهبر ماست

[۲٦۷]

از مدرسه بگریز که جای جدل است		وز تکیه برون شو که سرای دغل است
در کوی خرابات چو برهان بنشین		خوش آب و هوا دارد و هم بی بدل است

[٢٦٨/٤٦]

هر کار که هست در کف باری هست / تا ظن نبری به دست کس کاری هست
فاعل مطلق هر کار به جز مولا نیست / تو مگو از کسی با کس مدد و یاری هست

[٢٦٩]

خندان گلی چون روی او در گلشن نیست / همچون دل من بلبل نالان به چمن نیست
پیوسته به پیش نظرم شاهد دل هست / سودای نگار دیده اندر سر من نیست

[٢٧٠]

دل بلاکش ما هم به درد ممتاز است / به راه دوست به صد جان که در تک و تاز است
نشان مرد که راستی و حق طلبیست / به نام نیک زید هر که محرم راز است

[٢٧١]

هرگز گل خودرو چو گل خوش‌بو نیست / هر شاهدی چون شاهد دل خوش‌رو نیست
حق گوی بسی هست که بر کرسی جامع / افسوس که چو منصور انا الحق گو نیست

[٢٧٢]

کار دنیای دون که پر پیچ است / اهل آن ای پسر بدان گیج است
مشو اغیار دوست در عالم / که جز از یار پرستان هیچ است

[٢٧٣]

مردی به لباس اطلس و دیبا نیست / هم بار تب و تجمل دنیا نیست
مرد کسی باشد و در گنج دلش / جز یاد خوش یار جهان آرا نیست

[۲۷٤/٤۷]

ای پسر راه علی راه حق است آن ولی حق ولی مطلق است
دوستش با حق تعالی ملحق است دشمنش دان باطل است و نا حق است

[۲۷٥]

یارا که غمت مونس دیرینهٔ ماست هم مهر دل افروز تو درسنیهٔ ماست
عکس رخ چون مهر جان آرایت بنگر به دل صاف چو آیینهٔ ماست

[۲۷٦]

نمی بینم که در عالم بجز دوست ز هر جانب نمایان چهرهٔ اوست
جمال او جهان و جان آراست هم عشق او دل افروز است و دلجوست

[۲۷۷]

خواهم به تن نزار تا جانم هست یابم که به بزم یار خود جای نشست
خواهم بشوم ز جام لعلش سرمست خواهم ندهم دامن وصلش از دست

[۲۷۸]

گویند مسیح ابن خدا ابن خدا نیست اما که جنابش ز خدا هیچ جدا نیست
باور نکند هر آنکه قول برهان رهبان مقید صفت از اهل هدا نیست

[۲۷۹]

دوستان با زبان مانند ظل زائل است کین‌های دشمنان اندر دل است
دوستان را سهل دشمن ساختن دشمنان را دوست کردن مشکل است

[۲۸۰/٤۸]

زلف تو چو هاله روی تو چون ماه است هر دو به جهان حسن تو دل‌خواه است
دارم بـــه دل از آتـــش عشـــقت داغـــی در شام غم تـو کـه چراغم آه است

[۲۸۱]

هر چه گوید مرد کامل راست است خـــویش را بـــا راســـتی آراســـته اســـت
راســـتی از بنـــدگان حـــق خواســـته کو چه خوش بر گفتنش برخواسته است

[۲۸۲]

سه نوع همنشین تو ای نور دیده هست بالا ز تو یکی و یکی مثل و دگر از تو پست
در ثانی نیست سود تو اما در اول اسـت در سیوم است زیان و مشو با او همنشست

[۲۸۳]

یاد جانان کـه ز جان شـیرین است وز نعـیم دو جهـان شـیرین اسـت
ســـخن دلکـــش و روان بخشـــش چون لبش دل تو بدان شیرین است

[۲۸٤]

دلا اغیـــار دایـــم پـــیش یـــار اســـت تو گویی همنشین گل که خار است
چـو نـی از آتش جـان‌سوز رویش سراســـر ســـینهٔ مـــن داغـــدار اســـت

[۲۸۵]

مهـر جانانـه کـه حـرز جـان ماسـت یـــاد او یـــار دل نـــالان ماســـت
بنـــدهٔ فرمـــان او هســـتیم مـــا حضـرتش سـلطان عالیشـان ماسـت

[۲۸۶/٤۹]

در سرم سودای دو زلف سیاه یار هست آتش روی او در جان من بیمار هست
من بر غم بیغم و دردان خوش وقتم مرا همچو دردش مونس و غمخوار هست

[۲۸۷]

شیر یزدان ما علیست علیست شاه مردان ما علیست علیست
مهر پاکش که هست در دل ما مونس جان ما علیست علیست

[۲۸۸]

مشکل است عشق تو کی آسان است شیر دل‌ها ازو هراسان است
من هزار روی تو هستم که وی گل صد برگ آسمان سان است

[۲۸۹]

یار گل‌روی من شکر خند است که به زلفش هزار دل بند است
وه چه خوش از مهر روان افروزش هله برهان که بس برومند است

[۲۹۰]

اندر شب بزم همچو من باده پرست دل خود را به خم زلف تو ببست
با چو من عاشق زاری همه روز اشتیاق رخ چون عید تو هست

[۲۹۱]

یکسر دل آواره که میخانهٔ عشق است هر کاسهٔ دو دیده که پیمانهٔ عشق است
شادم به غم یار و دوایم دردش اسباب نشاطم که به غمخانهٔ عشق است

[۲۹۲/۵۰]

در بزمگـه عشـق چـو مـن بـاده پرسـت بـا یـاد لـبت جام بگیـرد در دسـت
تاب رخ چون مهر تو اندر دل من هست یک ذرهٔ آن نیست مگر در هر مست

[۲۹۳]

اندر همه وقت یار و همدم عمر است هنگام فتوح و فیض آدم عمر است
پیرایـهٔ دیـن و دل خـزم عمـر اسـت سرمایهٔ دولـت دو عـالم عمر است

[۲۹٤]

سودای سر زلف تو دایم به سرم هست هـر وقـت خیـال خـوش تـو در نظـرم هسـت
مانـند غـم و درد تـو غـم‌خـوارم نیسـت چون خاک کف پای تو کحل البصرم هست

[۲۹۵]

برهان دم تحصیل کمال است عمرت هنگام عطای ذو الجلال است عمرت
ایـن عمـر عزیـز خویشـتن خـوار مـدار سـرمایهٔ مسـتقبل و حـال اسـت عمـرت

[۲۹٦]

اندرین شهر که نقاد نکو کاری نیست که به کالای هنر هیچ خریداری نیست
هسـت اسیـران غـم درهـم و دنیـاداران شـادمان بندهٔ آزادی و دیـن‌داران نیسـت

[۲۹۷]

سودای سیه زلف تو اندر سر ما هست هم عشق تو اندر دل غم‌پرور ما هست
عمریست که از سوز غمت خشک نگردد این آب روانی که به چشم تر ما هست

[۲۹۸/۵۱]

در دل غم آن مونس جان افتاده است		ز آن از نظرم هر دو جهان افتاده است
از صومعه بر میکده رفتم چه کنم		راهم به خاربات مغان افتاده است

[۲۹۹]

در مدرسه‌ها جز از جدل چیزی نیست		در صومعه‌ها بجز دغل چیزی نیست
ای خواجه برو خیر عمل را در یاب		کوته نظر و طول امل چیزی نیست

[۳۰۰]

برهان منم آنکه عاشقی کار من است		چشم من شیدا به رخ یار من است
من با غم چون او نازنینی شادم		درد او دوای دل بیمار من است

[۳۰۱]

مرد رهی برهان که رهت پر سنگ است		بار تو به دوش تست پایت لنگ است
زاد سفرت نیست ره منزل مقصود		بس دور و دراز است و دو صد فرسنگ است

[۳۰۲]

همنشین خار سیه با گل سرخ خوش‌بوست		همدم است هم خس بدکیش به دوست
کشف این راز به خامان نه نکوست		گر به معنی نظر کنی همه او ست

[۳۰۳]

چون مهر نماید به نظر طلعت دوست		هر روز به شکلی دگر است عادت دوست
در آیینۀ آدم و مجموع عوالم		رو نما نیست جز از حضرت دوست

[۳۰٤/٥۲]

برهـان مـنم آنکـه خـم از غـم دوسـت		کرده است غم دوست مرا محرم دوست
چشم و دلـم روشـن از آن روز چو مهر		سـربنهادم کـه بـه خـاک قـدم دوسـت

[۳۰٥]

مـن مـرد قلنـدرم کـه یـارم بـار است		فـارغ دلـم از بنـد غـم دو دار اسـت
ای قطـب زمانـه بـه تـو منسـوب نـیم		چون نسبت من به حیدر کرار است

[۳۰٦]

همچون رخ خند تو خوشبو گل هست		در گلشن حسنت چو دلم بلبل هست
در بــزم وصــال جــانفــروز تــو مــدام		مانـنـد لـب لعـل تـو جـام مـل هسـت

[۳۰۷]

عشرتگه خوش نظر ما گلشن جان است		اما که تهی از همه شاهان جهان است
همبــزم نشــاط مــا کــه بــر گــویم کیسـت		هــر عاشــق دردمـنــد جانــان اســت

[۳۰۸]

ز نعــیم جهـــان پـــدر رو تافـــت		در طلب حق ز دل و جان بشتافت
فرقـــــه ناجیـــــه را از اجتهــــــاد		وه چـه خـوش ایـن بنـدهٔ آزاد یافـت

[۳۰۹/٥۳]

مردان خدا بدان که درویشان است		آیینـهٔ حــقنمــا دل ایشــان اســت
ایوب صفت جمله وفاکیشان است		همه محنتکشان و دلریشان است

[۳۱۰]

عشق جانان غدای جان من است — یاد او یار دلستان من است
خاکپای چو کیمیایش نیز — سرمهٔ چشم خونفشان من است

[۳۱۱]

جم نیست به عشرتگه ما جامی هست — ماهی به کنار ما که هر شامی هست
غم کونین که اندر دل ما نیست ولی — عشق رخسارهٔ خندان گل اندامی هست

[۳۱۲]

یارا ز دلم شوق وصال تو نرفت — هم از نظرم یاد و خیال تو نرفت
پا می‌زنم عمری به ره تو ز سر من — سودای سیه دانهٔ خال تو نرفت

[۳۱۳]

مرید عشقم او هادی دل‌هاست — مرادش یکسر آزادی دل‌هاست
دوای دردمندان درد یار است — غمش هم مایهٔ شادی دل‌هاست

[۳۱۴]

مرد عاشق به نفس در جنگ است — فارغ از نام و خالی از ننگ است
عشق جانان که در دلی نبود — دل مخوانش که پارهٔ سنگ است

[۳۱۵/٥٤]

حیفا به جدل گذشت در مدرسه اوقات — نآید که دگر باره زمان ما فات
از دغل تکیه‌گه بس دلتنگم — خواهم بکشم رخت ازآنجا به خرابات

[۳۱٦]

همچـون غـم جانانـه انـیس جـان نیسـت		چون درد خوش او به جهان درمان نیست
هســت در هــر خطــه خــانی لا جــرم		در ملک دل من که جز او خاقان نیست

[۳۱۷]

شـیدا دل مـن از پـی گـل‌رویـی رفـت		هـم از پس او ز دیـده‌ام جـویی رفت
آواره هســـتم بـــه رهـــش افتـــاده		آوازۀ عشـق مـن بـه هـر سـویی رفت

[۳۱۸]

یـارم کـه همیشـه یـاد دل‌دار مـن اسـت		مشعلم درشب تار آه شررباز من است
درد و المش مونس و غم‌خوار من است		بحـرین غمـش چشـم گـهربـار مـن اسـت

[۳۱۹]

مـرد زنـده بـه علـم و عرفـان اسـت		زنــدۀ آب و علــف حیــوان اســت
همـــه تـــن پـــروران کـــه نامردنـــد		هـر که جان پرورد که مرد آن است

[۳۲۰]

فریـاد کـه عمـر همچـو بـادی بگذشـت		دردا کـه نـه بـر وفـق مـرادی بگذشـت
با خواری و غم رفت درین خطۀ غربت		اوقـات عزیـزم نـه بـه شـادی بگذشـت

[۳۲۱/٥٥]

ای پسر با خوی و روی چون بهشت		زی بزیـــر طـــارم فیـــروزه خشـــت
قرب حق خواهی چو عیسی دور شو		تـــو ز آدم صـــورتان خـــر سرشـــت

[۳۲۲]

ای طالب بی‌چاره که تحصیل کمالات ممکن نشود هیچ زمانی به کم آلات
وابسته با کمال نواقص باشد در دهر حصول همه مقصود و مرادات

[۳۲۳]

ای پور دل یار بخستن خوش نیست در حلقه اغیار نشستن خوش نیست
وه چه خوش است نعمت منعم خوردن اما که نمکدان بشکستن خوش نیست

[۳۲٤]

هان گوشۀ نرگست به ما کن ای دوست از بند بلا مرا رها کن ای دوست
سر بر قدم تو بنهادم به صد امید با وعدۀ یک بوسه وفا کن ای دوست

[۳۲٥]

ای شیخ که کارت همه صید غیر است پژمان دل تو از آن به قید غیر است
بگذاشته‌ای تو یار را در پس روی چشم تو به روی عمر و زید غیر است

[۳۲٦]

معنی تو مگو نیست به ظن در صورت معنی به یقین هست که در هر صورت
بنگر به رخ شاهد معنی ای دل زو یافته پیرایه سراسر صورت

[۳۲۷/٥٦]

خواجه در ما نهان و پیدا اوست ما همه صورتیم معنی اوست
هستی ما همه ز هستی اوست چون حبابیم ما چو دریا اوست

[۳۲۸]

مـرا والـه رخ جانانـه کـرده اسـت | خیـال زلـف او دیوانـه کـرده اسـت
دل پرســـوز و بـــی آرام مـــا را | به شمع عارضش پروانه کرده است

[۳۲۹]

اندر دل من میل گل خوش‌بو نیست | جز آتش عشق آن بت مهرو نیست
چون غمش مونس جان هست ولی | انـدر حـرم پاک دلـم جز او نیست

[۳۳۰]

روی مانند ماه تو چه خوش است | زلف چون شب سیاه تو چه خوش است
داری رفتـار خـوش چـو کبـک دری | خنـدهٔ قـاه قـاه تـو چـه خـوش اسـت

[۳۳۱]

حضــرت جعفــر امــام و مقتداســت | منبـع علـم و عمـل کـان عطاسـت
مذهب خاصش که چون خالص طلاست | مرقــد پــاکش مطــاف اولیاســت

[۳۳۲]

شاه حسینم نـور چشم مصطفاست | قـوت قلـب بتـول و مرتضاسـت
ســرور اســباط جملــه انبیاســت | ذات پـاکش شـافع یـوم الجزاسـت

[۳۳۳/۵۷]

امامـــانم دوازده پادشـــاه اســـت | تـو گـویی هریکـی تابنـده مـاه است
علـی سـرخیل ایشـان اسـت و خـاتم | چـو مهـدی خسـرو عـالم پنـاه اسـت

[٣٣٤]

موسی کاظم امام سابع است	آفتاب علم وعدلش ساطع است
حامی دین وظهیر امت است	هر کلام او چو سیف قاطع است

[٣٣٥]

تقی مولای جمله متقین است	سرور و سرخیل ارباب یقین است
امام مؤمنات و مؤمنین است	ظهیر امت و سالار دین است

[٣٣٦]

عسکری آفتاب خاور ماست	سایهٔ دولتش که بر سرماست
مقتدا و امام و سرور ماست	مهرش اندر دل غم‌پرور ماست

[٣٣٧]

به دل هر شب غم آن ماه‌رو هست	به سر سوادی زلف مشک‌بو هست
به سینه نیست غیر از درد و داغش	به چشم آب روان همچو جو هست

[٣٣٨]

دل چو مجنون تهی ز سودا نیست	در سرم جز خیال لیلا نیست
عشق او هست در درونم از آن	التفاتم به زال رعنا نیست

[٣٣٩/٥٨]

از غمش در دلم الا وی هست	چون سرشکم به دیده ناوی هست
گفتمش جان دهد حدیث نوت	گفت او را که چون تو راوی هست

[۳٤٠]

ای رخت آفتاب دهر آراست　　زلف پر تاب تو بستان پیراست
عشق جان‌سوز چو تو یار قدیم　　در سویدای دل غم‌کش ماست

[۳٤١]

هر آن که از غمت ای یار شاد است　　چه خوش بر راه سودایت فتاده است
شرار عشق تو گر در دلی نیست　　که چون مشک تهی که پر ز باد است

[۳٤٢]

نگارم مهرچهر و مه جبین است　　غم او مونس جان حزین است
به خاک درگه آن شاه خوبان　　هزاران همچو من گوشه نشین است

[۳٤۳]

صبح صفا رخسار اوست　　آب عشرت لعل شکربار اوست
نیستم قادر به مدح یک ز صد　　آن حلاوت‌ها که در گفتار اوست

[۳٤٤]

در عالم جان ما چو تو ماهی هست　　اندر حرم وصل توام راهی هست
درد عشقت به اهل مدرسه نیست　　الا به درون دل آگاهی هست

[۳٤٥/٥٩]

ملک و مال و منال چیزی نیست　　عز و جاه و جلال چیزی نیست
باش صاحب کمال ای فرزند　　خوب‌تر از مکال چیزی نیست

[۳٤٦]

نعمت روزگار چیزی نیست	دولت بی قرار چیزی نیست
پایهٔ سخن است بلندتر از آن	کز سخن پایدار چیزی نیست

[۳٤۷]

آفتاب من گل بی خار اوست	این دل برهان هزار زار اوست
آتش موسی گل رخسار اوست	آب خضرم لعل شکربار اوست

[۳٤۸]

به شب ساقی بیار آب خرابات	بده آن آب حیوان را به ظلمات
بده آن آب شنگرفی دمادم	ملول از صحبت شیخیم و طامات

[۳٤۹]

آن واعظک امروز که در مجلس ما هست	تر دامنی چون او به چنین جای صفا هست
خاموش شو ای زاغ سیه پر که چو برهان	در صحن چمن بلبل خوش صوت و صدا هست

[۳٥۰]

عشق دلبر که به آب و گل ماست	غم و درد او از آن در دل ماست
داغ غم‌پرور دل‌سوز ویم	حاصل این دل بی‌حاصل ماست

[۳٥۱/٦۰]

دعوی بی حجت ای خواجه خطاست	دم مزن از اتحاد این نارواست
از الف آموز اول حرف راست	دم زنی از اتحاد آنگه رواست

[۳٥۲]

آب در دیدهٔ تر از غمت ای دل‌بر هست		آتش عشق تو اندر دل غم‌پرور هست
چو سودایت چه خوش سرمایه دارم		سوداگر چون بنده درین بندر هست

[۳٥۳]

کجا انسان شود کس از عطالت		که دارد حاصل عاطل چون ندامت
کی افتد بر سر سایه نشینان		فروغ و فیض خورشید رسالت

[۳٥٤]

ای پسر راه علی راه حق است		وجه حق است و ولی مطلق است
انت منی گفت پیمبر با علی		زاتش از زات محمد مشتق است

[۳٥٥]

پیش از من و تو مهری و ماهی بوده است		صبحگهی و شبانگاهی بوده است
این خاک که در زیر دو پای من و تست		یا چشم گدا یا سر شاهی بوده است

[۳٥٦]

پیش از من و تو باغ و بهاری بوده است		خندان گل و نالنده هزاری بوده است
هر لالهٔ حمرا که ز خاکی روید		کان خون دل عاشق زاری بوده است

[۳٥۷]

مرتضایم دین ما ایمان ماست		مهر پاک او که حرز جان ماست
اندرین عالم محبت و عشق		حضرت او شاه عالی شان ماست

[۳۵۸/٦۱]

ای از لب تو کنایه است آب حیات		وی زلف تو مقصود بود از ظلمات
چو برهان گر دلی افتد به دامت		شود آزاد از جمله قیودات

[۳۵۹]

مر مرا میل بهشت و حور نیست		جز ولای حیدرم منظور نیست
نشئهٔ جام تولای علی جناب مرتضی		ای عمر خیام اندر بادهٔ انگور نیست

[۳٦۰]

ای پسر مشرق الانوار علیست		کان علم و یم اسرار علیست
دادر احمد مختار علیست		مظهر دادار ایزد علیست

[۳٦۱]

دینار و درم گرچه به همیانم نیست		حلوای ترم هم به سر خوانم نیست
نانم که ز غیب می رسد شکر خدا		بر گردن من منت دونانم نیست

[۳٦۲]

بندهام من شاه مردانم علیست		ذرهام خورشید رخشانم علیست
شکر خدا مؤمن دیندارم من		حرز جان و دین و ایمانم علیست

[۳٦۳]

با غم یار خود دلم شاد است		تا که در بند اوست آزاد است
بر دل آیینه سانم برهان		عکس روی چو مهش افتاد است

[٣٦٤/٦٢]

مرتضـــی پادشـــاه عـــادل ماســـت　　مهـر پـاکش همیشـه در دل ماسـت
نظـــر بنـــده پـــرورش کـــه مـــدام　　بـه دل مهـر و وفـا حاصـل ماسـت

[٣٦٥]

دل مـــا مخـــزن اســـرار علیســـت　　چشـم مـا روشـن از انـوار علیست
آفتـابی چـو علـی خسـرو ماسـت　　ملجـأ مـــا در و دربـــار علیســـت

[٣٦٦]

برهان که به پای سیمبر افتاده است　　مانند سرشک چشم سر افتاده است
وه که چه خوش بر دل چون مرآتم　　عکـس رخ ماننـد قمـر افتـاده اسـت

[٣٦٧]

شـیر یـزدان مـا علیسـت علیسـت　　شـاه مـردان مـا علیسـت علیسـت
شـمس تابـان مـا علیسـت علیسـت　　دیـن و ایمـان مـا علیسـت علیسـت

[٣٦٨]

محـــرم اســـرار پیغمبـــر علیســـت　　بعـد از احمـد از همـه بهتر علیست
شـــوهر فاطمـــۀ بنـــت الرســـول　　بـــاب بزرگـــوار دو شـــهر علیســـت

[٣٦٩]

حق با علیست دشمن او دشمن خداست　　شاهد این حرف قول مصطفی ست
مهـرش ایمـان و کـین او کفـر اسـت　　ذکـــر او اشـــرف عبـــادت‌هاســـت

[۳۷۰/٦۳]

مقتـــدا و رەنمـــایم مرتضاســـت پیـــروان شـــاهم انـــدر راه راســـت
دارم از مهـرش فـروغ و فـیض از آن دیـدەام روشـن دلـم بـزم صفاسـت

[۳۷۱]

حیفـا بـه بـرم سـرو خرامـانم نیسـت پـیش نظـرم آن مـه تابـابم نیسـت
در تنم هست همین جان حزینم اما کاندر دل من جز غم جانانم نیست

[۳۷۲]

قصـۀ زلـف تـرا خامـۀ مشـکین بنوشـت وصف گل رخسار تو رنگین بنوشت
قدی که تو داری چو الف در بر جان است آن را قلم به لوح دل غمگین بنوشت

[۳۷۳]

دشـمن جـان تـو خواجـه مـال اسـت زو تـــن نـــازک تـــو پامـــال اســـت
خـــاطر خاســـرت ای خـــام خیـــال بـــه غـــم مـــال تـــو مـــالا مـــال اســـت

[۳۷٤]

برهـان کـه بـه اقلیم عطـارد بنشست دارد از آن خامه و خط انـدر دسـت
نشـــئۀ جـــانبخـــش جـــام نظـــم او در نیابـد کـس بـه جـز رنـدان مسـت

[۳۷٥]

چــون علــی یــاور پیمبــر هســـت چــون پیمبـر کـه یـار حیـدر هسـت
بــه علــی هــیچکس برابــر نیســـت چـــون محمـــد ورا بـــرادر هســـت

[۳۷٦/٦٤]

آفتـــابی کـــه چـــون پیمبـــر هســـت   همچـــو حیـــدر مـــه منـــور هســـت
بـــر ســـرم ســـایۀ دو داور هســـت   بـــه دلـــم مهـــر آل حیـــدر هســـت

[۳۷۷]

قدر و شرف آل نبی از همه بالاست   مـولای همـه ملـت اسـلام همینهاسـت
بـه ثبـت مـدعا ای خواجـه حجـت   نصوص پاک تطهیر است و قرب است

[۳۷۸]

خواجه ز می غرور مستی زشت است   با نیستی خوش باش که هستی زشت است
معشوقه پرستی که چه خوب است اما   خود بینی و نیز خود پرستی زشت است

[۳۷۹]

دیـن محمـد و ره حیـدر حـق اسـت   آن نبـی و آن ولـی مطلـق اسـت
آن حبیـــب الله و فخـــر الانبیاســـت   و آن ظهیر احمد و شیر حق آست

[۳۸۰]

در مدرسه‌ها حیف که جز قالی نیست   در صومعه‌ها اهل دل و حالی نیست
نازم به خربات که خوش حالان است   از اهل کمال و حال هم خالی نیست

[۳۸۱]

مغـز معنـی باشـد و الفـاظ پوسـت   مغز را از پوست بر داری نکوست
تـا زنـده‌ای ای پـور بیـاموز کمـال   قیمـت کـس بـه قـدر دانـش اوسـت

[۳۸۲/٦٥]

ای خیـــال تـــو یـــار برهـــان اســـت	وی غمـت غمگسـار برهـان اسـت

مهـــر روی دل و جـــان افـــروزت	در دل داغـــدار برهـــان اســـت

[۳۸۳]

سر چشمهٔ بقا که مقال محمد است	خورشید هر دو کون جمال محمد است

از خلقـت عـوالم و ایجـاد کائنـات	مقصود حق محمد و آل محمد است

[۳۸٤]

هـان سـلیمان کـه بـاب برهـان اسـت	مــرد شــهراه شــاه مــردان اســت

قــدوهٔ اهــل علــم و عرفــان اســت	ســرور و ســر خیــل رازداران اســت

[۳۸٥]

در سـر عاشـق خیـال دلبـر اسـت	کـارش از کـار همـه بـالاتـر اسـت

میزنـــد بـــر نفـــس کـــافر تیـــغ کـــو	مــرد میــدان جهــاد اکبــر اســت

[۳۸٦]

لیلایی مرا قیس بیابان کرده است	آواره و سرگشته و حیران کرده است

هــزاران را گــل صــد بــرگ رویــش	منشور نویسان گلستان کرده است

[۳۸۷]

خامـهٔ تـر مـدام خـوش گفتـه اسـت	حرف جانان و جام خوش گفته است

نـی نی غلطـم کـه انـدرین بـزم وصـال	امـی گویـا کـلام خـوش گفتـه اسـت

[۳۸۸/٦٦]

افسوس که عمرم همه با سودا رفت | دیوانه دل من ز پی لیلا رفت
هر گوش شنیده نالۀ جان‌کاهم | آوازۀ عشقی من هر جا رفت

[۳۸۹]

خالی ز خلق و خویش شدن خوب خلوت است | صد گنج رایگان که درین کنج عزلت است
همت بلند دار همیشه به نزد حق | هان قدر و قیمت تو به مقدار همت است

[۳۹۰]

از شادی عالم که غم یار به است | وز نعیمش هله صد بار به است
در جهان گرچه کار بسیار است | معشوقه پرستی ز همه کار به است

[۳۹۱]

به سر همیشه که سودای زلف مهوش هست | به دل چو عشق رخش جان فروز آتش هست
همچو برهان وفا کیش و محبت آیین | به شاه‌راه غمش عاشق بلاکش هست

[۳۹۲]

حیدرم ساقی آب کوثر است | قاسم النار و نعیم هشت در است
چون هوای عشق او اندر سراست | خاکپایش سرمۀ چشم تر است

[۳۹۳]

ای غمت مونس دیرینۀ ماست | درد و داغت همه در سینۀ ماست
رخسار چو خورشید فروغ افشانت | در دل صاف چو آیینۀ ماست

[۳۹٤/٦٧]

عشق جانانه که در هر دل نیست		کیمیا در بر هر سائل نیست
چون هستی من هست حجابی ور نه		در میان من او هیچ دلا حائل نیست

[۳۹٥]

همچو سودای نگاری که مرا همدم نیست		مانند لب لعل او جام جم نیست
اندر دل ریش همچو من محنت کیش		هست درد و غم یاری و غم عالم نیست

[۳۹٦]

چون یاد نگار در جهان همدم نیست		مانند غم او به جهان محرم نیست
اندر دل هر که عشق یاری نبود		در صورت آدم است ولی آدم نیست

[۳۹۷]

در صورت ما وه که چه خوش معنی هست		اندر آیینۀ ما عکس رخ مولا هست
واندر دل هر قطره بسی دریا هست		در ذرۀ خورشید جهان آرا هست

[۳۹۸]

هر آن که از غم دلدار شاد است		بر آن عشق و سودایش فتاده است
گر ندارد آتش مهرش دلی		همچو مشک تهی که پر باد است

[۳۹۹]

آیینۀ جمال نگارم بدان دل است		جام جهان‌نمای که گویند آن دل است
از دل بپرس مسئلۀ عشق را که چون		دانای راز آن صنم دلستان دل است

[٤٠٠/٦٨]

امــروز کــه لعلــت آب‌دار اســت   روی تــو چــون آتــش بهــار اســت
از غــم آن لــب و رخســار تــوام   دو دیــدهٔ مــن دو جویبــار اســت

[٤٠١]

تا سرو قدت در برم ای غنچه دهن هست   کی در دل من میل تماشای چمن هست
تـا سایهٔ مهـر رخ تـو بـر سـر مـن هست   ایـام بکـام مـن مهجـور وطـن هسـت

[٤٠٢]

شــیر یــزدان مــا علیســت علیســت   شــاه مــردان علیســت علیســت
مهــر رخشــان مــا نبیســت نبیســت   مــاه تابــان مــا علیســت علیســت

[٤٠٣]

عیــد نــوروز مــا بــود رویــت   هــم شــب قــدر ماســت گیســویت
روی گردانــده‌ایــم از همــه ســو   ســر نهــاده‌ایــم بــر ســر کویــت

[٤٠٤]

هســت دردم ولیــک لقمــان نیســت   نــوش‌داروی لــب جانــان نیســت
بــا رخ خنــدان چــون نوبهــار آمــد   در عالم جانم بجز او سلطان نیست

[٤٠٥]

خورشید فلک که چون رخ جانان نیست   در عالم جان من جز او سلطان نیست
مــرد ره عشــق بــاش ای دل هــر چنــد   قطع ره عشق مشکل است آسان نیست

[٤٠٦/٦٩]

درد چو تو یاری که دوای دل ماست
غم‌های تو مایهٔ صفای دل ماست

گامی دل ما می‌زند اندر رهت الا
عشق تو همیشه رهنمای دل ماست

[٤٠٧]

در سرم جز خیال مهرو نیست
در خلوت خاطرم بغیر از او نیست

همه گل‌های گلستان چمن
چون گل خندان رخش خوش‌بو نیست

[٤٠٨]

تاج سر من ریزهٔ سنگ حرم دوست
کحل البصرم خاک سیاه قدم دوست

همچو برهان که درین دهر کهن
من یافته‌ام جان نو از فیض دم دوست

[٤٠٩]

سرمنزل من درگه اعلای علیست
کحل البصرم خاک کف پای علیست

حرز دل و جانم که تولای علیست
فریاد رسم همت والای علیست

[٤١٠]

در راه غمت همره من اشک روان است
زاد من سودا زده نقدینهٔ جان است

سرمنزل مقصود من است کعبهٔ کویت
آواره دلم وه که چه خوش طائف آن است

[٤١١]

به رخ همچو خورش تا نظرم افتاده است
سایهٔ عرعر قدش به سرم افتاده است

تا در آمد به حرمگاه دل آن ماه لقا
زال دنیا که چو اشک از بصرم افتاده است

[٤١٢]

قدت که سرو چمانست و روی تو سمن است غدای جان من نا توان درین چمن است
به نقد وقت خرم کی نعیم فردا را بهشت را چه کنم روی تو بهشت من است

[٤١٣/٧٠]

شیدا دل من که مبتلای تو شده است حیران جمال مهرزای تو شده است
گر خاک و غبار و گرد پای تو شده است الا که چو برهان به هوای تو شده است

[٤١٤]

چون روی تو آفتاب در عالم نیست چون لعل لبت جام به بزم جم نیست
مانند غمت محرم دل هست ولی اندر حرم وصل تو کس محرم نیست

[٤١٥]

آن که با اسرار اسما محرم است آدم است گرچه چو او آدم کم است
مرد با دانش بود آدم بدان آدم بی دانشی کی آدم است

[٤١٦]

چون گل صد برگ سپهر است رویت بنده برهان هزار خوش‌گویت
ز چشم همچون آمو آب ریزم من از درد میان همچو مویت

[٤١٧]

مخور ای دل غم جهان هیچ است شادی و عیش و نوش آن هیچ است
مکن انفاس خویشتن ضایع گوهر بحر و لعل کان هیچ است

[٤١٨]

در عــالم فقــر پادشــا درویــش اســت		تا ظن نبری که هر گدا درویش است
عیسی نفس و خضر لقا درویش است		فانی خود و باقی به خدا درویش است

[٧١/٤١٩]

بی عشق که زندگی همه خسران است		بی او بزید هر آن که چون حیوان است
من عاشقم و عشق مرا در کار است		من همچو تنم عشق مرا چون جان است

[٤٢٠]

در دل مــن هســت درد و داغ دوســت		مهر او مغز است و آن دیگر چو پوست
بــاغ حســنش بلبلــی دارد چــو دلــی		عــارض آلــش گــل خنــدان اوســت

[٤٢١]

برهان چو دم تو در جهان همدم نیست		از جام جم دهر دمت هم کم نیست
هــر آدمــی زادی کــه ندانــد معنــی آدم		در صورت آدم است ولی آدم نیست

[٤٢٢]

کــو دیــدهٔ گریــان و دل بریانــت		کــو آتــش آه و ســینهٔ ســوزانت
بــر دوش قبــا نهــاده‌ای بــر ســر تــاج		شیخا بجز این نیست مگر سامانت

[٤٢٣]

سـودای نگـاری بـه سـر برهـان اسـت		داغ غمـش انـدر جگـر برهـان اسـت
این کباب دل پر خون و سراب دیده		وه کـه خـوش مـا حضـر برهـان اسـت

[٤٢٤]

دلـــدل طبـــع دلیـــرم در دو اســـت		پیـرو مـرد چـو ناصر خسرو است
ای عطـــارد بـــا فـــروغ خـــود منـــاز		شـعر شـعری پرتـو برهـان نـو است

[٧٢/٤٢٥]

نـــاظری بـــر خطـــم نظـــر انـــداخت		کـه تـو گـویی نظـر بَقَـر انـداخت
گفـت خطـت بـد است گفـتم چـرخ		خوب خط را به پیش خر انداخت

[٤٢٦]

انـــدرین ملـــک یـــک عزیـــزی نیســـت		خـوارتر ازهنـر کـه چیـزی نیست
در دلـــم آه شـــعله خیـــزی هســـت		زیـــن دیـــارم ره گریـــزی نیســـت

[٤٢٧]

ز مهـرش بـر گـرفتن دل نـه نیکوست		نشستن از غمش غافل نه نیکوست
بـــه جـــان خـــویش ای برهـــان شـــیدا		نکردن وصل او حاصل نه نیکوست

[٤٢٨]

آن صـــنم یـــار بـــر گزیـــدۀ ماســـت		نـور مهـر رخـش بـه دیـدۀ ماست
مـــرد شـــه‌راه عشـــق مـــردم‌خـــوار		دل مهجـــور غـــم کیشـــۀ ماســـت

[٤٢٩]

پیشـــۀ خســـروی اگـــر داد اســـت		ملکـش آبـاد و ملتش شـاد است
ذکـر خیـرش کـه زیـب افـواه است		نـــام نـــیکش جلـــیس عبـــاد اســـت

[۷۳/٤۳۰]

گــر پســرانند همــه خجســته سرشــت		دارنـد چـه نیکـو پـدران سـر نوشـت
شاه دیـن گفـت چه خـوش ای پسران		زیـر پاهـای مـادران اسـت بهشـت

[٤۳۱]

اجتهــادم مقلــدا چــو یــم اســت		هلــه تقلیــد تــو بســان نــم اســت
اهــل تقلیــد چــون تــو بســیار اســت		همچو ما صاحب اجتهاد کم است

[٤۳۲]

دل مـــن بلبـــل شـــوریده اداســـت		معتکـف صـحن ریـاض رضاسـت
همچو برهـان حسینی کـه چـه خـوش		عـــارف راز مقامـــات صفاســـت

[٤۳۳]

حیـف آن یـارم وداعـی کـرد و رفـت		در دلــم بنهــاد داغ و درد رفــت
در دل آتـــش از فـــراقش شـــعله زد		تــا بگـــردون دود آه ســـرد رفـــت

[٤۳٤]

گرچه آن خواجه ز اهل فرهنگ است		مـرد مغـرور و صـاحب جنگ است
رهــرو عشــق نیســت کــو چــه کنــد		پــای عقــل مــزورش لنــگ اســت

[٤۳٥]

عیســی مــریم دل درویــش اســت		خضـر زنـده دم دل درویـش اسـت
مـرد خـدا ادهـم دل درویش است		خســرو عــالم دل درویــش اســت

[۷٤/٤۳٦]

قدر درویش از همه بیش است		مهر آیین و نیک اندیش است
بی‌خود است و مدام بی‌خویش است		خسرو ملک فقر درویش است

[٤۳۷]

کان مرشدم حضرت سلیمان است		که کتابش چو مهر رخشان است
کو به اقلیم فقر چون ادهم		وه چه سلطان ابن سلطان است

[٤۳۸]

لعل لب دلدار مکیدن چه خوش است		حرفی ز زبان او شنیدن چه خوش است
در فصل گل آن سرو قد و مه رو را		شب تا به سحر به بر کشیدن چه خوش است

[٤۳۹]

یار گل روی من شکر خند است		که به زلفش هزار دل بنواست
لطف او دایم به اغیار است		این دل زار ز جورش خرسند است

[٤٤۰]

بی جام به میخانه نشینی خوش نیست		از گلشن اگر تو گل نچینی خوش نیست
در اردبهشت چون بهشتی به چمن		ننشینی اگر به نازنینی خوش نیست

[٤٤۱]

درد و غم دلدار کشیدن چه خوش است		اندر ره او به سر دویدن چه خوش است
در منزل جانانه رسیدن چه خوش است		رخسار او سیر دیدن چه خوش است

[٤٤٢]

هر شوخ شکر لبی را مقالی دگر است　　در هر یکی هان غَنج و دلالی دگر است
اندر سر هر پخته و هر خام ای دل　　در بزمگــه بــاده خیــالی دگــر اســت

[٧٥/٤٤٣]

از بند غم یار برستن خوش نیست　　در پرچم زال دل ببستن خوش نیست
مردانــه بــه ره کــام زدن خــوش امــا　　در خانه بسان زن نشستن خوش نیست

[٤٤٤]

مغز و معنیست عشق حضرت دوست　　بجز او هر چه هست چو لفظ و چو پوست
درد یــار اســت کــه نــوش‌دار ویــم　　مایــۀ شــادی دلــم غــم اوســت

[٤٤٥]

مــرغ دل از چــه بــال زد پــر ریخــت　　بــا هــوای چــو تــو گــل تــر ریخــت
چــون غمــت تحفــه را بــه مــن دادی　　ز آن به شکرانه دیده گوهر ریخت

[٤٤٦]

مکارم دی به باغی خنده کرده است　　گل و گل‌غنچه را شرمنده کرده است
چــو برهــان رهــرو آزاده ســر را　　کــه سلطان رخ او بنــده کــرده اسـت

[٤٤٧]

چــو خرگــاه مهســت زلــف سیاهت　　در چشمم روشن از روی چو ماهت
ســر ســودا پرســت خویشــتن را　　ز شــوقت ســاختم مــن پــا براهــت

[٤٤٨]

شکر خدا کان صورت دل ماست		گنج اسرار محبت دل ماست
از تولای اهل بیت خسرو گل		حامل بار امانت دل ماست

[٧٦/٤٤٩]

شاه ما حضرت شاه نجف است		کو شهنشاه تخت لو کشف است
دادر شاه کو هر آنم اوست		در یکتای آبگون صدف است

[٤٥٠]

بلبل روی چون گلت دل ماست		واله زلف همچو سنبلت دل ماست
اندرین بزمگاه جان و جهان		مست آن لعل چون ملت دل ماست

[٤٥١]

تا بر نخیزی از سر دنیا و هرچه هست		با یار خویشتن نتوان دمی نشست
در عالم آزادی رهی نیست مر او را		با زلف ماه روی دل خویش تا نیست

[٤٥٢]

این دل روشن من مرآت است		معکس وجه منیر ذات است
همچو موسی ارنی گو برهان		اندرین روز که در میقات است

[٤٥٣]

در عالم عشق چون غمش محرم نیست		چون اشک روان همره و همدم نیست
برهان تو بدان هر آدمی ز سر آدم		گر بی‌خبر است آن خر است آدم نیست

[٤٥٤]

مـه‌رخـا عشـق تـوام نـور دل اسـت　　غــم تــو مایــهٔ ســرور دل اســت
مــرد درویــش نــه موساســت ولــی　　بهــر دیــدار تــو در طــور دل اســت

[٤٥٥]

در جهـان هـیچ چـون تـو دلبر نیست　　حیـف نخـل قـد تـو در بـر نیسـت
مـــاه تابـــان عـــالم افـــروزم　　همه شب چـون رخـت منـور نیسـت

[٤٥٦/٧٧]

شـیر حـق شمشـیر پیغمبـر علیسـت　　از همــه اصـحاب فاضـلتر علیسـت
شــاه مــردان فــاتح خیبــر علیسـت　　صـفدر دیـن صـاحب قنبـر علیسـت

[٤٥٧]

تا کار دل من که به یار افتاده است　　آوازهٔ آن بهــر دیــار افتــاده اســت
دنیــای دنــی و درهــم رایــج آن　　چون اشک روان ز چشم زار افتاده است

[٤٥٨]

در دل خلـــق درد معنـــی نیســـت　　مــردی انــدر نبــرد معنــی نیســت
اهـل صـورت بسـی بـه عـالم هسـت　　چـه کـنم مـن کـه مـرد معنـی نیسـت

[٤٥٩]

همچـو لالـه کـه داغ و دردم هسـت　　همچـو خورشـید روی زردم هسـت
در شــب تــار هجــر مــاه رخــی　　نالـــهٔ زار و آه ســـردم هســـت

[٤٦٠]

حیـف مـاه دلسـتان مـن برفـت　　از بـرم سـرو روان مـن برفـت
از پی‌اش دل رفت هم سیل سرشک　　کز دو چشم خون‌فشان من برفت

[٤٦١]

مونس جان ما غم صنم است　　محرم راز ما که این قلم است
ای دل این بزمگاه عشرت ما　　ز اهل جام است پر تهی ز جم است

[٤٦٢]

تا دیدهٔ ما به دلربا افتاده است　　در عشق او کار دل ما افتاده است
سایهٔ سرو قد موزونش　　برهان به سرم وه چه بجا افتاده است

[٤٦٣]

از هجر نگاری دل من نالان است　　وز آتش حسرت رخش سوزان است
همچو ابر نو بهاران ز غمش　　چشم برهان که غریبی گریان است

[٧٨/٤٦٤]

موسی کاظم امام هفتم است　　مقتدای نیک‌نام هفتم است
در صراط المستقیم مرتضی　　رهبر بالامقام هفتم است

[٤٦٥]

رونما شاهد معنیست دلا بر صورت　　زو چو آیینه دل آراست سراسر صورت
معنی تو مگو نیست به ظن در صورت　　معنی به یقین هست که در صورت

[٤٦٦]

امامـــانم دوازده مـــاه ســـان اســـت		که هر یک روشن و پرتوفشان است
اولشـــان کـــه شـــاه مـــردان اســـت		مهـدی یـم آخـرین ایشـان اسـت

[٤٦٧]

ز چشم من مه و مهر فلک منور نیست		ملک ز آدم خاکی مرتبه برتر نیست
در دلـــم مهـــر بـــو تـــرابم هســـت		نخـورم غـم بـه دستم ار زر نیست

[٤٦٨]

در بـرم چـون تـو مـه لقـایی هسـت		چـون لبـت جـام جانفزایـی هسـت
چـــون دلـــم آیینـــهٔ روشـــن نیســـت		چـون رخـت آیینـه زدایـی هسـت

[٤٦٩]

از شـادی عـالم غـم دلدار بـه اسـت		وز نعیمش هله صد بـار بـه است
در جهـان گرچـه کـار بسـیار اسـت		معشوق پرستی ز همه کار به است

[٤٧٠]

به سر همیشه که سودای زلف مهوش هست		به دل چو عشق رخش جانفروز آتش هست
همچـــو برهـــان وفـــاکیش محبـــت آیـــین		بـه شـاهراه غمـش عاشـق بلاکـش هسـت

[٧٩/٤٧١]

در دل بو الهوسان عشق رخ مهوش نیست		به جان این همه دل مردگان آن آتش نیست
چراغی چون دل سوزان بـه شـام غم دارم		چـراغ خلوتیـان جـز دل بلاکـش نیسـت

[٤٧٢]

چون لعل درون سنگ می‌باید زیست — چو یوسف به زندان تنگک می باید زیست
بر سر آتش چو ابراهیم می باید نشست — چو یونس به بطن نهنگ می باید زیست

[٤٧٣]

هرکه با اسرار اسما محرم است — مثل او گرچه درین عالم کم است
مرد با دانش بود آدم بدان — آدمی بی دانش کی آدم است

[٤٧٤]

بجز سودای تو سرمایه‌ام نیست — جز اشک لاله گون پیرایه‌ام نیست
به دل سوز فراقت هست ای ماه — بغیر از شام وصلت وایه‌ام نیست

[٤٧٥]

پا بستهٔ صورت مشو آزاده سرت هست — در معنی ز صورت که چه خوش ره‌گذر هست
بر لیلی صورت منگر همچون قیس — بر لیلی معنی بنگر گر نظرت هست

[٤٧٦]

ظهیر و دست‌گیرم پنج یار است — که هر یک بنده پرور شهریار است
شهور آسا همه عالم فروزند — امامانم دوازده نه چهار است

[٤٧٧]

کار یارم که عشوه و ناز است — کو ز خوبان به حسن ممتاز است
چون گل صد برگ خندان روی است — دل برهان که هزار آواز است

[۸۰/٤٧٨]

هر سرو قدی را که خرامی دگر است		اندر لب هر یکی که جامی دگر است
اندر سر هر پخته و هر خام ای دل		در بزمگه باده مرامی دگر است

[٤٧٩]

ما را که جلیس مهربان چشم پر آب است		غم‌خوار دل و سوخته جان چشم پر آب است
بهر می و جامی نکشم منت ساقی		جام و می عاشقان چشم پر آب است

[٤٨٠]

افسوس که عمرم همه با سودا رفت		دیوانه دل من ز پی لیلا رفت
هر گوش شنیده نالهٔ جان‌کاهم		آوازهٔ عاشقی من هر جا رفت

[٤٨١]

سودای نگاری به سرم هست دگر نیست		بلوای چنین اگرچه در هر سر نیست
جز درد و غمش در دل غم‌پرور نیست		این آتش که به سینه است چو او اخگر نیست

[٤٨٢]

مردانه کشد غم یار هر که اهل است		تا ظن نبری که کار عاشق سهل است
هرگز که معلم فنون غم و عشق		در مدرسه نامد که سرای جهل است

[٤٨٣]

سودای بت سیم‌بر اندر سر ماست		در راه غمش اشک روان رهبر ماست
پروانهٔ شمع رخ جان افروزش		دل پر آتش شعله ور ماست

[٤٨٤]

دل هر دوست بخستن زشت است　　　با دشمن دوست عهد بستن زشت است
با یار پری چهره نشستن زیباست　　　لیکن که به اغیار نشستن زشت است

[٤٨٥]

جانان پرست باش علی رغم خود پرست　　　با عشق او جمله جهان برفشان دست
برهان صفت به کنج غمش خوش نشسته‌ام　　　مانند اشک و آه ندیمم آگر چه هست

[٨١/٤٨٦]

دل که بحر ولای درویش است　　　حاصل دل غنای درویش است
هر گدا را مگوی تو درویش　　　شاه عالم گدای درویش است

[٤٨٧]

همچو تو آفتاب گویا نیست　　　همچو لعل لبت مسیحا نیست
عالم‌آراست ماهتاب اما　　　همچو رخسار تو دل‌آرا نیست

[٤٨٨]

جفا و جوش اخوانم درد افزاست　　　چو محنت‌های دوران طاقت فرساست
اسیر غم شدم مانند یوسف　　　که اکنون نوبت سلطانی ماست

[٤٨٩]

ز دلبر بر گرفتن دل نه نیکوست　　　نشستن از غمت غافل نه نیکوست
درین مزرع به جان خوش ای دل　　　نکردن وصل او حاصل نه نیکوست

[٤٩٠]

پـدر مـن گـنج وحيـد الـدهر اسـت　　تا ظن نبرى تو مثل او در عصر است

بـا فـيض و فـروغ خـويش گـردد تنهـا　　سيرش چو قمر ز شهر اندر شهر است

[٤٩١]

هـر آن كـه بنـدۀ منقـاد يـار اسـت　　زبـانش تيـز همچـون ذوالفقـار اسـت

شـكوه و شـوكت اسـلام برهـان　　ز قـانون الهـى پايـدار اسـت

[٤٩٢]

برهان كه بيارى دل خود را داده است　　ديده به تماشاى رخش بگشاده است

رويش كه فروغى به دلم افكنده است　　بر خاک تو گويى فر مهر افتاده است

[٤٩٣]

برهان بلاكش كه به غمهاى تو شاد است　　در بنـد كمنـد عشـق تـو آزاد اسـت

جز مهر تـوام هـر چـه دريـن عـالم هسـت　　دانـم همـه هيچ است و بسان باد است

[٤٩٤]

آن روز تـو رفتـى ز پـى‌ات دل هـم رفـت　　بـس آب روان ز ديـدۀ پـر نـم رفـت

قاصد كه چه خوش نامۀ مهر توام آورد　　آمد به تنم جان نو از جان غم رفت

[٨٢/٤٩٥]

اين كشور عشق جاى هر خامى نيست　　بـا پختـه خـوران حجـره و حمـامى نيسـت

در مملكت عشق كه خاصان خدا هست　　چون عامى و خود پرست و خود كامى نيست

[٤٩٦]

اوحد به رباعی هله بی اقران است — خیام چو او یگانهٔ دوران است
هر مصرع آن گلشن راز عرفاست — هر مصرع آن میکدهٔ مستان است

[٤٩٧]

اوحد به یقین داد رباعی داده است — خیام عمر نیز چو او استاد است
چار باغ است چار مصرع آن — مآل این همچو می طرب زاد است

[٤٩٨]

افسوس که جانانه به پیش بصرم نیست — هم سایهٔ سرو قامت به سرم نیست
از هجر رخش خشک تن و چشم ترم هست — جز یاد و خیال او ولی در نظرم نیست

[٤٩٩]

افسوس که پیش نظرم دلبر نیست — سرو سیمین‌برم اندر بر نیست
هست کاندر دل محنت کیشم — غم دلدار و غم دیگر نیست

[٥٠٠]

یارب که درت ملجأ هر پیر و جوان است — خاک ره تو سرمهٔ چشم دل و جان است
آن راز به ما بخش تو از مرحمت خویش — کان گنج صفت از نظر خلق نهان است

[٥٠١]

قصهٔ زلف توام تا به دهن افتاده است — خال تو بر رخ تو مانند سمن افتاده است
گل رخسار تو اندر بر من بشگفته است — سایهٔ سرو قدت بر سر من افتاده است

[۸۳/۵۰۲]

یارا که غمت مونس و غم‌خوار منست		دردت کـه دوای دل بیمـار منسـت
بـی روی چـو مـاه تـو در شـب تـارم		شـمع مـن زار آه شـرربار منسـت

[۵۰۳]

ای دوست مرا زار و زبون کرد غمت		دو چشم مرا دو جوی خون کرد غمت
آواره دلـم را کـه دریـن خطـۀ غربـت		یکباره که بی صبر و سکون کرد غمت

[۵۰٤]

برهان که به یاری دل خود را داده است		دیده به تماشای رخش بگشاده است
رویش که فروغی بر دلم افکنده است		بر خاک تو گویی فر مهر افتاده است

[۵۰۵]

از ازل اسـت ملتمسـم شـاه ولایـت		هـم شـده‌ام سـالک شـهراه ولایـت
بـا مهـر علـی زنـده دلـم چـون برهـان		در عالم جان من است آن ماه ولایت

[۵۰٦]

جـان مـا از نـزد جانـان آمـده اسـت		انـدرین غـم‌خانه گریـان آمده است
بـاز بـا پیشـش چـو گـل خنـدان رود		گرچه چون بلبل با فغان آمده است

[۵۰۷]

یـارا ز دلـم شـوق وصـال تـو نرفـت		هـم از نظـرم یـاد و خیـال تـو نرفـت
عمریست که پا می‌زنم اندر ره عشقت		سودای دو زلف سیه و خال تو نرفت

[۵۰۸]

شک نیست که ذی روح همه حیوان است　　　تکلیف طبیعی همه را یکسان است
پی بر عرض و جوهر این هر که برد　　　معلوم به این شود که او انسان است

[۵۰۹]

با غم جانان به جهان شاد کم است　　　جان سپار عاشق منقاد کم است
در بند هوا مقیدان بسیار است　　　در دهر ولی بندهٔ آزاد کم است

[۵۱۰]

ما در اینجا آمدیم از کوی دوست　　　می‌رویم ای دل مخور غم سوی دوست
ای صبا آور به مشتاقی چو ما　　　بوی دل‌جوی سیه گیسوی دوست

- ث -

[۵۱۱/۸٤]

به آه سرد من درد تو باعث　　　رخ چون ماه شب‌گرد تو باعث
به فریاد هزار زارست چو دل　　　رخ خندان چون ورد تو باعث

[۵۱۲]

ای دل تو بخواهی اگرم نو حدیث　　　از لعل لب یار تو بشنو حدیث
گفت حدیثم به و یا پرتو مه　　　گفتمش خوبتر ز پرتو حدیث

[٥١٣]

بـا نالـۀ مـن درد تـو باشـد باعـث	مـاه رخ شـب‌گـرد تـو باشـد باعـث
بـا آه و فغـان همچـو مـن بلبـل شـیدا	خندان رخ چون ورد تو باشد باعث

[٥١٤]

با عشق من است یار و جمالش باعث	هـم آتـش رخسـارۀ آلـش باعـث
در گوشۀ محـراب نشسـتن تـو برهـان	ابـروی نکـوی چـو هلالـش باعـث

[٥١٥]

بـی رضـای یـار هـر کـار است عبث	بی خیالش جمله افکار است عبث
عاشـق شـاهد دل بـاش ای پـور	عشق شاهدهای بـازار است عبث

[٥١٦]

با شادی برهان غم یار است باعث	با مستی او لعل نگار است باعث
بـر روشـنی تیـره شـب تـاریکم	این آتش آه شعله بار است باعث

[٥١٧/٨٥]

مدرسـا کنـی از علـم آلـت بحـث	وز فنـون هـم کنی بـه عـادت بحث
در همـه عمـر خـویش صد افسـوس	تـو نکـردی ز علـم وحـدت بحـث

– چ – ج –

[۸٦/۵۱۸]

سزد کنی که بریشم تو مهرکیش علاج	بود که نوش لب تو به ریش نیش علاج
ز درد عشق تو تابی تبی دلم دارد	بیا بکن ز دو عناب لعل خویش علاج

[۵۱۹]

با چو تو شاه حسن ما محتاج	صد هزاران چو ما گدا محتاج
یک نظر کن به ما که خاک رهیم	خاک دانی به کیمیا محتاج

[۵۲۰]

کار بی‌حاصل است برهان هیچ	حال بی‌حاصلان دهر است کیچ
همچو آن زاهد سالوس مدام	که به تسبیح خشک خویش مپیچ

[۵۲۱]

در دست زمانه‌ای دل زار مرنج	جور و ستمش می کش و زینهار مرنج
لطف ار بکند یار به تو هیچ مگو	گر با تو کند قهر هم اغیار مرنج

[۵۲۲]

آن شیخک سالوس به سر دارد تاج	بس تاج سر است زیر دو پای حلاج
ای خواجه نشان سره مرد است همین	با تیر بلا کرده دلش را آماج

– ح –

[۸۸/۵۲۳]

لعلش کـه جـان فزاسـت بسـان دم مسـیح　　خندان گلیست روی او چون مریم مسیح
خالش که آفتاب نشین است وه چه خوش　　همسـایه داردش چـو دل خـرم مسـیح

[۵۲٤]

لعـل لـب نگـار کـه پـر فـیض و پـر فتـوح　　بخشد چو نوبهار به دل‌ها که تازه روح
تا آمد از درم خوش و خندان چو سرخ گل　　بی‌چاره دل شکست چو من توبهٔ نصوح

[۵۲۵]

طوفانی کس ندیده به زیر فلک چو نوح　　شد جمله غرق و یافت نجاتی ملک چو نوح
طوفان غم که دیدهٔ غمدیدهٔ من است　　افتـاده در میانـهٔ آن مردمـک چـو نـوح

[۵۲٦]

بشـنوم مـن از تـو گفتـار مسـیح　　در تـو بیـنم راه و رفتـار مسـیح
مـی‌زنـد هـر لحظـه دم از معجـزات　　مـی‌کنـد لعـل لبـت کـار مسیح

[۵۲۷]

گفتار نگارم که ملیح است و فصیح　　چون نطق روان‌بخش و دل‌آرای مسیح
گفتا که نشـان دوسـتی باشـد ایـن　　زلفـم تـو بـه کـف گیر بـه جـای تسبیح

[۸۹/۵۲۸]

یـارا بخیالـت نغنـودم تـا صـبح		با یاد تـو بیـدار کـه بـودم تـا صـبح
از هجـر رخ چـون مـه تابـان تـوام		نالـه بـه شـب تـار نمـودم تـا صـبح

-خ-

[۹۰/۵۲۹]

می‌نالد از فراق گـل و نوبهار بلـخ		ملـک روم همچـو دل مـن هـزار بلـخ
بـا آه شـعله پـرور خـود لانـه سـوخت		برهان صفت جدا شده از مرغزار بلخ

[۵۳۰]

برتراسـت ایوانـت از کیـوان چـرخ		روشن است رویت از مه رخشان چرخ
مـی‌دود در عـالم عشـقات دلـم		روز و شب بر رغم این ترکان چرخ

[۵۳۱]

دلم روشن چو ماه و چون خور چرخ		سرشـکم رونمـا چـون اختـر چـرخ
بسـوز و درد و روی زرد گـردم		ز عشـق دلبـری چـون زرگـر چـرخ

[۵۳۲]

چون رخت گل نیست در بستان بلخ		چون دلم هست به لب خوش‌خوان بلخ
شـاه خوبـانی هـزاران بـر درت		چـاکری داری تـو چـون برهـان بلـخ

[۵۳۳]

عاشق که همیشه جام بر دست ای شیخ از بـادهٔ عشـق یـار سرمسـت ای شـیخ
فیضــی کــه بمــرد رنــد آزادی هســت در سبحه و سجاده کجا هست ای شیخ

[۵۳٤]

کـی دانـی تـو حـال دردمنـدان ای شـیخ این جوز نه بشکنی به دندان ای شیخ
در صورت پست همچو خاک کف پای هستند بسی که سر بلندان ای شیخ

[۹۱/۵۳۵]

پیوسته تـو مشـغول جهـانی ای شیخ دلبسـتهٔ نـامی و نشـانی ای شـیخ
مـادام تـو دربنـد رسـومی همه وقـت تـو ذوق حضـور دل نـدانی ای شـیخ

- د -

[۵۳٦]

مــرد معنــی بــه ســینه کــان دارد چــون ســخن لعــل را یکــان دارد
چـون دل و دیـدهٔ پـر فـیض و فـروغ مهــر و مــاهی چــو آســمان دارد

[۵۳۷]

گوش من دل‌خسته که ادای تو خواهد چشـم تـر مـن روی دل‌آرای تـو خواهـد
خواهد دل من بر سر کوی تو نشیند پایی نزده است بر ره تو رای تو خواهد

[۵۳۸]

آن یـــار کـــه جـــز دل خرابـــی نخـــرد	جـز دیـدهٔ گریـان و پـر آبـی نخـرد
شادی و خوشی و خورد و خوابی نخرد	جز آتش عشق و بت و تابی نخرد

[۵۳۹]

بر من آن مهرم نظر خوش بر فکند	سـایهٔ سـرو قـدش بـر سـر فکنـد
مهـــر خـــود را در دل صـــد پـــاره‌ام	یـک شـبی آن مـاه سـیمینبر فکنـد

[۵۴۰]

چـــو حـــال پـــر ملالـــم دیـــده آیـــد	فغـــان و نالـــه‌ام بشـــنیده آیـــد
حرمگـــاه دلـــم شـــد جـــای جانـــان	در آنجـــا کـــو ز راه دیـــن آیـــد

[۵۴۱]

در جهـــان نـــه جـــان و تـــن مانـــد	هـــم نـــه یـــار نـــو و کهـــن مانـــد
یادگـــاری ز مـــن بـــه اهـــل ســـخن	شـــعر شـــعری فـــروغ مـــن مانـــد

[۵۴۲]

خـــط یـــاران چـــو خـــط ریحـــان بـــود	حـــرز جـــان چـــو مـــا غریبـــان بـــود
بـــر گشـــادیم و چـــو گـــل بشـــگفتیم	حـــرف مهـــر و وفـــا زو نمایـــان بـــود

[۵۴۳]

از دلـم آتـش پرتـاب بـرون مـی آیـد	وز چشـم تـرم آب بـرون مـی آیـد
نـی نـی غلطـم بهـر نثـار قـدمت	از دیـده در نـاب بـرون مـی آیـد

[٥٤٤]

امامـــــــانم دوازده خســـــــروانند　　دوازده مــاه ســان پرتــو فشــانند
به باطن جمله یک نورند چو یک ماه　　بــه ظــاهر گرچــه بــا نــام و نشــانند

[٥٤٥]

نامـۀ مهــر فرسـتاده بــه مــا یــاری چنــد　　بر سر و دیده نهادیم ورا باری چند
قاصد خوش قدم ما که ز غم‌خواری چند　　حرز جانی مگر آورد به بیماری چند

[٩٢/٥٤٦]

مــام دهــر انــدرین خــراب آبــاد　　چــون دل صــد هــزار فــن کــم زاد
هســت همچــون دل شــیدا برهــان　　در فنـــون جنـــون عشـــق اســـتاد

[٥٤٧]

شـیدا دل مـن کـه عشـق یـاری دارد　　هــر شــام و ســحر نالــۀ زاری دارد
در دار غـــم و دیـــار غربـــت برهـــان　　چــون درد نگــار غــم‌گســاری دارد

[٥٤٨]

اندر جهان که همچو تو جانانه کس ندید　　مانند مـن کـه عاشـق دیوانـه کـس ندیـد
در بزم جمع چون رخ تو شمع کس نیافت　　همچـون دل حزیـن کـه پروانـه کـس ندیـد

[٥٤٩]

چــه خــوش مــاهم ز راه دیــده آیــد　　بـــه شـــادی در جـــریم دل در آیـــد
کشد کی بار غم هر کس چو برهان　　نــه دســت هــر کــه کــار عشــق نایــد

[٥٥٠]

دردا به سینه داغ رخ لاله گون بماند واندر دل چو آیینه عشق و جنون بماند
برهان برون پرده سخن هیچگه نگفت راز غـم نگـارش از آن در درون بمانـد

[٥٥١]

دل آوره که عمریست به صحرا گردد قیس دیوانه صفت از پی لیلا گـردد
همچــو برهــان غریــب و غــم زاد مردانـه بـه راه عشـق و سـودا گـردد

[٥٥٢]

نـاقص دل مـن کـه مـرد کامـل جویـد خورشــید کمــال در مقابــل جویــد
در راه طلــب فتــاد برهــان عمــری از بهــر تکامــل کــه وســایل جویــد

[٩٣/٥٥٣]

چـون روی تـو آفتاب دوران کی دید چون حسن تو گلشن و بهاران کی دید
دیده است بسی بحر گران دیدۀ عالم چون سیل سرشک من گه طوفان کی دید

[٥٥٤]

چـون روی تـو آفتاب عـالم کی دیـد چون حسن تو نوبهار خرم کی دید
دوران که بسی چیز بدیده است اما چون دیدۀ برهان که یم غم کی دید

[٥٥٥]

یار چون عارض خود باغ و بهاری دارد همچــون برهــان نواســنج هــزاری دارد
عــالم حســن و جمــال مـه مهـر آییـنم همچو زلف و رخ خود لیل و نهاری دارد

[٥٥٦]

دریغ و درد کـه دیریسـت یـار مـن نامـد　　بهـار آمـد وآن گـل‌عـذار مـن نامـد
به گریه ابر بهار آمده است ولیک چه سود　　چو گل به عارض خندان نگار من نامد

[٥٥٧]

سـوز یـار عاشـق محـزون دانـد　　بـی‌غمـی درد و غمـش چـون دانـد
راز عشـقش کـه ندانـد عاقـل　　سـر لیلـی دل مجنـون دانـد

[٥٥٨]

ای روی تـو دوش شـمع ایـن محفـل بـود　　پروانـه‌ای دیدمش کـه نـامش دل بـود
ره یافـت کسـی بـزم وصـلات آن هـم　　وارسـته ز آلایـش آب و گـل بـود

[٥٥٩]

افسـوس کـه وقتـی بـه بـزم جانـان بـود　　لعلش شکر افشان و رخش خندان بود
هست امروز به زندان چو دلم سلطانی　　کـان پـیش سـرای یوسـف کنعـان بـود

[٩٤/٥٦٠]

مـرد کامـل بسـی کـه عـالم دیـد　　چـون سـلیمان رازدان کـم دیـد
در دلـش مهـر آل احمـد یافـت　　بـر سـرش تـاج ابـن ادهـم دیـد

[٥٦١]

از آن روزی کـه لیلـی یـار مـن شـد　　چو مجنون دشت غم گلزار من شد
ز سـوز و هجـر آن مـه در شـب تـار　　چـراغم آه آتـش‌بـار مـن شـد

[٥٦٢]

دل مـن از پـی شـب‌گـرد مهـی مـی‌گـردد — تو مپندار که بی رسم و رهی می‌گردد
در ره راست فتاده است که برهان عمری — غالبـا در طلـب کـج کُلهـی مـی‌گـردد

[٥٦٣]

ای نور هر دو دیدهٔ برهان سه گوهرید — با چار بند تحفه از آن پنج سرورید
با ششدری دهید چو سلطان هفت نور — از نخل عمر و دولت پاینده بر خورید

[٥٦٤]

سختی غمت را کی آزاده‌ای می‌داند — بر بند بلای تو تن داده‌ای می‌داند
قـدر وطـن و قـدر یـاران قـدیمی را — در ملک غم و غربت افتاده‌ای می‌داند

[٥٦٥]

دل چـو یوسـف کـه بـه چـاهی نالـد — هــر دم از بخــت ســیاهی نالــد
هــر شــب و روز علــی رغــم هــزار — انــدر قفســم مــرغ الهــی نالــد

[٥٦٦/٩٥]

بیـــزارم از آن ز حـــق نترســـید — در گریـــهٔ اهـــل بیـــت خندیـــد
تحســین کــنم آن صـــحابه را زو — پیغمبــر وآل بـــا صـــفا نرنجیـــد

[٥٦٧]

الحــذر پــوران ز نــامردان بدانــد — همه بـی دانش‌انـد و بـی خردانـد
همــه دانــا کُشــند و نــادان خــواه — آدمــی صــورتند و دیــو و ددانــد

[٥٦٨]

ای لعـل لبـت رنـگ شـرابی دارد چـون دختـر آفتـاب تـابی دارد
رخسار سفید همچو ماه تو چه خوش چـون زلـف سـیه نکـو نقـابی دارد

[٥٦٩]

زلـف شـبگون کـه آن پـری دارد روی چـون مـاه دلبـری دارد
چـه کنـد جـام سـحر را برهـان چـون لـبش جـام گـوهری دارد

[٥٧٠]

بـر گریـۀ مـن گـل‌رخ مـن مـی‌خنـدد چون شمع کی از خنده دهن می بندد
بـر رغـم چـو مـن عاشـق بلبـل آوا بـا خـار و خسـی چـون گـل تـر پیونـدد

[٩٦/٥٧١]

مـرغ دلـم از نـرگس صـیاد تـو نالـد وز دام دو زلـف تـو و بیداد تـو نالـد
برهـان بکشـد بـار غـم مـوی میانـت از درد قد چو سرو شمشاد تو نالد

[٥٧٢]

به گلستان ببین آن سرو خرامان آمد همچو گل خنده زنان با رخ خندان آمد
بهر خوش آمد آن ماه چِگِل باد صبا همچو برهان که به صد شوق و شتابان آمد

[٥٧٣]

وه چه نمرود است این چرخ نژند زو رسد بر عاشق آسیب و گزنـد
هـر کجـا آورد صـاحب‌دل بـه دسـت چـون خلیـل الله بـر آتـش فکنـد

[٥٧٤]

خواجـه میــرزا کـه پیـر کامـل بـود　　مرشـــد و ســـرور قبائـــل بـــود
قبلــه گــاهم چــو او بــرادر داشــت　　عـارف وقـت و خـوش شـمائل بـود

[٥٧٥]

کمـال الــدین یحیـا تـاج سـر بـود　　ســرور سـینه و نـــور بصـر بـــود
چــو او فرزنــد مــام دهــر کــم زاد　　ولــی کامــل و صــاحب نظـر بـود

[٥٧٦]

گــل محمــد کــه کــار بهتـر کـرد　　خـدمتی هـم بـه نسـل حیـدر کـرد
پســـر مهتـــر رحمـــت صوفیســـت　　نیـک بختسـت کـه حـج اکبـر کـرد

[٩٧/٥٧٧]

از درم سـرو قـد و لالـه عـذارم آمـد　　همچو گل خرم و خندان به کنارم آمد
از ره لطف چه خوش آن مه مهرآیینم　　بهـــر تســـکین دل و نالـــهٔ زارم آمـــد

[٥٧٨]

نیسـت بهتـر نـاظمی از عـدل و داد　　هسـت ناسـق همچـو عقـل مسـتفاد
نبـــود انـــدر عـــالم ای اســـلامیان　　قـــوت افـــزون‌تـــری از اتحـــاد

[٥٧٩]

نـــور دل را ســـروران افروختنـــد　　علـــم دیـــن را از علـــی آموختنـــد
جـــان و ســـر دادنـــد در راه جهـــاد　　مـــال دنیـــا را بـــه دیـــن بفروختنـــد

[۵۸۰]

یک نظر آن مهر بر من بر فکند / سایۀ سرو قدش بر سر فکند
مهر خود را در دل زارم شبی / همچو او یک ماه سیمین‌بر فکند

[۵۸۱]

ظهیرم پنج تن آل عباانـد / همه شاهان دین و دو سراانـد
مربی یم که دوازده امام است / چو دوازده مه ایشان با صفاانـد

[۵۸۲]

زآتش آهم که خونم شعله زد / چون دل آتش نمونم شعله زد
از غم و سوز نگار لاله روی / مهرسان داغ درونم شعله زد

[۹۸/۵۸۳]

آفتابی چون تو گویا کس ندید / چو لب لعلت مسیحا کس ندید
دید هر کس ماه شب پیرا ولی / چون رخت ماه دل آرا کس ندید

[۵۸٤]

کسی را گر دل پر درد نبود / رخ زردی و آه سرد نبود
مجو از وی نشان و نام مردی / که نامرد است الحق مرد نبود

[۵۸۵]

چو سعی و سیلی تأدیب استاد / به هر ناقابل استعداد کی داد
دلا طبع سلیم و جودت نفس / خدا دادست خدا دادست خدا داد

[۵۸۶]

ای اهل بخارا که کنون ناشادید   از چه رو زنده بگور افتادید
بندهٔ بنده شدن بس عیب است   همه حرید و همه آزادید

[۵۸۷]

ای اهل فارس که مانند دل ما بپرید   بال همت بگشایید و به بالا بپرید
همه افرنج که در اوج کمالند امروز   که شما هم ز ثری تا به ثریا بپرید

[۵۸۸]

از غمت تاب و توان من نماند   صبر و طاقت در دل روشن نماند
شامم از سوز تو تار است چون کنم   در چراغ چشم من روغن نماند

[۹۹/۵۸۹]

دل غم زلف سیاهت می‌کشد   حسرت روی چو ماهت می‌کشد
روز و شب با یاد تو برهان زار   آه سوز افکن به راهت می‌کشد

[۵۹۰]

ای اهل فارس سوی ترقی سفر کنید   فضل و کمال را که به خود راهبر کنید
ایران زمین را که سرا پا به نظم و داد   از ملکهای اورپا آباد تر کنید

[۵۹۱]

مانند مهر و ماه تو داری رخ سفید   نور سیاه نیست چو زلف تو مشک بید
زهره را آورد به رقص سزد   شعر شعری سوز همچون من لبید

[۵۹۲]

دوش پرسـیدم ز عقـل مسـتفاد　　چیسـت آن از جملـه قوتهـا زیـاد
در جـواب آن پیـر روشـن دل بگفت　　اتحـاد اسـت اتحـاد اسـت اتحـاد

[۵۹۳]

بـاب برهـان بسـی نشـان دارد　　روش و روی خانـدان دارد
چـون سـلیمان شـکوه و شـان دارد　　دولـت و جـاه جاویـدان دارد

[۵۹٤]

پوشیده پـلاس فقـر خودکـامی چنـد　　در کسوت خاص آمده این حامی چند
از عـالم بـی‌خـودی و مسـتان لافنـد　　در بزمگـه غـم نـزده جـامی چنـد

[۵۹۵]

در صـورت آدمـی کـه انعـامی چنـد　　دیدنـد ز چـرخ سـفله انعـامی چنـد
خـود را بـه لبـاس پختگـان آراینـد　　نا کرده ز حق شرم همین خامی چند

[۱۰۰/۵۹٦]

مـردان بـلا توشـه کـه آهـی دارنـد　　انـدر حـرم وصـل تـو راهـی دارنـد
از بند همه مدرسه و صومعه رستند　　چون عشق تو لیک تکیه‌گاهی دارند

[۵۹۷]

آن یـار بـه مـا روی دل‌آرا بدهـد　　سـودای سـر زلـف سمنسـا بدهـد
دل سوختگان خویش را همچون شمع　　در کنج حریم وصل خود جا بدهد

[۵۹۸]

گر مرد رهی بغیر غم را مپسند / جز عشق دل‌افروز صنم را مپسند
خواهی که شوی رونق بزم مستان / جامش بپسند لیک جم را مپسند

[۵۹۹]

دل من وصل ترا از چو تو واعد طلبد / خاصه در فصل گل و وقت مساعد طلبد
بوسه از لعل شکر بار تو من می طلبم / همچو آن مست که جام از کف شاهد طلبد

[٦۰۰]

راز عشق تو در زبان ناید / کنز مخفیست در بیان ناید
گوهر وصل چون تو جانانه / هیچ در دست این و آن ناید

[٦۰۱]

راز جانان که در قلم ناید / جام بزمش به دست جم ناید
همچو برهان بلخ نکته شناس / از عهدهٔ وصف آن صنم ناید

[۱۰۱/٦۰۲]

اهل دنیا از پی دینار رود / اهل عقبا تا بر در مولا رود
ماند اینجا مال و ملک دنیوی / حاصل دین است تا آنجا رود

[٦۰۳]

گل زمزمهٔ عشق وی از نی شنود / در رقص دمادم که پیاپی شنود
در وقت سماع گوش هوشم برهان / از نی همه اسرار غم وی شنود

[٦٠٤]

آن را که چو عشق یار محرم باشد / کی زار و زبون غم عالم باشد
با لاله رخی دلی که همدم باشد / گر در سر آتش است خرم باشد

[٦٠٥]

حسن حسین دو چشم رسولند / سرور قلب کرار و بتولند
شهان عالم مهر و وفایند / که سالاران شه‌راه وصولند

[٦٠٦]

آن کن که مرادت همه حاصل گردد / خوی نکو با بدت مبادل گردد
آن کار بکن جان تو کامل گردد / در ملک تن‌ات تا شه عادل گردد

[٦٠٧]

درد و غم یار کش به کار آید / زو به دل شادی بی‌شمار آید
گر تو بگشایی این در دل را / خوش و خندان چو گل نگار آید

[٦٠٨]

مردی که خیال یار در سر دارد / البتة دل و چشم منور دارد
دردش درون عیسی نفسان است / تا ظن نبری ورا که هر خر دارد

[١٠٢/٦٠٩]

آب چون آتش نه هر آدم خورد / آب مریم رند عیسی دم خورد
آدم آنست دل ز غم خرم کند / آدم آن نبود غم عالم خورد

[٦١٠]

شبی با روی رخشان دلبر آمد		چو ماه چارده از در در آمد
چو گل خندان ز راه چشم پرآب		که چون طاوس آتش پر بر آمد

[٦١١]

روی خوبش گل خندان دارد		چون دلم بلبل نالان دارد
از فراق تو چو لاله برهان		داغ در سینهٔ سوزان دارد

[٦١٢]

روی خوبت که خوش گلی دارد		چون دل من که بلبلی دارد
هله میدان عشق ای برهان		همچو طبعم که دلدلی دارد

[٦١٣]

برهان که به راه عشق و سودا بدود		با آه شررخیز به صحرا بدود
عمریست چو مجنون که بیابان گرد است		همچون دل خود از پی لیلا بدود

[٦١٤]

به کوی تو که چو برهان بلخ ادیب آمد		به شوق سرخ گلت چون او عندلیب آمد
به لطف عام تو تکیه نموده بهر مراد		چه خوش به خلوت خاصت چو من غریب آمد

[١٠٣/٦١٥]

اشیا همه ای دل ز کجا پیدا شد		دانم به یقین که از خدا پیدا شد
ذرات چو شمس ذات الحق مائیم		از هستی او هستی ما پیدا شد

[۶۱۶]

چشم عالم که سروری کم دید   چون سلیمان منوری کم دید
دید اندر جهان بسی شاعر   همچو برهان که اشعری کم دید

[۶۱۷]

سودایت از سرم که نگارا نمی رود   عشق رخ تو از دل شیدا نمی رود
از دیده آب می رود از درد تو ولی   وز سینه آتش غمت اصلا نمی رود

[۶۱۸]

رخش تا زیر زلفش جلوه گر شد   تو گویی ز ابر شبگون مه به در شد
دو زلفش بر رخش حسنی دگر داد   چو هاله زیور دور قمر شد

[۶۱۹]

مرد حق همچو سلیمان که جهانش کم دید   همچو او صاحب برهان که جهانش کم دید
به تولای نبی گرد جهان را گردید   همچو او ثانی سلمان که جهانش کم دید

[۶۲۰]

قرن‌ها وقت که چون ویس قرن کس نامد   چون سلیمان پدر مشفق من کس نامد
همچو آن عارف یکتای زمن کس نامد   همچو این صاحب اخلاق حسن کس نامد

[۱۰۴/۶۲۱]

نگارم ناله‌ام بشنیده آید   چو حال پر ملالم دیده آید
حرمگاه دلم شد جای جانان   در آنجا کو ز راه دیده آید

[٦٢٢]

نگـار چـون گـل حمـرا رخ نکـو دارد چـو غنچـه لطـف تبسـم دهـان او دارد
به نخل قد او پیچیده است اژدر زلف میان نـازک و باریـک او همچـو مـو دارد

[٦٢٣]

در عـالم مـا چـرخ فلـک کـی گنجـد در خلوت خاص او ملک کی گنجد
برهــان بــه حرمگــاه دل طــاهر مــا این نفس پلید همچو سگ کی گنجد

[٦٢٤]

دســتگیــرم کــه شــاه مــردان شــد از فیض دمش که متکلم آسان شد
بنــــده برهــــان ز مهــــر آل علــــی زیــب ایــن ملـک آل عثمــان شــد

[٦٢٥]

بــه عــالم مهرســان پرتــو نقــی داد بــدین پــاک احمــد رونقــی داد
امــام عاشــر و چــارم علــی اوســت کــه داد علــم چــون بــابش تقــی داد

[٦٢٦]

امامــــانم کـــــه دوازده شـــــهانند دوازده مـــاه ســـان پرتـــو فشـــانند
همــــه ســــالار دیــــن و ســــرورانند همــه کهــف الامــان انــس و جاننــد

[٦٢٧]

خســرو دادگــر بــه کــام شــود ملکــش آبــاد و بــر دوام شــود
ملتـــی باشـــد از عـــدالت کـــیش گـر مجـوس اسـت نیـکنـام شـود

[۱۰۵/٦٢٨]

در سایهٔ مهر دولت حضرت محمود مستقبلی داریم که چون ماضی مسعود
عمریست چو برهان غریب و مشتاق هستیم که ما منتظر مهدی موعود

[٦٢٩]

سرو نازم که چم چمی دارد زلف پر پیچ و پر خمی دارد
دل برهان مبتلا عمریست چون غمش یار و محرمی دارد

[٦٣٠]

دوست دشمن شدی ای بدنهاد دشمن دشمن شود نیکو نژاد
دم زنی هم از ولای بوالحسن هم کنی بر دشمنش عرض و داد

[٦٣١]

این دولت عشق هر گدا را نبود وین عالم فقر پادشا را نبود
میل و هوس نعمت ده روزهٔ دنیا مردان ره صدق و صفا را نبود

[٦٣٢]

دل ما را نگار دلستان برد هله با قد چون سرو چمان برد
مرا از خانقه برهان به صحرا خیال روی آل لاله سان برد

[٦٣٣]

رخت چون مهر بیضا سایه دارد چو زلف عنبرین پیرایه دارد
دلم سوداگر بازار عشق است چو سودای تو خوش سرمایه دارد

[۱۰٦/٦۳٤]

حسین است پادشاه عالم داد — سراسر ملک دین را کرد آباد
ز تیغ ظلم کافر کشته شد لیک — بدین جد خود جان نوی داد

[٦۳٥]

رخ آل ترا تا دیده‌ام دید — دلم چون مه مقابل شد به خورشید
من چو برهان تشنه لب خواهم — از چشمهٔ نور بخش است عمر جاوید

[٦۳٦]

عمریست دلم از پی آن ماه دود — از غمش هر شب تاریک بسی آه کشد
از بند جهان برست برهان اما — از دام سر زلف سیاهش نرهد

[٦۳۷]

شادی از غم بجوی ای فرزند — تو بجز عشق و عاشقی مپسند
خواهی آزاده سری چون برهان — دل خود را به زلف یار ببند

[٦۳۸]

ای پسرانم چو ستاره علن‌اید — در دریای صلب بو الحسن‌اید
نور دو چشم من و جان من‌اید — یک وجودید اگرچه سه تن‌اید

[٦۳۹]

پسرانم چو نجم رخشانند — جان بابند و نور چشمانند
چون سه گوهر فروغ افشانند — قیمت و قدر خویش را دانند

[٦٤٠]

ای پســـــرانم کـــــه حســـــینیانید — جـــان بابیـــد و نـــور چشـــمانید
چـــون ســـه گـــوهر فـــروغ افشـــانند — قیمـــت و قـــدر خـــویش را دانیـــد

[١٠٧/٦٤١]

اهـــل دنیـــا کـــه جملـــه در خوابنـــد — بـــوی دلجـــوی عشـــق کـــی یابنـــد
خواجـه مغـرور عمـر و مـال مبـاش — همـه یکسـر چـو نقـش بـر آبنـد

[٦٤٢]

مـردی کـه خیـال یـار در سـر دارد — البتـــه دل و چشـــم منـــور دارد
دردش بـه درون دل عیسـی نفسانسـت — تـا ظـن نبـری ورا کـه هـر خـر دارد

[٦٤٣]

خـواهی برسـی در حـرم قـرب صـمد — از صراط علی رو ای پسر چون جد
چـون پـدر بهـر حـل مشـكل خـویش — شام و سحر به صدق بگو یا علی مدد

[٦٤٤]

از دل غـم روی چـو تـو دلبـر نـرود — سـودای سـر زلـف تـو از سـر نـرود
برهـان وفـاکیش تـو در جـای دگـر — از خـاک در چـون تـو سـمن‌بـر نـرود

[٦٤٥]

هـر آن کـس کـه بـه کـف صـهبا نـدارد — نشــاط و عـــیش دل‌آرا نـــدارد
ببـــر گـــر عاشـــقی دارد نگـــاری — غـــم دنیـــا ومـــا فیهـــا نـــدارد

[٦٤٦]

برهـان کـه بـه دل عشـق نگـاری دارد چـون اشـک دو دیـده جویبـاری دارد
از درد فـراق روی همچـون مـاهش انـدر دلـم شـب نالـۀ زاری دارد

[١٠٨/٦٤٧]

یـارم قـد چـون سـرو چمـانی دارد چون گل رخ چون غنچه دهانی دارد
برهـان کـه نگـار دلسـتانی داردماننـد غمـش مـونس جـانی دارد

[٦٤٨]

برهـان کـه همیشـه غـم یـاری دارد سـوزان دل و چشـم اشـکباری دارد
با حسرت رخسار بسان گل صد برگ ماننـد هـزار آه و زاری دارد

[٦٤٩]

خنـدان ز درم دوش کـه یـارم آمـد بـا غـنج و دلالـی بـه کنـارم آمـد
بـرای پرسـش احـوال زارم وز رهگـذر چشـم نـزارم آمـد

[٦٥٠]

ملـت اسـلام کنـون بیمارنـد خـود شـان را کـه درسـت انگارنـد
طبیـب عیسـوی هـوش زمـان گفـت دردک قابـل درمـان دارنـد

[٦٥١]

همرهـان از پـی دنیـا مرویـد وز پـی دیـن هلـه مردانـه دویـد
وا رهیـد از امهـات سـفلیات پیـرو آبـای علـویین شـوید

[٦٥٢]

درویش که در دهر بجز یار ندارد — جز درد و غمش مونس و غم‌خوار ندارد
وارسته ز اغیار بود بسته به دلدار — مطلوب جز از جلوهٔ دیدار ندارد

[١٠٩/٦٥٣]

دلا پست فطرتان دانی کیانند — همین سالوسیان اژکهانند
به بر دارند یکسر کسوت خاص — فریب عمیان را خوب دانند

[٦٥٤]

بار یزدان به روی جمله عباد — کین در اجهتاد را بگشاد
ای خواجه گشاده است خدا این در را — چون ببندد که بندهٔ آزاد

[٦٥٥]

این ملت ما سایه نشینان دارند — ز آن روی که احوال پریشان دارند
چشم ما روشن ز مبعوثان شود — روغن مغز اگر ایشان دارند

[٦٥٦]

سرآمدان عجم چه نکته‌های خوش گفتند — به گوش هوش بسی گوهر سخن سفتند
چو برهان هست بیداری کنون لیک — به خاک ایشان به نام نیک خفتند

[٦٥٧]

خواجه من دارم کتاب اجتهاد — هست در وی فصل و باب اجتهاد
من نمی‌گویم که می‌گوید کتاب — جان‌فروز است آفتاب اجتهاد

[٦٥٨]

طعنــه گــر شــیخ خشــک ســر دارد　　بـا چـو مـن مسـت چـه ضـرر دارد
جــام برهــان بــه کــف اگــر دارد　　کســوت زرق کــو بــه بــر دارد

[٦٥٩/١١٠]

بلبل که به نوروز به عادت می‌خواند　　آیـات مـودت و طهـارت مـی‌خوانـد
بر شاخ درخت گل صد برک از شوق　　خوش منقبهٔ شاه ولایت می‌خوانـد

[٦٦٠]

نگــــارم وضــــع صــــیادانه دارد　　چـو زلـف و خـال دام و دانـه دارد
هــزاران چــون دل دیوانــهٔ مــن　　کــه شــمع روی او پروانــه دارد

[٦٦١]

بـا خبـر نیسـت کـس از سـر وجـود　　فکـرت ایـن مسـئله حیـرت فـزود
کشـف ذاتسـت محـال ای خواجـه　　مـا محـاطیم و محیط اسـت معبـود

[٦٦٢]

خواجــه مــال و منــال را مپســند　　می‌رسد بر صاحبش از وی گزند
خـواهی وارسـته شـوی از غـم دهـر　　دل چـو برهـان بـه زلـف یـار ببنـد

[٦٦٣]

بلبل از بهر گل تر ستم خار کشد　　بهر یـاری دل من طعنهٔ اغیار کشد
غـم بـی‌حاصـل عـالم نکشـد مردانـه　　همچو برهان بلاکش غم دلدار کشد

[٦٦٤]

از درم دی بــه عشــوه یــار آمــد　　بــا رخ خنـدان چـو نوبهـار آمـد
بــه کنــارم هلــه بــا غــنج و دلال　　چـه خـوش آن سـرو گـل‌عـذار آمـد

[١١١/٦٦٥]

در دهــر هــر آن کــه نــام نیکــی دارد　　چـون خسـرو دادگـر چریکـی دارد
همچــون دل پــرآتش و چشــم پــرآب　　سـوداگر عشـق و غـم شـریکی دارد

[٦٦٦]

از دلــم آتــش پرتــاب بــرون مــی‌آیــد　　وز چشـم تـرم پـرآب بـرون مـی‌آیـد
نــی نــی غلطــم بهــر نثــار قــدمت　　کـز دیـده در نـاب بـرون مـی‌آیـد

[٦٦٧]

بــود ایلــک ماضــی شــاه ســر بلنـد　　پـــایتختش بـــود شـــهر اوزکنـــد
جـد مـا برهــان دیـن قلیج نشسـت　　بـر سـریر آن امیـر ارجمنـد

[٦٦٨]

برهـان الـدین قلیج اسـت شـاه فریـد　　چـون او سـلطان را جهـان کـم دیـد
کــو ز دســت مصــلح الــدین خجنـد　　خرقـــه و تـــاج ادهمـــی پوشـــید

[٦٦٩]

صـــفدران حیفـــا بهیجـــا نیســـتند　　کـــار دانـــان هـــم بشـــوری نیســـتند
صـــد هـــزار افســـوس ابنـــای وطـــن　　پیـــرو اجـــداد و آبـــا نیســـتند

[٦٧٠]

شـده جملـه جهـان ممنـون ایـزد　　　بـه انعـام ز حـد افـزون ایـزد
نـوا یابنـد چـون بـی نوایـان　　　ز نعمـتهـای گونـاگون ایـزد

[١١٢/٦٧١]

تـا دل غـم یـاری نکشـد شـاد نگـردد　　　ویـران نشـود سربسـر آبـاد نگـردد
تـا دل نشـود اسـیر ز لفـش برهـان　　　از بنـد دو عـالم هلـه آزاد نگـردد

[٦٧٢]

شـاهی گـر عـادل اسـت بـه کـام شـود　　　ملکـش آبـاد و بـر دوام شـود
ملتـی باشـد ار عـدالت کـیش　　　گـر مجـوس اسـت نیـکنـام شـود

[٦٧٣]

بی سعی و طلب هیچکس انسان نشود　　　تا کسی غم نکشد خرم و خندان نشود
تا فدا جان نکند هر که به جانانه به شوق　　　داخـل بزمگـه حضـرت جانـان نشـود

[٦٧٤]

برهـان کـه چـو دل بلبـل نـالان دارد　　　چـو سـینهٔ پـر داغ گلسـتان دارد
چون شمع فروزان که درین بزم بلا　　　پـر سـوز دل و دیـدهٔ گریـان دارد

[٦٧٥]

نـی درد درون خـویش از جـان گویـد　　　مـینالـد و راز عشـق جانـان گویـد
از سـینهٔ پـر داغ کشـد آه شـرر خیـز　　　در بـزم غمـش قصـهٔ هجـران گویـد

[٦٧٦]

از حسرت یاری دل شیدا نالد　　وز آتش هجر رخ زیبا نالد
برهان بلا کش به دل هر شب تار　　از درد و غم زلف سمنسا نالد

[١١٣/٦٧٧]

به مهر حیدرم خوشحال و خرسند　　کو رها کرد مرا از همه ببند
بس همین دولتم که بر سر من　　آفتابی چو علی سایه فکند

[٦٧٨]

درد یار عاشق محزون داند　　بی‌غمی درد و غمش چون داند
عاقل از سر غمش بی‌خبر است　　راز لیلی دل مجنون داند

[٦٧٩]

وقتی نفس ما که روان افزا بود　　مانند مسیحا عمل ما که دعا بود
وقتی در ما مأمن خیل سفرا بود　　چون ما که مسافر عزیزی بکجا بود

[٦٨٠]

چون درد تو درمانی به عالم نبود　　دل بی‌غم تو هیچ که خرم نبود
بی یاد تو هر که بزید چون خر و گاو　　گر آدمی زاد است که آدم نبود

[٦٨١]

تا کس که ز آلایش خود پاک نگردد　　در قدر بلند از خس و خاشاک نگردد
تا دل نکشد بار غم و درد نگاری　　در عالم جان شاد و طربناک نگردد

[١١٤/٦٨٢]

ای خواجه ترا بهر کمال آوردند   در دار فنا نه بهر مال آوردند
قالت همه هیچست تو بر هیچ مپیچ   الا که ترا به علم حال آوردند

[٦٨٣]

دل من گوشهٔ خلوت خواهد   با دل آرام خود الفت خواهد
از کفش ساغر عشرت خواهد   وز لبش بوسه به صحبت خواهد

[٦٨٤]

از آب و علف قوتی حیوان یابد   قوت ز معارف حق انسان یابد
از فیض دم شاه نجف چون برهان   هر مرد تولا به جهان جان یابد

[٦٨٥]

دوشینه نگار نازنین از درم آمد   با عارض خندان که چو گل در برم آمد
غم رفت ز دل به جایش آمد شادی   تا سایهٔ سرو قد او بر سرم آمد

[٦٨٦]

جانانهٔ من چهرهٔ چون گل دارد   همچون دل من هزار بلبل دارد
من غلغلی دارم که درین گلشن حسنش   کو بر من شیدایی تغافل دارد

[٦٨٧]

بلبل به بهاران گل رعنا بیند   رخسار ترا عاشق شیدا بیند
بویت به مشام جان ما می‌آید   هم روی ترا چشم دل ما بیند

[۶۸۸]

خواهی آزاده سری تو ز پی نام مگرد　　　رو تو از راه قلندر ز پس کام مگرد
خواهی که ز بند غل و غش رسته شوی　　　در بوتهٔ عشق پخته شو خام مگرد

[۶۸۹]

ای دل تو به راه عشق جانانه بگرد　　　بی‌خود شو و بی خرد چو دیوانه بگرد
در گرد شعاع شمع رویش یکسر　　　با سوز و گدازی تو چو پروانه بگرد

[۶۹۰]

شیدا دلم عشق ماهرویی دارد　　　هم دیدهٔ من اشک چو جویی دارد
خواهم بشوم در حرم وصل او محرم　　　برهان که چنین خوش آرزویی دارد

[۶۹۱]

روزان و شبان که چرخ گردان گردد　　　تا ظن نبری به کام مردان گردد
دانم به یقین همیشه آن سفله نهاد　　　از بهر مراد دل دونان گردد

[۶۹۲]

برهان که دو دیدهٔ خون افشان دارد　　　اندر دل ویران غم جانان دارد
از سینهٔ پر داغ کشد دم به دم آهی　　　مانندهٔ نی نالهٔ هجران دارد

[۶۹۳]

دل وقت بهار روی جانان خواهد　　　مانند او بلبل گل خندان خواهد
شب وصل مه خود با صد جان　　　بنده برهان خوش الحان خواهد

[۱۱٦/٦۹٤]

در کشـور عشـق خرقـه پوشـان نبـود سـجاده بدوشـان و خموشـان نبـود
در بزم خرابات بود جرعه کشان لیک تسبیح کشـان و خـود فروشـان نبـود

[٦۹٥]

خــواهی پســرا بلنــدی مســند خــود شـو پیـرو جد اکـرم و امجد خـود
نیکـی بـه همـه خلـق خـدا کـن امـا نیکی تو مکن هیچ به نفس بد خود

[٦۹٦]

از مهـر علـی حیـات نـو یابـد مـرد کز وی به نظر چو مهر می‌تابد مرد
در منزلی چون زن نشیند ز ره شاه در بزمگــه قــرب کــه بشــتابد مــرد

[٦۹۷]

گـر در دلی عشق و غم یارش نبود ماننـد بـه درختـی بـر و بـارش نبـود
راهی ندهند در حرم قرب به آن کس سـوز دل و چشـم اشـک‌بـارش نبـود

[٦۹۸]

دوش بگفــتم کــه بــه جانــان خــود عشـق تـو دارم بـه دل و جـان خـود
گفتـا کـه بـه آن آتـش عاشـق سـوزم آب زن از دیــــدهٔ گریــــان خــــود

[٦۹۹]

آزاده ســران جملــه حریفــان الســتند از راه علـی جملـه بـه حـق پیوسـتند
از بــادهٔ مهــر آن شــه دریــا دل مــردان خــدا همــه ســر مســتند

[۱۱۷/۷۰۰]

دانـای سـنی لعـل سـخن بفروشـد   نـادان دنـی سـنگ مسـن بفروشـد
رسـم اسـت بـه بـازار جهـان ششـدر   هر کس که متاع خویشتن بفروشد

[۷۰۱]

دسـت هـر افتـاده کـه مـردان گیرنـد   تا ظن نبری تو سیم داران را گیرند
انـــدرین دهـــر ســـفله پـــرور و دون   نـــان فقیـــران همـــه دونـــان گیرنـــد

[۷۰۲]

اشکم ز غـم درد تو از چشـم تـر افتد   از دیـده تـو گـویی هلـه در و گهـر افتـد
سـر حلقـهٔ اهـل عشـق گـردد برهـان   هر که چو غباری که به پای تو بر افتد

[۷۰۳]

مـردان خـدا جـو یـم خروشـی دارنـد   از بهـر سـماع گـوش هوشـی دارنـد
کـالای هنـر را نخـرد اهـل اسـتانبول   دانم همه رسم خـود فروشـی دارنـد

[۷۰٤]

مـردان خـدا را کـه خسـی نشناسـد   هــر اهــل هــوا و هوســی نشناســد
او زیـر قبـاب ذات حق است پنهـان   الحـق کــه ورا هیچکســی نشناســد

[۷۰۵]

مبنـد دل تـو بـه اسباب دنیـوی فرزنـد   در صید همـای علم افکـن تـو کمند
از همـه ملـک و مـال و جـاه و جـلال   پایـهٔ فضـل و کمـال اسـت بلنـد

[۷۰۶]

آزاده سـران طالـب یـاری بودنـد		بر خاک رهش دیده و سر می سودند
هرگز که به چرکاب هوا و هوس نفس		دامـن خویشـتن نیالودنـد

[۱۱۸/۷۰۷]

خـدا جویـان کـه محبوبـان حقنـد		همـه خوبنـد و منسـوبان حقنـد
سراسـر دشـمنان دوسـتانش		بـدان ای دل کـه مغضـوبان حقنـد

[۷۰۸]

خامـۀ مـاهر مـن اسـت اسـتاد		مـی کنـد وصـف یـار بـر معتـاد
سـخن دل‌کـش و جـان‌بخـش ورا		می نویسد به خط خوش چو عماد

[۷۰۹]

برهـان کـه بـه سینه مهر یاری بنهاد		بر خاک تو گویی نور خورشید افتاد
در حلقۀ زلف سیهش بست دل خود		دیـده بـه تماشـای جمـالش بگشـاد

[۷۱۰]

قاصـد کـه بـه مـن نامـۀ جانـان آورد		در فصـل مبـارک بهـاران آورد
بـوی خـوش زلفـش بـه مشـام جـانم		برهان که صبا در شب هجران آورد

[۷۱۱]

ای خواجه مشو غره بدین عمر زیاد		کو می‌گذرد در نفسی همچون باد
بـا خـرمن جمعیـت خـود نیـز منـاز		بـر بـاد دهـد چـرخ ورا از بـی‌داد

[۷۱۲]

این چرخ بپرورد که بدنامی چند		گردد ز پی کام دل خامی چند
اندر ره خاصان خدا از بی‌داد		دامی بنهد بهر دل عامی چند

[۱۱۹/۷۱۳]

بر ره ز غمت اشک چو سیماب افتد		از دیده تو گویی در نایاب افتد
بی یاد لعل تو کی خواهم خورد		هر شب به کفم جام می ناب افتد

[۷۱٤]

آزاده سران ز بند عالم رستند		با زلف نگاری دل خود را بستند
از جام دل افروز لب نوشینش		در بزمگه عشق چو برهان مستند

[۷۱٥]

هیچ چون دیده‌ام که دهر ندید		هیچ چون دیده‌ام که بحر ندید
نیستم گر چراغ شهر اما		همچو من کس چراغ شهر ندید

[۷۱٦]

اشکم به ره غم ز یم چشم سر افتد		بر پای نگارین تو همچون گهر افتد
خواهم که چو تو ماه رخ و مهر جبینی		اندر بر جانم هله شب تا سحر افتد

[۷۱۷]

ناظر خوب روی و بالا قد		خط چون یاقوت ما را گفت بد
داشت در دیده مکر درد رمد		یا که بود اندر دلش رنج حسد

[۷۱۸]

دیـد خطــم مــدعی وصــفش شــنید　　گفت این نه گوهر است نه مشک بید
در میـــان بـــود ناقـــدی گفتـــا　　بـی‌خبـری خـط چـو یـاقوت دیـد

[۱۲۰/۷۱۹]

شــد عزیـــز زمانـــه خــواری چنــد　　زو نشســته بــه دل غبــاری چنــد
صــاحب نــو عــروس ملــک شــدند　　خـام نـا مـرد پخته خـواری چنـد

[۷۲۰]

نامـۀ مهـر فرسـتاده بـه مـا یـاری چنـد　　بر سر دیده نهادیم ورا باری چند
قاصدی وه چه خوش امروز غم خواری چند　　حرز جانی مگر آورد به بیماری چند

[۷۲۱]

آن کن که شهان جمله گدای تو شوند　　سـروران نیـز خـاکپـای تـو شـوند
آن کـن کـه تـو مقامات بلند و بـالا　　جـای خـوش جـان‌فـزای تـو شـوند

[۷۲۲]

یـــارم کـــه رخ چـــو آفتـــابی دارد　　زلــف سـیه همچـو سـحابی دارد
از عشـق او برهـان تـب و تـابی دارد　　چـون خـون دل و دیـده شـرابی دارد

[۷۲۳]

آزده سـران ز بنـد کسـوت دورنـد　　از زهـد ریـا و کـنج خلـوت دورنـد
آنــان کــه مقربــان حضــرت جاناننــد　　پاکنـد همـه از لـوث طبیعـت دورنـد

[۷۲٤]

ای خواجه ز نیستی که هستی خیزد　　صد گونه ز بد مستی شکستی خیرد
آبادی دل خواهی برو بی‌خود باش　　ویرانی دل ز خود پرستی خیزد

[۱۲۱/۷۲٥]

چون عشق خود آتش بسی دلبر دارد　　ز آن همچو دل بنده سمندر دارد
خون دل و لخت جگر است خوراکم　　برهان که چنین رزق مقدر دارد

[۷۲٦]

کسی را که دل پر درد نبود　　رخ زردی و آه سرد نبود
مجو از وی نشان و نام مردی　　که نامرد است الحق مرد نبود

[۷۲۷]

یارب ز پس پرده صدایی ناید　　ز آنجا که یکی عقده گشایی ناید
آنجا بروند سخن سرایان ناید　　ز آنجا که فغان سخن سرایی ناید

[۷۲۸]

راز غم او پرده شناسان دانند　　درویش چو ما خسته غریبان دانند
این لذت زخم خنجر غمزهٔ او را　　ای خواجه ندانی شیر مردان دانند

[۷۲۹]

از ما و منی کبر شیاطین خیزد　　از هستی و خود پرستی هم کین خیزد
از خامی و پخته خواری و خودرایی　　صد خواری صد هزار نفرین خیزد

[۷۳۰]

مردان طریقت که همه یک رنگند	چون لعل مذاب در میان سنگند
چون فص نگین دلنشین ای برهان	در جمع همه به حلقهٔ خلوت تنگند

[۷۳۱]

جانانه که لعل همچو لقمان دارد	درمان دل چو ما مریضان دارد
سلطان رخش که بر در دولت خود	چون ما که اسیر صد هزاران دارد

[۱۲۲/۷۳۲]

از نور خرد فیض و فراست خیزد	وز پرتو دانش که بصیرت خیزد
از علم و عمل صدق وسلامت خیزد	از جهل هزار گونه آفت خیزد

[۷۳۳]

هر سایه نشینی دل بی‌غم دارد	مانند هوا و نفس همدم دارد
از معنی آدم که ندارد خبری	افسوس که همین صورت آدم دارد

[۷۳٤]

شیر مردان که درد دین دارند	همچو ویس القرن قرین دارند
کهنه دلقیست در بر ایشان	نور اندر بر دل و جبین دارند

[۷۳٥]

با لاله رخی دلی که همدم باشد	گر در سر آتش است خرم باشد
آن را که چو عشق یار محرم باشد	کی زار و زبون غم عالم باشد

[۷۳۶]

میـــل کـــار زنـــان نـــدارد مـــرد غـــم هـــر دو جهـــان نـــدارد مـــرد

جـــز دل زنـــدهٔ عیســـی دم خـــویش محـــــرم و رازدان نـــــدارد مـــــرد

[۷۳۷]

مـــرد معنـــی بـــه ســـینه کـــان دارد چـــون ســـخن لعـــل رایگـــان دارد

چـون دل و دیـدهٔ پـر فـیض و فـروغ مهـــر و مـــاهی چـــو آســـمان دارد

[۷۳۸]

هـــر ســـره مـــردی کـــه بـــه دهـــر آیـــد خویشـــــتن را بـــــه کمـــــال آرایـــــد

فضـل و هنـر ای پسـر آور بـه دسـت قیمـــــت و قـــــدر تـــــو ازو افزایـــــد

[۷۳۹]

از ره راســـــت دل بـــــه آهـــــی رود بـــه جویـــای آن کـــج کلاهـــی رود

بـه صـد شـوق برهـان شـیدا شـبی بـــــه بـــــزم دل آرای مـــــاهی رود

[۱۲۳/۷۴۰]

برهـــان کـــه نگـــار دل‌نـــوازی دارد انـدر ره عشـقش تـک و تـازی دارد

هر شب که بگرد شمع روش دل من پروانـه صـفت سـوز و گـدازی دارد

[۷۴۱]

سـلیمان خواجـه بـوده مرشـد مـراد هـــم تلامیـــز اوســـت چهـــار اســـتاد

آفتـــــاب فـــــیض آن عالیجنـــــاب کـــه بـــه شـــش روزن جهـــان فـــر داد

[۷٤۲]

دل مــن نــور معرفــت خواهــد		نـار غـم آن شـاهد وحـدت خواهـد
مــرد راه محبــت اســت برهــان		همــت از شــاه ولایــت خواهــد

[۷٤۳]

مـی‌کـش غـم یـار هرچـه باداباد		بـا چشم چـو جویبار هرچه باداباد
در مزرعـهٔ جـان بریـز آب از دیـده		چــون ابــر بهــار هرچــه باداباد

[۷٤٤]

بــوی رحمــان ز بوالحســن آیـد		کـه ازو جـان نـو بـه تـن آیـد
حــرز جــان مــن اســت محبت او		چـه غـم از چـرخ دون فـتن آیـد

[۷٤٥]

دل بــه آن اخــوین مــی گریــد		بهــر آن ســیدین مــی گریــد
هــر دو چشــم بســان بحــرینم		از غــم آن حســین مــی گریــد

[۷٤٦]

چـه خـوش مـاهم ز راه دیـده آیـد		بـه شـادی در حـریم دل در آیـد
کشد کی بار غم هر کسی چو برهان		ز دسـت هـر کـه کـار عشـق نایـد

[۷٤۷]

خــرد از نــور دانــش افزایــد		بنـد دل را کــه جـز او نگشـاید
نیک بخت آنست که به گنج کمال		ســینهٔ خویشــتن بیارایــد

[۷٤۸]

ترکان که درین عصر فلاکت دیدند — از سؤ سیاست حکومت دیدند
ویرانی ملک را پریشانی را — الا ز سفاهت و عطالت دیدند

[۷٤۹]

خواجه خوش تحفهٔ صفا آورد — نامه از دوستان ما آورد
از برای دردمندان فراق — کو دوای وصال را آورد

[۱۲٤/۷۵۰]

دوش بگفتم که به جانان خود — عشق تو دارم به دل و جان خود
گفت برین آتش جانسوز من — آب زن از دیدهٔ گریان خود

[۷۵۱]

از مهر علی شود که دریا دل مرد — هم دولت دارین کند حاصل مرد
با اثر او طی کند منازل مرد — از ره راست به حق شود واصل مرد

[۷۵۲]

صاحب نظر که خویشتن از حق جدا ندید — هر سو نگاه کرد بغیر از خدا ندید
چون هستی خود حجاب خودبین دارد — ز آن روی با دو چشم تعلق ورا ندید

[۷۵۳]

چون سویدای دلم مهر تو جایی دارد — بنده برهان که در عشق تو وفایی دارد
از فراق تو بسی ناله کنم عیب مکن — سینه‌ام داغ تو ای دوست چو نایی دارد

[۷٥٤]

نکتـــهٔ عشـــق یـــاری دل دانـــد　　راز وی را چـــو او کامـــل دانـــد
خواجـه همچـون او سـر مخفـی را　　نـــه چـــو تـــو مـــردم عاقـــل دانـــد

[۷٥٥]

مـردی کـه خیـالی یـار بـر سـر دارد　　البتـــه دل و چشـــم منـــور دارد
دردش به درون دل عیسی نفسان است　　تـــا ظـــن نبـــری ورا کـــه خـــر دارد

- ذ -

[۱۲٥/۷٥٦]

شـیرین کـلام گلـرخ مـن سربسـر لذیـذ　　نوش لبان او که ز شهد و شکر لذیذ
آن نخل ناز بار و بری دارد همچو قند　　نی نی غلط بگفتمش از قند تر لذیذ

[۷٥۷]

خـــط نوشـــتم چـــو میـــر در کاغـــذ　　زان شـــده جالـــب نظـــر کاغـــذ
بـــه خـــط خـــوب گـــل‌رخـــان مانـــد　　خـــط برهـــان بلـــخ بـــر کاغـــذ

[۷٥۸]

آمـد بـه کفـم زرد کـه چـون زر کاغـذ　　همرنـگ رخـم بـود سراسـر کاغـذ
وصـف گـل سـرخ روی او بنوشـتم　　بـا خـون سرشـک چشـم تـر بـر کاغـذ

[۷۵۹]

هرگه که نویسم حرف تو بر کاغذ　　　از آب دو چشم من شود تر کاغذ
هرگه ز غمت بر کشم آهی از دل　　　سوزد که ز شعله‌اش سراسر کاغذ

[۷٦۰]

گفتار نگار است که هر چند لذیذ　　　نوش لب لعلش که ز گل‌قند لذیذ
بشنو سخن عشق بسی شرین است　　　گردد که ازو کام خردمند لذیذ

[۷٦۱]

دانم که در کجاست به جان چو من ملاذ　　　گرچه که نیست در همه شهر و وطن ملاذ
از فتنۀ دور قمر چرخ چه غم　　　ما را که هست همچو در بو الحسن ملاذ

— ر —

[۱۲۷/۷٦۲]

یا شاه ولایت ز کرم دستم گیر　　　تو شاه کریمی و منم مرد فقیر
من خاک ره پاک تو هستم از لطف　　　تو خاک چو من را به نظر کن اکسیر

[۷٦۳]

ای نور دیدها که به باباید یادگار　　　مانند گوهر سه ازان پنج شهریار
در این چهار بالش شش سو سه روح وار　　　فیض و فروغ و عمر شما باد پایدار

[٧٦٤]

ای سـه فرزنـد ارجمند پـدر   ببریـد از سـه علـم بهـره و بـر
هـر سـه باشـید در امـان خـدای   ابـد الـدهر همچـو سـه گـوهر

[٧٦٥]

از خفایـای کـار آن داور   بـا خبـر نیسـت هـیچ اهـل نظـر
گـر شـتابد بکنـه ذات خـرد   پـای در گـل بمانـد همچـون خـر

[٧٦٦]

حیفـا بـه رقیبـی سـفری دارد یـار   مانند مسیحا کـه خـری دارد یـار
رویی ندهد به عاشق خود افسوس   بـا غیـر همیشـه نظـری دارد یـار

[٧٦٧]

پر شعله است روی تو چون آتش بهار   بـه روی فتاده دانـهٔ خالـت سـپند وار
بر قامت چو عرعر و سرو و صنوبرت   پیچیده است زلف سیاه تو همچو مار

[١٢٨/٧٦٨]

ایـن دل مهرپـرورم یکسـر   سـوز دارد چـو خسـرو خـاور
خـواهم از بهـر گـوش اهـل خـرد   بـرآرم ز دریـای قیـرم گهـر

[٧٦٩]

افسوس که دارد نظری با دگری یار   افکنده که سایه به سر بد گهری یار
با درد و غم زلف و رخ چون ماهش   گـریم بـه شـب تـار نـدارد خبـری یـار

[۷۷۰]

رحمی به حال من بکن ای شوخ گل‌عذار　　دارم ز سوز عشق تو فریاد چون هزار
از درد و داغ عـارض چـون سرخ لالـه‌ات　　دارد دل بلاکــش مــن آه شــعله بــار

[۷۷۱]

علـی و حســن و حســین و اسـغر　　محمــد بــاقر و موســی و جعفــر
رضــا و تقــی و نقــی هــم عسـکر　　چــو مهــدی هــر یکنــد مــاه منــور

[۷۷۲]

شــبی نامــد نگــار مــاه رخســار　　بــــرای پرســــش حــــال دل‌زار
بریــزم اشــک گلگــون بــر رخ زرد　　بـه یـاد او مـدام از چشـم خـون‌بـار

[۷۷۳]

ای شـه خوبـان مـنم آن جـان نثـار　　سر نهم هر دم به پایت بنده وار
همچـو مـن دل‌خسته را زیبد ز لطف　　گــر تــو بنــوازی بــه لعــل آبــدار

[۱۲۹/۷۷٤]

دوش گفــتم بــه یــار گــل‌رخســار　　از لبـت بوسـه ده بـه مـن یـک بـار
گفــت مردنــد جملــه ز حســرت آن　　چــون تــو بسیار عاشـق بـی عـار

[۷۷٥]

حــذر کــن خواجــه از آه قلنــدر　　بکــن کــاری بــه دلخــواه قلنــدر
بــه بــزم قــرب جــان افــروز جانــان　　بــــرو مردانـــــه از راه قلنـــــدر

[۷۷٦]

ای صبا پیغام آن گل رو بیار از دو زلف مشکبارش بو بیار
بهر درد خویشتن ای دل برو چون دو عناب لبش دارو بیار

[۷۷۷]

چو هست بر دل برهان زار عشق نگار ازآن روان به رهش سیل اشک چشم نزار
بیاد ماه‌رخ و هر دو زلف شب‌گونش همیشه می‌کشم از سنه آه آتش‌بار

[۷۷۸]

با دیدهٔ دل به شاهد دل بنگر کی شاهد دل دیده همین دیدهٔ سر
شاهد دیده و دل یکسان نیست شاهد دل دگر است دیده دگر

[۷۷۹]

گر خوری باده در بهاران خور خاصه در صحن باغ و بستان خور
در شب بزم وصل چون برهان می گل‌گون ز دست جانان خور

[۷۸۰]

من از هجر تو ای سرو سمن‌بر فشانم بر رهت از دیده گوهر
به راه کعبهٔ کویت که دارم دلیلی همچون آب دیدهٔ تر

[۱۳۰/۷۸۱]

می خورم عمریست آب و نان پیر خوش نوا دارم بسی از خوان پیر
من که با بخت جوان برخورده‌ام از ریاض صحبت دهقان پیر

[۷۸۲]

گر باده خوری از کف آن ماه جبین خور	خاصه به شب بزم چو برهان حزین خور
هرگز غم جان و دو جهان را مخور اما	مردانه غم عارض چون خلد برین خور

[۷۸۳]

مشنو سخن مردم عامی ای پور	ضایع مکن این عمر گرامی ای پور
هان علم و عمل را تو به رغم خامان	آموز ز پختگان نامی ای پور

[۷۸٤]

سودای سر زلف تو دارم در سر	می‌کشم درد رخت شام و سحر
ریزم اشک سفیدی همچون سیم	بر رخ زرد چون صحیفهٔ زر

[۷۸٥]

باب و مام و برادر و خواهر	الحق از نعیم دو جهانست بهتر
نزد صاحب‌نظرانست عزیز	پسر و دخت چو دو دیدهٔ سر

[۷۸٦]

ای دل غم و سوز عارض گل‌گون خور	از کاسهٔ دیده اشک همچون خون خور
مردانه می از ساغر غم افزون خور	گر نیستی عاشق رو ساطریون خور

[۱۳۱/۷۸۷]

برادر را مرنجان ای برادر	مکن بر وی ستم خود را ستمگر
مشو تو پیرو اخوان یوسف	به اخوان آن بکن کرد آن پیمبر

[۷۸۸]

خامه‌ام بر رغم شاه زنگ‌بار	خطهٔ دارد چو خط مشک‌بار
ملک معنی را قلمرو کرده است	بار کلکش تا قیامت پایدار

[۷۸۹]

شدی تا رونما چون مهر از دور	جهان جان ما را کردی پر نور
شدم مانند برهان بلاکش	من از عشق دل افروز تو مشهور

[۷۹۰]

رخ پر تابت ای سرو سمن‌بر	خوش و خندان بود همچون گل تر
سیه زلف تو چون افعی بی‌جان	به نخل قامتت پیچده یکسر

[۷۹۱]

در همه دهر هرچه هست ای یار	معکس روی اوست آیینه وار
کی به بینی رخش بدیدهٔ سر	تا نبرداری پردهٔ پندار

[۷۹۲]

اگر خواهی شوی مقبول داور	به چرکاب هوا دامن مکن تر
ز لوح دل تو نقش ماسوا را	به آب چشم گریان شوی یک بر

[۱۳۲/۷۹۳]

وصف خالش سزد کنم تحریر	همچون برهان به خط میر نظیر
ز بهر گوهر معنی چو غواص	خامه زند غوطه به دریای قیر

[۷۹٤]

رخ چـون مـه سـفیدت هسـت ای یـار سیه زلف چو شب داری به رخسار
بــه چهــر زرد اشــک ســرخ پاشــم من از سوز غمت از چشم خون‌بار

[۷۹۵]

الا ای پـــــور برهـــــان ســـــخنور الا ای نـــور هـــر دو دیـــدهٔ ســـر
تو با فیض و فروغ فضل خود باش جهــان افــروز چــون فرزنــد خــاور

[۷۹٦]

خـون کـافر نفس را چـون شیر خور خون دشمن را تو چون شمشیر خور
درگـــذر از چشـــمهٔ آتـــش فشـــان رو تــو آب از چشــمهٔ تــدبیر خــور

[۷۹۷]

ازیـــن دنیـــای دون ای یـــار بگـــذر ز بنـــد درهـــم و دینـــار بگـــذر
اگـــر مـــرد رهـــیماننـــد برهـــان ز دارات و دیــــار و دار بگــــذر

[۷۹۸]

مخــور ای دل غــم دنیــای مــردار بخــور الا غــم جــان پــرور یــار
نگهــدار اگــر غبــار غیــر خــود را تــــویی آیینــــهٔ رخســــار دلــــدار

[۱۳۳/۷۹۹]

ای دل غم عـالم کـه تو مردانه مخور جز درد و غم حضرت جانانه مخور
آب آتــش رنــگ عشــقش را مــدام هلـه بـی چنگ بـی چغانـه مخـور

[۸۰۰]

قصهٔ زلف ترا ای گل‌عذار / می‌نویسم به خون دیدهٔ زار
از حسرت لعل آبدارت دیر بار / آهم آتش افکند در شب تار

[۸۰۱]

درد یارم که ز درمان بهتر / غمش از شادی دوران بهتر
از در و لعل بحر و کان صد بار / زادهٔ خاطر برهان بهتر

[۸۰۲]

عشقبازی گر آب مریم خور / همچو رندان عیسوی دم خور
جام به کف گیر و جم برون افکن / جام را همچو ابن ادهم خور

[۸۰۳]

ببر اندر بهاران سیم‌بر گیر / ز دست نازنینش جام زر گیر
به بزم عیش بی پایانش ای دل / چو برهان پای کوب عشرت ز سر گیر

[۸۰٤]

ای پسر داری چو احمد دست‌گیر / حمله کن بر قلب اعدا همچو شیر
خواهی گردی مرد میدان جهان / همچو برهان دامن حیدر بگیر

[۱۳٤/۸۰۵]

من که می‌گویم غم جانانهٔ چون حور خور / من نیم خیام گویم بادهٔ انگور خور
بر شکن جام چو آتش ساغر چون نور خور / از کف ساقی کوثر جرعه چون منصور خور

[۸۰٦]

ای پور که تو بسان من باده بخور　　　از جام ولای بو الحسن باده بخود
همچو مستان بزمگاه الست　　　بی ساغر و بی لب و دهن باده بخور

[۸۰۷]

دلا دار الامان است باب حیدر　　　که پیرانند دربانان آن در
هزاران چاکر حق گوی دارد　　　چو منصور آن امیر بنده پرور

[۸۰۸]

من که عمری شده‌ام عاشق یار　　　زان ندارم دمی آرام و قرار
برهان بلاکش به غم لیلایی　　　گردد به بیابان جنون مجنون وار

[۸۰۹]

بر زاهد سالوس نظر کن ای پور　　　از رام قریب او حذر کن ای پور
هر ساده دلان را ز دغل‌های ویم　　　از بهر خدا تو با خبر کن ای پور

[۸۱۰]

من عاشق بیمار توام دستم گیر　　　دیوانۀ دیدار توام دستم گیر
هر چند که من بی سر و پایم اما　　　افتادۀ دربار توام دستم گیر

[۱۳۵/۸۱۱]

پند گویم چو گوهر شهوار　　　پسرا بشنو و غنیمت بشمار
نیک کردار باش و نیکو کار　　　با بدان همنشین مشو زینهار

[۸۱۲]

ز مهــــــــر آل و اولاد پیمبـــــــــر	دل من روشن است چون مهر خاور

دولـــت جاویـــد و جـــانی یـــافتم	همچـــو برهـــان بـــه ســـایهٔ حیـــدر

[۸۱۳]

ای پســر ایــن حــرف بابــا یــاد گیــر	یادگــار اســت چــون الفبــا یــاد گیــر

بر خر چون نفس سرکش شو سوار	خــر ســواری را ز عیســی یــاد گیــر

[۸۱٤]

هستم انــدر ملک غربـت بـی‌حضـور	دیده بی نور است و دل هم بی سرور

برهـان کـه مـن از یـار و دیـارم مهجور	چون عندلیب از گل و گلشن فتاده دور

[۸۱٥]

دوستان را مکن آزرده چو دشمن ای پور	گلشن خوش مگردان تو گلخن ای پور

ار آدمـی تـو دشـمن خـود دوسـت کنـی	با چرب زبانی و به خلق حسن ای پور

[۸۱٦]

اوحـــد کرمـــانی و خیـــام عمـــر	هـــر دو گشـــته در ربـــاعی نـــامور

کان فضل است آن و بحر دانش این	حرف آن لعل است و حرف این گهر

[۱۳٦/۸۱۷]

حیـدر اسـت ای راهـرو پیـر کبیـر	دامـن آن شـاه را مردانـه گیـر

ز آفتـاب فـیض آن عـالی جنـاب	همچـو مـن برهـان دلـم شـد مستنیر

[۸۱۸]

همچــو برهــان دیــن قلــیج ای یــار　　یــار مــا کــه داریــم جــد بزرگــوار
کــرد او تــرک تخــت ادهــم وار　　مــا کــه کــردیم تــرک دار و دیــار

[۸۱۹]

طلعــت چــون خــور اگــر داری بیــار　　آتــش چــون نــور　اگــر داری بیــار
مــن مــی انگــور نخــواهم ســاقیا　　بــادۀ منصــور اگــر داری بیــار

[۸۲۰]

دل بــه خداونــد تــو ببنــد ای پســر　　بگسل ز همه خلق بشو پیرو حیدر
شــو بنــدۀ آزاد تــو ای نــور بصــر　　مردانــه بــه بــال همــت خــویش بپــر

[۸۲۱]

ای پســر ار مــردی تــو آزاده ســر　　از بنــد هــوا هوســت در گــذر
اندر حرم قرب چو مردان خدا　رو　　با شوق و شغف تو ز ره حضرت حیدر

[۸۲۲]

از نعیم دو جهان صحبت جانان بهتر　　حرف شیرین زبانش که ز صد جان بهتر
ریزۀ سنگ سر کوی او ز مرجان بهتر　　خاک　پای ادهم از کحل سفاهان بهتر

[۱۳۷/۸۲۳]

پنــد بــاب خــود تــو بشــنو ای پســر　　کــو بــه اســت صــد بــار از در و گهــر
بــه عیــب خــود تــو بینــا بــاش امــا　　پــردۀ نــاموس و عیــب کــس مــدر

[۸۲٤]

ای دل تــو مــدام مســلک مســتان گیــر　　اسباب طـرب را بـه کنـار جـان گیـر
بنشین به چمن به فصل گل چون برهان　　جامی تو به کف گیر و ببر جانان گیر

[۸۲۵]

افتـاده دل مـن کـه بـه زنـدان غـم یـار　　چون یوسف کنعان بکشد هم ستم یار
در بنـد خـودش صـد دل عاشـق دارد　　هـر تـار دو زلـف سیه خـم بـه خـم یـار

[۸۲٦]

ای پور بشو مونس جان در همه عمر　　می‌باش تو یار بی‌دلان در همه عمر
ای نور بصر به عیب خود بینا باش　　منگر تو به عیب دگران در همه عمر

[۸۲۷]

خواهم برسم به بزم عیش و طرب یار　　تا حرف خوشش را شنوم از دو لب یار
چــون هالــهٔ مــاه عــالم آرا یکســر　　اطراف رخش گرفته زلف چون شب یار

[۸۲۸]

بـــاش ای دل بنــــدهٔ آزاد یـــار　　هیچگــه فــارغ مشــو از یــاد یــار
افکنــــــد در دام هــــــر آزاده را　　نــرگس افســونگر و صــیاد یــار

[۱۳۸/۸۲۹]

مــردم نیــک و مــرد بــد بنگــر　　ضــد بیکدگرنــد دریــن ششــدر
آن کنــد بــا بــدی بســی نیکــی　　ایــن بنیکــی کنــد بــدی بمیــر

[۸۳۰]

هرکه خندان رخست و خوب سیر		بخت و دولت که دارد اندر بر
هرکه بد خوی و بد زبان باشد		خیری ناید ز دستش آید شر

[۸۳۱]

برهان تو به کف جام و به بر گیر		مهرش به دل و جان صفا پرور گیر
بانگ نی و عود و ساز و قانون بشنو		اسباب همه عیش و طرب یکسر گیر

[۸۳۲]

از عیش جهانم عشق جانان بهتر		وز جوهر جان خاک در آن بهتر
یک داغ دل افروز نگارم صد بار		از فصل گل و باغ و گلستان بهتر

[۸۳۳]

در دل که بجز عشق نگاری مگذار		در آیینهٔ چنین غباری مگذار
یاری که بقا ندارد او را چه کنی		یادش که به خاطر ار گذاری مگذار

[۸۳۴]

سوز غم تو بدل فزودم همه عمر		از سوز چو دود در صعودم هم عمر
با سینهٔ پر داغ بسان نی نالان		در بزمکه عشق تو بودم همه عمر

[۱۳۹/۸۳۵]

ای پسر خواهی که باشی رستگار		هر نفس میباش تو با یاد یار
مرد راه و بندهٔ آزاد باش		در گذار از بند زال شوی خوار

[۸۳۶]

عاشـــقم بـــا حســـن دل آرای یـــار	دارم انـــدر ســـر بســـودای یـــار
سـرمهٔ چشـم جهـان بـین مـن اسـت	خاکپـــای کیمیـــا آســـای یـــار

[۸۳۷]

ای خواجـه بگیـوم کـه بلفـظ خوشـتر	تـــو مینگـــری بشـــاهد در دیـــده
فرق من و تو چیست درین عالم ششدر	مـــن مینگـــرم بشـــاهد دل یکســـر

[۸۳۸]

روی همچـــون بهشـــت دارد یـــار	خـوش خرامـد بـه قـد طـوبی وار
خـــواهم او را بـــه حالـــت رفتـــار	همچو برهـان کـه بـر کشـم بـه کنـار

[۸۳۹]

هـر کـه دارد در دلـش عشـق نگـار	بختیـار اسـت بختیـار اسـت بختیـار
در جهـان گرچـه کـار بسـیار اسـت	عشـق‌بـازی کـه بهسـت از همـه کـار

[۸٤۰]

حســنین اســت دو چشــم پیغمبــر	ســـرور ســـینهٔ زهـــرا و حیـــدر
رابـــع آل محمـــد حســـن اســـت	حســین اســت خــامس آل مطهــر

[۸٤۱]

ز دنیـــای دنـــی ای یـــار بگـــذر	ز بنـــد درهـــم و دینـــار بگـــذر
اگـر تـو مـرد راهـی همچـو برهـان	ز دارارت و دیـــــار و دار بگـــــذر

[۸٤۲]

مــــرد قـــانع دارد عـــز و اعتبـــار	آدمـــی را طمـــع کنـــد بـــس خـــوار
شــکر یــزدان بکــن بــه خــود برهــان	هست انـدر خوانچهٔ تـو خواجه بـار

[۱٤۰/۸٤۳]

ای تــو بــر دیــن مصــطفی ســالار	بــر طریــق بــرادران کــن کــار
عهـــد دیرینـــه را بـــه یـــاد آور	تـــرک راه وفـــا مکـــن زینهـــار

[۸٤٤]

عاشــقی گــر تــو آب مــریم خــور	همچــو رنــدان عیســوی دم خــور
جــام بگیــر جــم بــرون افکــن	جــام را همچــو ابــن ادهــم خــور

[۸٤٥]

هرکـه دارد بـه دل عشـق و غـم یـار	کـــه بـــه اغیـــار نـــدارد کـــار
هــم بنهــد بــار بلایــش بــر دوش	هــم بــراهش بــدود لیــل و نهــار

ـ ز ـ

[۸٤٦/۱٤۱]

تــویی آن گــل‌رخ بــی مثـل و انبـاز	کـه دارم مـن چـو عشـقت محـرم راز
کنـــد ماننـــد برهـــان عنـــدلبی	بـه کـوی چـون گلسـتان تـو پـرواز

[۸٤۷]

چهـر یـار مـن اسـت جهـان افـروز	چـون زلیخـای شـب و یوسـف روز
پریشـان حـالم از رویـش چـو زلفش	از آن بــر آتشــم بــا آه دل‌ســوز

[٨٤٨]

داشــت آن خواجــه کــلان قنــدوز　　پرتــوی چــون مــه جهــان افــروز
همچــو او ملــک بــدخش و قطغــن　　داشــتندی کــه پیــر فــیض انــدوز

[٨٤٩]

بــه رخ افکنــدی زلــف دلآویــز　　کــردی ز آن آتــش دل مــا تیــز
بــا چــو مــن ســوخته بچشــان جرعــه　　کــز لــب همچــو ســاغر لــبریــز

[٨٥٠]

ای ســراپای حســنت عــالمســوز　　عارضــت آفتــاب مــاه تمــوز
از غــم زلــف و روی پــر تابــت　　مــیکشــم آه ســرد هــر شــب و روز

[٨٥١]

گفــتمش روی تســت عالمســوز　　گفــت آری چــون آفتــاب تمــوز
گفــتمش آتــش غمــت بــه دل اســت　　گفــت خاکســترت کنــد یــک روز

[١٤٢/٨٥٢]

مــن کــه از گــرم روانــم امــروز　　دلدادۀ آن شــمس جهــانم امــروز
دیــدۀ پــر آب و دلــم پرتــاب اســت　　مالــک قلــزم و کــانم امــروز

[٨٥٣]

مــرد بــا نــام و نشــانم امــروز　　همســفر اشــک روانــم امــروز
همچــو برهــان بــه تــولای علــی　　مــن کــه مشــهور جهــانم امــروز

[۸٥٤]

من آن نو نخل و نو بر را به نوروز		به بر دارم چه خوش با بخت فیروز
به جای آب حیوان در شب وصل		بده ساقی آن آتش توبه سوز

[۸٥٥]

قصهٔ زلف نگار عشوه باز		چون شب یلدا بود ای دل دراز
آن بت ابرو کمانم الحذر		تیر دارد چون غمزهٔ غماز

[۸٥٦]

رخت دارد صفا چون عید نوروز		چو شام قدر زلفت عالم افروز
تو ممتازی و مستثنا ز خوابان		بناز و غمزه و حسن جهانسوز

[۸٥۷]

حسن یار من است جهان افروز		دل زار من است ازان پر سوز
گل صد برگ روی پرتابش		عالم آراست همچو آتش روز

[۱٤۳/۸٥۸]

تو داری حسن و آن عالم افروز		دیده پر آب از آن دلم پرسوز
روی جانسوز و جهان آرایت		شعله می افکند چو آتش روز

[۸٥۹]

صورت محض است محبوب مجاز		معشوق حقیقی هرگه بود معنی ممتاز
بیند که جمال شاهد معنی را		در صورت چون آیینه هر محرم راز

[۸٦۰]

مـــن کـــه بـــا مهـــر حیـــدرم ممتـــاز　　اوســـت شـــاه کـــریم بنـــده نـــواز
روشن است از خاک رهش چشم من　　شـــد دلـــم از نفســـش گلشـــن راز

[۸٦۱]

دارد دل مـا خـوش تـب و تـابی امـروز　　از عشـــق رخ چـــو آفتـــابی امـــروز
چون خون دو چشم و دل بریان برهان　　داریـــم شـــرابی و کبـــابی امـــروز

[۸٦۲]

ای دل مکن از عاشقـی هرگز پرهیـز　　چون عشق بس است مر ترا دست‌آویز
انـدر شـب بـزم از آن مـه شـیرین لـب　　کام دل خود جوی تو چون خسرو پرویز

[۸٦۳]

دادم دل خــود را بــه نگــاری امــروز　　کردم که چه خوش گزیده کاری امروز
بــر خــاک درش نشســتم و وارســتم　　از بنـــد غـــم دار و دیـــاری امـــروز

[۱٤٤/۸٦٤]

ای نـور بصـر ز زشـت بینـان بگریـز　　وز جاه طلبان و چین جبینان بگریز
منشین تو به اهل جدل مدرسه زینهار　　خاصـه هـم از تکیـه نشـینان بگریـز

[۸٦٥]

روی بنمـــای ای پســـر هـــر روز　　هله با فیض و فر چو مهر تموز
همچـــو خورشـــید زمســـتان هرگـــز　　کـم نمـا تـو مبـاش هـم کـم سـوز

[۸٦٦]

بـــه راه عشـــق دادی دل تـــک و تـــاز　　به روح القدس شو گر مردی همراز
بـــه بـــالا بهـــر قطـــع منـــزل چنـــد　　بـه بـال همـت خـود کـن تـو پـرواز

[۸٦٧]

ای روی تـو دهـر گستر و عـالم سـوز　　مانـنـد زلیخـای شـب و یوسـف روز
در بـزم وصــال تــو چــو برهــان دارم　　چون لعل تو جام دلکش و دل افروز

[۸٦۸]

برهـان کـه تـو از شـیخ ریـایی بگریـز　　در صحبت مغشوش او زینهار پرهیز
امـداد ز درویـش خـدا جـو بطلـب　　گر داشته باشی حشم خسرو پرویز

[۸٦۹]

همچو باد است گذاران عمر عزیز　　یا چـو جـوی است روان عمر عزیـز
نــــزد نقـــــاد جهـــــانش دارد　　قیمـت و قـدر گـران عمـر عزیـز

[۸۷۰]

در جهـان هـر شـیر مـرد پـاکبـاز　　ســینهٔ خــود بکنــد گلشـــن راز
اهــل حــق و حقیقــت ای برهــان　　التفـــاتی نمـــی کنـــد بـــه مجـــاز

– س –

[۱۴۵/۸۷۱]

از هجـر نگــار بــی‌قــرارم افســوس وز حسرت رخسار او زارم افسوس
بگذشــت بهــار عمــر نامــد هرگــز آن سرو سمن‌بر به کنارم افسوس

[۸۷۲]

ای دل کـه دریـن عـالم فـانی هـرکس دارد که به کار خویشتن میل و هوس
مـن عاشـق مهجـورم و در سـر دارم الا کـه هـوای وصـل یـار نـورس

[۸۷۳]

عشـق و غـم شـاه عربی مـا را بـس چـون مهـر دل ملتهبـی مـا را بـس
از جملـه نعـیم دو جهـان ای برهـان مهـر نبـی وآل نبـی مـا را بـس

[۸۷۴]

چـو مـن آزاده را بخت بـد افسوس به بند افکند چون دیو و دد افسوس
بـــه دام آورد آن صـــیاد گـــردون چو من مرغ سلیمان را صد افسوس

[۸۷۵]

در جهــان یــک نگــار مــا را بــس هـم بـه جـان سـوز یـار مـا را بـس
چـــون هـــزار آواز دارم آه ســـرد چـون او یـک گـل‌عـذار مـا را بـس

[۸۷۶]

یار چون نرگس که مست افسوس | عهد و پیمان را شکست افسوس
در لطفش بروی غیر گشاد | با چو من عاشقی ببست افسوس

[۱٤٦/۸۷۷]

به هنر نیست اعتبار افسوس | خوار گشتم درین دیار افسوس
همچو برهان هزاران دستانی | نالد اندر قفس هزار افسوس

[۸۷۸]

تو ز بی دردان غم دلبر مپرس | از بلاکش پرس واز دیگر مپرس
قدر جوهر را بداند جوهری | قیمت جوهر ز بی جوهر مپرس

[۸۷۹]

هفت دختر داری ای اخترشناس | هر یکی دارد به بر نیلی لباس
هر یکی از یار بی‌همتای من | می‌کند فیض و فروغی اقتباس

[۸۸۰]

یارم که مرا کرد فراموش افسوس | در نالهٔ من ز آن ندهد گوش افسوس
عمریست که برهان گهرگستر گویا | در کنج غمش نشسته خاموش افسوس

[۸۸۱]

ای دل ار در بند دل‌داری مترس | گر ز دردش سخت بیماری مترس
راه عشق است گرچه پرخوف و خطر | همچو حیدر رهنما داری مترس

[۸۸۲]

همچو حیدر امیر ما را بس		چون او صاحب سریر ما را بس
اندرین مملکت غربت و غم		همچو او دست‌گیر ما را بس

[۱٤۷/۸۸۳]

خواجهٔ فسانهٔ غم از ما پرس		حرف قرطاس و قلم ازما پرس
قصهٔ زلف دژم از ما پرس		نکتهٔ عشق صنم از ما پرس

[۸۸٤]

ای دل این راه فقر ما را بس		ملک دل‌خواه فقر ما را بس
ترک دارات و ما ملک کردیم		دولت و جاه فقر ما را بس

[۸۸٥]

در جهان یک نگار ما را بس		چون غمش غم‌گسار ما را بس
شمع دیدار یار ما را بس		دل پروانه وار ما را بس

[۸۸٦]

ای پسر ار خواهی شوی خیر الناس		ضایع تو مکن به غفلت خود انفاس
بهتر از جان عزیزت به جهان چیزی نیست		قیمت عمر گران‌مایهٔ خود را بشناس

[۸۸۷]

نغمهٔ عشق پسرا ز دل چون نایی پرس		راز معشوقه هم از عاشق شیدایی پرس
قیمت عمر گران‌مایه نداند نادان		قدر او را برو از مردم دانایی پرس

[۸۸۸]

افکنده به سر خیال خامی سالوس		افتاده به بند ننگ و نامی سالوس
یکسر که بیا راسته خود را به مرقع		دارد که چو طاوس خرامی سالوس

[۱٤۸/۸۸۹]

از نعیم دو جهان مهر علی ما را بس		همچو او پادشه بی بدلی ما را بس
بندۀ شاهم و عهد ازلی ما را بس		جان جاوید و دل بی‌دغلی ما را بس

[۸۹۰]

حاکم شرع می پرست افسوس		شیخ خلوت نشین که مست افسوس
در ملت اسلام دلی خرم نیست		غم قحط الرجال هست افسوس

[۸۹۱]

قیمت در و گهر را تو ز نقاد بپرس		شرف و قدر هنر را تو ز استاد بپرس
تو ره بندگی و مسلک آزادی را		گر ز من بشنوی از بندۀ آزاد بپرس

[۸۹۲]

رهروان را راهبر عشق است و بس		اوست که با ایشان که هرجا ملتمس
عشق رساند که به سر منزل مقصود		بی مدد عشق به جایی نرسد کس

[۸۹۳]

عمریست که بیزارم ازین صحبت سالوس		اندر دل من هست بسی نفرت سالوس
من رند صراحی کش و لاقید زمانم		با من که گوارا نبود الفت سالوس

[۸۹٤]

فتادستم بـه زنـدانی صـد افسـوس   که همچون ماه کنعانی صد افسوس
گرفتـــار اســـت انـــدر دام صـــیاد   چـو مـن مـرغ سـلیمانی صد افسوس

[۱٤۹/۸۹٥]

من بی چاره را یارا فکندی افسوس   در بند چو زلف خود کمندی افسوس
در دسـت تـو مـن بعـد نیایـد هرگـز   چـون بنـده غریـب دردمنـدی افسـوس

[۸۹٦]

در دل که فتاده عشق جانان افسوس   دارم که از آن دو چشم گریان افسوس
درد و غـم زلـف چـون شـب آن مـه‌رو   احـوال مـرا کـرد پریشـان افسـوس

[۸۹۷]

داریـم دلـی و بـی‌قـراری افسـوس   افتـاده بـه دام زلـف یـاری افسـوس
از حسرت روی چون گل صد برگش   نالم شب و روز چون هزاری افسوس

[۸۹۸]

در جهـان یـک نگـار مـا را بـس   مـونس غـم‌گسـار مـا را بـس
عاشـــق عنـــدلیب آهـــنگم   عشـق آن گـل‌عـذار مـا را بـس

ـ ش ـ

[۱۵۰/۸۹۹]

زارم ز فـراق عـارض چـون مـاهش　　دارم شب تاریک که چون زلف سیاهش
بـا درد و غمـش همیشـه مـی افشـانم　　از چشمهٔ چشـم تـر خـود آب بـراهش

[۹۰۰]

شـمع جمـع اسـت چهـر خنـدانش　　خــوانمش شــهریار خوبــانش
در آیینـهٔ صـاف دل روشـن برهـان　　افتـاده ببـین عکـس رخ جانـانش

[۹۰۱]

خواهم که بنگرم به رخ همچو خاورش　　بنشسته زیـر سایهٔ قـد چـو عرعـرش
خـواهم مـدام بی‌خود و سرمست اوفتم　　انـدر چمـن ز جام لـب روح پرورش

[۹۰۲]

از حسرت رخسار تـو برهان بلاکش　　دارد به دو دیـده آب و در دل آتش
دردا کـه شـده از غـم زلـف سیه تـو　　حـال مـن سـودا زده را کـرد مشـوش

[۹۰۳]

تو خسرو خوبان و منم مردک درویش　　جویان تـوام عمری چو برهان بلاکیش
تـا در طلبـت گـرد جهـان را گشـتم　　پیدای تـو کـردم بـه حرمگاه دل خویش

[۹۰٤]

گـــل صــــد بــــرگ آســـمان رویـــش | دل برهــــان هــــزار خــــوش‌گــــویش
آب ریـــزم ز چشـــم چـــون جیهـــون | از غـــم آن میـــان چـــون مـــویش

[۹۰۵]

برقــع از روی همچــو مــاه بکــش | زلــف همچــون شــب ســیاه بکــش
از پیش رخـت ای شـه خوبـان امـروز | بــه دو جانــب همــین ســپاه بکــش

[۹۰٦]

ای پســران فضــل ز هــر چیــز بــیش | پیش دانش که خسرو است درویش
علــم ورزیــد و هــم بــه یــاد آریــد | گفتــهٔ بــاب گهــر گســتر خــویش

[۹۰۷]

روی ماننــــد مــــاه داری خــــوش | زلف چون شب سیاه داری خوش
بخرامـی بـه صـحن بـاغ چـو کبـک | خنـــدهٔ قـــاه قـــاه داری خـــوش

[۹۰۸]

برهان که تو داری چو سلیمان وفاکیش | مهر علی وآل علی در دل خویش
راز دانـــــی چـــــو وی ره حـــــق را | یافــت از نــور عقــل دور انــدیش

[۹۰۹]

هســت خــال عنبــرین بــر عارضــش | بـر شـگفته چـون گـل تـر عارضـش
دارد همچو زلف شبگون خوش نقاب | چـــون مـــه تابـــان منـــور عارضـــش

[۹۱۰]

ستر موسی است حاصل درویش　　وادی ایمن است دل درویش
ندارد ز روی نقصانی　　قمر اندر منازل درویش

[۹۱۱]

چون یم گهی بر جوش و خروش است درویش　　در گوشهٔ غم گهی خموش است درویش
داده است به هوا خرمن این هستی خود را　　با آهی مگر خانه فروش است درویش

[۹۱۲/۱۵۱]

بجز هو نیست اندر یاد درویش　　روان اشک چو سیم است زاد درویش
درین دام بلای زال صیاد　　نمی افتد دل آزاد درویش

[۹۱۳]

گرچه دارد همه کس در سر گوش　　خواجه مگر داری تو خواب خرگوش
قابل نکته نباشد هر گوش　　پند ما را نگذاری در گوش

[۹۱٤]

تو خواجه کاری بکن صاحب نظر می‌باش　　همیشه جلوهٔ روی ویست پرتو پاش
ز دیده پردهٔ پندار کن برون و آن گه　　نظر به مهر رخش کن اگر نه‌ای خفاش

[۹۱۵]

با عشق نگار عالمی دارم خوش　　مانند غمش که همدمی دارم خوش
دارم چو رخش باغ و بهار خرم　　چون لعل لبش جام جمی دارم خوش

[۹۱٦]

زارم ز فراق عارض چون ماهش — دارم شب تاریک که چون زلف سیاهش
با درد و غمش همیشه می افشانم — از چشمۀ چشم تر خود آب به راهش

[۱۵۲/۹۱۷]

ای پسر از کار دین غافل مباش — طالب دنیای بی‌حاصل مباش
هان به زلف زال رعنا دل مبند — مرد آزادی تو پا در گل مباش

[۹۱۸]

بر کوی او رسیدن خوش — با سر اندر رهش دویدن خوش
همچو برهان به خاک پاک درش — آرمیدن خوش آرمیدن خوش

[۹۱۹]

چون من عشق یار دارد ظرف خوش — جان و دل کردم براهش صرف خوش
بهر اخوان الصفا برهان نوشت — یادگاری خوش چو خط و حرف خوش

[۹۲۰]

مبتلای عشق آن ماهم چه خوش — با غمش همراز و همراهم چه خوش
جم نخواهم جام را خواهم چه خوش — مست بزم لی مع اللهم چه خوش

[۹۲۱]

من به رغم شیخک تقوی فروش — دارم اندر بزم باده عیش و نوش
من که از جام لب نوشین یار — مست و مخمورم ندارم عقل و هوش

[۹۲۲]

آب آتـــش زای را ای دل بنـــوش　　همچو دریاکش بکن جوش و خروش
چـو مسـتانم در ا بـر رغـم زهـاد　　کانـــدرین بزمگـــاه نوشـــانوش

[۹۲۳]

نیست عشق یار در هر خود فروش　　هسـت دردش در دل دریـا خـروش
تـا نسـوزد دلـق دیـو خـویش را　　محـرم رازش نگـردد خرقـه پـوش

[۹۲٤]

نگـار آمـد فکنـده زلـف بـر دوش　　برفـت از دل قـرار و از سـرم هـوش
بسـی صـاحب دلـی دیـدم چـو برهـان　　ز جام عشق او مست است و مدهوش

[۹۲٥]

ای دل اگـر داری بسـر گـوش هـوش　　از دهـان یـار حـرف خـوش نیـوش
آن شـه خوبـان کـه دارد همچـو مـن　　صـد هـزاران بنـدۀ حلقـه بگـوش

[۹۲٦]

ای دل شیدا ترا گر هست عقل هوش　　حرف برهـان را بگـوش جان نیوش
انــدرین بــزم محبـت روز و شـب　　از کـف سـاقیی کـوثر بـاده نـوش

[۱٥۳/۹۲۷]

پرتـــوماننـــد حیـــدر مـــاه بـــاش　　پیـرو همچـون او شاهنشـاه بـاش
گـر تـو خـواهی رازدان دیـن شـوی　　مـــرد راه آن ولـــی الله بـــاش

[۹۲۸]

ای دل ستم خار فراوان می‌کش   از بهر گلی چو بلبل افغان می‌کش
ای ابن سلیمان تو چون ابن یعقوب   مردانه بزندان غم اخوان می‌کش

[۹۲۹]

خسروی خواهی برو درویش باش   مهر آیین و محبت کیش باش
کار فردا ای پسر امروز کن   مرد دانشمند و دوراندیش باش

[۹۳۰]

از ملک بهتری بد خوی مباش   خوب رویی تو سیه روی مباش
مقبول خداوند که خواهی بشوی   آزادگی مخواه و بدگوی مباش

[۹۳۱]

من حدیثی کنم روایت خوش   از دهانش به وقت صحبت خوش
همچو برهان نشسته‌ام عمری   با خیالش به کنج عزلت خوش

[۹۳۲]

من علی را دین و ایمان دانمش   دوستانش را به سر بنشانمش
در دلی گر نیست مهر آن ولی   من ورا بی دین و ایمان خوانمش

[۹۳۳]

بزالی دل مده مانند او باش   طلبکار وصال یار می‌باش
بدادم داد معنی را ز جبریل   بگوش هوشم آید صوت شاباش

[۹۳٤]

از ادب خاموش شو ای خرقه پوش		عیسی نفسانند در اینجا مخروش
مرد راهم من که در روی زمین		دیده‌ام چون تو بسی رنگ فروش

[۹۳٥]

ترک دار و دیار کردم خوش		میل عشق فکار کردم خوش
همچو برهان در حرمگاه وصال		جان و دل را نثار کردم خوش

[۱٥٤/۹۳٦]

ای نور بصر به علم دین کامل باش		عالم عامل و صاحب‌دل باش
ای تو با شمع همچو علم و عمل		زیور و زینت هر محفل باش

[۹۳۷]

برهان تو به یاد یار خرم می‌باش		آزاده ز بند غم عالم می‌باش
مردانه به عشقش گذر از هرچه که هست		اندر حرم وصل او محرم می‌باش

[۹۳۸]

ای پسر که به یار همدم باش		با همهٔ راز او تو محرم باش
کام ناکامی زن اندر راه فقر		بگذر از عز و جاه و ادهم باش

[۹۳۹]

تو شاه حسنی و ما بنده‌ایم چه خوش		به خاکپای تو سر بر فکنده‌ایم چه خوش
کنون به خلوت خود بار داده‌ای ما را		ز لطف خاص تو شرمنده‌ایم چه خوش

[۹٤۰]

چـون یـاد نگـار همـدمی دارم خـوش   چون عالم عشق عالمی دارم خوش
همچون دل خود کان غمی دارم خوش   چون دیدهٔ غم دیده یمی دارم خوش

[۹٤۱]

ای نور دو دیده یک‌دل و یک‌رو باش   در راه طلب تـو مـرد مولاجـو بـاش
آزاده شـو از بنـد غـم هـر دو سـرا   بنشین به حضور دل خود با او باش

[۱۵۵/۹٤۲]

با صورت و سیرت ای پسر آدم باش   مـی‌بـاش مجـرد و مسـیحادم بـاش
مـی‌بـاش بـه درد دردمنـدان درمـان   بـا ریـش دل بلاکشـان مـرهم بـاش

[۹٤۳]

خواهم نگرم خوب به خورشید جمالش   بر ره‌گذرش نشسته‌ام ز آن به خیالش
دل‌هـای بلاکشـان و غـم کیشـان را   دانم به دمی برد که با غنج و دلالش

[۹٤٤]

انـدرین بزمگـه عشـق درا و مـی نـوش   هر شب تار به یاد مهی پی در پی نوش
در بر خویش درین موسم گل دلبر گیر   هم می ناب به کف آر و به بانگ نی نوش

[۹٤۵]

جـا داده بـه مـا یـار بـه خلوتگـاهش   خوشنودی ما شده است خاطرخواهش
برهـان بـه دل صـاف چـو آیینـهٔ مـا   افتـاده ببـین عکـس رخ چـون مـاهش

[٩٤٦]

نو نهال قد او بار و بری دارد خوش　　سایه به سر چو من قلندری دارد خوش
چون دیدهٔ من رهگذری دارد خوش　　با چون من شیدا نظری دارد خوش

[٩٤٧]

غربت که بسان کژدمی دارد نیش　　بر جان و تنم نیش زند از حد بیش
بر رغم طرب‌خانهٔ عالم من دل‌ریش　　غم‌خانه‌ای دارم چو دل خویش بلاکیش

[١٥٦/٩٤٨]

عشق جانان که داشتیم چه خوش　　سر به پایش گذاشتیم چه خوش
در مزرعهٔ جان که چو برهان وفاکیش　　تخم مهرش که کاشتیم چه خوش

[٩٤٩]

گر با خبری ز علم دین خوش‌خو باش　　هم با همه خلق یک‌دل و یک‌رو باش
محراب نشین باش و تو مولی‌جو باش　　بر دیدهٔ صاحب نظران ابرو باش

[٩٥٠]

ای پور مپرور تن و دل‌گستر باش　　اندر سر عالی‌نظران افسر باش
تن خرمنشان پرورد از آب و علف　　می‌باش تو عیسی دم و جان‌پرور باش

[٩٥١]

ای دل به حریم حرمش محرم باش　　دائم به غمش تو همره و همدم باش
در شاه‌ره فقر و فنا ادهم باش　　آزاده ز بند غم دو عالم باش

[٩٥٢]

سوز رخ یار است که از آتش بیش　　سودای سیه زلف او دارم به سر خویش
کالای غمش را بخرم با صد شوق　　سوداگری دارم چو دل خویش بلاکیش

[٩٥٣]

ای پور تو اهل دل و مرد ره باش　　خار و خس ره مباش و ورد ره باش
خواهی بشوی سرمهٔ چشم سر ما　　زیر قدم یار چو گرد ره باش

[١٥٧/٩٥٤]

ای پسر حق گوی و یزدان جوی باش　　باش یک‌سوی و روان چون جوی باش
گر تو خواهی صید دلها را کنی　　باش تو خوش‌خوی و خندان روی باش

[٩٥٥]

به تحصیل علم ای پسر تو بگوش　　بشنو این پند پدر با گوش هوش
بکن قطرهٔ خویش دریا به علم　　چو دریا برون کن گهر با خروش

[٩٥٦]

یار دارم چون تو سیمین بر چه خوش　　هست سودای تو اندر سر چه خوش
آمدی خندان نشستی در برم　　هر دو چشم چار شد بنگر چه خوش

[٩٥٧]

ماهم امشب ز در در آمد خوش　　که مرادم همه بر آمد خوش
با رخ چون گل و به قد چون سرو　　آن سمن‌برکه در بر آمد خوش

[۹۵۸]

ای دل اگر بدانی که تو قدر بخت خویش　　از تکیه برکشی به خرابات رخت خویش
صــفهٔ بــا صــفا در اینجــا هســت　　تـو بکـن شایسـته او را تخـت خـویش

[۹۵۹]

رویی مده ار مردی به نفس سرکش　　هـم بپاش آب دیـده بـر چنین آتـش
در گوشـهٔ غـم بـه یـاد یـاری بنشـین　　خرم شوی زین مسلک خوب و دل‌کش

[۹۶۰]

دوش ترســا بچــهٔ بــاده فــروش　　بــرد مــا را بــه بــزم نوشــانوش
برکشــیدم مــی از کفــش گــردم　　تا سحر همچو بحر جوش و خروش

[۱۵۸/۹۶۱]

ای دل حدیث یار که نیکوست وه چه خوش　　بشنو به گوش هوش که دل‌جوست وه چه خوش
آوازهٔ جمــال جهــان ســوز او مــدام　　مانند نفخ صور بهر سوست وه چه خـوش

[۹۶۲]

یـارب بـه درد مـا دوایـی تـو ببخش　　با خستهٔ همچو ما شفایی تو ببخش
بـا مـا تـو حضـور دل بـده هـم ز کـرم　　اندر حـرم قـرب تـو جایی تـو ببخش

[۹۶۳]

مـن علـی رغـم هوشیار چـه خـوش　　مستم از جام عشق یـار چـه خـوش
همچــو برهــان بــه نــزد سرمســتان　　کــه بســی دارم اشــتهار چــه خــوش

[٩٦٤]

خـــاموش بـــاش ای خرقـــه پـــوش　　پـــيش رنـــدان جهـــانم مخـــروش
مـــرد راهـــم کـــه بـــر روی زمـــين　　ديـده‌ام چـون تـو بسـی رنگ فـروش

– ص –

[١٥٩/٩٦٥]

با ناله گفتمش ز جفا کن مرا خالص　　گفتا که کی شوی تو به باد هوا خلاص
زين درد گفتمش به خدا کن خلاص　　خواهی تو با دعا بشوی از بلا خلاص

[٩٦٦]

عاشـق بشـود از غـم دو　دار خـلاص　　امـا نشـود ز درد دلـدار خـلاص
يـکبـار نشـد مـردم چشـم گريـان　　از بنـد چـو او بحـر گهربـار خـلاص

[٩٦٧]

بـود پيـر قطغـان خواجـه منـاص　　داشت او يک دل روشن چون ماص
مـی نشسـت او درون مجلـس خـاص　　بـود سـعدينش انـدران رقـاص

– ض –

[١٦١/٩٦٨]

خـواهم کـه مـدعا بکـنم بـا نگـار عـرض　　بـا خسرو بتان بکنم بنده وار عـرض
خواهم که راز خويش چو برهان دردمند　　بگرفته در　کنار نمايم به يار عـرض

[۹٦۹]

ای تـو داری چـو آفتـاب عـارض		دارد از زلـف خـوش نقاب عـارض
انـدرین عـالم دل اسـت برهـان		خسـرو مالـک الرقـاب عـارض

[۹۷۰]

چو خور داری تو خاطرخواه عارض		شده است بر ملک حسنت شاه عارض
بسـان مـن غریـب انـدر شـب غـم		تـو بنمـای از کـرم چـون مـاه عـارض

[۹۷۱]

یارا که تو داری چون گل خندان عارض		بنمودهای چون مهر درخشان عارض
جان و دل ما را که به یک باره بسوخت		این آتش هجر و حسرت آن عارض

[۹۷۲]

هـر روز دهـد مهـر بـرین عـالم فـیض		هم میرسد از وی به بنی آدم فیض
عمریست که اندر دل پر مهر تو برهان		از شـاه ولایـت برسـد هـر دم فـیض

[۹۷۳]

یارا که بود طوف سر کوی تو فرض		با شوق و شتاب رفتن است سوی تو فرض
باشـد کـه بـه مـذهب چـو مـا مشتاقان		بـا دیـدهٔ دل کـه دیـدن روی تـو فـرض

[۹۷٤]

عشقم به نگار غنچه لب کردم عرض		در بزمگه عیش و طرب کردم عرض
بنشسته به پیش روی همچون ماهش		افسانهٔ زلفش که به شب کردم عرض

ـ ط ـ

[۱۶۳/۹۷۵]

الـف اسـت قـد تـو خـال تـو نقـط | مـا کـه داریم چو هر دو سر خط
مصحف روی ترا با خط ریحان دیدم | راسـت اسـت آنچـه بگفـتم نـه غلـط

[۹۷۶]

گرچه به جهان هست ز حد افزون شط | چون دیدۀ من نیست ببین پر خون شط
از درد و غمت عجب مدار از چشمم | همچــو برهــان کــنم ار بیــرون شــط

[۹۷۷]

ای تـو داری بـه روی مشـکین خـط | دل گرفتـی ز مـا بـه رنگـین خـط
سر کشیده است به گرد ماه رخت | وه چه خوش همچو نجم پروین خط

[۹۷۸]

چشمم که از فراق نگاری شده چو شط | بی‌چاره مردمک که فتاده درو چو بط
در دانـه‌های اشک مـن افتاده بـر رخـم | چون نقطهای خال و خط تو بی غلط

[۹۷۹]

رخـت را دیـد کـی چشـمان بقـراط | نیفتــاد آتشــت در جــان بقــراط
دوا دارد چــو دردت خســته برهــان | بـه اسـت درد تـو از درمـان بقـراط

[٩٨٠]

این کنه کمال تو نه جای بقراط   در مهر تو ذره‌ایست رای بقراط
درمان ز تو خواهیم به درد دل بیمار   درد تو بهست از دوای بقراط

[٩٨١]

میر بنوشته در بخارا خط   من نوشتم به ملک معنی خط
خط برهان به خاطر آرد خوش   هرکه بیند به روی زیبا خط

[٩٨٢]

با منقبت یار شود خوش هر خط   یابد چو زبان ز وصف او زیور خط
من حرف وفایش بنوشتم به خط خوش   در پایهٔ او کی برسد دیگر خط

[٩٨٣]

گفتمش بر چهر تو افتاده خط   گفت بگلشن رسته ریحانی غلط
گفتمش بر روی تو بس خال هست   گفت بر مصحف بسی افتد نقط

[١٦٤/٩٨٤]

چو عشق است باعث انواع اخلاط   کند اخلاط را کو از تن اسقاط
دوای دردمند است نوش لعلت   به است درد تو از داروی سقراط

ـ ظ ـ

[١٦٥/٩٨٥]

نگهـــداری چـــرا در ســـینه الفـــاظ　　　که مقصـد دل است معنی نـه الفـاظ
جمـــال شـــاهد نمـــی نمایـــد　　　شـــود برهـــان اگـــر　آیینـه الفـاظ

[٩٨٦]

همیشه مهر تو یارا که در دلم محفوظ　　　هزار شکر بسان او حاصلم محفوظ
به خارجم ز غمت آب دیده رفت چه باک　　　که داغ عشق تو الا به داخلم محفوظ

[٩٨٧]

مهرت به دل من است یارا محفوط　　　چـون گـوهر نایاب بـه دریـا محفـوظ
عشقت به جان من است حقا محفوظ　　　چون جوهر کان درون خارا محفوظ

[٩٨٨]

بـر کرسـی چـو خـودبین بنشیند واعـظ　　　در لفـظ کـه معنیسـت نبینـد واعـظ
لفظ است چو درخت میوۀ آن معنیست　　　او را که صد افسوس نچیند واعظ

-ع -

[١٦٧/٩٨٩]

گریـه دارد چـون مـن دیوانـه شـمع　　　همچو من سوزد به کنج خانه شمع
در شب بزمش چو دل پروانه نیست　　　هســت ماننــد رخ جانانــه شــمع

[۹۹۰]

دل مــردان حــق اســت جــای ســماع　　جــان پــرورد انفــاس مســیحای ســماع
ای دل تــو ز یــار او پیــامی خــواهی　　هــر دم بشــنو بانــگ همــین نــای ســماع

[۹۹۱]

لفــظ معنــیدار باشــد چــون شــعاع　　دل منــــور مــــیشــــود از اســــتماع
حــرف هــر ناقابــل و نــادان دهــر　　مــــیدهــــد بــــا مــــردم دانــــا صــــداع

[۹۹۲]

افراشــتم از غمــت لهیبــی چــون شــمع　　بــر داشــتم از گریــه نصــیبی چــون شــمع
چشــم و دل پرســوز و گــدازی دارد　　از هجــر تــوام مــن غریبــی چــون شــمع

[۹۹۳]

از آتــش عشــق یــارم ســوزم چــون شــمع　　دل را کــه ز ســوز بــر فــروزم چــون شــمع
پیوســته ز تــاب مهــر رویــش ســوزم　　تــا ظــن نبــری نــه ســوز دوزم چــون شــمع

[۹۹٤]

مردانـــه دلا درا بـــه میـــدان ســـماع　　پــا زن بــه ســر نفــس چــو مــردان ســماع
هــر خــام شــود پختــه و هــر دل زنــده　　آزاد شــــود بنــــده بــــه دوران ســــماع

[۹۹۵]

شــده جملــه جهــان ممنــون صــانع　　بـــه انعـــام ز حـــد افـــزون صـــانع
نـــوا یابنـــد چـــون مـــا بـــی نوایـــان　　ز نعمــــتهــــای گونــــاگون صــــانع

[۱٦۹/۹۹٦]

چــون دل پــر داغ دارم مــن چــراغ		کم کسی دارد چو من روشن چراغ
در میان زلـف چـون شـام تـو هسـت		چون گل روی تو سوز افکن چراغ

[۹۹۷]

جلـوه کـه تـا شـد بـه آن دل‌دار بـاغ		گشـت خـرم ز آن گـل بـی‌خـار بـاغ
نالـه‌هـای بلبـل و خنـدان گـل اسـت		سـر بسـر پیرایـۀ ایـن چـار بـاغ

[۹۹۸]

بـر ره او بـا صـبا هـر بـار بـاغ		بـرگ گـل افشـانده صـد خـروار بـاغ
غلغلـی بـر چـار سـو افتـد سـزد		بلبلـی دارد چـو برهـان چـار بـاغ

[۹۹۹]

دارم ز فــراق لالــه رو افــزون داغ		در خانۀ دل هست چراغی چون داغ
می‌سوختی سر بسر جهان را کز دل		بـا شـعله اگـر بـر آمـدی بیـرون داغ

[۱۰۰۰]

آتشســت روی تــو ز آن دارد فــروغ		خال تو آتش پرست است همچو موغ
اژدر است زلف کج ات قد تو راست		چــون صــنوبر مــن نمــی‌گــویم دروغ

[۱۰۰۱]

مباش ای دل ز کار خویش فارغ	که چون آتش نفس درویش فارغ
به بر یک سرو گل‌رو گیر می‌باش	چو برهان از همه تشویش فارغ

[۱۰۰۲]

از آتش روی تو به دل دارم داغ	وز داغ تو شد سینهٔ سوزانم باغ
در پیش رخ روشن و جان افروزت	هر شام که تا صبح بسوزم چو چراغ

[۱۷۰/۱۰۰۳]

محترم دونان درین دنیا دریغ	سروران خوار است چو خاکپا دریغ
شادمان نبود بجز نادان به دهر	بار غم را می‌کشد دانا دریغ

[۱۰۰٤]

برهان که به چهر تو بسی دیده فروغ	چون او کسی نا دیده و نشنیده فروغ
با مهر تو تربیت نمودم دل را	از روی تو دادم که بدو دیده فروغ

[۱۰۰۵]

از ابر بهاران شده زیباتر باغ	پیرایه به نو یافته سرتاسر باغ
گر مردی چو برهان مسیحا نفس ای دل	با دختر آفتاب بنشین در باغ

[۱۰۰٦]

دارد ازهار هزاران گونه یکسر چارباغ	خرم و شاداب بادا تا به محشر چارباغ
مدحت آل گزین احمد مرسل چه خوش	زیب و زیور داده اندر چارباغ

- ف -

[۱۷۱/۱۰۰۷]

سجده گاهست درگه بالاتر شاه نجف ‌ ‌ ‌ سر نهد هر صبح خاور بر در شاه نجف
جمله پیران طریق و خسروان با شکوه ‌ ‌ ‌ همچو برهان‌اند کمتر چاکر شاه نجف

[۱۰۰۸]

بنده اکنون که خواهم کام از شاه نجف ‌ ‌ ‌ همچو خاور سر نهم بر خاک درگاه نجف
خواهم آرم رو به سوی کعبهٔ مقصود خویش ‌ ‌ ‌ نقد جان خود کنم ایثار در راه نجف

[۱۰۰۹]

سر بلندم من ز مهر حضرت شاه نجف ‌ ‌ ‌ بهره‌مندم من ز نخل دولت شاه نجف
تا گرفتم دامنش را بنده وار ‌ ‌ ‌ از همه رو تافتم از همت شاه نجف

[۱۰۱۰]

من به راه شاه تخت لو کشف ‌ ‌ ‌ کرده‌ام ما ملک خویش تلف
خضر زنده ز آب حیوان است ‌ ‌ ‌ زنده‌ام من ز مهر شاه نجف

[۱۰۱۱]

دید ز اخوان غم افزون یوسف ‌ ‌ ‌ در چاه بلا خورد بسی خون یوسف
اخوان همه اگر جفاکارانند ‌ ‌ ‌ تو وفادار باش چون یوسف

[۱۰۱۲]

همدمی با رقیب چون مل حیف همنشینی به خار چون گل حیف
زلف در دست کف خسی دهی بر من برکشی خنجر تغافل حیف

[۱۰۱۳]

یارب به من زار کن امداد ز لطف با چون من بی زاد بده زاد ز لطف
می کن دل ویران من آباد ز لطف هم جان حزین من بکن شاد ز لطف

[۱۷۲/۱۰۱٤]

حاصلی دارم چو مهر اعظم شاه نجف دارم اکسیری چو خاک مقدم شاه نجف
نیستم محتاج آب خضر و انفاس مسیح من که هستم زنده از فیض دم شاه نجف

[۱۰۱۵]

یا رب تو به ما تاب و توان بخش ز لطف عافیت و امنی و امان بخش ز لطف
آزاده دلی را تو به ما ده ز کرم چون مهر تو نیز حرز جان بخش ز لطف

- ق -

[۱۷۳/۱۰۱٦]

سرکوی تو بود جای نماز عاشق خم ابروی تو محراب نیاز عاشق
پردۀ عاشق مسکین دریدی ای اشک فاش کردی به همه خلق تو راز عاشق

[۱۰۱۷]

لاله گون روی تو افزود جنون عاشق خال روی تو بود داغ درون عاشق
رهزن زلف تو تاراج کند خانۀ دل می‌خورد نرگس سرمست تو خون عاشق

[۱۰۱۸]

زند از عشق رخت شعله درون عاشق   کند افزون غم زلف تو جنون عاشق
دارد از درد تو برهان سرشک چون سیل   در ره مهر و وفا راهمنون عاشق

[۱۰۱۹]

در جهانی نیست یک رادی چو عشق   هست استاد خدا دادی چو عشق
ای دل اندر مکتب مهر و وفا   درس خوان در پیش استادی چو عشق

[۱۰۲۰]

نیست بهتر مسلکی از اتفاق   بد ترین خصلت شقاق است و نفاق
من که هستم در جهان شکر خدا   همچو برهان قدوۀ اهل وفاق

[۱۰۲۱]

گفت استاد راد کامل عشق   که بسی مشکل است مسائل عشق
بجز از گفتگوی جانان نیست   در درون همه محافل عشق

[۱۰۲۲]

دل آواره است که حامل عشق   او فتاده است در منازل عشق
همچو اشک روان رود برهان   هر شب و روز در مراحل عشق

[۱۷٤/۱۰۲۳]

خون ریختن است عادت مرد احمق   بگریز چو عیسی ز نبرد احمق
دانا غم دین و درد جانان دارد   بی دردی و بی غمیست درد احمق

[۱۷۵/۱۰۲٤]

در سایۀ مهر رخت ای رشک ملک | آزاده سرم چون زر خالص ز محک
از لطف شبی به خلوتت بارم ده | تا راز دل خود به تو گویم یک یک

[۱۰۲۵]

شش عروست را نمی خواهم ای فلک | من به یک یاری بدادم ماملک
رستم از بند بلای هفت در | تا ببست دل به آن رشک ملک

[۱۰۲٦]

می چکد از خامه من هفت رنگ | هفت دختر ز آن به من دارند جنگ
در تگ طبع چو به رقم چون کنم | هست همچون هفت ده میدان تنگ

[۱۰۲۷]

ای پسر باش با کمال بزرگ | نشود کس به سن و سال بزرگ
کسب فیض ار کنی مدام شوی | با فروغی چو نو هلال بزرگ

[۱۰۲۸]

همه دان است قلم چرب زبان ای سرهنگ | کار شمشیر کند کو به بیان ای سرهنگ
هیچ گاهی نکند کار قلم را شمشیر | کاردانی قلم را تو بدان ای سرهنگ

[۱۰۲۹]

عمریست مرا که همنشین دیده و اشک غـم‌خـوار دل و جـان حـزین دیـده و اشـک
بهـر مـی و جـامی نکشـم منـت سـاقی جام و می عاشق است همین دیده و اشک

[۱۷۶/۱۰۳۰]

هر بندۀ خاص که درین عـالم خاک نوشـد هلـه زهـر غـم بـه جـای تریـاک
کـس را نـنـوازد فلـک شـعبده بـاز آخر که به خاکش سپرد چون خس و خاشاک

- ل -

[۱۷۷/۱۰۳۱]

دانم چراست سرخ چو نار ای نگار گل از نور عارض تو شده شرمسار گل
بـر رغـم عنـدلیب چـو برهـان زار تـو چینم به یاد روی تو از مرغزار گل

[۱۰۳۲]

ای تــرا نیســت مثــالی و بــدل هست در بـزم تـو چـون دل مشـعل
عشـق جـان سـوز و دل افـروز تـوام روزی مـــا شـــده از روز ازل

[۱۰۳۳]

زلــف مشــکین فکنــده بــر رخ آل پیشـم آمـد مهـم بـه غـنج و دلال
عقــدۀ غنچــۀ دلــم بگشــود بـا دم جـان‌فـزا چـو بـاد شـمال

[۱۰۳٤]

ای نـور دو دیـده کـن تـو تحصـیل / ایـن عمـر کـه بگـذرد بـه تعجیـل
گـر خـواهی دولـت هـر دو سـرا / بکـن تحصـیل را بـا سـعی تکمیـل

[۱۰۳٥]

شـب چـراغ کـه ماسـت حاصـل دل / کــو بــود زیبــا ایــن محافــل دل
روشـــن اســـت از منـــازل قمـــرم / همچـو چشـمان دل مـن منـازل دل

[۱۰۳٦]

بـه فصـل گـل شـنوم مـن ترانـۀ بلبـل / که خون شود دلم از آه عاشقانه بلبل
مگـو فسـانۀ بلبـل پـس از بهـار نمانـد / کـه تـا بـه حشـر بمانـد فسـانۀ بلبـل

[۱۷۸/۱۰۳۷]

داد شـاهی بـه بـاغ داده اسـت گـل / مجلس عیش بر گشاده است گل
بـــه تبســـم نشســـته بـــر تخـــت / تـاج زریـن بـه سر نهاده است گـل

[۱۰۳۸]

زده اسـت در چمـن بـه قـانون گـل / چتـر شـاهانه چـون فریـدون گـل
انــدرین بــزم خســروی چــو هــزار / قصه خوان دارد از حد افزون گل

[۱۰۳۹]

همنشـــینی چـــو خـــار دارد گـــل / آه و افغـــان کنـــد از آن بلبـــل
نالـــۀ عنـــدلیب و خنـــدۀ گـــل / کـه فکنده است به چار سو غلغل

[۱۰۴۰]

وه چه خوش ریخته عنبرین سنبل   بر قد همچو سرو و روی چو گل
به خرام آمده است خنده زنان   به چمن ز آن فکنده است غلغل

[۱۰۴۱]

به صد جان عاشق جانانه است دل   به شمع عارضش پروانه است دل
ز سودای سواد زلف لیلی   چو قیس عامری دیوانه است دل

[۱۰۴۲]

من که مرد شاه‌راهم همچو دل   پیرو شاه چو ماهم همچو دل
خلق اسیر نام این حریت‌اند   من ز حریت نشان خواهم چو دل

[۱۰۴۳]

تا کی غم دنیا بخوری ای دل غافل   بگذر ز چنین مشغلهٔ بی‌حاصل
حق گوی و به راه حق رو حق جوی مدام   وارسته شو ار مردی ز آلایش باطل

[۱۰۴۴]

خواهی که ببینی عالم ادهم دل   بیرون بکن این خلق و خود از عالم دل
گر گردی مجرد ز علایق چو مسیحا   البته تو مرده را زنده کنی از دم دل

[۱۷۹/۱۰۴۵]

ما مظهر ذات کبریاییم ای دل   ما آینهٔ خدا نماییم ای دل
ما پر ز خداییم و تهی از خودیم   ما هیچ نه از خدا جداییم ای دل

[۱۰٤٦]

ای تــو داری حســن وآن بــی‌عــدیل   وه چــه جانــانی ســراپایت جمیــل
من که اندر کعبهٔ کویت چه خوش   همچــو آب چشــم خــود دارم دلیــل

[۱۰٤۷]

ســرو نــاز مــن کــه بــا غــنج و دلال   سوی خود دل را برد بی قیل و قال
هــر ســحر از پــیش آب نیــل چشــم   مــی‌پــرد طــاوس آتــش پــر مثــال

[۱۰٤۸]

نگارا روی خوش داری تو چون گل   ســرود خــوب دارم مــن چــو بلبــل
گرفتــی خــواب از چشــم نهــادی   بــه سر سودای زلـف همچــو سنبل

[۱۰٤۹]

از جـــدل مدرســـه بگریـــز ای دل   وز دغـــل تکیـــه بپرهیـــز ای دل
از مجلــس اغیــار تــو برخیــز ای دل   بـــا یـــار بیـــامیز بیـــامیز ای دل

[۱۰۵۰]

گــر مــردی بــزن پــای دریــن راه ای دل   از شــاه ولایــت مــددی خــواه ای دل
همـــه پیـــران طریقـــت هســـتند   همچــو مــا بنــدهٔ آن شــاه ای دل

[۱۰۵۱]

کند از سوز گلی ناله به قانون بلبل   بر کشد آه بسی از دل پر خون بلبل
از آتــش عشــق رخ عاشــق ســوزش   در فصل گل افغان بکنم چون بلبل

[۱۸۰/۱۰۵۲]

ای رفته به کعبه نا شده محرم دل	تا کی شوی محروم ز فیض دم دل
رو زائر دل باش و ز دل همت خواه	بالاست چون از عالم گل عالم دل

[۱۰۵۳]

مردان خدا که راز دانند ای دل	در منزل مقصود روانند ای دل
در کسوت عیسی نفسان بی‌خبرانند	در صورت آدمی خرانند ای دل

[۱۰٥٤]

منگر به حقارت تو بدین ریزه سفال	دارد به زبان حال این گونه مقال
من شاه جهان بودم و تاجم به سرم بود	اکنون شده‌ام زیر گدایان پا مال

[۱۰٥٥]

خواهی یابی که جان نو ای دل	حرف جانانه را شنو ای دل
خواهی که به سر منزل مقصد برسی	همچون اشک روان برو ای دل

[۱۰٥٦]

ای خواجه مشو غره تو با مال و منال	گردد آخر همه پا مال زوال
ببرد خانهٔ هستی ترا سیل فنا	گذرد عمر گران‌قدر تو چون باد شمال

[۱۰٥٧]

در کار معاد باش هشیار ای دل	هرگز نبود بهتر ازین کار ای دل
چون راحتیان مباش اسیر خور و خواب	می‌باش به یاد حق تو بیدار ای دل

[۱۰۵۸]

از یـاد نگـار هـر کـه باشـد غافـل کان را که نه زنده مرده خواند عاقل
درد او هر آن کس که ندارد در دل ماند به درخت بی بر و بی حاصل

[۱۰۵۹]

ماننـدۀ قـیس عـامری بـاش ای دل در جملـه فنـون عشـق و سـودا کامـل
عشق است معلم که دهد درس بمردان از علـم جنـون درو مـدرس جاهـل

[۱۰۶۰]

ای خواجه مشو غره تو با مال و منال بـر مـال تـو آخـر رسـد آسـیب زوال
طالب دولت باقی بشو ار داری خرد راغب ثروت فانی نشود اهل کمال

[۱۰۶۱/۱۸۱]

همیشـه یـار را کـن یـاد ای دل تو خود را با غمش کن شاد ای دل
چـو عیسـی از عـالایق شـو مجـرد بـــزی در چاربنـــد آزاد ای دل

[۱۰۶۲]

دسـت کـش از جمـع ایـن مـال منـال بهتـر اسـت از مـال تحصـیل کمـال
قـدر آدم کـه بـه مقـدار کمـالش باشـد کـی فزایـد قیمـت نـادان بـه مـال

[۱۰۶۳]

قابلاننـــد طالبـــان کمـــال فاضـــلانند راغبـــان کمـــال
مـرد نـادان بـه مـال هـم پسـت اسـت ســر بلندنـــد صـــاحبان کمـــال

[۱۰۶٤]

در عــالم مهــر یکــه تــازی ای دل   ســرخیل جمیــع اهــل رازی ای دل
در ســایهٔ شــاه دیــن پنــاه حســین   امروز چــو مهــر ســر فرازی ای دل

[۱۰٦٥]

مهـــــــــر آن آل و راخ دارد دل   برتـــر از چـــرخ کـــاخ دارد دل
همچـــو برهـــان عاشـــق مشـــتاق   قلـــزم پـــنج شـــاخ دارد دل

[۱۰٦٦]

داده اســت برهــان بــه آن مــه‌پاره دل   می‌کشد دردش که چون بی‌چاره دل
چون رخش گل نیست اندر مرغزار   مــرغ بــاغی هســت چــون آواره دل

[۱۰٦۷]

همـــه خلـــق‌انـــد مرایـــا ای دل   رونمـــا ذات در اینهـــا ای دل
بـــه یقـــین مظهـــر آیـــات حـــق‌انـــد   سربســـر ایـــن همـــه اشـــیا ای دل

[۱۸۲/۱۰٦۸]

هــان مشــرق مهــر ازلــی شــو ای دل   مردانــه تــو پیــرو علــی شــو ای دل
خــواهی کــه ز افــلاک شــوی بــالاتر   خــاک در پــاک آن ولــی شــو ای دل

[۱۰٦۹]

در صورت آدم است هر خس ای دل   مطلب سیرت آدم تو ز ناکس ای دل
بــا معرفــت آدم بشــود کــس امــا   بی معفـرت آدم نشـود کـس ای دل

[۱۰۷۰]

قـــدم مردانـــه زن بـــر راه ای دل　　مـدد از شـاه مـردان خـواه ای دل
تـو در سـر منـزل مقصـود خـرم　　رسـی بـا همـت کـان شـاه ای دل

[۱۰۷۱]

بـه راز عشـق محـرم بـاش ای دل　　بـه راه او چـو ادهـم بـاش ای دل
منـال از خـار غـمماننـد بلبـل　　چو گل خندان و خرم باش ای دل

[۱۰۷۲]

یـار دیرینـهٔ مـا آمـد و غـم رفـت ز دل　　که مراد دل بی‌حاصل ما شد حاصل
به حریم دل و در خانهٔ چشمم بنشست　　که تو گویی به منازل چو قمر شد نازل

[۱۰۷۳]

خواهی برسی به کوی جانان چو خلیل　　در رهش می‌دو چو اشک همچو سیل
کور ار نه‌ای دلیل مکن چوب خشک را　　ز آب روان دیدهٔ تر　نیست به دلیل

- م -

[۱۸۳/۱۰۷٤]

پروردگـان دایه‌ای چـون مهـر حیـدریم　　از خوان جود چون او کریمی نـوا خوریم
هسـتیم غـرق نعمـت پاینـده مـا از آن　　دو نـان گـرم و سـرد فلـک را نمی‌خـریم

[۱۰۷۵]

خـــواهم دل خـــود محـــرم رازی بکـــنم	تا جان به تن است عشق‌بازی بکنم
خواهم که به محراب دو ابروی بتم شب و روز	بـا زوق و حضـور دل نمـازی بکـنم

[۱۰۷٦]

عمریست بـه راه عشق و سـودا گردم	از بهـــر مـــراد دل شـــیدا گـــردم
گاهی که به آتشکده گردم چو سمندر	چـون مـردم دیـده گـه بـه دریـا گـردم

[۱۰۷۷]

از شـوق گـل روی تـو افغـان دارم	چــون بلبــل شــیدا دل نــالان دارم
خونابه فشانم به ره عشق تو از چشم	کاندر بدن خویش که تا جان دارم

[۱۰۷۸]

شـکر خـدا دولـت فیـروز تـو دیـدم	چـون روی تـو عیـد نـوروز تـو دیـدم
گفتـار روان بخـش تـو بـس بشـنیدم	بر خود نظر لطف دل افروز تو دیدم

[۱۰۷۹]

از خلـق بـه یـاد تـو فراغـت دارم	چون کنج غمت گوشهٔ عزلت دارم
از ملـک جهـان هـیچ نـدارم امـا	در سایهٔ عشـقت هلـه همـت دارم

[۱۰۸۰]

در عـــالم مهـــر یکـــه تـــازم	ســـرخیل جمیـــع اهـــل رازم
در ســـایهٔ دولـــت حســـینم	امـــروز چـــو مهـــر ســـر فـــرازم

[۱۰۸۱]

خواهم به فصل گل به چمن رخت بر کشم		اسباب عیش و نوش به طرز دگر کشم
هر شام تا به صبح چو برهان به کام دل		ساغر به دست گیرم و دلبر به بر کشم

[۱۸٤/۱۰۸۲]

از درد و غـم زلـف سـیاهت گـریم		وز حسرت روی همچو ماهت گریم
بنشسته به خاک انتظارت شب و روز		بـا سـوز دل خـویش بـه راهـت گـریم

[۱۰۸۳]

گفـــتمش بلبـــل هـــزار فـــنم		گفـت خنـدان گـل صـد بـرگ مـنم
گفـتمش لعـل لبـت شـیرین اسـت		گفـت کـان طـوطی شـکر شـکنم

[۱۰۸٤]

جانانه‌ای چو تو به جهان من ندیده‌ام		همچون حریم کوی تو مامن ندیده‌ام
اندر چمن گلی نشمیدم چو روی تو		چون حسن دل‌فروز تو گلشن ندیده‌ام

[۱۰۸٥]

در سـر کـه هـوای سـرونازی دارم		مانـنـد غمـش محـرم رازی دارم
از شـوق گـل‌روی او همچـون بلبـل		برهـان کـه دل ترانـه سـازی دارم

[۱۰۸٦]

نوبهار است که خواهم ره صحرا گیرم		تـا بـه آن لالـه رخـم عـیش مهنـا گیـرم
گـاه در زیـر چنـار و لـب جـو بنشـینم		گه به کف ساغر و گه زلف سمنسا گیرم

[۱۰۸۷]

درویشم و نه مسند و جاهی خواهم نه افسر و تخت پادشاهی خواهم
اندر شب بزم وصل همچون برهان الا که به بر یار چو ماهی خواهم

[۱۸۵/۱۰۸۸]

همچون غبار بر ره یاری نشسته‌ام بر ره گذار شاهواری نشسته‌ام
یاران که خرمند به باغ و بهار و من در کنج غم به یاد نگاری نشسته‌ام

[۱۰۸۹]

خواهم چو الف به جان ترا بنشانم قرآن رخ ترا ببوسم و بر خوانم
افسانهٔ زلف سیهت ای مه‌رو همچون شب یلدا که دراز است دانم

[۱۰۹۰]

برهان که من آن بلبل گلزار رضایم همزمزمه و همنفس باد صبایم
به رهگذر یار غبارم اما در دیدهٔ صاحب نظران کحل صفایم

[۱۰۹۱]

ای تو داری رخ چون ماه تمام به رخ افکنده‌ای ز آن زلف چو شام
دل ز یک روشن و تیره ز دگر جلوه گر هر دو چو کفر و اسلام

[۱۰۹۲]

تارک ما ملک و دار و دیار است دلم ساکن کوی صفا پرور یار است دلم
هیچ از ناله و فریاد نگردد فارغ که هزار گل رخسار نگار است دلم

[۱۰۹۳]

ما چو برهان غریب غم‌کیشیم　　ز اهل فقریم و مرد درویشیم
خلوت ما تهی از اغیار است　　پر ز یاریم و خالی از خویشیم

[۱۰۹٤/۱۸٦]

من معتکف باغ سر کوی توام　　من بلبل نالان گل روی توام
دل‌بستهٔ زلف عنبرین بوی توام　　سرگشتهٔ جادوی بلاجوی توام

[۱۰۹۵]

من که برهانم ادیب نوبرم　　عندلیب چار باغ ششدرم
نعت گوی حضرت پیغمبرم　　منقبت خوان جناب حیدرم

[۱۰۹٦]

تو جان منی و جان عالم　　گدای درگهت خاقان عالم
لب جان‌بخش و دل‌جوی تو باشد　　دوای درد بی‌درمان عالم

[۱۰۹۷]

به شام وصل آن ماه دل آرام　　دمادم می‌کشم من جام گل‌فام
ز لعل شکرین و نوش‌خندش　　بیابم لذت و حاصل کنم کام

[۱۰۹۸]

بر پای تو سر نهم که هر دم　　چو آن باد صبای عیسوی دم
در روی تو هست هزار گلشن　　در قهقهٔ تو صد بهار خرّم

[۱۰۹۹]

دل را بـه عشـق یـار سـراپا بپـرورم	بـا داغ همچـو لالـۀ صـحرا بپـرورم
آن نو نهال نوبر خود را به باغ حسن	بـا آب هـر دو دیـدۀ بینـا بپـرورم

[۱۱۰۰]

عمری به دام زلف تو افتاده است دلم	ناچار بر جفای تو تن داده است دلم
برهان صفت که گردن تسلیم خویش را	در پیش تیغ ظلم تو بنهاده است دلم

[۱۸۷/۱۱۰۱]

از فـیض دم حضـرت بـاب رادم	چـون گـل بشـگفت طبـع مـادر زادم
از آب حیـات خامـۀ همچـون خضـر	برهـان بـه خـط میـر روانـی دادم

[۱۱۰۲]

حسـرت لعـل چـو جامـت مـی‌کشـم	درد روی لالـه فامـت مـی‌کشـم
بـا خیـال چـون تـو مـه در کـنج غـم	مـن غـم زلـف چـو شـامت مـی‌کشـم

[۱۱۰۳]

چـون نـی دل داغ‌دار دارم	ز آن نالـه وآه و زار دارم
در عـالم غربـت بـه تـولای علـی	برهـان صـفت اشـتهار دارم

[۱۱۰٤]

مـن از عشـق تـو زار و دردمنـدم	چـو نـی آتـش جهـد از بنـد بنـدم
مـرا بنـواز بـا نـوش لبـت کـو	کـه شـیرین‌تـر بـود از شـهد و قنـدم

[۱۱۰۵]

داغ در دل چـــو لالـــه مـــن دارم — کـه چـو صـحرا از آن وطـن دارم
روی خنـدان تـو همچـو گـل داری — مـــن چـــو دل بلبـــل چمـــن دارم

[۱۱۰۶]

درخانـۀ مـاه سـرو قـد خـوش وقـتم — چون مهر که در برج اسد خوش و قتم
در بـزم خرابـات مغـان چـون برهـان — بـا نعـرۀ مسـتانۀ خـود خـوش و قـتم

[۱۱۰۷]

در دشـت غـم چـو لالـۀ حمـرا شـگفته‌ام — بـا داغ دل بـه دامـن صـحرا شـگفته‌ام
برهان به رغم چون گل صد برگ آسمان — در خاک ملک روم که تنها شگفته‌ام

[۱۱۰۸]

بـا مهـر علـی مـن کـه جهـان افـروزام — چـون مهـر فلـک هسـت دل پـر سـوزم
فـیض نظـر او کـه بـه مـن افتـاده اسـت — خـوش مـی‌گـذرد از آن همیشـه روزم

[۱۱۰۹]

هرگـه کـه لعـل سـرخ تـرا یاد می‌کنم — بـی اختیـار نالـه و فریـاد مـی‌کـنم
بـا آه شـعله بـار مـن از حسـرت رخـت — شعری فروغ شعر ترا نثـار مـی‌کـنـم

[۱۱۱۰]

دیوانـــــۀ زلـــــف آن نگـــــارم — پروانـــــۀ شـــــمع روی یـــــارم
شـب تـا بـه سـحر بـزم جانـان — چـون نـی بسـی سـوز و سـاز دارم

[۱۸۸/۱۱۱۱]

لعل تو پر آب و تاب است دانم　　چون دختر آفتاب است دانم
بر عارض چون ماه تمامت یارا　　زلف تو نقاب مشک‌ناب است دانم

[۱۱۱۲]

من همیشه که در تکاپویم　　وصف در زلف و روی می‌گویم
همچو آن خضر زنده در ظلمات　　چشمهٔ خاک فروز می‌جویم

[۱۱۱۳]

چون آه ز هجرش که چراغی دارم　　اندر دل خود چو لاله داغی دارم
آن شیخ عصاکش دگر است من دگرم　　او تاغی و من چار باغی دارم

[۱۱۱٤]

خواهم که به باغی می نابی نوشم　　مستانه ز دست آفتابی نوشم
خواهم بمکم لعل روان پرور او را　　از چشمهٔ حضر خواهم آبی نوشم

[۱۱۱٥]

ترک عشق چو تو دلبر نکنم　　میل خال و خط دیگر نکنم
دیده‌ام بر رخ تو صبح ازل　　ز آن به هفت آیینه نظر نکنم

[۱۱۱٦]

من راز غمت را به تو تنها گویم　　در خلوت خاص تو سراپا گویم
افسانهٔ زلف چو تو مه سیما را　　در پیش رخت در شب یلدا گویم

[۱۱۱۷]

عشــق جــان‌ســوز ســمن‌بــر دارم　　چــون دل و دیــده بحــر و بــر دارم
مــن کــه از ســوز فــراق روی او　　همچـــو بـــرق آه شــعله ور دارم

[۱۱۱۸]

به سر کوی تو خوش جا و نشیمن دارم　　بلبل زارم و من لانه به گلشن دارم
من که از عشق رخ همچو گل صد برگت　　آتــش شــعله ور در دل روشــن دارم

[۱۸۹/۱۱۱۹]

از غــم گــل‌عــذار مــی‌گــریم　　همچـــون ابـــر بهـــار مـــی‌گـــریم
مــن بــه یــادش نشســته بــه راه او　　همچـــو برهـــان زار مـــی‌گـــریم

[۱۱۲۰]

مــن ز ســوز و درد یــاری ســوختم　　وز فــراق گــل‌عــذاری ســوختم
ز آتــش غــم ریخــتم از دیــده آب　　وز درون همچــون چنــاری ســوختم

[۱۱۲۱]

یــارا بــه کــنج غــم بــه خیالــت نشــته‌ام　　از جملــه خلــق دیــده کــه بــالمره بســته‌ام
ریزم ز سوز و هجر تو از چشم خون‌فشان　　اشکی که چون عقیق به روی خجسته‌ام

[۱۱۲۲]

همچـــو مـــاه تـــو دیـــده گشـــاده‌ام　　در دام زلف چون شب تو افتاده‌ام
بــار غــم و بــلای جفایــت کشــیده‌ام　　هم داغ و درد عشق تو در دل نهاده‌ام

[۱۱۲۳]

عاشـــق دردمنـــد و غمـــزده‌ایـــم — کــه بــه راه غمــت قــدم زده‌ایـــم
بـه بزمـت مـا ز راز عشـق چـون نـی — از ازل تــا بـــه حـــال دم زده‌ایـــم

[۱۱۲٤]

نگــارا چــون تــو جانــانی ندیـدم — چـو تـو یک مـونس جـانی ندیـدم
چــو دردت هــیچ درمــانی ندیــدم — چــو لعلــت نیــز لقمــانی ندیــدم

[۱۱۲٥]

گفــتم از عشــق تــو کــه هســت تــبم — گفتا که دوای آن بجو از دو لـبم
گفـــتمش کـــی ازو درمـــان طلـــبم — گفـت از آن مـه طلـب بنـیم شـبم

[۱۹۰/۱۱۲٦]

چـــون تـــو مــــه دلســـتان ندیــدم — چــون عشـق تـو حـرز جـان ندیـدم
دیــــدم بســــی لجــــهٔ خروشــــان — چــون لعــل تــو در فشــان ندیــدم

[۱۱۲۷]

کـی بـه شـام وصـل آن مـه خفتـه‌ام — تـا سـحرگه وصـف لعلـش گفتـه‌ام
وه چه خوش از بهر زیب و زیورش — دُرّ معنـــی را چـــو برهـــان ســـفته‌ام

[۱۱۲۸]

بـه چشـم سـر کـه مـن دلبـر ببینـم — بــــه دل بـــر دلبـــر دیگـــر ببینـــنم
چـو دلبـر صـورت اسـت معنـی آن را — درو از مهـــــر روشـــــنتر ببیـــــنم

[۱۱۲۹]

در دهـر نـه دار و نـه دیـاری خـواهم　　الا کـه انـیس غـم‌گسـاری خـواهم
من شـادیی خـود از غـم یـاری خـواهم　　درمـان خـود از درد نگـاری خـواهم

[۱۱۳۰]

در نخـل قـد تـو بـار و بـر مـی بیـنم　　در لعل لبت شهد و شکر می بینم
زلف تو سیاه است چو گرد شبم اما　　در روی تو من شمع سحر می بینم

[۱۱۳۱]

بـی‌غمـی کـی بدانـد احـوالم　　بـا غـم یـار مـن کـه خـوش‌حـالم
داده‌ام دل بـه شـاهد معنـی　　همچـو برهـان مخـالف مـالم

[۱۱۳۲]

توشـۀ راه عشـق یـار قـدیم　　نقد جان است و اشک همچون سیم
چـون رسـاند بـه منـزل مقصـود　　مـرد درویـش را دم تسـلیم

[۱۱۳۳]

همچـو برهـان مـن کـه مـرد رهـروم　　از پـی شمسـی چـو سـایه مـی‌دوم
مـن کـه مـی‌خـواهم بـرغم عنـدلیب　　ز آن گـل نـورس حـدیثی بشـنوم

[۱۱۳٤]

دلـم را تـا بـه زلـف یـار بسـتم　　کـه از بنـد غـم عـالم برسـتم
همیشـه مـی‌دوم در وادی عشـق　　چـو مجنـون عاشـق لیلـی پرسـتم

[۱۱۳۵]

تا ظن نبری باد و هوا می رقصم	یا از سر جهل با ریا می رقصم
در شاهد دیده شاهد دل را بستم	ز آن من ز سر ذوق و صفا می رقصم

[۱۹۱/۱۱۳٦]

با خیالش که رفت خواب از چشم	آمد ز غمش به چهره آب از چشم
خواهم اندر شب وصال مهم	برفشانم که در ناب از چشم

[۱۱۳۷]

نگارم سرو ناز است سیمبر هم	بصر پر آب و ز آن دل پر شرر هم
به رغم نقدگیران من به پایش	نهم سر ریزم از دیده گهر هم

[۱۱۳۸]

دل دانایی چون علامه دارم	ز کالای هنر خوش جامه دارم
دلیل ساده لوحی خواجه دارد	دلیلی من چو خط و خامه دارم

[۱۱۳۹]

من دل آرا سخنی را که به صد جان گویم	من که مرغ چمنم وصف سلیمان گویم
اوست الحق که به اقلیم مودت سلطان	من از آن مدحت مانند او سلطان گویم

[۱۱٤۰]

من که برهان بن سلیمانم	پیرو خاص شاه مردانم
گوهر چشم و جوهر جان را	بر ره پاک او بیفشانم

[۱۱٤۱]

تـا دل بـه خـم زلـف نگـاری بسـتم   آزاده سـر از بنـد دو عـالم رسـتم
از بـادهٔ عشـق همچـو برهـان مسـتم   کـین شیشـهٔ زهـد را از آن بشکسـتم

[۱۱٤۲]

عاشـق دوسـتم و طالـب هـر پسـت نیم   بلبـل زار گـل عـارض بـیخـار ویـم
جامهٔ زرق و ریا گر به برم نیست چه غم   همه شب هست چو لعل لب او جام میم

[۱۱٤۳]

در صحـن بـاغ بـا دل شـیدا نشسـتهام   با داغ همچو لاله به صحرا نشستهام
با عشق روی چون گل خمرا نشستهام   ماننـد عنـدلیب بـه آوا نشسـتهام

[۱۹۲/۱۱٤٤]

دل را بـه عشـق یـار سـراپا بپـرورم   بـا داغ همچـو لالـهٔ حمـرا بپـرورم
آن نو نهال نوبر خود را به باغ حسن   بـا آب هـر دو دیـدهٔ بینـا بپـرورم

[۱۱٤۵]

من که از حسرت روی بت گل پیرهنم   آتش از سینهٔ سوزان به جهان بر فکنم
مست و مخمور می عشقم و من معذورم   شیشهٔ زهد و ورع را که اگر بر شکنم

[۱۱٤٦]

عمریسـت نگـارا کـه طلبکـار تـوام   مشـتاق تـو و عاشـق بیمـار تـوام
آوارهٔ مـاه رخ و دیـدار تـوام   سرگشـتهٔ زلـف چـو شـب تـار تـوام

[۱۱۴۷]

قحط الرجال هست که در عالم اسلام ز آن نیست که اندر دل ما جز غم اسلام
زین پیش که در جمله ملل هیچ نبود مانند یگانه خواجهٔ اعلم اسلام

[۱۱۴۸]

دل خود را به زلف یار بستم ز بند دهر ز آن مردانه رستم
درین خمخانهٔ عشق و محبت چو برهان مستم و دلبر پرستم

[۱۱۴۹]

عاشق روی دلستان شده‌ام عندلیب گل خندان شده‌ام
در ره عشق همچو اشک روان من که سرخیل رهروان شده‌ام

[۱۱۵۰]

صبا آمد خرامان دی به پیشم پیام آورد از یاران خویشم
بسی خرم شد از پیغام ایشان دل حسرت‌کش و اندوه‌کیشم

[۱۱۵۱]

درویشم و من نام و نشان را چه کنم شاهی و شوکت و شان را چه کنم
من که در بند عشق یار خویش خوشم حور و غلمان جنان را چه کنم

[۱۹۳/۱۱۵۲]

از خواب به یاد روی او بر خیزم بر حلقهٔ زلفش دل خود آویزم
بر خاک فشانم ز دل آتش به هوایش از دیدهٔ سر آب به پایش ریزم

[۱۱۵۳]

از عشق مهی چو لاله داغی دارم		چون سینه و دل باغی و راغی دارم
اندر شب تاریک غمش چون برهان		چون اتش آه خود چراغی دارم

[۱۱۵٤]

با یاد و خیال یار بس خوش‌حالم		ز آن و زغم دهر سفله فارغ بالم
دیدار او خواهی اگر ای خواجه نگر		چون آیینهٔ اوست همین تمثالم

[۱۱۵۵]

یار بشنید مگر نالهٔ جان‌کاه دلم		از ره دیده در آمد به خرمگاه دلم
هست همچون رخ او ماه دلم		در شب وصل جز او نیست که دل‌خواه دلم

[۱۱۵٦]

در شام وصال ماه دل آرامم		در دست من است جامی گل‌فامم
برهان صفت از دو لب شکر بارش		صد شکر که خوش وقتم و شیرین‌کامم

[۱۱۵۷]

تا من که ببند غم یار افتادم		از دیدهٔ تر جوی روان بگشادم
از سینه کشم آه شرر بار چو برهان		هرگاه که آید رخ آل او به یادم

[۱۱۵۸]

ای دلبر نازنین و خوش رفتارم		چون عشق تو هست محرم اسرارم
من بلبل شیدای خوش الحان تو هستم		رویت گل من کوی تو شد گلزارم

[۱۱۵۹]

با یاد نگاریم که هر جا هستیم
هر لحظه و هر دم ز می مهر او مستیم
در معنی ز افلاک بلندیم ولی
هر چند که به صورت که ز خاکی پستیم

[۱۹٤/۱۱٦۰]

یارب در احسان تو باز است دانم
لطف تو بسی بنده نواز است دانم
با مهر توام چشم و دل زنده دلانت
گنج گهر و گلشن راز است دانم

[۱۱٦۱]

ای غم تو به من یار و ندیمی دانم
همراز چو من زار و غریمی دانم
اندر دل ویرانهٔ برهان غریب
عمریست که مردانه مقیمی دانم

[۱۱٦۲]

ای عشق تو یار و مهربانی دانم
همراز دل بلاکشانی دانم
هر چند که از دیده نهانی دانم
در سینهٔ هر سوخته جانی دانم

[۱۱٦۳]

درد رخ و زلف تو به دل پروردم
ز آن روز و شب اندر ره سودای تو گردم
اندر همه عمر خویشتن مردانه
گردم نزنم ز عشق تو نامردم

[۱۱٦٤]

رفتی تو خیال تو نرفت از نظرم
باز آ به ترحم تو ز راه بصرم
در بزم وصال خود بده جای مرا
کز هجر تو شد دیده و دل بحر و برم

[۱۱٦٥]

اندر دل خود چو لاله داغی دارم چون دامن صحرا که اوطاغی دارم
با مهر دل‌افروز علی و آلش مانند دل خویش چراغی دارم

[۱۱٦٦]

مهر چو تو یاری که بود مایهٔ سودم از آتش چهر تو چو دود به صعودم
با درد و غم زلف بلاجوی توام از دیده روان است مدام اشک چو رودم

[۱۱٦٧]

اندر دل خود که عشق دلبر دارم سودای سیه زلف او در سر دارم
وه چه خوش در شب وصلش برهان مانند رخش ماه منور دارم

[۱۹٥/۱۱٦۸]

ما که نسل حسین مظلومیم کنز عشقیم و سر مکتومیم
تارک ما و من و ماملکیم زیور و زیب خطهٔ رومیم

[۱۱٦۹]

دل خود را به زلف یار بستم که از بند غم عالم برستم
همیشه می‌دوم در وادی عشق چو مجنون عاشق لیلا پر مستم

[۱۱۷۰]

سوز عشقت گل‌رخا دارد دلم ز آن چو بلبل ناله‌ها دارد دلم
فصل گل باد صبا دارد چه خوش دل‌گشا باد نوا دارد دلم

[۱۱۷۱]

کـی ز سـر سـودای تـو بـرون کـنم		خـواهم ایـن درد تـرا افـزون کـنم
راز عشـق تـو نهـان اسـت در دلـم		ز آب چشمم فاش گردد چون کنم

[۱۱۷۲]

مایـه‌ام سـودا و مـن سـوداگرم		جـز خیـال یـار نبـود در سـرم
انـدرین عـالم جـز عشـق و عاشـقی		همچـو برهـان نیسـت شـغل دیگـرم

[۱۱۷۳]

مـاء آن لجـۀ وحـدت مـاییم		پرتـو شـمس حقیقـت مـاییم
وجـه ذاتسـت نمایـان در مـا		خواجـه مـرآت هویـت مـاییم

[۱۱۷٤]

مـن کـه بـا عشـق تـو صـاحب دولـتم		روز و شـب سـرگرم بـزم صـحبتم
آتشـین صـبحم رخ پرتـاب تسـت		هسـت چـون لعـل تـو آب عشـرتم

[۱۱۷٥]

مـن کـه بـر خـاکپـای جانـانم		گـوهر از دیـدۀ سـر افشـانم
مـن بـه یـارانم برسـم یادگـار		شـعر شـعری فـروغ خـود مـانم

[۱۹٦/۱۱۷٦]

همـدمم هسـت چـون دردت ز قـدیم		جز غمت نیسـت مـرا یـار و نـدیم
چهرۀ سرخ تو چون قرص زر است		ریـزم از حسـرت آن اشـک چـو سـیم

[۱۱۷۷]

من که از درد و غم آن ماه‌روی سرکشم / هر شب تاریک و تاری آه سردی بر کشم
خواهم آن سرو سمن‌بر را به شوق / در لب جوی و به صحن بوستان در بر کشم

[۱۱۷۸]

چون عشق تو دارد دل زارم همدم / مانند غم و درد تو دارد محرم
جان‌بخش بود لعل تو همچون دم عیسی / تریاک بود خاک درت چون کف مریم

[۱۱۷۹]

خواهم دل خود محرم رازی بکنم / تا جان به تن است عشق‌بازی بکنم
خواهم که به محراب دو ابروی نگار / با ذوق و حضور دل نمازی بکنم

[۱۱۸۰]

طالب دنیاست نامرد لئیم / قابل مرد نیست زال عقیم
ضایع نکند به شوره زاری هرگز / تخم خود را که هوشمند و حکیم

[۱۱۸۱]

از حسرت روی نازنینم گریم / وز درد مه زهره جبینم گریم
با آه شرر خیز و دل حسرت‌کش / در کنج غمش زار نشینم گریم

[۱۹۷/۱۱۸۲]

رند آزاده سرم بادهٔ مستان کشم / به هوای گل سرخ رخ جانانه کشم
رخت خود را ز خانقه خواهم / همچو برهان که به میخانه کشم

[۱۱۸۳]

من هیچ چو مژگان بتم تیر ندیدم — چون غمزۀ غماز او شمشیر ندیدم
بیدار نکرد آن مه ما را از خواب — در نالۀ شبگیر که تأثیر ندیدم

[۱۱۸٤]

چو سودای تو من سرمایه دارم — چون اشک لاله گون پیرایه دارم
مه تابنده دارم همچو رویت — چو شام بزم وصلت وایه دارم

[۱۱۸٥]

آشفتۀ روی همچو ماه تو منم — سرگشتۀ آن زلف سیاه تو منم
بنده برهان صفت ای خسرو حسن — عمریست که مقیم بارگاه تو منم

[۱۱۸٦]

دلا جام ار به کف گیری چو ادهم — نیابد ره به عشرتخانه‌ات جم
اگر مردی شوی بالمره آزاد — قلندر وار از بند دو عالم

[۱۱۸۷]

تویی ای خواجه از تقلید خرم — منم از اجتهاد خود مکرم
مقلد بن مقلد چون تو بسیار — چو من مجتهد ابن مجتهد کم

[۱۱۸۸]

صوفی چو تو من به زهد موصوف نیم — محتاج قبا و خروقۀ صوف نیم
در گوشۀ ویرانه نشینی گویی — با من بنشین من که چو تو بوف نیم

[۱۱۸۹]

تـا ظـن نبـری دمـی بـه راحـت بکشـم ‌‌‌‌‌‌‌‌‌‌‌‌ در عشق تـو صد هزار محنت بکشـم

خرسند از آنـم کـه چـو برهـان عمـری ‌‌‌‌‌‌‌‌‌‌‌‌ مردانــه همــین بــار امانــت بکشــم

[۱۱۹۰]

چو ما مست می آییم و می فروشیم ‌‌‌‌‌‌‌‌‌‌‌‌ چو می دایم که در جوش و خروشیم

چــو برهــان بــاده در بــزم محبــت ‌‌‌‌‌‌‌‌‌‌‌‌ ز دســـت ســـاقی کـــوثر بنوشـــیم

[۱۹۸/۱۱۹۱]

بوده است که مست می گلگون خیام ‌‌‌‌‌‌‌‌‌‌‌‌ بستوده از آن می ز حد افزون خیام

از جــام تــولای علــی مــن مســتم ‌‌‌‌‌‌‌‌‌‌‌‌ مسـت مـی انگـور نـیم چـون خیـام

[۱۱۹۲]

مـا دریـن بزمگـه مهـر و محبـت نـاییم ‌‌‌‌‌‌‌‌‌‌‌‌ آنکه آوازه فکنده است به دوران ماییم

از فـیض دم شـاه نجـف چـون برهـان ‌‌‌‌‌‌‌‌‌‌‌‌ جــــان فــــروزیم و جهــــان آرایــــیم

[۱۱۹۳]

من درد و غم همچو تو جانان خواهم ‌‌‌‌‌‌‌‌‌‌‌‌ برهـان صفت از درد تـو درمـان خواهم

اکــرام کســـان را کــه نخــواهم الا ‌‌‌‌‌‌‌‌‌‌‌‌ دشنام ترا من که به صد جان خواهم

[۱۱۹٤]

یــا علــی همــت از تــو مــی‌خــواهم ‌‌‌‌‌‌‌‌‌‌‌‌ نظــر شــفقت از تــو مــی‌خــواهم

عـرض حاجـت بـه هـیچ کـس نکـنم ‌‌‌‌‌‌‌‌‌‌‌‌ مـن همـه حاجـت از تـو مـی‌خـواهم

[۱۱۹۵]

اندرین راه غم است اشک روان همراهم — امـداد مـن از شـاه ولایـت خـواهم
بـر گـرد مـن منت کـس نیسـت کـه مـن — دربــــان در آن شــــه والا جـــاهم

[۱۱۹۶]

مهـر حیـدر همچـو جانسـت در تـنم — اوســـت انـــدر دل چـــراغ روشـــنم
مـــن علـــی را دوســـتدارم از ازل — تـــا ابـــد بـــر دشـــمن او دشـــمنم

[۱۱۹۷]

انـــدر دل خـــود عشـــق محمـــد دارم — در سـینه کـه مهـر آل احمـد دارم
شـــکر خـــدا دولـــت ســـرمد دارم — مانـــند حســـین جـــد امجـــد دارم

[۱۱۹۸]

من که با عشق توام زار و نزاری شده‌ام — هم به شهراه غمت گرد و غباری شده‌ام
همچون برهان وفاکیش و بلاکش عمری — دور و مهجور ز داری و دیاری شده‌ام

[۱۱۹۹]

چـون لعـل لـب یـار کـه جـامی دارم — همچون دل خود مست مدامی دارم
چـــون بـــزم خرابـــات مقـــامی دارم — در دهـــر از آن نشـــان و نـــامی دارم

[۱۹۹/۱۲۰۰]

چـــو احمـــد پادشـــاه اســـت آفتـــابم — شـــاهی چـــو علیســـت مـــاه‌تـــابم
از فروغ هر دو چشمم روشن است — ز فـیض هـر دو چـون دل کـام‌یـابم

[۱۲۰۱]

در باب چو احمد آفتاب است دستم / از فیض او ز آن همچو سحاب است دستم
چـون بگیـرم دسـت شـیخ و پیـر را / بــر دامــن پــاک بــو تــراب اســت دســتم

[۱۲۰۲]

کریمـا بـه درگـاه تـو بـا امیـد آمـدم / نومیـد مگـردان تـو کـه هـر چنـد بـدم
همیشــه ز کــرم بــر جــیش اســلام / نصـرت بـده بـه حرمـت آل محمـدم

[۱۲۰۳]

پــروردهٔ خــوان نعــم بــو الحســنم / مســـتغرق بحـــر کـــرم بوالحســـنم
همچـو برهـان کـه مـن از روز الست / زنـــده از فـــیض دم بوالحســـنم

[۱۲۰٤]

بلبـــل شـــوریده اداییســـت دلـــم / معتکـــف بـــاغ رضاییســـت دلـــم
همچـــو برهـــان حســـینی بنگـــر / ز اهــل مقامــات و نواییســت دلــم

[۱۲۰۵]

از بهــر مــراد آمــده‌ای مــی‌دانــم / وز بهــر جهــاد آمــده‌ای مــی‌دانــم
در بنـد معاشـی همـه عمـر ای غافـل / در کــار معــاد آمــده‌ای مــی‌دانــم

[۱۲۰٦]

مــرد رهــم از اهــل صــفا و صــدقم / ز آن می‌رسد از غیب همیشه رزقم
مــن کــه چــو برهــان مــودت آیـین / هــم صــحبت شــاهد بــزم عشــقم

[۲۰۰/۱۲۰۷]

ما که چون مهر فلک نور فشان می‌گردیم		به تولای علی گرد جهان گردیم
عمریست چو برهان محبت آیین		اندر ره آن شاهد جان می‌گردیم

[۱۲۰۸]

ای خوش آن روز که با روی تو خرم بودم		وارسته هم از غصهٔ عالم بودم
ای خوش آن دم به شب وصل تو برهان آسا		به لب لعل روان‌بخش تو همدم بودم

[۱۲۰۹]

درد و روی و زلفش در دل مدام داریم		ز آن آه سرد و ناله هر صبح و شام داریم
در بزمگاه عشقش سوز تمام داریم		مانند دل چراغی چون چشم جام داریم

[۱۲۱۰]

از خسرو بتانم بنده پیام دارم		مانند بارگاهش دار السلام دارم
شد خانقاه بلخم هر چند مولدم لیک		چون خانقاه بالا عالی مقام دارم

[۱۲۱۱]

من که از جام لبش مستم و مل را چه کنم		عاشق زار رخش هستم و گل را چه کنم
دارد دل پر درد چو وصلش درمان		داروی و قل را و مقل را چه کنم

[۲۰۱/۱۲۱۲]

شاهان ماست در دو سرا آل احمدم		کایشان شدند باعث اجلال سرمدم
با قدر برترند ز اصحاب از آن نشد		داخل که هیچ‌کس به کسای محمدم

[۱۲۱۳]

چـون لالـه بـه دل کـه داغـی دارم　　چـون دیـدهٔ تـر نیـز ایـاغی دارم
مـن انـدر ملـک فـیض آبـاد غربـت　　چـو رخسـار تـو بـاغی و راغـی دارم

[۱۲۱٤]

خیال یار که همیشه که من به سر دارم　　ز آن روی دل و چشـم منـور دارم
در راه غمـش چـو نقـد جـان دارم زاد　　چـون اشـک روان دیـده رهبـر دارم

[۱۲۱٥]

چـون مهـر علـی کـه یـار دارم　　بـا خصـم او کـارزار دارم
انـدر کـف خویشـتن چـو برهـان　　مـن کلـک چـو زو الفقـار دارم

[۱۲۱٦]

بـه دور لعـل تـو خـوش عیـد دارم　　چـو رخسـارت مـه و خورشـید دارم
تهـی خلـوتگهم از اهـل تفریـق　　چـو برهـان حلقـهٔ توحیـد دارم

[۱۲۱۷]

شـکر خـدا　کـه پیـر و شـاه ولایتیم　　سـالار رهـروان طریـق مـودتیم
شمع جمعست دل ما مهر سرشتیم از آن　　برهـان صـفت کـه رونـق بـزم محبتیم

[۱۲۱۸]

پختـه اسـت آتـش عشـق تـو مـرا خـام نـیم　　مرد عیسی نفسم من خس خودکام نیم
من حدیث چو تو شرین لبی می‌گویم خوش　　نـزنم دم ز　مـی تلـخ کـه خیـام نـیم

[۲۰۲/۱۲۱۹]

دل به مهر علی بستیم به وی پیوستیم   آزاده سـر از بنـد دو عـالم رسـتیم
همچـو برهـان همیشـه بـر خـوانیم   مـدح آن شـاه را   کـه تـا هسـتیم

[۱۲۲۰]

کـار مـن عشـق و عاشقیسـت مـدام   نخـواهم زیسـتن مـن بـی دل آرام
بـه فصـل گـل ز سـوز گـل‌عـذاری   چـو بلبـل کـی کـنم بـی نالـه آرام

[۱۲۲۱]

بهر یاری که بسی تعنهٔ اغیار کشم   بهر گل همچو هزاری ستم خار کشم
غم دنیای دنی را نکشم چون برهان   الا کـه غـم جـان‌پـرور دل‌دار کشـم

[۱۲۲۲]

در گـرد رخ چـو شـمع جانـان گـردم   پروانه صفت به جان سوزان گـردم
بـا داغ دل افـروز کـه مـن از پـی لیلـی   عمریسـت چـو مجنـون بیابـان گـردم

[۱۲۲۳]

آن مرد که زهر غم چشیده است منم   و آن مرد که درد دل کشیده است منم
سـوداگر عشـقم کـه متـاع غـم یـارم   مردانه به صد جان که خریده است منم

[۱۲۲٤]

از فـــیض دم پیـــر ز بنـــد آزادم   استاد چـو وی کـرد   بسـی ارشـادم
مردانه علی رغم همین شاهد صورت   بـا شـاهد معنـی دل خـود   را دادم

[۲۰۳/۱۲۲۵]

برهـان مـنم آن کـه بـه ره غـم گـردم　　کس را خبری نیست ز سوز و دردم
دارم تن خشک و خالی چون نی هر دم　　نبـود عجـب آتـش فکنـد نالـۀ سـردم

[۱۲۲۶]

برهـان منـم آن کـه مـرد　ایـن میـدانم　　بـا مهـر علـی کـه شـهرۀ دورانـم
هر صبح نهد سر به در مرقد آن شاه　　خورشـید فلـک همچـون دل دربـانم

[۱۲۲۷]

برهــان مــنم آن کــه درد دلبــر دارم　　سـودای سیه زلـف او در سـر　دارم
شبها　که به خیالش که نشینم تا روز　　کـی خـواب بـه دو چشـم منـور دارم

[۱۲۲۸]

برهــان مــنم آن کــه دل بیــاری دادم　　مهرش که به گنجینۀ این سینه نهادم
از حســرت روی ســرخ چــون وی　　در راه غمـش بـه آب چشـم افتـادم

[۱۲۲۹]

بنــده بــه ولای مرتضــی مشــهورم　　چـون مهـر ز فـیض نظرش پـر نـورم
شـادم همـه وقـت مـن بـه یـاد آن شاه　　زان نیسـت　نعـیم دو جهـان منظـورم

[۱۲۳۰]

آن کس کـه بـه تـو　داد دل خویش منم　　و آن کـس کـه غمـت دیـد ز حـد بیش منم
و آن کس که بخورد　از ستمت نیش منم　　و آن کس که شده است عاشق دلریش منم

[۱۲۳۱]

یوسف صفتم من غم اخوان بکشم　　دیریست که من محنت زندان بکشم
از سینهٔ پر داغ درین خطهٔ غربت　　آهی بکشم حسرت هجران بکشم

[۱۲۳۲]

ای عشق تو یار غم کشانی دانم　　درمان همه خسته دلانی دانم
اندر حرم دلم نشینی همه وقت　　عمریست به من مونس جانی دانم

[۱۲۳۳]

من جام محبت که به کف بگرفتم　　مستانه به صد شوق و شغف بگرفتم
برهان کمینه وش به دو دست ارادت　　من دامن سلطان نجف بگرفتم

[۱۲۳٤]

سوداگر عشقیم و خریدار کمالیم　　تا ظن نبری تو طالب مال و منالیم
هر جنس متاعی که به آنجا برود　　او را بخریم و هم به آن دلالیم

[۱۲۳٥/۲۰٤]

عمریست که من در ره سودای تو گردم　　با یاد دو زلف و قد بالای تو گردم
هر شب که چو پروانه به صد سوز و گدازی　　در دورهٔ شمع رخ زیبای تو گردم

[۱۲۳٦]

تنها روم و من نه به خیلی گردم　　در وادیی عشق او به میلی گردم
آیینهٔ معشوق حقیقی لیلیست　　چون قیس از آن از پی لیلی گردم

[۱۲۳۷]

کی به شام وصل آن مه خفته‌ام	تا سحر که وصف لعلش گفته‌ام
وه چه خوش از بهر زیب و زیورش	در معنی را چو برهان سفته‌ام

[۱۲۳۸]

درد و غم یار را که دیده است دلم	بار ستمش را که کشیده است دلم
کالای خوش و دلکش مهر او را	الحق که به صد جان بخریده است دلم

[۱۲۳۹]

اندر ره عشق حضرت جانانم	از دیدهٔ غم‌دیده بسی اشک فشانم
مهر رخ جان فروز و دل آرایش	عمریست که هست در دل و جانم

[۱۲٤۰]

چون نی که به سینه داغ هجران دارم	زان در تن خشکم دل نالان دارم
از بهر ثبوت دعوی عشق نگار	دو شاهدی چون دو چشم گریان دارم

[۱۲٤۱]

از فراق ماه‌روی سرکشم	در دل شب آه سردی بر کشم
خواهم آن سرو سمنبر را دمی	در لب جوی منم در بر کشم

[۱۲٤۲]

آن کس که خوش به هوای تو منم	آن کس که کشد بار جفای تو منم
آن کس که سر افکنده به پای تو منم	آن کس که شده است محو لقای تو منم

[۲۰۵/۱۲۴۳]

در دشت جنون من که به میلی گردم | عمریست چو قیس از پی لیلی گردم
بـر روی ثراگـاه بگـردم چـو صـبا | گاهی به سما همچو سهیلی گردم

[۱۲۴۴]

چـون لعـل لـب یـار کـه جـامی دارم | چون عارض و زلفش مه و شامی دارم
سرمسـتم و معشـوقه پرسـتم برهـان | چـون بـزم صـفا از آن مقـامی دارم

[۱۲۴۵]

ای دل تـو پرسـتار نگـاری دانـم | در بنـد کمنـد زلـف یـاری دانـم
پروانـه صـفت بگـرد شـمع رخ او | در سـوز و گـدازی بـیقـراری دانـم

[۱۲۴۶]

آب بـه رهـت ز دیـدهٔ تـر ریـزم | نـی نـی غلطـم ز بحـر گـوهر ریـزم
بـا یـاد و خیـال لعـل جـان پـرور تـو | هر شام و سحر باده به ساغر ریزم

[۱۲۴۷]

صد شکر که از اهـل تولاسـت دلـم | بـا مهر علی خویشـتن آراسـت دلـم
من از ره آن شاه روم در حرم قرب | همـراه منسـت دریـن ره راسـت دلـم

[۱۲۴۸]

نالنـده دلـی دارم و نـی را چـه کـنم | مدهوش وی‌ام مستی می را چه کنم
کارم همه وابسته با لطف یار است | یـاری مجـاز غیـر وی را چـه کـنم

[۱۲۴۹]

در دهـر کـه بـا اهـل معـانی مـانم　　　یـا مـن بـه دبیـر آسـمانی مـانم
مانی بکشد صورت و من در صورت　　　معنـی نهـم کجـا بـه مـانی مـانم

[۲۰۶/۱۲۵۰]

مردانـه کـه از دار وطـن وا رسـتم　　　وز دام بسـان اورسـن وا رسـتم
از بند غـم هـر دو سرا چـون برهـان　　　بـا فـیض دم ابـو الحسـن وا رسـتم

[۱۲۵۱]

دوشـم ز راه دیـده کـه جانانـهٔ دلـم　　　خندان چو گل در آمدی در خانهٔ دلم
بر گرد شمع روی اوست تا سحر چه خوش　　　تابی و سوزی داشت که پروانهٔ دلم

[۱۲۵۲]

آدمی زاده بـود زنـده همیشـه بـا نـام　　　عاقبت خاک شود این همه عضو و اندام
روح مـا آمـده از نـزد خـدای عـلام　　　بـاز آنجـا بـرود مـی‌کنـد آنجـا آرام

[۱۲۵۳]

مـاه‌رویـا تـا جمالـت دیـده‌ام　　　از همـه خوبـان تـرا بگزیـده‌ام
همیشـه بـا غمـت اشکـم روان اسـت　　　نهـر جیحـون است تـو گـویی دیـده‌ام

[۱۲۵۴]

مـن عاشـق جانانـهٔ مهـر آییـنم　　　عشقش که سرشته‌اند بماء و طینم
هرگـه کـه ببیـنم رخ خنـدانش را　　　بـالمره شـود شـاد دل غمگیـنم

[۱۲۵۵]

بـه خلـف از سـلف نمانـده علـوم		کـه بـه جـای علـوم مانـده رسـوم
حیـف صد حیـف کـه معلـوم سـلف		شـده الحـق بـه خلـف نـامعلوم

[۱۲۵٦]

برهـان اهـل رازم وصـاف مرتضـایم		چون عندلیب گویا مدحش که می‌سرایم
از بهـر سـود یـاران در کرسـی مـودت		بنشینم و به صد شوق درج گهر گشایم

[۲۰۷/۱۲۵۷]

تا ما دل خـود بـه زلـف جانان بستیم		از بنـد غـم هـر دو جهـان وا رسـتیم
ما عاشق چهر همچو مهرش هستیم		از بـادۀ عشـقش کـه بسـی سرمسـتیم

[۱۲۵۸]

عاشق دوستم و طالب این پوست نیم		خـالی از خویشـم و امـا پـر ازو مـراد ویـم
انـدرین بـزم صـفا خـالی همچـو نـیم		همچو لعل لب او هست چه خوش جام میم

[۱۲۵۹]

هـر شـب چـو رخ نگـار مـن مـه دارم		در ســایۀ مهــرش دل آگــه دارم
گردم به ره عشق او با شوق و شتاب		چــون آب روان دیــده همــره دارم

[۱۲٦۰]

فریـــــاد ز دســـــت یـــــارم		هـــر دم ز غمـــش بـــه آه و زارم
در دار و دیـــار غربـــت و غـــم		جــز یــاد تــو نیســت غــم‌گســارم

[۱۲٦۱]

من بنازم به جهان هست چو تو جانانم / شده مهر تو انیس دل و حرز جانم
قصهٔ زلف دراز تو سراسر دانم / پیش شمع رخ تو در شب یلدا خوانم

[۱۲٦۲]

از قیل و قال مدرسه ذوقی نیافتم / برهان صفت که روی از آنجا بتافتم
در بزمگاه عیش خرابات می‌کشان / بهر صفای خاطر غمگین شتافتم

[۱۲٦۳]

هر که بس جاهل است بس خود کام / کم نماید ز خر به چشم انام
هرکه دارد کمال و فضل و هنر / ذکر خیر به زبانهاست مدام

[۱۲٦٤/۲۰۸]

احسان بکن چو طبع دل‌جوی کریم / آید به مشام تا ز تو بوی کریم
هر چیز که بخشی به کسی هیچ مگوی / دادن نا گفتن است خوی کریم

[۱۲٦٥]

من هیچ چو مژگان بتم تیر ندیدم / چون غمزهٔ غماز او شمشیر ندیدم
بیدار نکرد آن مه ما را از خواب / تأثیر که در نالهٔ شبگیر ندیدم

[۱۲٦٦]

کباب کرد دلم را فراق یار قدیم / چو آتش است به تأثیر کو به طبع سلیم
به روی زرد چو دینار خویش می پاشم / همیشه با غمش از دیده اشک همچون سیم

[۱۲٦۷]

ز آتش هجر یار می‌سوزم		از درون چون چنار می‌سوزم
از غم و درد ماه مهر آیین		روز و شب شعله وار می‌سوزم

[۱۲٦۸]

تارک مالملک و ما و من‌ایم		سالک شاه ره ابو الحسن‌ایم
همچو برهان حسینی غریب		مؤمن ممتحن و مؤتمن‌ایم

[۱۲٦۹]

ما منتظر وقت و دم مسعودیم		مشتاق جمال مهدی موعودیم
عمریست که ما دیده به راهش سودیم		اندر طلبش راه بسی پیمودیم

[۱۲۷۰]

آمد ز راه دیده که جانانهٔ دلم		خندان چو گل نشست به ورانهٔ دلم
شب تا به روز بال و پر خویشتن بسوخت		در گرد شمع روی او پروانهٔ دلم

[۲۰۹/۱۲۷۱]

یا رب کرمت ز حد فزون است دانم		فیض تو چو مهر رونمون است دانم
از پرتو وجهت همه دهر است روشن		اسرار تو در جمله بطون است دانم

[۱۲۷۲]

یا رب که بشارتی تو دادی به دلم		آمد ز بشارت تو شادی به دلم
صد شکر که مهر خود نهادی به دلم		از جانب خویش ره گشادی به دلم

[۱۲۷۳]

یا رب کرم تو سازگار است دانم   لطف تو همیشه دل‌نواز است دانم
چون خاک حقیر و پست برهان اما   با بندگی تو سرفراز است دانم

[۱۲۷٤]

یا رب به درت دانی چسان آمده‌ایم   با عجز و نیاز بی‌کران آمده‌ایم
حاجات چو ما غریب و غم کیشان را   از لطف بده که بهر آن آمده‌ایم

[۱۲۷٥]

یا رب که به صد صدق من ارشاد تو خواهم   از جمله نعیم دو سرا یاد تو خواهم
هر دم تو به امداد من زار برسی   بی تاب و توانم بسی امداد تو خواهم

[۱۲۷٦]

یا رب تو کریم مهربانی دانم   تو مونس جان بی‌دلانی دانم
حاجات مرا روا بکن تو ز کرم   حاجات مرا جمله تو دانی دانم

[۱۲۷۷]

با عون تو رب ذوالمنن منتظرم   خاصه که من اندرین زمن منتظرم
از لطف تو با چو من فقیر می کن انعام   دانی که به انعام تو من منتظرم

[۱۲۷۸]

یا شاه نجف از تو مدد می‌خواهم   من بندهٔ دیرینهٔ مانند تو شاهم
من سالک شه‌راه غم و غربتم اما   چون همت او هست دلیل راهم

[۱۲۷۹]

عمریست که سرحلقهٔ رندان هستم — از بادهٔ عشق مست و سکران هستم
با شوق و شتاب من که اندر شب وصل — پروانهٔ شمع روی جانان هستم

[۱۲۸۰]

عمریست که من ساکن میخانهٔ عشقم — مست می گلگونهٔ پیمانهٔ عشقم
بستم دل خود را که به زلف لیلی — چون قیس نیم عاقل و دیوانهٔ عشقم

[۲۱۰/۱۲۸۱]

در بزم غمت چه خوش سرودی دارم — همچون دل نالان خود عودی دارم
سوداگر عشق توام ای دوست چو برهان — در دهر چو سودای تو سودی دارم

[۱۲۸۲]

دربزمگه عشق که من تا هستم — از بادهٔ جان پرور گلگون مستم
دل را به خم زلف نگاری بستم — از بند غم هر دو جهان وا رستم

[۱۲۸۳]

در بزمگه عشق مقامی دارم — در نزد سبوکشان که نامی دارم
چون لالهٔ صحرا که به داغ دل خویش — اندر کف خود مدام جامی دارم

- ن -

[١٢٨٤]

ای یاد توام مونس جان و دل نالان وی درد توام به دردمندان درمان
سر بر ره عشقت زدم و می‌گردم عمریست به سودای تو همچون برهان

[١٢٨٥]

چشم بگشای و روی جانان بین همچو برهان به دیدهٔ جان بین
چون مرایای اوست جمله جهان تو یکی را به صد هزاران بین

[١٢٨٦]

ما که داریم دولت دارین والدین کرام چون سعدین
هر دو لؤلؤ بحر صلب علیست هر دو نسل به نجیب پاک حسین

[١٢٨٧]

شاه گل برزخیست در مابین کو بود زیب و زیور بحرین
مرتضی و بتول بحرین‌اند لؤلؤ و مرجان اوست حسین

[١٢٨٨]

لله الحمد که کسی دارم من مانند علی ملتمسی دارم من
دم زنم همچو نی از مهر علی در جسدم تا نفسی دارم من

[۱۲۸۹]

گفـتمش زلـف خـود بـه رو مفکـن　　　گفـت بـی شـب نشـود مـه روشـن
گفــتمش چیســت کــو عــلاج تــبم　　　گفـت عنابهـای سـرخ دو لـب مـن

[۲۱۱/۱۲۹۰]

بـه هـوای گـل رخسـار تـو نـالانم مـن　　　بلبل با غم و خوش صوت و خوش الحانم من
سنبل زلف تو گر مشک و عبیر افشانست　　　همچـو برهـان هلـه از مشـک فروشـانم مـن

[۱۲۹۱]

بر راه غمت در تک و تاز است دل من　　　از عشق تو در سوز و گداز است دل من
چون خاک به زیر پای تو افتاده است　　　ز آن سـرور اربـاب نیـاز اسـت دل مـن

[۱۲۹۲]

ز هجـر روی تـو در آتشـم مـن　　　دریـن آتـش کـه آهـی مـی‌کشـم مـن
بـه وصـلت کـی شـود هجـرت مبدل　　　ز شـربت‌هـای لعلـت کـی چشـم مـن

[۱۲۹۳]

تـا بـر افـروختم چـراغ چنـین　　　بنمـودم بـه سـینه داغ چنـین
گـر برقصـد عطـارد و زهـره　　　سـزد از شـوق چـار بـاغ چنـین

[۱۲۹٤]

چـون بـه مهـرت سرشـته‌انـد گـل مـن　　　ز آن غـم تـو نشسـته در دل مـن
انـدرین کشـتزار عمـرم نیسـت　　　بجـز از درد و داغ حاصـل مـن

[۱۲۹۵]

جـان بـه شـمع عـارض جانانـه زن　　　بـا هـزاران شـوق چـون پروانـه زن
بـر سـر　ایـن پیـره زال و شـوی کـش　　　پشـت پـایی گـر　زنـی مردانـه زن

[۱۲۹۶]

سـید ذوفنـون جمـال الـدین　　　بـود الحـق کـه رکـن شـرع مبـین
هـان پـس از عهـد بـو علـی نامـد　　　چـون او علامـۀ حکـم آیـین

[۱۲۹۷/۲۱۲]

در سویدای دلم هست تولای حسن　　　ریزم از دیده از آن خون به معنای حسن
سرمۀ چشم همه مرد خدایست برهان　　　خـاک پـاک قـدم اقـدس والای حسـن

[۱۲۹۸]

مقتـدا دارم چـو زیـن العابـدین　　　اوسـت در عـالم امـام المتقـین
مرقـدش باشـد مطـاف قدسـیان　　　آسـتانش کعبـۀ اهـل یقـین

[۱۲۹۹]

بـه جـابر گفـت آن شـاه رسـولان　　　برسـانید وه چـه خـوش پیغـام
به باقرم برسی تو سلام من برسان　　　کـو بـه مـولای جملـه متقیـان

[۱۳۰۰]

همچـو بـاب الحـق و بهـاء الـدین　　　داشـتم دادر وفـا آیـین
الحـق آن سـید گزیـده کـه بـود　　　زاهـد وقـت و زیـب اهـل یقـین

[۱۳۰۱]

از غـم لالـه رخ صـحرا نشـین   بـر کشـم از سـینه آه آتشـین
نیست غیر از سود سودایش به سر   درد و داغش هست در قلب حزین

[۱۳۰۲]

رەنشـینم مـن مهـم بـالا نشـین   عاشـق زارم مـن و آن نـازنین
گـر گـل صـد بـرگ سما دارد آسمان   همچـو برهـان بلبلـی دارد زمـین

[۲۱۳/۱۳۰۳]

نرگسـش جـلاد جـان اسـت الامـان   غمزەاش سیف وسنان است الامان
اژدر اسـت زلـف سـیاهش الحـذر   قـامتش محشـر نشـان اسـت الامـان

[۱۳۰٤]

از همـه خلـق روی بـر گـردان   رو تـو آور بـه روی آن جانـان
از جمـالش بـه دیـده نـور بـده   وز وصـالش بـه دل نـوا برسـان

[۱۳۰۵]

از درد آن نگـار دوا را طلـب بکـن   دایم تو از غم او صفا را طلب بکن
از آتش محبت و مهرش علی الدوام   برهان صفت تو آب بقا را طلب بکن

[۱۳۰٦]

عشـقبـازی کنـی بـه دلسـتانی کـن   خاصـه کـه در موسـم جـوانی کـن
خیـز علـی رغـم بـیغمـان ای دل   بـا غمـش رو تـو شـادمانی کـن

[۱۳۰۷]

با خسرو چون دل انقیادی می‌کن　　در عالم دین تو اجتهادی می‌کن
مردانه به نفس خود جهادی می‌کن　　در ملک وجود خویش دادی می‌کن

[۱۳۰۸]

خود را تو نخست مرد دین‌داری کن　　وان گه که به قوم خویش سالاری کن
تا دم واپسین درین دیر فنا　　بر خلق خدا یاری و غم‌خواری کن

[۱۳۰۹/۲۱٤]

بر سر ما فکنده سایه فزون　　نخل قدت که نوبر است اکنون
روشن ای دوست کرد مهر رخت　　چشم ما را به رغم دشمن دون

[۱۳۱۰]

تا شد آن ماه دل‌آرا یار من　　روز روشن گشته شام تار من
الحق از مهر و وفای آن نگار　　رونقی بگرفته کار و بار من

[۱۳۱۱]

چو هر بادی وزد از کوی جانان　　به مرده چون دم عیسی دهد جان
هر گیاهی که به کویش روید　　کند مشام معطر بخور مریم سان

[۱۳۱۲]

تو داری عاشق مشتاق و مستمند چو من　　که هست بر آتش عشق توام سپند چو من
به صد امید کنون آمد ای شه خوبان　　که بر در کرم تو به نازمند چو من

[۱۳۱۳]

دردا که رفت از برم آن سرو ناز من		رفت از پی اش به ناله دل پاک‌باز من
شد دیده‌ام سرشک فشان از فراق او		افشا نمود بر همه پوشیده راز من

[۱۳۱٤]

از هجر رخت پر تب و تابست دل من		در آتش عشق تو کبابست دل من
از لشکر بی‌داد هلاگوی غمت		چون خطهٔ بغداد خرابست دل من

[۱۳۱٥]

هجر تو بلای مستمندی چون من		وصل تو دوای دردمندی چون من
در بند کمند زلف پر پیچ و خم خود		صد غم‌زدهٔ را بفکندی چون من

[۲۱٥/۱۳۱٦]

یا رب دل ما را به کمالش برسان		آیینهٔ با صفای وجهت گردان
با بادهٔ عشق جان فروز تو مرا		مدهوش بکن ز لطف روزان و شبان

[۱۳۱۷]

یارب به کمند نفس زار است برهان		از کثرت جرم شرمسار است برهان
کارش همه عصیان و گناه است اما		از رحمت تو امید وار است برهان

[۱۳۱۸]

دارد دلی ز غم تو پر خون برهان		از دیده بریزد اشک گلگون برهان
در سایهٔ عشق رخ مانند بهارت		که دارم چار باغی خوش چون برهان

[۱۳۱۹]

در سینه گذار مهر جانان برهان — مردانه به مهرش گذر از جان برهان
آزاده سری خواهی اگر در عالم — دل از همه بند برهان برهان

[۱۳۲۰]

یا رب که ز بند این و آنم برهان — وز درد و غم هردو جهانم برهان
هر چیز که آن مانع وا رستگی ماست — از کشمکش آن همه جانم برهان

[۱۳۲۱]

هر جایی مشو بیهده ای عاشق مسکین — هر سوی مدو در طلب یار چنین
خواهی که در آید به حریم دل تو — بگشا در دل را و به یادش بنشین

[۱۳۲۲]

مردانه دلا تو بی ریا رقص بکن — چون اهل صفا صبح و مسا رقص بکن
از باد و هوا رقص چو سروی بکن اما — با آتش عشق دل ربا رقص بکن

[۱۳۲۳]

اگر خواهی شوی ای دل ز پاکان — ز چرکاب هوا بر چین تو دامان
رسی ای مرد ره در کوی جانان — به سیم اشک و با نقدینهٔ جان

[۱۳۲٤]

شیخ شهر است جاهل از راز درون — با لباس فقر آراید برون
زرد مالی دارد و زهد ریا — سر بسر کارش فریب است و فسون

[۲۱۶/۱۳۲۵]

حسین است آفتاب عالم جان		حسین است شمع بزم جمع جانان
چون از بهر بقای دین احمد		فدا جان کرد آن شاه شهیدان

[۱۳۲۶]

به دل مهر ترا بنهاده‌ام من		که داد عاشقی را داده‌ام من
به معنی مرد آزادم به صورت		به بند چار عیال افتاده‌ام من

[۱۳۲۷]

چو برهان درد جانان را طلب کن		ز دردش نیز درمان را طلب کن
اگر تو شادی جاود خواهی		غم جان پروران را طلب کن

[۱۳۲۸]

نور چشم فخر کیهان است حسین		سر قلب شاه مردان است حسین
قبله‌گاه اهل ایمان است حسین		پادشاه پادشاهان است حیسن

[۱۳۲۹]

وه چه خوش محبوب سبحان است حسین		نور چشم شیر یزدان است حسین
هست مانند درش دار الامان		سرور و سالار مردان است حسین

[۱۳۳۰]

به سیر ملک دل ای مه سفر کن		قدم رنجه ز شه راه بصر کن
به گرد جویبار دیده گردند		که رومی بچگانم خوش نظر کن

[۱۳۳۱]

دل خـــود را بـــه یـــاری دادهام مـــن   بـه رویـش دیـده را بگشـادهام مـن
بــه خلوتخانــۀ خــاطر چــو برهــان   خیـالش را چـه خـوش بنهـادهام مـن

[۱۳۳۲]

ضایع مکن این عمر و به غفلت منشین   مردانـه تـو در گوشـۀ راحـت منشـین
در راه غمش همسفر اشک روان شو   چون سایه نشینی به عطالت منشین

[۱۳۳۳]

بــه عهــد خویشــتن ای دل وفــا کــن   که هر چه هست جز او بر هوا کن
چـو برهـان بلاکـش در شـب وصـل   بـه مـاه خـود تـو عـرض مـدعا کـن

[۱۳۳٤]

دور شــو ای یــار مــن از مــا و مــن   گـر تـو خـواهی قـرب بـار ذوالمنن
منشــین در کــنج خانــه همچــو زن   پـای اگـر مـردی بـه راه عشـق زن

[۲۱۷/۱۳۳۵]

خاکدان است زن و مرد است گردون   هــر دو دوننــد و هــر دو بوقلمــون
پاشــد آن تخــم فتنــه رنگارنــگ   پــرورد ایــن کــه غــم گونــاگون

[۱۳۳٦]

تــا بتــوانی طاعــت یــزدان مــی کــن   بنیـاد ریـا و   ریـو ویـران مـی کـن
گـر مـرد مجاهـدی بـه نفـس کـافر   شمشیر دو دم بزن مسلمان می کن

[۱۳۳۷]

تارک ماملک و دار و دیار است دل من		ساکن کوی صفا پرور یار است دل من
فــارغ از نالــه و فریــاد نباشــد گویــا		که هزار گل رخسار نگار است دل من

[۱۳۳۸]

ز همــت خــویش را ممتــاز مــی‌کــن		ســر و ســردار اهــل راز مــی‌کــن
بــه روی شــاهد یکتــا چــو برهــان		دو چشــم خویشــتن را بــاز مــی‌کــن

[۱۳۳۹]

ای پســر عشــق نگــارا فــزون بکــن		چشم خود را با غمش جیحون بکن
پــاک کــن از گــرد غیــر آیینــه را		هر چه هست جز او ز دل بیرون بکن

[۱۳٤۰]

خواجــه آیینــه‌ایــم مــا را بــین		عکــس دیــدار یــار در مــا بــین
مــا کــه هســتیم لفــظ معنــی دار		چشــم بگشــا بــه لفــظ معنــی بــین

[۱۳٤۱]

از مــدحت حیــدر و بتــول و حســین		یافتــه چــار بــاغ برهــان زیــن
چــار ارکــان خانــهٔ دیــن‌انــد		بــر گــردن ماســت مهرشــان دیــن

[۲۱۸/۱۳٤۲]

ای غــم تــو محــرم اســرار مــن		درد تـــو دوای دل بیمـــار مـــن
هســت چــو تــو یــار وفــادار مــن		نیسـت بجـز یـاد تـو غـم‌خـوار مـن

[۱۳۴۳]

ای پسر در بارگاه مستعان　　　کن دعا بهر شکست دشمنان
از برای نصرت اسلامیان　　　سورهٔ انا فتحنا را بخوان

[۱۳۴۴]

اعتماد ای دل به حرف خس مکن　　　حسن ظنی هم بهر ناکس مکن
سوء ظنی نیز با هر کس مکن　　　کرده‌ای زین پیش اگر زین پس مکن

[۱۳۴۵]

بود ایلک ماضی سلطان جهان　　　دختری داشت چو ماه تابان
مام سید برهان دین قیلج اوست　　　هر سه دارند نکو نام و نشان

[۱۳۴۶]

ز دام نفس درویش است گریزان　　　به راه یار گردد اشک ریزان
تو تا در بند خویشی خوار باشی　　　نباشی معتبر نزد عزیزان

[۱۳۴۷]

از زلف بتان دست بگسل برهان　　　با هر بت هرجایی مده دل برهان
یک یار بس است ترا با مهرش　　　کن عشق یک نگار حاصل برهان

[۲۱۹/۱۳۴۸]

ای پسر صنعت سخن را دان　　　صنعتی نبود به از وی در جهان
حجت است بر صدق قول من که گفت　　　انا افصح خاتم پیغمبران

[۱۳٤۹]

چون هجر تـوام هست بلای دل من　　　از سر که نرفت با دعای دل من
بنشـین نفسـی پـیش مـن دل‌خسـته　　　از بهـر خـدا بهـر شـفای دل مـن

[۱۳۵۰]

پنـد گـویم بـه از جـواهر کـان　　　ای پسـر بشـنو و غنیمـت دان
نیـک کـردار بـاش چـون نیکـان　　　بـا بـدان همنشـین مشـو یـک آن

[۱۳۵۱]

یـا رب در لطفـت بـه رخـم بـاز بکـن　　　چون من افتاده‌ای را بندهٔ ممتاز بکن
چشم ما را بکن از نور جمالت روشن　　　دل غـم‌دیـدهٔ مـا را تـو یـم راز بکـن

[۱۳۵۲]

حسـد را جـا مـده انـدر دل و جـان　　　حسـد را خانمـان‌سـوز آتشـی دان
ندیـده حاسـدی سـودی بـه دوران　　　همـه حسـاد را لا یفلحـون خـوان

[۲۲۰/۱۳۵۳]

ای صـبا خـدمت بـدین منـوال کـن　　　عـزم راه خانقـاه و چـال کـن
گـو سـلام مـا بـه یـاران هـم مـرا　　　از پیـام دوسـتان خوشـحال کـن

[۱۳۵٤]

عشـقت ای شـوخ شـاب دارم مـن　　　ز آن بـه دل سـوز و تـاب دارم مـن
زلـف پـر پـیچ و تـاب داری تـو　　　چـون رخـت آفتـاب دارم مـن

[۱۳۵۵]

به عشق یار ای دل اکتفا کن	که هر چه هست جز او بر هوا کن
گر آزاده سری خواهی تو خود را	ز بند زال شوهرکش رها کن

[۱۳۵٦]

هله محبوب داور است حسین	سبط پاک پیمبر است حسین
نجل زهرا و حیدر است حسین	خسرو شرع پرور است حسین

[۱۳۵۷]

زنده گردد دل به درد دلستان	دل که غافل شد ز دردش مرده دان
زاد عاشق نقد جان است ای جوان	هست همراهش که چون اشک روان

[۱۳۵۸]

این هستی ما خیال و خواب است برهان	چون نقش بر آب است و سراب است برهان
وارسته شو از بند بلای هستی	هیچی که چو او به حق حجاب است برهان

[۲۲۱/۱۳۵۹]

جانان من است در دو جهان ملتمس من	جز او نبود مونس و فریادرس من
صد بار به است ز نقد شش روزه دلا	با یاد و خیالش گذرد یک نفس من

[۱۳٦۰]

گل محمد ز چشمهٔ کاوان	خوش سفر کرد به کوی جانان
پورِ رحمت صوفی و پرچه گل است	حج اکبر کرد با بخت جوان

[۱۳٦۱]

میـل پـورا تـو بـه پیمانـه مکـن　　　انـس بـا ناکسـی مردانـه مکـن
نوجـوانی و نورسـی زینهـار　　　آشـنایی تـو بـه بیگانـه مکـن

[۲۲۲/۱۳٦۲]

قاصد کرم خویش به پایان برسان　　　پیغـام مـن زار بـه جانـان برسـان
بر گوی به یار دل ستان از ره لطف　　　یک نامۀ مهر خود به برهان برسان

[۱۳٦۳]

یارا غم تو خورد غریبی چون من　　　درد تو کشد بسی کبابی چون من
نالد که ز عشق چو تو نورسته گلی　　　در باغ جمالت عندلبی چون من

[۱۳٦٤]

هرجا که نشینی تو به جانان بنشین　　　اما که تو با یک دل و صد جان بنشین
خـواهی کـه شـوی رونـق بزمگـه دل　　　منشین به گدا به شاه خوبان بنشین

[۱۳٦٥]

ای دل منشین به کنج خانه چو زنان　　　بر خیز و قدم نه به ره یار چو مردان
بر رغم همه خرمنشان همچو مسیحا　　　زین خاک عروجی تو بکن بر فلک جان

[۱۳٦٦]

هستی تـو نگـار مـه لقـای دل مـن　　　شـد روی تـو مایۀ صفای دل من
خنـدان چـو گـل تـر ز در بنده در آی　　　بنشـین بـه بـرم دمـی بـرای دل مـن

[۱۳٦۷]

در کوی تو با شوق و شتاب آمده‌ام من		با سوز دل و چشم پر آب آمده‌ام من
هر کس روشی دارد و من چون ذره		سوی چو تو آفتاب آمده‌ام من

[۱۳٦۸]

دوست طلب باش چو مردان دین		مشنو سخن دشمن چون نفس مهین
همچو مسیحا سفری کن به سپهر		جای نشستن نبود این زمین

[۲۲۳/۱۳٦۹]

یاری طلب از دوست تو اندر ره دین		مانند هوا دشمنی داری به کمین
منشین تو با سایه نشینان اما		رو به حریفان بزم عشق نشین

[۱۳۷۰]

شجر عشق نگار است سراسر دل من		عمریست که دارد چو غمش بر دل من
آب از دیده به شکرانه دمادم ریزم		شده از آتش روی او منور دل من

[۱۳۷۱]

در موسم گل خوش می احمر خوردن		خاصه که می در دست دلبر خوردن
آواز هزاران بشنیدن خوش لیک		از نخل مراد خوشتر است بر خوردن

[۱۳۷۲]

مشو از یار غافل ای برهان		کن غمش را تو حاصل ای برهان
رو تو دل را خراب کن یکسر		بهر آبادی دل ای برهان

[١٣٧٣]

مـاییم کـه مـرآت رخ حضـرت جانـان	افتـاده بمـا عکـس جمـالش برهـان
بـی او کـه نـداریم وجـودی بـودی	با او شده این هستی ما گرچه نمایان

[٢٢٤/١٣٧٤]

یا رب تو بده زادی به زاری چون من	در راه تـو افتـاده نـزاری چـون مـن
آمد به امیدی مکن از لطف تو محروم	بر درگه تو که خاکساری چون من

[١٣٧٥]

یـا رب بـه ره افتاده لونـدی چون من	خواهد ز تو لطف اسیر بندی چون من
از بهـر شـفایم ز حکـم خانـۀ خـود	بفرسـت دوا بـه دردمنـدی چـون مـن

[١٣٧٦]

در دهر به تو هست کهدل بستهای چون من	بالمره ز بند دو جهان رستهای چون من
ای دوسـت بیـا بـه رغـم دشـمن بنشـین	اندر سر بالین غم خستهای چون من

[١٣٧٧]

انعام نمودی تو به موهومی چو من	انفاس تو جان داد به معدومی چو من
در راه حـریم وصـل دل افـروزت	افتاده به صد شوق که محرومی چو من

[١٣٧٨]

یا رب به درت نهاده سر برهان سان	خواهیم ز تو حاجت خود نی ز کسان
از لطـف بکـن مشـکل مـا را آسـان	مـا را تـو بـه سـر منـزل مقصـد برسـان

[۱۳۷۹]

یــارا تــو بیــا بــه چشــم زارم بنشــین	یـا در لـب چـون او جویبـارم بنشین
با بوی خوشی آمده‌ای چون گل صد برگ	بـا عـارض خنـدان بـه کنـارم بنشـین

[۲۲۵/۱۳۸۰]

زین پیش که یار بود بخت و دولت با من	بنواخت مرا دوست به رغم دشمن
امـروز بـه مـن چهـر چـو مهـرش ننمـود	شد تیره از آن در نظرم عالم روشن

[۱۳۸۱]

پـاک آمـدن خـویش فرامـوش مکـن	ناپـاکی کـس را تـو در آغـوش مکـن
انـدر ره پـاکی تـو بنه پـای چـو پاکـان	ناپاکی سخن گوید اگر گوش مکن

[۱۳۸۲]

افتـاده بـه راه عشـق یـاری دل مـن	کاری خوشی کرده اختیاری دل من
اسباب تعلق همه یک باره بسوخت	بـا آتـش آه شـعله بـاری دل مـن

[۱۳۸۳]

آن شـاه بتـانم کـه بـود مـاه دل مـن	روشن شده بزم غمش از آه دل من
از شـاه ره دیـدۀ مـن آمـده امشـب	شـاهانه نشسته بـه حرمگـاه دل مـن

[۱۳۸٤]

آتشکدۀ عشـق نگـار اسـت دل من	جوی غم اوست چشم بی حاصل من
بـر خـاک ره او بـه هـوایش بـنهم سر	تـا هسـت بـه تـنم روان ناقابـل مـن

[۱۳۸۵]

ای پور که تو با سایه نشینان منشین	با بد روشان و حرف چینان منشین
مـردان هلـه هسـتند کـه نـامردان هـم	بنشین تو به آنان و به اینان منشین

[۱۳۸٦]

منشین تو به خانه ای پسر همچون زن	مردانـــه قـــدم رو بـــه ره یـــار بـــزن
محبوب خدا و خلق خواهی بشوی	صاحب خلق حسن باش درین شش روزن

[۲۲٦/۱۳۸۷]

در جهـان ای دل تـو نیکـو کـار کـن	دولـــت جاویـــد را احضـــار کـــن
عاشـق جانـان تـو بـاش و در رهـش	نقــد جــان خویشــتن ایثــار کـــن

[۱۳۸۸]

ای پسـر بـی‌کـار منشین کـار کـن	شـهر جـان را سـر بسـر اعمـار کـن
خــالی دل را از همـــه اغیـــار کــن	دیـده را وقـف جمـال یـار کـن

[۱۳۸۹]

روی یـار است مـه نـور افکـن مـن	سـر کـویش کـه بـود مـأمن مـن
دسـتم از دامــن وصــلش نکشـم	هست تـا جـان مـن انـدر تـن مـن

[۱۳۹۰]

در زاویـه‌هـا هسـت بسـی اسـتادان	گردنـد ز پـی شکار چـون صیادان
انـــدرین چاربنـــد چـــون عنقـــا	نیســـت پیـــدا وجـــود آزادان

[۱۳۹۱]

حیف است که اسرار به نادان گفتن
عیب است گهر ز ناقدی بنهفتن
کار صاحب دلیست همچون گل
در بزم صفا نشستن و بشگفتن

[۱۳۹۲]

ای پسر آی و به چشم ما نشین
چون فروغ ماه بر دریا نشین
از کلبهٔ گل خیز سزاوار تو نیست
چون صفا در خانهٔ دل‌ها نشین

[۱۳۹۳/۲۲۷]

ای پسر تو به رغم بی دردان
قطع کن راه عشق چون مردان
مهر جانان نبود گر به کسی
تو ورا از خر نر کمتر دان

[۱۳۹٤]

یارا رخ سرخت گل خندان من
سراپای حسن تو گلستان من
سودای سیه زلف تو اندر سر من هست
نیست جز از عشق تو در جان من

[۱۳۹٥]

نیک‌بخت آن کس است که آیینه‌سان
باشد دل او معکس روی جانان
هیچ از درد او غافل نشود
هم غمش را بکند مونس جان

[۱۳۹٦]

خیام عمر گفته رباعی گزین
مانند او خوش بگفته اوحد به یقین
چار باغ است و چار مصرع آن
چار جوی است و چار مصرع این

[۱۳۹۷]

اوفتـاده بـه راه غـم و غربـت دل مـن　　تا سواری شده بر توسن همت دل من
اندرین بزم ز فیض دم سلطان نجف　　برهان شده است جام محبت دل من

[۱۳۹۸]

بر راه غمت در تک و تاز است دل من　　از عشق تو در سوز و گداز است دل من
چون خاک به زیر پای تو افتاده است　　ز آن سـرور اربـاب نیـاز اسـت دل مـن

[۲۲۸/۱۳۹۹]

دوش گفــتم بـــه خســرو خوبـــان　　عشــق تــو دل مــن اســت پنهــان
گفـت آن چـون آتـش جـان سـوز مرا　　رو تـو خـاموش کـن بـه اشـک روان

[۱٤۰۰]

یا رب به درت به حاجتی آمده برهان　　او را ز در خویش تهی دست مران
هستی تو غنی فقیر و محتاج تو اوست　　حاجـات ورا دوا بکـن از احسـان

[۱٤۰۱]

یا رب که درت ملجأ هر پیر و جوان است　　خاک ره تو سرمۀ جشم دل و جان است
آن راز به ما بخش تو از مرحمت خویش　　کان گنج صفت از نظر خلق نهان است

[۱٤۰۲]

یـا رب دل مـا را بـه کمـالش برسـان　　آیینـه‌ای بـا صـفای وجهـت گـردان
بـا بـادۀ عشـق جـان‌فـروز تـو مـرا　　مدهوش بکن ز لطف روزان و شبان

[۱٤۰۳]

یـا رب بــه مــراد دل زارم برســان — بگشـاده مـا را بـه دیـارم برسـان
در ســایهٔ فقــر احمــد مرســل مــا — بـا دولـت عـز و اعتبـارم برسـان

[۱٤۰٤]

یـا رب بـه درت آمـده‌ام سـائل‌سـان — حاجت به تو دارم و ندارم به کسان
دشــوار مــرا ز لطـف بکــن آســان — ما را تو به سر منزل مقصود رسان

[۲۲۹/۱٤۰٥]

بر جان من آتش زدی رفتی ز بر من — هرگز که خیال تو نرفت از نظر من
داغ تو به سینه هست از آن همچون نی — هـر دم کشـد آهـی دل غـم‌پـرور مـن

[۱٤۰٦]

دل را چه خوش است به زلف جانان بستن — از بنـد غـم هـر دو جهـان را رسـتن
از بـاغ بهشـت اسـت کـه بهتـر صـد بـار — در بــزم وصــال او دمــی بنشســتن

[۱٤۰۷]

دل آیینــهٔ خــدا نماییســت برهـــان — او را تو نگه‌داری چه خوش در بر جان
دو چشم گهر بار تو بحرین غم یارست — سـوداگر عشـق چـو تـو سـرمایه بـود آن

[۱٤۰۸]

بـه هـر دل نیسـت عشـق یـار برهـان — این آتـش نیسـت در هـر دار برهـان
غریبـی هسـت چـون بیمـار برهـان — که دارد چون غمش غم‌خوار برهان

[١٤٠٩]

چـو هـر بـادی وزد از کـوی جانـان	به مـرده چـون دم عیسـی دهـد جـان
هــر گیــاهی کــه بــه کــویش رویــد	کنـد مشـام معطـر بخـور مـریم سـان

[١٤١٠]

قاصــــــد آورد نامـــــه از یـــــاران	حـرف مهـر و وفاسـت سـر بسـر آن
بــود دل‌جــوی چــون خــط خوبــان	آری دل‌جوســـت خـــط محبوبـــان

[١٤١١]

بشنو ز من این سخن ای عاشق مسکین	هر سوی مدو در طلب یار چنین
خـواهی کـه درآیـد بـه حـریم دل تـو	بگشــا در دل را و بیــارش بنشــین

[١٤١٢]

گــــر زنــــی دم ز ســــر آدم زن	همچـــو نـــی نالـــهٔ دمـــادم زن
ای دل ار مــــرد راهــــی مردانــــه	پــای خــود بــر ســر دو عــالم زن

[١٤١٣]

نگــه دارد غــم جانانــه برهــان	همیشـــه در دل ویرانـــه برهـــان
به هـر دل نبـود عشـق جـان فـروزش	ایـن آتـش نیسـت در خانـه برهـان

- و -

[۲۳۰/۱٤۱٤]

یارا که تویی در ملک ملاحت خسرو   افکندی به سر ز مهر رویت پرتو
تو پی‌روی داری چو دل چالاکم   اندر ره عشق ای مه تنها رو

[۱٤۱٥]

یارا که به چشم ماست آب رخ تو   اندر دل ما هست که تاب رخ تو
دانم که نشان فرق و جمع است چه خوش   زلف چو سحاب و آفتاب رخ تو

[۱٤۱٦]

ای دل زار سپاس ملک بار بگو   نعت آن احمد مختار تو هر بار بگو
همچو برهان وفاکیش و محبت آیین   مدحت و منقبت حیدر کرار بگو

[۱٤۱۷]

این چار باغ من چو عروسان خوب رو   دارند زیوری همه مانند رنگ و بو
گل‌های آن همیشه که خندان ز فیض حق   باد خزان که هیچ نیابد ره اندرو

[۱٤۱۸]

زارم ز هجر روی چو ماه تمام تو   آشفته حالم از غم زلف چو شام تو
برهان صفت که خون جگر می‌خورم مدام   از سوز و حسرت لب مانند جام تو

[۲۳۱/۱٤۱۹]

مـن ندیـدم مـونس جـانی چـو تـو　　　همچو تو غم‌خوار و جانانی چو تو
چـون دو عنـاب لبـت در درد عشـق　　　نیسـت درمـانی و لقمـانی چـو تـو

[۱٤۲۰]

همچـو مجنـون بـه دشـت سـودا رو　　　از ره لیلـــی ســـوی مـــولی رو
مـــدو از همـــت از پـــی لفظـــی　　　گـر تـو مـردی بـه ملـک معنـی رو

[۱٤۲۱]

در طریــق عشــق و غــم مردانــه رو　　　بـــا دل شـــوریده و دیوانـــه رو
همچو برهان تو به صد شوق و شتاب　　　از پـــی جانانـــه رو جانانـــه رو

[۱٤۲۲]

قبلـــۀ جنهاســـت بتـــا روی تـــو　　　کعبـۀ دلهاسـت سـر کـوی تـو
مـن کـه چـو برهـان قلنـدر بخشـم　　　هـر دو سرا را کـه بـه یک مـوی تو

[۱٤۲۳]

گـــر نـــه خـــارایی از بخـــارا رو　　　هـر کجـا　هسـت بخار آنجـا　رو
ای بخـــاری کـــم از بخـــار نـــه‌ای　　　زیــر خـــاکی نـــه‌ای بـــه بـــالا رو

[۲۳۲/۱٤۲٤]

در سر است سودای زلف و خال تو　　　در دل اســت عشــق عــذار آل تــو
عاشـقی داری چـو مـن بـاری ز لطـف　　　تو نپرسیدی که چون است مآل تو

[۱۴۲۵]

خواهی به تو شمع صبح گردد پیرو　　عمری ز پی یار پری چهره بدو
خواهی اگر از حیات لذت یابی　　ای دل ز دهان اوحدیثی بشنو

[۱۴۲۶]

ای هجر که سرمایهٔ درد و المی تو　　بر جان چو من خستهای صد گونه غمی تو
عمریست که مهجور ز یاری شدهام من　　دور از من بیماری نمیگردی دمی تو

[۱۴۲۷]

بر خیز دلا تو از پی یار بدو　　چون اشک دو چشم تر و خونبار بدو
هر گه کند آن سرو روان عزم چمنزار　　تو از پس او باد صباوار بدو

[۱۴۲۸]

یار ما دارد چو گل روی نکو　　ما ز عشق او چو بلبل بزله گو
همچو برهان خلوتی داریم خاص　　در حریم دل ما نیست جز او

[۲۳۳/۱۴۲۹]

نفس تو بارکش خر ای رهرو　　تو مکش بار او پندم بشنو
از ملک خواهی تو بالا تر شوی　　همچو عیسی به خر سوار بشو

[۱۴۳۰]

ای دل که تو از راه علی با سر رو　　چون مالک اشتر و تو چون بوذر رو
با آل کرام شاه دین پیرو باش　　از راه صفا و صدق چون چاکر رو

[١٤٣١]

باد صبح آورد خاک کوی تو   خاصه آن بوی خوش دلجوی تو
آب خون آلود دارد چشم من   کآتش بی دود دارد روی تو

[١٤٣٢]

ای پسر صوت و صدای نی شنو   نغمۀ حالت فزای نی شنو
خواهی گردی مرد میدان سماع   نالۀ مرد آزمای نی شنو

[١٤٣٣]

مادح حیدر حق است او نیک‌خو   مدح او را در کتاب الله بجو
وصف او گفتن نه حد ماست لیک   حرف ما از وصف او گردد نکو

[١٤٣٤]

زمزم آتش فشان است روی تو   سنبل سیراب سان است موی تو
جامع حسن تو دارد لاجرم   وه چه خوش محراب چون ابروی تو

[١٤٣٥]

ای دل تو حدیث یار پی در پی گو   در بزم سماع آی و به بانگ نی گو
جز عشق نگار هر چه در عالم هست   گر مردی چو برهان همه را لا شی گو

[١٤٣٦/٢٣٤]

پدرم راد و مادرم بانو   مدح هر دو کفم به رغم عدو
هر دو بودند نسل پاک حسین   هر دو بودند که پیروان او

[۱٤۳۷]

خوش هوا و آب دارد کوی تو		کام یابم از لب دلجوی تو
آب خون آلود دارد چشم من		آتش بی دود دارد روی تو

[۱٤۳۸]

ای دل تو به سر منزل دلدار بدو		چون آب روان چشم خونبار بدو
در وادیی ایمن محبت شب و روز		مانند کلیم از پی دیدار بدو

[۱٤۳۹]

یارم که به ملک حسن و آنست خسرو		کاندر سرم آن مهر فکنده پرتو
همچون دل چالاک که پیرو دارد		اندر ره عشق آن مه تنها رو

[۲۳٥/۱٤٤۰]

ای دل تو کلام بار یکتا بشنو		حرف جان پرور آن امی گویا بشنو
به ژاژ هر خس نادان مده گوش		الا سخن مردم دانا بشنو

[۱٤٤۱]

راز دلبر را به هر ناکس مگو		عشق آن گل را به خار و خس مگو
سر بده سری مده بهر خدا		گفته‌ای گر پیش از این زین پس مگو

[۱٤٤۲]

پرتو مانند حیدر ماه شو		پیرو همچون او شاهنشاه شو
گر تو خواهی راز دان دین شوی		مرد راه آن ولی الله شو

[۱٤٤۳]

راز دل چــون رنــد عیســی دم مگــو　　بــا خــر دو پــای ایــن عــالم مگــو
مهــر مــه‌رو را بــه نــامحرم مگــو　　قصـۀ زلـف خـم انـدر خـم مگـو

[۱٤٤٤]

ای خواجه ز من پند چو گوهر بشنو　　بس توشه به کف آور و مرد ره شو
زینهـار مـرد بـاغم بـی‌حاصـل دنیـا　　ز آنجا که تو شاد آمده‌ای شاد برو

[۱٤٤٥]

قبلـــه دارم چـــون رخ نیکـــوی تـــو　　هست محـرابم کـه چـون ابـروی تـو
قصـــۀ زلـــف تـــرا هـــر شـــام تـــار　　مـی نویسـم پـیش شـمع روی تـو

[۱٤٤٦]

راز دل خـود بـه مـونس و محـرم گـو　　خاصیت آب چشم چـون زمـزم گـو
ننمـایی بـه چشـم بـیش دانـان کمتـر　　بسـیار تـو اسـرار بـدان و کـم گـو

[۱٤٤۷]

برهـان سـخن حضـرت جانـان بشـنو　　اما تو به یک دل و به صد جان بشنو
در فصل بهاران تو تماشای چمن کن　　بنگـر بـه گـل و صـوت هـزاران بشـنو

[۱٤٤۸]

روی بـا زلـف خـوش نگـاری تـو　　چشـــمۀ قیرگـــون کـــه داری تـــو
بـــا رخ همچـــو چشـــمۀ ســـیماب　　چـــون مـــه چـــرخ تـــاب داری تـــو

[١٤٤٩]

ای دل از راه راســـت یکتـــا رو　　همچـــو خورشـــید عـــالم آرا رو
از ره هـــــر دو چشـــــم بینـــا رو　　بـــه حـــرم از طریـــق دریـــا رو

- ه -

[٢٣٦/١٤٥٠]

کس چـون تـو مهی ندیده و نشنیده　　مشـتاق جمـال تـو بـود هـر دیـده
طبعم که شهنشاه جهان معنی است　　از جملـه خوبـان کـه تـرا بگزیـده

[١٤٥١]

گریـد از درد و غمـش خـون دیـده　　ز فـراقش شـده جیحـون دیـده
هر دو چشمم هله بحرین غم است　　زان بریـــزد در مکنـــون دیـــده

[١٤٥٢]

تا دل ببست به خم زلف تو ای ماه　　اندر دل شب کار من است نالهٔ جانگاه
بنده برهان بکند دعوی عشقت اثبات　　چون دیدهٔ خون بار که دارد دو گواه

[١٤٥٣]

همـت ای دل ز شـیر یـزدان خـواه　　مـــددی ز آن امیـــر میـــدان خـــواه
همچـو برهـان مهـرکیش و غریـب　　هرچـه خـواهی ز شـاه مـردان خـواه

[٢٣٧/١٤٥٤]

بر سر ما سایه سرو آسا بنه — گرد پای خود به چشم ما بنه
من مریض عشق تو هستم ز لطف — بر سر بالین دردم پا بنه

[١٤٥٥]

هجر روی یار کارم ساخته — در میان آتشم انداخته
در درون بوتهٔ عشقش مرا — همچو زر سیمین برم بگداخته

[١٤٥٦]

خون شد دلم از حسرت رخسار چو لاله — آهی کشم از سینهٔ پر داغ به ناله
در بزمگه غمش که مالامال است — دو دیدهٔ من ز اشک گلگون چو پیاله

[١٤٥٧]

دیریست که دیده‌ام ترا کی دیده — گوشم ز دهان تو سخن نشنیده
از هجر روی آل تو پر آتش است دل — وز حسرت لعل تو پر آب است دیده

[١٤٥٨]

پا به راه یار مه سیما بنه — سر به پای کان بت رعنا بنه
سروری خواهی به استغنای عشق — خشت زرین را بزیر پا بنه

[٢٣٨/١٤٥٩]

چون گوهر من که دهر دون کی دیده — چون دیده من که بحر خون کی دیده
دیده است بسی چراغ شهر ولیکن — چون من که چراغ شهر نون کی دیده

[۱٤٦۰]

ای نور بصر خواهی گر مسلک دل‌خواه		مردانه بشو به همت خود همراه
با همت خویشتن تا به جایی برسی		کانجا نرسد پای گدا و سر شاه

[۱٤٦۱]

مقتدایان ماست ها خواجه		آل و اولاد مصطفی خواجه
چار گویی امام‌ها خواجه		سه چهار است امام ما خواجه

[۱٤٦۲]

شیخان که نهاده‌اند تاجی به قُمّه		دارند به بر کسوت پشمین چورمه
اندر سرشان خیال آزادی نیست		افسوس که پا بند رسومند همه

[۲۳۹/۱٤٦۳]

باز است کریما در لطف تو همیشه		داریم خدایی چو تو رحمت پیشه
از لطف بکن خاطر ما را خالی		از زشت خیالات و ز بد اندیشه

[۱٤٦٤]

رفتم که به هر سو در طلب جانانه		می‌کافتم او را ز کعبه و بتخانه
آخر او را که یافتم برهان		در گوشهٔ خانهٔ دل ویرانه

[۱٤٦٥]

صاحب نظران آیینه سانند همه		ز آن معکس آن شاه بتانند همه
چون آیینه نیستند خود بین ز آن رو		بر عارض ایشان نگرانند همه

[١٤٦٦]

اهـل نفـس خـواه و هـوس را مخـواه		مـرد خـدا خـواه تـو خـس را مخـواه
از بنـد خـود آزاد شـو و نیکـی کـن		مـردی اگـر منـت کـس را مخـواه

[٢٤٠/١٤٦٧]

ای خواجـه بگـویم سـخن سـنجیده		فرق مـن و تـو هست مشو رنجیده
مـن مـی‌نگـرم بـه شـاهد دل یکسـر		تـو مـی‌نگـری بـه شـاهد دو دیـده

[١٤٦٨]

در قبضـۀ قـدرت خداینـد همـه		سـلطان کـریم اوسـت گداینـد همـه
از خـوردن نـوال او همـه مرزوقنـد		الحـق کـه فقیـر بـی نواینـد همـه

[١٤٦٩]

برهـان منـم آن کـه فقـرم از دولـت بـه		هـم مسکنت و ذلـتم از عـزت بـه
از عـیش و نشـاط وطـن خـاکی مـن		صد بـار کـه رنـج و الـم غربـت بـه

[١٤٧٠]

ای دل ره فقـر از راهـی بـه		از هسـتی خـود کـه فـانی بـاللهی بـه
هـان مسـکنت و نیسـتی و درویشـی		از شـان و شکوه و شوکت و شـاهی بـه

[١٤٧١]

همچون گـل صد بـرگ رخـت بشگفته		اوصـاف تـرا چـو دل هـزاران گفتـه
بر گـو سخنی بگـوش و هوشـی شنوم		کـان بـه بـود از لعـل و ز در سـفته

[۱٤۷۲]

آمـد بهـار و یـار نیامـد چـه فایـده		کـان سـرو گل‌عـذار نیامـد چـه فایـده
اسباب عیش و نوش که آمد به شام بزم		و آن مـاه در کنـار نیامـد چـه فایـده

[۲٤۱/۱٤۷۳]

بـه سـر کـوی تـوام راهنمـون اسـت خامـه		ناقـل و نـامق اسـرار درون اسـت خامـه
سخنش بهر خواص است و نه از بهر عوام		همچو برهان هله از اهل فنون است خامه

[۱٤۷٤]

یا رب در جود خود گشادی به همه		بس نعمت مفت هم بدادی به همه
ما را تـو بـه یـاد خویشتن شـاد بکـن		گرچه که تو دادی غم و شادی به همه

[۱٤۷٥]

یـا رب کـه نگـویم ایـن و آن ده		بـا مـا دل و جـان جـاودان ده
از لطـف تـو بـا چـو مـا غریبـان		عافیـت و امـن ده امـان ده

[۱٤۷٦]

ای پسـر همچـو بنـده برهـان خـواه		هرچـه خـواهی ز شاه مردان خـواه
هـیچ کمتـر مخـواه از آن حضـرت		لیـک مردانـه تـو فـراوان خـواه

[۱٤۷۷]

قـوم افغـان کـه یلاننـد همـه		در معرکـه‌ها پیـل دماننـد همـه
شمشـیر زن و شـیر ژیاننـد		رسـتم زال و نریمـان زماننـد همـه

[۱۴۷۸]

قوم افغان که نژادند همه صاحب صدق و سدادند همه
سالک شه‌راه ودادند همه صفدر میدان جهانند همه

[۱۴۷۹]

ای مرا هستی یار دیرینه ای غمت غم‌گسار دیرینه
چون من ای خسرو خوبان داری بندۀ جانپار دیرینه

[۱۴۸۰]

از عشق گلی کنم چو بلبل ناله دارد دل من داغ غمش چون لاله
چه خوش عالم حسنش دارد چون عارض او ماه و چو زلفش هاله

[۱۴۸۱]

لطف شه خوبان من است بی‌غایه نبود عجب از درش بیابم وایه
داده است به جهان ز حسن خود پیرایه با روی چو مهر و زلف همچون سایه

[۱۴۸۲]

خود را به حضور یار خود بردن به انعام ورا یکسره بشمردن به
پیشتر از واقعۀ مرگ طبیعی صد بار به اختیار خود مردن به

[۱۴۸۳]

مردانه که سر بر قدم مریم دل نه در سینۀ خود مهر مسیحا دم دل نه
خواهی که شوی سرور اهل دل و دانش از عالم گل پای برین عالم دل نه

[١٤٨٤]

عمری که با نوا دل من بی نوا شده　　در تنگنای غربت و غم مبتلا شده
از یار و دیار است که برهان مهجور　　چون بلبلی که از گل و گلشن جدا شده

- لا -

[٢٤٢/١٤٨٥]

مربی ملتمس دارم چو مولا　　ز مهرش یافتم من قدر والا
چو برهان تا بگشتم خاکپایش　　شدم سر حلقهٔ اهل تولا

[١٤٨٦]

عاشقی بو الهوسی نیست دلا　　کار هر خام و خسی نیست دلا
اندرین شهر عشق آتش خیز　　غیر از عشاق کسی نیست دلا

[١٤٨٧]

با کسی باشد اگر همت و عزم والا　　که به صد شوق ز پستی برود بر بالا
دیدیم و شنیدیم درین دیر مکافات　　بنشسته به تخت خسروی بس لالا

- ی -

[٢٤٣/١٤٨٨]

گر کردی کمال عشق ما را درکی　　کی کردی چو بنده عاشقی را ترکی
افسانهٔ ما و تو بماند تا حشر　　برهان که هزار است تو گل صد برگی

[۱٤۸۹]

افکن نظری بر دل و جانم ربی		وا رسته کن از جهانم ربی
سر چشمهٔ فیض کن دل ما را		هم ذاکر خویش کن زبانم ربی

[۱٤۹۰]

ای گل تو چو برهان که هزاری داری		مانند رقیب خر که خاری داری
داری چو رخ سفید روشن ماهی		چون زلف سیاه شام تاری داری

[۱٤۹۱]

ای گل تو چو برهان هزاری داری		چون عارض خویش بهاری داری
در عالم حسن مه مهر آیینی		چون زلف و رخت لیل و نهاری داری

[۱٤۹۲]

ای یار که چه خوش اسب دواندی رفتی		در کنج غمت مرا نشاندی رفتی
در وقت وداع باز آیم گفتی		بر آتش من آب فشاندی رفتی

[۲٤٤/۱٤۹۳]

شاد آمدی و باز به شادی رفتی		داغ غم خود به دل نهادی رفتی
درهای امید بستی برویم اما		جوها ز دو دیده بر گشادی رفتی

[۱٤۹٤]

گرفتم ساغری از دست ماهی		که دارد زلف همچون شب سیاهی
چو گل خندان و خرم جام بر کف		که آید در کنارم گاه گاهی

[۱٤۹٥]

در عالم جان هست چو شمسم خانی		مانند رخش نیست قمر نورانی
بر پای چنین خسرو خوبان ز سر شوق		برهان سزد ار جان و جهان افشانی

[۱٤۹٦]

به سر چو قیس که دارم همیشه سودایی		که نیست در دل من غیر از عشق لیلایی
به زلف همچو شب ماه‌رو ببستم دل		نه هرزه گوی حریفم نه مرد هر جایی

[۱٤۹۷]

من که دارم ز بخت فیروزی		دل صاف مودت اندوزی
باب پر مهرم سلیمان خواجه است		هست مامم چو بی بی آی قوزی

[۱٤٥/۱٤۹۸]

ای عطارد سزد که هر روزی		از سلیمان ادب بیاموزی
ای زهره بزیبد ار بنازی		بکنیزی بی بی آی قوزی

[۱٤۹۹]

من آن بلاکشم از هجر روی جانانی		که دارم آه سحرخیز و آتش افشانی
ز لطف بار چو برهان نو نوا دارد		چهار باغ چنین بلبل خوش الحانی

[۱٥۰۰]

درد خود را تو دلا چون نی گوی		نالهٔ هی برکش و پی در پی گوی
راز سربستهٔ عشق و غم خویش		تو چرا گویی به من با وی گوی

[۱۵۰۱]

گرید ز غم و درد تو برهان حسینی بیرون کند از دیدهٔ خود بحرینی
بر ره‌گذر دیده قدم رنجه کن از لطف زارم ز فراق چون تو نور العینی

[۱۵۰۲]

چون لعل فلک لعل تو دارد تابی از حسرت آن ز دیده ریزم آبی
از لطف بپرسشم بیایی چه شود در کنج غم خویش مرا دریابی

[۲٤٦/۱۵۰۳]

خوانم هر شام و سحر ناد علی من به صد جان خواهم امداد علی
من که مشهور جهانم همچو مهر با ولای آل و اولاد علی

[۱۵۰٤]

مردانه اوفتادم در راه عشق یاری با سوز دل گشادم از دیده جویباری
برهان زار دلخون با همت بلندی مانند کوه محزون افتاده در کناری

[۱۵۰۵]

ز هجر مه رخ و زهره جبینی همه شب ناله دارم انینی
ز عشق آفتابی من که زارم نداند حال من سایه نشینی

[۱۵۰٦]

چون روی خود آفتابی داری مانند لبت آتش و آبی داری
در دام سیه زلف خم اندر خم خود چون من که اسیر و دلخرابی داری

[۱۵۰۷]

بــه وادی عروســم بــا مــرادی　　　بگردم روز و شب چون گرد و غباری
بـه راه عشـق جانــان مــن کــه دارم　　　چــو نقــد جـان و سـیم اشـک زاری

[۲٤۷/۱۵۰۸]

وه چـه خـوش شـمع رخـت افرختـی　　　چــون دلــم پروانــه‌ای را ســوختی
همنشین خار و خس هستی چو گل　　　کالای وصل خویش تو ارزان فروختی

[۱۵۰۹]

ای دل کـه بلبـل گـل‌رخسـار دلبـری　　　نـالان و زار عاشــق دیـدار دلبـری
صد سرزنش ز خار بلا درد می کشی　　　بـازم مقیـم کـوی چـو گلـزار دلبـری

[۱۵۱۰]

رخ بــه زلفــت ســر بســر آراســتی　　　سـرخ گـل بـا مشـک تـر آراسـتی
نــو نهــال قامــت مــوزون خــود　　　وه چـه خـوش بـا بـار و بـر آراسـتی

[۱۵۱۱]

ای تو جلاد که چون نرگس فتان داری　　　تیغ خون‌ریزی و سرتیر چو مژگان داری
همچو زلف سیه رهزن و کافر کیشت　　　در پـی قتـل منـی قصـد مسـلمان داری

[۲٤۸/۱۵۱۲]

آیــــد آن دور دولــــت مهــــدی　　　کــام دل‌هاســت رویــت مهــدی
نیـک‌بخـت آن کـس اسـت در عـالم　　　مـی‌رسـد کـو بـه حضـرت مهـدی

[۱۵۱۳]

بیـا بـر پرسشـم بهـر خـدایی بـبـالین سـرم بگـذار پـایی
ز لقمـان لبـت ماننـد برهـان مـریض عشـق تـو خواهـد دوایـی

[۱۵۱٤]

بشـنوم کـی ز منبـر مهـدی خطبـۀ روح پـرور مهـدی
روزی دانـم پدیـد خواهـد شـد روی ماننـد خـاور مهـدی

[۱۵۱٥]

در فـراق آن نگـار لالـه روی داغ در دل دارم و در دیده جـوی
همچـو او یـاری دگر نایـد بـه دست در نیـابم چـون ورا بـا جستجوی

[۱۵۱٦]

نـدارد هـر کـه یـار مهربـانی ندانـد کـو نشـاط زنـدگانی
به عالم سر بلند آن نیک‌بخت است بـه بـر دارد نگـار دلسـتانی

[۲٤۹/۱۵۱۷]

انـدرین گلشنم پس از من و وی بخنـدد گـل بنالـد بلبـل از پـی
بشـگفد کـی چـو او گـل صد بـرگ همچـو برهـان هـزار نالـد کـی

[۱۵۱۸]

مـاه مهـرآیین و دل آرا تـویی هـم انـیس جـان ایـن شـیدا تـویی
در جهـان بـا روی همچـون آفتاب وز همـه خوبـان کـه مستثنا تـویی

[۱۵۱۹]

گر تو راه قلندری دانی   رسم و آیین سروری دانی
گر تو از راز عشق بی‌خبری   پس تو شکم پروری خری دانی

[۱۵۲۰]

چو زن منشین به یک جا گر تو مردی   بده چون مهر داد دهر گردی
دل پرتاب را کن فیض پرور   فروغ افشان بشو با روی زردی

[۱۵۲۱]

ای تو زبان خوش و شیوا داری   جان فزا باد مسیحا داری
من چو بلبل دل نالان دارم   تو چو گل روی دل آرا داری

[۲۵۰/۱۵۲۲]

از سوز و غم سرو قد گل‌رویی   بیرون کنم از دیدهٔ تر آمویی
از حسرت لعل آب‌دارش کز آه   آتش بفشانم که به هر شش سویی

[۱۵۲۳]

دل به نفس و هوا دهی تا کی   نشنوی پند آگهی تا کی
پای ننهی به راه عشق نگار   پیرو عقل گم‌رهی تا کی

[۱۵۲۴]

بی غمان را غم دل‌دار مگوی   راز عشق او تو زینهار مگوی
دردمندی دلا به بی‌دردان   قصهٔ زلف مشکبار مگوی

[۱۵۲۵]

دل مـا را بـه تیـغ غمـزه‌ای خسـتی		تــو داری نــرگس جــلاد مســتی
هـزار عاشـق بـه یـک دم کشته گـردد		به دست جور چون تو زور دستی

[۱۵۲٦]

اگــر برهــان تــو مــرد حــق پرســتی		بشــوی از دل غبــار غیــر و هســتی
مجــرد شــو چــو عیســی از علایــق		بــه بــالا یــک ســفر کــن تــو ز پســتی

[۲۵۱/۱۵۲۷]

بــه بــزم دل نگــار امــا تــو هســتی		کــنم بــا ســاغر لعــل تــو مســتی
ندیـد ایـن دیـدۀ بـی‌خـواب و پـرآب		چــو خــال روی تــو آتــش پرســتی

[۱۵۲۸]

اگــر آن بــادۀ عشــق صــنمی نــوش کنــی		کـه غـم هـر دو جهـان را تـو فرامـوش کنـی
حاصل هوش تو هیچ است و صلاحت آنست		تا تو خود را به یکی جرعه که بی‌هوش کنی

[۱۵۲۹]

مـن از سـوز فـراق چـون تـو مـاهی		دمــادم مــی‌کشــم از ســینه آهــی
چـو برهـان بـر گـل صـد بـرگ گـردون		کـــنم بـــا یـــاد روی تـــو نگـــاهی

[۱۵۳۰]

نگنجـد جـز بتـی در یـاد مـردی		روان اشک چو سیم است زاد مردی
دریـــن دام بـــلای زال صـــیاد		کـــه کـــی افتـــد دل آزاد مـــردی

[۱۵۳۱]

تــو ز خوبــان بــه حســن ممتــازی　　مــن از آن ســوز دارم و ســازی
چه خوش دارد گل صد برگ رویت　　همچــو برهــان کــه هــزار آوازی

[۲۵۲/۱۵۳۲]

تــا چنــد بــه راه ماســوا مــی‌گــردی　　تــا چنــد کــه از پــی هــوا مــی‌گــردی
تو شاهی خود را که ندانی چه کنم　　ز آن از سر غفلت چو گدا می‌گردی

[۱۵۳۳]

خلایــق صــورتند و ذاتیســت معنــی　　در الفــاظ و عباراتیســت معنــی
عــوالم مظهــر آیــات حــق‌انــد　　بیــن پیــدا بــه آیاتیســت معنــی

[۱۵۳٤]

ای خواجه بدان مونس جان است خدای　　معنـی صـور جـان جهانسـت خـدای
بگشــای تــو دیــده خــدا بــین و ببــین　　چون مهر به هر ذره عیانست خدای

[۱۵۳۵]

چــون لعــل لــب نگــار دارم جــامی　　بگذاشــته‌ام بــه بــزم رنــدان نــامی
در خانقه‌ای کجا نشیند همچون برهان　　یک رند مسیحا نفس و مست مدامی

[۱۵۳٦]

چــو برهــان بــر کشــم از سینه آهــی　　بــه شــام هجــرماننــد تــو مــاهی
بــه کــنج غــم بگــریم زار و دارم　　به عشقت چون دو چشم خود گواهی

[۲٥۳/۱٥۳۷]

کـی علـی رغـم دشـمنان مهـدی | مــی‌شــود یــار دوســتان مهــدی
شــاد برهـــان بـــزی ظهـــور کنـــد | عاقبــت صــاحب الزمــان مهــدی

[۱٥۳۸]

بـــرادر را بــــرادر بـــی درنگـــی | بســی برهانـــد از چنـــگ پلنگـــی
بـــرادر نیســت بـــر فـــرق بـــرادر | هـر آن کـه بـر زنـد سیلی و سـنگی

[۱٥۳۹]

ز درگــــاه چـــو حیـــدر پادشـــاهی | بخواه ای دل چو برهان هر چه خواهی
ز راه آن شـــه دیـــن پـــرور الحـــق | بـه مقصـد مـی‌رسـد هـر مـرد راهـی

[۱٥٤۰]

مـا را کـرم تـو تکیـه‌گاهسـت ربـی | هم رحمت تو پشت و پناهست ربی
پـیش گـنهم کـوه چـو کاهسـت ربـی | سـرمایهٔ مـن همـین گناهسـت ربـی

[۱٥٤۱]

دل غمدیــــــده‌ام دارد نصـــــیبی | چـــو درد عشـــق دل‌ســوز حبیبــی
چـــو برهـــان هـــزار آواز دارد | گـــل صـــد بـــرگ یـــارم عنـــدلیبی

[۲٥٤/۱٥٤۲]

اخوان صفا که هر یکی زیر چناری | بگرفته که نورسته گلی را به کناری
برهان بلاکش که درین فصل بهاران | بنشسته به پیغولهٔ غم با غم یاری

[۱۵٤۳]

تـو داری همچـو مـه روی سـفیدی | ردای نیلـی ز آن بـر سـر کشـیدی
ز پـیش چشـم پـر آبـم کـه صبحی | تـو چـون طـاوس آتـش پـر پریـدی

[۱۵٤٤]

نگـــارا مـــه‌رخ و زهـــره جبینـــی | تـو غـم‌خـوار دل و جـان حزینـی
مـدام از چشـم تـر گـوهر بپاشـم | بـه پـای چـون تـو یـار و نـازنینی

[۱۵٤۵]

گــر بــود در ملــک امیــر عــادلی | کـی کشـد درد معیشـت را دلـی
شــاد ملــت گــردد و آبــاد ملــک | بـــا وزیـــر کـــاردان و کـــاملی

[۱۵٤٦]

کسـی عاشـق نگـردد بـا دروغـی | دل بــی درد را نبــود فروغــی
بــود منفــور طبــع دردمنــدان | صـدای بـی‌غمـان مانـند روغـی

[۱۵٤۷/۲۵۵]

مـرد را ای عشـق کامـل مـی‌کنـی | اول او را زار و بـی‌دل مـی‌کنـی
بهـر سـود همچـو مـا سـوداییان | دردسـان سـرمایه حاصـل مـی‌کنـی

[۱۵٤۸]

دوایـی نیسـت چـون درد حبیبـی | چـو لقمـان لـبش نبـود طبیبـی
همیشـــه انـــدرین شـــه‌راه غربـــت | کشـد بـار غمـش چـون مـن غریبـی

[١٥٤٩]

ببنـد اگـر دلـی داری بزلـف دل‌داری　　خــواه ازو وارســتگاری و یــاری
ای دل زار و بلاکـــــــــش داری　　همچــو درد و غــم او غــم‌خــواری

[١٥٥٠]

در دل اســت مهــر دل آرای علــی　　روشــن اسـت دیـده از لقـای علـی
من چو برهان مست و مخمورم مدام　　کـز جرعـهٔ جـان‌بخش تـولای علی

[١٥٥١]

شکر خدا　ما کـه از سعادت ازلی　　داریــم بــه دل مهــر　نبــی و ولــی
جام جهان نماست دل مهرکیش ما　　در سایهٔ محبت خورشیدی چون علی

[٢٥٦/١٥٥٢]

گفـتم کـه ز عشـق تـو کـنم فریـادی　　گفتـا تـو چـرا ز عشـق مـن ناشـادی
گفـتم کـه ز بنـد غمـت آزادم کـن　　گفتـا کـه ز بنـد مـا بجـو　آزادی

[١٥٥٣]

چـو داغ دل کـه دارم بـاغی و راغـی　　بـه کـف لالـه صـفت دارم ایـاغی
چــو برهــان دارم انــدر بــزم جانــان　　ز آه خــویش نــور افکــن چراغــی

[١٥٥٤]

احمــدم دارد بــرادر چــون علــی　　اوست چون موسی و چون هارون علی
در جهــان جــان و دل داریــم مــا　　مهری چـون احمـد مهی همچـون علی

[۱۵۵۵]

شیخ شهرا خودپسندی تا بکی　　در چنین بند کمندی تا بکی
دل به زلف زال بندی تا بکی　　نشنوی از ما تو پندی تا بکی

[۱۵۵۶]

هم دعوی شرافت اعلی العلا کنی　　هم انس و الفتی تو به اهل هوا کنی
گیرم شریف ابن شریفی تو ای شریف　　کار وضیع ابن وضیعی چرا کنی

[۲۵۷/۱۵۵۷]

در سرم نیست جز خیال علی　　در دلم هست که مهر آل علی
روشن است چشم و جهان جان من　　ز آفتاب جمال و کمال علی

[۱۵۵۸]

ای عشق به کف داری تو تیغ دو دمی　　صد خون چو من خسته بریزی به دمی
ای هجر که تو بر سر چون من بی‌دل　　آوردی هزار گونه درد و المی

[۱۵۵۹]

برهان تو حدیث یار چون اوحد گوی　　خواهی به کنشت خواه در معبد گوی
شایان مدیحست سراپای ملیحش　　در وصف یکی اگر توانی صد گوی

[۱۵۶۰]

به پای چون تو سرو سر فرازی　　نهم سر من به صد سوز و گدازی
سر کویت مرا جای نماز است　　چو برهان دارم آنجا خوش نیازی

[١٥٦١]

یارا تو که آرام دل و مونس جانی		زارم ز فراق همچو تو جانانی
دیریست چو برهان وفاکیش و بلاکش		دارم چو غمت به کاخ دل مهمانی

[٢٥٨/١٥٦٢]

نور شو تا به کی تو نار شوی		تا به کی شیخ نجدی وار شوی
نیک کردار باش و نیکی کن		تا به کی با بدی تو یار شوی

[١٥٦٣]

پخته شو خواجه ورنه خوار شوی		تا به کی خام پخته خوار شوی
در بوتهٔ عشق اگر نسوزی یکسر		کی چون زر خالص العیار شوی

[١٥٦٤]

ای دل که تو با طبع خداداد بزی		هرگز غم دنیا مخور و شاد بزی
منتهای کمالت آزادیست		بشکن این بند خود آزاد بزی

[١٥٦٥]

هر چند که من گناهکارم ربی		از رحمت تو امیدوارم ربی
هر چند که زاد ره ندارم الا		با عون تو اعتماد دارم ربی

[١٥٦٦]

قاصدا آوردی پیغم خوشی		با من زار از دل آرام خوشی
از پیام دلکش و دلجوی او		یافت نا کامی چو من کام خوشی

[۱۵۶۷]

در یاب غمش دلا صفایی خواهی دردش بطلب اگر دوایی خواهی
با عشق او ترک همه کن چون ادهم در عالم فقر پادشاهی‌ای خواهی

[۱۵۶۸]

هر چند که من گناهکارم ربی از رحمت تو امیدوارم ربی
من تخم محبت چو جانان را در مزرعۀ جان که بکارم ربی

[۲۵۹/۱۵۶۹]

اصل و نسل تو بود آب منی بگذر ار مردی تو از ما و منی
شیر مردان مجاهدت خوانند بر گردن نفس کافر ار تیغ زنی

[۱۵۷۰]

دیده به رخش چو مرد کامل بگشای با سوز و گدازی از مقابل بگشای
در سیر مقامات بلند و بالا بال و پر همت خود ای دل بگشای

[۱۵۷۱]

ای عشق ز خانمان جدایم کردی بیمار و غریب و بی نوایم کردی
کردی تن ما را تو خراب و خالی داغی به دلم زدی چو نایم کردی

[۱۵۷۲]

ای خواجه اگر نداری دست آویزی پس مرد نباشی و نیرزی به پشیزی
خواهد که خدا معنی آدم از تو جز صورت آدم تو نداری چیزی

[۱۵۷۳]

برهان تو حدیث عشق چون اوحد گوی		از عـالم فقـر و دولـت سـرمد گـوی
بـر گـوی تـو قـول حـق چـو پیـر کامـل		هرگز که مباش چو طفل ابجد گوی

[۲٦۰/۱۵۷٤]

لعـل حاصـل شـود کـه در سـنگی		هـــم در آن یابـــد آبـــی و رنگـــی
آدمـــی زاده هـــم رســـد بـــه کمـــال		هـــان ز نیـــروی ســـختی و تنگـــی

[۱۵۷۵]

از جـــــدل مدرســـــه ای دل زاری		وز دغـــل صـــومعه هـــم بیـــزاری
در بـزم خرابـات مغـان چـون برهـان		وه که چه خوش جای دل آرا داری

[۱۵۷٦]

شیخا تو چه بد گوی و بد اندیش کسی		می‌کنی طعنه به رندان خرابات بسی
کـی دانـی تـو راز دل آزاده سـران را		تا تو در بند هوایی و به دام هوسی

[۱۵۷۷]

ای دل کـه ز هشـیاری نکـوتر مسـتی		در بـزم خرابـات درا گـر مسـتی
رنـــدان مســـیحا نفســـانند و کننـــد		کانجا همـه بی بـاده و سـاغر مسـتی

[۱۵۷۸]

ز آلایـــش نفـــس تـــا پـــاک نگـــردی		در قدر بلند از خس و خاشاک نگردی
درد و غـم یـار در جهـان تـا نکشـی		در عـالم جـان شـاد و طربنـاک نگـردی

[٢٦١/١٥٧٩]

برهان که تو بی سبحه و اوراد بزی | بگذار تو سجاده به زهاد بزی
غم بهر گنه مخور خدا غفار است | زو لایق غفران بشوی شاد بزی

[١٥٨٠]

ای دل افتاده‌ای درین وادی | که تو داری چو نقد جان زادی
از بند غم یار جفا جوی طلب | آزاده سری و خرمی و شادی

[١٥٨١]

بنشین شبی با ماه رخ ای دل باری | از لعل او کن کام خود حاصل باری
ای دست مشو عاطل و باطل باری | بر گردن او باش حمایل باری

[١٥٨٢]

خوشا به حال تو ای دل خوش عالمی داری | چو داغ لاله رخی یار و همدمی داری
به کنج غم بکشی آه سرد پی در پی | دو چشم پر نم و آه دما دمی داری

[١٥٨٣]

شمع وجه هویت است علی | شاهد بزم وحدت است علی
آفتاب نبوت است احمد | ماهتاب ولایت است علی

[٢٦٢/١٥٨٤]

چو داغ سینه دارم من چراغی | چو مه دارم فروغ افکن چراغی
چه خوش دارم من اندر خانۀ دل | چو مهر مرتضی روشن چراغی

[۱۵۸۵]

سروراند که خاکپای علی		خسرواند همه گدای علی
شکر خدا من به جهان مشهورم		همچو برهان به تولای علی

[۱۵۸۶]

ای خواجه اگر خواهی نشان و نامی		با آتش عشق پخته شو بس خامی
چون سایه نشین تکیه به دیوار مکن		رو آر به کوی یار و می زن گامی

[۱۵۸۷]

من خالی نیم ز یاد حیدر نفسی		دارم به جهان چو حضرتش ملتمسی
گر بر ره پاکش بنهی پای به صدق		برهان تو به سر منزل مقصود رسی

[۱۵۸۸]

یا رب برسان در وطنم با دل شادی		با جان و تن سالم و با زاد و زیادی
می‌کن تو دلیل عون خود را با من		ما را بر ازین خرابه در آبادی

[۲۶۳/۱۵۸۹]

برهان به تو دارد اعتمادی ربی		آمد به درت بهر مرادی ربی
ما را تو به سر منزل مقصود رسان		با زاد ره و با دل شادی ربی

[۱۵۹۰]

عمریست چو من عاشق وادی گردی		گردد ز پی یار به روی زردی
دانم تو صبا ز گل‌رخ من امشب		بوی خوش او مگر به ما آوردی

[۱۵۹۱]

هرگز سر من نیست ز سودای تو خالی / نبود دل من هم ز تولای تو خالی
تو غیبی الا که نباشد نظر من / از یاد و خیال رخ زیبای تو خالی

[۱۵۹۲]

یا رب تو به ملک غم نزارم کردی / مهجور هم از دار و دیارم کردی
بر خاک ره افکندی و خوارم کردی / دانم همه بهر اعتبارم کردی

[۱۵۹۳]

ای شیخ تو خودبینی و هم مغروری / از دولت دیدار از آن مهجوری
در پوتهٔ عشق پختگان نزدیکست / با شاهد دل خامی تو از وی دوری

[۲۶٤/۱۵۹٤]

ای خواجه روی از پی سلطان تا کی / خود راهی بکنی پیرو شیطان تا کی
از پی صید دوی همچو سگ صیادان / عمر ضایع کنی زخمت دهی بر جان تا کی

[۱۵۹۵]

برهان که تو داری چو علی ملتمسی / با همت عالیش به مقصد برسی
الحق که ز بعد شاه دین احمد مرسل / در مرتبه با او نرسد هیچ کسی

[۱۵۹٦]

بی درد مشو اگر دوایی خواهی / بی مرگ بمیر گر بقایی خواهی
می‌کش غم یار گر صفایی خواهی / می‌باش تو بی نوا نوایی خواهی

[۱۵۹۷]

بنشستی به پشت خوش سمندی رفتی　　ما را که به راه غم فکندی رفتی
بگذاشتی در کوشهٔ هجران ما را　　از پیش چو بنده مستمندی رفتی

[۱۵۹۸]

رخسارهای همچو مهر بیضا داری　　هم حسن جهان‌سوز و دل آرا داری
تو یگانه خسرو خوبانی　　دل‌سوخته بندهای که چون ما داری

[۲٦٥/۱۵۹۹]

تو خسرو خوبانی چو من بندهای داری　　خورشید صفت چهره تابندهای داری
من همچو هزاران دل نالان دارم　　تو چون گل صد برگ شکر خندهای داری

[۱٦۰۰]

جمله جهان است جسد و جان تویی　　در زیر حکم تست همه حکم‌ران تویی
در هر لباس بیند عیان چشم دل ترا　　گرچه ز چشم مردم عالم نهان تویی

[۱٦۰۱]

در خانهٔ چشم ما نشستی رفتی　　هم ساغر عیش ما شکستی رفتی
با تیر غمت دلم بخستی رفتی　　ما را تو ببند هجر بستی رفتی

[۱٦۰۲]

جمله جهانست جسد و جان تویی　　مونس جان و دلی جانان تویی
بیند عیان دیدهٔ دلها ترا　　گرچه ز چشم همه پنهان تویی

[١٦٠٣]

یارا تو چو خورشید فلک پرتابی		دل‌سوخته بنده‌ای چو من کم یابی
خواهم شنوم به گوش هوشم یکسر		از لعل لبت حرف چو در نابی

[٢٦٦/١٦٠٤]

ای پسر بر در جانان بکنی فراشی		جان نو یابی و از لب در و گوهر پاشی
دل خود را کنی از نور تجلی روشن		مردم دیدهٔ صاحب نظران می‌باشی

[١٦٠٥]

این ره بستهٔ ما را بگشا ای ربی		هم بده توشهٔ بسیار به ما ای ربی
به در حضرت تو بهر نوا آمده‌ایم		به فقیر که چو ما بخش عطا ای ربی

[١٦٠٦]

مشغول مشو خواجه به قیل و قالی		رو کسب کمالی کن ز اهل حالی
آخر به وطن می‌روی تو زاد به دست آر		زینهار به آن جا تو مرو با کف خالی

[١٦٠٧]

برهان تو که میل عشق یاری داری		در دل هوس گزیده کاری داری
در دیدهٔ خود که آب جاری داری		نی نی غلطم که جویباری داری

[١٦٠٨]

ای دل تو بلند تر مقامی خواهی		آزادی ز نفس همچو دامی خواهی
در شاره فقر و فنا گامی زن		برهان صفت ار نامی و کامی خواهی

[٢٦٧/١٦٠٩]

مــرد بــا خــوی و فعــل مرغــوبی		در جهـان مـی‌شـود گزیـده محبـوبی
مـرد کامـل کـه آن کـس اسـت کنـد		بــر بــدی‌هــای ناکســان خــوبی

[١٦١٠]

شیدا دل من از همه بندی برهد کی		این نخل مرادم بر و باری بدهد کی
عمریسـت کـه انـدر طلـبش مـی‌گـردم		دستم که به دامان وصالش که برسد کی

[١٦١١]

سـرد بـود صـحبت نـادان چـون دی		بی‌علم و عمل آدمی زاد است لاشی
مـردم بـی‌وفـا که همچـو زن اسـت		تــو مکــن هرگــز اعتمــاد بــه وی

[١٦١٢]

در گلشن حسنت چو دلم هست هزاری		فریاد کند ز عشق چو تو گل‌رو یاری
بــی یــاد چــو تــو مــاه نباشــم گــاهی		هرگز که ندارم بجز از عشق تو کاری

[١٦١٣]

افتــــاده‌ام انــــدر ره عشـــق یـــاری		بـــا دیـــدهٔ گریـــان و دل بیمـــاری
چون نای نوا نوحه که هر شام و سحرگاه		از سـینهٔ سـوزان بکشـم نالـهٔ زاری

[٢٦٨/١٦١٤]

ای تــو داننــدهٔ راز دل نــالان منــی		وه چه خوش مونس جان منی جانان منی
بنشسـته‌ای عمـری بـه سـریر دل زارم		الحـق کـه تـو خـان منـی خاقـان منـی

[۱۶۱۵]

چون عشق که نیست حاکم خوش کرداری		تن داده به حکمش که هر دل بیماری
در پــیش نگــار خــویش شــیدا دل مــن		بـا عاشـقی خـود کـه نمـود اقـراری

[۱۶۱۶]

ای پســـر ار روغـــن مغـــزی داری		این عمر کنی صرف به عشق یاری
شادی دل ار خواهی به کنج عزلت		بنشینی تو چون به یاد او غم‌خواری

[۱۶۱۷]

نــوروش پــورا بــه چشــم مــا در آی		هم به خوی خوش تو در دل‌ها در آی
همچــو مــردان از ره شــاه نجــف		در حضـــور حضــرت مــولی در آی

[۱۶۱۸]

گر گویی سخن پس از تأمل بر گوی		و آن حرف به شرط آن که باشد دل‌جوی
چندان تو مده به دشمنان روی ولی		از دوستان خویش مگردان تـو هـیچ روی

[۲۶۹/۱۶۱۹]

بس لذیذ است نعمهٔ چون قند نی		گنج شهد و شکر است هر بند نی
بشنو ای برهان به گوش هوش خود		بانــگ دل افــروز بــیماننــد نــی

[۱۶۲۰]

ای پسر حق گوی و حق را تـو بجوی		از همه روی بگردان و به حق آور روی
خواهی که وجه حق بنماید به آب چشم		یکســر غبـار غیـر ز مـرآت دل بشـوی

[١٦٢١]

ز جانان حرف خوش بشنفتن اولی   ز شوق آن چو گل بشگفتن اولی
به مجلس خوب گفتن را ندانی   بدان از گفتنت نا گفتن اولی

[١٦٢٢]

من بی‌چاره را یارا فکندی   تو در بند چو زلف خود کمندی
به دست تو نیاید هیچ زین پس   چون من مرد غریبی دردمندی

[١٦٢٣]

دم از ولای علی می‌زنم به هر جایی   که همدمم شده است نای محفل آرایی
نیم به تربیت مام دهر سفله مرا   به مهر پرورد علوی نهاد بابایی

[١٦٢٤]

خواهی تولا که مرد راهی باشی   هم بندهٔ مقبول الهی باشی
داخل بزمگه قرب که خواهی باشی   با مهر چو بو تراب شاهی باشی

[٢٧٠/١٦٢٥]

به شهر علم ابوالقاسم است باب علی   فروغ داد به عالم چو آفتاب علی
به حق حق که به صدق تمام هر سالک   به حق رسد ز صراط ابو تراب علی

[١٦٢٦]

ببند اگر دل داری به زلف دلداری   خواه ازو رستگاری و یاری
دل برهان محبت‌کیش دارد   همچو درد و غم او غم‌خواری

[۲۷۱/۱۶۲۷]

ای مسلمانان درین کهنه سرای		دادرانیم ما همه به امر خدای
دادران حق دادری را همه		از برای حق آوریم به جای

[۱۶۲۸]

دشت و هامون که شد مرا جایی		همچو مجنون ز عشق لیلایی
دامنم را پر از گهر کردی		مگر ای چشم تر تو دریایی

[۱۶۲۹]

چو سیم اشک دارد زاد مردی		دود اندر رهش چون باد مردی
درین دام بلای زال صیاد		نیفتد هیچ‌گه آزاد مردی

[۱۶۳۰]

بی تولای علی خواجه به جایی نرسی		بی چو او راه‌نمایی به خدایی نرسی
روشن است عالم دین زو تو بسان خفاش		هیچ در پرتو آن شمس هدایی نرسی

[۲۷۲/۱۶۳۱]

روشن دلیم ما که ز فیض و فر علی		جان یافتیم از دم جان پرور علی
هستیم ما محبت ثناگستر علی		دار الامان ماست که خاک در علی

[۱۶۳۲]

من که مشهور جهانم با تولای علی		یافتم جان نو از انفاس والای علی
کحل چشم عالم است خاک‌پای علی		قبلهٔ جان‌هاست درگاه معلای علی

[۱٦۳۳]

ز هجر یار دلا چشم پر نمی داری همیشه چون غم و دردش که همدمی داری
مسیح وار مجرد شو از علایق دهر به چاربالش ششدر اگر دمی داری

[۱٦۳٤]

چو جادوی تو هست جلاد مستی دل ما را به تیغ غمزه خستی
ندیده دیدهٔ پر آب برهان چو خال روی تو آتش پرستی

[۱٦۳٥]

یا را که تو که آرام دل و مونس جانی زارم ز فراق همچو تو جانانی
دیریست چو برهان وفاکیش و بلاکش دارم چو غمت به کاخ دل مهمانی

[۲۷۳/۱٦۳٦]

برهان تو حدیث عشق را بی‌حد گوی وصف رخ دل‌دار صنوبر قد گوی
بشنو سخن نیک ز رندان خرابات در حق همه زهد فروشان بد گوی

[۱٦۳۷]

مهر رخ تو سر نزند در دل عامی سودای سیه زلفت نیآید بر خامی
راز دل خود برهان آهسته به محرم گو چون شیخ ریایی هست همسایهٔ نمامی

[۱٦۳۸]

برهان ز وطن دور فتادی عمری جوها ز دو دیده بر گشادی عمری
در دل غم دوستان نهادی عمری در درد جدایی تن بدادی عمری

[۱٦۳۹]

اگـر برهـان تـو مـرد حـق پرسـتی بشـوی از دل غبـار غیـر و هسـتی
مجـرد شـو چـو عیسـی از علایـق به بـالا یـک سفر کـن تـو ز پستی

[۱٦٤۰]

شیدا دل من از همه بندی برهد کی این نخل مرادم بر و باری بدهد کی
عمریست که اندر طلبش میگردم دستم که به دامان وصالش برسد کی

[۱٦٤۱]

کارم همگی جرم و گناه است ربی نزد گنهم کوه چو کاه است ربی
با مغفرت و عون تو من محتاجم عفو تو مرا که تکیه گاه است ربی

[۱٦٤۲]

چون خاک که من حقیر و پستم ربی محتـاج عنایـت تـو هسـتم ربـی
افتـادهام انـدر در تـو بهـر مـرادی از لطـف بگیـر هـر دو دسـتم ربـی

[۲۷٤/۱٦٤۳]

یـا رب تـو شـفا بـه دردمنـدان بخشـی بـا خسـته دلان نیـز درمـان بخشـی
دارم ز تو امید از آن بخشی چو برهان بیمار ضعیف و زار و نالان بخشی

[۱٦٤٤]

تـا بـا کـرم تـو دل ببسـتم ربـی از بنـد غـم دو کـون رسـتم ربـی
حاجت به تو دارم که به غیر تو ندارم ز آن بـر در درگهـت نشسـتم ربـی

[١٦٤٥]

عبد تو برهنه پا به راهست ربی   بارش همه سر بسر گناهست ربی
من عون ترا به صدق خواهم از تو   عون تو چو مرا پشت و پناهست ربی

[١٦٤٦]

بی‌چاره‌ام و بی سر و سامان ربی   هستم به ره عشق تو پویان ربی
بگشا ز کرم عقدهٔ سخت دل ما را   هر مشکل ما را بکن آسان ربی

[١٦٤٧]

دو پای مرا به ره نهادی ربی   از لطف بده به ما تو زادی ربی
ما را تو به سر منزل مقصود رسان   با زادی و آزادی و شادی ربی

[٢٧٥/١٦٤٨]

دادی تو به ما جسمی و جانی ربی   بخشیدی بسی نعمت و نانی ربی
از لطف ببخش ما ز تو خواهانیم   عافیت و صحت و امانی ربی

[١٦٤٩]

یا رب که به ما تو نان و نعمت دادی   آسودگی و گوشهٔ راحت دادی
ما را به ره پاک خود انداز و بده زاد   از لطف دو پا بهر سیاحت دادی

[١٦٥٠]

یا رب که تو ما را بنعم پروردی   از کتم عدم هم به وجود آوردی
قادر به ادای حمد تو کی باشد   مانند من ضعیف و عاجز مردی

[١٦٥١]

بگشا در فیض خود به رویم ربی　　بوی خوش خود رسان به سویم ربی
در بزم وصال خود مرا جایی ده　　پر کن ز می این خالی سبویم ربی

[١٦٥٢]

بفرست تو بوی خود به سویم ربی　　تا من به مشام جان ببویم ربی
درهای امید بر رخم بسته شده　　بگشا در امید به رویم ربی

[١٦٥٣]

دم از ولای علی می‌زنم چون نایی　　چون من خطیب الهی که نیست در جانی
نیم به تربیت مام دهر سفله مرا　　بپرورد که همیشه به مهر بابایی

[٢٦٦/١٦٥٤]

من بوی ترا بسی بجویم ربی　　بفرست تو بوی خود به سویم ربی
با رشتۀ مهر تو ببستم دل خود را　　بگشا در امید به رویم ربی

[١٦٥٥]

در دهر چو من دیده الم کم کسی　　تلخ و ترش را که چشیدم بسی
در بزم بلا همدم من نالۀ سرد است　　تا هست چو نی در تن خشکم نفسی

[١٦٥٦]

راز یار ای دل سخنور گوی　　جان فزون است وی مکرر گوی
از حقیقت سخنی بسی بر گوی　　از مجاز ار بگویی کمتر گوی

[١٦٥٧]

مانند کلیم خود فقیرم کردی		در عالم فقر و فاقه پیرم کردی
آن مسند دوستان حضرت تست		یا رب به چه طاعت این سریرم کردی

[١٦٥٨]

بخشی به همه نعمت و نانی ربی		داریم چو تو روزی رسانی ربی
از دیدهٔ دل تو نه نهانی ربی		هر روز به کسوتی عیانی ربی

[١٦٥٩]

من که مشهور جهانم با تولای علی		یافتم جان نو از انفاس والای علی
سرمهٔ چشم سر است خاک کف پای علی		قبله جان‌هاست درگاه معلای علی

[١٦٦٠]

ای دل تو رضای یار را گر خواهی		هم دولت دو سرا سراسر خواهی
از پای فتادگان به دو دست بگیر		گر قرب خدای اکرم اگر خواهی

[١٦٦١]

برهان تو اگر داری دل آگاهی		از شاه ولایت تو بخواه هر چه بخواهی
چون درگه او داری تکیه گاهی		غافل تو مباش از خیالش گاهی

[٢٦٧/١٦٦٢]

ای خواجه تو در بند خوری و خوابی		به مشامت که کی بوی محبت یابی
خضر سان عمر سرمدی یابی		گر بنوشی ز دست یار سرخ آبی

[۱۶۶۳]

راز یـــار ای دل ســـخنور گـــوی　　جـان فـروز اسـت وی مکـرر گـوی
از حقیقـت سـخن بسـی بـر گـوی　　از مجــاز ار بگــوی کمتــر گــوی

[۱۶۶٤]

اگـر آن بـادهٔ عشـق صـنمی نـوش کنـی　　که غم هر دو جهان را تو فاموش کنی
حاصل هوش تو هیچ است صلاحت آنست　　تا تو خود را بیکی جرعه که بیهوش کنی

[۱۶۶٥]

مـاه مهـر آیـین و دل آرا تـویی　　مـونس جـان مـن شـیدا تـویی
در جهـان بـا روی همچـو آفتـاب　　از همـه خوبـان کـه مستثنا تـویی

[۱۶۶٦]

هسـتیم مـا محـب ثناگسـتر علـی　　جـان یـافتم از دم جـانپـرور علـی
آفتـابی چـو علـی خسـرو ماسـت　　دار الامـان ماست کـه خاک در علی

[۱۶۶۷]

بگذاشـتهام بـه بـزم عشـقم نـامی　　چـون لعـل لـب نگـار دارم جـامی
در خانقـه کـی نشـیند همچـون برهـان　　یک رند مساحا نفس و مست مدامی

[۱۶۶۸]

قاصـــدا آوردی پیغـــام خوشـــی　　بـــا مـــن زار از دل آرامـــی خوشـــی
از پیـــام دلکـــش و دلجـــوی او　　یافت ناکامی چو می کامی خوشی

واژه نامه

آب خرابات : کنایه از آب انگوری باشد، آب شنگرفی کنایه از شراب و اشک خونین است (ر. ۳٤۸)

آب مریم : کنایه از شر انگوری باشد (ر. ٦۰۹)

آتش توبه سوز : کنایه از شراب انگوری (ر. ۸٥٤)

آتش روز : کنایه از آفتاب است (ر. ۸٥۷)

آتشین صبح : کنایه از آفتاب است، آب عشرت کنایه از شراب است (ر. ۱۱۷٤)

آل : بمعنی اولاد رسول است (ر. ۱۰۳۳)

اژکهان : بوزن پهلوان بمعنی مردم کاهل وباطل و مهمل و بیکار باشد (ر. ٦٥۳)

الاو : شعلۀ آتش است، ناو بمعنی جوی آب (ر. ۳۳۸)

بستان پیرا : باغبان است (ر. ۳٤۰)

بوف : پرنده ای است که به نحوست اشتهار دارد و آنرا بوم نیز گویند (ر. ۱۱۸۸)

بیضای آتشین : کنایه از آفتاب است (ر. ٤٥)

پنج سرور : اهل بیت است (ر. ٥٦٣)

تاغ : بمغنی هیزم است (ر. ١١١٣)

تون و نون : هر دو نام شهر است (ر. ١٤٥٩)

جام سحر : کنایه از آفتاب است (ر. ٥٦٩)

جام گوهری : کنایه از پیالۀ بلوری و دهان معشوقه است (ر. ٥٦٩)

چار بند: کنایه از دنیا و عالم باشد (ر. ٥٦٣)

چراغ شهر : کنایه از آفتاب و ماه و ستارگان باشد (ر. ١٤٥٩)

چشمۀ نوربخش : کنایه از خورشید انور و آب حیوان و دهان معشوق باشد (ر. ١٥٤)

چِگِل : نام شهریست از ترکستان که زنان آنجا به غایت حسن دار می باشند (ر.٥٧٢)

چم چم : به معنی رفتار و خرام (ر. ٥٢٩)

خشت زرین : کنایه از آفتاب است (ر. ١٤٥٨)

خیل : بمعنی جماعت و طایفه (ر. ١٢٣٦)

دختر آفتاب : کنایه از شراب لعلی باشد (ر. ٥٦٨)

دم تسلیم : کنایه از خاموشی و فرمان بر داری (ر. ١١٣٢)

دو چشم چار شدن : کنایه از ملاقت دیدار واقع شدن دو کسی باشد یعنی دو کسی یکدیگر را بینند (ر. ٩٥٦)

راخ : غم و اندوه بسیار را گویند (ر. ١٠٦٥)

روغ : مخفف آروغ است. بمعنی بادی را گویند که از راه گلو با صدا بر میاید (ر. ١٥٤٦)

روغن مغز : کنایه از عقل و تدبیر باشد (ر. ٦٥٥)

زال عقیم : کنایه از دنیا و فلک است (ر. ١١٨٠)

زرد مال : قالب آقچه یه دیرلر (ر. ١٣٢٤)

زرگر چرخ : کنایه از آفتاب است (ر. ٥٣١)

ژاژ : بمعنی هرزه و بیمزه و هزیان است (ر. ٥٠)

ساطریون : به لغت یونانی چیزی است که آن را به عربی خصی الثعلب و خصیةالثعلب گویند. قوت باه دهد. قاموس برهان قاطع (ر. ٧٨٦)

سرهنگ : بمعنی سرعسکر است (ر. ١٠٢٨)

سلطان هفت نور : بمعنی آفتاب جهانتاب باشد (ر. ٥٦٣)

سه گوهر : بمعنی سه فرزند که موالید ثلاثه باشد (ر. ٥٦٣)

طاوس آتش پر : بمعنی آفتاب است (ر. ٦١٠)

عجما : بمعنی کسی را گویند که بهیچ خیر وشری وانرسیده باشد. در عربی حیوان غیرذی عقل و زنی که قادر بر سخن کردن نباشد (ر. ٥٠)

فرزند خاور : بمعنی آفتاب است (ر. ٧٩٩)

قرص زر : کنایه از آفتاب است (ر. ١١٧٦)

قلزم پنج : صاحب همت را گویند (ر. ١٠٦٥)

قمه : میانهٔ سر باشد بعربی فرق گویند (ر. ١٤٦٢)

کج کله : بفتح اول و ضم کاف است. کنایه از محبوبه و معشوقه (ر. ٥٦٢)

کف مریم : آن بیخی است که زردرنگ و تیره می باشد گزندگی جانواران را نافع است (ر. ١١٧٨)

کیهان : بمعنی جهان است (ر. ١٣٢٨)

گل صد برگ آسمان : کنایه از آفتاب جهانتاب است (ر. ٢٨٨)

مخالف مال: کریم و سخی را گویند (ر. ١١٣١)

مرغ الهی : کنایه از روح است و نفس ناطقه را نیز گویند (ر. ٥٦٥)

مرغ سلیمان : کنایه از هدهد است (ر. ٨٧٤)

مملکت روم : استانبول (ر. ۱۳)

نیوش : به معنی گوش کن (ر. ۹۲۵)

هفت آیینه : کنایه از سبعۀ سیاره است (ر. ۱۱۱۵)